NOTITIA
CONCILIORUM
SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissime tum sacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ Ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

AUCTORE

JOANNE CABASSUTIO
AQUISEXTIENSI
Presbytero Congregationis Oratorii
Domini JESU.

VENETIIS, MDCCXXVII.
Apud Antonium Bortoli.
In Via Mercatoria sub Signo Educationis.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

LECTORI.

PAucis præmonendum te Benevolum Lectorem duxi, quæ fuerit hujusce Operis origo, & ratio. Cum me comitem secum proficisci jussisset Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æque, ac dignitate Eminentissimus Hieronymus Grimaldus Aquarum Sextiarum Archiepiscopus, Princeps generis splendore, ingenii dotibus, morum sanctitate, rerumque publicè gestarum in Italia, Gallia, & Germania meritis eximius, meque in suas ædes, & quotidianum convictum asciviſſet, id quod mihi suppetebat Romana in Urbe ocium mensium circiter duodeviginti diversis studiis impendi: sed his præsertim quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, tum veterem, tum recentiorem pertinebant. His incumbens studiis nonnulla conscripsi ad meum unius usum circa plerosque sacrorum Conciliorum Canones. Quam lucubrationem subodoratus unus aliquis ex ejusdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipsum autographum a me precariò exegit, sibique transcripsit, & postremò regressus Aquas Sextias amicis suis ultrò impertivit, & hi similiter aliis communicarunt: adeò ut, me inscio, innumera fuerint a multis apographa descripta, quæ per manus multorum diversis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & passim (uti res erat) commonente nihil esse præter rudem delineationem, & opus prorsus imperfectum, confusum, indigestum. Quis verò nesciat majorem exigi sollicitudinem in iis quæ luci publicæ destinantur, quam in iis quæ privatim cum illis communicamus, qui nobis arctiori necessitudine conjuncti sunt: sic etiam usu venire solet hominibus, ut in privato conclavi eo se habitu familiaribus conspiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omninò detrectarent. Familiaribus, & intimis sodalibus, vel nugas nostras & quisquilias commonstrare delectat: sed in lucem publicam nihil quidquam nisi excultum, & elaboratum vir sapiens protulerit. Quia tamen nihilo secius haud pauci

qualiſcunque iſtius Operis editionem fieri urgebant, meque etiam invito ſe in publicum edituros, niſi ego curam iſtam ſuſciperem comminabantur. Illorum ut obſiſterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti hujus, & immaturæ lucubrationis exiſtimationem ex eorum primum animis delere ſtudui, & pollicitus ſum me id genus Operis accuratius elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa priſtina compoſitione; quæ jam mihi impensè diſplicebant. Hac ratione adductus manum operi ultimam admovi, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditiſſimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum juſſionibus, quibus obſiſtere non licuiſſet. Jam igitur priſtina hujuſce Laboris rudimenta, & exemplaria, ut fœtum aliquem informem, & abortivum abdico: ſolumque aſſero; & agnoſco iſtud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ a rudibus exordiis per diuturna incrementa in formam perfectionem aſſurgunt: teſtante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philoſophum inter ſanctos Patres neminem habet Eccleſia: ἀπὸ τῶν μικροτέρων τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον, *a minoribus ad id quod perfectum eſt natura progreditur*. Cæterum in iſta Conciliorum diſcuſſione, tria potiſſimum præſtare ſtudui. Primum quidem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ mediocrem notitiam, deinde ſacrorum Canonum illorum cognitionem, quibus Eccleſiæ ordo, & diſciplina ſtabilitur, quos aliis etiam parallelis, & conformibus tum ſacris, tum prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum ſanctionibus locupletavi; producta etiam praxi Gallicani fori, ut legenti ſimul occurrerent quæcunque jus canonicum, ac inſuper civiles, ſeu Romanorum, ſeu Francorum Leges circa unam eamdemque materiam diverſis temporis conſtituiſſent. Poſtremò ſuppeditare in animo habui exactiorem priſcorum Eccleſiæ rituum cognitionem ex veterum teſtimoniis hauſtam. Quam (ut eſſet uberior) non modò Synodorum canonibus interſerui, ſed etiam ſeorſim plerumque diſtinctis diſſertationibus, & corollariis fuſius

expli-

explicavi. Hoc intendens, ut vel ex hoc uno Libro plena, & cumulata rerum Ecclesiæ peritia possit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, ut istam qualemcunque operam boni consulas, & quodcunque erratum, vel offenderis, vel suspicatus fueris, pro tua humanitate, & christiana charitate ignoscas. Licet enim quanta valui sollicitudine ad rerum quas hic trado notitiam exactiorem collimaverim, eoque studiosè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuisse, ut pluries a proposito scopo aberraverim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum sincerum præstantibus subrepit plerumque inscitia, & caligo solet offundi. Ignorationis enim error humanus est, ut ait in Libro de Synodis Hilarius. Ideoque venia dignus, & ignoscendus. Neque minus verè, quam modeste Justin. Aug. in præfatione pandectarum Juris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, divinitatis magis, quam mortalitatis est*. De cætero hæc omnia judicio Catholicæ Ecclesiæ, quam cum Apostolo agnosco, & constanter profiteor, columnam esse, & firmamentum veritatis, quam lubentissimè subjicio.

Et quia me procul absente typis editum est istud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua uti necesse habui, manu descripti; jure a te peto, & rogo, ut judicio tuo suppleas, nec mihi ascribas typis imputanda errata, quæ corrigere per absentiam non valui.

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed approbazione del P. *Fr. Tomaso Maria Gennari Inquisitore*, nel Libro Intitolato. *Notitia Conciliorum Sanctæ Ecclesiæ Auctore Joanne Cabassutio*, non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro; niente contro Prencipi, e buoni costumi, concedemo Licenza ad Antonio Bortoli Stampatore, che possi esser Stampato, osservando gli Ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Publiche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 3. Settembre 1727.

(*Carlo Ruzini Kav. Proc. Ref.*
(*Alvise Pisani Kav. Proc. Ref.*
(

Agostino Gadaldini Segr.

INDEX

INDEX CAPITUM HUJUS OPERIS.

28.

65.

NOTI-

NOTITIA CONCILIORUM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactissimè tum Sacri Canones, tum veteres, novique Ecclesiæ ritus, tum præcipuæ partes Ecclesiasticæ Historiæ.

APOSTOLORUM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apostolorum coacta ab ipsis, atque habita Concilia. Primum quidem, quo in locum perfidi Judæ Matthias à cœtu discipulorum sublectus est, quò convenere numero circiter centum viginti, ut refertur c. I. Petrus ut sacri Collegii præses, & cœtum convocavit, & universo cœtui faciendam electionem proposuit. Subjungitque sacer Historicus. *Et statuerunt* (scilicet discipuli congregati) *Joseph qui vocabatur Barsabas qui cognominatus est Justus, & Matthiam.* Nimis demissè, & abjectè, meo quidem judicio, de hac Matthiæ promotione sentit Venerabilis Beda. Scribens namque in primum istud caput existimat, debuisse discipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque

rationi, usibusque, & Canonibus insequentis Ecclesiæ conformis via est, atque in eo culpæ obnoxios fuisse, quatenus omissa electione, rem tantam sortibus commiserint, sed tamen aliquam excusationem istam mereri culpam, quia discipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapsus.

At ex adverso contendunt cæteri Ecclesiæ Doctores, Origenes, Chrysostomus, Augustinus, aliique, & cum his longè maxima Theologorum insequentium pars, processum à discipulis fuisse per electionem, ac suffragia: & hac ratione constituisse duos præ reliquis Apostolico fastigio digniores esse. Cùm autem ambiguum esset uter amborum dignior, ad orationem recurrisse, & ad sortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Ecclesiæ Doctorum mentem.

Præstiterit in primis ipsius Joannis Chrysostomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat: Hic ergo ter asseverat electionem à multitudinem factam, ac initam. Refert verò non ipsa Petri qualia habentur in sacro textu verba, sed ipsorum mentem, ac sensum, adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chrysostomi verba sunt *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat : Viri Fratres oportet* Eligere *ex nobis*, Multitudini *permittit judicium*, *simul eos qui* Eligebantur *reddens reverendos*, *& seipsum liberans ab invidia, simultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam hæc semper ingentia gignit mala. Quod igitur sic oportuit fieri docuit adducto prophetæ testimonio. Ex quibus autem oporteat fieri* Electionem *ipse interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet jam Origenis qui Chrysostomum ætate longè præcessit, subjungere testimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Josue: *Invenio (inquit) quod aliquando, cùm deesset numero Apostolorum unus Apostolus, & esset necessarium in loco Judæ alium subrogari, convenientes*

tes Apostoli qui utique multò sapientiores erat quàm ii, qui nunc Episcopos vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant Elegerunt *duos, & statuerunt in medio, nec tamen de his semetipsis judicium permiserunt, ut illum facerent, quem ipsi volebant, sed orantes, inquit, miserunt sortem ex illis duobus, quos statuerant in conspectu Dei, idest Joseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est justus & Matthiam. Et cecidit, inquit, sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim discipulis, precedente namque oratione, non jam casu, sed providentia sors divinum judicium deferebat*. Ita Origines.

Testis in medium tertium adducatur Sanctus Augustinus ita loquens in Psal. 3. conc. 2. *Sors non aliquid mali est, sed res est in dubitatione humana divinam indicans voluntatem. Nam & sortes miserunt Apostoli, quando Judas tradito Domino periit. Et sicut de illo scriptum est, abiit in locum suum, cæpit quæri quis in locum ejus ordinaretur*, Electi sunt duo Judicio humano, *& electus de duobus unus judicio divino*. Sic Augustinus.

Posteriora deinceps sæcula confertissimam testium nubem suppeditant, quam adducere supervacaneum sit, non tamen pigebit, aliis quàm plurimis prætermissis, proferre Nicolaum Lyranum, cujus hæc sunt verba. *Et statuerunt duos. Non distinxerunt ab aliis per sortem, sed per* Electionem, *tanquam magis notabiles in scientia, & factorum Christi experientia*. Et paulo post: *Et orantes dixerunt, tu Domine. Licet enim* Istos elegissent *ut notabiliores aliis, sicut dictum est, tamen ignorabant quis eorum esset dignior ad Apostolatum. Propter quod imploraverunt super hoc divinum judicium per temperationem sortium, secundum quod dicitur* Prover. 16. *sortes in sinum mittuntur & à domino temperantur*. Ita loquitur Lyranus.

Novissimis duobus sæculis hęc istius loci intelligentia de electione magis invaluit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, tametsi constantes hujus assertores. Itaque ubi translatio vulgata dicit: & annumeratus est cum undecim

Apostolis, ipse Sancti Lucæ, quem certum est Græcè scripsisse textus sic effert: ἐ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων. Quæ verba Joannes Gagnæus Theologus Parisiensis probatissimus juxta Græci verbi indubitatam proprietatem sic exponit: *Suffragiis, & calculis omnium cooptatus est cum undecim Apostolis*. Franciscus quoque Vatablus Regius Parisiis Professor sacrarum litterarum ita vertit: *Suffragiis additus est ad numerum undecim*. Xantes Pagninus, & Arius Montanus sic transferunt. *Simul suffragiis electus est cum undecim*. Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus est*, sic exponendum asserit juxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus est*. His disertè suffragantur Alfonsus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros sileo Scriptores in re adeo protrita, & indubitata.

Illa tamen facta per discipulos electio nihil obest, quò minus Matthias profiteri possit cum Paulo ad Galatas scribente, esse se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum: cùm perspicuum planè sit non ante cœpisse, vel extitisse ipsius Apostolatum, nisi ex quo divinitùs directa sors in eum cecidit. Quis verò neget has ipsas (circa duos discipulos) sortes fuisse ab hominibus datas? cùm id liquidò testetur Lucas: Et dederunt (non alii sanè quam discipuli, qui ipsi homines erant) sortes eis. Et tamen sortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt divinam illam, & supernaturalem Apostolicæ dignitatis collationem, quàm ista anterior facta ab eisdem hominibus per suffragia electio. Si ergo sortes ab hominibus collatæ nihil obsistunt divinæ huic vocationi, sed potius inserviunt; multò minùs obsistent remotiora illa, & anteriùs collata communia suffragia, per quæ duo discipuli reliquis sociis prælati sunt, necdum tamen constituti Apostoli.

Iste nimirum est constans ordo, ac dispositio divinæ

næ providentiæ ut causas creatas naturales, & humanas inflectat, dirigat, ordinetque ad sibi propositos quantùmvis supernaturales fines. Exercitium prorsus humanum piscandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ, & Jacobi, & Joannis, quatenus hac occasione illos offendit Christus Dominus, dum ambularet secus mare Galilææ, eosque à piscium captura traducens ad piscationem hominum constituit sibi Socios, & Apostolos. Egressio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine divinæ providentiæ causa fuit per accidens, & externa ad supernaturalem ejus, & divinam conversionem. Quin etiam peccata ipsa seriem ipsam ingrediuntur divinæ providentiæ ad eliciendos supernaturales effectus, unde affirmat Petrus act. 2. Christum definito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis. Quod perinde est, ac si diceret: Deum usum fuisse per consilium altissimæ providentiæ suæ impiorum malitia, quam consultò permittebat, ut sic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum perversæ machinationes, & flagitia plerumque supernorum consiliorum executioni famulantur, cur non inservient ad divina beneficia piorum quoque hominum intentiones, & actus?

Sed ne extra Sacrum Synodorum, in quo versamur, campum diutiùs divagetur oratio, ipsi sanè Patres, qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conveniunt & homines sunt, & humanis rationibus, disputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt: ut ex veterum, & recentiorum Synodorum actis compertum sit. Ipsa tamen fides, quæ per hujusmodi disceptationes investigantur, non syllogismis, non ratiocinationibus, sed revelatione, qua mentes nostræ supernè illustrantur, nititur & subsistit. Sanè S. Augustinus de Theologia loquens, quæ humanis rationibus res fidei investigat, & com-

probat, sic ait l.4. de Trinit. cap. 1. *Huic scientiæ tribuitur id quo fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur.* Sanctus quoque Ambrosius in cap. 5. Lucæ verba hæc Christi ad discipulos in mari Galilææ piscantes: *Laxate vestra retia in capturam*, sic allegoricè exponit, *Hæc quæ Apostoli jubentur laxare retia, verborum sunt complexiones, & disputationum recessus, quibus fideles quos ceperint non amittant.* Quod verò ibi Christus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem sic interpretatur Ambrosius, hoc est in profundum disputationum.

Recursus porrò ad sortes in his discipulis non jure reprehenditur à Beda. Certum namque est non modo fuisse apud Hebræos frequentem, sed à Deo etiam vel præscriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos, quorum unus erat immolandus, alter in desertum ablegandus, sors præcipiebatur jacienda, *Levit.* 16. Aaron sorte aliis prælatus est ad Summum Sacerdotium ipso Deo sic jubente, *Num.* 17. cujus etiam jussu Samuel Saulem in Regem elegit per sortem 1. *Reg.* 10. Terra Promissionis sorte divisa est inter Israelitas, *Num.* 25. Sacerdotalia munera sorte obtingebant, 1. *Paral.* 24. Ideoque narrat Lucas sorte obtigisse ut Zacharias Joannis Pater thura Deo intra Sanctuarium succenderet. Denique ait Augustinus in Psal. 30. conc 2. *Sors non aliquid mali est, sed in dubitatione humana res est divinam indicans voluntatem.* Et allegatur in decreto Gratiani 26. *q.* 2. *c.* 1.

In multis casibus sortis remedium jura civilia præscribunt; nam cohæredes inter se sortiri possunt apud quem ex ipsis remansuræ sint cautiones hæreditariæ. *L. si quæ sunt cautiones, ff. familiæ erciscundæ*, & sortitio hæreditatem dividit. *L.* 2. *quando, & quibus quarta pars debeatur.* Et in judiciis familię erciscundę, communi dividundo, & finium regundorum, quibus confines possessores, vel hęredes, vel socii de partitione decertant, si quęratur litis ordinandę gratia uter

uter actor sit, uter reus, res sorte discernitur. *L. sed cum amboff. de judiciis*. Et si plures Legatarii inter se circa rerum legatarum optionem dissentiant, sorte dirimitur controversia, ut ad quem sors veniat, illius sententia in optione præcellat §. *optionis institut. de legat.* ait verò Salomon Prov. 18. *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes dijudicat*. Denique sortium alię consultivæ sunt quæ solæ reprobantur, aliæ diversæ, aliæ electivæ. Horum legitimus est usus saltem quando aliter ambiguitas non potest commodè expediri.

Secundum Apostolorum, cæterorumque discipulorum Concilium refertur Act. 6 ubi collecto per Apostolos discipulorum grege, electi primum fuere septem diaconi communibus suffragiis Ecclesiastica Hierarchiam cęlestem imitatur, ut docet Dionysius. Sicut ergo septem Angeli adstant ante Deum. *Tobiæ* 12. & *Apoc* 1. Similiter in Ecclesia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham divina facientem diaconi septem: quem olim numerum non licebat excedere, ut constat ex Neocęsariensis Concilii can. 15. qui citatur *c. diaconi septem. dist* 93. & Cornelius Papa *epist. ad Fabium Antiochenum*, quam refert Eusebius recensens Clerum Romæ consistentem, septem numerat diaconos, totidemque subdiaconos; in Concilio quoque Romano sub Silvestro I. numerantur diaconi in urbe Cardinales septem.

Tametsi Diaconi successerint in mensarum ministerium, quo viduę olim fungebantur, non tamen in hac mensarum pręfectura stat pręcipuum eorum munus. Constituti quippe sunt in altaris ministerium, quod est sublimioris dignitatis. Idque liquido constat, quia per manuum impositionem cum solemnibus orationibus ab Apostolis ordinati sunt. Act. 6. Vir Apostolis coętaneus Ignatius epist. ad Hęronem Diaconum, & epist. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo esse, ut Episcopis & Sacerdotibus sacrifi-

cantibus, & Sacramenta divina miniſtrantibus ſubminiſtrarent. Quin etiam in eo verſabatur etiam horum officium, ut vivificum Chriſti ſanguinem communicantibus preberent, ut teſtantur Juſtinus Martyr *Apolog.* 2. Cyprianus *ſermon. de lapſis*; & de Sanctiſſimo Diacono, & Martyre Laurentio idem ſcribit Ambroſius lib. 1. Officiorum.

Tertium Apoſtolorum Concilium fuſius deſcribitur Act 15. ubi una convenerunt Apoſtoli, & ſeniores unanimi ſenſu ſtatuentes eſſe fideles immunes à jugo circumciſionis, & Moſaicarum cæremoniarum: tantum ut abſtinerent ab immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione. Concilium iſtud Jeroſolymæ celebratum fuit anno Chriſti, ut ſupputat Baronius, quinquageſimo primo. Huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipſius Pauli converſione decimo quarto, cum ſcribat Galat. 2. *Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Jeroſolymam cum Barnaba aſſumpto, & Tito.*

Gravis hic exurgit difficultas: cùm enim hoc ipſo Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur; nihilominus Paulus aliquanto poſt ſcribens primam ad Corinthios epiſtolam cap. 8 negat eos peccare qui veſcuntur idolothytis, niſi vel ſcandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipſi ſe ſic faciendo peccare. Huic nodo convenientem cuneum adhibet Baronius admonens præceptum de idolothytis, & ſanguine, & ſuffocato non fuiſſe ab Apoſtolis impoſitum univerſis fidelibus: ſed tantum Eccleſiis Judææ, Syriæ, Ciliciæque, in quibus orta erat illa, quæ iſti Concilio cauſam dedit, controverſia. Et quidem Synodica epiſtola, quam refert Lucas, ita inſcribitur: *Apoſtoli, & ſeniores fratres his qui ſunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus.* His ergo, propter Judæorum converſorum multitudinem, cum quibus cohabitabant, ad eorum offenſionem decli-

clinandum, neve fraterna charitas, & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt, quæ cæteris fidelibus libera relicta sunt.

Nihilominus præceptum istud à sanguine abstinendi in universam Ecclesiam dimanavit, usque omnium receptum est ita, ut multis sæculis, tam in Occidente, quam in Oriente invaluerit; qua de re consulito, quæ inferius collegi ad Gangrensis Synodi Canonem 2. Chrysostomus *homil.* 3. *in Acta Apost.* observat in his Conciliis prudentiam, & summam in Petro animi moderationem, qui cùm esset Summus Pontifex, Christique per universam Ecclesiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce pleniùs illustratus; nihil tamen quidquam per seipsum, aut Jure propriæ quamvis sacrosanctæ authoritatis, & potestatis decernere voluit: tametsi hoc quoque potuisset, sed Ecclesiæ suffragia per istas Synodorum convocationes exquisivit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati sunt plurimis sæculis Romani Pontifices, quoties gravis aliqua præsertim de fide causa emergebat, ut perspicuum fit ex frequentibus Conciliis olim à Romanis Pontificibus convocatis, quorum ductu & placito commissum sibi dominicum gregem providissimè regebant. Sic verò loquitur Chrysostomus. ὅρα δὲ Πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης, οὐδὲν αὐθεντικῶς, οὐδὲν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil nisi de communi fratrum consilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptismum,

VAleretne Baptismus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione disputatum est. In

In primis Africanorum Episcoporum Concilio, cui præsedit Agrippinus Cartaginis Episcopus, decretum fuit nullum prorsus, & invalidum ejusmodi Baptismum esse: Ideoque ab Ecclesia iterandum: Testatur id Cyprianus *epist. 71. ad Quintum.*

Ipse deinde Cyprianus Cartaginis quoque præsul, hoc idem decretum coactis tribus aliis Africanis Synodis confirmavit: dum regeret Stephanus Ecclesiæ universæ clavum, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primas harum trium Synodi litteras Synodicas conscripsit Cyprianus. Vide hujus epist. 73. ad Jubajanum.

Ut verò decretum istud pleniorem sortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta est, convenientibus uno, & septuaginta Africæ, & Numidiæ Episcopis qui præcedens decretum firmarunt, & innovarunt. Scripsitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, sub cujus finem ne hac occasione schisma nasceretur, ipse contestatur per istud decretum nihil præjudicari aliorum libertati, ut possint oppositam si lubet sententiam sequi, sine ulla Ecclesiasticæ unitatis labefactione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi hujus sanctionem reprobavit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apostolica traditione discedere. Huic Stephani rescripto minimè acquievit Cyprianus, sed contra eum plenam querelarum scripsit epist. 74. *ad Pompejum* qua Stephanum ipsum tum superbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ insimulat, qua in re moderationis limites Cyprianus transilivit. Quin etiam tertiam sine mora convocat Africanorum Antistitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Episcopi septem & octoginta. Initio Synodi præfatur non esse dirimendam ab his qui dissentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipsum paulò acrius perstringit his verbis; *neq; enim se quisquam nostrum Episcopum Episcopo-*

rum

rum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, Hoc ex loco, atq; ex Tertulliani libro adversus Psychicos cap. 1. ubi Romanum Pontificem *Episcoporum Episcopum* nuncupat, conjicitur hunc fuisse priscis illis sęculis unum ex titulis ejus. Istud demum pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africanorum innovatum fuit decretum. Hac sanè in re sanctissimum virum etiamsi ista ex officio agere crederet, à noxa non exemerint. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam sanctitas non est ab omni culpæ labe immunis. A culpa ista Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox resiliisse produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Augustinus l. 2. de Baptis. contra Donatist. c. 4. & epist. 48.

Circa idem tempus altera Synodus hisce Africanis conformis habita est Iconii in Phrygia, convenientibus eò ex diversis Asiæ Provinciis, Episcopis, præside Firmiliano Cæsareæ in Cappadocia Metropolitæ: cujus superest inter Cypriani epistolas, ad Cyprianum ipsum epistola 61. ex qua constat fuisse hanc Asianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, ejusque Assertores à fidelium communione exclusos. In eundem erroris lapidem impegisse Dionysium Alexandriæ Patriarcham refert Eusebius l. 7. *hist. Eccl. cap.* 6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit severitatem, reveritus amborum sanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hisce Africanis & Asianis, quibus tamen eximii, & in Ecclesiæ cœlo quasi primæ magnitudinis sidera præ cæteris Illustrissimi Præsules interfuerunt, & tamen jure merito reprobatis à Romana Sede, constabilitur illa regula inconcussa, nullam esse cujuscunque Concilii authoritatem, cui Romanus Episcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs prosequar ad Romanum Concilium sub Damaso Pontifice.

APPENDIX.

Ad praecedentes Synodos, in qua discutitur Canonum Apostolis attributorum authoritas.

MIrari subit, si quum habita fuere illa de rebaptizandis iis quos intinxerant Hæretici, Concilia, fuerit aliqua Canonum Apostolis attributorum notitia, qui fieri potuerit, ut neque à Latinis Cypriano, & octoginta sex aliis patribus quibus præfuit, quorum vota omnia Synodica supersunt, facta ulla mentio fuerit trium Canonum Apostolicorum scilicet 45. 46. & 68. qui perspicuè decernunt inanem esse baptismum ab Hæreticis collatum, cùm tamen potuissent hi Canones suppeditare præcipuum sententiæ istorum præsidium, ac munimen. Maximè cum Stephani rescriptum ex adverso urgeret ipsam eis adversantem Apostolorum traditionem. Ipsi quidem Africani recurrunt interdum ad Apostolicam authoritatem, sed illam dumtaxat, quæ ex eorundem sacris Libris depromitur, quale est Pauli effatum sæpissimè ab eis repetitum: unus Deus. una fides, unum Baptisma. His adjunge Augustinum, qui nec in totis septem Libris de Baptismo contra Donatistas, in quibus fusissimè de hac quæstione disputat, ullius meminit Apostolorum canonis. Imò verò l. 5. cap. 23. sic ait: *Apostoli nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quę opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est, sicut multa, quæ universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta rectè creduntur, quanquam scripta non reperiantur.* Hæc Augustinus.

Neque etiam antiquiores Græci canones istos agnoverunt, alioqui namque Firmilianus Episcopus Græcus, & Græcæ Synodi adversus hæreticorum Baptismum convocatæ Præses, qui in sua ad Cyprianum epistola, quæcumque potest suæ sententiæ argumenta, pro-

probationesque congerit, hosce Apostolicos canones non siluisset, Scio utique à patribus Græcis interdum Apostolis attribui nonnulla, his canonibus sancita. Verùm hæc ab illis accepta ferunt sancti Patres, non quatenus in illa vulgari canonum serie continentur, sed quatenus ab Apostolis ejusmodi traditio, & usus in Ecclesias præsertim Orientales dimanaverat.

Porrò Clementem & natu, & Episcopatu Romanum hos collegisse canones mihi nemo persuaserit; tum quia, ut satis ostendi, canones isti veteribus patribus præsertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eisdem non pauca damnantur, quæ fuerunt à beato Petro, cujus fuit Clemens discipulus, & Successor tradita Romanæ Ecclesiæ; ut est canon quintus de uxore Episcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon 65., quo statuitur pœna depositionis, aut excommunicationis in eum, qui sabbato jejunaverit. Qua de re pleniùs infra disputabimus. Et canon 68. quo eisdem multantur pœnis, qui feria quarta non jejunaverint. Hosce canones avidè Græci suscipiunt, ex quo se schismate à nobis divulserunt, ut prætextum arripiant damnandi Romanam Ecclesiam: ut liquet ex schismatica Synodo Quinisexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Ecclesiam canonum istorum infractricem.

Ex adverso Concilium Romanum Episcoporum septuaginta sub Gelasio Papa librum canonum Apostolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in *c. Sancta Romana Ecclesia distinct.* 15. His adjungenda Isidori censura relata in decreto *c. canones dist.* 16. canones, qui dicuntur esse Apostolorum, nec receptos esse ab Apostolica Sede, nec Sanctos Patres assensum illis præbuisse, atque ab hæreticis sub nomine Apostolorum fuisse compositos: in eis tamen aliqua utilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apostolorum

san-

ſanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apoſtolis adſcriptos canones referri poteſt. Primò, ut undequaque à quibuſcunque judiciis liceat Epiſcopis Apoſtolicam Sedem appellare. Secundò, ut nullum haberi Concilium poſſit, niſi de ſupremæ ſedis conſenſu. Tertiò, ut Epiſcopi criminum accuſati judicari non poſſint niſi in Synodo, quæ fuerit Romani Epiſcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can. ult. allegat canonem prohibentem, ne ſeptenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non poſſint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apoſtolis attributorum, ſatis inde arguitur, non eſſe neceſſariò referendum ad illam canonum trivialem congeriem, quidquid legitur prioribus Eccleſiæ ſæculis canonibus Apoſtolicis attributum, etſi fortaſſe tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur ſuppoſititii canones Apoſtolicæ traditioni planè contrarii: ut ſunt qui rebaptizari hæreticos ſanciunt, aut ſacerdotem cum uxore convivere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia, quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samoſatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè aſſerentem de Chriſto, nihil fuiſſe quàm merum hominem. Primùm quidem convenerunt Antiochiæ Præſules Aſiani ſub Imperio Gallieni, inter quos exiſtit, celeberrimus ille Neocæſareæ Ponti Antiſtes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octavo poſtquàm fuerat à Stephano Papa de fidelium ſocietate exciſus. Quod argumentum eſt. Firmilianum poſtmodum ab errore reſipuiſſe, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus eſt Paulus. Qui tamen ſubdolè pœnitentiam ſimu-

mu-

mulavit, & palinodiam dixit. Idem tamen, digreſſis in proprias ſedes Epiſcopis, vitaque functo Thaumaturgo, larvam depoſuit, & perverſum dogma pertinaciùs aſſeruit.

Quo circa Epiſcopi Aſiæ ſecundum Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuo condemnatus, & ſede dejectus. Sed parere recuſans, & ſuorum factione munitus, Patres neceſſitate adegit interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachii ſęcularis auxilium ad ſanctiſſimi decreti executionem implorando. Aurelianus cauſam judicio Romani Epiſcopi Dionyſii commiſit, qui re penitus explorata, Paulum juſtè depoſitum declaravit. Id judicium Imperator executioni demandari juſſit,& Paulum ejici. Legendus Euſebius lib. 7. hiſt. Eccl. c. 24

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Conſtantii Principis, de quo inferius ſuo loco.

CONCIL. SINVESSANUM.

CUum Romanæ prĉeſſet Eccleſię Marcellinus, deſæviente atrociſſima Diocletiani perſecutione celebratum Concilium fuit in quadam Sinveſſæ crypta circa Marcellini cauſam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleverat. Erat Sinveſſæ Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Iſtud Concilium refert Baronius in annum 303. ejuſque acta ut vera, germanaq; admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conjicit indictam fuiſſe Synodum iſtam a Romano Clero, ad quem totius Eccleſiæ ſpectabat regimen ac ſollicitudo in defectum Romani Pontificis, ut ex multis liquere poteſt Cypriani litteris. Hic verò novum, & antea inauditum

pe-

periculum urgebat, ne Pontificis summi lapsus totius Ecclesiæ ruinam secum traheret, aut exitiale schisma inveheret. Non enim fuisse à Marcellino Synodum convocatam convincitur inde, quia culpam suam prorsus negavit coram ipso Concilio, donec productis pluribus testibus, jam amplius dissimulare non valens, suum postremò delictum profusis lacrymis confessus est; neque dignum se esse qui versaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres responderunt: *ore tuo condemnaberis, quia prima sedes non judicatur à quoquam*, ut legitur in hujusce Concilii actis. Meminerunt pariter Anastasius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Cæterum Marcellini lapsus non fuit infidelitas erroris in intellectu, sed pusillanimitas contra debitam fidei professionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò post Martyrio reparavit.

CONCIL. ELIBERINUM.

Sicut Diocletiani cum Maximiano, & insequentium Imperatorum Galerii, Maxentii, Maximini, atque Licinii persecutio multis fuit occasio triumphi; ita plerosque ex opposito impulit in ruinam. Quare Patrum sedulitate multis locis provisum fuit circa lapsos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam, cui Vitalis præfuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriæ Patriarcha, & deinde sub Maximino Martyr suos edidit canones pænitentiales circa lapsos. In occiduis plagis pariter circa lapsos provisum est per congregatum Eliberi Concilium, quæ est Hispaniæ Bæticæ civitas dicta vulgo *Elvira*. Huic subscripsere inter alios Osius ille Cordubæ Episcopus, qui postmodum

Ni-

Nicæno Generali præſedit, & Valerius Cæſarauguſtæ Epiſcopus, ille idem qui præſtantiſſimum Martyrem Vincentium habuerat adminiſtrum. Contigit iſta Synodus an. Chr. 305. aut circiter Galerio, & Conſtantio Imp.

Hic, ut fideles in officio continerentur, rigidiores canones procuſi ſunt, quàm in Conciliis Ancyrano, & Alexandrino, in quibus communio poſt lapſum pænitentibus ſaltem in vitæ diſcrimine indulta eſt, quam lapſis denegat Eliberinum. Hujuſce Concilii tacito tamen nomine meminit Innocentius I. epiſt. ad Exuperium Toloſanum Epiſcopum his verbis: *Et hoc quæſitum eſt quid obſervari oporteat de his qui poſt Baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ ſuæ fine pænitentiæ, ſimul & communionis reconciliationem expoſcunt. De his obſervatio prior durior, poſterior interveniente miſericordia inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit ut concederetur pænitentia, ſed communio negaretur. Nam cum illis temporibus perſecutiones crebræ eſſent, ne communionis cōceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non revocaret à lapſu, negata meritò cōmunio eſt, conceſſa pænitentia, nē totum penitùs negaretur, & duriorem eſſe remiſſionem fecit tēmporis ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem Eccleſiis reddidit, jam depulſo terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt in idololatriam can. 1. & 2 eoſque, qui poſt peractam pænitentiam lapſi ſunt in fornicationem can. 7. & illos qui per maleficium hominem occiderunt can. 6. & paſſim aliis canonibus prolapſos in alia gravia crimina. Verùm poſterior Eccleſiæ diſciplina mitior extitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ ſubtrahi, ut liquet ex Ancyrani Concilii can. 6. & Nicæni can. 12. & Aghatenſis can. 11. atque ex præfato Innocentii reſcripto, nec non ex univerſalis Concilii Carthaginenſis quarti can. 77. & 78.

Cæterum Eliberinis Patribus immitiores fuere Novatiani, & Cataphryges Hæretici, seu Montanistæ, qui nedum viatici communionem, sed etiam omnem reconciliationem pœnitentibus moribundis recusabant, ut testantur de Novatianis Cyprianus epist. 52. ad Antonianum, & epist. 67. ad Stephanum Papam, atque Ambrosius, & Pacianus in suis de pœnitentia libris. De Montanistis verò Tertullianus ipse Montanista l. de pudicitia c. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Ecclesia Dei semper execrata est, in istud Concilium refundamus; illa communionis in ipso vitæ exitu statuta privatio nullatenus reconciliationis, seu absolutionis, sed Eucharistiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat, & detestetur pœnitenti veniam in ipso vitæ exitu, atque imminentis jam irrevocabilis judicii limine suppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præsidium, & opem in tanto discrimine subtrahere? Quis non perhorresceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quisquam manus auxiliares ei porrigeret, qui sua culpa in gurgitem prolapsus, & jam fluctibus obruendus supplices manus tenderet, ut eriperetur, præsertim si facilè, & absque Liberatoris periculo posset eripi? An verò major erga corporalem vitam adhibenda est charitas, quàm erga redemptam Christi sanguine animam, quæ pœnitens, & lugens in ultimo vitæ confinio, & extremo salutis æternæ discrimine piæ Matris Ecclesiæ opem, ac præsidium jamjam in circunstantium, & frementium dæmonum manus casura efflagitat, & miserabiliter implorat?

Scio equidem dici posse communionem de reconciliatione pænitentis perinde, ac de Eucharistiæ beneficio, verum de hac sola exponendi sunt illi canones Eliberini. Id enim diræ, ne dicam diabolicæ immanitatis horror suadet, simulque apertum Nicæni canonis 13. testimonium statuentis servandam esse, quam vocat an-

antiquam, & canonicam legem, ut qui ex hac vita egrediuntur ultimo, & necessario viatico non frustrentur: ita tamen ut si post acceptam Eucharistiam convaluerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui solis fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò constat mentionem hic tantùm eorum esse, qui in pænitentium statu versantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præsidebat qui Eliberino Concilio subscriptus legitur Osius) attestetur hanc esse antiquam, & canonicam legem circa pænitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini, quamvis Nicænę dispositione contrarii, non sunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Ecclesiæ spiritus perhorrescit, sed ad eam moderandi sunt severitatem, quam verba ipsorum necessariò præ se ferunt. Denique illam usque adeò sinistram à quibusdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem satis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis specimen Cyprianus epist. 2. ad Antonianum, sic dicens contra Novatianos: *Miror quosdam sic obstinatos, ut dandam lapsis non putent pænitentiam, aut pænitentibus existiment veniam denegandam.* Scriptor quidem ad miraculum doctissimus Dionysius Petavius in suis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; sed consultiùs postmodum ab ea sententia recessit in suis ad Synesium notis. Refert Ambrosius lib. 2. de pænit. 3. quod pænitentis absolutionem, & reconciliationem: semper comitari soleret dominicæ carnis communio: veruntamen ex justa causa tantisper ab hoc instituto recesserunt Eliberini patres.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cæmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt.* Hæc prohibitio, qua novatores contra pium Catholicorum usum abutuntur, illis temporibus conveniebat, quum inter paganos versabantur Christiani, ne isti superstitioni participarent. Ethnici enim persua-

ſum erat mortuorum animas tum cibis tum lucernis indigere, quibus, & famem, & tenebras diſpellerent: ideoque dapes, lac, & vinum funeribus inferebant, ut fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, aliique veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ undecimo ab Ulyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferorum animabus: & has accendentes avidè quæ appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequiis Miſeni apud Virgilium Aeneid. 6. *Averſi tenuere facem congeſta cremantur turea dona, dapes, fuſo crateres olivo*. Ait Tertull. *de reſur. car. c.* 1. Ethnicos ita defunctis parentare, ut eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum, & appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert l. de teſtim. animæ cap. 4. Itemque Epiphanius in Ancorato c: 87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cujuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum urnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia, cereoſque in exequiis adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget, Verbum porrò inquietandi, quo utitur canon, diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viventium ſuperſtitione concipiunt. His adde gentiles luminibus ad ſepulcra plerumque uſos per magicam impietatem, & necromantiam, eoque videri pertinere vocem inquietandi, qua uſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Phytoniſſa rogatu Saul Regis evocatus. Quare inquietaſti me ut ſuſcitarer? 1. *Reg.* 28. poſtquam verò fatiſcente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paulæ ingentem fuiſſe concurſum Clericorum, & Monachorum cereos ardentes deferentium, Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Clericos,

cos, qui ei justa persolvebant, funus comitantes, cereos accensos præ manibus habuisse. τοὺς ἐκ τοῦ κηροῦ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam objectant Hæretici, ita sancit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Ut mens Concilii percipiatur, habenda temporis ratio est, quo desæviebat in Christianos gentilium insectatio. Favet quippe canon iste imaginibus sacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio essent. Quod sanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quæ in Ecclesiis appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, ut subduci, & aliò transferri persecutionis exurgente procella possent. Simili ex causa in Codice Justinianæo lib. 1. tit. 8. lex promulgatur Theodosii, & Valentiniani Imperatorum, prohibens signum Salvatoris in silice humi insculpi, aut pingi, ne videlicet conculcetur, aut conspuatur ab iis, qui in locum sacrum conveniunt. Quod item sanxit Quinisexta Synodus can. 74. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο: Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.

Præterea non immeritò suspicatur Baronius, Canonem istum ab Iconoclastis, qui olim Hispaniam incoluerunt, confictum, & suppositum. Ratio ejus est, quia licet proferatur ab Ivone lib. 3. decreti, non tamen ab iis, qui eum præcessere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionysio exiguo, Cresconio: tum quia veterum Iconomachorum Hispanorum nemo, quantavis diligentia, undecumque argumenta contra sacras imagines conquisita collegerit, Eliberini Concilii in ipsa Hispania celebrati canonem ullum profert, non Vigilantius, non Claudius Taurinensis Episcopus, ambo in Hispania versati sacrarum Imaginum impugnatores.

CONCIL. ANCYRANUM.

ISTud coactum est, simulatque morte Maximi extincta est dira in Oriente in Christianos accensa persecutio: providet enim circa eos, qui tyrannidis formidine lapsi fuerant. Est verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo isti nonnulli Episcopi interfuerunt, qui deinde subscripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon. 1. Diaconis ipsis permittit uxorum usum, si ante ordinationem Episcopo fuerint protestati se nolle, aut non posse ab uxore continere: citatur à Gratiano *c. Diaconi dist.* 28. de cœlibatu sacri Cleri, consulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilii can 3.

Canon Ancyranus 13. cavet ne Chorepiscopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Episcoporum, quibus ipsis Chorepiscopi subsunt. Huc spectat Antiocheni Concilii Canon. 10. solam Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamsi* (inquit) *Chorepiscopi ordinationem acceperint Episcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiscopos edocet. Primò illos non in civitatibus, sed in vicis, & minoribus oppidis constitui.

Secundò posse contingere, ut Episcopali quoque Ordine præfulgeant Chorepiscopi. Quæ observatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epistola decretali Papæ Damasi negante, Chorepiscopos ullam habere ordinandi potestatem, eò quòd nihil amplius sint quàm Presbyteri, nec ullatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi præcisè, quæ talis est, non tamen negat fieri posse, ut Episcopus curam subeat Chorepiscopi, aut Chorepiscopus in Episcopum consecretur. Sic enim reperimus in priscis

Con-

Conciliis Episcopos à propriis Ecclesiis dimotos, permitti, ut alicubi Chorepiscoporum fungantur officio. Cujus rei exemplum suppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Episcopis, qui assignati Ecclesiis in remotioribus infidelium partibus constitutis, habent quidem ordinem episcopalem, sed omni jurisdictionis exercitio carent præter eam, quæ ipsis ab aliis Episcopis pro suo libito in propriis finibus, ac diœcesibus indulgetur, Præclarè verò Damasus in illa de Chorepiscopis epistola, confert Episcopos qui amore quietis, & otii suum Chorepiscopis munus committebant cum nefariis illis meretricibus, quæ ut liberius fædæ libidini indulgeant, sobolis suæ curam penes conductas pretio nutrices abjiciunt. Quod idem proh nefas: aptari potest quamplurimis hujus sæculi Prælatis. Cæterum illa Damasi constitutio (si tamen ipsius est) non obsistit, quin extiterint complures deinceps Chorepiscopi, quorum mentio in posterioribus Conciliis passim occurrit.

NEOCÆSARÆENSE CONC.

Synodus Neocæsaræensis Nicænam præcessit, subscriptus namque Neocæsaræensi legitur Basilius Amasææ Episcopus, qui sub Licinio Martyr occubuit, ut refert Eusebius in Chronico. Est Neocæsaræa Ponti in Asia civitas.

Can. 8. decernit esse sacris ordinibus inhabilem, & irregularem, cujus uxor fuerit adulterata. Citatur in decreto *c. si cujus uxorem. dist.* 34.

Canon 9. irregularem dicit respectu sacerdotii: & canon 10. respectu quoque diaconatus, eum qui fuerit aliquando fornicatus, ut si post tale delictum contingat ordinari, sit suspensus ab illius, quem cæpit ordinis

exercitio. Hic non eſt in uſu: Unde colligito quantam illis temporibus ſanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Eccleſia ad ordinum ſuſceptionem, ſacrumque miniſterium. Similiter Nicænus canon 2. viam illi ad ſacros ordines præcludit, qui vel ſemel peccatum animale commiſerit: quod idem ſtatuitur Eliberini Concilii can 30.

Can. 12. Illum à ſacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illuminatus, ideſt Baptizatus, eo quòd per acediam, & animæ ſuæ neglectum ad id tempus Baptiſmum diſtulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lavacrum regenerationis accepere ſanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat: qui ſani, peripateticos, epiſt. 76. ad Magnum. Neque verò hanc primam irregularitatem Synodus Neocæſaræenſis induxit: longè enim antea Cornelius, qui Romæ ſedebat an. 255. in ſua ad Fabium Antiochenum epiſtola, quam refert Euſebius lib. 6 hiſt. Eccl. cap 35. diſertè aſſerit Novatianum non debuiſſe ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizato (ſicut Novatiano contigerat) aſſumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi ſeptem eſſe debent ex canone, etiamſi magna ſit Civitas: ejus autem fidem facit liber actorum*. Habetur in decreto *c. diaconi ſeptem. diſt.* 93. Idque adeò religiosè ſervabatur, ut neque Romæ numerus hic excederetur Cornelius enim Papa Cleri Romæ conſiſtentis numerum ita recenſet, Epiſcopum unum, Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas, & Lectores cum Oſtiariis quinquaginta duos Hæc refert ex Cornelii epiſtola ad Fabium Anthiochiæ Epiſcopum Euſebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Constantini Imperatoris in causa Donatistarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinacissimi Donatistarum schismatis, qualem describunt optatus Milevitanus, & Augustinus. Lucilla mulier Hispana præpotens, & ambitiosa Carthagine versabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Ecclesiæ Diacono reprehensa, quòd ossa cujusdam, quem Ecclesia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante sacram communionem exoscularetur. Illa correctionis impatiens ulciscendi de Cæciliano captabat occasionem: contigit ut Mensurius Carthaginis Episcopus à tyranno Maxentio Romam evocatus, senioribus quibusdam Ecclesiæ vasa sacra discessurus commendaverit. Intereà peregrè moritur Mensurius, atque in hujus sedem promovetur Cæcilianus, qui ex officio vasa Ecclesiæ repetit. At eorum depositarii, qui sacrilego ausu illa sibi retinebant, ejus protinùs communionem aversantur, causantes eum non esse Episcopum, quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuisset, quem illi criminabantur fuisse sub Diocletiani persecutione sacrorum librorum traditorem. His se Lucilla ultrò adjunxit, & quidquid opibus, & autoritate valebat magno studio contulit ad schismatis novi fulcimentum, & propagationem. Præcipuus schismatis autor fuit Donatus cui cognomen à casis nigris. Hic sceleris sui conscium Majorinum ordinavit Carthaginis Episcopum. Cui subinde mortuo suffectus est Donatus alter.

Donatistæ Constantinum primo Imperii post sublatum Maxentium anno interpellant adversùs Cæcilianum.

num. Imperator causam remisit primum quidem tribus Episcopis Gallicanis, Retitio Herduensium, Materno Agrippiniensium, & Maino Arelatensium; deinde Melchiadi Romæ Episcopo, qui ad istius causæ judicium Romæ Concilium indixit anno 313 cujus sententia Cæcilianus dictus est legitimus Episcopus, & adversariis mandatum, ut se illi subjicerent: At isti majore insolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconsul eos in officio continere studet; illi ab hoc ad Constantinum provocant, suamque causam accuratius examinari postulant quam fecisset Concilium Romanum, quod sibi suspectum querebantur.

Constantius nimia ductus erga procacissimos, & sceleratos facilitate, futurumque sperans, ut sic ad quietem demum se componeret, procurat novam, & confluentium Episcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, ubi causa denuò exactissimè discussa iterum condemnantur Donatistæ anno 314. Isti verò intolerabili pervicacia rursus ad Constantinum provocant, qui eorum deputatos primum Romam, deinde Mediolanum accivit: ubi causa denuò dijudicata novæ condemnationis judicio succubuerunt. Cæterum nec sic effracta est eorum contumacia: sed usque ad Arcadii, & Honorii tempora omni præcipiti furore tumultuati, grassatique sunt. Atque vix tandem magni illius Augustini Episcopi laboribus assiduis, & disputationibus invictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & severis coercitionibus quem ad compescendam Donatistarum vesaniam Honorius Augustus cum amplissima potestate, & copiis militaribus delegaverat, ipsiusque Honorii pœnalibus Edictis domita est impiorum protervia.

Quæ in Donatistarum causa mandante Constantino Augusto, & approbante Papa Sylvestro Arelatæ Synodus convenit, multis nominibus celebritatem habet: quippe

quippe in qua Constantinus per se interfuit, & innumeri propemodum Episcopi ex universa Gallia, ex Hispania, ex Britanniæ, & Hiberniæ Insulis, ex Italia, Sicilia, & Africa eò confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Avitus Presbyteri, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Christi 314. Volusiano, & Aniano Consulibus. Asserit Ado Viennensis in Chronico sexcentos ad hanc Synodum Patres convenisse. Ejusdem meminit Augustinus lib. 1. contra epist. Parmeniani cap. 6. complectitur verò canones 23

Canone 1. decernitur Paschæ Domini festum eodem die per universum orbem celebrandum esse: & juris atque officii Romani Episcopi esse, ut juxta receptam consuetudinem litteras ea de re quotannis ad universas dirigat Ecclesias. Quod idem non multò post ab œcumenica Nicæna Synodo constitutum est. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio per universum servari orbem præceperat sub excommunicationis pœna, reclamantibus licet Asianis, maximè Polycrate Ephesi Episcopo, & dissuadente Irenæo Lugdunensi, quam historiam fusè prosequitur Cæsariensis Eusebius.

Can. 5. communione fidelium excludit Theatricos, & Histriones. Conformatur Elliberino canoni 62. Jus verò civile illos infamia notat, qui artis ludicræ pronunciandive causa in scenam prodierint *l. 1. ff. de his qui not. infam.*

Canon 9. usum abolet libellorum à Martyribus, & Confessoribus proficiscentium, quorum intuitu, & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Episcopis minuebatur, lapsique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Ejusmodi libellorum haberi rationem prorsùs dudum vetuerat Concilium Eliberinum can. 25. Meminere quoque istiusmodi libellorum nec sine querela, quod per illos Ecclesiasticæ disciplinæ relaxaretur vigor, Tertullianus lib. ad Martyres, & Cypria-

prianus epist. 10. 11. 12. 14. 15. Illa pœnitentiæ canonicæ ad Martyrum preces concedi olim solita mitigatio præludebat hodiernis indulgentiis, ut ad Cyprianum Scholiastes Pamelius adnotat.

Can. 13. Eos qui sacros libros, aut vasa sacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eisdem detulerint amovet à clero. Sic tamen ut si quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum susceperit, ordine utatur, nec ei sit fraudi talis ordinatio. Cæciliani causa canoni huic præbuit occasionem.

In hujus Synodi Patrum subscriptione attribuuntur Provinciæ Viennensi, quæ est in Gallia, urbes Arelate, Vienna, Vasio, Arausio, Carpentoractum. Quę quidem attributio conformis est Provinciarum Gallicanarum distributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Massiliam quoque Viennensi Provinciæ ascribit Synodus Taurinensis in causa Prochli Massiliensis Episcopi. Amianus quoque Marcellinus l. 15. sic ait, Viennensis Provincia civitatum exultat decore multarum, quibus potiores sunt Vienna ipsa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Massilia jungitur. Quando istud agebatur Concilium, Arelatensem Ecclesiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennensi Provinciæ finitima esset secunda Narbonensis. Mirum est nullum istius Episcopum exprimi: Cùm tamen ex Narbonensi prima hic subsignaverint Episcopi Tolosæ, & Biterrarum. Insignes præ reliquis hìc interfuerunt tres illi Gallicani Episcopi Rheticus Augustodunensis, Maternus Agrippinensis, & Marinus Arelatensis, quos primò suo rescripto Constantinus ab Anulino Proconsule Africæ interpellatus, constituerat solos in ista causa judices: & quos altero deinde rescripto Romam proficisci jussit, ut una cum Melchiade Pontifice Romano, aliisque quindecim Italiæ Episcopis judicium ferrent. Quod & factum est, habito ab iisdem Concilio in ipso Palatio

La-

Laterano, ut prodit Optatus Milevitanus lib. 1. contra Parmenianum, & Augustinus in breviculo, & alibi.

Nicenæ æcumenicæ primæ Synodi Historia.

NUnc tempus agendi de primo æcumenico Concilio, cui causam dedit hæresis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus novam in orbem terrarum pestem invexit, negans Filium Dei patri esse coæqualem, consubstantialem, & coæternum, sed eum asserens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic se pesti in primis opposuit Alexander Episcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, sed indocilem, & obstinatum anathemate percussit. Arius ad Eusebium Cæsaraeę in Palestina Episcopum confugit, quem hæresis suæ socium, & fautorem nactus est cum aliis Episcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scytopoleos, Mari Chalcedonis, Theogni Nicææ, alioque Eusebio Nicomediæ, cujus magna erat apud Constantinum Augustum gratia, & authoritas, omnemque Maletianorum factionem in dogmatis perversi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianisque insolentius in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per universam Ecclesiam litteras conscripsit, præcipuè verò Sylvestrum Romæ Episcopum tantæ perniciei ingravescentis admonuit. Sylvester Osium sapientissimum, & religiosissimum virum Cordubæ Episcopum delegavit ad Constantinum, & ad Alexandrinum Episcopum, & quocumque opus esse videretur ad extinguendum hoc incendium.

Osius ad Constantinum accessit, à quo & litteras accepit ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Eusebius Cæsariensis refert in vita Constantini. Hisce litteris causam, & originem turbarum Imperator in Alexandrum rejicit, ut principem jam intelligas ab

Epi-

Episcopo Nicomediensi delusum, & præterea quæstionem istam circa Dei Filium levem esse, nec ad fidem Catholicam ullo modo pertinere asserit: cùm tamen Christianæ fidei summa præcipuè in Christi divinitate consistat.

A Constantino digressus Osius Alexandriam concessit; eaque in urbe Concilium indixit, cujus meminit Athanasius apologia 2. vocatque generale Concilium. Meminit ejus etiam Socrates l. 3. c. 5. ex quorum relatu constat discussam fuisse Arii, & Melatianorum causam simulque damnatum impii Sabellii dogma divinarum personarum distinctionem inficiantis, Addit Athanasius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum, eò quod cùm Episcopus non esset, munus tamen Episcopale obire, multosque ordinare clericos attentasset, fuisse ab Osio redactum in ordinem.

Cùm verò Ariani despecta Concilii Alexandrini authoritate se insolentiùs efferrent, & perversum dogma propagarent; visum est controversiam ab æcumenica & insigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Sylvester Papa conspirante una Constantino Augusto Nicææ in Bithynia indixit. Imperator egregium religionis specimen edidit missis in omnem partem cursoribus, & litteris, quibus Episcopos ad Synodum invitavit: eorum pro Dei cultu, fidei integritate, Ecclesiæ pace & dignitate, quam maximè potuit zelum, ac studium succendit; vecturas itinerum, omnesque victus impensas tàm ipsis, quam eos comitantibus clericis, & familiaribus largè providit. Nicæam itaque convenerunt ex diversis orbis terrarum plagis trecenti decem & octo Episcopi, an. Chr trecentesimo vigesimo quinto.

Concilio præsederunt Romanæ sedis legati Osius Cordubæ Episcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipsos consederunt, primique subscripserunt. Interfuerunt Alexander Alexan-

xandriæ, Eustachius Antiochiæ, Macarius Jerosolymorum Patriarchæ, aliique Præsules, quorum eximia sanctitas Ecclesiæ fastis consignatur, & colitur, Nicolaus Myrę in Lycia Episcopus, Paphuntius Thebarum Aegypti, Potamon Heraclęæ Aegypti, Spiridion Thręmituntis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni olim propter fidei confessionem in persecutione Maximini alter oculus fuerat effossus,) Paulus etiam Neocęsarææ Euphratesiæ qui sub Licinio in causa fidei fuerat candentibus laminis excruciatus, Jacobus Nisibis in Mesopotamia, qui mortuos (ut refert Theodoritus) in vitam revocavit, Alexander Constantinopolis cujus postea precibus Arius fæda, & inopina morte consumprus est, Arostanes quoque in Armenia superiori Episcopus. Denique Magnus Athanasius tunc Ecclesiæ Alexandrinæ diaconus, quem sibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cujusque insignis eruditio, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulsit contra Arianos disputantis. Unde illorum in se odia Infensissima concitavit.

Verumtamen quod scriptum est in libro Job hic pariter contigit: *cum venissent filii Dei, ut assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan*. Interfuere namque cum illis Ariani Episcopi, uterque Eusebius Cæsariensis, & Nicomediensis. Paulinus Tyri, Theognis Nicęę, Menophantes Ephesi. Patrophylos Scytopolis, aliique Præsules Arii asseclæ. Hi primum calumniosis accusationibus, & famosis libellis orthodoxos Antistites insectati sunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos sibi libellos legere noluit, sed concremavit, palam professus Episcopos à Deo solo judicandos: se verò ipsorum judicio in iis, quæ ad salutem animæ pertinent, subesse. Occultanda esse præterea sacerdotum delicta, ne inde aliqui ansam arriperent scandali, aut contemptus Sacri Ministerii, ut scribunt Rufinus l. 1. cap. 2. Sozomenus l. 1. cap. 16. Theodoritus lib. 1. cap.

cap. 11. Gregorius Papa l 4. epist. 75. ad Mauricium.

Statutum in primis est pro inconcusso fundamento à patribus Nicæni nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenus in Ecclesiam receptam innovandum esse, ut eo loco testatur Sozomenus. Lecta sunt deinde Arii scripta, necnon Eusebii Nicomediensis damnabilis epistola: dogmata Arii nefaria cum execratione rejecta sunt: tandemque conclamatum est Filium esse Patri coessentialem, & coæternum, neque ex nihilo creatum, sed ex Patris substantia genitum, ideoque suo symbolo Synodus professa est, eum esse genitum non factum ὁμοούσιον consubstantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Constantinus dum in Concilio disputabatur, attente auscultabat, rumores subnascentes sopiebat, suum modestè sensum insinuabat, singulos suaviter alloquebatur, ut refert Eusebius l. 3. vitę Constantini c. 13. denique formulæ fidei subscripserunt tùm Catholici, tùm etiam Ariani, ut Principi complacerent, suosque retinerent Episcopatus. Eusebius tamen Nicomediæ & Theognis, quem alii Theognum dicunt Nicęę plus aliis repugnarunt. Itaque suis per Concilii sententiam dejecti sunt sedibus, in quibus constituti sunt, Nicomediæ quidem Amphion, & Nicęę Chrestus. Attamen Eusebius, & Theognis, ut sedes pristinas recuperarent, Concilio ad extremum subscripserunt, & pro illis intercedente Constantino in pristinum gradum à Concilio restituti sunt, ut commemorat Socrates l. 1. cap. 5. & 10. Ambo tamen Nicęnam fidem omni postmodum studio impugnarunt, ejusque assertores & occultis dolis & apertis viribus insectati sunt. Ipse Arius à fidelium societate divulsus est Synodali decreto, & à Constantino in exilium pulsus, sed ab eodem ob simulatam resipiscentiam deinde revocatus postliminio, hac tamen lege, ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial. adver. Luciferianos.

Do-

De ordine, & consessu Patrum tum in Nicæna Synodo, tum in aliis insequentibus œcumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque concilia præsertim generalia. In primis sciendum, delegatos ab Episcopis absentibus eodem sedisse ordine, quo ipsi delegantes Episcopi consedissent Idcirco in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi subscribunt supra complures Episcopos.

Ex iisdem pariter actis constat Legatos Apostolicæ Sedis utpote vicem gerentes Summi Pontificis, sedisse, & subscripsisse supra quoscumque Patriarchas, fuisseq; Conciliorum præsides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Sylvestri Papæ Osius Episcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri: hos sequebantur Alexander Alexandriæ, Eustachius Antiochiæ, & Macarius Jerosolymorum Patriarchæ.

Paucis a Nicæna annis præsederunt Synodo Sardicensi nomine Sylvestri Osius Episcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus, deinde sequitur Athanasius Alexandriæ.

In Concilio Constantinopolitano primo nulli interfuerunt Apostolici Legati, quia tunc temporis Damasus Papa aliud Romæ Concilium Episcoporum Occidentis in eadem causa celebrabat. Orientales autem, quibus præerat Nectarius Constantinopolis Episcopus fuisse animis cum Damaso conjunctos, docent mutuæ litteræ Damasi ad Concilium Constantinopolis, & Concilii ad Damasum apud Theodoritum, *lib. 5. cap. 9. & 10.*

In Ephesino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha ut legatus Cœlestini Papæ, quem tamen Cyrillum, nomine proprio præesse Asiani Antistites non sustinuissent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena Diœcesi quam sibi Constantinopolis Episcopus vindicabat ut secundus à Romano Episcopo Patriarcha.

C In

In hujus ergo Synodi actis passim legitur Cyrillo Alexandriæ præsidente, & locum tenente sanctissimi, & religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cœlestini, Mox subsignant Iuvenalis Ierosolymæ Episcopus, Mennon Ephesi, Flavianus Vicarius, & locumtenens Rufi Episcopi Thessalonices, Theodatus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæsaræ in Cappadocia prima Episcopus.

In Chalcedonensi Act. 1. Pascasinus, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque amantissimi Archiepiscopi Veteris Romę Leonis: tùm Anatolius Sanctissimus Archiepiscopus novæ Romę Constantinopolis, Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ, Maximus Antiochiæ, Iuvenalis Ierosolymę, Quintilius Heraclææ Macedoniæ locumtenens Anastasii Episcopi Thessalonices, Thalassius Cæsaræ Cappadociæ, Stephanus Ephesi, Lucianus Bysæ locumtenens Cyriaci Episcopi, Heraclææ Thraciæ, Eusebius Ancyræ Galatiæ Episcopus. Hæc ita singillatim recenseo, ut dignoscantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ est secunda Constantinopolitana præfuit Eutychius Patriarcha Constantinopolis novę Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem sic scribit Eutychius: Potuimus præsidente vestra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epistolam continent istius Synodi acta. Et Zonaras in Iustiniano scribit ejus principem fuisse Vigilium Romæ veteris Episcopum. Qui etiam, ut Phocius scribit *lib. de Synodis septem*, istius acta Concilii confirmavit. In ejus actis, & subscriptionibus hæc notatur Episcoporum series: considentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio sanctissimo Patriarcha Regiæ Constantinopolis novæ Romę, Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Alexandrię, Domno Sanctissimo Patriarcha Theopoleos, id est Antiochiæ, Stephano Episcopo Raphię, & Georgio Episcopo Tiberiadis; & Damia-

no

no Episcopo Solytanæ vicem agentibus Eustochii sanctissimi Episcopi Ierosolymitani, Benigno Episcopo, Heraclææ Thraciæ, vices agente Eliæ Thessalonicensis Episcopo, Theodoro Episcopo Cæsarææ primæ Cappadociæ, Andrea Episcopo Ephesi, &c.

In sexta Synodo Constantinopolitano tertia Act. 1. sub Constantino Augusto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario sacri Palatii, quod cognominatur Trullus, conveniente sancta, & universali Synodo, id est Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Joanne venerabili Diacono vicem agentibus sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis, & Joanne sanctissimo Archiepiscopo magnæ Constantinopolis novæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum servante Sedis Alexandriæ (Græcè, Τοποτηρήτε Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiscopo Theopolis, & Georgio Presbytero, & Monacho, & Apocrisario Theodori venerabilis Vicarii τοποτηρήτε Sedis Jerosolymorum, & Theodoro Ephesi.

In septima Synodo, quæ est Nicæna secunda, Act. 1. præsidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Ecclesiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, & Abbate sancti Sabæ Romæ, Vicariis sanctissimi Archiepiscopi veteris Romæ, Adriani. Sequitur Tarasius Archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ, Joannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarii Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Jerosolymorum, Agapitus Cæsarææ Cappadociæ Episcopus, Joannes Ephesi Episcopus.

Octava Synodus, quæ est quarta Constantinopolitana, præmittit Act. 1. Donatum, & Stephanum Episcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ Secundi: subditque Ignatium Archiepiscopum Constantinopolis novæ Romæ. Deinde Vicarios τοποτηρήτας Sedium Patriarchalium Orientis.

Obiter in his inſcriptionibus, & ſubſcriptionibus obvium eſt nomen Archiepiſcopi pluribus ſęculis non fuiſſe attributum, ut tunc Epiſcopis Metropolium, ſed iis dumtaxat, quibus ſubjecti erant Metropolitani ipſi, ſcilicet Patriarchis, & Primatibus. Decreſcente demum & religione, & potentia Græcorum, ſimulque eorumdem creſcente ſuperbia cæptum eſt novum in Oriente genus Archiepiſcoporum nomine tenus, qui tametſi nullis præeſſent Epiſcopis, ex reſcripto Imperatoris hoc inane nomen adipiſcebantur, mediique erant inter Metropolitas, & cæteros inferiores Epiſcopos. Hinc effectum eſt, ut in Leonis Imperatoris διατυπωσει ſubjectæ Conſtantinopolitano Patriarchæ recenſeantur Metropoles una, & octoginta. Deinde Archiepiſcopatus prædicti generis novem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Græcos. Ex Archiepiſcopatu civitas Metropolis facta eſt.

Euſebius Cæſarienſis, qui in Concilio Nicæno ſedit *l. 3. vitę Conſtantini*, eum qui primus ſedebat à dextro latere conſeſſus orationem habuiſſe refert gratiarum actionis, & laudum Conſtantini. Theodoritus autem *l. 1. hiſt. Eccl. c. 7.* ſcribit eum, qui orationem pronunciavit gratiarum actionis fuiſſe Euſtachium Epiſcopum Antiochenum. Attamen cùm hic eſſet ordine, & dignitate inferior Alexandrino, ex ea ſeſſione primæ Sedis à dextero latere infert Cardinalis Bellarminus *de Conciliis*, *& Eccleſia l. 1. c. 19.* fuiſſe in Concilio Nicænos tres Sedium ordines ſive exhedras: Primum in capite Aulæ, ibique ſediſſe Conſtantinum medium inter Oſium, & Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum. Secundamque exhedram fuiſſe à dextra parte, ubi primus ſedit Euſtachius. In tertia denique ad ſiniſtram tenuiſſe primum locum Macarium Jeroſolymorum Epiſcopum.

Certè Oſium, Vitum, & Vincentium præſediſſe perſpicuum eſt, tum ex Athanaſio teſte oculato *epiſt. ad Solitar.* ubi refert Oſium fuiſſe Synodi princ pem, &

Ni-

Nicænæ fidei ſimbolum compoſuiſſe, tùm ex ipſius Synodi ſubſcriptionibus: tum ex Photio *lib. de Septem Syn. odis*: tùm ex Gelaſio Cyziceno, qui hujus Concilii acta edidit juxta vetus Dalmatii Epiſcopi Cyzici exemplar: cujus etiam meminit in ſua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelaſius l. 2. c. 5. Oſium Legatum Synodo præſediſſe nomine Sylveſtri Papæ, adducitque teſtimonium Euſebii *l. 3. vitę Conſt. c. 7.* cujus verba diſerta atque ut ipſe loquitur κατὰ λέξιν profert: quamquam in exemplaribus Euſebii hodiernis aliter legitur. Verùm longè major habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatii, Gelaſiique veterum Græciæ Epiſcoporum, quàm iis, quæ nunc temporis circumferuntur à Gręcis Schiſmaticis accepta, à quibus etiam conjicere pronum eſt fuiſſe in iis, quę ad Romanæ Sedis dignitatem pertinent, depravata. Et verò ipſe Oſius præſentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longiſſimè ab Hiſpanicis oris diſſita pręſidere nullatenùs valuiſſet, niſi titulo cohoneſtatus Apoſtolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicęnorum Patrum conſeſſum diſponit, cujus potior mihi hac parte videtur ſententia, utpotè conformior poſterorum Conciliorum ordini, ac uſui. Cenſet verò Conſtantinum in capite aulæ ſediſſe humili, ac demiſſo ſedili aureo, ut in ejus vita ſcribit Euſebius l. 3. c. 10. addens non ante ſediſſe quàm rogatum à patribus, nec fuiſſe ſolito ſatellitio ſtipatum, ſed primariis aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantum fuiſſe conſeſſus patrum autumat: dextrorſum unum, ſiniſtrorſum alterum, atque in iſto Legatos Romani Papæ primos conſediſſe, ſub his verò aſſediſſe Alexandrinum Epiſcopum. In dextero autem conſeſſu primum locum tenuiſſe Euſtachium Antiochenum, & ſub eo Macarium Jeroſolymitanum, alioſque deinceps, hinc deinde Epiſcopos. Id enim confirmant ſequentium Synodorum acta, quas

Non est dubium, se ad Nicænę exemplum conformasse. Enim verò refertur in Chalcedonensi act. 1. Senatum in medio ante cancellos sacri Presbyterii consedisse, à sinistris verò Legatos sanctissimi veteris Romæ Archiepiscopi Leonis: post hos deinde Anatolium Constantinopolis novę Romæ Archiepiscopum, & Maximum Antiochię. A dextero autem latere Dioscorum Alexandriæ; & Juvenalem Jerosolymorum Episcopum. Itaque prima dexterę exhedræ Sedes reservabatur secundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonensi Alexandrinus: quia jam tum Constantinopolis Episcopus sibi primę Sedis post Romanum Episcopatum vindicaret honorem.

Ad hæc in sexta Synodo *Act.* 1. refertur sedisse seorsim Constantinum Augustum cum Patritiis, & Consulibus: à læva autem parte Legatos Apostolicæ Sedis: deinde Vicarium, ac Apocrisarium Episcopi Jerosolymorum, aliosq; deinceps Præsules. A dextera verò parte Episcopum Constantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Episcopi Alexandriæ, cur autem Episcopus Jerosolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno, immediatè tamen Legatis Apostolicis assederit, ideò factum, quia cùm multi essent Apostolici Legati, quos non erat æquum disiungi ab invicem, Jerosolymitanus ex consequenti multos ante se habebat Sessores: Antiochenus ex alia parte unicum supra se patiebatur Sessorem Constantinopolitanum. Ideoque Antiochenus Episcopus honoratiorem præ Jerosolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationibus solidis Baronius *ad ann.* 352. *n.* 52. *& ad ann.* 213. *n.* 6. in sacris, & Ecclesiasticis rebus præcelluisse olim sinistram prę dextera parte tùm in Oriente, tùm in Occidente. Quę res si comperta fuisset Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apostolorum Petri, & Pauli disceptaret, quorsùm depingi soleret Petrus ad sinistram, & Paulus ad dexteram, non se-

se fatigasset in conquirendis Pauli supra Petrum prærogativis.

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ.

Vicariorum Romani Episcopi multiplex discrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à Latere, alii Cognitores, seù commissarii, alii in diœcesibus, aut Parochiis, Vicarii. Quosdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, ut illis suo nomine præessent. Hos vocat Leo Papa *epist.* 14. *ad Faustum*, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter causam fidei quam Eutyches perturbaret, tentavit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis assisterent.

Alii Papæ Legati dicebantur *ἐπιγνώμονες* (sic enim vocat Concilium Sardicense *can.* 3 *&* 5.) idest, Cognitores, erantque Commissarii a Papa ad Diœceses, Provincias, aut Parochias delegati, ut causas controversas inquirerent, aut judicarent, aut revisèrent, maximè in judiciis appellationum ad supremam Sedem.

Tertii Pontificum Legati dicebantur Apocrisarii, seu responsales, quorum hodie locum, & munus implent Nuncii Apost. Mittebantur quippe ad Imperatores, ut res Ecclesiæ procurarent, juraque Rom. Ecclesiæ tuerentur. Frequens horum mentio est *in epist. Gregorii Papæ*. Quin & alii Episcopi suos, quum opus erat, mittebant Apocrisarios; nam Anatolius, quem Dioscorus Alexandrinus Episc. promovit ad Constantinopolitanam Sedem, fuerat anteà ipsius Dioscori in urbe Regia Apocrisarius. Et Georgius Presbyter subscriptus legitur in sexta Synodo cum titulo Apocrisarii Sedis Jerosolymorum. Nec solùm ad Principem, sed ad diversos etiam Episcopatus mitti solebant Apocrisarii, præsertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, ut fidem facit Justinianus *novella* 6. *c.* 6. *circa fin.*

& cap. 3. *& novella* 123. *c.* 15. ubi decernit, non posse Apocrisarios validam inire conventionem ultra Episcopi, vel Ecclesiæ delegantis mandatum Scribit S. Gregorius Papa *l.* 14. *Moralium c.* 29. se Apocrisarij munere jubent Pelagio prædecessore functum olim Constantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus constituebant Primates, quibus tanquam Vicariis supremæ Sedis, conferebatur potestas, & jurisdictio supra plures Metropolitas, hisque subiectos Episcopos. Ita Leo Papa *epist.* 84. Anastasium Thessalonices Episcopum Vicarium suum creat per universas Asię Provincias: addens Anastasii prędecessores fuisse similiter prędecessorum Romanorum Episcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli causam canonis 20. Concilii Sardicensis prohibentis extraneis Clericis diutinam Thessalonicæ moram, & rationem addunt, quia propter Primatis Thessalonices residentiam, eò confluere solebant complures ex universa Asia Clerici, qui sæpè numero, vel supervacanea negotiorum apud auditorium Primatis gestione, vel capti civitatis ipsius splendore, diutius à propriis Ecclesiis aberant. In veteribus Conciliis antequam Justiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Thessalonica transtulisset in Acridum, quæ Justiniano Patria fuit, quamque ideò primam Justinianam vocari edixit, subscribit Thessalonices Episcopus inter Primos à Patriarchis, ut superiori capite commonstravimus. Videnda circa rem istam Justiniani novella 131. c. 3. Cœlestinus etiam Pontifex in causa Nestorianæ hæresis, Cyrillum Alexandrię Episcopum vicarium suum creat, ut Constantinopolis Ecclesiam regat, quam Nestorius devastabat. Supersunt ea de re litteræ Cęlestini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Constantinopolis *tom.* 4. *operum Cyrilli*, deinde Hormisda *epist. ad Salustium* Hispalis Episcopum constituit ipsum Apostolicum per omnem Bęticam, &

Lu-

Lusitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemensi Episcopo eandem confert potestatem per universum Ludovici Regnum, sic enim vocat Clodovæum Francorum Regem. Litteras sileo Pontificum Zosimi, Symmachi, Vigilii, Gregorii Magni, quibus promovent Arelatenses Episcopos ad Vicariam Apostolicam supra plerasque Galliæ Provincias. Omitto complures alias primatias, quas diversis temporibus Romani Pontifices; tùm in Gallia, tùm in Hispania, tùm in Germania, tùm in Anglia constituerunt.

De loco Synodi Nicænę, nonnullarumque aliarum insequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam convenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis istud Nicænum in aula Palatii Constantini, ut fidem facit Eusebius *l.3.vitæ Constantini, c.12.* sexta pariter Synodus sub Constantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quinisexta sub Justiniano II.

Cœteræ per Orientem œcumenicæ Synodi intra sacras Basilicas celebratæ sunt. Constantinopolitana quidem, quæ est inter œcumenicas secunda; convenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis, & Marini Martyrum, qui sacer locus ex tunc ὁμονοια, id est concordia nominatus est, propterea quod centum, & quinquaginta Episcopi in eandem fidei sententiam convenere adversus Macedonii dogma, ut scribit in suo de sacris Imaginibus Tractatu Joannes Damascenus, Ephesina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonensis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Ecclesiam in ipso Sanctuario. Nicæna altera in templo ante ambonem. Octava Synodus in æde Sophiæ in ipso Cathecumenorum loco, ut earum acta testantur. Quæ duę postremæ pariter afferunt sacros Evangeliorum codi-

ces fuisse in medio Patrum consessu repositos. In octava Synodo additæ sunt vivificæ crucis reliquiæ, προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, propositis venerabilibus lignis, & sanctis Evangeliis.

Ad Nicænos Canones primum, & secundum.

PRimus Canon de Eunuchis, & Spadonibus decernit arceri à Clero, qui spontè, & citra necessitatem se mutilaverint. Cui irregularitati locum in iis esse negat, qui à Medicis etiam spontè de morbi causa, vel ab aliis per vim, & injuriam excisi fuerunt. Refertur in decreto *c. si quis à medicis dist.* 55. Isti canoni dedisse videtur occasionem Leontius Presbyter, qui ut scribunt Athanasius *apol. de fuga sua in fine*, Socrates *l* 2. *cap.* 21. *Theodoritus lib.* 2. *cap.* 24. accusatus inhonestæ, aut suspectæ cum muliere conversationis, jussusque ab Antiocheno Præsule Eustachio, ut ab ea consuetudine desisteret: cum obsequi detrectaret, sibi virilia ad amovendam mali suspicionem resecavit, perinde ac si liceret homini se quomodolibet, nullaque urgente morbi vi, mutilare; & quasi verò amputata illa parte simul excideretur quidquid fœda libido potest vel cogitatu, vel sensu, vel quo quis opere exequi: qua de re fusè disputat Basilius *l. de vera, & incorrupta virginitate*. Leontium igitur duplici titulo, & jure, tum illicitæ resecationis, tùm prohibitæ consuetudinis deposuit Eustachius. At Leontius per novum scelus se Arianis adiunxit, quorum factione sub Constantio ipsam etiam Sedem Antiochenam invasit.

Refert quoque Eusebius *l.* 6 *Hist. Eccl.* Originem cùm fæminas aliquot Theologicis disciplinis, & sacris litteris erudiret, velletque aut malum ipsum, aut mali suspicionem anteverteret, adversus adhibitis quibusdam medicaminibus fecisse Eunuchum, verba ista Christi aliter quàm par erat, intelligendo; Sunt Eunuchi

chi qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlorum. Quapropter Demetrius Alexandriæ Episcopus sacram ordinationem petenti recusavit. At Origines in Palæstinam commigrans sacros ordines, ipsumque sacerdotium sumpsit ab Episcopis Cæsariensi, & Jerosolymitano, unde graves exortæ Demetrii cùm ipsis querelæ. Quam pariter refert historiam Epiphanius *hæres*. 58. & Hieronymus *de script. Eccl. in Alexandro*. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum sumpsit exordia: eamque stabiliunt Apostolorum canones vigesimus primus, & vigesimus secundus.

Nicænus canon 2. prohibet cathecumenos baptizari necdum satis institutos, aut probatos, nisi gravis urgeat necessitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac Neophytum ordinari Episcopum, aut Presbyterum: cùm id prohibeat Apostolus 1. *Timoth.* 3. statuit insuper excludendum de Clero cum qui duobus, aut tribus testibus convictus sit reus, ψυχικῦ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur, quidnam sit animale peccatum. Exponit Theodorus Balsamon de quacumq; culpa incompatibili cum divina gratia. Alii delicta intelligunt, quorum expiationi publicam injungebant Ecclesiæ leges pœnitiam: cujusmodi erant apostasia circa fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis solent per antonomasiam capitalia, & mortalia. Hoc sensu Isidorus ait *lib. 2. de divin, offic.* consuetudinem Ecclesiæ hanc esse, ut sordidati peccato mortali ad ordines non promoveantur: & si quis post ordinationem mortalis peccati reus factus sit non possit sacrum exercere ministerium. Præterea Concilium Valentinum in Gallia sub Damaso Papa cap. 4. prohibet ab Episcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu eos, qui se mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathense can. 32. decernit clericum, qui capitale crimen com-

commiserit deponi, & in Monasterium conjici. Concilium similiter Toletanum quartum *cap.* 52. sancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confessi sunt, non posse clericos ordinari. Et utique passim sacri canones, eos qui publica pœnitentia perfuncti sunt, ordinari vetant, ut infra suo loco monstrabitur.

Secunda ista sententia probabilior est quàm prima, secundum quam vel unicus actus odii, invidię, aut libidinosæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuò inhabiles: unde uberrima scrupulorum, & anxietatum seges emergeret, ob ambiguitatem sive memoriæ, sive judicii circa ejusmodi culpas, Innumeris quoque viris aditus ad Ecclesiæ Ministeria intercluderetur eximiis, & sanctitate morum, & animi dotibus, vixque unus, aut alter reperiri posset ad clerum idoneus.

Tertia denique maximèque omnium probabilis explicatio est de completa per actum externum luxuria post Baptismum susceptum. Eaque conformis est canonibus 9. & 10. Concilii Neocæsariensis, de quibus superiùs actum est. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicænus iste canon refertur *dist.* 48. *c. quoniam*. Sanctus Augustinus Episcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus, sed ante Baptismum, quo purgabantur irregularitates ex delictis, ut tradit, undecimus Canon Ancyranæ Synodi.

Ad Nicænium Canonem. Can. 3.

Statuit Canon 3. clerico nequaquam licere subintroductam (græcè *συνείσακτον*) habere mulierem, nisi Matrem, Sororem, amitam, vel eas solas quæ omnem removent suspicionem. Citatur *c interdixit per omnia dist.* 32. nulla uxoris hìc mentio, non quia clerico ha-

habere liceret, sed quia nulla esse poterat ex lege Clericalis cœlibatus, ut mox perspicuè probabitur.

Paphnutii verò instantiam istiusmodi à nuptiis continentiæ oppositam, cujus meminere Socrates, & Sozomenus, censendum, est vel à Socrate primùm confictam a quo plurima de more suo hausit sine ullo delectu Sozomenus, vel potius à Græcis posterius insequutis schismaticis, & continentiæ clericalis adversariis illic insertam, & suppositam: aut saltem si quid habet veri, nullam fuisse illius habitam à sacro Concilio rationem. Non enim posset eruditus quispiam negare, quanta districtione primis quinque sæculis universa ubique terrarum Ecclesia sacro clero coniugium interdixerit, ut subinde commostrando testimoniis, & exemplis quibus refragari nemo possit. Posteriores quidem Græci, qui se schismate ab Ecclesia divulserunt, matrimonii usum Episcopis subtrahunt, ac prohibent, sed inferioribus sacerdotibus permittunt, si jam fuerant tempore ordinationis suæ conjugati: nova enim contrahere post ordinationem connubia non permittunt, ut ex schismaticæ Synodi Quinisextæ canone 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & scripta Patrum, ex quibus clarescet prisca circa istud veteris Ecclesiæ, tàm Græcæ, quàm Latinæ disciplina, & ritus. Sciendum in primis continentiæ hujus præceptionem non esse absolutè divini juris. Alioqui namque non licuisset Generalibus Conciliis Lugdunensi, & Florentino dispensare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonii ante ordinationem initi usum. Neque valuisset Ancyrana Synodus can. 10. quem refert Gratianus *can. Diaconi, dist.* 28. Diaconis permittere uxorum consuetudinem, si ante ordinationem protestati coram Episcopo fuerint, nolle se, aut non posse continentiæ lege adstringi. Jure tamen Ecclesiastico, atque ab ipsis Apostolis tradito

(Apo-

(Apostolicarum enim traditionum aliæ divini juris sunt, aliæ Ecclesiastici) illicita est Sacerdotum, & Diaconorum cum uxoribus consuetudo, votumque continendi sacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum sub ipsis gentilium persecutionibus habitum sic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Episcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis positis in Ministerio abstinere se à conjugibus, & non generare filios; quod quicunque fecerit honore clericatus exterminetur.*

Concilium Cartaginense secundum c. 2. *Ita* (inquit) *placuit, & condecet Sacrosanctos Antistites, & Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inserviant continentes esse in omnibus, quò possint simpliciter quod à Deo postulant impetrare: ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas* (observa testimonium de veteri Ecclesiæ usu, & Apostolica traditione) *nos quoque custodiamus. Ab universis Episcopis dictum est. Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam se ab uxoribus contineant.*

Hoc idem renovatur in concilio Carthaginensi quinto can. 3. Et in Arelatensi secundo can. 2. cujus verba sunt ista: *Assumi aliquem ad Sacerdotium non posse sub Matrimonii vinculo constitutum, nisi fuerit promissa conversio.* & can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem præter aviam, & matrem, & neptem, sororem, filiam, vel* Conversam secum Uxorem, *habere præsumpserit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem si se non separaverit pæna percellat.* Hoc Arelatensi canone permittitur cohabitatio uxoris, sed continens, nec maritalis, ut perspicuè constat ex canone præcedenti, & ex voce conversam. Qua eadem ratione intelligendus est Canon ille Apostolorum sextus, quo Græci abutuntur, & cujus obtentu veriti non sunt in Pseudosynodo Quinisexta damnare Romanam Ecclesiam. Vult autem Canon ille sextus Apostolis vulgò ascriptus, ut Episcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam uxo-

uxorum habent, nec eas religionis specie abjiciant, quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, aviæ, & sororum, sine ullo cubilis commercio. Quæ verò sit canonum Apostolis attributorum vis, & authoritas, pertractavi jam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptismi hæreticorum habita.

Agatense Concilium Cælibatum clericorum astruit *can*. 28. Item Turonense secundum *can*. 20. ita sancit: *Si inventus fuerit Presbyter cum sua Presbytera, aut Diaconus cum sua Diaconissa, aut Subdiaconus cum Subdiaconissa* (sic vocabantur post ordinationem quas illi antea duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depositus ab omni officio clericali inter Laicos se obsecrare cognoscat.*

Hieronymus *lib*. 1. *contra Jovinian*. non modo de Sacerdotum cœlibatu testificatur, sed argumento deducto ex Apostolo, qui vult ipsos etiam Laicos ad tempus à conjugio abstinere ut orationi vacent. 1. *Cor*. 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non potest, nisi careat officio conjugali: Sacerdoti, cui semper pro populo sacrificia offerenda sunt, semper orandum est, si semper orandum est, igitur semper matrimonio carendum*. His conformia docet Ambrosius *lib*. 1. *de officiis cap. ult*.

Leo Magnus *epist*. 82. *cap*. 3. & 4. ad Anastasium sic scribit: *Omnium Sacerdotum tàm excellens est electio ut hæc, quæ in aliis Ecclesiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, & liberorum procreationi studere sit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut & qui habent, sint tanquam non habentes & qui non habent permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus est, à capite dignum est custodiri, quantò magis in primo, vel in secundo, tertiove servandum est? ne aut in Levitico Ministerio, aut Presbyterali honore, vel Episcopali excellen-*

cellentia, quisquam idoneus æstimatur, qui se à voluptate uxorea nec dum frænasse detegitur.

Gregorius item Magnus *lib. 4. Dial. c. 11.* de Ursino Sacerdote sic refert: *Hic ex tempore ordinationis suæ Presbyteram suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propiùs accedere nunquam sinebat.* Et subinde memorat quòd quum venerabilis hic senex quadragesimo suæ ordinationis anno, ultima ægritudine decumbens vix extremos spiritus traheret, ejusque presbytera incerta si expirasset, aurem naribus ejus admovisset ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Discede mulier adhuc igniculus vivit, amove paleam.*

Opposita Græcorum consuetudo cœpit quinto sæculo invalescere paulo ante Synodum Quinisextam. Enim verò Hieronymus diù in Orientis oris versatus, ita scribit adversus Vigilantium: *Quid facient Orientis Ecclesiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ; Quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?* Hanc certè incontinentiæ labem spargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, sed parum ille processit irrumpentibus in Gallias transmisso Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico, ut filio Eutherio aditum in Imperium per rerum turbationem patefaceret, clam exciverat.

Sed Latinis omissis veteres Græciæ patres audiamus. Astipulatur in primis œcumenicum Calcedonense Concilium *can. 14. Cùm in quibusdam Provinciis (*ait*) concessum sit Lectoribus, & Cantoribus uxores ducere.* Non igitur aliis concessum erat Clericorum ordinibus, ac ne ubiq; quidem lectoribus, sed in aliquibus dumtaxat Provinciis.

Origenes *homil. 23. in Num. Illius inquit solius est offerre Deo Sacrificium, qui indefinenti, & perpetuæ se devoverit castitati.*

Eusebius *lib. 1. demonst. Evang. c. 9. Verùntamen (*ait*) eos qui sacrati sunt, atque in Dei cultu & Ministerio occupati continere se deinceps ab uxoris commercio decet.*

Basi-

Basilius *epist.* 17. inter posterius additas, Sacerdotem septuagenarium, qui dimissam in sua ordinatione conjugem, in suas iterum ædes receperat, acriter objurgat, & mandat, ut Presbyteram suam in Monialium Monasterium dimittat, & canonem istium Nicænum proponit, quem ab eo violatum conqueritur.

Chrysostomus *homil.* 2. *de patientia Job.* Ita loquitur: *Sic dicit Apostolus unius uxoris virum, non ea ratione, ut id nunc ab Ecclesia observetur, oportet enim omni prorsùs castitate sacerdotem ornatum esse.* Epiphanius ad finem operis contra hæreses sic loquitur: *Sanctorum Sacerdotium ex Virginibus ut plurimum, aut ex solitariis, aut si hi ad Ministerium non suffecerint, ex his constituitur, qui propriis ab uxoribus se continent. Et si quis ab initio continens fuerit, aut viduus, habere potest locum Episcopi, Presbyteri, aut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque *Hæres.* 59. quæ est Catharorum, *sed & adhuc* (ait) *liberos gignentem unius uxoris virum Ecclesia non descripsit, sed eum qui se ab una continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Episcopum, aut Presbyterum, maximè ubi sinceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi: quibusdam in locis, filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non est juxta canonem, sed hominum mentem, quæ per tempus elanguit.*

Ex his postremis Epiphanii verbis colligitur eo jam tempore alicubi suboriri cœpisse illam, quam Græci hodierni consuetudinem servant. Certè sub Iustiniani primi vitæ finem, illam tandem prævaluisse in Oriente, inde infero, quia cum ejus novella sexta cap. 5. dicat: *Nihil ita in sacris ordinationibus diligimus sicut in castitate viventes, aut cum uxoribus non cohabitantes & postmodò novella* 22. *capit.* 24. nihil amplius circa Clericorum continentiam statuit, quam quæ nunc temporis Græci communiter servant ex præscripto Synodi Quinisextæ cap. 12.

vel 13. Quod enim Summarium novellę dicit de uxoris dimissione additítium est, nec prorsus in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QUartus Canon Nicęnus decernit *constitui, & ordinari Episcopum ob omnibus aliis, si fieri possit, Provinciæ Episcopis: sin minus a tribus saltem congregatis accedentibus reliquorum absentium suffragiis, una cum Metropolitani consensu*. Refertur *in cap. Episcopum ab omnibus distinct.* 64. Et reperitur in Concilio Nicæno secundo can. 3. nullatenus hic audiendus Teodorus Balsamon scribens in hunc can. 4. Episcopos olim quidem fuisse ab universa plebe electos. Quia tamen in hisce popularibus comitiis multa jactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuisse isto Nicæno Canone consuetudinem illam abrogatam, statutumque ut soli episcopi eligerentur. Sed errat Balsamon, cùm nullum hic appareat abrogationis vestigium, & constat, fuisse peręque post Nicęnum Concilium admissa ubique in Episcopis eligendis populi suffragia: sic tamen, ut moderationi, & regimini subessent Episcoporum: quemadmodum Athenis *προέδροι* popularibus suffragiis prętrerant, ut docet Julius Pollux lib. 8.

Et utique sanctus Athanasius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, evectus postmodum fuit ad Patriarchalem Alexandrię sedem universę plebis suffragiis, ut refert Gregorius Nazian. orat. in ejus laudem. Cœlestinus quoque Romę Papa epist. ad Episcopos Narbonensis Provincię cap. 5. *Nullus* (ait) *invitis detur Episcopus: Cleri, plebis, & ordinis consensus requiratur*. Simile scribit Leo Magnus epist. 89. Et secundum Arelatense Concilium statuit can. 54. ut tres ab Episcopis nominentur, de quibus Clerici, & Cives po-

poteſtatem habeant unum eligendi. Id confirmatur Concilii Cabilonenſis can. 10. & Cartaginenſis quarti can. 1. præterea Synæſius epiſt. 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab univerſo populo Olbiatarum creatum. Synodus autem Nicæna id unum ſanxit, ut novi Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropolitem, cæteriq; Epiſcopi ad ejus, qui electus fuerit, ordinationem conveniant: fiatque ordinatio hæc ut minimum a tribus.

Porrò in Epiſcopi novi conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus *epiſt. 1. citata in decreto diſtinct. 66. can. fin.* & Anicetus *epiſt. 1.* Ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modo iſtud de tribus Epiſcopi ordinatoribus præſcribunt, ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam a tribus Apoſtolis Petro, Jacobo Majore, & Joanne fuiſſe Jacobum Minorem fratrem Domini conſecratum Jeroſolymæ Epiſcopum, ut hoc facto traderetur in poſterum ordinationum Epiſcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum: præſcribit, ut Epiſcopi a duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum prohibet quemquam Epiſcopum conſecrari, niſi a tribus Epiſcopis. Syneſius item epiſt. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Eccleſiæ prohibet renunciatum Palebiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, neque fuit a tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rheginenſi reprobatur Armentarii ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Epiſcopus, nam eo nomine quod tres Epiſcopi ad eam non intervenerant, tum quod Metropolitani conſenſus defuerat: quæ tamen ſimul utraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quinimo Concilium Arelatenſe primum canon. 21.

exigit, ut qui Episcopum consecrat, septem secum alios assumat Episcopos: ubi verò compleri numerus ille non poterit, ne minus quam tres Episcopi interveniant.

Quæstio illustris est, sit ne de necessitate quoque Sacramenti, an solum de necessitate præcepti, ut tres hic interveniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum sententiæ. Contendunt aliqui hoc esse de Sacramenti necessitate, ut si secus fiat nihil agatur. Alii concedunt esse quidem de Sacramenti necessitate, non tamen absolutè, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesia dispensatum ut secus fiat. Quo etiam modo docent pleriq; circa Confirmationis Sacramentum esse de Sacramenti necessitate, ut administretur ab Episcopo: ubi tamen intervenerit Papæ, aut Concilii generalis dispensatio, posse simplicem Sacerdotem esse illius ministrum. Tertia demum opinio est, posse etiam citra dispensationem suscipi valide ordinationem, & characterem Episcopalem, tametsi illicite ab unico etiam Episcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat ejusmodi ordinationes viribus carere, atque irritas esse. Illius tamen Canonis glossa id exponit de executione officii, hoc est, ut non liceat sic ordinato illa exequi, quæ sunt muneris Episcopalis, donec dispensetur.

Tertia hæc potior sententia est propter illa quæ sequuntur argumenta. Primum enim Innocentius Papa epist. 22. ad Bonifacium, dissidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Evagrio Paulini in Sede Antiochena successores ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus: & tamen Evagrius contra sacras Ecclesiæ leges fuerat a solo Paulino ordinatus Episcopus, ut fidem facit Theodoritus *l. 5. hist. eccl. cap. 23.*

Synesius perhibet de Siderio superius memorato fuisse ab uno Episcopo Cyrenensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse, quominus magnus Athanasius absque nova consecratione cum

ipso

ipſo diſpenſaverit, eumque ad Eccleſiæ Metropolitanæ clavum admoverit.

Ad hæc Synodus Regienſis cum præfato Armentario diſpenſavit, ut Baptizzatos, ſeu Neophytos confirmaret: cumque ordinatis ab Armentario Clericis, ſi ſint alioqui vitæ inculpatæ, ut in ordinum miniſterio retineantur.

Apoſtolorum etiam præcitatus Canon probat Epiſcopi conſecrationem a duobus Epiſcopis.

Simon Apoſtolus apud Clementem Papam *l. 8 conſtit. Apoſt. c.* 27. ſancit valere Epiſcopi ordinationem a duobus factam Epiſcopis: & hoc addit licere in neceſſitatis caſu, Epiſcopum ab unico Epiſcopo conſecrari.

Item Dionyſius *lib. Hier. eccl.* deſcribens Epiſcopi augurandi ritum, meminit unius dumtaxat Epiſcopi conſecrantis.

Idque ampliùs inde confirmatur, quod fieri vix poterat, ut Apoſtoli totum terrarum orbem peragrantes, novaſque in Provinciis, ad quas accedebant, fundantes Eccleſias, copiam ſemper habere poſſent Epiſcoporum quos paſſim conſtituerent, aut quorum ope novos Epiſcopos ordinarent.

Teſtatur Henriquez ſummæ ſuæ *tom*. 1. *l*. 10. *cap*. 24. Papam Gregorium XIII. diſpenſaſſe cum recens a ſe conſtituto Æthiopiæ Patriarcha a Soc. Jeſu, ut ſolus ſine aſſiſtentibus Epiſcopis poſſet novos Epiſcopos conſecrare, ubicumque operæ pretium eſſet.

Querenti Auguſt. Angliæ Primati quot ſint Epiſcopi neceſſarii ad novum Epiſcopum conſecrandum? reſpondet Greg. Magnus reſp. 8. ad interrogata Auguſtini verbis quidem obſcuris, quorum tamen hic eſt genuinus ſenſus. Cum ſit ſolus in Anglia Epiſcopus Auguſt. expectandos eſſe ex vicina Gallia Epiſcopos, qui novos Epiſcopos ordinaturo Auguſtino aſſiſtant: & poſtmodum adhibendos eſſe noviter ordinatos in Anglia epiſcopos ad novam aliorum conſecrationem.

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QUintus canon sancit *latam excommunicationem sive in Clericum sive in Laicum per sententiam proprii ipsorum Episcopi servandam esse in aliis quoque Provinciis, aut Parochiis, ad quoscumque transierit excommunicatus, neque ab aliis ullibi Episcopis posse reconciliari, & ad communionem fidelium admitti*. Quæ sanctio inserta legitur *in Gratiani decreto* 11. *q.* 2. *can: servetur ista sententia*. Eademque renovatur in Concil. Sardicensi can. 13. solum itaque superest in excommunicatione remedium vel absolutionis, vel recursus ad superiorem antistitem per appellationem, quæ tamen haud suspendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, sed ad superius Tribunal devolvit juxta *cap. cum ad hæc de appellat*. Sanè ubi excommunicationis sententia esset apertè invalida, ut si ulla præcessisset præmonitio, eo casu nullatenus ligaret, nec esset opus appellatione, *c. statuimus de sent. excommun. in* 6. *& c.* 1. *de sent. & re jud.* Est enim, licet excommunicatio ferenda est non modo in peccatorem, sed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præscribit hic idem Nicænus Can. 5. ut singulis annis bis convocentur ad Synodum omnes in singulis Provinciis Episcopi. Primum quidem apparente quadragesimæ tempore: deinde autumno. Atque ut Synodus examinet prolata a singulis per Parochias Episcopis sententias, quæ ibi prout videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel revocabuntur. Eandem iterat constitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonense. can. 19. & Leo Papa I. *l. epist.* 82. *cap.* 7. Quæ simul omnia compilantur in decreto Gratiani *dist.* 18. Quin etiam Apostolorum canon. 37. jubet quotannis Episcoporum Provinciæ convocari Synodos, tùm hebdomade quarta Pente-

co-

cœtes, tùm die duodecima mensis hyperberetei, qui nostro ferè Octobri respondet, ibique appellationum causas terminari, singulorumque Episcoporum prolatas in suis Parochiis sententias, & acta examinari.

Hoc ipsum olim Romanus quoque Pontifex singulis annis servabat, duasque Synodos Episcoporum cogebat. Primam quidem Provincialem convicinorum Antistitum, quibus præest speciali titulo Metropolitani: secundam nationalem mense octobri, Italiæ, atque Siciliæ Episcoporum, quibus ipse præficitur speciali jure Primatis. Hujus rei notitiam suppeditat Leonis Magni *epist. 62 ad Episcopos Siciliæ cap.* 4. his verbis: *Ut quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus, terni semper ex ipsis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio sociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, sed rarius cogebat summus Pontifex, ut Occidentis Patriarcha Concilium Episcoporum, non modò Italiæ, & Siciliæ, sed etiam Galliæ, Hispaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale superius vidimus Aralatense in causa Donatistarum. Denique ad Romanum spectat Episcopum, ut summum universi gregis dominici pastorem, Concilii œcumenici convocatio.

Nicænus canon. 6. sic ait: *Antiqui mores serventur in Ægypto, Libia, & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis Provinciis sua Privilegia Ecclesiis serventur. Illud autem est omnino manifestum, quod si quis absque Metropolitani sententia factus sit Episcopus, cum magna Synodus definit esse Episcopum non oportere.* Hæc sunt canonis verba, cui tamen initium deest, supplendum ex Concilii pariter œcumenici Calcedonensis actione 16. ubi Nicænus iste canon sic allegatur a Pascasino Apostolico Legato: *Ecclesia Romana semper habuit principatum: consuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedo-

nenses Patres sic prosequuntur : *Videmus omnes ante omnia primatum, & præcipuum honorem secundum Canones Deo Amantissimo Archiepiscopo veteris Romæ conservari.* Rufinus Canonem istum verbis ambiguis, atque adeo intelligentia, & constructione vacuis non tam vertit, quam pervertit : nec ille tanti est, ut ejus ineptiis sit immorandum. Ita porrò canonis verba *ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. Quandoquidem, & Episcopo Romæ hoc est consuetum*, sic intelligenda sunt, ut ideo præfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præsuli competat authoritas, quia id ei jus tribuere solet Romanus episcopus.

Joannes Morinus Oratorii Domini Jesu Sacerdos ingenio, & doctrina consummatissimus, in suis eruditissimis exercitationibus ecclesiasticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè disputat : commonstratque, universam Africam præter regionem Ammoniacam, quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur, pertinuisse ad Romanum Episcopum spectatum, ut Occidentis Patriarcham.

Idemque probat, Patriarchæ Antiocheno subjectas fuisse omnes Orientis ecclesias ab Hellesponto ad usque Euphratem, & ultra. Sane compertum est fuisse semper Antiochiam etiam in civili partitione totius Orientis Metropolin : sic enim eam vocat Zosimus l. 1. hist. & Chrysostomus civis ipse Antiochenus hom. 3. ad Pop. Antioch. & Hieronymus adversùs errores Joann. Jerosolym. Quia vero multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quæ Thraciam, & Mysiam (quæ postmodum Bulgariæ sortita est nomen) omnemque Asiam ab Hellesponto ad Tygrim amnem, quin etiam Aegyptum ipsam, & Lybiam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur constitutus à Magno Constantino Augusto præfectus Prætorio Orientis, ut testatur Zosimus hist. l. 2. Nec multum differt hæc præfecti prætorio Orientis

for-

sortitio a partitione Provinciarum Orientis, quæ Constantio ex Constantini patris testamento obtigit, nec non ab ea, quæ obvenit Archadio, cui Theodosius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium concessit. Altera est Orientis significatio multo contractior, pro Syria, Phæniciaque, & Mesopotamia. Præfecto prætorio Orientis subjectæ erant quinque istę Diœceses, Aegypti Asianæ, Ponticę, Thraciæ, & specialis Orientis, ut docet Liber notitiæ Imperii, quem eruditis commentariis illustravit Pancirolus, & insuper *l. 2. & 3. c. de milit. veste lib. 12. & leg. ultima c. de diversis officiis lib. 12.* his adde *lege 1. cap. ut nemo ad suum patrocinium suscipiat*. Singuli harum Diœcesum Præfecti dicebantur Vicarii. Cæterum specialis Diœcesis Orientis Vicarius dicebatur speciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc specialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Episcopi, qui Joannem Patriarcham Antiochenum ad Ephesinum Concilium comitati fuerunt, multasque turbas adversus Cyrillum, & œcumenicam Ephesi Synodum, ut infra suo loco videbimus concitarunt. Et hi constituebant Exarchiam, seu Primatum Antiochenum: Ipsa vero Antiochena Patriarchia ad Hellespontum protendebatur, Asiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Asiatica littoris Aegei versus solis ortum: deducta Aegypto, Libyaque. Et secundum hanc designationem Antiochensis Patriarchia, seu Ecclesiastica Patriarchæ Antiocheni Diœcesis omnes Orientis Ecclesias regebat, & cum majori Asia, minorem Asiam simul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilii ad Ecclesias Aegypti epistola, loquens de sedata veteri circa Paschalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Judæos consectabantur, eodem posthac die Pascha

ce-

celebraturos quo reliquæ orbis Ecclesię. Perspicuum verò est illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuisse Asiæ minoris incolas, quorum Princeps, Ecclesia erat Ephesina Metropolis, ut legitur apud Eusebium *l. 5. hist. c. 22. 23. 24.* Epiphanius insuper hæresi 70. Audianorum, ait, in celebranda Paschiæ solemnitate dissidium exarsisse inter Orientem, & Occidentem: quibus locis sub nomine Orientis intelligitur Asia minor, quæ nunc etiam Anatolia, hoc est Oriens nominatur. Et verò testatur Hieronymus *adv. err. Joan. Metropolin.* Totius Orientis esse Antiochiam, nimirum ab Asiatico littore ad Indos. Itaque postmodum ad constituendum Constantinopoli Patriarcham, Provinciæ Asianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu decisæ sunt, & Thracia subducta Romano fuit Episcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquus obtineat, ut Aeliæ idest, Jerosolymæ* (quam Ælius Adrianus eversam instauraverat) *Episcopus honoraretur, salva Metropolis propria dignitate.* Tametsi Jerosolymorum Ecclesia cęteras omnes antiquitate pręcesserit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, resurrectione decorata, & præterea a Spiritus Sancti descensu, primisque Apostolorum prędicationibus, Jacobi etiam Apostoli sede, & martyrio, multisque aliis nominibus inclyta, nihilò secus Metropoli Cęsareæ, Palęstinæ subiecta, suffraganeaque fuit adeo, ut a Jerosolymitani Episcopi judiciis ad Cęsariensem devolverentur appellationes, ut fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium. *Et lib. adu. err. Joan. Jerosol.* & Leo Magnus *epist. 62. ad Maximum Antiochenum.* Suprema verò jura Pręsulis Jerosolymitani in solis majoribus Synodis effulgebant, in quibus ille secundò ab Antiocheno Patriarcha loco sedebat. Veruntamen in Provincialibus Synodis Metropolita Cęsariensis præsidebat, eique proximè assidebat Ælię Episcopus. Hinc factum, ut in Synodo coacta Cæsarçæ in Palęstina, in qua conclusum est contra

Quar-

Quartadecumanos, præsederit Theophilus Cæsariensis, cui assedit Narcissus Jerosolymitanus, ut colligitur ex Eusebio *l. 5. Eccles. hist. c. 15.* simile postea accidit in Synodo Diospolitana. Require inferius, quæ hac de re observamus ad Can. 5. Concilii Lateranensis sub Innocentio III. deque nova erectione Jerosolymitani Episcopatus in absolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum VIII.

OCtavus canon studio pacis componendæ remittit de veterum Ecclesiæ canonum severitate, eosque, qui se Catharos dicunt (hi sunt Novatiani) ad Ecclesiæ unitatem revertentes, in pristinum restituit Episcopatus, vel sacerdotii, vel alterius Clericalis ordinis gradum. Si tamen eidem Ecclesiæ alius jam non fuerit provisus orthodoxus Episcopus. Quo casu, eum qui ex Novatiani schismate eamdem occupaverat sedem, contentum esse jubet Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu *: ne*, inquit, *in una Civitate duo sint Episcopi*. Canonem istum designat Augustinus epist. 110. sic dicens: *Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ Patre, & Episcopo meo sene Valerio Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Nicæno Concilio, prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse sciebat.*

Cætero qui hæc ipsa Nicæna Synodus can. 10. lapsos ita excludit a Clero, ut si quis aliquando lapsus Clero ascriptus fuerit, aut ordinatus, deponi eum jubeat simul, ac præcedens ejus lapsus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can. 51. quemcunque ex quavis hæresi conversum, ita excludit a Clero, ut eos etiam qui fuerant ante hæresim ordinati, deponi præcipiat, Cornelius Papa, & Martyr in sua ad Fabium Antiochenum epistola penes Eusebium *l. 6. hist. Eccles. c. 35.* ait, se vix dum, idque in gratiam universi populi pro eo supplicantis, admisisse ad laicam communionem unum de

tri-

tribus Episcopis, graviter facti sui pœnitentiam, qui Novatiano manus imposuerant. Et refert Cyprianus *epist. 52. ad Antonianum*, ab eodem Papa Cornelio Episcopum, olim Schismaticum, sed jam pænitentem Theophimum fuisse ad laicam communionem admissum: sed tam effusæ benignitatis causam fuisse fratrum recolligendorum necessitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Ecclesiæ unitatem se recipiebant. Item Cyprianus *epist.* 64. & 68. Contendit non esse recipiendos lapsos, quantumvis pœnitentes ad pristinum ordinis gradum. Testatur Augustinus *epist.* 162. *ad Episcopos Donat. & in Breviculo Collat.* Melchiadem Papam Donatistis Episcopis, qui a Schismate discederent, conditionem obtulisse, ac decrevisse, ut ad Episcopale Ministerium admitterentur & in quibuscumque locis duo essent, contrarium partium Episcopi, confirmaretur is qui prior fuisset ordinatus: alteri vero plebs alia regenda provideretur: quod Melchiadis propositum collaudat Augustinus. Idemque *lib. 2. contra Cresconium cap.* 11. *& epist.* 5. refert, Africanum Concilium, eadem ratione, & necessitate adductum pro lapsorum reductione, & Ecclesiastica pace, restituisse Donatistas Episcopos ad pristinum dignitatis gradum: quam rem approbat, additque sub finem epistolæ quintæ, restitutionem quandoque factam in pristinos Episcopatus favore Arianorum in Ecclesiam redeuntium, hoc tamen adjunges, citra gravem, & urgentem necessitatem insistendum constanter esse canonum disciplinæ, prorsus interdicentium Clericis lapsis reditum ad priorem gradum. Similiter scribunt Socrates *l.* 3. *cap.* 7. 8. 9. & Theodoretus *lib.* 3. *cap.* 4. & 5. Athanasium cum Alexandriam per Juliani Edictum postliminio revertisset, Synodum habuisse, quæ decrevit, ut Ariani Episcopi hæresim ejurantes pristinas sedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægre ferret Lucifer Episcopus Calaritanus, ita communionem aversatus est,

eſt & redeuntium in Eccleſiam, & eoſdem recipientium, ut novum ab eo ſchiſma pullulaverit. Verum, ut ait Bonifacius Papa VIII. regula juris 70. *In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa*. Denique Apoſtolis aſcriptus can. 29. ſic ait: *Ne Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus juſtè depoſitus miniſterium priſtinum reſumat.* Et Canon 61. *Ne convictus de crimine ad Clerum promoveatur.* Et Can. 62. *ut lapſi Clerici deponatur, & ſi pœnitentia ducuntur, ne recipiantur niſi ut laici*.

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres diſtinguunt pœnitentium claſſes, auditorum, proſtratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in veſtibulo Eccleſiæ verſabantur. Proſtrati admittebantur intra navim ad pavimentum demiſſi, valvis Eccleſiæ proximi, ubi a tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde jubebantur de loco ſacro egredi tempore Offertorii, ne divinis myſteriis intereſſent. Tertii denique integræ ſynaxi uſque ad finem cum cæteris fidelibus aſſiſtebant, ſed ſacræ Euchariſtiæ minime participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Baſilius Magnus in ſuis pænitentiarum canonibus, aliique veteres publice pænitentium ordines quatuor diſtinguunt, 1. προσκλαύσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem, ὑπόπτωσιν proſtrationem, σύστασιν conſiſtentiam, quibus tandem ſuccedebat μέθεξις participatio divinorum. Exempli cauſa Baſilius ei, qui mæchatus fuerit, præſcribit in ſuis ad Amphilochium Canonibus annos pænitentiæ publicæ quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter proſtratos, reliquum inter conſiſtentes.

Gre-

Gregorius Neocæsariensis can. 11. flentes, ait, excludi a foribus Ecclesiæ, audientes intra fores admitti, versarique in Narthece, juxta januam post Cathecumenos, sed ipsos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei mysteria cum Cathecumenis depelli foras, & consistentes demum una cum populo fideli ad finem usque sacrificii persistere, privari tamen Eucharistiæ participatione. At verò Judæis, & Gentilibus, ipsisque Hæreticis permittebatur, intra Ecclesiam consistere, atque Dei verbum, psalmosque audire usque ad finem Missæ, sive collectæ Cathecumenorum, ideft, usque ad offertorium; ut fidem facit Cartaginense Concilium quartum can. 84. solis verò pœnitentibus primæ classis interdicebatur Ecclesiæ ingressu.

Pœnitentium habitus erant pullæ vestes cinere conspersæ, facci, cilicia, squallor capitis inculti, totiusque corporis neglectus; severis præterea jejuniis, orationum frequentia, vigiliis, chameuniis, aliisque *σκυραγωγίαις*, seu asperitatibus jugiter exercebantur; a deliciis, conviviis, balneis, & hominum congressibus abstinebant: nec eis militare licebat, vel inire conjugia: hæc docent Arelatense *Con. 2. can.* 21. Leo Magnus *epist.* 92. *c.* 11. *&* 12. Tertull. *lib. de pœnit.* Pacianus *Parenæsi ad pœnit.* Hieronymus *in epitaphio Fabiolæ* quo hujus sanctæ viduæ graphicè describit publicam in Basilica Laterana pœnitentiam. Et Concilium Agathense *can.* 15. & Toletanum 3. *can.* 12.

Nec verò semper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pœnitentiæ; sed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confessio non semper publicam pœnitentiam comitabatur, ut ex Ambrosio colligitur *l. 1. de pœnit. cap. 16. Si quis,* (inquit) *occulta crimina habens, propter Christum tamen pœnitentiam studiosè egerit, quomodo istbic recipiet, si ei communio non refunditur?* Ibi vero, imò toto illo opere non de alia quam de publica tractat pænitentia. Subjungit enim; *Volo veniam reus spe-*

speret, petat cum lachrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus. Idemque *l. 2. de pœnit. cap.* 10. hortatur ad publicam pœnitentiam, quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò utitur argumento, non esse cur pudeat Deo publicè supplicare, & humiliari, cùm ipsos non pudeat sua peccata homini quem ipsi lateant confiteri. *An* inquit, *pudeat te Deo supplicare quem non lates, cum te non pudeat peccata tua homini, quem lates confiteri?* Quæ Ambrosii ratio prorsùs inepta foret depellendo pudori, si publica Exhomologesis, seu confessio indivulsa semper esset cum publica pœnitentia; cum nemo ignoret, graviorem multo pudorem nasci ex publica ad universum populum confessione criminis antea ignoti, quam ex privata, secretaque ad unum sacerdotem. Hoc igitur Ambrosii loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cujus tamen causa ignoretur, cum pudore confertur, quem pariter secreta penes unum sacerdotem manifestatio, præterea Concilium Toletanum 4. can. 52. statuit per publicam pœnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confessio, neminem ab ordinibus Ecclesiasticis excludit. Nam alioquin publica pænitentia perpetuam pariebat ad ordines Ecclesiasticos irregularitatem, ut docent Origenes *l. 2. contra Celsum*. Hieron. *Dialog. adver. Lucifer.* Siricus Papa *epist. 1. c. 1.* aliique communiter Patres.

Absolutio, quam veteres manuum impositionem, reconciliationem, pacisque communionem vocabant, nunquam (secluso mortis discrimine) impertiebatur pœnitenti, nisi post transactum omne, secundum Canones, pœnitentiæ tempus; ut liquido testificantur Cyprianus *epist. 11. ad Confessores*, *& epist. ad Antonianum*, *& epist. 59. ad Fidum*, Canones passim Eliberini, & hujus Nicænæ Synodi canon. 13. statuens, ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, sed si sumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoso morbo convaluerit, jubet Canonicæ pænitentiæ tem-

po-

pora continuari, eoque durante negat esse administranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit sub paganorum insectationibus, ut prolatis Confessorum, ac Martyrum libellis, ac precibus, Episcopi citius veniam, pacemque pænitentibus darent, sed in contrarium gravissimi viri sæpe numero reclamarunt, Cyprianus, Tertullianus, atque hoc ultra fieri vetuerunt Synodus passim Eliberina, & Arelatensis can. 9.

Numquam verò pænitentibus reconciliatio intra Ecclesiam indulgebatur, quin simul sacra eis daretur Eucharistia. Perspicue namque dicit Ambros. lib. 2. pænit. c. 3. *Quotiescumque peccata donantur, corporis ejus Sacramentum sumimus, ut per sanguinem ejus fiat peccatorum remissio.*

Quæ vero crimina erant publica expianda pænitentia, ad tria potissimum genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium: ut docet Tertull. *de Pudicit. cap.* 1. & 12. Pacianus Barcinonensis Episcopus *Parænesi ad pœnit.* Gregorius *epist.* 92. *ad Rusticum Narbonensem Episcopum*. His adde falsi crimen, & calumniam, ex Agatensis Concilii can. 32. aliaque peræque gravia delicta, ut colligitur ex plerisque veterum Patrum Canonibus pænitentialibus. Et hæc sufficiant ad notitiam publicæ, quæ undecim seculis viguit pænitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pænitentes decretum paulo ante proposui, ut eis de vita periclitantibus Communio Eucharistica exhibeatur; sed ubi reconvaluerint, ad pænitentiam, donec tempus præscriptum expleverint, revocarentur.

Can. 14. Diaconis prohibet, ne Presbyteris ausint Eucharistiam sacram porrigere; hanc addens rationem, qua Calvinistarum hæresis Sacrificium incruentum adorta profligetur: *οὔτε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Neque lex, neque consuetudo tradit, ut qui offerren-*

vendi potestatem non habent, his qui offerunt, dent corpus Christi. Sed expressior in actis Concilii istius habetur declaratio apud Gelasium Cyzicenum, quam multis glossematis eludit, & obscurare nititur Calvinus *lib. 4. instit. cap.* 17. §. 36. At inepta ejus glossemata eluduntur Nicæni hujus testimonii perspicuis verbis, *Iterum etiam hic in divina mensa, ne humiliter intenti simus, ad propositum panem, & calicem: sed attollentes mentem, fide intelligamus situm in sacra illa mensa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruente a Sacerdotibus immolatum, & pretiosum ipsius corpus, & sanguinem verè nos sumentes credere. Hæc esse nostræ resurrectionis Symbola, propter hoc enim neque multum accipimus, sed parum: ut sciamus non ad satietatem, sed ad sanctificationem sumi.* Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Eucharisticum suo Vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. sic Deum loquentem inducit: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum*. Quam Malachiæ prædicationem satis alioqui per se manifestam, sancti veteres Ecclesiæ Doctores de Sacrificio Eucharistico corporis dominici unanimes interpretantur. Ex quibus (ut cæteros omittam) Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, sic ait: *De nostris gentium quæ in omni loco offeruntur sacrificiis, hoc est pane Eucharistiæ, & poculo similiter Eucharistiæ, jam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.*

Illa porro Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruente sacrificatum, affinis, ac synonima est cum hac altera expressione ἀναιμάκτου θυσίας incruenti Sacrificii, quam de Eucharistia frequentissime usurpant

E pant

pant Græci Patres, Clemens *l. 6. conſt. cap. 2.* Euſebius *l. 1 demonſt. Evang c.* 10. Gregorius Nazianz. *Stelent. 1. & 2.* Anaſtaſius Sinaita *epiſt. ad Phrudegardum*, Cyrinus Alexandrinus *in Concilio Alexandrino*, *ad Anathematiſmum* 11. Synodus Quiniſexta can. 32. & Synodus Nicæna ſecunda act. 6 hoc diſcrimine myſtica differt oblatio a cruenta ſemel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

Canon is cavet, ne Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ab Eccleſiis ad quas fuerant ordinati, ad aliarum Eccleſiarum miniſterium tranſeant, citatur in *cap. Non oportet Epiſcopum 7. qu. 1.* Huic parem edit Canonem ſextum Synodus Calcedonenſis, prohibentem, ne quis Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin ſimul eundem alicujus certæ Eccleſiæ miniſterio addicat, ſive in urbe, ſive in oppido, ſive in monaſterio: ſin minus, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in *c. Neminem abſolute, diſt. 7.* Idem ſancitum in Concilio primo Arelatenſi can. 22. quo vetatur presbyteris, & Diaconis in alias Eccleſias tranſgredi, ſoliſque jubentur Eccleſiis inſervire quibus præfixi ſunt, & ſecus facientes de gradu deponit. Simile ſtatuunt Apoſtolorum Canones 17. & 16. ubi etiam excommunicatur Epiſcopus Clericum recipiens alterius inviti Epiſcopi. Concilium demum Tridentinum hanc laudabilem diſciplinam ex parte inſtaurat ſeſſ. 23. cap. 16. *Nemo* inquit *ordinetur, quin certæ Eccleſię aſcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad divina officia celebranda ſine commendatitiis proprii ordinarii Epiſcopi.*

Superior, ſeu proprius Epiſcopus citra cujus licentiam nemo poteſt Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenſetur a Bonifacio Papa VIII. ſcilicet originis, domicilii, & beneficii, *c. cum nullus, de temp. ordin. in 6* Idque jus invaluit, ex quo deſit vetus conſue-

tu-

tudo aſcribendi certæ Eccleſiæ recens ordinatos adeo, ut ab illius Eccleſiæ obſequio in aliam commigrare liberum ei non eſſet, dum vero priſtina illa conſuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eſt cujuſvis Clerici Epiſcopus, qui primus ordinaverat, Clericumque a ſe ordinatum Eccleſiæ particulari alligaverat, ac ejus reſidentiæ aſtrinxerat, ut infra commonſtrabo peculiari diatriba poſt primum Carthaginenſe Concilium.

Quoad vero translationem Epiſcoporum Nicæno iſto Canone, aliiſque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilii Sardicenſis, *can.* 1. & Carthaginenſis tertii, *can.* 38. allegato apud Gratianum *can. non licet* 107. *diſt.* 4. *de conſecr.* Attamen Pontifices. Anterus, & Pelagius neceſſitatis, aut magnæ utilitatis gratia transferri, ac mutari poſſe, nonnunquam Epiſcopos accedente judicio Synodi Epiſcoporum, aut ſupremæ ſedis declarant, *cap. mutationes*, *& c. ſequenti* 7. *quæſt.* 1. exempla occurrunt Petri Apoſtoli ex Antiochia Romam tranſmigrantis, Euſtachii quoque ſanctiſſimi Martyris, qui hac in Synodo conſedit Antiochenus Epiſcopus, cum fuiſſet olim Epiſcopus Beroenſis, Gregorius pariter Nazianzenus primum Nazianzenam rexit Eccleſiam, factus deinde Saſimorum Epiſcopus, & poſtremò electus ab œcumenica Synodo Conſtantinopolis Epiſcopus ipſo acceptante. Sequens autem ejus abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam, qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipſi Nicæni Patres in Locum dejectorum Epiſcoporum Arianorum Euſebii Nicomedienſis, & Theognidis Nicæni, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſubrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Epiſcopus ad Sedem Jeroſolymitanam revelatione divina traductus fuit, ut fidem facit Euſebius *lib.* 6. *diſt. Eccl. cap.* 9. his conformia exempla perhibet Socrates *lib.* 7. *cap.* 35. & 36. Item vir ſanctiſſimus

Germanus teste Cedreno a Metropoli Cyzicena transiit ad Constantinopolitanam. Itaque translationum Episcoporum legitimæ possunt esse causæ, atque aliunde profectæ, quam ex ambitione, vel avaritia.

Can. 17. deponi jubet Clericum usurarium. Idem statuitur Apostolorum can. 44. Et Arelatensis Concilii primi can. 12. & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. statuit, ut qui ex hæresi Paulinistarum convertuntur, post susceptum ab illis Baptismum rebaptizentur: & si fuerant in ea secta Clerici ordinati, si post conversionem judicentur ordinibus Ecclesiastic's idonei, ubi novum baptismi lavacrum susceperint, denuo ordinentur: Superius vidimus damnatas Synodos Africanas a Stephano Papa hoc nomine, quod Hæreticorum baptismum, ut inanem reprobassent. Debuit ergo specialis in Paulinistis inesse causa, cur ipsorum baptismus reiiciendus esset. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samosateno negantes, Christum esse Deum, & insuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem personarum divinarum distinctionem, & statuentes unicam in Deo personam, talia ex consequenti verba in baptismo solebant adhibere, quæ hujusmodi hæresim sapientia, baptismo proprio valorem omnem, & efficaciam amoverent. Paulus tamen, & Sabellius in hoc invicem diffidebant, quia Sabellius Christo divinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his differit Epiphanius *Hæresi 62. & 65.*

Hic observa per hunc Nicænum Canonem 19. posse confirmari, illa complurium Theologorum sententia, illum qui non sit baptizatus, sic esse Ordinationis Sacramentalis incapacem; ut ei collata omni careat validitate. Etenim hoc loco sacra decernit Synodus, ut post validum Baptismum, manus illis ad Ordinationem denuo imponantur, qui post irritum, & inanem Paulinistarum baptismum fuerant

rant ab iisdem ordinati. Quæstio ista sub Innocentio Papa III. magna partium contentione disceptata fuit: qui Pontifex licet rem in ambiguo circa validitatem reliquorum a Baptismo Sacramentorum reliquerit indecisam, ne tamen gravissimum periculum ex ea incertitudine impenderet, adductus etiam Synodi Compendiensis decreto (cujus mentionem specialem facit) statuit Innocentius non modo baptismum, sed etiam præcedentes ordines denuo conferri *c. veniens, de Presbyt. non bapt.* Canon vero Synodi Compendii habitæ sic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.*

Nicænus denique canon 20. sancivit, ut diebus omnibus dominicis fideles stantes orent, nec genuflectant. Citatur *c. quoniam sunt, dist. 3. de consecr.* Publici tamen pœnitentes excipiuntur, quos jubet Concilium Carthaginense quartum, cap. 82. etiam tempore Paschali, & omnibus per annum dominicis flexis humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

Circa Nicænorum Canonum numerum gravis agitatur controversia, & adhuc sub judice lis est, Concilium Carthaginense sextum sub Romanis Episcopis celebratum Zosimo, Bonifacio, & Cœlestino, magna in hac re ambiguitate fluctuavit. Insistebat Zosimus apud Concilium, ut decerneret de admittendis appellationibus ab Episcoporum Africanorum judiciis ad Apostolicam Sedem, juxta Nicænorum canonum præscriptum. Huic postulationi haud statim acquievere Carthaginenses, miseruntque ad Atticum Constantinopolis Episcopum, & Cyrillum Alexandriæ Episcopum, ut sibi copiam facerent omnium Nicæni Concilii Constitutionum. At isti transmiserunt ad Africa-

nos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem ullum de appellationibus ad Romanam Sedem, Ruffini quoque historia eorundem viginti, nec plurium meminit. Præterea Theodoritus *l. 1. Hist. Eccl. cap. 8.* in fine, refert editos a Nicænis Patribus canones viginti fuisse.

Ex opposito tamen veteres sancti Patres haud pauca hujus Concilii decreta referunt nullatenus hisce viginti comprehensa. Ambrosius *epist. ad Vercellensem Eccl.* scribit interdictam a Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in sacrum Clerum. Hieronymus *præfat. in Judith*, testatur hunc librum fuisse a Synodo Nicæna sacris libris connumeratum. Zosimus jam vidimus eidem ascribentem decretum de appellationibus ad Romanum Episcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito *l. 2. Hist. Eccles. cap. 4.* ubi refertur, Athanasium Episcoporum Arianorum judiciis oppressum recurrisse ad Julium Romæ Episcopum, ipsosque Arianos missis epistolis ad Julium, fuisse appellationis hujus causam nonnihil prosequutos. Athanasius itaque sequutus (ut Theodoritus loquitur) Canonem Ecclesiæ τῷ τῆς Ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ, Romam advenit, & Julius accusatores citavit, sed quænam illa Ecclesiæ lex? Non videtur Sardicensis canon. Hæc enim Synodus post istam Athanasii appellationem coacta fuit, ut liquet ex sequenti cap. 5. Theodoriti, sit ergo potius Nicænus.

Indubitatum præterea est Nicæni Concilii decretum, non tamen his viginti comprehensum; de non celebrando Pascha, nisi die Dominica occurrente primum post decimam quartam Mensis Martii Lunam. Hanc enim isti Synodo sanctionem attribuit paulo post habitum Concilium Antiochenum can. 1. ipseque, qui Nicænæ Synodo interfuit Constantinus Augustus, in sua epistola, quam refert integram libro ejus vitæ tertio Eusebius, & quia in eodem Concilio, ut sidus

efful-

effulſit Athanaſius *epiſt. de Synod. Arim. & Seleuc.* denique hoc idem refert Epiphanius *hæreſ.* 69.

His adde in epiſtola Julii Papæ recenſeri octo, & viginti Concilii Nicæni canones, quorum primus hic eſt: *Non debent præter ſententiam Romani Epiſcopi Concilia celebrari*. Secundus, & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Epiſcopi tribunal admittendis: neve Comprovinciales quidpiam ſtatuant adverſus ullum Provinciæ Epiſcopum, inconſulto Romano Epiſcopo. Inſuper Aegypti epiſcoporum epiſtola ad Felicem Papam ſecundum ſic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem, & octo Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari, licet hæc, & complura alia neceſſaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidie nos infeſtantibus exuſta, nobiſque prærepta.*

Præterea Atticus Epiſcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonenſis, modum perhibet conſcribendarum litterarum, quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuiſſe in Nicæno Concilio præſcriptæ per litterarum Græcarum uſum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales ſint. Ad hoc tamen aliquis reſpondebit, viſum non fuiſſe Patribus decretum iſtud publicari, ſed ſecreto ſingulis Epiſcopis conſignari, ne facile poſſent iſtiuſmodi epiſtolæ ab aliis ſupponi, & ut ſuppoſitæ dignoſci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanaſii opera mutuo ſcriptæ litteræ hujus, & Marci Papę, Latinę, non vero Gręcę. Scribit ad Marcum Athanaſius Arianos quaquaverſum conquiſitos Canones Nicęnos, per univerſum Orientem concremaſſe adeo, ut nullibi tota Aegypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuiſſe primum fabricatos a Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad ſeptuaginta reduxerit. Obſecrat Marcum Athanaſius

ut ex Romanæ Ecclesiæ scriniis novum Synodi exemplar ad se transmittat. Respondet Marcus se Nicænos Canones septuaginta ad ipsum, ut expetierat, transmittere. Geminæ istæ litteræ Baronio, aliisque plerisque falsæ videntur, & suppostitiæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, sed mediæ dumtaxat testimoniis, & ipsis tantum Latinis, ut Ivonis Carnotensis *p. 4. decreti c.* 108. & 109. Stephani etiam Papæ epist. ad Lutobium Episcopum. Allegatur etiam a Synodo Florentina œcumenica sect. 20.

Alphonsus quidem Pisanus, & Franciscus Turrianus ambo e Societate Jesu ediderunt sub nomine Nicæni Concilii canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precario acceptos transcribi curaverant alii duo, quos ad huuc Patriarcham delegaverat Pius IV. ut ipsum ad Concilium Trid. invitarent. Huic alterum plane conforme Arabicum, idque vetustissimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca ejus Cardinalis, qui postea summus Pontifex evasit sub Marcelli II. nomine. Arabica porrò lingua fuit olim, & nunc quoque est Lybiæ, Aegypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Veruntamen si his plagis tempore Cyrilli Episcopi Alexandrini canones hi octoginta nonnihil habuissent authoritatis, quis neget transmissurum omnes ad Carthaginenses Patres enixe petentes, cum tamen solos viginti trasmiserit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Maronita, librum Romę edidit de primatu Romani Episcopi, in quo Arabicorum canonum fidem astruere contendit. Illic primatum Romanum supra omnes Patriarchas monstrat assertum a canonibus Arabicis tertio septimo, & quadragesimo quarto. Jura pariter appellationum a quorumcumque Episcoporum judiciis ad Papam canone septuagesimo primo. Hosque Arabicos nititur confirmare, tum præfato Zosimi ad Concilium

Car-

Carthaginenſe commonitorio, tum appellatione Athanaſii ad Julium Papam juxta Eccleſiæ legem, ut loquitur Theodoritus, tum teſtimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonenſi, de Romanæ Eccleſiæ principatu, tum denique mutuis Athanaſii, & Marci epiſtolis, tametſi duarum iſtarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suſpiciones autem ſuppoſitionis Canonum Arabicorum Echellenus iſto non prorſus contemnendo argumento amolitur. Octoginta, inquit, Nicæni canones Arabici antiquiſſima traditione aſſerunt, & aſſervantur penes omnes Orientales Eccleſias, dudum ſchiſmaticas, & hæreticas, tum Melchitarum, qui per Syriam, Aegyptum, & Chaldęam diffuſi ſunt, Gręcorumque ſchiſma,& hęreſim conſectantur: tum Cophtorum, qui per Aegyptum diſperſi Dioſcori dogma probant: tum Armenorum Eutychis Hæreſiarchæ ſectatorum, qui per ambas Armenias late propagantur: tum Neſtorianorum, qui Meſopotamiam, & Babyloniam incolunt: tum Jacobitarum Monothelitarum, qui Ninivem, & trans Tygrin amplas regiones habitant, Suſianam, Perſidem, Parthiam, quin & per Bactrianam,& Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit univerſos toto Oriente ſparſos hæreticos, ſchiſmaticoſque regionibus, religione, ritibuſque diſpares, linguiſque diverſos Eccleſiæ Romanæ infenſos, ſimul in hoc unum conſpiraſſe, ut canones ſub nomine primæ œcumenicæ Synodi ementirentur,& confingerent, quibus ejus quem tantoperè averſantur Romani Epiſcopi ſupra ſe omnes, poteſtas conſtabiliretur.

Scribit Athanaſius *epiſtola de Concilio Arim. & Seleuc.* fuiſſe accurate conſcripta Nicænæ Synodi acta, ſuperſunt autem in tria volumina diſpertita hujus primi Concilii acta per Gelaſium Cyzicenum, quorum etiam meminit in Bibliotheca ſua Photius. Iſidorus quoque in prologo ſuæ canonum collectionis affirmat

mat, se a quibusdam episcopis ex Oriente profectis audivisse, asservari in illis regionibus usum ab ipsis Codicem actorum Nicænæ Synodi, qui mole sua quatuor Evangelia æquiparabat. Verum nec istud Gelasii Cyziceni opus omnes discutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ scriptores de Nicæno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo vestigium. Mirum sane est res totius ecclesiasticæ historię celeberrimas, & prę reliquis memorabiles, quales sunt canones, & acta omnium, primi, & præcipui generalis Concilii: baptismum quoque primi, atque Illustrissimi Christianorum Imperatoris, qui Ecclesiam dirissima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide pene obrutam non modo in libertatem asseruit, sed etiam in maximum splendorem, & triumphum evexit, tantis involvi obscuritatibus, adeoque gravibus, & tamen mutuo dissidentibus veterum testimoniis; ut neque perspicaciora ingenia se ab his extricare queant, suisque in utramvis partem conjecturis opposita, & quasi ineluctabilia dispellere argumenta: ut alias omittam insignes, & majoris momenti controversias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus disceptantur, neque disceptari desinent inter ipsos fideles, cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipso propriam inscitiam, humanique ingenii exilitatem agnoscere, atque humiliter profiteri: ut addiscant monente Apostolo, non velle, plusquam oportet, sapere, sed sapere ad sobrietatem.

CON-

CONC. ROMANUM.

Sub Sylvestro Pontifice.

MUltis rationibus vacillat fides actuum Romanę primæ sub Sylvestro Synodi ante Nicænam, fierique potest, ut Canones qui primæ Romanæ tribuuntur, procusi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam sequuta est, eamque confirmavit. Et sanè canones illos, non nisi post Nicænum, & subsequutum Romanum Concilium commemorat Damasi Pontificale in Sylvestro, & collectiones Conciliorum a Francisco Turriano Societat. Jesu editæ, cæteræque anteriores, non nisi unius meminerunt Romani sub Sylvestro Concilii. Illud celebratum fuit in titulo equitii, quem Sylvester ipse erexerat in Thermis, quæ primum Titi, exinde Domitiani, postremo Trajani, nomen sortitæ sunt. Isthic Damaso teste interfuerunt ducenti septuaginta septem Episcopi, qui Nicænam fidem, canonesque approbaverunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In isto eodem consessu legimus distinctos ordines Clericorum, scilicet Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Episcoporum. Prima hic legitur mentio Cardinalium, tam Diaconorum, quam Sacerdotum urbis Romæ. His nimirum cura, & præfectura titulorum, seu præcipuarum, ac Parochialium Romæ Ecclesiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam necessaria Diaconi subministrabant. At nos fusius de Cardinalibus ad secundum Concilium Lugdunense agemus.

Statutum pariter hic legimus, ne Clericus coram Laico judice causam dicat. Circa istam Clericorum im-

immunitatem a Laicorum judiciis. Idem pariter statutum est in Chalcedonensi Concilio can. 9. aliisque permultis Conciliis, præsertim Gallicanis, require infra, quæ hanc in rem fusius differunt ad Cabilonensis Synodi Canonem 11. Edictum quoque hic fuit, ne Altaris Sacrificium in panno serico, vel tincto celebretur, sed in puro lineo per Episcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, qua Christi motuum corpus involutum fuit...

Post Nicænam Synodum statuit in hac Romana Sylvester, ut Ecclesiæ proventus quadrifariam disperti-rentur adeo, ut pars una Episcopo tribueretur, secunda Clero ministranti, tertia fabricæ, & ornamentis Ecclesiæ destinaretur, ultima pauperum necessitatibus applicaretur. Quod jus confirmarunt Pontifices Gelasius, Gregorius Magnus, aliique relati in decreto *c. vobis enim*, *c. concesso*, *c. quatuor autem*, *c. mos est* 12. *q.* 2. Præterea in *c. ad hoc* 16. *q.* 1. ex S. Gregorii *l.* 3. *epist.* 11. & ejusdem *epist. ad August. Angl. Episcopum resp.* 1. Meminit hoc idem Concilium baptismi a Sylvestro Pontifice Constantino Augusto collati, & mirificæ curationis a lepra, cui medendæ nefarium ex infantium sanguine balneum medici præscripserant. Quæ historia refertur pariter in posteriori Synodo Nicæna, necnon in vetustis Sylvestri Papæ actis, quæ olim approbavit Gelasius Papa in Concil. Rom. septuaginta Episcoporum, ut habetur in *can. Romana Ecclesia dist.* 15. his alludit Gregorius Turonensis narrans Clodoveum Franciæ regem ad sacrum Lavacrum properasse quasi alterum Constantinum, ut mundaretur a lepra. Venantius Fortunatus eadem Sylvestri acta commemorat in vita S. Marcelli. Ex Græcis vero scriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphrastes in vita S. Sylvestri, Constantinum perhibent ab ipso baptizatum. Quam in sententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ sub finem vitæ Constan-

ſtantinum fuiſſe graviſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſerte affirmat Euſebius *lib. 4. vitæ Coſtantini cap. 62.* addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi vero ſcriptor iſte ſit Arianus cum tamen de re omnium quæ ſuo tempore contigerant notiſſima, univerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi jam antea fuiſſet Romæ a Sylveſtro cum inſigni ſolemnitate, atque miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modo fuiſſet præfractæ impudentiæ, ſed projectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines, qui ſub Conſtantino vixerant. Sic licet Euſebius ſit ſuſpectus author, non poteſt tamen ullatenus ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſii: ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque *lib. 1. cap. 39.* Theodoritus *lib 1. cap. 32.* Sozomenus *lib. 2.* quibus aſtipulatur Caſſiodorus *hiſtor. tripartitæ lib. 3.* Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi *in epiſtol. ad Conſtantinum* ſcripta, quam referunt Athanaſius *lib. de Synod. Arim.* & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius; refert vero ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cæterum Baronius ſolo unius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendum autumat Conſtantem. Provide namque admonet Joannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſii editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non vero Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelii: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci ejuſdem Commelianæ editionis diſerte habetur Κωνσταντίος. Cæterum editiones

nes Parisienses, cæteræque omnes a Commeliana explicite habent apud Athanasium loco præfato Κωνσταντῖνος, in Greca columna, & Constantinus in Latina. Perperam itaque ex unius Typographi mendo, quod erat corrigendum ex illibata columna Græca ejusdem ipsius editionis adiacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda esse reliqua omnia Græca, Latinaque Athanasii exemplaria, quæ constanter exprimunt Constantinum, sed ipsa insuper omnia tum Hilarii, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti exemplaria, quæ cum hanc eamdem Ariminensium epistolam referant, nihil habent, sive Græcé, sive Latine, quam Constantinum, quemadmodum, & Cassiodori Tripartita historia. Perspicué igitur arguunt testimonia post Eusebium memoratum, tum Athanasii, tum Hilarii, tum Ambrosii, tum Hieronymi, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti, tum Cassiodori: Quibus addendus Gelasius Cyzicenus apud Photium, necnon Evagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in suo Græce conscripto de sacræ Crucis Inventione libro, fuisse baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Civitate Constantinum Augustum sub exitum vitæ.

Porro vetustiores Conciliorum editiones in unum Romanum Concilium a Nicæno proximum compingunt, quæ in duo posteriores editiones dispertiverunt, Sed ista discussio levioris est momenti, quam ut in ea facienda sit mora.

Gesta per Arianos contra Nicænam fidem sub Magno Constantino, & de Tyri Conciliabulo.

FIdei symbolum in Nicæna Synodo procusum refert Athanasius de fide ad Jovianum, cui ficte, & non ex animo Ariani subscripserunt. Arius ipse, ut Anathematis infamiam, & exilii pœnam declinaret,

Ni-

Nicænam fidem subdole, & dissimulanter professus est. Ideoque a Constantino restitutus sub conditione hac, ne Alexandriam reverteretur, ut docet Athanasius Apologia 2. addunt Socrates, & Sozomenus edictum Constantini, ut decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propositis in refractarios pœnis exilii, & bonorum amissionis: utque Arii libri non modo hæretici, sed etiam obscænus ille quem Thaliæ titulo inscripserat, ignibus traderentur: ut vocarentur Porphyriani omnes hujus hæresis sectatores odioso Sophistæ nomine, qui nefariis libris Christianam Religionem prosciderat. Dum vixit Constantinus Ariani Nicænæ fidei aperte obsistere ausi non sunt: At eam labefactare, & quasi occultis cuniculis subvertere non destiterunt, assiduis adversus præcipuos hujus fidei cultores molitionibus, & apud principem calumniis, in Athanasium præsertim furor illorum desævit. Vita functo post Nicænam Synodum, Alexandro, clerus, populusque Alexandrinus, in sedem Alexandrinam promovit Athanasium, obsistentibus licet, & frementibus, in diesque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Eusebius Nicomediensis Episcopus, qui aulicis artibus Constantini gratiam, & consuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale rescriptum ab illo per dolum extorsit minis refertum adversus Athanasium, nisi Arium in urbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanasius tantum malum prudenti responsione divertit, respondit que Arium recipi non posse sine manifesta fidei Nicænæ, & publicæ quietis proditione. Videndus ipse Athanasius *Apolog.* 2. Theodoritus *l.* 1. Sozomenus *l.* 1. & Ruffinus *l.* 1. qui simul referunt hæc quæ sequuntur.

Eusebius Nicomediensis doli, & scelerum artifex curat occulte detineri Arsenium Episcopum. subornatque accusatores, & testes Athanasium apud Princi-

pem

pem criminantes fuisse ab illo per summum nefas Arsenium trucidatum, & retentam occisi manum ad magicas præstigias, quam ad criminis indicium proferebant. Hujus, aliorumque criminum quæ Athanasio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commisit, quam suadente Nicomediensi Cæsaræa Palæstinæ Metropoli indixit, cujus erat Episcopus Eusebius alter Arianæ sectæ dux inter præcipuos, qui scriptis libris, & habitis coram Constantino orationibus in summa erat commendatione. Cæsaræam itaque conveniunt Orientis Episcopi majori ex parte Ariani. Citatus Athanasius horum judicium declinabat, tùm quia infensos adversarios ipsos patiebatur, tum quia illorum non suberat jurisdictioni, utpote altioris Sedis,& Ecclesiæ Patriarcha. At Constantinus ab Arianis elusus mandat ei, ut se judicio Synodi sistat, neque causam suam fuga, & indebita evasione prodat, si sit innocens: simulque Synodum transfert in Tyrum Phœniciæ Metropolin, atque Eusebianorum suasu Dionysium Comitem illis addictissimum, & professione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanasius sic effectum videns Constantinum satius duxit, Tyrum concedere, secumque adduxit quadraginta septem suæ Patriarchiæ Episcopos, quos inter eminebant sancti Confessores Potamon, & Paphnutius: præter quem numerum Eusebiani sexaginta Episcopi convenerant, ut scribit Socrates, *l.* 1. *c.* 20. his omnibus præsidebat Eusebius Cæsariensis. Jubent Eusebiani, ut Athanasius stet reus, suamque coram Synodo causam dicat: tum Potamon Heraclęę in Aegypto Episcopus, ut refert Epiphanius *hæresi* 68. conversus ad Cęsariensem Eusebium, hæc illi lacrymans exprobravit: Tu Eusebi sedes stante in tuo conspectu Athanasio? quis tantam indignitatem non perhorrescat? anne meministi, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani persecutio fuisse detrusum; illic orbatus oculo

fui,

fui, ut in hac facie vides, & poplite succisus ob constantem fidei confessionem. Tu vero nullam in tuo corpore referens notam dimissus es integer, & illæsus, quia Gentilium acquiescens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemisti Christianæ religionis.

Protestatus Athanasius primum fuit de judicum incompetentia, sed ipsius a Pseudo-Synodo declinatione rejecta, producti sunt accusatores ex Meletiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiso per ipsum Arsenio amputatam Arsenius porro qui nisi fuga salutem quæsivisset, proxime ab Eusebianis, ne flagitium internosci posset tam perditæ ipsorum imposturę in occulto strangulandus erat, per insignem Dei providentiam, paulo ante de carcere dilapsus, nocte intempesta ad Athanasium diverterat, qui eum hactenus abditum de repente in conspectu Concilii malignantium constituit, ejusque pallium ex utroque latere removens: En, inquit, Arsenii dexteram, en etiam sinistram ejusdem manum: nunc ab his accusatoribus percunctamini, undenam istam quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit præterea Theod. *l.* 1. *c.* 3. subornatam ab Arianis mulierem postulasse Athanasium illati sibi per vim stupri, cum illum suscepisset hospitio. Cum igitur mulier in Athanasium suas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi, & stuprum intuli? tum ipsa credens, esse sibi ignotum Athanasium, conviciis Sacerdotem excipiens rem præfractius asseverat, & judicum fidem contra Timotheum obtestatur ad sceleris vindictam. Objecta pariter Athanasio fuit sacri cujusdam calicis effractio, quam cum ille negaret, commisit Pseudo-Synodus hanc inquisitionem delegatis a se infensissimis Athanasio Episcopis Theognidi Nicææ, Valenti Mursi, Ursacio Singidonis, aliisque Arianis Episcopis, ut in Mareotidem profecti, rem plenius investigarent.

F Egre-

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanasius, atque ad Imperatorem proficiscitur: intereą Legati ex Mareotide redeunt legatione, quam celerrime, & iniquissime functi, Damnatur a Conciliabulo innocens Athanasius, & sede Alexandrina depellitur, ut ipse in sua testatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Eusebiani mandato Constantini Jerosolymam conveniunt ad magnificæ dedicationem Basilicæ, quam largis sumptibus extruxerat. Dumque illi Jerosolymis consistunt, Arium novam fidei confessionem, in qua nulla erat consubstantialis mentio profitentem publice complectuntur, atque in communionem recipiunt: Synodalibus litteris Constantino commendant, & obnixe supplicant, ut eum sinat Alexandriam regredi.

Interea innumeris superatis obstaculis per aulicos objectis, qui Athanasium ab accessu principis omnimode arcebant, perpessus innumeras repulsas magnanimus Christi Confessor Imperatorem tandem adiit, eiq; adversariorum nequitiam, & fraudes propalavit. His compertis Constantinus antistites, qui Tyri consederant, Constantinopolin accersivit ad se, judicii contra Athanasium rationem reddituros. Cæteris Episcopis ob sceleris conscientiam detrectantibus, & moras nectentibus sex tantummodo regiam in urbem adventarunt, suæ in Aula potestati, suarumque fraudum confisi præstigiis, uterque scilicet Nicomediensis, & Cæsariensis Eusebius, Theognis, Patrophilus, Valens, & Ursacius: qui ut judicii Synodalis examen effugerent, veteribus omissi calumniis, novas alias in Athanasium commiscuntur, quibus denuo Constantinum adversus Athanasium concitarunt, eum comminatum fuisse asseverantes prohibiturum se annonæ ex Aegypto transvectationem ad regiamcivitatem, atque testes partim a seipsis, partim a Dionysio corruptos produxere quinque Episcopos Aegyptios, ex illorum numero qui Athanasium

sium comitari, eundem in Tyri Pseudosynodo pro viribus defenderant. O humani animi deplorandam levitatem, inconstantiam, & perfidiam! Constantinus omni alia perquisitione omissa, graviterque Athanasio succensens, Treviris illum exulare jubet: non tamen permisit Eusebianis, quod avidissime expetebant, alium ejus loco deligere Alexandrinum Episcopum: hoc tamen obtinuerunt, ut Alexandriam, unde Athanasius ejiciebatur, regrederetur Arius. Verum statim atque in ea civitate versari cœpit Hæresiarcha, omnia tumultu, & violentiis replevit, ideoque eum aliquanto post urbe excedere jussit Constantinus.

Treviros profectus Athanasius a Maximino illius civitatis Episcopo, atque ab ejus Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque uti vere erat invictissimus fidei confessor, & propugnator exceptus est. Nec multo post excessit ex hac in meliorem vitam Constantinus anno a Christo 337. diviso inter filios tres Imperio, quos ei Fausta Maximiani Herculii Imperatoris filia pepererat, Constantino enim natu maximo Gallias, Hispanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Constans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illiricum sortitus est: Constantius natu inter ambos medius Asiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Gesta ab Arianis post Magni Constantini excessum.

Constantino Patre mortuo, Constantinus junior Nicænæ fidei cultor ex Galliis, ubi regnabat, Athanasium cum honorificis litteris Alexandriam remisit, non auso Constantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam aperte fovebat impietatem, obsistere, metu fraterni belli, infestantibus etiam ditionis suæ fines Persarum armis. Quicunque etiam alii orthodoxi Episcopi fuerant a Tyri Conciliabulo propriis Ecclesiis

ejecti, restituti sunt opera Catholicorum Principum Constantini, & Constantis: quâ occasione Ariani seditiones, & tumultus passim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Sylvestro, ejusque successore Marco, Julius Thronum Apostolicum ascendit. Cum vero Eusebiani, neque Athanasium, neque Orthodoxos Alexandrinos sinerent esse quietos, & pristinas in Athanasium calumnias retexerent calicis effracti, læsæque Imperatoriæ Majestatis, obtenderentque ipsum Synodali sententia depositum non potuisse solo Principum mandato restitui, Julius Romæ Episcopus causæ hujus discussionem in Romana Synodo a se indicta suscepit. Athanasium igitur, ejusque adversarios ad causam in Concilio dicendam, missis in Orientem Legatis, citavit. Athanasius se judicio synodali Romæ sistit, & Eusebianos tergiversantes, atque evasionum leves prætextus consarcientes annum integrum cum dimidio expectavit. In Romano itaque plusquam quinquaginta Episcoporum Concilio causa ejus accuratissime explorata, restitutus demum Athanasius in pristinam sedem fuit, ut ipsemet prolixius commemorat in 2 Apologia, quę Julii quoque epistolam continet, quę facit fidem, hoc eodem Romano Concilio fuisse pariter absolutum, & ad propriam Ecclesiam remissum Marcellum Anciræ Antistitem, aliosque complures Episcopos ex Thracia, Cœlesiria, Phœnicia, Palæstina: Presbyteros etiam plerosque, qui eodem ex Ægypto, & aliunde convenerant. Desiit Romanum istud Concilium anno Chr. 341. Quo eodem anno Eusebiani, qui detrectatum Romæ vadimonium frivolo belli Persici prætextu apud Julium excusaverant, Pseudo Synodum Antiochiæ coegerunt specie quidem dedicandæ Basilicæ a Constantino in ea civitate constructæ, sed revera ut absolutioni Athanasii, quam Romæ futuram augurabantur, novam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanasium sententiam opponerent. Quin etiam ut eidem

via

via omnis reditus intercluderetur, Episcopum Alexandriæ crearunt Georgium Cappadocem qui eo adventans cædibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos grassatus est.

Interea divinus Athanasius clam Alexandria, quo paulo ante concesserat, digressus, Romam denuo repetit, ibiq; triennium commoratur: quò etiam ut ad commune afflictorum asylum, alii non pauci ab Arianis pulsi Antistites confugerunt, ut testatur Socrates l. 2. c. 11. inter quos fuere Asclepas Gazę, Marcellus Ancyrę, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Constantinopolis Episcopi; non solum enim catholica fides Romæ illibata florebat; sed etiam Roma ipsa, totaque Italia Constanti religiosissimo Principi eo tempore parebat.

Exacto Romæ triennio, Athanasius inde Mediolanum commigravit a Constante accitus; Quo satagente, & urgente, ipsoque Constantio demum annuente, celebrata est Sardicæ generalis Synodus anno 347. ejus Synodi decreto Athanasius, Paulus, aliique extorres Episcopi pristinas repetivere sedes: unde tamen rursus ab Arianis dejecti sunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter est divexatus Eustachius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo spectabilis, sanctitate vitæ, doctrinæque insignis. Adversus hunc in Pseudosynodo Antiochena Eusebius Cæsariensis, Theognis Nicænus, aliique facinorosi præsules meretricem subornarunt, quæ Eustachium in medio patrum consessu reum postulavit, quod cum ex se infantem, quem ulnis gestabat, progenuisset, educationis tamen impensas non exolveret. Alii quoque detulerunt sinistre de Fausta Imperatoris matre fuisse locutum. Sed accusatrix mulier calumniæ pœnitens, quia innocentissimum Præsulem circumvenerat, eamdem postmodum retractavit, ut testificatur Theodoritus, seque pretio corruptam ab Eusebio Cæsariensi, ut perfide adversus Eustachium

Episcopum mentiretur, publice declaravit: Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Eustachius depositus fuit, & a Constantio relegatus, extremum diem post multas ærumnas clausit in exilio. Huic deposito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium utrumque Arianum substituerunt. Eustachius scriptis libris Ecclesiam illustravit, qui ab Hieronymo, Theodorito, aliisque veteribus celebrantur.

Constantinopolitanæ autem Ecclesiæ persecutionis historia altius a Constantini regno repetenda est, quo tempore Arius virus suum in Aegypto, & finitimis oris spargebat. Alexander Constantinopolis Ecclesiæ gubernacula regebat. Alexandro Alexandriæ Episcopo & studio religionis, & morum similitudine conjunctissimus, a quo etiam epistolam accepit circa nascentem hanc hæresim, quæ refertur a Theodorito l.1.cap.4. Alexander Constantinopolis Episcopus, quanta valuit sedulitate curavit, ne tanta lues in regiam urbem propagaretur: eandenque postmodum in Nicæna Synodo hæresim, cum aliis Patribus condemnavit.

Attamen Eusebiani cum in aula Principis gratia, & potestate prævalerent, tantum effecerunt, ut Constantinus Arium resipiscentiam a suis erroribus simulantem benignissimis litteris acciverit, potiturum in ipsa regia civitate fidelium communione: & mox accedentem Hæresiarcham singulari benignitate complexus sit. Alexander, ubi frustra Imperatorem admonuit, rogavit, & obtestatus fuit, jejuniis, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum supplicando in Ecclesia excubavit. Postridie Arius cum amplissimo comitatu agmen ducente Nicomediensi Eusebio, ad templum progreditur. Verum urgente ventris necessitate cogitur de via in publicas latrinas divertere: ubi divina exceptus ultione disruptis viscerum compagibus, instar execrandi Judæ sua effudit intestina, simulque fœdissimam animam. Quo eventu plures commoti ad-

mis-

missam hæresin ejurarunt. Ipse Constantinus divinam in homine nefario vindictam agnovit, & revocare Athanasium Treviris exulantem proposuit: nec tamen præstitit morte ipse præventus, ut refert Athanasius orat. 1. contra Arianos.

Demum anno 340. Alexander Constantinopolis Episcopus instante suæ mortis die, ne Arianorum factio successorem sibi Arianum provideret, sedulam dedit operam, ut sibi defuncto Paulus Sacerdos meritissimus subrogaretur, quod & factum est obsistentibus licet Arianis. Cæterum adveniens primum Constantinopolin Constantinus mortuo patre Paulum urbe exegit, ejusque in sedem Eusebium promovit desultorium Episcopum, qui primum Beryti Episcopus in Nicomediensem Sedem transiliit, atque ex illa in Constantinopolitanam se ambitiose proripuit. Paulum Constantius in Pontum deportari jussit. Post biennium deinde mortuo tot facinorum auctore Eusebio, Paulus in pristinam sedem regreditur: sed Arianis adversum eum tumultuantibus, Constantius Antiochia excedens Constantinopolin iter aggreditur, unde Paulum exulare jubet in Singera Mesopotamiæ ferro vinctum, ut refert Athanasius *epist. ad Solitar.* rursumque inde in Emesam, quarto demum exilio Cucusum Cappadociæ ad fines Armeniæ in desertis Montis Tauri: quo loco in squallenti, & obscuro carcere inclusus est, fame frigoreque necandus: post sex dies Ariani recluso carcere spirantem adhuc laqueo strangulant, ut ibidem Athanasius refert.

Synodus Gangrensis.

GAngræ in Paphlagonia Magno imperante Constantino celebrata Synodus fuit, cujus urbis notitiam Synodicæ litteræ suppeditant, in quibus Eustachii errores recensentur, quorum causa indictum

iſtud Concilium fuit, Euſtachius iſte Manichæorum deliria propagavit, cujus meminere Socrates l. 2. c. 33. & Sozomenus l. 3. c. 15. Nuptias eo uſque damnabat, ut omnem ſalutis ſpem conjugatis adimeret, eoſque qui cum presbyteris olim ante ordinationem conjugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio conjunctos diſiungebat: quo fiebat, ut innumeri poſt abdicata matrimonia continere non valentes, adulteriis, omniq; ſpurcitia ſe contaminarent. Solemnes in Eccleſia conventus deſpicientes Euſtachiani privatos conventus agitabant. Novis etiam, & inuſitatis veſtium formis utebantur. Servos a propriis dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonſionem ſuadebant. Divites qui ſe ſuarum opum poſſeſſione non abdicabant, excludebant penitus a regno cœleſti. Et quaſi conſpiraſſent contraria reliquis omnibus incedere via, deteſtantes reliqua jejunia, ſola probabant, & ſanciebant jejunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comeſtionem, ut rem de ſe abominabilem omni tempore damnabant. Oſii præſentia Cordubenſis Epiſcopi, qui Synodo huic interfuit, præſeditque, ſatis arguit coactam tunc temporis fuiſſe, quando impoſita ſibi Apoſtolica Legatione a Sylveſtro fungebatur in Oriente, ut divexatas, & nutantes Eccleſias confirmaret. Ideoque Symmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenſes canones aſſerit Apoſtolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit, eo tempore fideles per religionem a ſanguine, & ſuffocato abſtinuiſſe, juxta decretum Apoſtolicum, Act. 15 ex epiſt. Gallicanarum Eccleſiarum Lugdunenſis, & Viennenſis ad Eccleſias Aſiæ refert Euſebius *l. 5 hiſt. Eccl. c. 1.* Sanctam Martyrem Biblydem, ſub immani perſecutione Marci Aurelii Antonini, & Lucii Veri Imperatorum ſic locutam fuiſſe ad Gentilem præſidem, plebemque circumſtantem: quomodo poſſemus nos Chriſtiani in animum inducere,

ut

ut infantes, quemadmodum calumniamini, devoremus, qui nefas esse ducimus sanguine vesci vel brutorum. Tertullianus *apologet. cap.* 9. eamdem calumniam eodem refellit argumento abstinentiæ ab animantium sanguine. Sed & his longe posterius Concil. in Trullo quinisextum anni 707. can. 67. eamdem sanguinis, & suffocatorum animalium prohibitionem instaurat. Quæ cum sit ab Apostolis præcepta, non ut divini, sed humani juris, ac Ecclesiastici, ut se Judæis alioqui scandalizandis, & a conversione ad Christi fidem deterrendis accommodarent, potuit sensim legis hujus obligatio antiquari, ex quo ipsius causa, finisque desivit. Præterea, ut observavi ad tertium Apostolorum Concilium, ex Actis liquet Apostolorum cap. 15 & ex. 1. Cor. 8. præceptum abstinendi a sanguine, soffocatis animantibus, & idolothytis fuisse, non omnibus Christianis, sed solis Syris, & Cilicibus impositum.

Can. 12. illos præstringit, qui cum sibi peculiare vestis genus ascifcant, eos audent damnare, illorumque aversari communionem, qui vulgari, & communi veste utuntur. Hæc observatio argumentum Novatorum retundit, quo specialia vestimenta reprobare intendunt, ex vi hujus Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cum tamen perspicuum sit, Ecclesiam per hoc minime damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc sunt hujus canonis verba: *Si quis propter eam quæ existimatur exercitationem amictu Pallii utitur, & tanquam ex eo habens justitiam eos condemnat, qui cum pietate liberos, ac vestem communem, & usitatam ferunt, sit anathema.* Pallium utpote simplicius vestis genus assumebant, tum Philosophi Ethnici, tum Christiani plerique ad purioris, & segregatioris vitæ professionem. Et quum abjecta toga, sumptoque pallio Tertullianus quasi novi generis vitæ sectator, humanique generis osor insimularetur, suum procudit de pallio tractatum, quod ita describit, ut sit extima vestis tunicæ superinducta,

qua-

quadrata, ex utroque laterum regesta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, aut (quod faciunt hæretici Calviniani,) abhorret fidelium conventus ad Martyrum sepulturas, & sacra reprobat, quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Canon 21. observari jubet omnia non solum quæ Scriptura præcipit, sed etiam quæ traditionibus Apostolicis continentur: damnatque profanas novitates, quas hæretici invehunt. Quam igitur inepte sectarii abutuntur Gangrensibus Canonibus contra Ecclesiasticum cœlibatum, & abstinentias, indumentaque religiosa quæ tum approbavit, tum segregatioris vitæ professionis hominibus præscripsit sancta Dei Ecclesia, alio longe fine quam Manichæi, nuptias ideo, & carnium usum reprobantes, quia hæc esse de se mala, atque adeo per diabolum, tum creata, tum introducta dicerent. Cum tamen Christi Ecclesia, res illas per se bonas, Deique opera esse prædicet, nihilque condemnet, quam animi proterviam obedire detrectantem, aut perfidiam ejus, qui spontaneo voto melioribus, & perfectioribus addictus, suam idcirco damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, ut diserte loquitur Apostolus 1. Timot. 4. de viduis, quæ nubere volunt post continentiæ perpetuæ professionem. Hæc vero Catholica discrimina perspicue indicant decem Gangrenses canon. 1. 2. 4. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 21. Ecclesia vero traditione Apostolica, quæ hoc canone 21. astruitur, & sibi a Deo concessa potestate utens, nonnullas dapes aliquandiu prohibet, quemadmodum primis parentibus fructum scientiæ Deus interdixit, quem tamen sciebat bonum, & a se creatum esse.

Traditiones Apostolicas, quas Gangrensis canon 21. astruit veteres Patres confirmant ipsis etiam sacris scripturarum testimoniis. Basilius *lib. de Spiritu Sancto cap.*

cap. 29. duo Pauli testimonia ad faciendam traditionibus fidem profert, scilicet 1. Cor. 11. *Laudo vos quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis praecepta mea tenetis.* Et 2. Thess. 2. *Itaque fratres tenete traditiones quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*: additque ibi Basilius non scriptas traditiones Apostolicas, paris esse authoritatis cum Apostolicis scripturis apud omnem Ecclesiam. Chrysost. item in commentariis ad utrumque Pauli locum admonet Apostolum loqui de traditionibus non scriptis, & simul addit istas non minorem fidem mereri, quam quae Apostoli scriptis commendarunt; similia profert Tertul. *lib. de coron. mil.* in quo postquam varias baptismi caeremonias, & signi crucis frequentissimum apud fideles, ad frontem producta manu in omni opere usum, & anniversarium pro defunctis sacrificium, aliaque hujusmodi commemoratus est, ita subjungit: *Harum, & similium disciplinarum, si legem expostules scripturarum, nullam invenies; traditio tibi praetenditur auctrix, consuetudo firmatrix, & fides observatrix.* Idemque *lib. de praesc. contra haeret.* ex instituto docet haereticos non ex scripturis, sed ex traditionibus refellendos esse.

CONCIL. ANTIOCHENUM.

CHristi anno 341. habita fuit Antiochiae Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antistitum, quo fere tempore Julius alteram Romae celebrabat in causa Athanasii, & Marcelli Ancyrani, qui & ipse fuerat Constantinopolis Conciliabulo, quod Tyri Pseudo-Synodum proxime subsequutum est depositus, sub Imperio Magni Constantini. De his Socrates loquitur *l. 1. cap. 13. & tripartita hist. lib. 3. cap. 9.* Haec porro Synodus Antiochena coacta fuit Encaeniorum occasione: convocarat enim Episcoporum coetum Constantius Augustus ad dedicandam Antiochiae Basili-

silicam a Constantino inchoatam, & ab ipso Constantio perfectam, cui a splendore, & magnificentia operis nomen inditum Dominici aurei: ipseque Constantius his Encæniis, & Synodo interfuit.

Convenerunt Episcopi nonaginta, in quibus fuere Ariani 36. & propriis fraudibus instructi; & principis authoritate suffulti, qui seorsim ab Orthodoxis, & his enixe renitentibus, diversas fidei formulas verbis semper ambiguis recuderunt, suppressaq; homousii voce, iidem Athanasium deposuerunt sibi tantopere invisum, & exosum hoc prætextu, quod cum fuisset Tyri Conciliabulo damnatus, se restitui absque ullo Concilii decreto, sed solis Junioris Constantini litteris curasset connivente per prudentiam Constantio, ne propter Athanasium quies Imperii, & fraterna concordia interturbaretur.

Sane Constantini Junioris interitus Arianorum potestatem, & quidvis agendi licentiam auxit. Hic anno præcedente scilicet 340. dum bellum haud satis justum adversus Constantem fratrem natu minimum parat, interfectus est, apud Aquilejam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulso Athanasio Gregorium Cappadocem in ejus sedem protrudunt, quem Julius Papa in sua epistola, quam refert Athanasius apol 2. dicit a 36. Episcopis promotum, cœteris Episcopis; qui hunc numerum excedebant obsistentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Jacobus Nisibis Antistes, qui & olim Nicæna in Synodo consederat. Hujus Pseudosynodi super sunt Canones 25 quorum aliquibus authoritatem indulsit Ecclesiæ usus, & approbatio.

Can. 1. instauratur decretum Nicænum de Paschate die Dominica celebrando.

Can. 2. ab Ecclesiis eos ejici mandat, qui nolunt sacræ Eucharistiæ communicare. Illos quoque a fidelium societate resecat, qui cum excommunicatis participant. Quoad istam partem convenit cum Apostolorum

can.

can. 10. eos excommunicante, qui cum excommunicato simul precati in domo fuerint. Similem inferius requirito Carthaginensis Concilii 4. can. 73. Denique posteriorum temporum indulgentior disciplina infert in isto casu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec a suffragiis, nec a consortio fidelium, nec a conferendis alteri Sacramentis excludit; sed a sola Sacramentorum receptione, *c. Cum excommunicato* 11. *q.* 3. *& c. nuper de sent. Excomm.* Plura exquirito inferius, circa hæc ad canonem 3. Concilii Lateranensis sub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde successit ex Constantiensi Concilio moderatio, ut excommunicationi etiam minori locus non sit ex participatione cum excommunicato, nisi hic publice fuerit, ac nominatim denunciatus.

Quoad vero priorem hujus 2. can. Antiocheni partem, de suscipienda ab omnibus qui assistunt, nec Canone prohibentur, Eucharistia, id habet conformitatem cum Apostolorum Canone 8. illos excommunicante, qui convenientes in Ecclesiam non communicant. Cui conformatur etiam Apostolorum canon. 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderit, non aliud concludet, quam fuisse præceptam communionem, iis dumtaxat qui altari subministrant Clericis, & a fidelium pariter societate excludi τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, ut loquitur canon Antiochenus. Hoc est *aversantes participationem Eucharistiæ, per aliquam perversitatem*. Pontifex Anacletus *epist.* 1. *n.* 2. postquam admonuit sacrificanti solemniter Episcopo plures adstare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, aliosque Ministros sacris vestibus indutos, subdit constitutum ab Apostolis fuisse, & hanc esse Ecclesiæ Romanæ disciplinam, ut peracta consecratione universi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui solemnis sacrificii stant administri, *c. Episcopus de consecr. dist.* 2.

Edi-

Edidere pridem Canonici Coloniensis Ecclesiæ eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepiscopum apostatam Luteranum, ubi constanter negant fuisse ullo unquam tempore Laicis in Ecclesiam convenientibus quotidianam communionem injunctam. Dionysius etiam Petavius ad Epiphanianam fidei expositionem, dicit esse falsissimam, & stolidam illam Casauboni aliorumque persuasionem, fideles, missæ quando intererant, incurrisse communicandi obligationem. Quod eo magis falsi convincitur ipso decreto Fabiani Pontificis, qui sub Decio Martyrium subiit. Tribus enim solum anni temporibus laicos fideles aliunde non impeditos ad sacram communionem obligat. *c. & si non frequentius de cons. dist.* 2. Quam eandem sanctionem renovat Conc. Agathense c. 18. Præterea directe obstant antiquissimi canones providentes, ut diebus dominicis, & festis distribuantur in Ecclesia Eulogiæ illis, qui Sacramento Corporis Christi non communicarunt. Consulito super his Laodicenum canonem 14. & ea quæ ibi fusius annotavimus. Præterea fuisset istiusmodi præcepti executio prorsus impossibilis diebus dominicis, & festis quibus universi sacro interesse tenentur, maxime ubi de ipso quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat extra Parœciæ propriæ Ecclesiam vel audire sacrum, vel Sacramenta suscipere: cum tamen nunc temporis multo numerosiores sint Ecclesiæ non Parochiales, in quibus licitum est Missam audire, & citra Pascha communicare.

Canon Antiochenus 3. ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deserta sua Ecclesia in aliam abierit, & in ea diutius commoretur, ne amplius ministret: maxime si suus Episcopus vocet. Quod si hac in ἀταξία, seu pravitate persistat, deponatur: Si vero præter culpam istam depositum Clericum alius Episcopus susceperit, ille quoque a Synodo communi redarguatur, tanquam Ecclesiasti-*

ca

ca jura dissolvens. Habetur in decreto *c. si quis Presbyter, vel Diaconus 7.* & confirmatur Apostolorum canonibus 15. & 16. & Arelatensis Concilii primi Canoni 22. & Nicænis Canonibus 15. & 16. vide supra quæ inibi dixi.

Can. 4. statuens Synodali judicio depositum Episcopum, nec per aliam Synodum posse restitui, redolet impietatem; & implacabile Arianorum odium in Athanasium, aliosque ab iisdem dejectos ob fidem Episcopos. Hoc ipsum respondit Joannes Chrysostomus istum sibi canonem objicientibus, postquam æmulorum Conciliabulo depositus suam nihilominus repetiverat Ecclesiam.

Can. 5. æquior est statuens, ne quis a proprio Episcopo excommunicatus, sive Clericus, sive Laicus ab alio suscipiatur, antequam fuerit, vel a proprio Episcopo, vel a Synodo post causam sedulo examinatam absolutus. Item ante statuerat Nicænus canon. 5. & deinde Sardicensis canon 13.

Antiochenus canon 9. Metropolitanorum Episcoporum jura dignitatemque tuetur τοὺς καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Episcopos qui sunt in unaquaque provincia scire oportet: Episcopum qui Metropoli præest curam etiam suscipere totius Provinciæ.* ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις. *Unde visum est eum quoque honore præcedere, reliquos vero Episcopos nihil gravis momenti aggredi sine ipso, ut statuit constitutus ab antiquis patribus canon, nisi sola quæ ad Paræciam cujusque spectant, aut regiones paræciæ subditas.* Privilegia ista Metropolitanorum dudum sanciverant Nicæni Patres can. 4. & 5. & 6. & 7. Parœcia vero tunc dicebatur, quæ nunc Diœcesis dici solet.

ſolet. Cum olim Diœceſis nomen, tam in civili, quam in Eccleſiaſtico uſu, complures Provincias complecteretur. Denique ſancit inconſulto Metropolita nihil moliri debere Epiſcopos, & viciſſim, neque inconſultis Epiſcopis Metropolitam. Citatur a Gratiano *c. per ſingulas Provincias* 6 *q.* 3. Sed male de Græco transfertur ibi ἢ αὐτὰ μόνα, *vel ſola illa*: cum enim præcedat vox μηδὲν ſciendum erat μηδὲν ἢ ſignificare nihil niſi.

Iſte igitur canon tres commemorat Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Provinciam ſub Metropolitano præſule, 2. παροικίαν Parœciam, ſub Comprovinciali, ſeu ſuffraganeo Epiſcopo: ſicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Epiſcopum, qui non ſuſcipitur a propria Parœcia, non tamen debere alterius Epiſcopi Parœciam invadere. 3. χώραν locum, ſeu minorem regionem, unde Chorepiſcopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus iſtos antecellebat Diœceſis habens plures in ſuo miniſterio Provincias, qualis erat ſingulorum Patriarcharum ditio. Cujus vocis & gradus uſurpatio, tum alibi, tum ſæpe in Chalcedonenſi Concilio frequens eſt. Nunc vero Diæceſis uſurpari pro Parœcia ſolet, ipſa vero Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum urbis partium, quarum præfectus Paſtor, vulgo Parochus audit. Melius tamen juxta Græcorum canonum expreſſionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, ſed aliud eſt paſtorum animarum, & aliud longe diverſum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui ſalem, & ligna, & in univerſum omnia victui neceſſaria ſuppeditabant iis, qui Reipublicæ cauſa peregre ibant, & generalium conviviorum exhibitores, necnon nuptiarum auſpices ac Paranymphi.

Dia-

Diatriba de Provinciis Ecclesiasticis.

QUia verò distributiones Ecclesiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperii adeò, ut omnium Ecclesiarum antiquissima, & sanctissima Jerosolymitana nihil olim fuerit quam simplex Parœcia, sub Metropoli Cæsaræ Palæstinæ: non alia de causa quam quia tum temporis Cæsaræa secundum civilem potestatem habebatur totius Palæstinæ Metropolis, tametsi antequam ab Herode Idumæo in honorem Cęsaris amplificaretur, non alio nomine quam turris Stratonis insigniretur. Sic etiam, quia Byzantium nobilis civitas ab irato contra ipsam Septimio Severo fuerat sub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, seu Heraclææ Thraciæ constituta, ideò Bizantinus Episcopus, qui post aliquod tempus evasit in Patriarcham Constantinopolitanum, fuit ab initio unus ex Episcopis subjectis Metropoli Heraclææ. quia etiam inter Romani Imperii civitates primò post Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Aegypti, tertiò verò Antiochia Syriæ, idcircò prima secundum dignitatem Ecclesia Romæ, secunda verò Alexandriæ, tertia Antiochiæ constituta fuit. Asserit Anacletus Pontifex Apostolos renovasse in Ecclesia factam dudum à Romanis Provinciarum divisionem, *c. Provincias dist.* 99.

Itaque operæ pretium duxi brevem, sed tamen exactam præfecturarum Romani Imperii notionem tradere, ut inde innotescat quæ fuerit prioribus sæculis partitio, & ordo Ecclesiasticarum præfecturarum. Summa olim Præfecti prætorio potestas, quæ arma simul, & jura complectebatur, fuerat jam inde à Tiberii tempore penès unum. At ex quo insidias Perennis præfecti prætorio evasit Commodus Imperator cœpit ea potestas, ne nimia foret, ac præfatos ad Imperii ambitionem sollicitaret, inter duos dividi te-

ſte Herodiano l. 1. Poſtmodum Conſtantinus Magnus, quatuor etiam præfectos conſtituit, inter quos univerſas Imperii Provincias diſpertivit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui ſubdebantur Aegyptus, Lybia, Pentapolis, Cyprus, Aſia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Myſia & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Myſia ſuperior, Macedonia, Theſſalia, Græcia, Peloponeſus, Creta, & circumfuſe inſulę. Tertius ſequebatur Italiæ Præfectus qui præerat Italiæ, Siciliæ, Africæ, & circum jacentibus inſulis. Quarto loco erat Galliarum Præfectus, cui obtemperabat Gallia, Hiſpania, Britannia, & circumfuſæ inſulæ, ut Zoſimus tradit *lib.* 2.

Quatuor hæ præfecturæ ſingulæ in plures diſpertiebantur Diœceſes, quæ à præfectorum Vicariis adminiſtrabantur, unde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes provincias, ut videre eſt in libro notitiæ utriuſque Imperii, quem eruditis Commentariis illuſtravit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio ſex dinumeratæ ſunt Orientalis, ſeu Conſtantinopolitani Imperii diœceſes. I. Orientis, cujus Metropolis Antiochia, & cujus Vicarius ſpeciali deſignatione dicebatur Comes Orientis: 2. Aegypti 3. Aſiæ: 4. Ponticæ: 5 Thraciæ 6. Illirici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2 *c. de militari veſte lib.* 12 *& l. 1. c. ut nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſticanos, vel vicos eorum*. Et *l ult. c. de diverſis offic. lib.* 12. Orientis diœceſis Metropolis fuit Antiochia, ut probatur ex Zoſimo lib 1. Hieronymo *ad Pammachium*, Chryſoſtomo *hom.* 3. *ad popul. Antioch.* de hujus Vicarii officio extat titulus codicis de officio Comitis Orientis. Diœceſis Aegypti Metropolis extitit Alexandria, ut liquet ex Theodorito *l* 1. *hiſt. Eccl. cap.* 1. Aegypti Vicarius appellatione inſigniebatur præfecti Auguſtalis, de cujus officio titu-

lus reperitur in Codice, & in Digestis. Diœcesis autem Asiana Metropolim habuit Ephesum Chrysostomo teste *in epist. ad Ephes.* nec non subscriptione Theodori Episcopi Ephesini act. 18. Synodi sextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cęsarea Cappadociæ, ut constat ex Nazianzeno *orat. de laudib. Basilii*, & ex subscriptione Philalethis Episcopi Cęsareę Cappadocum in sexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Constantini fuit Constantinopolis, quam ille constituit Imperii Sedem. Tres istæ porrò Diœceses Thracica, Asiana, & Pontica fraude Anatolii Episcopi ad novum constituendum Constantinopolis Patriarcham, tum in Chalcedonensi Concilio distractę fuere; Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione; Asiana verò, & Pontica ab Antiochena, cui subjectę fuerant, Sede.

Diœcesis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis ejus, quæ pertinebat ad Orientis Imperium Metropolis fuit Thessalonica, ut fidem facit Theodoritus *l. 5. hist. Eccl. c. 17.* Ad postremum tamen Justinianus, tum sedem Præfecti Prætorio Illyrici, tum etiam Vicariam Apostolicam, seu jura Primatus assentiente Papa Vigilio ex urbe Thessalonica transtulit Acridum Dardaniæ oppidum Justiniani natale, deque suo nomine Justinianam primam dici voluit *novella 11.* Deinde Nicolaus Papa I. *epist. 2.* hortatus est Michaelem Augustum, ut instaurari curaret antiqua jura, quæ Thessalonicensis Episcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per novam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achajam, Thessaliam, Daciam Ripensem, & Daciam Mediterraneam, & Mysiam, & Dardaniam, & Prævalim. Has enim omnes provincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter constitutæ sunt Occidentis Diœceses, ac Vicarię civiles. Una Italiæ, altera Illyrici partis quę ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hispanię, sexta Britannię. Metro-

polis Italiæ Vicariæ fuit Mediolanum, Gallicanæ verò Augusta Trevirorum. Utrumque colligitur ex Athanasii *epist. ad solitar. vit. agen.* Dum loquitur de Paulino Trevirorum, & de Dionysio Mediolani Episcopo. Id firmat Theodoritus *l. 2. hist. Eccl. c. 15.* Salvianus quoque ipse Gallus *l. 2. de Provid. Dei*. Treviris dicit summam Galliarum urbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit, quæ est Romanorum Colonia, quam Spartianus in Severo urbem absolutè per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Imperator Magni Constantini pater regiam constituit, diemque obiit, ut prodit Eusebius *l. 1. vitæ Constantini*, Eutropius, Aurelius Victor, & Orosius.

Diœcesis Africæ indubitatum est Metropolim, tam civilem, quam Ecclesiasticam fuisse Carthagine constitutam; cujus etiam Episcopus primatu supra omnes totius Africæ antistites potiebatur, ut passim cernere est in Cypriani epistolis, & in universalibus Conciliis Africæ, quæ ab Episcopo Carthaginensi omnes indicebantur, & quibus præsidebat, cuique subiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis ejus, quæ ad Imperium Occidentale spectabat Metropolis, fuit Sardica urbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico spectabilis, in quo trecenti Occidentales Episcopi curante religiosissimo Constante, qui Occidentale regebat Imperium, de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus Concilii Magni Nicæni apud Gelasium Cyzicenum, ita signatum legimus: Protogenes Sardicæ civitatis Episcopus pro sanctis Dei Ecclesiis, quæ sunt in Dacia, Calauria, Dardania, & provinciis vicinis.

De Hispania, quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria, nonnihil ambigitur. In Hispalim propendeo Romanorum coloniam Beticæ caput, situs commoditate, opibus, amplitudine, & emporii frequentia ab omni ævo inclytam. Constat utique Hispalis Episco-

pum

pum fuisse ab antiquis sæculis Hispaniarum primatem; hanc enim illi potestatem indulgent Simplicius Papa l. *epist*. 1. Deinde Hormisda Papa *epist*. 26. quæ est ad Salustium Hispalensem Episcopum Hoc jure primatus usi sunt sanctissimi urbis ejusdem Episcopi Leander, & Isidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto subscripsit. Ipse verò Toletanus Episcopus, olim solius Carpetanæ Provinciæ Metropolita regum Gotorum opera, qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cœpit in Concilio Toletano duodecimo, ut in ejus canone sexto decernitur.

Roma verò suum peculiarem agnoscebat præfectum, qui cæteris omnibus præeminebat urbis dignitatibus *l*. 3. *c. de offic. præf. urbis*. Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centesimum ab urbe lapidem continebantur, protensæ intra Tusciam, Picenum, & Campaniam *l*. 1. *ff. eod* Huc respexit Septimius Severus Augustus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ab usque centesimum lapidem sub capitis pœna jussit excedere, ut refert Herodianus *lib*. 2.

Demùm Justinianus depulsis ex Africa Vandalis, quintum adjecit Præfectum prætorio ad quatuor precedentes: ejusque residentiam Carthagine, quam de se Justinianam tertiam dici voluit, constituit *l*. 1. *c. de offic. præf. præt. Afr.*

Nos superius Vicariam quidem Galliæ Treviris præfiximus: at verò sedem ipsius Galliarum Præfecti cujus potestas Hispaniam quoque, & Britanniæ insulam complectebatur, stabiliverat Constantinus primus in Arelatensi urbe, cui etiam Constantinæ nomen impertitus est. Prorsùs enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatum existimant à Constantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac se urbe communierat: non enim post profligatum, & extinctum tyrannum illud idem Honorius in suo ad

Agricolam Galliarum Præfectum rescripto Arelatam vocaret Constantinam, ut eam vocat, si recens id nomen à tyranno accepisset. Ex hoc porrò rescripto comprobatur insuper fuisse Arelatæ constitutam præfecti Sedem. Jubet enim Honorius eodem rescripto veterem consuetudinem per tyrannos diù intermissam instaurari, ut quotannis in ea urbe conventus habeatur, septem Galliæ Provinciarum sub illustri (sic enim loquitur) præsentia Præfecturæ. Undenam verò illa vetus consuetudo ortum habuit, nisi à Constantino hujus urbis studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in civitate celebrari voluit in causa Donatistarum, aut etiam, ab ipsius patre Constantino Chloro, qui in Gallia imperavit? Insuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatensis asseritur hisce verbis Episcoporum olim Arelatensi Primati subditorum ad Leonem Papam primum scribentium: hanc civitatem sublimissima præfectura, hanc reliquæ potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis testimonium adjungimus Gregorii Turonensis scribentis *l. 2. hist. Franc. c. 7.* quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliæ accinxit, ejus verbis Episcopum S. Anianum implorandi auxilii causa ad Aetium Galliarum præfectum se contulisse Arelatæ commorantem. Denique res eadem astruitur antiquis inscriptionibus, quarum una hæc visitur in Arelatensi urbe de auxiliari Præfecto, cujus etiam fit mentio in Hilarii Arelatensis Episcopi vita ab auctore temporis ejusdem conscripta: quæ pariter meminit cujusdam præfecti, quem Hilarius privatim sæpius correptum, tandem intra Ecclesiam concionando præsentem redarguit.

In-

Inscriptio autem est hujusmodi.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO, ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIUM SEMPER AUG. XV COS. VIR INL AUXILIARIS PRÆF PRÆTO GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M. P. I.

Dominis nostris Piis Felicibus, Victoribus. Triumphatoribus inlustris hoc est Illustris. Fecit milliare passum unum.

Erat enim primus lapis milliarius proficiscentibus ex ea urbe.

Hinc est quod sanctum Doctorem, & Pontificem Ambrosium Arelatenses sibi civem jure vindicare possunt, cum testetur in ejus vita Paulinus natum in Gallia in ipsoque prætorio educatum infantem, & in ipsis cunis apum indicio, qualis futurus esset, præmonstratum, dum pater ipsius prætoriana præfectura in Galliis fungeretur.

Perperam verò Josephus Scaliger, & Guidus Savaro in suis ad Apollinarem commentariis tres fuisse, intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cum diserte docebat liber notitiæ Imperii, sex tantum fuisse Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem præfectura tres, & in Galliæ præfectura totidem alios: unum quidem intras fines ipsius Galliæ, secundum in Hispania, tertium in insula Britanniæ. Quam rem accuratius observant Pancirolus in suis ad eandem notitiam commentariis, & Jacobus Sirmundus in notis ad Sidonium *l. 1 epist. 3.*

Prosecutio Canonum Antiochenorum.

SEd jam ad Antiochenos canones, unde digressi fuimus, regrediamur: igitur canon 10 sancit Chorepiscopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

ſtatum ordinatione contentos eſſe debere nec, niſi ex venia ejus, cui ſubſunt Epiſcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos conſecrare. Requirito ſuperius obſervata ad Ancyranum Canonem decimum tertium.

Canon 22. providet, ne quis Epiſcopus extra fines ſuos citra Epiſcopi loci voluntatem, audeat ullum ordinare. Refertur *in c. Epiſcopum non debere 9. qu. 2* Idem providit Apoſtolorum canon 34. jubens Epiſcopum deponi, qui ſic fecerit, & eos quos ordinavit. Id renovavit Concilium Conſtantinopolitanum *cap. 2.* & Tridentinum *ſeſſ 6. de reform. cap. 5.*

Antiochenus Canon 24. conſtituit, ut cognoſcant Presbyteri, & Diaconi eas quæ ad Eccleſiam pertinent facultates: ut ſi Epiſcopus moriatur, poſſit quidem, quæ ſui patrimonii ſunt, quibus ipſi libuerit relinquere, res verò Eccleſiæ ſine diminutione Eccleſiæ ipſi conſerventur, nec aliò transferantur. Refertur in *c. quæcumque reſ. 9 quæſt. 1.* Idem decernit Apoſtolorum canon 39. ut Epiſcopi (inquit) quæ propria ipſorum ſunt, valeant in quoſcumque placuerit hæredes transferre, ut tamen ad alios res Eccleſiæ minimè tranſeant. His accinit Agathenſis canon 48. quem inferius conſulito cùm noſtris ad ipſum additamentis. Legimus in jure canonico vetitum Epiſcopis, & quibuſcumque Clericis teſtamento diſponere de proventibus dignitatum, ac præbendarum: & ſi ſecus fiat irrita eſſe teſtamenta, ſolamque illis Eccleſiam ſuccedere, *c. quia nos c. relatum 12. & c. cum in offic. de teſtam.* Quibus ſubinde canonibus jus ſpolii ſucceſſit, non receptum quidem in Gallia, & Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hiſpania: quo jure non amplius Eccleſiæ, ſed Camera Apoſtolica ſucceſſit in facultates, quæ provenire, aut proveniſſe præſumuntur ex Epiſcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla juris ſpolii mentio reperitur in corpore juris canonici, ſed

apud

apud Guidonem Pape Gallię Jurisconsultum decis. 110. Dum hæc Antiochię Synodus habebatur absque Julii Papæ consensu in præjudicium causæ Athanasii ad ipsius Tribunal devolutæ, Romanæque Synodi ab eodem indictæ, Romanam Synodum istam Julius prosequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanasius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, aliique suis per Arianos deturbati sedibus Episcopi, discussa demum horum causa decretum est, fuisse injustè depositos, & ad pristinas remissi sunt Ecclesias, depulsis quos eorum loco Ariani promoverant. His de causis scripsit Julius ad Orientales epistolam, in qua hoc etiam asseverat fuisse in primis ab Apostolis traditum, deinde in magno Nicæno Concilio firmatum, non posse ullam convocari Synodum invito, & inconsulto Romano Episcopo, his litteris Orientales non obtemperant, aliasque ad Julium rescribunt querelarum plenas. Utrasque & Julii, & Orientalium profert litteras Athanasius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Constans, qui in Constantini fratris ditiones successerat. Constans verò religiosissimus, & optimus Princeps, ut hæc Episcoporum dissidia componerentur, egit cum fratre Constantio, ut œcumenica Synodus Sardicæ cogeretur: eo quod esset civitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, sita inter Illyricum, Mæsiam, & Thraciam. Docet Theodorus Balsamon, dici vulgò *Triadizem*, quæ olim Sardica.

Sy-

Synodus œcumenica Sardicensis.

ITaque conspirantibus una Constante, Constantioque Imperatoribus an. Chr. 347. Sardicæ convenerunt ex Oriente septuaginta sex Episcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eoque suos misit Julius Papa Legatos Osium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Episcopos, Archidamum quoque, & Philoxenum Presbyteros, Ariani se numero videntes cum Catholicis impares ab his se subduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conventiculum inierunt, cui falsò Sardicensis Concilii nomen indiderunt, in quo etiam tantopere sibi exosam Consubstantialis vocem damnarunt. His autem frustra accitis, & rogatis, ut Sardicam ad Synodum reverterentur, discussa rursus Athanasii, Marcelli, & Asclepæ causa est à Patribus Sardicæ consistentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in pristinas Ecclesias remitti decreverunt, depulsis Alexandria Gregorio, Ancyra Basilio, & Garza Quintiano, aliosque similiter expulsos ab Arianis Episc. post accuratum examen causæ in pristinam redintegraverunt dignitatem. Quin etiam in aliquot Arianos Episcopos ex his qui Philippis considebant, juridicè citatos, & coram adesse detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & sedibus dejecerunt. Stephanum Antiochia, Menophante Epheso, Acacium Eusebii successorem Cæsarea Palæstinæ, Gregorium Laodicæa, Theodorum Heraclea, Narcisum Neroniade, Ursacium Singidone in Mysia, Valentem Murso in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres litteras ad Julium Papam, Constantium & Constantem Augustos, & ad Aegypti Ecclesias conscripserunt; aliasque insuper Encyclicas ad aniversas Ecclesias. Nullum verò novum fidei symbolum ediderunt, sed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica privat communione, qui ab uno

uno Episcopatu se in alium promoveri consentiunt. Vide superius observata, & producta ad Nicaenum Canonem 15.

Canon 3. statuit, ut inviolabile sit jus appellandi ab Episcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem hujusmodi appellationis de alio quoquam provideatur in locum Episcopi, qui Synodi judicio depositus appellaverit. Post haec abrogantur, quae Antiochena Synodo paulò ante decreta vidimus adversus Athanasium, aliosque Episcopos, quibus injustè depositus, alios temere sobrogaverant. Istud appellationum jus ad Romanum Episcopum attribuitur decretis Nicaeni Concilii per Zosimi litteras in actis Carthaginensis Concilii 6. qua de re infra suo loco.

Can. 6. cavet ne in vicis, & oppidis erigantur Episcopatus, ne dignitas vilescat; ejusmodi verò locis praefici solebant Chorepiscopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. faciunt ne quis Episcopus eat in Comitatu, seu Principis Aulam, nisi ab ipso principe vocatus, cujus litteras haec Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Provinciali: a quibus tenetur Episcopus litteras commeatus formatas referre. Quod si Romae versetur Imperator, ne quis Episcopus ei supplices libellos offerat, nisi prius lectos, & approbatos ab Episcopo Romano. Cum Episcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur verius aulici assentatores, & parasiti quàm Episcopi, neque re vera Pastores: sed Mercenarii, qui luporum incursus parvipendentes, & residendi officium aversantes, aulam consectantur, & Ecclesiae Christi dignitatem, jura, & disciplinam procerum libidini foedissimè subjiciunt; ad hoc unum intenti, ut eorum gratiam aucupando, suas promovere possint cupiditates. Mirificè Chrysostomus *hom. 57. in Genes.* invehitur in praelatos officii sui negligentes: ubi observans quantis

tis ærumnis, laboribus, & vigiliis Jacob gregem Labani curabat, Gen. 31. commonstrat quam deploranda, & divina ultione punienda sit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cujus saluti Princeps Pastorum Christus sanguinem, vitamque profudit. Scire convenit conventum Philippensem, qui falsò nomen sibi Concilii Sardicensis vindicabat, damnasse quoscumque vera, & legitima Synodus Sardicensis absolverat, Julii quoque decreta conscripsisse: primamque inter omnes Pseudo-Synodus anathema dicere ausam in Romanum Pontificem, eo quod Julius cum Athanasio, aliisque injustissimè exauthoratis Episcopis communicasset ut Sozomenus scribit *l. 3. c. 7.* & quia Gratus Carthaginis Episcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicensi consederat, isti Philippenses Ariani cum Donato communicarunt Carthaginis Pseudo-Episcopo, cæterisque Donatistis ut Hilarii fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Aegypto Ariani Societatem inierant cum Meletianis odio Athanasii. Eoque factum est, ut communi Arianorum, & Donatistarum fraude suppressis in Africa legitimi Sardicensis Concilii decretis, ipse Augustinus, aliique Africani patres in Concilio Carthaginensi sexto non aliud agnoverint Sardicense Concilium, quam Arianorum.

Peracta Sardicensi hac Synodo hæretici Constantio Augusto freti, omnia rursus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exiliisque insectati sunt: donec Constantis fratris sui litteris deterritus Constantius exules nonnullos revocavit, & Athanasium mortuo nefando illo, sceleratoque Gregorio, sedem pristinam repetere permisit, ut ipse narrat Athanasius *epist. ad Solitar.*

CON-

CONC. CARTHAGINENSE

Sub Julio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio reversus ex eo Gratus Carthaginis præsul, Constantem (cujus imperio parebat Africa) contra Donatistas concitavit: quos, ut reprimeret Constans, Legatos plena instructos potestate, copiis accinctos misit in Africam, ut tumultuantes Schismaticos reprimerent. Unde ipsi Donatistæ usurpatis sedibus dejecti, compulsi sunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pseudo-Episcopus. Horum omnium exilio factum est, ut Africanæ Ecclesiæ tranquillissima pace potirentur, donec mortuo Constante, qui ei successit apostata Julianus in Ecclesiæ Christi perniciem intentus omnes Donatistas postliminio revocavit. Quum verò illis depulsis Africa universa in fide unanimi, & profunda pace conquiesceret, Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, ut ruinas sarciret, quas Donati schisma fecerat.

Canon. 5. meminit canonum Sardicensium (hi verò sunt ordine; 16. 18. & 19.) prohibentium suscipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprii ejus Episcopi litteras. Quam servari disciplinam districtè præcipiunt Carthaginenses Patres. Sed & Apostolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, sive Episcopum, sive Presbyterum, sive Diaconum recipi decernimus, sine commendatitiis litteris ἄνευ συστατικῶν. Theodorus Balsamon ad Apost. canon. 15. scribit opus esse volenti Clerico in alieno Episcopatu versari, commendatitiis litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, necessarias esse litteras dimissorias; quales etiam sumebant Episcopi

pi à suo Metropolitano, vel à Provinciali Synodo, ut statutum paulo antè vidimus à Concilio Sardicensi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Episcopatu obeunda, sufficiunt ordinum litteræ cum commendatitiis, seu testimonialibus proprii Episcopi juxta Concilium Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. Prohibet verò Synodus Nicæna can. 16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, ubi proprii consensus Episcopi defuit. Isteque debet apparere consensus ex dimissoriis litteris. Vide proximè sequentem Diatribam, qua disquirimus quis olim habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cujusque Clerici Episcopus.

Can. 6 Clericis interdicit domorum administrationem, aut procurationem suscipere. Cum edicatur 2. *Timot.* 2. *Nemo militans Deo implicet se negotiis sæcularibus.* Eodem spectat Lateranensis Canon. *in cap. penult. de vita, & honest. Clericorum.* Maximè vero Chalcedonensis canon 3 quem inferius requirito cum nostris ad ipsum annotationibus.

Can. 8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Gestores in Clerum ordinari, nisi postquam redditis ratiociniis liberati fuerint. Habetur in decreto *c. Magnus Episcopus dist.* 54.

Ad præcedentem Canonem quintum Diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cujusque Episcopus.

COmpertum est ex superioris Africani Concilii canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatensis primi can. 22. & Sardicensis can. 15. & Antiocheni canone 22. aliisque plerisque proprium cujusque Clerici Episcopum, ad quem pro suscipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut saltem pro dimissoriis ad hunc finem litteris, illum ipsum fuisse à quo Clericus quivis fuerat ordinatus, & pro vetusta consuetudine certæ addictus Ecclesiæ, in qua ministraret: unde postmodum excedere sacri præallegati canones districtè vetabant. Hanc diffuse, atque eruditè pertractat quæstionem Sorbonicus Doctor Franciscus Hallier *de sacris electionibus, & ordinationibus sect. 5 cap 3.*

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuisse. Ipse namque præfatus Carthaginensis canon 5. hoc etiam præscribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum usurpare sibi de plebe aliena, ut eum ordinet; sine conscientia ejus Episcopi de cujus plebe est*. Quod idem, & à Sardicensi Concilio decretum fuisse, ibi asserit Gratus Episcopus, qui teste Athanasio apol. 2. unus fuerat de Sardicensibus Patribus. Julius Papa, sub quo hæc duo celebrata Concilia sunt, sic decernit in rescripto ad Orientales pro Athanasio: *Nullus Episcopus alterius Parochianum præsumat retinere, aut ordinare, vel judicare absque ejus voluntate: quia sic ut irrita erit ejus ordinatio, ita & judicatio.*

Ceterum pro origine reputabatur ipsum domicilium, ut si quis in alia quam in qua natus fuerat, parœcia inhabitaret, eo ipso subjiceretur Episcopo loci in quo domicilium fixerat, ut posset ab eodem in Clericum assumi, Ecclesiæque certæ ascribi, nec posset ab alio deinceps ordinari absque dimissoriis. Nec verò præcitati canones obsistunt: censebatur enim quis de plebe, & de Paræcia cujus erat incola. Id verò innumera suadent testimonia: in primis Arausicani Concilii primi canon 8. qui tamen requirit etiam jure merito alterius Episcopi testimonium in cujus olim Parœcia diu habitaverat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi consistentem Clericum ordinandum putaverit, prius definiat, ut cum ipso habitet. Nec eum sine consultatione ejus Episcopi, cum quo ante habitavit, ordinare præsumat: quia non sine causa diu ab alio non ordinatus remansit.*

In

In Carthaginensis Concilii cap. 44. & Africani cap. 18. Epigonius Episcopus conqueritur, quemdam à se baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum subreptum sibi fuisse à Juliano Episcopo dicente, civem esse suæ Parœciæ. Ideoque ab eodem sine Epigonii dimissoriis factum Diaconum, Judicabat Concilium fuisse hoc indebitè à Juliano attentatum: ratioque in promptu est, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primum ordinatus, & Ecclesiæ Mapaliensi adscriptus, in qua biennio Lectoris Officium exercuerat. Cœteræ rationes Epigonii ex abundantia, & ad majorem ingratitudinis expressionem producuntur, quòd is, de quo agebatur, Clericus fuisset ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuisset, ejusque charitate sustentatus, & ab ipso Juliano commendatus.

Paulinus *epist.* 45. quæ etiam inter Augustini epistolas inseritur ordine 35. refert se Burdigalæ à Delphino baptizatum fuisse, deinde Barcinone in Hispania ad serventem illius populi postulationem ordinatum Clericum, & sacratum à Lampio: se vero decrevisse Sacerdotium ab Ambrosio Mediolanensi suscipere. Unde duo observatu digna eruuntur; primum quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptismi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipse in Provincia longè ab urbe nativitatis, baptismique sui dissita in Clerum assumptus est. Ad id namque sufficiebat perspecta viri virtus, & fama illustris, præsertim populo id postulante, & precibus urgente: sed ubi non fuisset perspecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus sane fuisset ad originis Episcopum aut certè alium, cui perspectæ fuissent hujus ad ordinem requisitæ qualitates.

Observandum secundò ex eodem Paulini testimo-

monio, potuisse aliquem jam in Clerum assumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Episcopo sacrum sacerdotium, absque prioris Episcopi dimissoriis: si tamen non sponte, sed quasi per vim susceperat ordines anteriores, cum hac protestatione nolle se addici certę, & peculiaris Ecclesiæ ministerio. Id enim Paulinus ipse a se factum testatur *epist.* 6. ad Severum: *Nam* (inquit) *in Barcinonensi Ecclesia conditione consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesiæ non alligarer, in Sacerdotium autem non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus.* Ubi autem istæ deerant conditiones ab illo qui primum ordinaverat Episcopo, suscipiendum erat sacerdotium, quantumvis alibi aliquis natus fuisset.

Præterea multa suppetunt hujusce ritus apud veteres exempla præter istud Paulini. Origines enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hierosolymorum Episcopo fuit Presbyter consecratus ad solas Demetrii Alexandrini Episcopi litteras de moribus, & doctrina testimoniales absque dimissoriis: nec verò tantus vir, qui Deo revelante fuerat evectus ad Jerosolymitanam sedem, quique singulari vitæ sanctitate, & librorum quos scripsit, eruditione toti Ecclesiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioso tandem Martyrio conclusit, rem indebitam ausus fuisset, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendisset, cujus mentio fit ab Hieronymo de Scriptoribus Eccles. in Alexandro.

Prçfatus etiam Paulinus, & Severus Sulpitius scriptores ambo vitæ S. Martini Turonensis Episcopi, narrant, Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictavorum Episcopo fuisse primum Exorcistam creatum; deinde majoribus Ecclesiæ ordinibus insignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius juxta Eleutheropolim Phœniciæ urbem natus, Clero invitus licet, ac repugnans in Cypri urbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, subinde Presbyter, postremo Episcopus ejusdem urbis

 crea-

creatus fuit, ut Græce ſcripta ejus vita teſtatur.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Epiſcopo Paulino Presbyter eſt ordinatus, ut ex ipſius *epiſt.* 57. & 58 & 61. compertum eſt. Hieronymi frater Paulinianus æque Stridonenſis Sacerdotio ab Epiphanio Conſtantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præſule conſecratus eſt, ut ex Hieronymi *epiſt.* 61. liquet.

Auguſtinus, cui patria Tagaſte, Baptiſmum quidem Mediolani ab Ambroſio ſuſcepit, a Valerio autem Hypponenſi Epiſcopo Clericali militiæ aſcriptus eſt, & Sacerdotio conſecratus, ut refert ipſius vitæ ſcriptor Poſſidius, idemque ipſe in confeſſionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cum Hypponem Auguſtini videndi gratia veniſſet, urgente, atque ad Clerum poſtulante illum populo, juravit ſe clericatum in nulla alia Eccleſia recepturum, teſtante ipſo Auguſtino *epiſt.* 225.

Evagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Conſtantinopoli Diaconum ordinavit, Socrate teſte *lib.* 5. *c.* 18.

Quin etiam Auguſtinus, & Severus mutuo diſceptantes pro Timotheo Clerico *epiſt.* 240. & 241. nihil de ipſius patria diſputant, ſed ſolum a quonam fuerit ordinatus: ut eum ſibi ſolus poſſit, qui Clericum fecerat, vindicare. Conqueritur ibi Auguſtinus Timotheum poſtquam pluries in Eccleſia ſibi ſubdita de pulpito legerat, fuiſſe tamen a Severo ſe inconſulto Subdiaconum ordinatum, ſed eum ad ſuam Eccleſiam pertinere aſſeverat, rogatque Severum ne hunc aperiri ſinat aditum ad ordinem diſſolvendum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſed Timotheum ad ſe dimittat; ne iſte perjurio ulterius Deum offendat, poſtquam Eccleſiæ in qua primum ordinatus eſt juravit ſe ab illa non receſſurum. Ex hoc Auguſtini loco perſpicua fit vetus Eccleſiæ conſuetudo, quia is qui Clero aſcribebatur juramento ſpon-

de-

debat stabilitatem in Ecclesia, cui per ordinationem primum astringebatur. Qua tamen sponsione se devincire Barcinonensi Ecclesiæ Paulinus recusavit, & ipse Hieronymus Antiochenæ, qui in sua ordinatione nullius se Ecclesiæ ministerio addicendum protestatus est, ut ipse de se testatur *epist.* 61.

Collapsa demum Ecclesiæ disciplina, ex quo desiit laudabilis consuetudo traditione Apostolica, & sacris veterum Conciliorum sanctionibus stabilita, ut quivis Clericus in ordinatione sua certæ, & peculiaris Ecclesiæ ministerio deputetur, a qua discedere non sit ei deinceps liberum, ut statuitur generali Concilii Arelatensis 1. can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicenæ primæ can. 15. & Chalcedonensis can. 6. facta demum Clericis pro suo libito ab una ad aliam Ecclesiam commigrandi licentia, & potestate, tum primum diversa invaluit proprii Episcopi notio, & acceptio. Tria enim distincta sunt genera Episcoporum ad quos unicuique liberum esset pro libito recurrere ad quosvis ordines suscipiendos. Hi vero sunt Episcopi, vel originis, vel domicilii, vel beneficii cujus distinctionis primos ex iis qui supersunt meminit Canon Bonifacii Papæ VIII. *c. nullus de temp. ord. in 6.*

Mediolanensia Concilia primum. & secundum, nova Orthodoxorum Episcoporum exilia, & Ecclesiarum ab Arianis clades.

DUæ Mediolani celebratæ sunt Synodi circa Nicænam fidem, prima quidem anno 347. ut contra Baronii sententiam probat Dionysius Petavius in notis ad Epiphanium, & in sua de Photino dissertatione. Prima hæc fuit Catholicorum sub Julio Papa, & Constante Occidentis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Ursacius Episcopi, quorum Ecclesiæ Murcia, & Singidon in ditione quo-

que Constantis erant libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis, ac palinodiæ tum Arianæ, quam hactenus professi erant, hæresis, tum calumniarum, quas adversus Athanasium confinxerant. Ambo remissi a Synodo sunt ad Julium Rom. Episc. a quo veniam, & reconciliationem acceperunt ac referuntur tum in litteris Osii ad Constantium apud Athanasium *ad sol.* tum in epist. Synodi Ariminensis apud eundem *lib. de Synodis*, & apud Socratem *l.* 2. & Theodoritum *l.* 2. *cap.* 15. & in fragmentis Hilarii, & in epist. Liberii Papę ad Constantium apud Luciferum.

Christi postmodum anno trecentesimo quinquagesimo religiosissimus Constans Augustus Sanctæ Ecclesiæ adversus Arianos, & Donatistas egregius defensor, & vindex interfectus est juxta Pyrenæos in castro, cui Helenæ nomen a Gaisone Magnentii Tyranni Duce. Dici non potest, quam grave vulnus Ecclesiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo, quo hactenus reprimebatur disiecto aggere, omni deinceps ferocia toto orbe terrarum grassata est: Tunc venales illæ animæ Ursacius, & Valens, ut Constantii gratiam inirent, fidem Ecclesiæ datam fregerunt, seque iterum Arianis adjunxerunt.

Magnentius sublato Constante in Constantium arma perduellia convertit; omnibusque utriusque partis viribus acie confligitur ad Mursiam Pannoniæ urbem. Primo impetu concussę Constantii copię pedem retulerunt. Sed resumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illosque internecione profligavere. Biennio post desperatis rebus suis Magnentius mortem sibi apud Lugdunum conscivit.

Dum se Constantius ad prælium adversus tyrannum comparabat, Gallum patrui sui Constantii filium, & Juliani qui postmodum in apostasiam lapsus est, & imperavit, fratrem natu majorem creavit Cæsarem, dum esset Antiochiæ. Quo tempore Gallus, ut Dœmonis præ-

præstigias eluderet oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ suburbanum lucum lauris consitum, & fontibus irriguum, qui patrum superstitione fuerat Apollini dicatus, sacra transtulit ossa Martyris Babylę olim Antiocheni Episcopi sub Decio martyrium passi; Qua translatione oraculum prorsus obmutuit. Cum vero perfidus Julianus in Imperio Constantio successit sacras Babylæ reliquias indidem asportari jussit, fanum & dœmonis aram instauravit: sed excusso repente fulmine ara disiecta est, fanumque conflagravit, ut inter alios veteres authores enarrat Joannes Chrysostomus Antiochenus civis libro contra Gentes.

Ut vero paulo intermissum historiæ Constantii filum retexamus: dum hujus, & Magnentii copiæ acerrimo prælio decernebant, Constantius intra Ecclesiam Mursi non longe a conflictu exitum ipsius anxie præstolabatur, una cum loci Episcopo Valente. Hic occulte procuraverat, ut sibi prælii exitus quam citissimo aliquo indicio significaretur, antequam Constantius id rescire posset. Primus itaque Valens victoriam Constantio nunciavit, & sciscitanti unde id sciret, asseveravit id sibi ab Angelo revelatum inter supplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana secta contra Orthodoxos insectationem exorsus est. Nam & per Occidentem hactenus Arianæ perfidiæ inaccessum suam hæresim longe, lateque propagare statuit: usus maxime opera Episcoporum Fortunatiani Aquilejensis, & Saturnini Arelatensis. Cum autem jam ab omni metu, & fratris Constantis, & Magnentii Tyranni liber Constantius urgeret Athanasii damnationem, velletque huic subscribere Liberium Pontificem Julii successorem, petiit Liberius causam istam in plena, atque intra Italię fines convocata Synodo pertractari: quibus acquiescens Constantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum est anno 355.

Speraverat Liberius in Occidentali Synodo prævalituram catholicam partem. Et utique Catholici numero longe hic prevalebant : res tamen in contrarium vertit, ob Constantii potentiam nescio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, ut quæ animo constituerat omnium consensu probarentur : orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, seque illis infensissimum exhibens.

Adfuerunt Papæ Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Episcopus: Pancratius Presbyter,& Hilarius Diaconus. Hi postularunt in primis, ut ad stabiliendam fidei, animorumque optatissimam unitatem, & concordiam, subscriberetur a cunctis Nicæno Concilio, quod unum poterat omnia dissidia consopire. Cœpit sine mora subscribere Dionysius Mediolani Episcopus, sed ei Valens calamum, & chartam per vim extorsit. Ex adverso instant Ariani, hanc unam esse ineundæ concordię rationem, si omnes Athanasii, cujus causa præsens Synodus indicta fuerat, quemque tot præcedentia Concilia proscripserant, condemnationi subscribant. Neque in hac causa de communi fide decerni, sed de privati hominis delictis. Dionysius Arianorum fraudulentis pollicitationibus delusus spondentium hoc facto universæ Ecclesiæ pacem, & unanimitatem, quæ alioquin nulla speranda foret, condemnationi Athanasii, prout Orientales Synodi judicaverant, subscripsit. Sed eum seorsim coarguit Eusebius Vercellensis Episcopus,& ad facti hujus pœnitentiam reduxit. Hęc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque sessio fuit.

Postridie interpellatus Eusebius profitetur se haud ægre iturum communis pacis studio in Dionysii sententiam circa ipsum Athanasium, tot jam Synodicis decretis exautoratum, dum provideatur, ne sibi seniori Episcopo junior Dionysius præferatur : ideoque illius obliteretur subscriptio, ut cum ei visum fuerit, iterum subscribat, postquam ætate provectior suum, ut

par

pareſt, nomen appoſuerit: non multum in oppoſitum contendit Dionyſius. Ariani autem conceſſione Euſebii omnium laudatiſſimi geſtientes, de cujus nutu, & exemplo cæteri pendebant partium occiduarum Antiſtites, Dionyſii nomen ita eraſerunt: nulla ut littera ſupereſſet: Tum vero Euſebius ſimul, & Dionyſius aperte proteſtantur. ſe damnationi ſanctiſſimi, & innocentiſſimi Epiſcopi Athanaſii nunquam conſenſuros, qui non niſi propter juſtitiam, & fidem perſecutionem patiebatur. Hæc refert Ambroſius ſerm. 69. Reliqui orthodoxi reſumptis animis pro Athanaſio ſtant, Valenti, & Urſacio perturbationem Eccleſiæ funeſtis facibus propriam objectant, quam voce, & ſcriptis publice ediderant confeſſionem, ſe per calumniam falſiſſima crimina adverſus Athanaſium confinxiſſe.

Tum confuſi, eoque acrius excandeſcentes Ariani, ut ſcripſit Athanaſius *epiſt. ad ſol vit. agen.* Apoſtolicos legatos conſtantiſſime perditis conatibus ſuis obſiſtentem indigniſſime habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerant, deinde reliquos duos Apoſtolicos legatos Luciferum, Pancratium, ſimulque Euſebium, Dionyſium, Paulinum Trevirorum Epiſcopum, alioſque ſuis ablegant Eccleſiis: qui mox in diverſas orbis plagas raptati, ac deportati ſunt edicto Conſtantii: qui & ipſum Liberium Romanum Epiſc. ab iſto Conciliabulo dejectum, & depoſitum in Thraciam relegavit. Cujus in ſedem Ariani Felicem ſuffecerunt Romanæ Diaconum Eccleſiæ, qui tamenſi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ ſedis cum Arianis ſocietatem inivit, Athanaſiiq; damnationem ſuo ſcripto roboravit: At Clerus, populuſque Romanus perfidi hujus invaſoris communionem averſatus eſt. Eum tres Ariani Epiſcopi Pontificem ordinarunt, ut perhibent Athanaſius *Epiſt. ad ſol.* Hieronymus *de ſcript. Eccl. in Acacio*, Ruffinus, & Theodoritus *l. 2. c. 14.*

Conſtantius miſſo cum exercitu Cypriano Comite

Georgium perditissimum ex Mediolanensis hujus Pseudo-Synodi decreto in Alexandrina sede stabilivit. Luctuosissima tunc edita est Catholicorum strages sine professionum, aut sexuum discrimine: in Clericos, in Monachos, in sacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquisitis cruciatibus promiscue rabies Ariana grassata est, sacra omnia prophanaque a militibus direpta, innumeri inter durissimos cruciatus trucidati, concitatis etiam per Arianos Paganis, & Judæis in populum fidelem, qui ea omnia passus est, quæ in internecino bello ab immanibus, & sevissimis hostibus infligi possunt. Ista porro calamitas per universam Ægyptum, Cyrenem, Libyam pervagata est. Tot inter atrocitates clam evasit ad necem conquisitus Athanasius, multosque annos delituit. In hisce latebris epistolam conscripsit ad solitariam vitam agentes, atque diversas, quæ supersunt, Apologias.

Osius etiam Cordubensis tot terrarum orbe celeberrimus, jamque ætate centenarius, ut scribit Athanasius, frustra blanditiis, terroribusque ad damnandum Athanasium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus est, ibique usque ad Sirmiensem Synodum detentus exul. Lucifer vero Calaritanus scripsit in exilio ad Constantium plures pro Eccl. Cathoca libros, quibus nihil fortius, nihil constantius, nihil aculeatius legi potest: vir sane magnanimus, fidei zelo succensus, martyriique appetens.

Quod vero spectat ad Constantinopolitanam Ecclesiam Paulus ejus Episc. fidei, & constantiæ specimen, dignusque Alexandri successor illius, cujus precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus est: Subrogato ejus in locum Eusebio hactenus Nicomediæ Pseodo-Episcopo. Sed haud multo post ipso mortuo Eusebio, Paulus a populo revocatus in suam, unde dejectus fuerat, Ecclesiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, ejusdem regiæ urbis Episcopum

creant.

creant. Divisis ergo studiis partium, graves accenduntur seditiones. Constantius vero tunc Antiochiæ existens Hermogenem ducem Constantinopolim mittit, cum mandato, ut Paulum Ecclesia, & urbe statim exigat, simulque Macedonium ipsum, eo quod ipsius violentis consiliis, & cohortationibus seditiones, & per diversa loca cædes factæ fuissent. Paulus Romam ad Julium Papam se recepit, cujus decreto, & Constantis fratris ad Constantium litteris rediit ad pristinam sedem, simulque Athanasius Alexandriam; quod quidem postliminium istam præcessit pluribus annis Athanasii depulsionem, quam paulo ante commemoravi.

Cęterum mortuo Constante, Paulus Constantii jussu deportatur, & Cucusi tandem in Armenia strangulatur in carcere ab Arianis: restituitur autem in sedem Macedonius. Cæterum transactis aliquot annis suadente Acacio Cęsaræx Palęstinę Episcopo, qui erat absolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Constantinopoli Constantius, quo Semiariani Episc. (quorum Princeps erant Macedonius Constantinopolitanus, & Basilius Ancyranus) suis deturbantur sedibus. Itaque dejecto Macedonio, Eudoxius ex Antiochena quam dudum invaserat sede, in Constantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius novam producit hæresim contra Spiritus Sancti divinitatem. Licet enim ipse Semiarianus filium profiteretur esse Deum, & Patri secundum substantiam similem; At Spiritum Sanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ postea hæresis secunda œcumenica Synodo damnata est.

Ut vero ad Antiochenam Ecclesiam digrediamur statim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam sedem morte sua vacuam reliquit eo accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Episcopus dolo, & factione Episcopatum Antiochenum occupat: sed aliquanto post ab Arianis ad Thronum Constantinopolis Ecclesiæ promotus est, Antiochenæ vero Ecclesię

iidem

Iidem digresso Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebastæ Episcopus, virum eloquentia, & morum lenitate spectabilem, hactenus Arianis addictum. Sed præter omnium expectationem, cum primum ad Antiochenos sermonem haberet, aperte docuit Dei filium ejusdem esse cum Patre substantiæ: Tum Archidiaconus, qui retro astabat concionanti, porrecta manu, ne ultra loqui pergeret, os dicentis occlusit: At Meletius manum suam elevans tres digitos primum diductos, deinde in unum compressos ostendit populo, significans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametsi personis distinctos, unius esse, ejusdemq; essentiæ. Cumque Archidiaconus ore Meletii dimisso, ejus manum comprehendisset, ipse rursus libera voce populum cohortatur, ut Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis salutis æternæ viam præcludi. Tam inexpectato casu Ariani perculsi Meletium exautorant, ejusque loco Euzojum protrudunt. Tum vero Antiocheni tres in partes mutuo adversantes divisit sunt. Ariani omnes Euzojum complectebantur: ex Catholicis vero pars Meletium agnoscebat, & sequebatur Episcopum, pars altera Meletii, utpote ab Arianis protrusi, & cum eis olim communione maculati, societatem abhorrebat. Et quidem suos conventus seorsim peragrantes Eustachianorum nomen a magno illo quodam Eustachio Antiochiæ Episcopo sibi assumebant, quæ Antiochenæ Ecclesiæ conscissio diu perduravit. Lucifer enim Calaritanus Episcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Eustachianis Episc. consecravit, sicque tres simul extiterunt Antiocheni Episc. At Lucifer in ea legatione socius Eusebii Vercellarum Episc. aliquanto post Antiochiam adveniens Collegæ factum haud multum approbavit; providitq; ne schisma istud Antiochenum perpetuo propagaretur, ut cum alter amborum, sive Meletius, sive Paulinus prior moreretur, ad alterum superstitem transiret pars illa quæ,

de-

defuncto paruerat. Cæterum mortuo poſtmodum in œcumenica Conſtantinopolis Synodo Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine quod ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus. & eſſet Damaſo Romæ Epiſc. aliiſque Occidentalibus neceſſitudine, & ſocietate conjunctior, Flavianum loco Meletii ſuffecerunt: etiamſi Antiochena Synodo an. 368. conſtitutum fuiſſet, & juramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flavianus tamen valde ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit, atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis perduellionis, & dejectæ, raptatæque per urbem ſtatuę conjugis Flacillę Auguſtę reos molientem, profectus Conſtantinopolin oratione placavit, veniamque conſternato populo impetravit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc vivente Flaviano ſucceſſor eligitur Evagrius. Præcedentes Hiſtorias recenſent partim Athanaſius *ad ſolitar. & Apoſt.* 2. partim Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Teodoritus.

Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.

SIrmienſem Synodum Baronius refert in ann. 357. alii quidam cum Dionyſio Petavio anteriorem fuiſſe contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit, qui cum viderl Catholici, atque in Chriſtum religioſi affectarent, damnaverunt Photinum Sirmii (quod oppidum eſt Pannoniæ) Epiſcopum, poſtquam a Baſilio Ancyræ Epiſcopo in hoc cœtu diſputando convictus, non tamen converſus fuit: fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Epiſc. de quo mentio nobis ſuperius facta, diſcipulus. Hæreſim vero Pauli Samoſateni dudum Antiochenis duabus Synodis execratam ex inferis reduxit: Chriſtum nihil aliud quam merum hominem eſſe. Damnatus pluries fuit Photinus, tum a Catholicis

in

in Sardicensi Concilio, ut refert Epiph. *hæres*.71. & in Mediolanensi primo, ut testis est Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmiensi, ubi abdicatus Episcopatu fuit.

Adversùs Photium novam Sirmienses ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Christum Patri secundum substantiam profitebantur esse similem, sed ejus silebant cum patre consubstantialitatem. Huic professioni quæ nihil hæreticum exprimebat, simulque Athanasii condemnationi subscripsit infœliciter Liberius Papa, qui Sirmii tunc exulabat pro Catholica fide, desiderio succumbens repetendæ pristinæ sedis, & ex eadem ęmulum suum Felicem Pseudo-Papam dejiciendi. Quod, & obtinuit per Sirmiense decretum, cui Constantius quoque Augustus consensit. De hac Liberii subscriptione agit Sozomenus *l*. 4. *c*. 14.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans; ex adverso Fœlix hactenus schismaticus omnem abrupit quam cum Arianis habuerat, societatem. Liberius hac prævaricatione cœpit esse Romano Clero, magnæque parti plebis invisus. Felix autem cæpit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes aversarentur. Mortuo demum Fælice, resipiscens Liberius, & ab Arianorum consuetudine resiliens, admissus à Clero fuit Romæ consistente in legitimum Pontificem, ejus itaque Pontificatus interruptus est Felicis nomine secundi Pontificatu, qui vivente Liberio excessit, judicio Ecclesiæ Martyr sub Constantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulsit, quatenùs ex una parte Romanos Episcopos perfida cum Arianis societate conjunctos minimè sustinuit: aliundè verò eodem ad meliora conversos admisit, licèt antea lapsos, & Catholicæ causæ proditione infames, ut nimirum Ecclesiæ paci consultum esset, & schisma perniciosum antevertere-

tur,

tur, haud dubiè ſucceſſurum, ſi alios quamvis digniores ſibi Epiſcopos præfeciſſet.

Verumtamen ut eſt leve, atque inſtabile ingenium hæreticorum, eadem ipſa Sirmii Pſeudo-Synodus ſecundam recudit fidei formulam, in qua ſubſtantiæ vocem, quam pauló ante filio attribuerat, expunxit. Huic veró deteriori profeſſioni lapſu deplorabili ſubſcripſit inſignis ille Oſius, hactenus ſtrenuus, & magnanimus Catholicæ profeſſionis dux & princeps; ſed Athanaſii damnationi, ut conſentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & incnoſtantiæ vicem non lugeat, non obſtupeſcat, non contremiſcat? quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorreſcat? Magnum illum, & ſanctiſſimum Oſium invictæ conſtantiæ ſpecimen, quo tot annos orthodoxa fides adverſùs atrociſſimos Arianorum inſultus invicta ſteterat, & inconcuſſa, illum vere (uti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apoſtolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicenſi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuaſque partes egerat in Conciliis Eliberino, Arelatenſi, Neocæſarienſi, Alexandrino, & Gangrenſi, qui Solis inſtar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ ſanctitatis, & prudentiæ ſplendore colluſtraverat. qui fuerat Magni Conſtantini primus in fide Cathechiſtes, & quem ille viciſſim per venerationem, & obſervantiam Patris nomine honorabat, qui ſymbolum fidei Nicænæ compoſuerat, qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confeſſione, multaſque ærumnas, & verbera invicto animi robore ſuſtinuerat, illum, inquam, Oſium fidei columnam, Eccleſiæ columen, illum tot victoriis, & trophæis inſignem, flagellis tandem, & cruciatibus (ut ſcribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, ut Arianæ profeſſioni ſubſcriberet. Refert tamen Athanaſius *epiſt. ad ſolitar.* ipſum ſub exitum vitæ ſuam damnaſſe cum Urſacio, & Va-

& Valente, cæterisque Sirmiensibus societatem, & consensionem.

Dimisso Sirmii Conciliabulo alterum Ancyræ coegit ejusdem civitatis Episcopus Basilius, qui Photinum publice disputando convicerat, cuique sola placuerat prima Sirmiensis professionis formula, & displicuerat secunda. In isto Ancyrano conventu Basilius obtinuit, ut ad secundam Sirmiensem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia similis Patri, adjungeretur secundum essentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Constantium Principem transmissa sic ei placuit, ut eam jusserit prævalere. Hanc Hilarius refert *l. 6. de Synodis.*

De Conciliabulis Ariminensi, Seleuciensi, & Constantinopolitano.

DE Constantino verissime testatur Ethnicus Historicus Ammianus Marcellinus his verbis: Christianam religionem absolutam, & simplicem anili superstione confundens, in qua scrutanda perplexius, quam componenda, excitavit dissidia plurima: quæ progressa fusius aluit concertatione verborum: ut catervis antistitum jumentis publicis ultro citroque discurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ succiderit nervos.

Uno eodemque anno trecentesimo quinquagesimo nono Constantius duas toto orbe Synodos indixit, unam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Convenere Arimini trecenti quinquaginta Episcopi Catholici, ut refert Severus Sulpitius, & preterea octoginta Ariani in quibus insigniores fuere Valens, Ursacius, & Auxentius Sedis Mediolanensis invasor pulso in exilium Dionysio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberii Papæ, Vincentius Capuæ Episco-

ſcopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna, In primis inſtiterunt Ariani, ut illa conflata Sirmii formula prævaleret, qua Filius Patri ſimilis aſſerebatur nulla interpoſita ſubſtantiæ, multoque minus conſubſtanrialitatis mentione, catholici ſolum admittendum eſſe Nicænum ſymbolum contendebant, & poſt varias demum concertationes ſeſe invicem ambæ partes disjunxerunt. Catholici Antiſtites Valentem, Urſacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium ſocietate reſecarunt.

Quia vero dirimi, ac ſolvi Synodum Conſtantius vetuerat, antequam ipſe receptis Synodicis litteris, & de actis Concilii plene informatus, atque inſtructus, ſuum patribus placitum ſcripto ſignificaſſet: pars utraque per deputatos viros, Synodicas ad eum ſcripſit, ſed ab Arianis delegati Valens, & Urſacius citatione curſus primi ad Conſtantium in Oriente agentem delati: prçoccupato illius animo ſic illum a Catholicis abalienaverunt, ut aditum ad ſe Legatis Orthodoxis non permiſerit: ſcripſit tamen ad Synodum ſe negotiorum fluctibus obrutum non potuiſſe Legatos in ſuum conſpectum admittere: verumtamen eis mandaſſe, ut Adriapoli expectarent, donec ipſe ab expeditione, cui ſe accingebat, regreſſus eſſet.

Sic ille conſulto egit, ut Orthodoxi quorum pars major maluerat propriis, vel Eccleſiarum expenſis Arimini vivere, quam oblatq ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque ſumptuum deterriti, facilius cum Arianis convenirent, aut ſaltem ipſorum Legati ante ipſius diſceſſum, ut hac via poſſent acceſſum ad Principem demereri: quod & factum eſt lugubri ſane exitu; Legati enim Catholicæ partis eo tandem adducti ſunt, ut novæ, & omnium deterrimæ formulæ ſubſcripſerint. Cum enim Sirmienſis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri ſimilem, hæc nova, cui ſubſcripſerunt tan-

tum-

tummodo filium Patri persimilem profitebatur. Quæ Legatorum prævaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, aliis spem animumque dejecit, & reliquos gravi mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, rescripsit Constantius, ut patres omnes in unum consensum traheret, nec ante digredi ex Concilio quemquam pateretur.

Reversi ad Synodum prævaricatores Legati ab Episcopis Catholicis communione fidelium expulsi sunt. Hic tamen non diu perseveravit fidei ardor, diversi namque in dies tum animi dejectione, tum vi, tum dolis, tum promissis, tum minis, tum longioris moræ tædio superati, ad Arianos deficiebant: qui cum alio loco suos hactenus habuissent conventus, tandem ad Ariminensem Basilicam primariam concesserunt, depulsis qui pauci restabant Orthodoxis. Isti etiam qui constantia majori perstiterant numero 20. Arianæ demum formulæ post aliquot concertationes subscripserunt. Cum scilicet Valens Episcopus quasi benevolus arbiter, simulato pacis, & Ecclesiasticæ unitatis studio suggessisset addendum, quasi per summam erga adversarios indulgentiam, Filium non esse Dei creaturam, quales sunt cæteræ creaturæ, simulque celerem una cum Tauro Comite perursisset omnium qui reliqui erant, subscriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quasi constantię specimen, & Concilii oraculum suspiciebatur, propositioni Valentis acquievit, eamque scripto probavit: reliqui nihil cunctati hujus exemplum sequuti sunt, & hoc infausto exitu dirempta est Synodus sacrilega.

Postmodum isti rem serius expendentes adverterunt a se impium dogma confirmatum, atque per ea verba (sicut cæteræ creaturæ) divinum, æternumque Verbum fuisse a seipsis incautius in ordinem rerum conditarum redactum: hoc solo discrimine, quod

eas

eas propria quadam, sed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem absoluti quidem Ariani, ut erant Valens, & Ursacius propugnabant: at Semiariani, quales erant Basilius Ancyranus, & Macedonius Constantinopolitanus rejiciebant, atque ad execrabiles Pauli Samosateni, Photini Sirmiensis, & Ætii sectas referebant. Semiariani enim Filium similis cum patre essentiæ, seu substantiæ, non tamen coessentialem, seu consubstantialem profitebantur, cùm tamen absoluti Ariani Patri dissimilem Filium blasphemantes inde Anomei dicti fuerint, ut testificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium istud pro suo officio reprobavit: quo circa iterum ab Arianis redactus est in ordinem, nemo tamen ejus in locum sublectus est. Ipse verò in Romæ cœmeteriis aliquot menses delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini præsul, ut advertit ablatam Orthodoxis suffragiorum libertatem, omniaque in deterius ruere, se clanculum è Concilio subduxit; eoque soluto regressus in propriam Ecclesiam, decreta illius justiori decreto damnavit. Unde in tumultu ab Arianis concitato fustibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migravit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit 150. Episcoporum. Hilarius Pictavorum Episcopus, qui antè à Synodo Biterrensi, quam Saturninus Arelatensium Episcopus Arianus convocaverat ob fidei constantiam depositus, in Phrygiam fuerat à Constantio relegatus, nihilominùs à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit invitatus. Quò ille cum paucis Catholicis accessit, fidemque consubstantialitatis strenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnavit. Eadem Pseudo-Synodo inter ipsos hæreticos graviter decertatum est. Semiariani enim absolutos Arianos damnationis sententia perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæsareæ

 Pa-

Palæstinæ præsulem, aliosque ejusdem professionis Episcopos ejecerunt.

Intereà Constantinopolim Constantius ex Orientali expeditione revertit: eum primus convenit Acacius, quem Baronius suspicatur, eum ipsum fuisse Presbyterum, qui Constantino Magno à Constantia sorore, quæ Licino nupserat, commendatus fuerat, quique Constantini testamentum sibi ab eodem depositum reddidit Constantio: qua ex re præcipuam, & singularem hujus gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflavit. Humanissimè igitur à Constantio exceptus est, cujus etiam animum adversus Seleuciense Conciliabulum exasperavit, suasitque, ut Constantinopoli novam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleuciensis. Hic se prodit Constantii inconstantia, & commune hæreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ut dicit Apostolus *Ephes.* 4. Idemque scribit *tit.* 3 hæreticum delinquere, cum sit proprio judicio condemnatus: significans eum sibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò ante probaverit. Cum enim Constantius primam Conciliabuli Antiocheni formulam à Basilio Ancyrano procusam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam prævalere jussisset, qua Filius Deo Genitori secundum substantiam similis prædicabatur, & hac ex causa Semiariani in Seluciensi Concilio Arianos absolutos dissimilitudinis Filii à Patre suo assertores supplantaverint, nunc sibi dissimilis Constantius ab Acacio delusus his ultimis favet.

Constantii ergo mandato Constantinopolim convenere quinquaginta delecti Episcopi, qui novam ab Acacio conflatam formulam probaverunt, quæ nona recensetur à Socrate inter Arianæ professionis formulas: cum tamen Catholici unicam semper Nicænam professionem complexi sint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depositi, & communione exclusi sunt Basilius An-

Ancyræ Epiſcopus, & Macedonius Conſtantinopolis, Eleuſius Cyzici, Euſtachius Sebaſtæ, aliique Epiſcopi Semiariani: Ætius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum inſimulatus, novorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotii dejectus eſt, etiamſi eſſet Acacianus, & abſolutus Arianus. Ex orthodoxis depoſitus iſta Pſeudo-Synodo fuit Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus, cujus in ſedem Herennius Arianus promotus eſt.

Hilarius Pictavienſis dimiſſo Seleuciano Conciliabulo, Arianos Conſtantinopolim uſque proſequutus, ut in ipſa Principis hæretici aula trophæum Chriſti victor magnanimus erigeret, tres ſupplices libellos obtulit Imperatori, ut ſibi liceret eo præſente de fide cum Arianis diſputare. Scriptos etiam adversus Arianam hareſim libros Conſtantio offerre non formidavit: unum ex duobus futurum ſperans, ut vel Conſtantius tandem aliique Ariani veritate fidei perſpecta convincerentur, aut ipſe graves pro fide pateretur ærumnas, aut etiem morte afficeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim ejus invictam virtutem, & eloquentiam pertimeſcerent adverſarii, ne Orientem ubi prævalebat Arianiſmus Hilarius commoveret ulterius, Conſtantio perſuaſerunt, ut ipſum in ſuam Pictavienſem Eccleſiam remitteret, ut ſcribit Sulpicius poſt Hieronymum.

Hoc eodem anno propter conſtantem Nicænæ fidei profeſſionem proſcripti dudum ſancti Epiſcopi Paulinus Trevirorum, & Rodanius Toloſatum confeſſionis laudem Martyrii gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius poſtquam depoſitus Conſtantinopoli fuit, novam invexit adverſus Spiritum Sanctum hæreſim, cui divinitatem impiè abrogabat; & cum Filium Patri ſecundum divinam ſubſtantiam eſſe ſimilem prædicaret, ſpiritu tamen, & ſubſtantia diſſimilem, ac

utrique longè inferiorem, quinimò utrique subditum; ac servum sacrilego dogmate asseverabat. Quam hæresim ipsius sodales Basilius Ancyranus, Eusebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagaverunt.

Acaciani verò postquam depulso Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Episcopus, in Sede Constantinopolitana collocarunt, in Eudoxi quoque vacuam sedem Meletium promoverunt, & Meletio paulo post exauthorato, Euzojum suffecerunt: quam historiam superius prosequuti sumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena ultima Synodo Arianorum à Constantio coacta, qua & Meletius depositus est, & Euzojus intrusus, Acacium decimam conflavisse formulam Arianę professionis, qua Filius Patri suo ἀνόμοιος dissimilis asserebatur: unde, & Anomeorum nomen Acacianis hęsit. Hæc testatur Socrates, l 2. c 35. Ista contigerunt anno Chr. 360. At sequenti anno Constantius Imperator vita excessit Antiochiæ, ab Euzojo paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicæna.

Coacta fuit Laodicææ in Provincia Phrygiæ Pacatianæ, ut ex ipsa Synodi epigraphe constat. Est autem Laodicæa una septem Ecclesiarum Asiæ, quarum enumeratio legitur in Joannis Apocalysi: mentio quoque fit ejusdem civitatis *Coloss. ult.*

Conjicio celebratam fuisse hanc Synodum sub Liberii Pontificatu, dum esset Julianus Romanorum Imperator. Nec enim subscribendum duco Baronii sententię in appendice ad Annalium *tom.* 4. quem sequitur Severinus Binius, aliique quorum sententiam minus solidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in specie solidius argumentum istud est, quia Nicænum Concilium teste Hieronymo pręfat. in lib. Judith, judicavit hunc ipsum librum Judith esse canonicæ, ac divinæ auctoritatis. Inferunt itaque

que, Laodicænam Synodum esse procul dubio antiquiorem Nicæna, quatenus Laodicæna non collocat in scripturæ sacræ Catalogo lib. Judith, quem tamen collocasset, si post Nicænæ Synodi declarationem coacta fuisset, Totum hoc argumentum nititur illo unico Hieronymi testimonio, quod tamen Hieronymus non unico sed pluribus evertit testimoniis oppositis: etenim negat in prologo Galeato lib. Judith. esse hagiographum, sed asserit esse apocryphum perinde, ac librum quem commemorat Pastoris. Idemque expungit ex Scripturis divinis *lib. Judith. ad cap. 1. Aggæi, quod idem repetit epist. 11. ad Furiam*. Addo denique quartum his conforme Hieronymi ejusdem testimonium, quo non solùm suam aperit de *lib. Judith sententiam, sed eam insuper universæ attribuit Ecclesiæ, epist. 115. his verbis Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit.* An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem,& quidem fortiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi testimonium concludet Baronius antiquiorem esse Hieronymum Nicæno Concilio? nec tantum Hieronymum, sed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanasium, qui juvenis, & Diaconus ab Episcopo suo Alexandro fuit in Nicœnum consessum introductus ad disputandum, ob ejus perspectum ingenii acumen. Hic vero in synopsi scripta post Concilium, libros Judith, Tobiæ, Sapientiæ, & Ecclesiastici disertè declarat, minimè canonicos esse aut divinos: additque hac de causa non legi fidelibus in Ecclesia, sed cathecumenis dumtaxat.

Quis verò judicet ita scripturum Athanasium, post quam Synodo Nicænæ interfuit, si librum Judith inter sacros reposuisset? Nazianzenus verò in suo de scripturis veris, & germanis carmine non recenset in illarum serie memoratos libros, neque etiam Machabæorum, quinimò neque Joannis Apocalypsim: quin

etiam ista subjungit εἰδὲ τούτων ἐκτός. οὐκ ἐν γνησίοις. Si quis proferatur alius ab his recensitis liber, non est germanus. Ruffinus pariter in *symbol. Apost.* librum Judith cum aliis quibusdam de sacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Ecclesiasticos libros, quos carere dicit divinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanasium, Naziazenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias ierit scripsisse post Nicænam Synodum. His adde neque studiosissimè conquisita olim per Dalmatium Cuzici Episcopum Nicænæ Synodi acta quidquam de libro Judith, vel de divinorum librorum Catalogo prodidisse.

Quin etiam cum Laodicæni Concilii 7. canon meminerit hæreticorum Photinianorum, qui non nisi post Synodum Nicænam exorti sunt, fatendum omninò est Laodicæna comitia Nicænis esse recentiora. Scio aliquos cavillari, quod hujus can. 2. traslatio (quæ est Isidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: sed Photinianos exprimit 1. translatio, quæ est Dionysii Exigui, qui consensu omnium eruditorum est antiquior; & cujus versio multo præ Isidoriana fidelior, & exactior est. Et insuper omnia quotquot hactenus legi potuerunt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget majorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus, quibus eruditissimus, & antiquissimus translator astipulatur, quam Isidori translationi, quam multis passim scatere mendis nemo Græcè præsertim doctus ignorat? At illi denuò cavillantur, haud esse credibile fuisse à Laodicæni Patribus approbatum, aut receptum Photinianorum baptismum, quem tamen, ut nullum, & invalidum rejicit Concilium 2. Arelatense can. 16. At percontari libet: undenam isti colligant in hoc Laodicæno can. 7. approbari Photinianorum Baptismum; ibi enim de Baptismo nullum est verbum, sed de hæresi abjuranda, deque instructione circa res fidei, & de chrismatione ad sacramentum uti autumo

mò Confirmationis. Baptiſmi tamen præceſſionem ſupponit etiam in ipſa Catholica Eccleſia collati, ſaltem quod attinet ad cathecumenos converſos, quorum in hoc ipſo Laodicæno canone mentio præceſſit: cum eſſet illorum temporum conſuetudo, ut plerique Baptiſmum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi perſuaſerit, ad hunc reſpexiſſe canonem Baſilium Magnum, dum ſcribens ad Amphilochium c. 1. ait nonnullis Aſiaticis viſum fuiſſe, ut Catharorum, ſive Novatianorum Baptiſmus approbaretur, ſed potius ad canonem 8 Synodi Nicææ (quæ eſt in Aſia civitas) reſpexerit, quo diſertè decernitur, ut Cathari, qui ad Catholicam fidem convertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & ſacris Ordinibus, quos in hæreſi ſuſceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil ejuſmodi exprimentem allegaret, omiſſio Synodi œcumenicæ canone, qui rem perſpicuè definiverat? Stet igitur priſtino ſuo loco, quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicænum occupabat poſt Nicænum ipſum; qui locus etiam eidem Laodicæno aſſignatur in decreto *c. primum adnotatio diſt.* 16. nec inde dimoveatur, neque cauſa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicænus primus communione ad aliquod tempus illos ſuſpendit, qui ſecundas nuptias inierint: eiſque preces, & jejunium præſcribit antequam eis permittatur ad ſacram communionem accedere. His planè ſimilia ſtatuit Concilium Neocęſarienſe can. 3. ad quem hic reſpicitur per hæc Laodicęni verba κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα Secundum Eccleſiaſticam regulam. Et Baſilius in ſuis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quinimò trigamos ad Euchariſticam communionem vix admittit poſt quinquennium exactè in pęnitentia tranſactum; Adeò diſtrictè primitiva Eccleſia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat acceſſuris ad ſacratiſſimam domini menſam.

I 4 Can-

Can. Laodicænus secundus facit ad communionem admittendos esse pænitentes postquam delicta confessi sunt, ejusque injunctum pœnalis satisfactionis tempus explevere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas Novatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confessionis, & conversionis, ac detestationis peccatorum, & his congruentis satisfactionis, quam vult adimpleri antequam pœnitenti detur ad Eucharistiam accessus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit *sess. 14. cap. octavo*, ut satisfactio injungatur pro qualitate Criminum. Canon 6. hæreticis Ecclesiæ ingressum interdicit; Sed iisdem necnon Judeis, & Gentilibus permittitur à Carthaginensi Concilio 4. can. 84. intra Ecclesiam versari, & Verbum Dei audire usque ad cathecumenorum missam.

Can. 10. decernit non debere Catholicos suis permittere liberius connubia indiscriminatim cum hæreticis. Cujus sanctioni desumenda ratio est non solum ex odio hereticę pravitatis, aut ex periculo perversionis circa fidem, sed etiam ex profanatione Christiani conjugii, quod unum est Ecclesię sacramentis. Huic similem sanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonensis. Vox tamen indiscriminatim ἀδιαφόρως, quam habet canon iste Laodicęnus, innuere videtur, posse aliquando nuptias permitti cum hæreticis, ubi gravis subest, rationabilis causa. Eodem pariter collimant, & eandem sanctionem iterant Canon Laodicę nus trigesimus primus, & Agathensis 67. a Gratiano quoque in decreto insertus, *c. non oportet cum omnibus*, *& c. cave 28. quæst. 1*

Canon Laodicænus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad sacrum altaris ministerium applicandi sunt. Probatum invictis testimoniis fuit superiùs ad Nicęnum canonem quartum, ad Episcoporum electionem admissa olim fuisse plebis suffragia. Secus tamen

tamen fieri solitum fuit circà minorum sacerdotum, & inferiorum Ecclesiæ Ministrorum electionem, ut ex isto canone decimotertio perspicuum fit. Populi quidem testimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Juxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt*. Quin imò nonnunquam populus ipse aliquem optimè meritum proponebat, & postulabat ordinari: Testatur enim Paulinus *epistola* 45. se Barcinone in Hispania fuisse ab Episcopo Lampio initiatum clero, & sacratum ad illius populi postulationem. Item refert Aug. *epist.* 225. fuisse Pinianum ab Hypponensi populo instanter postulatum, ut ad clerum promoveretur. Insuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apostol. 1. non soli Apostoli, sed tota Ecclesia Mathiam elegit, & Joseph Barsabam ut ex eis unus assumeretur. Et Act. 6. credentium convocata multitudo septem diaconos elegit. Verum ad illud primum caput testatur Chrysostomus Petrum potuisse quidem per seipsum merito eligere, sed maluisse per modestiam, & prudentiam universæ Ecclesiæ gratificari. Postulationes autem, quæ fiebant Episcopis à populo nihil habuisse præter supplicationes: neque jus ullum, aut obligationem induxisse certum est.

Diatriba de Eulogiis ad Laodicænum Canonem XIV.

Canon 14. *Ne sancta instar Eulogiarum in festo Paschę in alias Parœcias transmittantur*: Ratio Canonis est, quia cum diebus Paschalibus fideles Eucharistiam omnes sumerent, non alio Symbolo sacro Societatis opus erat illis. Per Eucharistiam quippè, *unus panis, & unum corpus, multi sumus omnes, qui de uno pane, & de uno Calice participamus*, ut ait Apost. 1. Corinth. 10. Eulogiarum distributio fieri solebat, nunc intra Ecclesiam, nunc verò intra privatas fidelium ædes, ad

quos

quos deferebantur: sæpè numero etiam fideles privatim ad amicos procul distantes transmittebant, ut mutuæ pietatis, & sacræ charitatis Symbola, quas penes se habebant eulogias, seu benedictiones. Exempla suppetunt in *epist. August.* 31. 34. 35. *& in epist.* 1. *Paulini ad Severum*.

Cathecumenis aliquando datæ sunt Eulogiæ diebus Paschæ, hoc respectu, quia Eucharistiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginense tertium Can. 5. His verbis: *Placuit ut per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Cathecumenis non detur nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare.* Quo loco nomen Sacramenti latiore significatu usurpatur pro quibuslibet mysticis signis, ut erant panes Eulogiarum, & sal benedictum. Huc pertinet Augustini locus l. 2. de peccatorum meritis cap. 26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamvis non sit Corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius, quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est.* Similiter Theophilius Alexandrinus canon. 8 decernit oblatorum ad altare (hoc est panis, & vini) minimè participes esse debere Cathecumenos, sed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune est particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, simulque particulis fermentati panis, quas ex usu Occidentalium Ecclesiarum Episcopi ad Baptismalium Ecclesiarum sacerdotes trasmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgo fermentum dicebatur. Hujus auctor, ac institutor fermenti ab Anastasio, memoratur Melchiades in ipsius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius I. rescribens ad Decentium Episcopum Eugubinum.....cap 5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum Sacrificio incruento destinatarum, quarum pars separabatur ad divinam, & my-

mysticam in altari consecrationem, reliquum verò Eulogiarum, seu benedictionum nomine inter fideles distribuebatur finita Missa, qui Eucharistiam non sumpserant, vetustior est, quam fermenti institutio. De priore illa extat Pii Papæ I. Canon his verbis: *Ut de oblationibus quæ offeruntur à populo, & de consecrationibus quę supersunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certè de suis, Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido, & convenienti, ut post Missarum solemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias, hoc est panem benedictum omni die dominico, & diebus festis exinde accipiant. quę cum benedictione prius faciat.* Hęc Pius Papa. Hic usus viget etiam nunc apud Græcos finita Missa, & in usu est apud Græcorum Ecclesiam tituli S. Athanasii in Romana Civitate.

Idem porrò ritus oblationum, ex quibus sacra mox Eucharistia conficienda erat, confirmatur ista Cypriani Carthaginensis querela lib. de opere, & de eleemos. *Locuples, & dives es, & dominicum celebrare te credis, quę corbonam omninò non respicis, quę in dominicum sine sacrificio venis, quę in partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis*, Similem renovat querelam August. serm. 215. de temp. *Oblationes quæ in altari consecrentur, offerre erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicat*. Eandem materiam idem sermone sequenti prosequitur Augustinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Prosequutio Laodicænorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non aliis licere intra Ecclesiam canere, quam canonicis cantoribus, ui ambonem conscendunt, & de membranis legunt. *πλέον τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων.* Ubi hoc observa denomi-

nominationem Canonicorum fuiſſe olim Eccleſiæ cantoribus aſcriptam. De cantoribus, ſeu Pſalmiſtis conſulito inferius can. 10. Carthaginenſis Concilii 4. Quàm ſunt ergo veteris Eccleſiæ diſciplinæ diſſentanei Calviniſtarum profani conventus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiſcuè cantant.

Hic vero obſervandæ ſunt accuratius hæ Synodi voces τῶν κανονικῶν ψαλτῶν. Canonicorum Cantorum. Et hoc ſciendum Canonem non tantum ſignificaſſe regulam, ſed præterea catalogum Eccleſiaſticum, ac indicem non modo ſacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Eccleſiæ, miniſterio addictorum, & de ſportulis, ac oblationibus Eccleſiæ participantium. Unde & canonicorum nomen ad nos dimanavit, non vero a canone, ſeu regula Sancti Auguſtini, ut quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multo antiquius uſurpata eſt, tum ex hoc Laodicæno canone, tum ex aliis Canonibus veterum Conciliorum facile probamus. In primis namque ſic ait Nicæni Concilii can. 16. πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόνοι. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicunque ſunt in can. recenſiti. Et inſequens canon 17. de Clericis ita loquitur πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες Plerique in can. recenſiti, avaritia, & turpe lucrum ſectantes. Præterea Synodus Antiochena canone 2. εἰ δὲ φανείη τὶς τῶν Ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ τὶς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, ſi quis deprehenſus fuerit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de canone ſit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι, idem fit decretum circa Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de canone ſunt; ejuſdem Synodi can. 11 εἴ τις Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ſi quis Sacerdos, vel Diaconus, aut ge-

generatim quis de canone . Chalcedonenſe porrò Concilium damnans ſimoniacam in Clero promotionem, can. 2. *εἴ τις Ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ προσμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος* , ſi quis Epiſcopus per pecunias promoveat vel œconomum, vel defenſorem, vel manſionarium, vel omnino aliquem, qui ſit in canone. Illa quoque liturgiæ pars, in qua Sanctorum conſcripta nomina pronunciantur, quorum opem Sancta Eccleſia ante, & poſt myſticam conſecrationem invocat ex antiqua denominatione canon dici ſolet, voxque ipſa canonizandi ortum inde habere videtur, vel quia in Miſſæ canone nomen addebatur ejus, quem Eccleſia vindicabat, ut loquitur Optatus in lib. 1. adverſus Parmenianum, hoc eſt Sanctorum numero recenter aſcribebat; vel quia ſanctus defunctus, cujus publice colendi, & invocandi nova per Eccleſiam poteſtas fiebat, canoni, hoc eſt, Sanctorum Cathalogo inſcribebatur, ut nullus publico cultu honoraretur, aut invocaretur, qui non publico illo albo eſſet inſcriptus. Cæterum ut ad cathalogum Clericorum ſingulis olim Eccleſiis addictorum regrediar, is innuitur a Sancto Cypriano *in epiſt.* 35. monente fuiſſe a ſe Numidicum inſcriptum Presbyterorum Carthaginenſium numero, ut deinceps ſedeat in Clero. Ejus inſuper meminere canones Apoſtolorum 17. & 51. ſub nomine *καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ* cathalogi ſacri. Et Baſilius Magnus in epiſtola canonica ad Chorepiſcopos ſub nomine *ἀναγραφῆς* inſcriptionis. Præterea Concilium Agathenſe can. 2. ſub vocabulo matriculæ. Sydonius quoque Apollinaris *l. 6. epiſt.* 8. ſub voce Albi, *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit.* Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depoſiti, excommunicati, aut ſceleris convicti, ut liquet ex citato canone Agathenſi, & ex Auguſtini *epiſt.* 137. de Bonifacio Sacerdote criminis accuſato. Clerici quoque ad ordines expetiti, & rogati, non inſerebantur

Ca-

Canoni seu cathalogo ministrorum illius, in qua ordinabantur Ecclesię, nisi se inseri consentirent, ut constat ex Paulini epist. 6. & 45. Hæc testimonia ad probationem Canonis sufficiant.

Canon 19. decernit: *Ut finitis Episcoporum homiliis Cathecumeni separatim orent, deinde egrediantur: His digressis orent pænitentes, & subinde secedant: His exactis fideles ter orent, primam silentio secundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes sibi invicem pacem dent, & sic sacra fiat oblatio.* Decernit demum *solis fas esse Ministris altaris ad altare accedere, solisque ibi communicare.*

Observa Cathecumenorum duplex olim in Ecclesia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Deo intra Ecclesiam audiebant, & Christiani esse desiderabant, sed ad Baptismum suscipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideoque ad Baptismum instituebantur aliquot ante Pascha, vel Pentecosten hebdomadis, & preces in Ecclesia super ipsis fundebantur. De his loquitur August. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Pascha* inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes* Et ejus sermo *de temp.* 116. *ad competentes*. Eosdem Leo Papa *epist.* 4. & ordo Romanus vocant Electos.

Observa illam post tres fidelium orationes dari solitam pacem fuisse olim per mutua oscula exhibitam, ut perhibet Justinus Martyr apol. 2. *Nos invicem*, ait, *osculo salutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finitis orationibus*. Et Dionysius *Eccles. Hierarch. cap.* 4 Cyrillus Hierosolymitanus *Cathec. Mystag.* 5. Chrysostomus *homil.* 30. *in* 2. *Cor.* 13 & Augustin. *serm.* 83. de diversis sic dicens *Post orationem dominicam quam accepistis, & reddidistis, dicitur pax vobiscum, & osculantur se invicem Christiani in osculo sancto, quod est signum pacis, si quod ostendunt labia fit in conscientia: idest sicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, sic cor tuum à corde illius non recedat.* Huc pertinet illud Apostoli sæpius repetitum: *Salutate invicem*

cem in osculo sancto, *Roman.* 6. v. 16. 2. *Cor.* 13. v. 12. *Thess.* 5. v. 26. Nec verò id fiebat inter diversos sexus, cum certum sit fœminas intra Ecclesiam fuisse muro intermedio a viris sejunctas. Pacem dabant Sacerdotes primum Episcopo, deinde ipsi inter se invicem, ac demum Laicis Laici vicissim, ut statuit Canon iste 19.

Canon 20. vetat Diaconis sedere præsente Presbytero, nisi hic iubeat: vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, ut supra vidimus prohibet sedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferius huc pertinentem Canonem 34. Concilii Carthaginensis quarti cum nostris ad eumdem observationibus, Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut sacra vasa contingere. Cui tamen adversari videtur in 1. Concilii Carthaginensis 4. Canon 5. statuens, ut qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam sumat de manibus Episcopi. Deinde Concilium Bracarense citatum *in decreto c. non liceat*, *dist.* 23 interdicit inferioribus Clericis vasa sacra deferre nisi Subdiaconis. Sed distinguendum cum Theodoro Balsamone Subdiaconis inhiberi sacrorum vasorum contrectationem, dum divina Sacramenta continent, non item si vacua sint, quin imò contrectationem horum esse de eorum officio.

Canones 22. & 23 ministrum *πυρέτην*, hoc est Subdiaconum, & inferiores Clericos negant gestare posse orarium: quæ vox orarii Græcis passim, Latinisque usitata stolam, quam nunc vocamus, significat. Hujus non raró mentio est in liturgia Chrysostomi, ubi stola nunc dicitur *ὠράριον* nunc *ἐπιτραχήλιον*, quod sonat collo super injectum. Et quartum Toletanum Concilium citatum in *c. orarium*, *dist.* 25 sic decernit: *Unum orarium oportet Levitam in sinistro humero gestare, propter quod orat dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditius*

tus ad Ministerium sacerdotale discurrat. Aliquando etiam orarium significat linteum, quo fideles etiam laici sacratissimam Eucharistiam involutam privatim asservabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambrosium in obitu Satyri fratris sui, eum, cùm esset Cathecumenus, in gravissimo naufragii, vitæque periculo constitutum, ne vacuus mysterii e vita discederet, divinum ab aliis, qui erant mysteriis initiati, petivisse Sacramentum, & ipsum sibi ad collum alligari fecisse orario involutum, seque mox in medios fluctus præcipitem dedisse: sed insigni miraculo fuisse ad littus delatum incolumen.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingressum interdicit. Habetur in *c. non oportet distinct.* 44. cui conformis est Canon Apostolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehensus fuerit, segregetur, præterquam si in via propter necessitatem diverterit in publicum hospitium.* Conferenti Canones Laodicenos cum illis, qui nomine Apostolorum inscribuntur, liquido apparet, magnam eorum partem vel ex Laodicænis in Apostolicos, vel ex Apostolicis in Laodicenos esse derivatam.

Canon 28. *Non oportet* (ait) *in dominicis locis, seu Ecclesiis agapen facere, & intus manducare, vel accubitus sternere.* Agape convivium erat inter fideles in Ecclesia solitum exhiberi post sacra peracta mysteria, jam inde a nascentis Ecclesiæ primordiis usitatum. Hujus meminit Apostolus 1. *ad Cor.* 11. & Judas in canonica epistola his verbis: *Hi sunt in epulis* (Græce legitur *ἐν ταῖς ἀγαπαῖς* in Agapis) *maculæ convivantes sine timore.* Ritum Agaparum describit Chrysostomus *homil.* 27. *in principium ad* 1. *ad Cor.* 11. *Statis*, inquit, *diebus mensas faciebant communes, & peracta Synaxi post Sacramentorum communionem inibant convivium, divitibus quidem cibos suppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter vescentibus.* Ita Chrysostomus: meminit insuper Ter-

Tertullianus in apologetico. *Cæna nostra de nomine suo rationem sui ostendit: vocatur enim ἀγάπη, quod est apud Græcos dilectio; quantiscumque sumptibus constet, Lucrum est pietatis nomine facere sumptum, si quidem inopes refrigerio isto innuamus.* Synodus Gangrensis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita despiciunt, ut in eis intervenire nolit, idque statuit occasione Eustachianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium supra egimus. Quia tamen ex adverso graves se in agapas insinuabant abusus, quales ipsi etiam coarguunt Apostoli Paulus, & Judas: ideo Laodicæni Patres agapas intra Ecclesiam fieri vetant. Ejusmodi etiam in Ecclesiis convictus Ambrosio impense displicuisse refert Augustinus *lib. 3. confess. 2.*

Can. 29. celebrari prohibet sabbatum ritu Judaico, præcipitque Diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apostolica institutione 1. Cor. 16. *Per unam Sabbati unusquisque vestrum apud se seponat, &c.* & vocatur dominica dies *Apocal. 1. v.* 10. in honorem scilicet, & cultum Dominicæ Resurrectionis.

Can 35. prohibet relicta Dei Ecclesia nominare Angelos, vel congregationes facere. Angelos, hic intellige malos, & desertores, quos variis nominibus designare, & invocare solebant hæretici sectatores Saturnini, Basilidis, Ebionis, Apellis, & similium ex Simonis magi colluvie prodeuntium, quorum meminere Irenęus, Tertull. Epiphanius. Hoc ipsum confirmat, qui sequitur can. 36. interdicens magiam, incantationes, & phylacteria, seu amuleta, nimirum magica, & præstigiosa. Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum super cœlesti Chrismate ungi, & esse regni Christi participes.* Duplex solebat olim, uti & nunc in Baptismo adhiberi unctio. Nam Baptismum præcedebat unctio ex oleo Cathecumenorum, sequebatur verò post Baptismum unctio Chrismatis; cujus meminere Clemens Papa *lib. 3.*

Apost. constit. cap. 16 *& c.* 17. Dionysius *hier. Eccles. c.* 2. Cyprianus *epist.* 70 *ad Jan.* Tertul. *de Baptis. c.* 7. *Exinde* inquit *egressi de lavacro perungimur*. Justinus *q.* 137. Cyrillus Hierosolymitanus *catech. Mystag.* 2. *&* 3. Ambrosius *l.* 2. *de sacram. c.* 7. August. *ser.* 206 *de temp.* Synodus prima Arausicana can. 1. de sacri vero Chrismatis per Christum instit. & usu scribit Fabianus Papa, & Martyr *epist. ad Episcopos Orient.* Memorat Optatus *lib.* 3. *contra Parmenianum* vitream Chrismatis sacri ampullam è sublimi fenestra in subjecta saxa projectam a Donatistis per miraculū servatam fuisse illæsam. Unctio porro ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptismo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite, & in pectore baptizandi, ut ex Ambrosio notat Pamelius ad Tertulianum de Baptismo initio libri, vel etiam in pectore, & scapulis, ut habet liber Theodulphi Aurelianensis de ordine Baptismi c. 10. At vero apud Græcos unctio ista fiebat a Sacerdote per totum ejus, qui baptizandus erat, corpus. Id enim diserrè tradunt Dionysius *Eccl. hier. cap.* 2. Cyrillus *Catech. Mystag.* 2. & Chrysostomus *hom.* 6. *in epistolam ad Colossenses*. Quæ causa fuit ut Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensus, quo invitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptismum oleo perungebat, fugam in desertum capessiverit, unde tamen revocatus fuit apparente sibi Joanne Baptista, & concupiscentiæ affectum resecante, adeo ut paulo post Persicam fœminam insignis pulchritudinis, cujus præsertim metu se fuga subduxerat, absque ullo ejusmodi sensu perunxerit, adeò ut nec sexum ipsum penitus adverterit, ut testificatur Sophonius c 3. His adductus Rainaldus Theophilius in tractatu de vetita clericis cum fœminis conversatione, persuasum quidem habet mulieres perinde, ac viros olim toto corpore inungi solitas ad ipsam immediatè cutem, sed tamen obviam itum

itum oculorum illecebris interposito oppanso aliquo linteo. Adjungo, quod non minùs decebat, obviam quoque itum tactus illecebris obvoluta pluribus ex panno aut lino involucris ministri manu.

Canon 49. statuit: *Nepanis inquadragesima offeratur nisi Sabbatis, & Dominicis diebus.* Similiter Synodus in Trullo Quinisexta can. 52. constituit tota quadragesima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis festo, non alia celebretur Liturgia nisi Præsanctificatorum *προηγιασμένων*, quæ ibi Balsam. interpretatur oblationem sacrificii diebus anteactis celebrati, quemadmodum apud Latinos fieri mos est magnæ Parasceves die. Idemque istam canonis rationem profert, quia sacrificium lætitiæ solemnis est indicium, ideoque non conveniens cum mœstitia jejuniorum, & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogiis non de sacrificio canonem istum 49. exponere malunt, conjicientes ideò in quadragesima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comestionem solvatur jejunii rigor, exceptis Dominicis, & Sabbatis, quibus apud Græcos vacat jejunium: sed intelligendum esse locum de pane Eucharistico, tum alia suadent argumenta, tum illud quod sumitur ex Ecclesiastico verbi *προσφέρειν* significato, quo utitur iste Canon, similiter enim Nicænus canon 14. negat Diaconos potestatem habere *τοῦ προσφέρειν*, sed solos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium classe versabantur, quæ *συστάσις* consistentia dicebatur, solaque privabantur Eucharistiæ communione dicit *κοινωνεῖν ἄνευ προσφορᾶς*, communicare in reliquis, præterquam in sacra divini altaris, seu sacrificii oblatione. Laodicæns item canon 58. non permittit, in privatis domibus sacra offerri mysteria, *οὐδὲ ἐν ταῖς οἴκοις* ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ *γίνεσθαι παρὰ Ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων*, ut alia innumera sanctorum Patrum loca Græciæ istius voci in Ecclesia veteri notionis pro ipso Sacrificio prætermittam.

Testantur Socrates *lib.* 5. *cap.* 22. & Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 19. divina in omnibus Ecclesiis celebrari sabbato solere mysteria, præterquam in Ecclesiis Romæ, & Alexandriæ. Cujus rei causa quoad saltem Romanam Ecclesiam fortassis erat, quia Romana Ecclesia Sabbatis jejunabat, ut perspicuum est ex Innocentii Papæ Epist. ad Decentium cap. 4. Hieronymi, ad Lucinium, Augustini *epist.* 86. *ad Casulanum*, & *epist.* 118. *ad Januarium*. Itaque Synaxium quæ Latinis collectæ dicebantur, quædam institutæ solum erant ad audiendum Dei verbum, & publice, atque in commune orandum: aliæ vero præterea ad sacratissimum, & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis loco astruitur, ubi refert Alexandriæ fieri Synaxes *δίχα τῆς μυστηρίων τελετῆς* absque mysteriorum oblatione.

Canon Laodicænus 50 fidelibus in quadragesima Xerographiam præscribit: Hoc est ut non nisi siccis vescantur cibis. Tertull. *l.* 1. *adversus physicos* sic dicit *Xerophagiam observamus siccantes cibum ab omni carne, & jurulentia, & avidioribus quibuscumque pomis, ne quid vinositatis, vel edamus, vel potemus* Ejusmodi Xerophagiam in jejuniis etiam nunc servant Græci apud quos vigere testatur Balsamon abstinentiam a piscibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Christiani, sed tamen Eutychiani, & Schismatici non solum se abstinent a terrestrium carnibus, lacticiniis, & ovis, sed etiam a piscibus, a vino a b oleo, ut scribunt diversi qui has nostro sæculo nationes peragrarunt. Docet præterea Balsamon ad *Apost. Can.* 69. servari quoque a Græcis omnibus Xerophagiam, totius anni decursu, feriis quartis, & sextis, adeo, ut nec his, neque quadragesimalibus diebus, vel cum ægrotis dispensetur unquam in mortis etiam confinio, nisi circa pisces.

Quod attinet ad Sabbatorum jejunium Græci, omnesque

neſque Orientales illud ſemper etiam, intra ipſam quadrageſimam abhorruerunt ab ipſis Eccleſiæ primordiis, canon enim Apoſtol. 66. dicit: *Si quis clericus inveniatur ſive dominico die, ſive ſabbato jejunans uno ſolo excepto ſabbato* (eo videlicet quod eſt pridie Paſchæ) *deponatur, ſi vero Laicus excommunicetur*. Canon item Apoſtol. 69. præcipit quadrageſimæ, omniumque quartarum, & ſextarum feriarum per annum jejunium. Ignatius *Epiſt. ad Philippenſes* poſt diſtricte commendatum quadrageſimæ, feriarumque per annum quartæ, & ſextæ jejunium, adiungit, eos qui ſabbatis jeiunant uno excepto (pridie nimirum Paſchæ) eſſe Chriſticidas. Petrus Alexandrinus Epiſcopus, & Martyr Canon 15. jejunium feriæ quartæ, ideo præcipi refert, quia eo die Concilium initum fuit de capiendo, & occidendo Chriſto: ſextæ autem quia eo die crucifixus eſt. Cauſa vero cur Orientales Sabbati jejunium tantoperè averſabantur, iſta fuit, quia jam inde ab Apoſtolorum tempore abortæ erant hæreſes profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit legemque Moyſi dedit eſſe malum, ejuſque odio Sabbatis jejunabant, quos ille ſuo cultui deſtinaverat. Cujus hæreſis author fuit Simon ille Magus, quam hæreſim diſcipuli eius Menander, Baſilides, Saturninus, Cerintheus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His ſucceſſit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus ſe Manichæi adjunxerunt. Videndus Irenæus *lib. 1. cap. 20. & ſeqq.* Epiphanus *hær. 21. & ſeqq.*

Refert Auguſtinus *Epiſtola 86. ad Caſulanum* in Eccleſiis Orientis non jejunari quidem Sabbatis; in Occidentalibus verò ritus eſſe diverſos, ut alicubi Sabbato jejunetur, alicubi minime, tum per Africæ plagas, tum etiam per diverſa Italiæ loca. Romæ quippe diſtrictè Sabbatis jejunari, ſed non Mediolani: ſeq;

quum hac de re Ambrosium consuluisset, istud ab eo sapientissimum responsum retulisse. Quid possum hic docere amplius, quam quod ipse facio? Quando hic sum non jejuno Sabbato, quando Romæ sum jejuno Sabbato: & ad quamcumque Ecclesiam veneritis ejus morem servate, si pati scandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit August. *epist.* 118. *ad Januarium* At in Gallia *Conc. Agathense can.* 8. *&* *Aurelianense* 4. *can.* 2. Sabbatis jejunari præcipiunt. Eademque in Hispania servari testatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex Epist. ad Decentium mandat jejunandum esse, Feriis sextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci censerent jejunandum esse Sabbato, pridie Paschæ, rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirum Dominicæ sepulturæ, ac triduanæ Christi mortis: Quandoquidem fatentur Græci festivum Dominicæ Resurrectionis gaudium non tantum die Paschæ, sed omnibus etiam anni dominicis diebus celebrandum esse: Adeo ut ob hujus Mysterii memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinet *c. placuit*, *& c. Sabbato de consecr. dist.* 2.

Feriis autem 4. solemnia fuisse Orientalibus, & Græcis jejunia liquet ex epist. Ignatii ad Philippenses, & ex can. 15. Petri Alexandrini, & ex can Apost. 69. & ex Clemente Alexandino *l.* 7. *Stromatum*, & Origine *homil.* 10. *in Levit.* apud Latinos pro feria 4. quam non jejunabant assumptum est multis locis Sabbati jejunium. Locus autem Ambrosii *lib. de Elia*, *& jejunio c.* 10 *Quadragesima totis*, *præter Sabbatum*, *& dominicam*, *diebus jejunatur*, intelligendus de ritu Mediolanensis Ecclesiæ, cui præerat Ambrosius.

Canon Laodicænus si Martyrum Festa prohibet celebrari in Quadragesima nisi Sabbatis, & Dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti diebus iisdem sacrificii, can. 49. Quia non est conveniens publica lætitia

cum

cum luctu, & pœnitentia. Quam etiam ob causam, qui sequitur can 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadragesimam celebrari.

Can. 53. Saltationes, & choreas excludit a nuptiis fidelium, permittitque modesta convivia, cum Christus Dominus noster, interfuerit convivio nuptiarem in Cana Galilææ.

Can. 54. Clericis vetat spectaculis scenicis interesse, citatur in *c. non oportet dist.* 95.

Can. 57. Cavetur ne in villis, aut in vicis constituantur Episcopi sed solum visitatores, quos canon iste vocat περιοδευτάς. Simile decretum decidit Synodus Sardicensis, can. 6. non licere Episcopum præficere alicui pago, aut etiam parvæ urbi, cui possit simplex sacerdos sufficere, & rationem addit, ne Episcopi nomen, & auctoritas vilescat. Huc spectat in decreto Gratiani tota dist. 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Justiniani *Cod. de Episc. & Cler. ad Martianum præfectum*: ubi collocantur post Chorepiscopos ante cæteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.* Debita sanctis, & incontaminatis mysteriis veneratio jus istud produxit, nam ne in lege quidem Mosaica licitum erat alibi, quam in tabernaculo hostias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum *c. sicut non alibi*, *& c. Clericus*, *& c. missarum de consecr. dist.* 1. consequens fit ex Can Laodicæno, ut Episcopus, qui celebrare in loco privato prohibetur, non possit hanc alteri sacerdoti concedere potestatem, cum sit juris regula indubitata: Nemo plus juris in alterum transferre potest quam ipse habeat. At posteriorum temporum Canones, id quandoque licitum esse decernunt cum Episcopi venia, modò adsit altare portatile. Attamen postremum jus Trid-Concil. *sess. 23. in decreto de observ. & evit. in celebr. missarum* Episcopis prohibet istam indulgere licentiam. Veruntamen

ubi urgeret necessitas, cribunt omnes fere Theologi, hanc posse dari, & accipi facultatem. Mens enim Tridentinorum patrum fuit abusus excindere, non verò fidelium necessitatibus deesse: Eamdem necessitatis ratio causam dedit prioribus Ecclesiæ seculis, atrociter desæviente gentilium insectatione in locis abditis, & privatis sacrosancta mysteria celebrandi.

Can. 59. providet, ne in Ecclesiis decantentur vulgaria, aut privata carmina: Neve alii legantur, quam sacri, & canonici libri, quos sigillatim recenset. Novatores hunc solent Canonem Canoni Trid. Conc. *sess.* 4. opponere, eo quod Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum, qui divinæ declarantur authoritatis a Trid. neque Laodicenus Canon Apocalypsin commemorat, quam novatores Calviniani inter sacros libros recipiunt: Qui ex opposito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon sacris accenset.

Sufficit vero nihil fuisse Laodicææ definitum expresse, contra divinam libri Judith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & singulare est, ut illis, quę circa fidem pronunciavit Ecclesia, præfracte ausint refragari: Cum tamen per insignem moderationem Ecclesia Christi, dum res adhuc in incerto sunt, & necdum ei divini Spiritus illustratione revelantur, suum soleat suspendere judicium; donec pleniori luce divinus eam Spiritus dignetur collustrare: Neque censet temere præveniendum, sed potius humiliter præstolandum Dei beneplacitum, quo dispellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum post Laodicænæ Synodi tempora, prælucente Deo constabilita est illorum librorum authoritas, de quibus hactenus Ecclesia dubitaverat. Id enim factum est in Conc. 4. Carthaginensi.

Can. 47 Et in Conc. Romano sub Gelasio, & novissime in generali Trid. His adjunge sacrorum librorum in-

Indicem, quem contexuit Auguſtinus tribus illis Conciliis conformem, *l. 2. de doctr. Chriſtiana c.* 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam ſuum interpoſuiſſet Eccleſia definitivum judicium circa hujuſmodi ſcripturas: Sed poſtquam Eccleſia pronunciavit, nefas eſt, vel dubitare. Sic pariter priſcis Eccleſiæ ſeculis licuit graviſſimis, & ſanctiſſimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Juſtino, Lactantio, Victorino, Severo Sulpitio, ipſique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet ſortem, eſſe Chiliaſtis, quod nunc hæreſim ſaperet. Licuit olim non modo Judæis Scriptoribus Philoni, & Joſepho, ſed etiam Iuſtino *Apol.* 1. Clementi Alexand. *l.* 3. *Stromatum* Tertull. *de habitu mulier*. Lactantio *l.* 2. *diu. inſt. c.* 15 viris eruditis docere, & ſcribere dejectos fuiſſe de cœlo malos Angelos, eo quod in terris cum mulieribus congreſſi fuiſſent, & ex eis homines progenuiſſent: Quod re poſtmodum melius comperta non affirmaretur citra piaculum, poſtquam circa rem iſtam, novo lucis auctu ſuam Deus Eccleſiam inſtruxit.

Synodus Alexandrina, *ſub Liberio Papa*.

POſtquam Arianorum contra Eccleſiam violentiſſima procella, morte Conſtantii Auguſti deferbuit, & Julianus ſumptis imperii habenas omnes Epiſcopos ab Arianis relegatos in priſtinas Sede revocavit, nihil prius, & antiquius, quia clavum univerſalis Eccleſiæ ſedebat, Liberius habuit, quam ut Eccleſiæ ruinas inſta uraret, Arianóſque ad Eccleſiæ ſinum invitaret, redeunteſque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Epiſcopos, magni nominis Euſebium Vercellenſem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes Legatorum Apoſtolicorum poteſtate decoravit, ut collapſas in Oriente Eccleſias erigerent.

In-

Interea Alexandriam reversus Athanasius concilium Episcoporum illic convocavit, ad quod invitatus Lucifer duos vice sui Diaconos delegavit, cum intereà Antiochiæ hæreret, ut illi Ecclesiæ Schismate divulsę quod superius retulimus, provideret. Cumque esset ingenio ad rigiditatem, & severitatem propenso, Meletii Episcopatum, & partes, eo quod olim Arianis consensisset, minime approbat, oppositis Meletio Eustachianis, Episcopum creavit, & sacravit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præsidente Athanasio studens paci, & unitati communi decrevit, ut Ariani Episc. & Presbyteri a lapsu resurgentes reciperentur in Ecclesiam, cum pristino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem displicuit, ut erat inflexi animi, non tamen obniti aperte ausus fuit communi decreto, cui quos delegaverat diaconi subscripserant, ut scribit Ruffinus. Quin etiam quum Eusebius dimisso Conc. Alexandrino, cui studiose suffragabatur, Antiochiam concessit, nec satis Luciferi in ea urbe gesta probaret. Lucifer vicissim quæ Alexandrię gesta erant iniquo ferens animo, se ab Eusebii communione subduxit, & quam primum in Sardiniam reversus, omnium aversatus est communionem Episcoporum. qui per Arianam fraudem Ariminensis Concilii professioni subscripserant; nec non eorum omnium, qui eosdem sub pęnitentia recepissent: tametsi Liberius ad restituendam Ecclesiæ pacem missis ad omnes Italiæ Episcopos litteris, quæ extant inter Hilarii fragmenta, mandasset esse recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum schisma.

Multa prætereà in hac Synodo Alexandrina constituta sunt, ut refert Socrates *l. 3. c. 5.* Ibi quippe damnata est Macedonii, Eunomiique hæresis contra Spiritus sancti divinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hæresis Apollinaris, quæ animam humanam a Christo removebat. Innovatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini sub Sylvestro Papa Concilii, cui Osius

Osius Legatione Apostolica in universo Oriente defungens præsederat decretum, ubi reprobatum fuit Sabellii dogma, quo divinarum personarum omnis realis distinctio tollebatur. Et vero diserte fides Trinitatis explicari posset, atque a Sabellii blasphemia discerni, neve fideles vocabulorum penuria cum Sabellianis sentire viderentur, statutum est Osio authore, utendum esse nominibus, οὐσίας ad significandam communem trium naturam, & ὑποστάσεως ad exprimendas singularum personarum distinctas proprietates. Quæ eadem vocum usurpatio hac altera Synodo Alexandrina, sub Liberio comprobata est, authore illius præside Athanasio; sic tamen, ut tam Latinis, quam Græcis liberum esset propriis linguarum diversarum idiomatis uti, ne circa verba certamen exardesceret, modo nulla in re esset discrepantia: ut testatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanasii.

Sane inter Catholicos, non autem hæreticos, ut ait Hieronymus epist. 57. ad Damasum de proprietate vocis hypostasis gravis agitata est concertatio; illis in Arianismum, illis in Sabellianismum invicem impingentibus: cum tamen re ipsa idem omnes circa Trinitatis fidem sentirent. Ipse Hieronymus suspectam sibi ibidem asserit hypostasis vocem circa divinas personas, eo quod hypostasis Latine substantiam sonet, esse autem tres in divinitate substantias, seu essentias mens ejus refugiebat assentiri: ideoque Damasum Papam hac de re consulvit, cujus tamen ignoratur responsio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici posse tres in Deo substantias. Ex adverso Augustinus *l. 5. de Trinit. c. 8. & 9. l. 7 c. 4* & Hieronymus ad Damasum, & ante nos Tertullianus *lib. contra Praxeam*, & Concilium postremo Toletanum secundum, c. 1. Et Lateranense sub Innocentio III. c. 2 Unicam in Deo affirmant esse substantiam, tres verò negant. Sed hi substantiam pro essentia intelligunt: Hilarius vero substantiam non

pro

pro eſſentia, ſed pro hypoſtaſi, ut ipſe proteſtatur ſumit. Et quidem Apoſtolus Hebr. 1. Unigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypoſtaſis ipſius, ubi vulgatus interpres tota Eccleſia receptiſſimus hypoſtaſim vertit ſubſtantiam: figura, inquit ſubſtantię ejus: extat luculentius Gregorii Nicæni Liber de differentia eſſentię, & hypoſtaſis. Ariſtoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos ſubſtantiam dicimus. At vero ὑπόστασιν, Theologi Scholaſtici pro clariori hac in re diſcrimine, non jam ſubſtantiam, ſed ſubſiſtentiam dicere ſolent. Baſilius Magnus, cum fratre ſuo Gregorio Nicæno conformiter ſentiens diſcernit inter οὐσίαν, καὶ ὑπόστασιν *epiſt.* 43. ut eſſentia ſit aliquid unum pluribus commune, hypoſtaſis vero proprimum aliquid ſingulare, & incommunicabile: atque hoc adjungit ex differentiæ horum vocabulorum ignorantia ortum eſſe multorum errorem circa Dei notitiam neceſſariam.

Synodus œcumenica ſecunda, & Conſtantinopolitana prima, ſimulque Romana ſub Damaſo Synodus.

Conſtantinopolis olim dicta Byzantium a Pauſania Lacedæmoniorum Duce condita, mirifice a Conſtantino Auguſto nobilitata, & amplificata fuit, a quo nomen accepit, factaque eſt Imperii ſedes, & caput. Hæc civitas ſita eſt in Europæ Provincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Boſphorum, quod ambo maria committit Ægeum, & Ponticum, Tribus locis mari alluitur: a meridie quidem ſinu Propontidis, quod vocat *Mar di Marmora*, qui ſinus pars eſt maris Ægei, quod vulgo *Arcipelago* dicitur. Ab ortu civitas Boſphoro cohæret Aſiam ab Europa dirimenti, cui ab Aſia objecta eſt Chalcedon urbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique alluitur a parte Septentrionis ſinu illo, qui a Boſphori ſuperiori, ſeu Boreali

par-

parte verfus occafum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum conftituit toto orbe commodiffimum. Ulterius vero ad Arcton imminet civitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare majus appellatur. Ipfa vero urbs nunc a Turcis ***Stambol*** nuncupatur.

Hæc Synodus habita fub Romano Pontifice Damafo, & Imperatore Theodofio fuit, tres potiffimum ob caufas 1. ut Nicæna fides tot jactata procellis, & tot Pfeudo Synodis reprobata, de novo adverfus Arianos ftabiliretur, 2. ut Macedonii hærefis negans Spiritus Sancti divinitatem profligaretur, 3. ut Ecclefiæ Conftantinopolis præful orthodoxus præficeretur, quam Ariani Epifcopi Eufebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri fuccedendo, labefactaverant. Ifthuc convenerunt centum quinquaginta Orientales Epifcopi, ann. Chr. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi fucceffive celebratę funt. Aquilejenfis primum, deinde Romana: Aquilejenfis acta fuperfunt, eique præfuit Valerianus Antiftes Aquilejæ, quæ eft Carnorum Metropolis ad Timavum amnem fita, Italiæ quondam adverfus Barbarorum e Septentrione incurfus validiffimum propugnaculum, ab Hunnis deinde duce Attila fubverfa: nunc vero propter cœli intemperiem, & circumjacentes paludes plane deferta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus affedit Ambrofius Mediolanenfis. Hic etiam interfuit Philaftrius Brixienfis Epifcopus, fcriptorum eruditione librorum, vitæque fanctitate perilluftris, nec non Juftus Lugduni Epifcopus, aliique tum ex Italia, tum ex Gallia, tum ex Africa. Synodica etiam epiftola Aquilejenfium ad Epifcopos Provinciarum Vienenfis, & Narbonenfium primæ, atque fecundæ meminit Proculi Maffilienfis, & Conftantii, qui legati ab Ecclefiis Gallicanis miffi ad Concilium fuerant. Quin etiam altera ejufdem Concilii ad Gratianum

Va-

Valentinianum, & Theodosium Imperatores epist. dicit, ex omnibus Provinciis Occidentalibus legatos Synodo interfuisse In hac damnata fuit Ariana impietas, & Episcopi Ariani Palladius,& Secundinus Sacerdotes depositi sunt. Dimisso Aquilejæ Concil.alterum Romę coegit Damasus Episcoporum Occidens, inter quos præfati consederunt Ambrosius, & Valerianus. Ad istud pariter invitaverat Orientales, qui longam Constantinopoli inter se altercando trahentes moram sese per litteras Synodales utcumque excusaverunt, missis Romam tribus ex suo cœtu Episcopis Cyriaco, Eusebio & Prisciano, qui eas detulerunt. Hæc referuntur integræ apud Theodoritum l. 5. c. 9.

Isto Romano Concilio cui Damasus præsedit, reprobata est Ariminensis Synodus, quam ipse antea Liberius damnaverat, ut refert Damasus in sua ad Episcopos Illyrici epistola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum; Quando constat neque Romanum Episcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Episcopatum inviolabiliter custodivit, neque alios talibus præbuisse consensum*. Quibus docemur Concilia quantumvis generalia, atque etiam legitima Romani Episcopi authoritate indicta, carere tamen certa in suis decretis authoritate, & fide, antequam illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminense dubium non est, œcumenicum fuisse, legitimeque indictum. Cum eo Liberius de suo latere delegaverit, nec minus certum est graviter circa fidem Catholicam erraffe. Similiter quamvis Synodus ista Constantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & insuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Calcedonensi,) attamen nonnulla utriusque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damasus, & Leo Romani Episcopi noluerint, illa suis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa al-

altera Damasi sententia, *in epist. ad Stephanum*, & Conc. Africanum: *Nam ut vobis Synodum sine ejus* (loquitur de Romana Cathedra, *) Authoritate fieri non est Catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata definite damnari potest, neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quę non sunt fulta Apostolica authoritate*. Hęc Damasus. Ante quem Julius etiam Papa epist ad Episcopos Orientales, quam refert ad longum Athanasius apol. 2. asserit fuisse ab Apostolis traditum, & deinde a magno Concilio (hoc est Nicæno) declaratum, non posse ullam convocari Synodum inconsulto, aut invito Romano Episcopo. Ante Nicænum vero Conc. Marcellus Papa, & Martyr. epist. ad Episcopos Antioch. Provinc. refert ad Apostolorum sanctionem ista, quæ sequuntur. I. ut possint quilibet Episcopi a quocumque judicio appellare ad Romanum Episcopum. II ut nulla celebretur Synodus absque Romanæ sedis beneplacito. III. ut nullus Episcopus, nisi in legitima Synodo per Apostolicæ sedis authoritatem convocata cujuscumque criminis accusatus judicetur. Notissimum etiam est in Oecumenico Chalcedonensi Conc. caput accusationibus contra Dioscorum Patriarcham Alexandrinum, fuisse ab eo Synodum convocatam inconsulto Romano Episcopo, quod nec fieri licet, nec unquam alias factum est. Unde perspicue arguitur istam Synodum Constantinopolitanam, quæ Chalcedonensem præcessit, fuisse Damasi Romani Episcopi authoritate convocatam.

Theologi, & Juris Canonici Periti duas approbant regulæ istius exceptiones: primam si Papa ipse infidelis, aut hæreticus esset: Quo titulo Baronius astruit legitima instructum fuisse authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinvessanum adversus Marcellium Pontificem convocavit, postquàm iste idola coluit sub Diocletiani persecutione. Secundæ exceptioni locus est in casu Schismatis, si jus foret utrinque am-

ambiguum, ſicut uſu venit in Conciliis Piſano, & Conſtantienſi, quæ depoſitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de novo crearunt: illud quidem Alexandrum quintum, & hoc Martinum quintum. Sed jam Conſtantinopolitani Concilii Canones exploremus.

Can. 1. approbatur, & revocatur Nicæna fides de Verbi divini cum Patre ὁμουσίᾳ id eſt, conſubſtantialitate. Damnantur inſuper nefaria Macedonii, & Eunomii dogmata Spiritui ſancto divinitatem abrogantia, & blaſphemantia ipſum eſſe Filii creaturam, atque diverſæ, inferioriſque a filio ſubſtantiæ. Proſcribuntur ſimul hæreſes Photini Chriſtum hominem tantum prædicantis: Et Sabellii unicam in Deo perſonam aſſerentis, tribus nominibus pro ſuarum diverſitate operationum deſignatam, ut eadem Perſona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus ſanctus propter animarum ſanctificationem. Hæreſis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chriſto animam detrahentis, ut ejus vices Verbum in corpore aſſumpto gerat.

Canon 2. providet, ne ultra propriarum Eccleſiarum fines Epiſcopi ſe extendant, neve ultra ſuas parochias, niſi a locorum Epiſcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in *c. Epiſcopi, qui extra diœceſim 9. q. c.* Idemque ſtatuerat Canon Apoſt. 34. Quo deponi jubentur Epiſcopi, qui ſic intra alienos fines ordinaverunt, & clericos qui ordinati ſunt. Idemque ſub Papa Julio ſtatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur a Gratiano *c. Epiſcopum non debere 9. q. 2.* & Concilium denique Tridentinum *ſeſſ. 6. de reform. cap. 5.* Can. 3. *Epiſcop. Conſtantinopolitanus habeat priores honoris partes poſt Romanum Epiſcopum, eo quod Conſtantinopolis ſit nova Roma.* Hunc Damaſus Canone in Concilio Romano reprobavit, quippè qui ex mera editus ambitione ſedibus Patriarchalibus ab antiquo inſtitutis, & Nicæna

Sy-

Synodo confirmatis præjudicabat, novam; invehebat authotitatem, quæ Imperatorum poteſtate ſuffulta, ſe adverſus Eccleſiæ Rom. primatum a Chriſto in perſona Petri conſtitutnm inſolentius erigeret. Quod poſterioribus ſęculis effectum eſt, ūde hęreſes, & exitialia ſchiſmata emerſerunt toto Oriente. Conatum eundem ambitioſum, Græci renovarunt in Synodo Calcedonenſi, ſed eum facit irritum Leo Magnus *epiſt.* 51. ad Anatolium Conſtantinopolis Epiſc. & *epiſt* 52. ad Marcianum Auguſtum, & *epiſt.* 53. ad Pulcheriam Auguſtam, ubi hunc can. 3. ſic deſignat. *Fruſtra quorumdam Epiſcoporum profertur conſenſus, cui tot ãnorum ſeries negav. effectum* Deinde Juſtiniani Imperatoris prodivit nov. 130. Græcę huic vanitati aſtipulans: *Sancimus (*inquit*) ſecundnm ipſorum finem ſanctiſſimum veteris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: Beatiſſimum vero Archiepiſc. Conſtantinopolis novæ Romæ ſecundum ordinem obtinere poſt ſanct. Apoſtolicum Thronum veteris Romæ.* Quam novellam inſeruerunt Græci *l.* 5. *Baſilicon c.* 3. ſed illud Laicæ poteſtatis edictum, non alio fulcro ſubniti potuit quam Synodotum decretis a ſupremo univerſalis Eccleſiæ capite reprobatis. Pſeudo-ſynodus Trullana, ſub altero Juſtiniano hisſimilem edidit can. 2. His vero ſanctiſſimi Pontifices refragati ſunt Damaſus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, *lib.* 6. *epiſt.* 31. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum, Nicolaus I. *epiſt. ad Michaelem Imperatorem*, quæ incipit: *Propoſueramus*; & Leo Papa IX. epiſt. ad alterum Michaelem Imperatorem. Epiſc tandem Conſtantinopoleos gradus ille dignitatis ſecundus indultus a legitima poteſtate fuit decreto Innocentii III. in generali Conc. Lateranenſi, quod refertur, *c. antiqua, de privileg.* Sane ipſe Conſtantinopolis Epiſcopus pluribus ſeculis nihil amplius quam ſuffraganeus extitit Metropolitani Hæraclææ Epiſcopi, quod ipſe ultro teſtatur ſchiſmaticus Balſamon icribens in hanc Synodum.

Can. 4. declaratur irrita Maximi Cynici ad Constantinopoleos Episcopatum promotio, & omnes per eum factæ ordinationes quoque invalidæ. declaratque Maximum neque esse, neque fuisse unquam Episcopum, Gravis, & ardua hic involvitur quæstio, inferius speciali dissertatione ad Canones ordinationum Carthaginensis Concilii quarti plenissime discutienda.

Can 6. prohibet in primis admitti accusationem adversus Episcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus vel aliter excommunicatus sit, vel condemnatus, vel infamis sit nisi se plene purgaverit, & infamię labem absterserit. Quin neque adversus ullum Clericum audiri permittit accusationem, si accusator ipse jam reus delicti factus sit, nisi postquam se objecti criminis insontem probaverit. Quam renovavit constitutionem Concilium Cartaginense vulgo dictum secundum Can. 6.

Eodem Canone 6. sancitur, *Ut in accusatione Episcopi possit a Provinciali Episcoporum Synodali judicio recurri ad majorem Synodum Diœcesis Episcoporum:* προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῆς διοικήσεως ἐπισκόπων Marcellus Papa, & sub Maxentio Tyranno Martyr Epist. ad. Episcopos Provin. Antioch. scribit esse jam inde ab Apostolis constitutum, ut accusatus Episcopus, non nisi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta judicari possit. Istud quidem jus poterat sibi Romanus Episcopus, quoties visum fuisset, asserere. Cæterum in remotioribus regionibus maxime per Orientem illa de Episcoporum delictis cognitio, & judicium exercebatur a Synodis Episcoporum, ut ex veteris Ecclesiasticæ historiæ locis innumeris compertum est.

Episcopatum igitur limites gradusque, diversi admodum inter se erant, quemadmodum & Synodi ab Episcopis convocandæ. Trina namque ista, Episcopi jurisdictio, Episcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conveniunt. Primus

se

se offert gradus Episcoporum alicui Metropolitano subjectorum. Isti non aliis præsunt quam inferioribus Clericis & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam subditorum Clericorum: horum Episcoporum ditio, quæ nunc diœcesis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Episcoporum gradus, ac ordo est Metropolitanorum, quorum potestas, & jurisdictio in omnem provinciam plures complectentem. Episcopatus protenditur. Hi Synodos Provinciales hoc est suffraganeorum Episcoporum indicere possunt ex tota provincia, quam iste sextus Canon ἐπαρχίαν, suffraganeos vero Episcopos ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus Episcopos comprehendit pluribus Ecclesiasticis Provinciis præfectos, sive Patriarchæ, sive Primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquitus diœceses, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœcesanæ, in quas ex pluribus provinciis Episcopi conveniebant; supra Primates constituti erant Patriarchæ, qui Archiepiscopi quoque dicebantur, quod nomen serius Metropolitanis communicatum est. Patriarcharum, aut Primatuum Concilia Græci quidem diœcesana, Latinis universalia, & generalia dicebantur, quamdiu nullum œcumenicum apud Latinos Concilium celebratum est. Convocatio autem œcumenicarum Synodorum ad solum Romanum Pontificem pertinet, ut alibi commonstravimus, cujus est solius summa per omnem Ecclesiam toto terrarum orbe diffusam potestas, & cui uni cæteri omnes Patriarchæ subiiciuntur.

Quamquam Primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cujusmodi erat Thessalonicæ primum in Macedonia, ut constat ex Papæ Leonis *Epist.* 84. alias 82. *ad Anastasium Thessalonicensem*, nec non ex *Epist.* 2. Nicola Papæ I. ad Michaelem Augustum. Deinde Acridi, seu Justinianæ primæ in Dardania, ut perspicuum est ex Justiniani

nov. 131. *c* Erant pariter in Oriente primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc eſt Bagdet, ut fidem facit Nicænus can. Arabicus 33. Falſo autem multis perſuaſum eſt Bagdet eſſe antiquam illam in Chaldæa Babylonem; cum certum ſit Euphratem per mediam Babylonem excurriſſe, cum tamen Bagdet non niſi ad Tygris amnis Orientalem plagam ſita ſit, ubi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, ſeu Annenſis meminit Procopius, *lib.* 2. *de bello Perſico*, eumque Perſicis Eccleſiis præfuiſſe teſtatur: Canon ille 23 Arabicus refert Seleucienſem illum antiſtitem plenam habere poteſtatem Archiepiſcopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc eſt univerſalis. Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annenſi, ſeu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Friſingenſis *l.* 7. *c.* 31. de ipſius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Epiſcopis pluſquam mille præeſſe.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonenſis can. 9. & 17. Porro Zonaras ad ejus can. 17. Exarchos commemorat Epiſc. Cæſaræ Cappadocum, & Epheſi, & Theſſalonices, & Corinthi, quos, ideó inſignia dignitatis ſuæ geſtare dicit πολυσαύρια, ſic a Crucium multitudine dicta. Quod idem inſigne Synodus 8. œcumenica ὠμοφόριον vocat can. ult. ideſt ſuperhumerale, Latini dicunt pallium, quale mittit Greg Magnus ad Corinthi Epiſc. *l.* 9. *epiſt.* 55. legimus in Pontificali Anaſtaſii Marcum Sylveſtri ſucceſſorem pallii geſtandi jus Oſtienſi Epiſcopo conceſſiſſe, eo quod ad ipſum pertineat Romani Epiſcopi conſecratio. Require inferius præallegatum octavæ Synodi can. ult. cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quam Vicariatus ſummi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum vero in Oriente: 4. vero erant Primatum præcipua privilegia. I. jura appellationum a Metropolitarum judiciis. II. jus indicendæ Synodi diœceſanæ, quo poterant cita-

tare ſubditos Epiſcopos, eoſque renitentes per Eccleſiaſticas cenſuras compellere. III. jus formatarum litterarum expediendarum, ſine quibus Epiſcopis non licebat a propriis Eccleſiis abſcedere. IV. jus ordinandi ſubditarum ſibi Eccleſiarum Epiſcopos: quod tamen jus non æque omnibus, ſive Patriarchis, ſive Primatibus competebat, ſed pro conſuetudine, aut commiſſæ poteſtatis tenore, in quibuſdam reſtrictius. In quibuſdam effuſius erat, in quibuſdam etiam prorſus nullum, præterquam intra fines propriæ Metropolitanæ provinciæ ſolo Metropolitæ jure, non vero Primatiali aut Patriarchali. Non eſt inſtituti mei tam vaſta, prolixaque diſquiſitio, quam ſatis exacte proſequitur Franciſcus Hallier in ſuo opere de ſacris ordinationibus, & electionibus. Sane indubitatum eſt Patroclum Arelatenſem fuiſſe a Pontifice Zoſimo conſtitutum primatem provinciarum Viennenſis, & geminarum Narbonenſium, & tamen qui Zoſimo proxime ſucceſſit Bonifacius I. *epiſt.* 3. in Patroclum acriter invehitur, eo quod Lotembiæ præfeciſſet Epiſcopum abſque Metropolitani Narbonenſis conſenſu, cui jus attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembienſem Epiſcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus *epiſt.* 89 ad Epiſcopos provinciæ Viennenſis, Hilarium Arelatenſem hoc nomine criminatur, quod Epiſcopum ordinaſſet intra fines provinciæ Viennenſis inconſulto Metropolita; Quinetiam hæc verba ſubjungit. *Quid ſibi Hilarius quærit in aliena provincia? & id quod nullus deceſſorum, aut Parochus habuerit, quid uſurpat?*

Multæ ſuperſunt veterum Romæ Pontificum epiſtolæ ad diverſos Epiſcopos, quos Vicarios ſuos Apoſtolicos, ac Primates creant, quibus præcenſita jura comprobantur. Leonis Magni ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, Hormiſdæ ad Remigium Remenſem epiſt. 1. ejuſdem ad Epiſcopum Tarraconenſem *epiſt.*

59. Ejusdemque ad Sallustium Hispalensem *epist. 26.* Zosimi ad Episcopos Galliæ in gratiam Patrocli Episcopi Arelatensis; Item Vigilii epist. ad Aurelianum Episcopum Arelatensem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll. 7. & Gregorii Magni *l. 4. epist. 52.* ad universos Episcopos pro Vigilio pariter Arelatensi; Gregorii quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epist. ad Bonifacium Episcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam constituunt. Iidem tamen summi Pontifices protestantur, per hujusmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum juribus. Hormisda in suis ad Remigium, & ad Sallustium epistolis: *Vices* (ait) *nostras tibi committimus salvis privilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decrevit antiquitas*, Idemhoc protestatur præallegatus Vigilius, idemque prçcitatus Gregorius Magnus.

Quem vero Latini Primatem, Grçci non modo ἔξαρχον vocabant, ut fidem faciunt Chalcedonenses can. 9. & 17. sed etiam αὐτοκέφαλον, tamentsi Patriarchç subjectum. Quam rem doctissime suo more prosequitur Jan. Morinus Congregationis Oratorii Domini Jesu Sacerdos in sua exercitatione Ecclesiastica 17. Porro in nostra Gallia de tot veteribus primatiis, Arelatensi, Remensi, Senonensi, aliisque nihil præter inanem titulum superest, solo excepto Lugdunensi, ad quem adhuc a Metropolitanorum judiciis provocatur, scilicet Turonensis, Senonensis, Rotomagensis. Nunc eo, unde digressi sumus, revertamur. Hujusce Concilii Can. 6 circa provocationem ab inferiori Episcoporum Synodo ad majorem ac superiorem Synodum, seu ad Exarcham, aut Patriarcham consonat Chalcedonensis Synodi can. 9. & insuper Pelagii Papç I. *epist. 21. his verbis. Si vero in qualibet provincia ortç fuerint quçstiones, & inter ipsius provincię Episcopos discrepare cęperit ratio, atq; inter ipsos dissidētes non coveniant, ad majorem tunc sedem referantur. Et sic ille facile, aut juste non discernuntur, ubi fuerit Synodus regu-*

regulariter congregata, canonice & juste difcernatur: Majores vero, & difficiles queftiones, ut fancta Synodus ftatuit, & beata confuetudo exigit ad fedem Apoftolicam femper referantur. Circa hanc Pelagii conftitutionem de majoribus queftionibus ad fedem Apoftolicam referendis, eam conftat fuiffe praxim omnium prifcorum Ecclefiæ feculorum, ipfiufque Canonici juris pars maxima conftituitur ex Romanorum Epifcoporum refcriptis ad varias confultationes Epifcoporum. Idque conforme eft regimini, quod a Deo infpiratus conftituit Moyfes, ut narratur Exod. 18. *Moyfes electis viris ftrenuis de cuncto Ifrael, conftituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui judicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantummodo judicantes.*

Subiicitur denique fidei regula Symbolum Conftantinopolitanum illud idem quod folemnioribus Miffis decantari folet, cum additione tamen vocis, Filioque, a Latinis facta, qua occurritur pofteriorum Græcorum hærefi. Cum enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, fed Spiritum fanctum a folo Filio creatum afferérent, ut liquet ex Bafilii contra Eunomium librum; Concilium id unum definivit, quod hæretici ifti convellebant; fuperfluum judicans adjungere id, in quo ipfi cum Catholicis conveniebant. Quandonam vero Ecclefia, cujus eft una eademque poteftas & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illuftrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit, non eft plane compertum. Certe Græcanicæ hærefis femina circa divini Spiritus a folo Patre proceffionem 1. jecit poft Neftorium defenfor hujus Theodoritus in fuis ad Cyrilli anathematifmos commentariis c. 9. Quo loco prifcis Ecclefiæ patribus Græcis, & Latinis palam adverfatur Photius, ut invafionis fuæ in fedem Conftantinopolitanam, & fchifmatis fui a Romana cathedra, unde fuerat anathemate fulminatus, caufas & prætex-

tus emendicaret, hanc de processione spiritus S. heresim arripuit, & propugnavit in suis enciclicis literis, quibus Rom. Eccles. proscindit ob illam ad Symbolum adjectionem, & professionem processionis Spiritus a Patre, Filioque, tametsi suam Photius hæresim Grecis suis omnibus persuadere non valuit: quandoquidem ipsi contemporaneus Leo Imperator, Grecorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab utroque processionem profitetur in suo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipsa Constantinopolitana Synodo Episcopi, qui interfuerunt de Justitiæ, & Ecclesiæ commodis parum soliciti, sed propriis tantummodo, atque adeo iniquis affectibus indulgentes, multas perturbationes concitaverunt, multaque præstiterunt Episcopis indigna, & indecora, quæ uberius describit carmine de vita sua Greg. Nazian. qui pleraque ab illis indigna in hoc ipso Concil. in quo consederat, passus est. Fuerat depulso invasore Maximo Gregorius dictus Nazianz. ad hanc sublimem Constantinopolis sedem totius Concilii non modo consensu, sed etiam applausu, acclamationibus, & laudum præconiis promotus, & pro tam insigni electione Theodosius Augustus universo Conc. gratulatus fuerat. Et tamen post paucos dies hoc ipsum Concilium Gregorio ea quæ justitiæ, & officii erant monenti, & roganti, non modo refragatum est, sed eundem etiam repulit, despexit, & dignitate quam contulerat abdicavit, sublecto in locum meritissimi viri indignissime, dejecti viro indigno, & incapaci, non tantum Laico, sed necdum Christiano, tametsi senio provecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Episcopus Sanctorum fastis post obitum tam a Latinis, quam a Græcis ascriptus, in cujus anniversaria celebritate Chrysost. sermonem habuit, cum sedisset Patriarcha in hac Synodo, ea nondum soluta diem obiit extremum: cujus funus summis honoribus Concilii Patres prosequuti sunt, in quo Gre-

go-

gorius Nicænus panegyricam dixit orationem. Is decedens Epiſc. ad pacem Eccleſiæ conciliandam impenſè hortatus eſt, hoc deſiderans, ne alius ſibi quam Paulinus daretur ſucceſſor, ut ſic diſperſa ſub duobus hactenus Epiſc. Eccleſiæ Antiochenæ membra in unum corpus coaleſcerent, quemadmodum jam antea proviſum fuerat, communique conſpiratione conventum & promiſſum ab utraq; fidelium Antiochenorum parte, ſtatim atq; alter e duobus Epiſcopis præmoreretur.

Greg. Nazianz. in hoc inſtabat, ut ſolus in Antiochena Eccleſia Paulinus agnoſceretur, atque relinqueretur Epiſcopus: ſed quoniam hic Orientalibus erat inviſus, hac de cauſa, quod a Latino Epiſcopo cum Meletii, qui jam antea Epiſcopatu Antiocheno potiebatur, injurioſa offenſione in eandem Antiochiæ ſedem intromiſſus fuiſſet, & quia Damaſus Romanus Epiſc aliique Occidentis præſules cum uno Paulino ſibi fidiſſimo, nihil vero cum Meletio communicaverant; ideo Synodi hujus œcumenicæ Patres exoſum habere cæperunt Nazianzenum, quaſi Damaſo addictum, & Occidentalium partes ſuſtinentem. Eos itaque pænituit quod eum ad Epiſcopatum Conſtantinopolis promoviſſent: Meletio autem Flavianum deſpecto Paulino ſublegerunt.

Interea Conſtantinopolim ad Synodum poſt Meletii obitum advenit Timotheus Alexandrinus Epiſcopus cum numeroſo Epiſcoporum Aegypti comitatu, qui omnes indignati ſunt, quia non expectato Alexandrino præſule, cujus prima fuerat habenda ratio & præſidente Antiocheno Meletio fuiſſet Gregorius aliarum antea ſedium Epiſcopus contra Canonum præſcripta translatum in nonum Conſtantinopolis Epiſcopatum. Major Græcorum pars Timotheo ſe adjungens contra Gregorii promotionem, quamvis ab ipſis factam reclamavit. Tum Gregorius ſtudio communis pacis, & propriæ quietis ſe ſponte abdicavit, firmiterque conſtituit, nullum unquam poſt hac

Sy-

Synodis interesse, eo quod ut ipse probe expertus ait, omnia in his per tumultus, & factiones gererentur. Igitur anno sequenti adhuc Constantinopoli existens ad novam in ea urbe indictam Synodum invitatus, & a Teodosio Augusto rogatus recusavit accedere.

CONC. TAURINENSE.

HAbitum fuisse constat Taurinense Concilium paulo post Ambrosii Mediolanensis excessum, sedente ad universæ Ecclesiæ Clavum Papa Siricio, sub quarti sæculi finem. Ab evidenti veritate prorsus deviant Baronius, & post ipsum Binius, dum isto Concilio declaratum affirmant Masiliensem Ecclesiam esse Narbonensis secundæ provinciæ Metropolim Ecclesiasticam. Cum ex adverso Concilium ipsum perspicue dicat, se hoc privilegium indulgere non urbi, aut Ecclesiæ Massiliensi, quam ad aliam provinciam pertinere diserte fatetur, & hac ratione penitus excludendam ab hoc jure circa alienam, diversamque provinciam, sed privatim hoc attribuere personale privilegium soli Proculo, nullatenus in ejus sucessores transfundendum, seque hoc uno respectu moveri, quod sit ætate provectior, & quod plerique Narbonensis provinciæ Episcopi ab ipso fuerinti ordinat: *Quamvis (*inquit*) ejusdem regionem Episcopi aliud defensarent, ac sibi alterius provinciæ Sacerdotem præesse non debere contenderent*. Et mox ita prosequitur. *Non tam civitatis ejus quę in altera provincia sita est, quam ipsi potissimum deferretur*. Et subinde. *Quamvis unitate provinciæ minime tenerentur, constringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipsi Proculo tantum in diebus vitæ ejus forma servabitur*. Et sane constituerat Nicæna Synodus Can. 4. ut intra unamquamque provinciam præsit Metropolitanus Episcopus in

ea constitutus. Perspicue vero testantur tum notitiæ imperii liber,tum Ammianus Marcellinus l. 15. Arelatam, & Massiliam pertinere ad Viennensem provinciam. Quin & hoc idem iterato declarat de Massiliensi urbe Taurinensis Synodus eam esse alterius a Narbonensi provinciæ. Hæc ergo secunda Narbonensis, neque Massiliensem Episcopum poterat, neque Arelatensem agnoscere Metropolitanum, sed solum Aquensem. Etenim Aquas Sextias notitia illa Imperii asserit esse Narbonensis secundæ Metropolim: Et constat (quod & alibi fusius explicavimus) veterem Ecclesiarum partitionem fuisse ad Imperii partionem accomodatam, & conformem.

Hoc sanè Metropolitæ privilegium quod per ambitum, & factionem Proculus a Taurinensi Conc. contra jus extorserat, Zosimus Pontifex suis quæ supersunt rescriptis reprobavit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena jura invaserat, a propria quoque Massiliensi sede extrusit, idemque in Patroclum Arelatensem insignia privilegia contulit.

Porro Arelatensis Ecclesia non modo consequuta ex antiquo fuit ut esset Metropolis suamque constitueret provinciam in regione Viennensi peculiarem, eique ut suæ Metropoli subjecta foret Massiliensis Ecclesia; verum etiam diu Primatiæ, ac Apostolici Vicariatus jure supra utramque Narbonensem provinciam potita est, tantumque authoritate Zosimi Papæ concessione obtinuit, ut non modo in sua Viennensi, verum & in prima Narbonensi, quæ Narbonensi Metropolitę, & in secunda Narbonensi Provincia, quæ Aquensi Metropolitæ subjiciebatur, Episc crearet. Cæterum istud privilegium Episcopos in alienis provinciis creandi, acordinandi, idem Zosimus meliore consilio, ut ipsi scribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenue fatetur, revocavit. Quo etiam respexit S. Leo Papa, epist. 89. ad episcopos provinciæ Viennensis his

ver-

verbis: *Quid sibi Hilarius Arelatensis quærit in aliena provincia? & id quod nullus decessorum ipsius, aut Parochus habuerit quid usurpat? cum ipsum quod Patroclo a Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum postmodum, sit sententia meliore mutatum.*

Et utique ordinatio Episcoporum ad Metropolis Episcopum pertinet ex Nicænis Canonibus 4.5.6.7. cui non est æquum derogari a Primate vel etiam ab ipso Patriarcha. Denique S. Papa Gregorius l. 4 epist. 95. ubi Virgilio Arelatensi confert super vicinis provinciis Apostolici Primatis, ac Vicarii dignitatem; *Singulis* (inquit) *Metropolitis secundum priscam consuetudinem proprio honore servato.* Et Papa Hormisda similia jura Remigio Remensium Episcopo indulgens hoc addit: *Salvis privilegiis quæ Metropolitanis decrevit antiquitas.*

Id vero mirum est Episcopum Masiliensem, qui alteri subjiciebatur Metropolitæ, scilicet Arelatensi, tantum juris habuisse etiam ante istud Taurinense Concilium, ut etiam in aliena provincia jus exerceret Metropolitani, & Episcoporum creationi præsideret. Probabilis conjectura est facile contigisse, ut quemadmodum imperante Ariano Constantio Saturninus Arianus Arelatensem Ecclesiam occupaverat, ita & Aquensem alius aliquis Arianus Episcopus eodem Constantio regnante, vel qui successit Juliano Apostatæ, vel Valentiniano, qui omnes erant Orthodoxis infensissimi, occuparit. Qua occasione plebs Catholica cum cæteris Episcopis, aut cui sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquensis Metropolis proximior Episcopo, qui est Massiliæ, quæ dimidiæ tantum diei itinere distat ab Aquis-Sextiis, demandaverit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem provincia Episcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indeque contigerit, ut idem Massiliensis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum subnixus, quibus obsiste-

re

re tutum non fuiſſet, hoc demum a Synodo Taurinenſi obtinuerit, ut commendatam ſibi precario provinciam tota vita, ut proprietarius poſſideret. Et ſane teſtatur Synodus ſe comtemplatione pacis, atque concordiæ ita judicaſſe. Sed tandem jura prævaluerunt, Papa Zoſimo iſtud Synodi judicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennenſis Eccleſia de primatu cum Arelatenſi contendebat; Synodus vero Taurinenſis, ad quam illa controverſia delata fuit, non diffinitivam, quæ litem dirimeret, ſed ambiguam ſententiam tulit, ut illa Eccleſia Primatis dignitate potiretur, quæ ſe Metropolim probaret.

CONC.CARTAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anaſtaſii Honorio Auguſto IV. & Eutychiano conſulibus anno Chr. 398 convocatum eſt univerſale Conc. (ſic enim vocatur in ipſius proloquio 214. Epiſcoporum Africanorum in ſecretario Carthaginenſis Baſilicæ. Concilio præſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchiæ ſubiiciebatur Romani Epiſcopi, quæque in partitione Imperii pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, ſex provincias complectebatur. 1. Proconſularem, Africam, ſeu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septenſem, ſeu Trigitanam. 6 Mauritaniam Cæſarienſem, ut conſtat ex notitiæ imperii libro, & ex Concilii Milevitani cap. 27. variiſque Carthaginenſibus Conciliis. Primatis autem univerſalis titulo præerat his omnibus provinciis Epiſcopus Carthaginis. In ſola proconſulari provin-

monet Innocentius Papa III. *c. a multis de ætat. & qual & ord. præfic.* adeo ut primitus fuerit a Sacris ordinibus exclusus *c. nullus dist.* 6. Et Synodus Ancyræ can. 13. declarat, non licere Chorepiscopis ordinare Presbyteros, aut Diaconos, nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimo Synodus Antiochena can. 10. diserte asserit ordinari a Chorepiscopis posse Lectores, Exorcistas, & Subdiaconos, at nullatenus Diaconos, aut Presbyteros. Ea quoque de causa Subdiaconos absque manuum impositione ordinari docet iste canon Carthaginensis. Quoad vero Subdiaconorum sub primitiva Ecclesia cælibatum, pleraque antiqua Concilia, quæ ad id Sacerdotes, & Diaconos astringunt, nihil de Subdiaconis exprimunt; sed alia tamen his quoque præcipiunt: unde conjicio in reliquis sub nomine Diaconorum Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetustissimum Concil. Eliberinum can. 33 Deinde Agathense can. 28. & Turonicum secundum can. 20. & Epiphanius circa finem libri adversus hæreses, idemque in hæresi Catharum 59. negant diserte Subdiaconis licere conjugari cum affectu, seu cohabitatione maritali. quod idem non obscure indicat Synodus Chalcedonensis can. 14.

Canones Carthaginenses 6. 7. 8. 9. modum præscribunt ordinandi Acolythos, Exorcistas, Lectores, septem ordines recensentur in Romano Conc. sub Sylvestro can. 7. Ostiariorum, Lectorum, Exorcistarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyterorum. Eosdem omnes repetit Concil. istud Carthaginense, quibus tamen addit Cantores, seu Psalmistas: sed hoc est officium potius, quam Ecclesiasticus ordo, cum Concilium ipsum Cantores creari a Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Episcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit insuper Cyprianus *epist.* 55. & Cornelius Papa in epist. quam refert Eusebius *l. 6. hist. eccl. cap.* 33. ut sileam Gelasium epist. ad Episcopos Lucaniæ cap. 3. aliosque sequentes

Ro-

Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non invenio Acolythorum distinctam mentionem, tametsi vox illa sit plane Græca, non apud Dionysium in *Hierar. Eccl.* non apud Ignatium *epist. ad Antiochenos*, cui recenset ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Janitorum, Laborantium, & Exorcistarum nihil commemorans de Acolythis, ut neque Conc. Antiochenum, quod quidem Can. 10. a Chorepiscopis ordinari posse monet, Lectores, Exorcistas, & Hypodiaconos, a solis vero Episcopis, Diaconos, & Presbyteros. Nihil vero de Acolythis loquitur. Ne vero Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis forte cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuisse officii ut fidelium defunctorum corpora curarent, & ad sepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10. statuit Cantorem, seu Psalmistam posse absque interventu Episcopi per Sacerdotem constitui hac verborum formula: videl. ut quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can. 12. sancit ut eligantur viduæ, ac sanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconissæ) quæ ministerio adhibeantur fœminarum baptizandarum, & capaces sint illas ante baptismum instituendi. De Diaconissarum ministerio circa fœminarum baptismum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa *l. 3. Const. Apost. cap.* 14. & Epiphanius *hær.* 79. At vero circa mares exclusis tantum fœminis, minor adhibebatur cautio cum sic alloquatur baptizatos Cyrillus Hierosolymitanus *Catech. Mystag.* 2. *O rem miram nudi apparuistis in conspectu omnium, nec tamen pudoris suffusi estis.*

Can. 13. sponsis injungit ut nocte, quæ ipsorum benedictionem sequitur se in virginitate contineant; propter sanctæ illius benedictionis reverentiam.

Can.

Can 15. *Vt Episc. vilem suppellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide, ac vitæ meritis quærat, C. Episcopus, dist.* 41. & Trid. *sess.* 25. *c.* 1. Memoriale est Ammiani Marcellini scriptoris ethinici sincerum de quibusdam Episcopis præconium lib. 27. *Antistites (*inquit*) quosdam provinciales tenuitas edendi, potandique par, issime, vilitas etiam indumentorum, & supercilia humum spectantia, perpetuo numini verisque ejus cultoribus, ut puros commendant, & verecundos.*

Can. 20 *Vt Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet, sed lectioni, & orationi, ac verbi Dei prędicationi tantummo vacet.* Huc spectat Gregorii Nazianzeni de se ipso testimonium in carmine de vita sua, nullam se dedisse operam in exigendis quæstorum suorum rationibus circa Ecclesiæ suæ facultate. Sapienter tamen Augustinus, ut refert in ejus vita Possidius *cap.* 24. facultatum Ecclesiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipse vero singulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clavem aut annulum habens.

Can. 22. *Vt Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita ut Civium testimonium, & conniventiam quærat.* Habetur in *c. Episcopus sine Consilio dist.* 24.

Can. 31. *Vt Episcopus rebus Ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam propriis utatur.*

Can. 32 *Irrita erit donatio Episcoporum, vel venditio, & communicatio rei Ecclesiasticæ absque cōniventia, & subscriptione Clericorum.* Vide in decreto 12. *q.* 2. *per totam*. In Galliæ Regno per edictum Henrici II. anno 1558. quod deinde in comitiis Aurelianensibus art. 29. sub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum est, nemorum ad Ecclesias pertinentium arbores proceras dejicere prohibetur Episcopis, Abbatibus; & quibuscumque præbendatis & aliis quibuslibet personis. Solemnitates etiam servandas ad legitimam rerum Ec-

clesiæ alienationem, quibus omissis (saltem in Gallia) foret invalida, refert Chenuttius Iurisconsultus in suo tractatu de alienationibus rerum Ecclesiæ. Prima est, ut interveniat Capituli aut Cleri deliberatio, & consensus scripto expresses, cum singulorum subscriptione; juxta hunc Carthaginensem canonem, &c. *sine exceptione* 12. *q.* 2. Secunda, ut ex deputatione per capitulum committatur certæ personæ ad juridice inquirendum de qualitate rei cujus tractatur alienatio, deque utilitate, aut necessitate ejus alienationis; quæ demum facta inquisitio refertur ad capitulum. Tertia, ut publice per Parochos tam loci, quam convicinos, perque affixas schedulas denuncietur illa futura alienatione, per licitationem, ac subhastationem, ut qui in licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, ut accedat Episcopi consensus, aut ejus Vicarii, aut Abbatis, si de re agitur regularis Ecclesiæ, aut Monasterii. Quo ult. casu requiritur insuper summi Pontificis consensus, non enim ad istud sufficit superioris generalis, & multo minus Provincialis authoritas. Prædictæ requiruntur solemnitates, etiam si non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos 30 dummodo fiat emphytensis ultra novennium ut ex praxi, & jure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob unum, & aliarum harum solemnitatũ defectum, multis in Gallia judiciis irritas fieri multas rerum Ecclesię alienationes, quę fuerant plusquam centum annorum pręscriptione firmatæ.

Tres justas esse rerum Ecclesię alienandarum causas docet Glossa in proœmio causę 12. q. 2. Primam ipsius Ecclesiæ necessitatem, aut evidentem utilitatem, ut si fructus ad Ecclesiæ impensas. aut cleri sustentationem, aut debitorum solutionem sufficere non possint, *c. hoc jus porrectum* 10. *q.* 2. Causa secunda est pietatis ad subsidium pauperum in gravi necessitate, vel in redemptione captivorum, juxta diffinitionem S. Papę Gregorii *l.* 5. *epist* 17. *& l.* 7. *epist.* 4. qui vult his casi-

bus

bus sacra vasa confringi, & conflari: ***Aurum enim habet Ecclesia non ut servet, sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus***, *c. aurum* 12. *q*. 2. Causa denique tertia est vitandi damni, quando Ecclesiæ prædia sterilia aut inculta remanerent ob magnas necessarias in eis reparandis impensas, magnamque distantiam, *c. sine exceptione & c. terrulas* 22. *q*. 2. *& c. ad aures de rebus Eccles. non alien*.

Denique contra rei Ecclesiæ alienationem, quæ fit a capitulo vel unus clericus ejusdem capituli opponens admittitur *c. si quis de Rebus Eccl. non alien* etenim in re communi potior est conditio prohibentir. sed reliquos hujus Conc. Canones prosequamur.

Can. 34. *Ut Episcopus quolibet loco sedens stare Presbyterum non patiatur.* His conformia scribit Hieronymus ad Evagrium epist. 58. *Cæterum(*ait*) etiam in Ecclesia Romæ Presbyteri sedent, & stant Diaconi: licet paulatim increbrescentibus vitiis inter Presbyteros, absente Episcopo, sedere Diaconum viderim.* Diaconis vero inter Presbyteros sedere vetant sacri Canones Nicęnus 18. Laodicænus 20.

Can. 35 *Ut Episcopus in Ecclesia, & consessu Prebyterorum sublimior sedeat. Intra vero domum Presbyterorum collegam se esse cognoscat.* Citatur in *c. Episcopus in Ecclesia dist.* 59. in Liturgia Chrysostomi sedes Episcopalis dicitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ sursum est sedes. Et August in Psam. 126. dicit Episcopis altiorem poni locum, ut cognoscant se esse in specula constitutos ad vineam Domini, quę est ejus Ecclesia, constodiendam. Et de isto (inquit) alto loco periculosa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat. nec barbam* Allegatur apud Gratianum *c. clericus dist.* 42. Idem cavetur Agathensis Concilii Can. 20. de tonsura porro clericali multa præclara require infra ad Canon. 40. Conc. Toletani.

Can. 45. *Clericus professionem suam, & in habitu, & in incessu probet: Et nec vestibus, nec calceamentis decorem quæ-*

 rat.

rat. Habetur in *Can. Clericus professione dist.* 41. huic similem require inferius Can. 16. Nicænæ Synodi secundę Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quam illa exterius se prodens immodestia. Sapientissime admonet Ecclesiasticus c. 19 Ex visu cognoscitur vir, &, ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Id est qualis interius sit: Quemadmodum gnomon exterior horologii dispositionem indicat interioris machinæ.

Can. 47. *Clericus per plateas, & andronas nisi magna, & certa sui officii necessitate non ambulet.*

Can. 51. *Clericus quamtumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat.* Habetur in decreto *c. Clericus quamtulibet dist.* 92. sequitur huic similis Can. 52. *Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque sui officii detrimento paret.* Eadem docet jubetque Clemens Papa *lib.* 3 *Const. Apost. c. ult.* adducens Apostolorũ exempla; & speciatim Pauli Tabernaculorum opificis *Act.* 18 *v.* 4. *Act.* 20. *v.* 34. 2. *Thes* 3 Epiphanius *hæres.* 80. fidem facit suo tempore plerosque Sacerdotes solitos esse propriis manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna consedit, perhibent Ruffinus, & Socrates illum simul, & Thremituntis in Cypro Episcopum, & capellarum gregis fuisse Pastorem. Synodus vero Nicæna secunda Can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apostoli, ut ad ejus imitationem victum manibus propriis operando sibi parent. Admodum notabile est, quod duabus Epistolis scribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Constantinum cognomine Pogonatum suos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos Se enim primum excusant, quod cum cupivissent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officii dignitate, ideoque ex ultima Britannia Clericum his ornatum dotibus accivissent, iste tamen adventare non potuerit, nec

alius

alius reperiri queat Clericus insigniter doctus, ex quo direptis, & vastatis per Longobardos Ecclesiis, tam hi qui mittuntur Legati, quam cæteri Clerici non valuerint studiis litterarum incumbere, adacti necessitate ad manuum laborem assiduum, quo vitam sustentare possent. Denique Aquilejense Concilium, cui Ambrosius Mediolanensis interfuit, pauperiem dicit in Sacerdotibus esse gloriosam. Verum ad istiusmodi gloriam non sunt ambitiosi nostrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can 60. *Clericum scurrilem, & turpibus verbis jocularem ab officio decernit removendum*. Citatur a Gratiano *c. Clericum scurrilem dist.* 46. stultiloquium, & scurrilitatem damnat Apostolus *Ephes. 5. v.* 4. præclare admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laicorum, nugæ sunt, in ore Clericorum blasphemiæ: Consecrasti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet*. Sanctum audiamus Ambrosium *lib. 1. officiorum c.* 23. *Licet interdum honesta joca, & suavia sint, tamen ab Ecclesiastica abhorrent regula; væ vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non solum profusos, sed omnes etiam jocos declinandos arbitror: Plenum tamen suavitatis, & gratiæ sermonem esse non indecorum*. Hæc Ambrosius.

Can. 58. *Ex pænitentibus Clericus quamvis sit bonus non ordinetur. Si per ignorantiam Episcopi factum sit, deponatur a Clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pęnitentē*. Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconę Episcopum c. 14. *Illud quoque par fuit nos providere, ut sicut pænitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita post pænitudinem, ac reconciliationem nulli unquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipisci*. Hæc Siricius. Causa utrobique est decor, & veneratio status Clericalis, utque Clericus sit juxta Paulum inconfusibilis, & irreprehensibilis. Similiter Leo Papa epist. 92. inquis. 2. *Alienum est* (ait) *a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyter. bonore aut in Diaconi gradu fuerint conse-*

erati, hi pro aliquo crimine suo, per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: Quod procul dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro eo? Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei, privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa, Hæc Leo Magnus. Similiter Origines *lib.* 2. *contra Celsum*, docet qui pœnitentiam obivisset, eum arceri in perpetuum a sacris ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Milevitanus in fine lib. 2. *Multis* (inquit) *Notum est, & probatur persecutionis tempore aliquos Episcopos inertia a confessione Dei delapsos thurificasse, & tamen nullus eorum, qui evaserunt, aut manum lapsis imposuit, aut ut genua figerent, imperavit.* Et Augustinus lib. 1. contra Donat. de Baptismo cap. 1. *Ordinatis*, (ait) *cum ad Ecclesiam a Schismate redeunt, non imponitur manus inter Laicos*. Sed in Concilium Carthaginense quintum Canon. 11. sic statuit: *Idem confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori culpa convicti fuerint, qua eos a Ministerio necesse fuerit removere, non eis manus tamquam pœnitentibus, vel tamquam, fidelibus Laicis imponatur*. His adde apud Gratianum *c. Presbyter. si fornicat. dist.* 182. Cæterum publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monasterium relegabatur, aut ad privatam secessionem, ut docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus *epist* 48. *ad Sabinianum*, & Conc. Aurelianense tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipsis injungebatur, ut est Arausicani primi Concilii Canon. 4. *Dicens pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non negandam.* Quidam exponunt de pœnitentia privata. Alii etiam de publica non judiciaria quidem, sed spontanea nullo interveniente gravi delicto: De qua etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Canon 53. quæque in ipsis Laicis promotionem sequentem ad ordines minime impediebat, ut ibi decernitur. Ita no-

noster Morinus exponit *lib.* 2. *exercit. Ecclesiast. cap.* 23.

Veruntamen Cypriani Epistola 49. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Episcopum, eo quod Victorem Presbyterum, qui graviter in Deum deliquerat, ausus fuisset reconciliare, pacemque ei dare præpropera festinatione, antequam plenam implevisset pœnitentiam: Illa, inquam, Epistola perspicue loquitur de pœnitentia, tum publica, tum judiciaria, nec potest ullatenus de privata, vel de spontanea exponi. Potius igitur censerem regulam illam de interdicta sacris Clericis pœnitentia, neque semper neque omnibus locis viguisse, ut superius perspeximus de Sabbatorum jejunio etiam in diversis Occidentis locis, deque aliis Ecclesiasticæ disciplinæ officiis.

Can. 69. Irregularem dicit, qui aut secundam uxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc spectat Apostolorum Canon 18. insertus in decreto *c. si quis viduam dist.* 34. & Conc. Agathensis Canon.

Canon 74. *Qui communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, sive Clericus, sive Laicus excommunicatur.* Citatur *c. qui communicaverit* 12. *quæst.* 3. similem Antiochenæ Synodi Canonem secundum require superius.

Can. 76. *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui audierint, & accipiat pœnitentiam: Et si continuo moriturus creditur, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia. Si supervixerit, admoneatur a prædictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui pœnitentiam dederit, probaverit.* Idem ferme statuit Synodus Arausicana prima c. 12. *Subito obmutescens prout statutum*

est baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.

Can. 80. *Omni tempore jejunii manus pœnitentibus a Sacerdotibus imponatur.* Observato multiplices in Ecclesia manuum impositiones. 1. in Sacramento Confirmationis 2. in sacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, seu absolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri solebant supra ipsos pœnitentes, qua de re Canon iste loquitur, & Canon 90. Hoc idem statuit circa energumenos 5 & postremo Sanctimoniales Diaconissæ, & Virgines consecrabantur per manuum impositionem, ut docet Synodus Chalcedonensis, Can. 15.

Can. 84. *Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire Verbum Dei, sive Gentilem, sive Judæum, sive Hæreticum, usque ad missam Cathecumenorum.* Soli pœnitentes primi ordinis, scilicet flentes ingressu Ecclesiæ prohibeantur: Cum Judæis vero, Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum societatem, sed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipsis ad conversionem præcluderetur. Allegatur in *c. Episcopus nullum dist.* 1. In Judaico templo pars quædam erat, quæ atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus consistere, atque adeo Deum verum, & unicum palam licebat adorare. Hinc refertur *Joann.* 12. *v.* 20. *erant autem quidam Gentiles ex iis, qui ascenderant, ut adorarent in die festo.* Vide supra Laodicænum Can. 6.

Can 90. *Omni die exorcistæ energumenis manum imponant.* Require Can. 80. superius.

Canon. 91. *Pavimenta domorum Dei energumeni verrant.*

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona a Sacerdotibus refutanda.* Notatu dignus Canon circa eos qui securos se ab obligatione restituendi, quæ aliis rapuere præsumunt, neque expoliatis se obstrictos putant, dum

dum falsam, & inanem splendoris, & pietatis gloriam sibi, suæque imposterum prosapiæ quærant, sacella construendo, vel nova servitia fundando ex corrasis injuste pecuniis. Huc spectat effatum Ecclesiastici præclarissimum cap. 34. ver. 23. *Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Can. 104. Testatur de habitu religioso viduarum quæ se obsequio Ecclesiæ devoverunt, deque voto perpetuæ castitatis. *Si quæ viduæ se devoverunt Domino, & veste Laicali abjecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ in Religioso habitu apparuerint*. Mentio quoque est 1. *Timoth.* 4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quod fidem, quam Christo dederant, irritam faciant. Cyprianus de discipl. & habitu virg. *Ut quæ* (inquit) *se Christo dicaverint, & a carnali concupiscentia recedentes, tam carne, quam mente Deo devoverint*. Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris est, ut tam virgo, quam, vidua, quæ se Deo devoverint, & sæculo renunciantes omnes delicias sæculi conculcarint, crinem Monasteriorum matribus offerant desecandum, capite postea ligato, & velato*. Dionysius *Eccl. Hierar. cap.* 6. mutationis vestimentorum, & tonsuræ, & consecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilii.

Scholasticæ Theologiæ professores, cum non consuluissent Græcarum ordinationum approbatos ab Ecclesia Romana ritus, neque ipsos veteris Ecclesiæ Latinæ usus, & normas, sed observatis dumtaxat posteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud satis accurate discusserunt Sacramento-

torum singulorum substantialia, & pleraque affirmarunt, haud satis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Ecclesię Latinæ venerandis usibus,& traditionibus convenientia.

In primis istorum multi asseruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem necesse prorsus esse, ut absolvendi forma personam Ministri connotet, cum tamen antiquissimus, & multoties ab Ecclesia Romana comprobatus Ecclesiæ Græcæ usus sit, ut absolutio per formam deprecativam impendatur: sicut ex Græcorum orthodoxorum Euchologiis, aliorumque per Orientem dispersorum fidelium, diffuse, atque apertissime commostrant noster Joann Morinus in suo de pœnitentia tractatu. Quæ si Theologi scholastici rescivissent, aliter procul dubio docuissent. Enim vero cum S. Thomas in 4. *dist.* 3. *art.* 2. *ad primum*, & Paludanus *eandem dist. quæst.* 1. *quæstio* 3. aliique communiter ex eo quod Ecclesia Græca baptizando sic pronunciet: *Baptizetur Christi servus*, &c. inferant, & arguant non esse absolute necessariam in Baptismo personæ baptizantis, seu ministri expressionem; pari argumento docuissent, nec esse necessariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in ullis Sacramentis Græci Ministri suam unquam personam enuncient.

Eadem ratione si scholasticis Doctoribus innotuissent approbatissimi Græcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Ecclesia communicantium ritus, & praxes ordinationum; proculdubio his peræque detulissent, nec in eas devenissent conclusiones, ex quibus sequatur, orthodoxos Orientis omnes fuisse tot sæculis hactenus ab Ecclesia Romana delusos, quæ non tantum illorum examinavit, & probavit ritus, sed etiam illos ita eorum observationi astrinxit, ut lethalem contrahant noxam, si velint in propriis Ecclesiis ritu Latino ministrare. Ex

quo

quo id pariter sequeretur, vel cogitatu horrendum, nullos penes ipsos esse, aut fuisse Presbyteros, & Episcopos, nullam Eucharistiam, nullum Sacramentum Pœnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ Unctionis. Quinimo neque pluribus sæculis apud Latinos ipsos sub illis felicissimis Sanctorum veterum Patrum sæculis, ut patet, vel ex Canone 5. Carthaginensis 4. universalis Concilii, in quo cum ducentis, & ultra Episcopis consedit Augustinus, asserentem pro certissima Ecclesiæ norma, & indubitata praxi, ubi traduntur ordinis instrumenta, ibi nullam esse manus impositionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, sed nihil eis tradi aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, sed nullatenus imponi manus.

Noster quidem Morinus contendit in suis ad sacras ordinationes exercitationibus, nullam fuisse in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem instrumentorum annis plusquam octingentis apud Latinos. Cæterum vir eruditionis consummatæ non advertit, Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per consequens altioris antiquitatis referre in secunda parte, non solum manus ab Episcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur & manus inungi; sed etiam calicem cum vino aqua permixto, & patenam cum pane tradi: simulque ista eis enunciari: Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo, missamque celebrare, tam pro vivis, quam pro defunctis.

Inter Scholasticos Scriptores S. Bonaventura *in 4. dist.24.p.2.art.1 quæst.4.* solius meminit tanquam essentialis materiæ ad Sacerdotium, & Diaconatum impositionis manuum. Ex adverso Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil esse quam accidentariam cæremoniam, solamque esse de Sacramenti essentia traditionem instrumentorum. Melius

ta-

pum dicere: Accipe Spiritum Sanctum, Anathema sit. Atqui verba ista profert Episcopus dum manus imponit. Judicat ergo Concilium id esse de Ordinationis substantia. Omitto Latinorum etiam Patrum testimonia, qui ut præclare observat, & monet Bellarminus *lib. de Sacram ordin c* 9. Instrumentorum traditionem prorsus silent, manuum impositionem semper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti *hist. relig. c.* 13 Macedonio Monacho per astutiam, ac dolum ad altare sacrum accito, nec prorsus de sui ordinatione futura suspicanti, fuisse a Flaviano Episc. Antiocheno sacrum celebrante manus impositas ἐπιδεῖναι χειροτονίαν, eumque hoc modo Sacerdotē factum adeo succensuisse ut Pontificem arrepto, quo sustentabatur scipione, percutere nixus sit, nisi circumstantes senem excandescentem coercuissent.

Romani Pontifices Leo IX. Cœlestinus III. Innocentius III. simulque Concilium Lateranense quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. simulque Concilium Lugdunense secundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro fidem Græcorum, & ritus examinavit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio a se fundato, & Ecclesia donavit, ut inibi ritu Græco ministrarent, quique sua Constitutione trigesimam quartam, quæ est in Bullario tomo 3. edixit, ut Romæ commoretur Græcus Episcopus Catholicus, qui Græcus prius probatos Græcanico ritu ordinet, isti omnes (inquam) Græcorum ritus, & ordinationes approbarunt. Et quoties Clerici Græci de schismate convertuntur, si fuerant ab Episcopis schismaticis ordinati admittuntur ad sacrum ministerium citra novam ordinationem.

Posteriores demum Theologi perlecto Arcudii Theologi Dominicani libro, quo Græcorum, penes

quos

quos diu versatus fuerat Ecclesiasticos ritus accurate describit, & visis aliquando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Ecclesia tituli Sancti Athanasii,& observantes nullum fuisse ordinatis Sacerdotibus, & Diaconis porrectum instrumentum, quod tangerent, rem majori sedulitate exploraverunt, atque antiquiores Ecclesiarum Græcæ, Latinæque ritus, ac usus cum Græcanicis horum temporum conformes esse perspexerunt. Ideoque rationes investigarunt, quibus possent apprime Græcanici usus cum Latinis horum temporum, ac præsertim cum Decreto Eugenii ad Armenos, in quo majoris difficultatis versatur cardo, conciliare. Inter plures, quæ a diversis circumferuntur, duæ sunt, ut mihi quidem videtur, præcipuæ soliditatis conciliationes. Una quidem, ut Christus Dominus noster in materia sacrarum ordinationum instituerit manuum impositionem, quam nec ipsa mutare possit Ecclesiæ, insuper aliam quandam instituerit materiæ partem essentialem quidem, & specialius connotantem illam potestatem, quæ per singulos ordines confertur: Ista vero altera materiæ pars in aliquo signo consistat per Christum indeterminato, secundum speciem, sed determinato tantummodo generice: ipsam vero speciem, & modum Ecclesiæ reliquerit determinandum, quæ possit ipsum pro suo arbitrio quoque immutare ac novum inducere: Itaque Orientales Ecclesias unum certum elegisse modum, Latinam Ecclesiam alterum retenta utrobique tamen manuum impositione.

Alii aliis verbis eodem tamen sensu dicunt, Christum instituisse Sacramentorum materiam secundum formale, sed Ecclesiæ determinandam, quo ad aliqua Sacramenta reliquisse secundum materiale. Formale isti dicunt quod alii genericum, id est modum, vel actum aliquem significantem quomodolibet potestatem singulis ordinibus inhærentem. Materiale porro vocant cer-

certum fixumque, atque ab Ecclesia definitum modum, qui sit adhibendus inter conferendum ordines, qualis est instrumentorum traditio ex Latinæ Ecclesiæ designatione, aut alia quædam actio ex Orientalis Ecclesiæ præscripto. Qua sane distinctione generici, & specifici seu mavis formalis,& materialis,illa rituum diversitas non modo respectu Orientis,& Occidentis, verum etiam, ut initio insinuavi,veterum Occidentalium cum hodiernis Occidentalibus conciliatur. Atque Eugenii quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc est genericam, & formalem sed specificam, ac materialem solum materiam prosequitur, quæ jamdudum usu Romanæ Ecclesiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum resolvit Bellarminus, quo videtur per Ecclesiam immutata sacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem, cum tamen fuerint in ipso primo nascentis Ecclesię anno Diaconi septem ab Apostolis,ordinati, multique alii deinceps diversis locis sola manuū impositione, antequam ullum conscriptum esset Euangelium: Quorum primum ab Apostolo Matthæo conscriptum fuit anno Christi, ut supputat Baronius 41. annis septem a descensu Spiritus sancti supra Christi discipulos:Quamquam Irenæus *lib.* 3.*cap.* 1. refundat longe posterius Euangelii Matthæi conscriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prædicabant, quod referendum videretur ad annum Christi saltem sexagesimum. Quin etiam fieri potest, ut sola manuum impositio sit Orientalibus essentialis quantum ad materiam, cæteraque in ipsorum ordinationibus adhiberi solita sint cæremoniæ tantum accidentariæ: Adeo ut sola essentialis materia sit penes illos Chirotesia, quam intentio ministri, & superadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent sacri Ordinis gradum.

Cum

Cum e diverso illa manuum impositio fortasse non constituat in Latinis Ecclesiis totalem, & adæquatam ordinum sacrorum materiam, eo quod ab aliquo retro sæculis visum sit Romanę Ecclesiæ, aliud quid materiale adjungere traditionem instrumentorum, quæ ex ipsius mente, ac instituto, vel sit de materia essentiali, vel concurrat, ut conditio sine qua non, & ita necessaria sit ad Sacramenti si non essentiam, saltem existentiam, pro illa quam Christus Ecclesiæ contulit circa rem Sacramentariam potestate.

Hæc vero quam dixi potestas in tribus potissimum Sacramentis conspicua est. In ordine quidem, ut jam disseruimus. In pœnitentia etiam in qua restringitur per Ecclesiam illa indefinita potestas absolvendi, quæ confertur in ordine Sacerdotii supra ipsa hominum peccata quę sunt pœnitentię Sacramentalis subjecta materia Nec rationi a pœnitentia ductę sufficienter occurres dicendo in ordinatione quidem non conferri absolvendi potestatem nisi in actu primo, sed in actu demum secundo conferri ab Episcopis, dum ordinatis Sacerdotibus subditos attribuunt, in quos exercere possint illam, quam in ordinatione receperunt ligandi, & solvendi potestatem, hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Episcopis ipsis, & Parochis, qui licet subditos nanciscantur, sola addictione ad propriam Ecclesiam, in quos deinceps ipso jure divino habent ligandi solvendique potestatem, attamen Ecclesia ipsa iisdem hanc restringit potestatem, ut nec Parochus in proprios Parochianos, nec Episcopus in proprios Diœcesanos quidquam possit circa reservatos per superiorem Ecclesiasticam potestatem casus tametsi, concurrant simul in hac re Pastor, & subditi sibi Gregis agnus: In Pastore quidem divinitus concessa jurisdictio, sententia absolutionis, & solvendi intentio: in agno vero una cum interiori pæni tentia diligens confessio.

Nec minus effulget in matrimonii Sacramento illa

in

In re Sacramentaria Ecclesiæ Christi potestas. Cum enim hujus Sacramenti materia divinitus constituta, sit mutuus, ac legitimus partium consensus: Certum est apud omnes Catholicos, Ecclesiam posse pro suo prudenti arbitrio edicere, ut consensus qui olim plenè sufficiebat ad hoc Sacramentum, jam non sufficiat, & ex adverso disponere potest, ut deinceps sufficiat ille consensus, qui ante hac minimè sufficiebat. Nam sufficiebat ante Tridentinam Synodum clandestina consensio, jam nullatenus sufficiens. Ex opposito in multis circumstantiis non sufficiebat olim mutuus consensus, qui non sufficit remotis pristinis impedimentis. Generalia enim Concilia, Lateranense sub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia sustulerunt: adeo ut mutuus consensus, qui anteà non valebat, jam sit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olim vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diversitate ortas disputant Cardinalis de Lugo *disput. 2. de Sacrament. in genere sect. 5. num. 85. & seqq.* Becanus *part. 3. de Sacrament. ord. quæst. 4.* Et inter Gallicanos Theologos præter præallegatum Joan. Morinum, Nicolaus Isambertus, Philippus Gamachæus, Franciscus Hallier.

Istam porrò Ecclesiæ circa ordinum impedimenta, quæ apponere, vel amovere potest authoritatem, nos adductione testimoniorum ex antiquorum patrum libris, & canonum ex probatissimis Conciliis, necnon exemplorum plurimorum ex Ecclesiasticis Historiis, rursum uberius confirmabimus inferius ad canonem quartum Octavæ Synodi Oecumenicæ.

CON. CARTHAGINENSE V.

QUemadmodum quarto Carthaginensi Concilio præsedit Aurelius Carthaginis Episcopus totius Africæ Primas: ita & isti quinto, cui pariter interfuit Augustinus.

Hujus Canon. 5. cavetur ne relicta principali Ecclesia sua Episcopus in aliam se transferat Ecclesiam. Huic contraveniunt Episcopi, qui magna parte anni ruri versantur, & deliciantur.

Can. 6. Qui citatur *c. placuit de infantibus, de consecr. dist.* 4. jubet infantes de quorum Baptismo certitudo haberi non potest, sine trepidatione baptizari: Et similiter Ecclesias consecrari, de quibus nihil constat, an fuerint consecratæ. Consule inferius annotata ad canon. 84. Synodi Quinisextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renovatur in Conc. Africano n. 39.

Can. 7. Ut dies Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur. Quæ literæ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, ut testatur Atticus sub finem Concilii Chalcedonensis, his verbis: Græca elementa numeros etiam exprimere, nullus est qui vel tenuiter Græci sermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis literis Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc a Patribus trecentis decem, & octo Nicææ constitutis saluberrimè inventum est, & statutum, ut formatæ istam calculationis, seu computationis habeant rationem, id est, ut assumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filii, & Spiritus Sancti, id est, π υ α quæ elementa, & octogenarium, & quadringentesimum, & unum significant numerum: Petri quoque Apostoli littera prima, hoc est π, quæ numerum octoginta significat: Ejus quoque qui scripsit Epistolam prima littera: & cui

cui scribitur secunda littera: accipientis tertia littera: civitatis quoque de qua scribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque est ejus temporis idem qui fuerit numerus assumatur. Obiter hic observandum ex prædicto testimonio, usum indictionum jam viguisse tempore Nicæni Concilii. Harum verò indictionum plerique suspicantur authorem Constantinum Magnum. Errare insigniter constat Cedrenum, aliosque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodosium. Indictiones seriem annorum 15. complectebantur. Earumque triplex discrimen fuit: Aliæ dicebantur Constantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambrosius Epist. ad Episcopos Æmiliæ: Indictio Septembrimense incipit, hoc est ipsis Calendis Septembribus. Aliæ dicebantur Cæsareæ, quarum initium sumitur ab octavo Calendas Octobris: Tertiæ demum Romanæ, quia in Pontificis Diplomatibus adhiberi solent, & exordium sumunt a Calendis Januarii.

Dissertatio de Litteris Formatis.

Formatæ, seu Canonicæ litteræ in varias distribuuntur species, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Episcopis dabantur subditis peregrè agentibus, ut quocumque ibant in communionem fidelium admitterentur. Optatus *l.2. contra Parmenianum* recensita Romæ Episcoporum serie a Petro usque ad Damasum ita subjungit: *Cum quo* (Damaso) *nobis totus orbis commercio formatarum in una Communionis societate concordat*. Et Conc. Arelatense primum can. 7. ut qui fideles ad Præsidatum promoti fuerint Litteras accipiant communicatorias, ita tamen, ut in quibuscumque locis eas gesserint, ab Episcopo ejusdem loci cura de illis agatur: Ut si cœperint contra Ecclesiasticam disciplinam agere, tum demum a communione excludantur. Præsidatum hic intellige Præfectu-

ram quamcumque, aut Magistratum. Præterea Augustinus, ut Fortunium Episcopum Donatistarum asserentem suam, suorumque communionem ubique terrarum protendi, dum vult se Catholicum asserere, falsi è contrario convincat, sic ait epist. 163. ad Eleusium: Quærebam utrum communicatorias Epistolas, quam formatas dicimus, posset quo vellem dare? Et affirmabam, quòd manifestum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari posse quæstionem. Communicatorias litteras Græci κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimissoriæ item litteræ, Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur, sine quibus a proprio Episcopo obtentis nullus Clericus ab alio potest ordinari, juxta Concilii Sardicensis can. 18. & 19. Quinimò neque jam susceptos ordines alibi exercere, juxta Apostolorum can. 15. & 16. Neque ipsis fas est Episcopis longius peregrinari, vel in aulam proficisci absque dimissoriis Metropolitani sui, vel Provincialis Synodi, juxta Sardicensis Canonis præscriptum. Zosimus Papa in Ep. ad Episcopos Galliæ injungit omnibus Romam ex Gallia profecturis Episcopis, ut formatas ab Arelatensi Episcopo accipiant. Et Concil. tertium Carthaginense, ita sancit can. 28. *Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cujusque Provinciæ, ut ab eo præcipuè sumere possint formatam*. Illam verò formatam Epistolam Zonaras ad can. 23. & Balsamon ad can. 26. Carthaginensis, sive African. exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc est litteras dimissorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, ut fideles peregrè euntes, tam Laici, quam Clerici hospitio, & mensa susciperentur, atque Ecclesiastica Communione. Aliquando etiam ut Clericorum ordinatio significaretur, aut etiam ut daretur de moribus testificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, sine quibus vetat Apostolorum

lorum can. 32. Quemquam sive Episcopum, sive Presbyterum, sive Diaconum suscipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum can. 41. & allegatur a Gratiano *cap. non oportet.*, *de consecr. dist.* 5. & Clemen. *l.* 2. *Apost. constit. c.* 258. hoc idem pariter extendit ad Laicos Tertullianus *de præscript. c.* 20. has litteras vocat contesserationem hospitalitatis. Et Gregorius Nazianzenus *invect.* 1. *in Julianum* refert, tunc apostatam transferre in Gentilismum proposuisse diversos Christianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hospitalitatis. Balsamon *ad Apost. canon.* 15. scribit, opus esse Clerico in aliena Diœcesi versanti litteris dimissoriis, si velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut sufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. cor. 3. numquid egemus sicut quidam Litteris commendatitiis ad vos, aut ex vobis? Conc. Chalcedonense can. 11. approbat, ut pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ sunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συστατικαὶ, nisi quando injusta suspicione laborant. Denique Trident. Concil. *sess.* 23. *cap.* 16. nullus Clericus peregrinus, sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad divina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur. Hæc vocantur pariter litteræ testimoniales.

Formatarum nomine designantur pariter litteræ Paschales indicentes quota Dominica ejus anni celebrandum sit Pascha. Antiquissima consuetudo fuit, ut Romanus Episc. quotannis ad universas Ecclesias scriptis circularibus Litteris diem Paschalem indiceret, ut liquet ex Arelatensis 1. Conc. can. 1. Quia verò Ægyptii Astronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, ut diem Paschalem sedulo exploratum indicaret, quo

postmodum Romanus Episc. illum per universas Ecclesias promulgaret, ut scribit Leo Magnus Papa *epist. 64. ad Marcianum Augustum*. Primates vero, & Metropolitani suarum Provinciarum Episcopis, & hi subjectis sibi Ecclesiis per Litteras formatas significabant, ut statuit canon iste 7. Carthaginensis. Promulgabatur autem futurus dies Paschalis per Diaconum inter Missarum solemnia ipso Epiphaniæ die, ut constat ex Conc. 4. Aurelianensis can. 1. & ex Cassiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, sive circulares Litteræ, quæ vel ab Episcopo Romano, vel a Patriarcha, vel a Primate vel ab alio inferiore Prælato, vel a Synodo trasmittuntur ad plures Ecclesias distribuendæ sive in causa fidei, sive ad morum disciplinam, sive ad indicendas preces, aut jejunia, vel admonendos fideles.

Inter Formatas recensentur quoque commonitoriæ, seu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocrisariis, seu Nunciis expediuntur, præscribentes ut se gerere debeant in suæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio est can. 98. Conc. Africani, & apud Cyrillum *epist. 1. ad Successum* apud Augustinum *epist. 129. & 158.* apud Sidonium Apollinarem *lib. 8. Carm. ad Lampridium*, & apud veteres alios. Dicebantur etiam una voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus providebatur, ut Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica suppeditarentur. Earum meminit istud ipsum Conc. Carthaginense 5. can. 10. de tractoriis multa tum ex sacris, tum ex profanis Scriptoribus congerunt testimonia duo Gallicani jurisconsulti consummatissimæ eruditionis, Barnabas Brissonius *de verborum signif. verb. tractoriæ*, & Jacobus Cujacius *ad l. 12. Codicis tit. 51. de tractoriis*.

PRO-

PROSEQUUTIO CANONUM CARTHAGINENSIUM.

Can. 9. Hujus Conc. Carthag. sic statuit: *Ab Imperatoribus visum est universis postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores eis adversus potentias divitum cum Episcoporum provisione delegentur.* Legitur, & in decreto *c. ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. Illud justitiæ, & charitatis in pauperes testimonium S. Ludovico Gallorum Regi præclarum dat Ecclesia in ejus officio: Cum metueret pius Rex, ne causæ pauperum negligerentur, bis singulis Hebdomadis in publico residens loco audiebat eorum querelas, & tum justitia, tum misericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæresis Pelagianæ Historia.

PElagius è Scotia Britanniꝗ insulæ Provincia oriundus & in Palæstina Monacus adversus Christi gratiam nova dogmata disseminavit: non aliam esse Dei gratiam, nisi Dei Legem, & Doctrinam, Christique exempla, collatamque nobis arbitrii libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etsi non deliquisset. Eumdem suo peccato sibi uni nocuisse, non verò progeniei suæ, neque ullum esse peccatum originis: adeoque infantes non egere baptismo ad animæ salutem. Omnia materia referenda esse ad solam arbitrii libertatem. Pelagii discipulus Cœlestius, ejus dogmata primus cœpit per Africam spargere. Quare Paulino accusatore Carthag. Diac. damnatus in Conc. Carth. fuit.

Posthæc Episcopi duo Gallicani Eros Arelatensis, & Lazarus Aquensis Pelagium accusant apud Episcopos Palæstinæ, ubi tunc ille in Monasterio versabatur, atque ad eos capitula transmittunt ex Pelagii, &

Cœlestii libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ, & Diospolis dicitur) à Metropolitano Cæsareæ Synodus cui ipse præsedit Cæsariensis Episcopus Eulogius, eique proximus assedit Joannes Hierosolymorum Antistes, cumque his alii 12. Episcopi ann. 415. quos singillatim nominat Augustinus *l. 1. contra Julianum c. 5.* capitula Synodi recenset idem *l. 2. de pecc. orig. c. 11. & epist. 106. ad Paulinum.*

Pelagius fraudulentis responsionibus ita Synodo illusit, ut ab ea fuerit Catholicus judicatus. Cumque Hieronymus tunc in Palæstina degeret, Pelagium scriptis primus oppugnavit, tum in ipsa ad Ctesiphontem epist. tum in Dialogis suis inter Atticum orthodoxum, & Critobolum, quo nomine Pelagium designat: cujus causam in Palæstina tuebantur Joannes ille Jerosolymorum Episcopus, & Ruffinus Aquilejensis Presbyter Origenista uterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium August. incessere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipse cum laude meminit Hieronymus dicens sibi superfluum esse de his ultra scribere, quæ jam sunt a meliore ingenio tractata.

Postmodum Anno Chr. 416. sub Innocentio Papa duobus aliis in Africa Conc. Milevitano, & Carthaginensi damnantur errores Pelagii, & Cælestii. Ambæ Synodi litteras ad Innocentium per Julium Episc. dirigunt, qui Carthagine profectus Milevim fuit, & hinc Romam se contulit. Innocentius re discussa Synodorum Africæ judicium approbat, & Pelagium communione segregat, deque his ad utramque Synodum rescribit. Cœlestis his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Episcopum, sed dum vixit Innocentius, suam non est ausus ultra prosequi appellationem: At eo defuncto Successorem Zosimum convenit. Ad hunc simul etiam delatæ sunt ex Palæstina litteræ Pelagii, quas ille cum commendatitiis Praylii

(qui Jerosolymitano Episcopo Joanni successerat) ad Innocentium (qui fortè per id tempus è vivis excesserat) dirigebat. Quibus perfectis, auditoque Cœlestio, credidit Zosimus ambos inculpabiles, & injustè lacessitos. Quia tamen damnatus uterque fuerat, & a Conc. Africanis, & ab Innocentio Papa, distulit eos absolvere, donec ab Africanis Patribus responsum refert.

Ad Africanos igitur litteras scripsit paulò commotiores, quas ex vetusto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ professionem Romæ ab utroque factam, judicium insuper Episcoporum Palæstinæ, additque Erotis, & Lazari gravia vituperia, utpotè qui Pelagium, aliosque sanctitate conspicuos viros calumniis proscidissent. Africanorum, ad quos scribit, nimiam in condemnando Cœlestio præcipitationem increpat. His acceptis litteris Africani Zosimo rescripserunt, qua decebat moderatione, simulque Paulini Diaconi libellum miserunt, quo accusationum singula capita distinctè, dilucideque proponebantur, super quibus denuò interrogandus erat Cœlestius. Tandem Romæ a Zosimo hæreticorum calliditate detecta, qui secundum capita ista interrogati suum amplius occultare virus nequiverunt, aut ultra Judices suos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His accessit Imperatoris Honorii edictum promulgatum pridie Kalendas Maii ann. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hæc ferè singula refert August. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris Innocentii Papæ (ut sileam ejus, quæ supersunt litteras ad Concilia Carthaginense, & Milevitanum, quibus Pelagium, & Cœlestium ipse damnat, & excommunicat) meminerunt pariter propter adversus collatorem, & Gennadius de viris illustribus cap. 43. qui addit fuisse postea hoc decretum ab ejus Successore Zosimo in omnem Ecclesiam propagatum. Estque aliud ipsum, de quo ita loquitur

Ana-

Anastasius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic constitutum fecit de omni Ecclesia*: hoc est decretum fidei ad universam Ecclesiam pertinens.

Accepto demum Zosimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maii in plenaria totius Africæ Synodo ut ex prorsus ista eliminaretur hæresis, canones damnationis editi sunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Milevitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes contendunt falso ascriptos Milevitano. Sed cum nemo revocare in dubium post causam hæresis Cælestii fuisse sub Papa Innocentio in Milevitano Conc. ventilatam, neque convinci possit fuisse hosce 8. Canones falso illi attributos, quamquam iidem quoque pertineant ad plenarium Afric. Concil. Carthag. celebratum, nihil obest, quin dicendum sit fuisse illos octo Canones ad majorem firmitatem resumptos, innovatosque in plenario Concilio, postquam fuerant in minore, hoc est Milevitano sanciti. Id verò convincitur ex eo, quod Concil. secundum Turonense anni 567. can. 20. unum allegat ex his octo sub nomine Milevitani, qui tamen idem Canon citatur a Fernando Diacono tit. 18. sub nomine Carthaginensis. Et Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ octo eosdem Canones attribuit pariter Carthag. Concilio.

De hoc anno 418. Prosper in Chronico ista refert: *Honorio Augusto XII. & Theodosio Augusto VIII. Consulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum septemdecim Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus perlatis, per universum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Ejusdem Synodi plenariæ sub Zosimo, simulque duarum præcedentium Milevitanæ, & Carthaginensis sub Innocentio, meminit August. epist. 47. his verbis: *Quod scriptum est ad Papam Romanæ urbis Innocentium de Concilio Carthaginensis Provinciæ, & de Concilio Numidiæ & aliquantò diligentius a quinque Episcopis, & quæ ipsa ad*

tria

tria rescripsit. Item quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum; & quod posteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipsum errorem breviter constituimus. Quibus verbis August. indicat, quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagii, & Cœlestii errores: duas scilicet sub Innocentio: Milevitanam, & Carthaginensem Proviciales ambas; & alteras totidem sub illius successore Zosimo; primùm Africanam in Provincia Zeugitana, cujus erat Metropolis Carthago. Hæc anno quadringentesimo decimoseptimo coacta fuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum, & decem, & septem Episcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit, nec soluta, nisi postquam a Zosimo Pelagius, Cœlestiusque damnati sunt.

Istud verò Concilium August. dicit posterius fuisse, non tam respectu rescripti a Zosimo contra duos hæresiarchas editi, quam respectu Concilii Africani Provincialis. Ista porrò plenaria Synodus Africana ea ipsa est, quæ communiter inscribitur Concilium Carthaginense sextum. Cæterum quinque illi Episcopi, quos ibidem memorat Augustinus, sunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Augustinus, Evodius & Possidius, quorum communis extat epist. de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ est inter epist. Augustini 95.

Pelagianæ hæresis toto jam orbe profligatæ patrocinium suscepit Julianus Memorii Capuæ Episcopi filius, & in eadem sede successor, sed mox ob hæresim eadem sede deturbatus. Hic plures conscripsit pro tuendis Pelagii erroribus libros, vir acer ingenio linguaque, & calamo promptus, & disertus, sed procax, & temerarius, qui cum Augustino grande iniit & diuturnum certamen. Emersit deinde Semipelagianorum hæresis dicta etiam Massiliensium, propugnantibus illam in Gallia Cassiano Abbate, Fausto Regiensi Episcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc nascentem hæ-

resim

resim sub vitæ suæ finem editis duobus libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ refutavit Augustinus. Litteris è Gallia præmonitus Hilarii, & Prosperi, & post Augustinum Prosper, Fulgentius, aliique magni nominis viri.

CONC. MILEVITANUM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuisse Milevitana Concilia in unum a Collectoribus confusa. Primum anno Christi 402. initio Pontificatus Innocentii, nec dum aborta hæresi Pelagiana. Huic præsedit Aurelius Carthaginensis Arcadio, & Honorio Augustis 5. Consulibus, ut refert ejusdem præfatio, quæ tamen indebitè præfixa est secundo Milevitano Conc. illi, quo fuit examinata Pelagii, & Cœlestii hæresis.

Istud secundum circa prænotatam hæresim coactum est anno Christi 416. ultimo Innocentii vitæ anno, quo eodem pariter habitum fuit in causa eadem Concilium Carthaginense præsidente quoque Aurelio: Eo tamen convenerunt solius Proconsularis Provinciæ, aut pauci etiam vicinarum Provinciarum Episcopi: Hoc verò Milevitanum Concilium secundum coegit Sylvanus Numidiæ Primas, qui tamen ipse authoritati suberat Episcopi Carthaginensis universæ Africæ Primatis, ut paulò ante monuimus ad quartum Carthag. Autumat Baronius ad hoc Milevitanum secundum solus pertinere anathematismorum in hæresim Pelagianam canones octo, a plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio instauratos, & denuò approbatos, cæteros autem canones Milevitanos ascriptos fuisse, huc a quibusdam Collectoribus, & aliis Africanis Conciliis transportatos. Nos indiscriminatim, ac simul illos prosequemur.

Secunda hæc Milevitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodosio Arcadii filio, cui

cui Augustinus interfuit. Est verò civitas Milevis Provinciæ Numidiæ caput.

Primus in isto Conc. canon, qui est in Africano 79. illos Anathemate percellit, qui sentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuisse morti obnoxium, quam non effugisset, etiamsi non peccasset. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perseverasset, habuisse tamen in se ipso principia mortalitatis, adversarias nimirum elementorum, ac humorum, ex quibus constituitur, qualitates, & innati caloris vim depascentis primigenium humorem, & ipsam corporis materiam, cujus est natura mutabilis, his adjunge innumeras ab extrinseco destructionis causas Adamo impendentes: Veruntamen cum Innocentem Deus supernaturali præsidio semper conservasset incolumem, ut verissimè dicat Apostolus *Rom.* 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

Canon Milevitanus 22. qui est in Africano Conc. 92. edicit, ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad transmarina, sed solum ad Synodos Africæ: non dissentit a canonibus Sardicensibus, qui jus appellandi ad Romanum Episcopum permittunt quidem Episcopis, sed Presbyteris, & inferioribus jus solum provocandi ad Synodos indulget. In Carthaginensi Conc. 6. major fuit circa appellationes ad Romanam sedem disceptatio, de qua plenius eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenses Patres, neque hi Milevitani disceptare intendebant de Romani Episc. supra universalem Ecclesiam præeminentia, & juridica potestate, ex qua sequitur jus ad ipsum ex omnibus Ecclesiæ partibus appellandi; sed sapienter studebant exitialem illorum abusionem coercere, qui suis prælatis refractarii, prætextu juris appellandi, propriorum Episcoporum judicia, simul-

que

que canones Ecclesiasticos,& omnem disciplinam eludendo, sua flagitia, & procacitatem tuebantur: seque debitæ vitiorum suorum correctioni subtrahebant.

Neque desunt eorumdem temporum, & locorum exempla similis procacitatis in appellantibus flagitiosis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus a suo Episcopo Urbano justissimè ob gravia scelera excommunicatus Zosimum Papam appellaverat, Romamque profectus illum adeò suis mendaciis adversus Urbanum concitaverat, ut Zosimus in suorum Legatorum ad Concil. Carthag. commonitorio mandavit de Urbano excommunicando, aut Romam evocando, nisi quæ sui officii erant corrigeret. Idem tamen Apiarius postmodum se coram eodem Concil. exhibuit, suaque palam confessus crimina, veniam supplex a Patribus petiit, eaque lege obtinuit, ut a Siccensis Episcopatus finibus cujus erat præsul Urbanus, exularet; quamvis honorificè subreptitio Zosimi decreto restitutus, ut eadem ipsa Synodus ad Bonifacium Papam scripsit, qui Zosimo successerat, ut constat ex Concil. 6. Carthaginense cap. 105. Iidemque Patres scripserunt ad Bonifacii quoque successorem Cœlestium, ut perspicuum est ex Concilio Africano cap. 101.

Notum pariter est Cœlestium jure merito a Patribus Africanis damnatum, & ab horum sententia provocantem, sic decepisse Romanum Pontificem; ut ejus gratiam inierit, eumque suis accusatoribus infensum reddiderit, atque ipsis Africanis Patribus multò minus æquum quam decebat.

Quod verò Apiarii Presbyteri provocationem admiserit Zosimus, cum tamen oecumenica, & probatissima Sardicæ Synodus jus istud Romanarum appellationum solis indulsisset Episcopis: id extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zosimus elusus eam calumniis ejus fidem habuit, ut sibi hoc velut extraordinario

dinario

dinario casu suprema utendum esse potestate duxerit. Appellatio porrò Cælestii cum esset in causa fidei ad universalem Ecclesiam pertinente, Romani Episcopi officium erat, judicium hujusmodi ad suam trahere cognitionem, facta de se provocatione.

Multa graviter differit Bernardus circa nimiam appellandi ad Papam multorum licentiam *lib. 3. de consider. ad Eugen. Appellantur*, inquit, *boni à malis, ut non faciant bona, & supersedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellantur Episcopi, ne illicita audeant matrimonia solvere, vel prohibere: appellantur, ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & quæ hujusmodi sunt cohibere ullatenùs, vel punire præsumant: appellantur ne indignas, & infames personas à sacris officiis, beneficiisve repellere, seu amovere queant. Videas præripi passim partes oppressorum, & prorumpere ad appellandum non tam gravatos quam gravare volentes. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Et cur, iniqui malè appellati, non veniunt ostensuri suam innocentiam, appellantium malitiam convicturi? Dico, quod dicere ad hoc solent, nolumus vexari frustra: in curia esse, qui proclivius, foveant appellationes, cessuris Romæ domi sedere satius. Pateor me nonomninò decredere his. Quem das mihi in tam crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expensis itineris nummum restituerit illi, quem fortè appellarit*: Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad supremæ potestatis officium pertinet considerare illud 1. Cor. 6. *Multa mihi licent, sed non omnia expediunt. Et iterum Potestatem dedit mihi Dominus in edificationem, non in destructionem.*

Can. 16. Milevitanus, qui verbis iisdem iteratur in Conc. Africano can. 64. *Placuit etiam ut petatur a gloriosissimis Imperatoribus, ut jubeant judicibus dari petitos sibi defensores Scholasticos, qui in actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum Provinciæ: ut iidem ipsi, qui defensionem Ecclesiarum*

susce-

susceperint, habeat facultatem pro negotiis Ecclesiarum, quoties necessitas flagitaverit, vel ad obsistendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad suggerenda necessario, ingredi judicum secretaria. Vidimus de pauperum defensoribus Canonem nonum Concilii Carthaginensis quinti: unde constat tam pauperum, quam Ecclesiarum defensores solitam fuisse Ecclesiam a Principe per supplicationem efflagitare.

Defensorum etiam Ecclesiæ meminerunt civilia Romanorum jura *l. 33. & l. 42. de Episcopis, & cler. 51.* defensores aliquando Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia; & Zosimus Pontifex *epist. 1. ad final.* de Laicis Ecclesiæ defensoribus loquitur. Aliquando erant Ecclesiastici: nam Synodus Calcedonensis can. 25. defensori Ecclesiæ Constantinopolitanæ potestatem confert ejiciendi Clericos, & Monachos in ea citra Episcopi beneplacitum existentes, quam certè Laicis non contulisset. Imò eadem Chalcedonensis Synodus sæpè Joannem Presbyterum memorat Ecclesiæ defensorem, Gregorius quoque Magnus sæpissimè Clericorum meminit Ecclesiæ defensorum *lib. 4. ep. 25. lib. 7. epist. 7. lib. 8. epist. 26. lib. 9. epist. 33. & alibi* passim.

Præter illos Ecclesiæ alii erant regionarii defensores, quos vel Papa, vel alii Episcopi præficiebant pro tuitione, & suprema administratione jurium, aut prędiorum Ecclesiæ, maximè in remotioribus regionibus quasi locales Oeconomos. Ad hujusmodi defensores innumeras scribit Epistolas idem Gregorius.

Erant insuper civitatum defensores, quorum tamen erat planè civile officium: sicut enim Romæ erant Consules, Tribuni plebis, & Senatus, ita horum vice in plerisque Imperii urbibus erant pro Consulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartumviri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defensores, de quibus agunt *l. 3. & 4. c. de defens. civit. l. 1. c. de officio juridici*

vidici Alexand. horum munus initio quinquennale fuit, sed Justiniani Novella 15. restrinxit ad biennium: quam novellam parum scitè Balsamon intelligit de defensoribus Ecclesiæ, quos ex eadem probare conatur fuisse semper Laicos Defensores, tam Ecclesiæ, quam civitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginensi VI.

DUo ista concilia communiter distingui solent, & ut distincta recensentur a Baronio volente fuisse habitum Africanum anno 418. uti collocat Prosper in Chronico scilicet Honorio XII. & Theodosio VIII. Consulibus, cui eodem authore Prospero, interfuere 27. Episcopi: Carthaginense porrò sextum Concilium refert Baronius, aliique ad sequentem ann. 419. certè utrumque fuit Carthagine celebratum, utrumque plenarium fuit, utrique subscripserunt 200. & septem Episcopi sub eodem Carthaginis Episcopo simul, totiusque Africæ Primate Aurelio: Ex utriusque actis liquet fuisse ad utramque Synodum missos Zosimi Papæ Legatos, Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros; & ab utraque fuisse cum Synodalibus litteris dimissos tres eosdem Legatos ad Bonifacium Zosimi recens defuncti successorem, quod utique citra miraculum fieri non potuit in distinctis Synodis.

Deinde quid rationis esse poterat, ut duæ tam proximæ convocarentur ex universa Africa plenariæ Synodi? Nunquid una sufficiebat ad providendum ne detrimentum Ecclesiæ Africanæ paterentur ex hæresi Pelagiana, quæ jam aliis Africanis Synodis Milevi, & Carthagine fuerat examinata, & explosa? Quod vero scribit Baronius Carthaginensi Concilio sexto subscripsisse quidem 217. Episcopos in propriis

O Eccle-

Ecclesiis singulos eorum, sed paucos in Synodo consedisse, id affirmari nequaquam posse inde arguitur, quia in ipsis Conc. actis refertur consedisse in ipso eosdem omnes, qui num. 217. subsignaverant, ut admonet Cardinalis Petronius, & ipse Spondanus Baronii abbreviator. Est itaque sub diversis, iisque verissimis denominationibus Carthaginensis, & Africani unum, & idem Concilium Congregatum anno 418. sub Zosimo Papa, qui suos eo Legatos tres praenominatos direxit, cum suo quatuor capitum commonitorio. Hic profligata est Pelagiana haeresis, hinc missae Synodi litterae ad Atticum Constantinopolis, & Cyrillum Alexandriae antistitem, pro comparandis Nicaenae Synodis germanis exemplaribus. Hic abundanter cumulateque provisum est circa omnem Cleri Ecclesiaeque disciplinam. Et ne Canonum aut librorum dispersorum multitudo confusionem, aut ignorationem pareret, sapienter renovata sunt, & in unum veluti fascem congesta veterum Africae Conciliorum salubriora decreta, & iisdem verbis huic Synodo inserta, ut sic in unum libellum collecta commodius addiscerentur. Hinc factum, ut quamplurimi hujusce Concilii canones iis legantur quoque verbis in Milevitano 2. & Carthaginensibus 3. & 5. Sancti etiam Augustinus, & Prosper unius tantum plenarii meminerunt totius Africae Conc. circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in sua 47. epistola.

In hoc ergo Carthaginensi sexto, seu Africano plenario Concilio lectum est monitorium, quod tribus legatis suis Zosimus mandaverat quatuor continens capita. Primò ut renovetur Nicaenae Synodi Canon, quo statuitur, ut quilibet Episcopus Synodi judicio condemnatus jus habeat ad Romanum Episcopum appellandi, qui alterutro modo poterit causae providere, sive judices vicinos Episcopos committendo, sive Legatos ex suo latere in eas partes expediendo. Secundò

cundò ne in comitatum, hoc eſt, Principis aulam Epiſcopi ſine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, poſt examinatam ſedulò, & approbatam profectionis cauſam: Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis a propriorum Epiſcoporum ſententiis ad Synodos Provinciales. Quarto de Urbano Epiſcopo Siccenſi, qui Apiarium Sacerdotem judicio damnaverat, aut excommunicando, aut Romam evocando, ſi ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc ultimum, admonuit Synodus Pontificem, quod Apiarius ſua tandem crimina, & in proprium Epiſcopum protervíam, atque calumnias palam in Concilio confeſſus ſit, ſeque Concilii judicio ſubjecerit. Quoad verò appellationes Epiſcoporum ad Romanam ſedem, poſtquam Nicænos canones Concilium perlegit, nec in monitorio contentos reperit, dixit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus Legatus Provinciæ Numidiæ: & hoc nos ſervaturos profitemur, ſalva diligentiori inquiſitione Concilii Nicæni: Totaque Synodus in illius ſententiam conſenſit, & hoc ipſum Romam reſcripſit litteris quas Bonifacius, qui Zoſimo nuper defuncto ſuffectus erat, recepit. Addiderunt & iſtud, miſiſſe Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, ut ad ſe integros, & illibatos Nicænos canones tranſmitterent; pollicentur verò Africani Patres ſe Nicænorum canonum præſcripta omnia ſervaruros. Aliquanto poſt deferuntur Carthaginem litteræ Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicænis canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos ut receperunt, ſcripſerunt Africani Patres ad Cœleſtinum, quem Bonifacius paulò ante vita defunctus habuit Succeſſorem, tum Apiarii, de quo paulò ſupra, pœnitentiam, tum quæ ex lectione Nicænorum ad ſe tranſmiſſorum Canonum ſibi comperta erant: nihilque

O 2 reper-

repertum circa Zosimi de appellationibus Episcoporum commonitorium, nisi quod can. 5. Nicæno statuitur, ne qui fuerint a proprio Episcopo communione fidelium exclusi, ab ullo alio Episcopo recipiantur, nisi devoluta appellatione secus fuerit a Provinciæ Synodo judicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad vestras aures hinc venientes facilius admittatis; nec a nobis excommunicatos ulterius in communione velitis accipere: quia hoc a Nicæno etiam Concilio definitum facilè advertet venerabilitas tua. Nescitur quid ad ista responderit Cœlestinus.

Ista usque adeò accurata Nicæni Concilii conquisitio, cujus etiam expressa erat mentio in Zosimi commonitorio, satis arguit Synodi Sardicensis mentionem, quæ legitur *cap. 1. artic. 6.* hujus Carthaginensis Concilii sexti esse suppostitim, & ab aliquo posterius assutam Laciniam, qui hos ipsos Canones in Concilio Sardicensi, quo utique continentur, legerat: His adde Sardicense ipsum Concilium fuisse Africanis Patribus ignotum, cum scribant ad Cælestinum his verbis; nam ut aliqui tanquam a tuæ sanctitatis latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo definita. Quæ nullatenus dixissent, si Sardicense legissent, aut ex ore legatorum audivissent. Cum hæc Synodus illud ipsum de mittendis a Romano Episcopo legatis in casibus appellationum perspicuè decernat can. 7. Et Augustinus, qui in hoc Carthaginensi Concilio consedit, scribit *lib. 3. contra Cresconium cap.* 34. se nullum agnoscere Concilium Sardicense, nisi Arianorum. Quia ut superius ad Synodum Sardicensem observavimus. Ariani se ex legitimo Sardicæ Conventu subduxerant, ut perversos Canones liberius conflarent, quos deinde Sardicensis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque inita etiam cum Donatistis societate, qui Africam penè omnem incesserant,

suum

fuum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum fupprimi curaverant.

Et fané dubitandi nullus eft locus de veræ Sardicenfis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cum fit utraque œcumenica, & a Romanis Pontificibus approbata, ideoque prævalere debet cuivis Africano Concilio inferioris ordinis, in iis præfertim, quibus Pontifex Maximus obftitiffet, ut in hac caufa contigit.

Evidentiffimum pariter eft fuiffe antiquiffimum appellationum ad Romanum Tribunal ufum etiam ante Canones Sardicenfes: Excommunicatus namque ab Epifcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Epifcopum appellans auditus fuit tefte Epiphanio *hæref.* 42. Fortunatus & Feliciffimus a Cypriano Carthaginenfi depofiti, appellantes admiffi funt a Cornelio Papa teftificante ipfo Cypriano *epift.* 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hifpania Bafilides depofitus ad Stephanum Papam provocat, ut idem refert Cyprianus *epift.* 68. Athanafius a Synodo Tyri dignitate motus Julium Papam appellavit, a quo reftitutus fuit. Quæ appellatio præceffit Synodum Sardicenfem, ut ex Athanafii, & Theodoriti narratione colligitur. Poft Sardicenfe decretum Joannes Chryfoftomus a Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam provocans admittitur, ut conftat ex duabus ejufdem ad Innocentium Papam epiftolis, Flavianus Conftantinopolis Epifcopus a Pfeudo-Synodo Ephefina gradu motus ad Leonem Papam provocat, ut refert Liberatus in Breviario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depofitus ad ejufdem Leonis judicium provocat, ut fidem facit ejus ad Leonem epiftola. Ignatius etiam Conftantinopolis Epifcopus, ab Epifcoporum Conciliabulo fede pulfus, ad judicium reclamans Nicolai I. admiffus, ut fcribunt Curopalates Cedrenus, Zonaras. Alios innumeros prætermitto, quorum paffim obvia funt exempla ex omni-

bus orbis Christiani plagis in epistolis Sanctissimorum Pontificum Leonis, & Gregorii.

Cur autem Zosimus Sardicense Concilium nomine Nicæni allegaverit, respondent nonnulli fuisse id quoque a Nicæna Synodo definitum, sed ab Arianis una cum multis omnibus aliis ejusmodi Synodi suppressum, solis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præjudicant, sed tamen illa omnia decreta permansisse integra in exemplaribus Romanæ Ecclesiæ, ex quibus ea Zosimus desumpserit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fusius disseruimus ad Nicænum ipsum Concilium.

Resp. alii, Sardicensem simul cum Nicæna conjunctim habitas fuisse pro una, eademque Synodo, tum quia magna Episcoporum pars, quæ in Nicæna consederat, interfuit pariter in Sardicensi, ut ex subscriptionibus liquet, atque utrobique eadem fidei causa dijudicata fuit. Cæteroqui Synodus Sardicensis num. Oecumenicarum augeret, talem enim fuisse illam; liquidò constat, quatenus toto ex orbe Christiano, Romani Episcopi studio, & præsidentibus ipsius legatis coacta, & celebrata fuit, & tamen non recensetur distinctè inter Oecumenicas, eo quod in unam cum Nicæna coaluerit. Ex quo rectè conjicitur fuisse a Zosimo dictos Canones Nicænos, qui tamen sunt Sardicenses, quia in Romanæ Ecclesiæ archiviis ambarum Synodorum decreta sub eodem Nicæni Concilii titulo connectebantur. Sed jam prosequendi sunt nobis Canones aliquot præsentis Africani Concilii.

Can. 3. *Ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi non ordinentur nisi postquam omnes, qui sunt in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.* Habetur iisdem verbis in Concilio item Carthaginensi tertio, canon. 18. Ejusmodi zelum ac studium fidei, atque animarum salutis requirebat olim Ecclesia in Clero, ut nemo posset per Hierarchicos ordines sibi eam sponsam acquirere,

rere, nisi exemplo Davidis Micholem desponsaturi proferret Philisthinorum aliquot præputia, scilicet hæreticorum conversionem.

Can. 6. *Ut primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut quid simile, sed primæ sedis Episcopus.* Insertum est in decreto *c. primæ sedis dist.* 99. Primam (de qua hic) sedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ fastum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitissimi sponsi sui Christi Ecclesia; ideoque Romanus Papa tametsi revera summus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro sua dignitate posset, sed humili titulo utitur servi servorum Dei, juxta Christi Verbum *Luc.* 22. Qui major est in vobis fiat sicut minor, & qui præcessor est sicut ministrator. Est autem vero simile jam inde a primis sæculis fuisse attributum Romanis Episcopis titulum Pontificis Maximi, & Episcoporum Episcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, ejusque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans *lib. de pudicitia c.* 1. istam præmittit inscriptionem: *Pontifex maximus Episcopus Episcoporum.* Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non sat benè in Stephanum Papam affectus, sic illum in proloquio præstringit: *Neque enim se quisquam nostrum Episcopum Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore collegas suos ad obsequendi necessitatem adigit.* Et in actis sanctorum Martyrum Sebastiani ejusque sociorum sincerissimis Cajum Papam Tiburtius Chromatii filius nuncupat Episcoporum Episcopum, quod postea nomen ab aliis eidem affigitur.

Can. 9. *Ut sacramenta altaris non nisi à jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo Cœna Domini celebratur.* Habetur in *c. sacramenta altaris de consecr. dist.* 1. Huc illud Tertulliani refertur

lib. ad Uxorem cap. 5. Non sciet maritus quid secretò ante omnem cibum gustes & si sciverit, panem illum non credit esse qui dicitur. His convenit D. Augustini in *epist.* 118. *cap.* 6. testumonium istud: nonnisi a jejunis Corpus Domini rite sumi potest. Dies Cœnæ Domini Canone isto excipitur, quia exemplo Jesu Christi, eodem die ad vesperam sacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iste canon n. 29. in 3. Cartag. Concilio.

Can. 65. *Placuit ut plebes quæ nunquam habuerunt proprios Episcopos, nisi ex plenario Concilio cujusque Provinciæ, & primatis, atque consensu ejus ad cujus Diœcesin eadem Ecclesia pertinebat, ac decretum fuerit, minimè accipiant.* Sanctum Basilium legimus Cæsaræ in Cappadocia Metropoliten, ut æmulo suo Tyanæ (quæ erat in secunda Cappadociæ Provincia) Metropolitæ suffraganeorum Episcoporum numero prævaleret, erexisse in Episcopalem Sasimorum Ecclesiam, eique Gregorium Nazianzenum quamvis reluctantem præfecisse. Prætereà August. (ut ipse de se testatur) *epist.* 261. ad Cœlestinum Papam in suæ Diœcesis Hipponensis oppido Fussala, sedem novam fecit Episcopalem, cui primum præfecit Episcopum Antonium de consensu Primatis Numidiæ, cui subjecta erat Hipponensis Ecclesia.

Canones octo adversus errores Pelagii, & Cælestii, qui in Milevitano præcedenti Concilio leguntur, in isto qnoque plenario Concilio inserti sunt, ut & Milevitanus canon 22. quo appellationes transmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio subiicitur Epistola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam transmissa.

Prosper *lib. contra collatorem cap.* 10. refert ita fuisse ab Africanis Patribus decretum. *Constituimus in Pelagium, & Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium, de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam*

ma-

manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratia Dei per Jesum Christum Dominum Nostrum, non solum ad cognoscendum, sed etiam ad faciendum justitiam, nos per singulos actus adjuvari, ita ut sine illa nihil veræ, sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANUM I.

EST Toletum urbs insignis ad Tagum amnem sita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Castillia nova* dicitur. Primum Toletanum Concilium sub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio ann. Chr. 405. Exstat Innoc. Papæ ad hanc Synodum epist. Ejus cogendæ potissima causa fuit Priscilliani hæresis, quæ sicut cancer per universam Hispaniam serpebat. Itaque plures editi sunt contra illam in hac Synodo can. sicut in aliis Hispanicis Cæsaraugustana, & Bracarensi prima. Severus Sulpitius hujus hæresis historiam exactè describit, quæ Simonis, atque Basilidis artes magicas, Gnosticorum spurcitias infames, & Manichæorum deliria renovabat. Ejus author Priscillanus: propterea morti ab Imperii usurpatore Max. addictus est.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, ut Missæ quotidie intersint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus Clericus, si intra civitatem fuerit, vel in loco, in quo Ecclesia est, si in Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Canon. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confessore, aut cum quolibet Laico sanguinis alieni.* Similiter Conc. Parisiense sub Gregorio Papa IV. & Ludovico Pio Francorum Imperatore, hæc statuit lib. 2. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, nisi ex consensu Episcopi, & ex causa necessitatis.*

ſtatis. Neve ullus Sacerdos alicujus Monialis confeſſionem audiat, niſi coram teſtibus, haud procul adſtantibus. Conſulito etiam inferius, quæ annotavi ad can. 20. Nicænæ ſecundæ Synodi, & ad can. 28. Agathenſis.

Can. Toletan. 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Eccleſiam abſumere ſacram Euchariſtiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam a Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut Sacrilegus propellatur.* Idemque decernitur Cæſarauguſtani Concilii can. 3. Obvia paſſim apud priſcos Eccleſiæ Patres occurrunt exempla delatæ in privatas ædes a fidelibus Euchariſtiæ, in quibus illa in manus dari ſolebat intra Eccleſiam. Sic Tertnllianus ad uxorem c. 3. *Non ſciet maritus, quid ſecretò ante omnem cibum guſtes, & ſi ſciverit, panem illum non eſſe credit, qui dicitur*, nimirum Euchariſtiam divinam. Et Cyprianus de lapſis, *cum* (inquit) *quædam arcam ſuam, in qua Domini ſanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere.* Idemque lib. de ſpectaculis. *Qui feſtinans ad ſpectaculum dimiſſus eſt, & adhuc gerens ſecum ut aſſolet Euchariſtiam.*

Ejuſmodi quidem conſuetudinem occaſione perſecutionum invaluiſſe probabile eſt. Cum enim fidelibus liberum non eſſet ad Synaxes convenire, ſi quando furtim loco abdito collectamcelebrabant, non modo ibi communicabant; ſed etiam ſinguli exceptas de ſacerdotum manibus ſacratiſſimas particulas domum reportabant. Quas poſtmodum jejuni ſumebant inter privatas preces. Quæ conſuetudo etiam parta Eccleſiæ pace diu multis in locis perduravit. Cujus exemplum in fratre ſuo Satyro refert Ambroſius, quod require ſupra ad can. 22. & 23. Laodicæni Concilii. Gregorius etiam Nazianzenus *orat. in funere Gorgoniæ ſororis* perhibet illam in conclavi ſuo ſacram Euchariſtiam aſſervare cum magna veneratione ſolitam, precibus

cibus

cibus aliquando ad eam fusis, vehementi, quo illa conflictabatur morbo fuisse liberatam. Basilius Magnus epist. ad Cæsariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anastasio Nicæno Episcopo in suo quæstionum libro, qui est tomo 6. Biblioth. Patrum) sic scribit: *Aliquem verò manu propria communionem sumere, ubi non est Sacerdos minime grave esse supervacaneum est ostendere, propterea quod res ipsa longa consuetudine probetur. Omnes enim qui sunt in desertis Monachi, ubi non est Sacerdos, illic habentes communionem, ex seipsis illam sumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto unusquisque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi suæ.* Hæc Basilius. Simile refert Gregorius Magnus *lib.* 3. *Dialog. c.* 36. de Maximiano ejusque sodalibus navigantibus, qui atroci tempestate jactati, clavo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in undas dispersis, & nave fluctibus obruta, sacram in tanto discrimine sumpserunt Eucharistiam quam penes se habebant, cujus mirifica virtute præsenti discrimini erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam testimoniis, & exemplis hoc arguitur fuisse plerumque in usu apud primitivorum sæculorum fideles Eucharisticam sub unica specie communionem.

Can. 17. *Is* (ait) *qui uxorem non habet, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur: tantum ut unius mulieris, aut concubinæ, aut uxoris, ut ei placuerit sit conjunctione contentus.* Habetur, cap. is qui dist. 34. Concubinam dicit (ut ibi admonet Gratianus) quæ sine dotalibus instrumentis, aliisque solemnitatibus asciscebatur in conjugium. Id planum est ex Augustini libro de bono conjugat. Cujus testimonium idem Gratianus adducit *cap. concubinæ*, *& c. solet* 32. *quæst.* 2. Eadem quoque Justinianus edicit *novella* 18. *cap.* 5.

Syno-

Synodus Ephesina Oecumenica.

Ephesi quæ est minoris Asiæ Metropolis coactum fuit Oecumenicum Conc. occasione Nestorii Heresiarchæ, temporibus Cœlestini Romæ Episcopi, & Imperatorum Theodosii secundi, & Valentiniani III. Nectarius qui præsedit generali Constantinopolitano Conc. successorem in sede urbis Regiæ Episcopali habuit Joannem Chysostomum, hunc excepit Arsacius, Arsacium Atticum Sisinnius, Sisinnium Nestorius Germanica, quæ Antiochenæ subest Ecclesię, oriundus. Hic novo, & pernicioso dogmate Mariam Virginem negavit esse θεοτόκον, hoc est Deiparam, solumque illi Christiparæ nomen afferebat. Geminas quippe Christo personas affingens divinam, humanamque, consequenter docebat Mariam Virginem genuisse personam humanam, prorsus a divina discretam. Cumque virus suum latè propagare Nestorius tum voce, tum scripto niteretur, graves per omnem Ecclesiam turbas excitavit.

Huic se constanter Cyrillus opposuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Nestorium scriptis primum amantissimis litteris de sententia pravè concepta dimovere conatus est; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Episcoporum officium esse ducens, fidei periclitanti suppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis protestatur, πῶς ἂν ἦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων, ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα, καίτοι τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ:

Cum igitur fides tam insigniter læderetur, totque passim perverterentur, cui tandem tacere hic licuit? an non ante tribunal Christi sistemur? an intempestivi silentii rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de causa hunc in locum provecti sumus, ut quæ

opor-

oportet prædicemus? Quin etiam Joannes ipse Antiochenus Patriarcha, qui postea contra fas omne partes Nestorii adversus Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Ephesinæ parte continentur) ad Nestorium scripsit, ut a concepto errore resiliret, atque fidem Ecclesiæ, pacemque lacessere desineret. Interea scribunt hac de re ad Cœlestinum Romæ Episcopum seorsim Cyrillus, & Nestorius nihil suum dogma dissimulans, sed propugnans. Quibus acceptis Cęlestinus Romę multorum Episcoporum Conc. coegit, in quo damnatus est Nestorii error, cui decem indulgentur ab hujus decreti notificatione dies, intra quos nisi errorem publicè ejuraverit, dignitas illi Episcopalis abrogatur, & de fidelium communi societate resecatur. Restituuntur autem quotquot Nestorius contradicentes sibi a communione Ecclesiæ, vel a sacris functionibus abstraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cœlestinus Apostolicæ sedis Legati officium, suasque vices, & potestatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum sibi subditorum Episcoporum habuit, in qua duodecim excusi sunt adversus Nestorianam impietatem anathematismi, quæ etiam quatuor ad Nestorium delegavit Episcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematismos palam approbare suaderent. At ille missos a se repulit, duodecim illa capita anathematizavit, majoreque in quoscumque fideles crudelitate desæviit. Tandem ad sedandas istas, quibus Ecclesia conflictabatur, procellas, interpellatus Theodosius Augustus Synodum Ephesi Oecumenicam indixit, ad quam commisit ad compescendos tumultus Irenæum, & Candidianum Nestorio conjunctissimos, in quem etiam Theodosius erat animi propensioris. Nam cum increbrescente Nestorii hæresi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodosium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam missis solidissimè confutasset, Nestorio

rio patrocinans Theodosius Cyrillum acerbioribus litteris perstrinxit.

Omnium saeculorum experientia perspectum est, quanta sit vis aulicae propensionis ad res fidei, & Ecclesiae convellendas. Cum enim cupiditas, ambitio, & aemulatio permultos etiam Episcopos transversos agant, hinc fit, ut principum injustis desideriis utplurimum ablandiantur, dicente Apostolo: omnes quae sua sunt quaerunt, non quae Jesu Christi. Dum Ephesum conveniunt antistites, Joannes Antiochenus eique subjecti Orientis Episc. occasiones captant evitandi condemnationem popularis sui Nestorii, & conciliandae sibi gratiae principis & duorum ejus Legatorum Nestorio prorsus addictorum. Cum itaque illi moram consultò trahere viderentur, his absentibus generale Concilium Ephesi apertum est ann. Chr. 431. ubi ter citatus Nestorius, & ex pervicacia judicio sistere se recusans, adductis approbationibus, atque sedulò examinatis ipsius libris, & litteris haereticorum praefractum, & obstinatum declaravit, & abdicavit Episc. sacra Synodus.

Quinto inde die Joannes cum suis advenit Episc. inter quos eruditionis, & eloquentiae laude praecellebat Theodoritus Cyri in Palaestina Episcopus. Isti se non fuisse diutius expectatos acriter conquesti, suisque privatis affectibus etiam in evidentem totius Ecclesiae Christi perniciem indulgentes privata ibidem conflata Synodo confestim acta legitimi Conc. rescindunt, & ulciscendi caeca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriae, & Memnonem Ephesi Episc. damnant quasi Apollinaris haeresi contactos, quae animam intellectualem, & humanam removebat a Christo, ut ejus vicem occuparet divina Verbi persona. Quod tamen dogma nunquam in mentem Patrum Ephesinorum venerat: nihil enim repugnat unicam esse in Christo, eamque divinam personam, cum integra completaque ex anima, & corpore humanitate. Sed occasiones (ut ait Salo-

Salomon Prov. 18.) quærit, qui vult ab amico discedere, omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametsi falsissimus prætextus, ut possent adversarios insectari cum specie nonnulla justitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Episc. conspirant unanimes, comites Candidianus, & Irenæus, litteras ex legitima Synodo profectas dolosè intercipiunt, multis per proprias litteras calumniis Imperatorem, & aulæ proceres adversus Orthodoxos Patres infensos reddunt. Mandato Theodosii Cyrillus, & Memnon in carceres detruduntur. Nec minus tamen legitima Synodus suo fungi pergit officio plusquam 200. constans Episcopis, & harum tempestatum authorem Joannem frustra delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum, & contumacem excommunicat, & deponit.

Contingit tandem ut elusis comitum exploratoribus Conc. legitimi litteræ justarum querelarum plenæ per virum fidelem, sub ementito medici habitu arundinæ inclusæ deferrentur ad Theodosium, ejusque sororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque spectatæ virtutis personas, quibus satagentibus Theodosius rei veritate comperta, benevolum se tandem sacræ Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenæum revocat, & admissis legitimæ Synodi decretis, Nestorium in pristinum Monasterium Antiochenum in quo Monasticen olim professus fuerat, & postremo ne Monachos, aliosque falsa doctrina pervertere pergeret, Oasim relegat, ubi vitam infelicem calamitoso exitu conclusit, verminante ipsius per divinam ultionem blasphema lingua. Libri ejusdem undequaque conquisiti flammis absumpti sunt. Denique Theodosio interveniente cum magni Simeonis Stilitæ interventu, pax inter Cyrillum, Joannemque, cæterosque Orientales conciliata fuit. Istique in integrum restituti, Conc. legitimo lubentes acquieverunt.

Hujus Synodi p. 4. act. 7. requirentibus Rhegino Constan-

ſtantiæ Cypri Epiſc. totiuſque inſulæ Metropolita, cæteriſque Cypri Epiſc. aſſerentibus deductum jam indè ab Apoſtolis privilegium, ut non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa provinciæ Cypri Synodo Epiſc. Inſulares ordinarentur, ſancta Synodus hoc eiſdem privilegium confirmavit. Egregiam Cyprii præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alii Orientales Epiſc. non modò non contradicebant in hac cauſa, utpotè abſentes; ſed etiam ſchiſmate ſe a ſacra Synodo divulſerant, ut ſic mererentur propriis excidere juribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſc. populum ſic diſtrahebant ut pars uni pars alteri adhæreret, quæ diviſio 48. duravit annos quibuſdam Euſojo, aliis Meletio, aliis Paulino, aliis poſtmodum Flaviano, aliis Evagrio, addictis hanc diviſionis diuturnæ occaſionem Cypri nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Ubi vero ſchiſma deſiit, omneſque Antiocheni in unum Alexandr. Epiſc. convenernnt, tunc Alexander jus priſtinum è Cypriis vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum 30. Innoc. judicavit Cyprios Aotiocheno ſubjici, ut conſtat ejuſdem epiſt. 18. poſt Conc. etiam Epheſinum eadem iterum contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone, & Nicephorus *l.* 16. *c.* 37. Petrum Cnapheum, ſeu ut a Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cypriis jura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cum eodem ipſo tempore ex divina revelatione Barnabæ Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Evangelio Matthæi ejus pectori impoſito, quod Barnabas vivens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & a poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus *l.* 1. *exercit. Eccl. cap.* 4.

Ex

Ex multis liquet hujus Synodi locis habitam fuisse in Ecclesia Mariæ dedicata, cujus patrocinium sancta Synodus susceperat. Est vero speciali nota dignum quod scribunt Ephesini patres in Synodica ad Clerum, & populum Constantinopolitanum epistola, Deiparam Virginem cum Euangelista, & Apostolo Joanne Ephesum ex Judæa profectam, illic reliquam vitam usque ad felicissimum obitum transegisse.

CONC. ARAUSICANUM I.

ARausio Civitas Cavarum est in secunda Narbonensi Provincia, cujus Episcopalis Ecclesia suffraganea est Arelatensi Metropoli. Hic convocatum Conc. fuit ann. Chr. 441. sub Leone I. Pontifice, imperantibus Theod. II & Valentiniano III. Præsedit Hilarius Arelatēsis, consedit Eucherius Lugunensis, ambo subscripti

Canon 1 *Si quis quacumque necessitate in Baptismo chrismatus non fuerit, hac de re, cum se ad confirmationem ille presentabit, admoneatur Episcopus, ut ipsum in primis ungat in vertice, quod erat faciendum in Baptismo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, ut habeatur necessaria Chrismatio repetita.* Multa iste Canon edocet: Primo eum qui baptizatur ungendum esse Chrismate in vertice a quocumque Presbytero ex officio baptizante: Secundo, si defuit ille in baptismate ritus, esse alias, maxime vero in confirmationis Sacramento supplendū: Tertio, nec suppleri sola confirmatione, cum sit in illa Chrismandus quisquis non fuerit in baptismo Chrismatus: Quarto, hanc cæremonialem in baptismo Chrismationem faciendam esse in vertice, at vero Confirmationis Chrismationem in fronte: Quinto, esse necessariam utramque Chrismationem.

Amalarius Fortunatus Episcopus Trevirensis *lib*

1. *de Eccleſ. offic. cap.* 27 poſtquam docuit ſtatim a baptiſmo ungendum eſſe Neophytum in vertice, ita ſubjungit: *Sicut in Geſtis Pontificalibus legitur Beatum Sylveſtrum inſtituiſſe, ut a Preſbytero ungeretur Chriſmate Neophytus in cerebro.* Deinde addit, hanc fieri poſſe unctionem a Presbytero etiam Epiſcopo præſente, cum tamen ſolus poſſit Epiſcopus dare baptizato Spiritum ſanctum per manus impoſitionem ungendo Chriſmate non in vertice, ſed in fronte. Super quo profert hiſtoriam Philippi Diaconi non valentis Spiritum ſanctum dare baptizatis a ſe Samaritanis, quia nec Apoſtolus, nec Pontifex erat, unde neceſſe fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Joannem *Act. Apoſt.* 8.

Conſtat ex Conciliis Florent. & Trid. ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium Confimationis miniſtrum. Docet vero S. Tho. 3.*q.*72. *art.* 11. extraordinarium confirmationis miniſtrum poſſe ex delegatione Papæ, ſimplicem eſſe Sacerdotem. Ideoque probatur ex Gregorio magno *l.* 3.*ep.*26. ad Januarium Epiſcopum Calaritanum 1. *Ubi Epiſcopi* (inquit) *deſunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus.* His enim verbis citatur S. Thoma, & pariter a Gratiano *c. pervenit diſt.* 95. quamvis alii aliter legant. Teſtatur quoque vetuſtiſſimus, ſed falſo attributus Ambroſio Commentarius in Paulum ad Epheſ. 4 *In Aegypto Presbyteri conſignant, ubi non eſt Epiſcopus.* Canon quidem 20. Toletani Concilii primi demandat Presbytero Chriſmationem abſente Epiſcopo, ſed exponitur a nonnullis de cæremoniali Chriſmatione baptiſmi; tametſi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri a ſimplici ſacerdote in cerebro Chriſmationem etiam Epiſcopo præſente.

Notanda ergo hæc Amalarii verba ſub finem dicti cap. 27. *ut ab Epiſcopis ſolis inungatur per manus impoſitionem, ab Apoſtolis acceptum eſt.* His enim perſpicue declatur ipſam Epiſc. actionem, qua frontem manu inungit

eſſe

esse ipsammet manus impositionem, quia juxta Act. c 8. dabatur ab Apostolis Spiritus sanctus, & quidem v. 18. manus in singulari exprimitur, quia unctio hæc sacra fit unica manu. Licet autem alibi dicatur circa confirmationem manuum impositio, id nihil obstat, quia de pluribus Apostolis loquitur, & sic de pluribus manibus quamvis singuli seorsum unicam manum adhiberent. Addit Amalarius per manus impositionem efformari crucem super fideles eodem loco, ubi Pontifex Aaronicus in aurea lamina insculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur uno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chrismate linitur, & signum crucis efformatur. Itaque inaniter recurrunt scriptores aliqui ad specialem Christi dispensationem, ut Apostolis liceret pro Chrismatione uti manuum impositione.

Can. 3. præscribit, ut qui pœnitentiam acceperunt, si ea nondum peracta e vita excedunt, communicent Sacramento viatici, sine manus impositione: sed si supervixerint, in statum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentiæ decursu manuum impositionem, seu reconciliationem accipiant. Hæc eadem jam edixerat Synodus Nicęna can. 13. Hęc ergo Concilia Micænum, & Arausicanum, simulque Ancyranum can. 6. & Agathense can. 11. & Innocentius I. epist. ad Exuperium definitum, ubi est periculum mortis ministrandā esse pænitentibus Eucharistiam, nondum completo pœnitentiæ præscripto a canonibus tempore. Observandum hic non esse credibile, admissos fuisse pœnitentes ægrotos ad sacrum viaticum absque sacramentali absolutione privata: manum itaque impositionem, quæ differebatur post sacrum viaticum, & expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige solam publicam, & solemnem, quæ publicam pœnitentiam quasi fibula claudebat, & pœnitentem in communem fidelium statum, & ordinem restituebat.

Can. 4. *Pœnitentiam desiderantibus etiam Clericis non esse denegandam.* Consulito quæ circa vel interdictam, vel permissam Clericis pœnitentiam differui ad Conc. Carthaginensis 4. can. 68.

Canon 5. sancit Ecclesiarum immunitatem, ut qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur *c. vos qui ad Ecclesiam dist.* 87. Idemque sancitur in Conc. Aurelianensi primo can. 1. & in Aurelianensi quarto can. 21. Quę cum sint Gallicana Concilia, non servantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enim vero, ne ista immunitas fieret impunitas criminum, cautum est Edictis Francisci I. ann. 1539. art. 166 & Henric III. an. 1585. ut rei, contra quos Judex capturam decreverit, ex locis etiam sacris abducantur. Apud Gentiles quoque asyla erant in sacris locis constituta, ne ad ea confugientes inde divelli possent, referuntur acta Sylvestri, Constantinum contulisse his qui ad Ecclesias confugissent, immunitatem. Quam constitutionem suadente Eutropio Eunucho potentissimo simul, & flagitiosissimo Arcadius contraria lege abrogavit, quæ tertia est in Codice Theodosiano sub *tit. de his qui ad Eccles. confu.* divina tamen ultione Eutropius ipse ob innumera scelera deposcitur ad supplicium: ipse tunc ad Ecclesiam fugit, cujus violaverat paulo ante immunitatem. Chrysostomus suggestu conscenso illam in Eutropium, quæ adhuc superest, illustrem orationem habuit, nec eum prius sivit a frementibus militibus, & magistratibus adduci, nisi præstito a Magistratibus de vitæ ipsius securitate jurejurando. Ipse vero dignitate omni, & opibus expoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Ecclesias confugentium immunitatem renovavit Imperator Leo *leg. præsenti lege c. de his qui ad Eccl. confu.*

Con. 8. vetat ordinari Clericum alienum absolute aut proprium in aliena Diœcesi, nisi accedat Episcopi consensus ad quem pertinet, vel Clericus, vel Ecclesia.

Ejus-

Ejusmodi sanctiones frequentes in Conciliis occurrunt in Sardicensi can. 15 in Carthaginensi 3. can. 20. & 21. In Trid. *sess.* 6. *c.* 5. & *sess.* 23 *c.* 8. & 9. & in decreto Gratiani *ei placuit &c. Episcopus* 7. 8 1.

Can. 12. *Subito obmutescens prout statutum est baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum Verbis habet Sacerdos, aut præsentis in suo nuta.* Huic similem superius exquire can. 76. Concilii Carthag. 4. quem canonem innuere videntur prædicta verba, *Prout statutum est*.

Can. 14. permittit energumenis, ut omnimode communicent, si se sollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent, virtute sacramenti muniendi contra dœmonum aggressiones. Priore quidem seculo energumeni simulcum cathecumenis, & pœnitentibus a sacra communione, divinisque mysteriis post Euangelii prędicationem, jubente Diacono foras emissi arcebantur, ut docet in *Hierarchia Eccles.* Dionysius.

CONCILIUM VASENSE, seu Vasionense.

VAsione Vocontiorum oppido in secunda Narbonensi Provincia id Conc celebratum est sub Leone Papa I. Imperante Romæ Valentiniano III. Chr. anno 442. haud recte dictum a Baronio Vasatense. Vasio suam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit Plinius, Mela, Ptolomæus.

Can. 4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Ecclesiæ reddere morantur; Quia (*inquit*) fideles de corpore decedentes votorum suorum plenitudine, & pauperes pręsidio eleemosynę, & necessaria sustentatione fraudantur.* Vocatque hujusmodi retentores sacrilegos. Cita-

tur nominatim Vasensis hic canon in Concilii secundi Arelatensis can. 47. juxta Sirmundi editionem ibidemque confirmatur. *Citatur pariter in decreto cap. qui oblationus* 1392. Idemque statuitur in Conc. Matisconensi primo can. 4.

CONC. ARELATENSE II.

NEscitur quo tempore sit habitum, nisi quod pro certo est, subsequtum fuisse Arausicanam primam, atque Vasionensem Synodum, ambarum quippe meminit. Itaque præpostere collocat Binius sub Pontificatu Siricii, qui tamen longe tria ista Concilia præcessit.

Hujus Arelatensis can. 2. & 3. circa sacri Clerici cælibatum superius allegavi, satisque hac de re disserui in observationibus ad Nicænum can. 3.

CONC. NANNETENSE.

HUjus quoque Gallicani Concilii tempus ignoratur. Nota dignus est ipsius can. 1. qui & ab Ivone citatur decreti par. 2. c. 122. *Ut Dominicis, & festis diebus Presbyteri antequam missas celebrēt, plebem interrogent si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto Presbytero ibi missam velit audire. Quem si invenerint, statim ex Ecclesia abiiciant, & ad suam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant, & si inventi fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere ab Ecclesia rejiciantur, usquequo ad charitatem redeant. Non enim possumus munus, vel oblationem ad altare offerre,*

ferre, donec prius fratri reconciliemur (Matt. 5.) His ita peractis Sacerdotes missarum solemnia rite peragant. Huic consentit can. 31. Arelatensis Conc. secundi, Hi *qui publicis inter se odiis exardescunt, ab Ecclesiasticis conventibus sunt removendi, donec ad pacem recurrant.*

Prior vero hujus Nannetensis canonis pars de audiendo in propria Parochia sacro, iteratur sequenti can. 2. *Ut nullus Presbyter alterius Parochianum nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad missam recipiat*. Eodem spectat Conc. Trid. *sess*. 24. *cap*. 4. *de reformat*. multæque constitutiones a S. Carolo in multis Synodis Mediolanensibus. His tamen derogat constans, totoque proponendum orbe Christiano recepta contraria consuetudo.

Synodus Chalcedonensis Oecumenica.

Exacto hæresiarcha Nestorio Maximianus Constantinopolis Ecclesiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flavianus, qui cum Synodum Episcoporum 30. regnante juniore Theodosio Constantinopoli celebraret, Eusebius Dorylæi Episcopus oblato libello exposuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monasterii quod celeberrimum erat in urbe regia Archiamandritam, prætextu declinandi erroris Nestoriani, ambas Christi naturas ita confundere, ut in unam mutua commistione coaluisse diceret. Ter missis a Conc. Legatis citatus Eutyches fictitiis excusationibus tergiversatus est: Et demum tertia citatione septem dierum petivit inducias, quibus suam quam fingebat affectam valetudinem confirmaret. Interea Chrysaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis aliis prævalebat, quique amicitia erat Eutycheti conjunctissimus (fuerat quippe ab Eutychete de sacro fonte levatus, idemque Flaviano dudum erat per pri-

vatas simultates infensus) suam causam impense commendat hæresiarcha. Hujus avide suscepto patrocinio Eunuchus Theodosio suadet, ut Florentium Patricium cum potestate jubeat Synodo interesse. Theodosii mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis suis comitatus, prætorianorumque militum satellitio stipatus advenit Eutyches, arrogantia tumens, & pervicax. In his rerum angustiis Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumque Theodosio debere prę se ferunt, quod clarissimi viri, cujus fides religioque perspecta sit præsidio Synodum præmuniisset. Eutyches mandato Synodi suum exponit sensum; admonetur a Patribus ne contra receptam in Ecclesia fidem quidquam innovaret, utque abjurato errore ad Ecclesię rediret unitatem. At ille in contumacia persistens, tandem Sacerdotio, & Monasterii præfectura dimovetur, subscribentibus 30. Episc. & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus adversus Synodum intemperiis furit, quam libellis per compita, & fora civitatis affixis proscindit, novasque pro se factiones ubique conflat. Quin etiam ad Leonem Romę veteris Episcopum scripto conquestus est, Nestorianam hæresim per Flavianum Constantinopoli revixisse, & in dies augeri. seque fidem Ephesinam; qua par est constantia prędicantem fuisse Nestorianorum factione oppressum, & ordine motum, neque ullatenus auditum, dum Apostolicam sedem appellat. Huic Leo plenas benevolentia litteras rescripsit; sed acceptis deinde Flaviani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbavit. Hoc exclusus effugio Eutyches, per summum nefas a Synodi, & summi Pontificis judicio, ad Theodosii tribunal provocavit. Annuit Imperator a Chrysaphio persuasus, novamque Synodum indixit: concursant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aula, & de plebe partibus hæresiarchæ addicti. Verum ista

quo-

quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc suo judicio confirmavit, & ita Flaviani sinceritas, & Eutychis perversitas luculentius innotuit.

Eutyches ad suę causę pene comploratę subsidium discordiam inter Episcopos serere aggreditur. Dioscorum itaque olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indignissimum successorem, projectissimæ nequitiæ hominem plurimis adulteriis, sacrilegiis, rapinis, & homicidiis inquinatum, Chrysaphii clientem, & Flaviano propter sedium æmulationem, morumque contrarietatem infensum, in suas facile partes allicit specie tuendæ contra Nestorianos fidei, quam præcessor ejus in Ephesina Synodo strenue propugnaverat. Agit per litteras cum Theodosio Dioscorus, tantas controversiarum difficultates non fuisse privatis aliquot Episcoporum hostiliter adversus Eutychen affectorum conventibus dijudicandas, sed esse per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obstitit suggestioni Flavianus, & Leo Pontifex reclamavit. Sed urgentibus Crysaphio, & Dioscoro, Theodosius Synodum novam, & Oecumenicam indixit Ephesi celebrandam post annos a prima Ephesina novendecim, ad quam Leo suos direxit Legatos duabus instructos Epistolis, una ad Synodum, altera ad Flavianum, quibus Catholicam fidem adversus Eutychis præstigias egregie elucidat.

Ad eam itaque Synodum convenerunt Dioscorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Joannis illius qui priori Ephesinæ Synodo perfracte obsisterat successor, Juvenalis Jerosolymitanus, & Flavianus Constantinopolitanus. Ad Synodum Theodosius Barsumam Archimandritam misit, qui nomine totius ordinis Monachorum, & Imperatoria fretus authoritate, antistites insectaretur, qui Eutychen damnaverant. Misit præterea comitem Elpidium istius Synodi defensorem seu conservatorem, cui dedit in mandatis, ut

ut Episcopis a quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem judicandi potestatem adimeret.

Tam infaustis, & iniquis auspiciis coacta Eph. Synodo; jubet Elpidius ante omnia de actis Constantinopolitanæ sub Flaviano Synodi quæstionem haberi. Obsistunt Legati Apost. & primum omnium litteras Leonis postulant recitari. Obstrepit cum suis Eutyches in Legatos in invidiam trahit, & suspicionem, ut Flaviano addictos, & apud eum pransos. Concitatur adversus eos tumultus, denegatur eis in sedendo primatus, quem Dioscorus vindicat. Abscedunt Synodo Legati, sed paulo post revocantur. Interea valida 300. Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos secum trahens armatos milites, cum quibus occulte Dioscorus conspirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur. & verberibus afficiuntur sacri Episcopi, notariis digiti effringuntur, tabulæ Synodi discerpuntur Flaviano nisi interrogato silentium indicitur, & Antistites ejus asseclæ in vincula conjiciuntur.

Tum demum soli asseclę Dioscori omne sibi judicium causæ hujus usurpant. Domnum Antiochenum suo dejiciunt Episcopatu, simulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edessæ, utrumque absentem, & indicta causa. Qui vero intersunt Episcopi partim spontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris & albis membranis subscribunt, in quibus quid esset scribendum magna pars ignorabat. Legati Apostolici clam inter gladios, & hastas elabuntur ex illo Conc. malignantium, postquam frustra reclamarunt, protestatique sunt. Denique in ista Latronum Synodo (sic enim & juremerito Græci λῃστρικὴν σύνοδον, istam vocant) prolatũ Eutychetis Symbolum approbatur, ut Ephesinæ, atque Nicænæ fidei conforme, & pristinum in statum restituitur hęresiarcha Flavianus vero, & Eutychis accusator, Eusebius Dorylæi Episcopus declarantur hæretici Nestoriani, suisque sedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla-

Flavianum appellantem ad Apostolicum tribunal Dioscorus ex Episcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, ut mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contusus, & vulneratus, post triduum vita excesserit. Sine mora in ejus locum subrogatur Anatolius Diaconus, & Dioscori apocrisarius. Tum demum quasi victor exultans Dioscorus Alexandriam revertit, ubi tam immania flagitia novis aliis accumulans, damnatur a Leone; ipse vicissim contra Leonem anathema explodit nova, & hactenus inaudita, audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non potest quanto animi dolore Leo Flaviani necem, Episcoporum Catholicorum depositiones, vincula, exilia, divulsas Ecclesias, prostratam, & pessundatam religionem, exultantem heresin, universoque Oriente triumphantem, & insolescentem deploraverit. Coacta quamprimum Romæ Synodo, Ephesinum illud conciliabulum, seu potius latrocinium rescidit, & damnavit Dioscorum ut dixi, & hujus incendii facem Eutychetem anathemate perculit, crebrasque ad Theodosium ejusque sororem Pulcheriam litteras conscripsit. Sed etiam cum plerisque Italiæ Episcopis obviam prodit Valentiniano Augusto, qui cum Reginis Galla Placidia matre sua, & uxore Eudoxio Romam Religionis ergo ad invisenda sacra Apostolorum limina veniebat. Cumque illis tot Religionis clades cum luctu, crebrisque singultibus exposuisset, lacrymas Reginis excussit, suisque precibus obtinuit, ut Valentinianus & Reginæ Theodosio scriptis litteris suaderent, ut statum Ecclesiæ præsentem miseratus, curare novo legitimoque ac libero Conc. quæ per vim, & factiones Ephesi gesta erant, examini subdi.

Studebat Leo ut in Italia ubi liberius poterat Ecclesia respirare nova Synodus indiceretur, quę labem, ac infamiam Ephesinam deleret. Sed Theodosii mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, & Augusta-

ſtarum precibus nullatenus potuit. Quinimo promulgatis edictis iſtum Epheſinum conventum Nicenæ Synodo juſſit æquari. Sed haud multo poſt ipſe morte ſua meliori regimini locum ceſſit.

Leo quod a Theodoſio impetrare non valuerat, obtinuit ab ejus ſucceſſore Marciano Principe religioſiſſimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & ſe ipſam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, ut ſibi virgini eſſe liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus ſuffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ civitas ſeptem tantummodo, ſtadiis diſtat ab urbe Regia, interjecto inter utramque Boſphoro. Hoc ſcilicet fine, ut illi commode poſſet intereſſe, ſuamque authoritatem impertiri, ut factioſi, qui tot hactenus turbas concitaverant, in officio continerentur.

Primum quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolii fides, & admiſſa ejus publica fidei profeſſio, damnans Eutychetis, & Dioſcori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc ſuperſtites expulerat, revocavit, ut ad legitimam Synodum convenirent, Flaviani corpus ex loco ubi exul, & Martyr occubuerat ſolemni pompa Conſtantinopolin retulit.

Hiſce feliciſſimis auſpiciis apertum eſt quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ civitas eſt Provinciæ Bithyniæ Boſphoro e regione Conſtantinopolis adjacens, intra Templum ſanctę Virginis, & Martyris Ephemiæ an. Chr. 451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Lilybetano, Lucentio Aſculano, Juliano Coenſi Epiſc. & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatholius Conſtantinopolis Epiſcopus. Tertius Dioſcorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ. Quintus Juvenalis Jeroſolymæ, aliique deinceps tum ad dexteram, tum ad lævam. Principes vero a Marciano miſſi cum ampliſſimo Sena-

na-

natu in medio consederunt ante cancellos sanctissimi altaris, ut exprimitur Act. 1. & alibi passim, *ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου*

Principio Legati Leonis obtestati sunt, fas non esse Dioscorum, qui reus sit a Synodo judicatus, inter Episcopos sedere judicem. Eusebius Dorylæi libellum profert adversus Dioscorum refertum flagitiis conciliabuli Ephesini. Leguntur subinde acta Synodorum Constantinopolis sub Flaviano, & Ephesi sub Dioscoro. Fremunt Patres in Dioscorum tot ejus sceleribus propalatis. Instat Dioscorus omnia refundere in Patres Concilii Ephesini, nihil se illis invitis, aut inconsultis egisse. At illi replicant, vim sibi illatam per introductos a Dioscoro milites. Convictus scelerum Dioscorus, de gradu, & sessione in Synodo dejicitur.

Observandum in prima ista actione, primam ejiciendi Dioscori allegatam fuisse causam, quia Synodum ausus est convocare sine Apostolicæ authoritate sedis, *ὅτι οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι*, *quod numquam hactenus factum est, nec fieri licet*, S. Marcellus Papa, & Martyr epist. ad Episcopos Antioch. provinc. scribit Canonem Apostolorum esse, ut non possint Concilia celebrari præter sententiam Romani Pontificis. Idem testatur Papa Julianus *epist. ad Orientales Episcopos* apud Athanasium *Apol.* 2. & Socratem *lib.* 2. *cap.* 13. & Sozomenum *lib.* 3. *cap.* 9. & Nicephorum *lib* 9. *cap.* 5. additque hunc Apostolorum Canonem fuisse a Synodo Nicæna renovatum. Quod idem testificatur Synodus Alexandrina epist. ad Fœlicem. Damasus quoque Papa epist. ad Stephanum, & Concil. Africæ: *nam ut nostis (* inquit *) Synodum sine Romanæ sedis authoritate fieri, non est Catholicum, nec Episcopus nisi in legitima Synodo, & suo tempore Apostolica vocatione congregata difinitive dam-*

na-

nari potest: neque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sunt fulta Apostolica authoritate. Hęc Damasus. Item Synodus 7. Oecumenica Act. 16. pseud-Synodum reprobant Constantinopoli habitam, eo quod inconsulta sede Apostolica celebrata fuerit. Denique in Romano Conc. sub Papa Symmacho, cum Theodoricus Rex convocatis Episc. Italiæ doceret, sed ideo ipsos accivisse, ut causam Symmachi judicarent, responderunt universi non ad Regem, sed ad Romanum Episc. convocationem Conc pertinere, quāvis ipse accusaretur Papa; neque acquievere, nisi postquam Symmachus asseruit suo rogatu Episcopos fuisse à Rege convocatos, seque de novo Synodum istam approbare.

Act. 2. recitata sunt Symbola Nicænum, & Constantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tum ad Nestorium, tum ad Joannem Antiochenum, denique Leonis Papæ ad Flavianum. Et hac Leonis perlecta epist. Synodus acclamavit. Petrus per Leonem loquutus est, Apostoli hoc docuerunt. Dioscorus qui se subduxerat citatur reus: At sibi conscius flagitiorum refugit se actionibus 2. & 3. sistere. Post 3. compellationem venire recusans accusatur, & judicatur absens Prolatis etiam Alexandrinorum testimoniis circa devastatos ab ejus satellitibus, & Ministris agros, incensas ædes, & segetes, abreptas ab eo multorum uxores, violatasque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob causas, simulque ob sceleratissime per eum gesta in Euthychis causa damnatus a sacra Synodo Dioscorus fuit, & dignitate spoliatus.

Episcopis vero Ephesinis veniam suppliciter orantibus, post editam ab eis convenientem fidei professionem facile indultum fuit. Ibas Edessæ, & Theodoritus Cyri Episcopus pristinis sedibus, & Ecclesiis quibus privart eos Ephesina pseudo-Synodus, reintegrati sunt. Fidesque unanimi omnium consensu stabilita fuit ad normam epist. Leonis. Declaratumque est Domi-

minum nostrum Jesum Christum ex duabus distinctis naturis divina, humanaque inconfusis, & impermistis consistere: & divinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis esse consubstantialem, ac per omnia nobis similem excepto peccato. Marcianus Augustus rebus jam a Synodo pacifice constitutis, ad sacrum Conc. accessit. cujus actioni sextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augusta de omni Ecclesia optime merita. Ille vero dignam Imperatore Christianissimo, & sapientissimo habuit orationem.

Denique peracta act. 15. soluta est sacra Synodus, ex eaque recesserunt Comites, & Senatus, Legatique Apostolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Episcopos, & nedum creato Alexandrino in locum dejecti Dioscoli, ad quem Episcopum maxime omnium pertinuisset ambitioni Anatolii obsistere, canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primo constituebatur Episcopum Constantinopolis, eo quod hęc civitas Imperii sede, & Senatu decoretur, sitque secunda Roma, insistendo sanctioni Synodi Oecumenicæ Constantinopolis sub Theodosio seniore, æqualibus privilegiis cum veteris Romæ Episcopo potiri debere, atque sęcundum ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Constantinopolitanæ Ecclesię, ut Patriarchali debere subjici Ponti, & Asiæ, & Thracię Metropoles omnes. Sicque dirimebantur a veteri Diœcesi Antiocheni Patriac. Pontus, & Asia Minor. Thracia vero adimebatur de jure Patriarchico Romani Episcopi. Tertius denique canon subdole enunciat fuisse a Synodo concessum Episcopis Aegypti, ut differrent sacræ Synodo subscribere, donec Alexandriæ creatus Episcopus esset eo quod ita invaluisset apud eos consuetudo, nequid inconsulto Alexandrino antistite in causa omnibus communi agernt aut subscriberent. Subscripserunt autem tribus hisce Canonibus Anatolius & Orientales qui cum ipso conspiraverant.

Ubi

Ubi fraus ista Legatis Apostolicis innotuit, novam, ac decimamsextam iniri sessionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt adversus canones subreptitios, adversantes Nicæni Concilii sacris decretis, & contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt insuper Leonis Episcopi commonitorium, qui quod futurum erat præsagiens, ita illis inter alia capitula mandaverat: sanctorum quoque Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, servantes omnimodis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus dignitatem. At si quis forte civitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentaverint usurpare, hoc, qua dignum est constantia, retundatis. Hæc Leo. Sane commemoratus ille ab Anatolio Concilii secundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificii, & qui eos miserat Damasus, repudiarunt: adeo ut nec ipsi Orientales ullam ejus rationem habuerint, qui postmodum ad damnationem Joannis Chrysostomi Constantinopolis Episcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accersiverunt, ut quasi superior judicio Constantinopolitani Episcopi præsideret. Unde Paschasinus ex Legatis unus hæc subintulit: si usi sunt, quid requirunt? si non usi quare requirunt) Cæterum cum Græci ab iniquo proposito discedere recusarent, istud unum obtinuere Legati, ut sua protestatio in actis Synodi conscriberetur. Deinde Leo, scriptis ad omnes Episcopos encyclicis litteris, ea sola probavit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebant, aut quibus sui Legati subscripserant, cæteris rejectis.

Canon Calcedonensis 3. Clericis interdicit alienas possessiones lucri causa conducere, aliena negotia gerere, aut sæcularibus negotiis immisceri, excepta viduarum aut pupillorum pia causa. Ita 2. *Timoth.* 2. *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*. Et consonat Apostolorum Can. 7. Atque in decreto tota dist. 88. Cujus Canon ultimus refert epist. Cypriani declarantis

tantis excludi victorem a suffragiis fidelium, & altaris sacrificio, eo quo Presbyterum tutela onerasset: huc spectat decretalium titulus, *ne Cleric. vel monac. saecul. nego. se im.* vide Ambrosium *lib. 1. de offic. c. 36. Non te implices negotiis saecularibus, quoniam Deo militas.* Etenim si is qui imperatori militata a susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quanto magis, qui fidei exercet militiam? Haec Ambrosius, Paria sancit Conc. 1. Carthaginense can. 7. & Lateranensis canon allegatus in *c. penult. de vita, & honestate Cler.*

Chalcedonensis can. 4. Monachus damnat περιιόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, *concursantes temere per civitates.* Cui similis est canon 42. Synodi Quini-sextae, coerceri jubens ab Episcopis Eremitas subjectionis jugo solutos, & vagos. Quod idem providetur quoque *cap quanto, de offic. jud. ord.* & Francica constitutione Caroli IX. in Comitiis Aurelianensibus art. 11. Idem praeterea Chalcedonensis Canon quartus quibuscumque Monachis prohibet Ecclesias, vel Oratoria construere injussu Episcoporum, quibus etiam jubentur esse subditi, & morigeri sub excommunicationis interminatione: mandat autem Episcopis, ut Monasteriorum curam getant. Similes juris antiqui dispositiones continentur *in cap. nemo Ecclesiam de consecrat. dist. 1. cap. authoritate de privileg. in 6. & Justiniani authen. de Ecclesiast. titulis §. si quis autem. Et authent. de Monachis* §. 1. Et speciali *authen. ut nullus fabricet domos Oratorii praeter voluntatem Episcopi* §. 1. Vide inferius etiam annotata ad Concilium Arelatense tertium. Concilium Agathense canon 58. cellulas novas, aut congregatiunculas Monachorum absque notitia Episcopi prohibemus institui. Dixitque Bernardus Abbas *epist.* 24. ad Henricum Senonensem Episcopum, *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscumque Abbas, si, mei quãdoque Põtificis excutere a propriis*

cervicibus jugum tentavero, quod Satanæ mox tyrannidi me ipsum subjicio. Ibidemque suum aperit sensum circa Pontificalis in Abbatibus insignia. *Abbates (ait) aperte indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac pretio Apostolicis adeptis privilegiis per ipsa sibi vindicant insignia tẽporalia, utentes & ipsi more Pontificum mitra, annulo, atque sandaliis. Sane si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus. Profecto esse desiderant, quod videri gestiunt, meritoque non queunt Episcopis esse subjecti, quibus tã se comparant desiderio. Quid si & nomen eis conferre posset privilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, ut appellarentur Pontifices? Quo ista o Monachi? ubi timor mentis? ubi rubor frontis? qui unquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo*: Ita Bernardus. Hoc idem sancivere Patres Trident. *sess.* 23. *de ref. cap.* 3. his verbis. *Nec de cetero similia loca erigantur sine Episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.*

Canon 6. vetat, quenquam ordinari Clericum, nisi cum deputatione ministerii ad certam Ecclesiam. Consulito superius Nicænum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. observatu dignissimus est, qua parte decernit, ut qui adversus Metropolitem habet querelam liberum ei sit judicio experiri, vel apud ἔξαρχον, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur & in Can. 17. Itaque supra Episcopos infimarum sedium constituti quidem erant totius Provinciæ Metropolitani, supra Metropolitanos Exarchæ sive primates, utpote pluribus præfecti Provinciis. Denique supra Exarchos, ac primates eminebant Patriarchæ, sic tamen ut quæ inferioris gradus Episcopis in proprios subditos competebat potestas, & jurisdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præsulum superioris gradus authoritate, salvo tamen appellationum jure.

re. Pari ratione Hormiſda Pontifex ſummus *epiſt. 1.* Remigio Remenſium Epiſcopo vices ſuas per univerſum Clodovæi Regnum committens, & S. Gregorius Papa jus idem attribuens Virgilio Arelatenſium Epiſcopo, expreſſe proteſtantur, nihil velle detractum de priſtinis Metropolitanorum ſingularum in ſuas Provincias juribus. Epheſinus quidem in Aſiana diœceſi, Cæſarienſis in Pontica, Theſſalonicenſis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinchi (quam ut ſcribit Ammianus Marcellinus l. 27. poſteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Eccleſias, antequam hoc illi jus Byſantinus præripuiſſet Epiſcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente: Epiſcopus Epheſinus, Cæſarienſis, Theſſalonicenſis, aliique, quos commemorat Gelaſius Cyzicenus *l. 2. c. 27.*

Notandum quoque ad hunc canonem circa vocem Exarchi diœceſeos. Hoc nomen diœceſeos amplioris olim fuiſſe poteſtatis ſignificationem, eo quod ſub ſe plures Provincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiſcopi nomen, quod iis ſolis competebat Præſulibus, qui integræ alicui diœceſi, hoc eſt pluribus Provinciis præeſſent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametſi Metropolitano Epiſcopo nomen Archiepiſcopi attributuum etiam legatur in Synodo Sardicenſi can. 6. Reſumito quæ ſuperius diximus ad Conſtantinopolitani Conc. can. 6. quo etiam decernitur, ut in Epiſcopi accuſatione poſſit a Provinciali Synodo recurri ad Diœceſis Synodum, utpote majorem. Simile plane ſanxit Pelagius *I. epiſt. 21.* ut a Metropolitana Sede, vel a Provinciali Synodo recurrendi poteſtas ſit ad majorem ſedem, aut Synodum, ita tamen ut majores ſemper quæſtiones ad Apoſtolicam Sedem referantur.

Can. 10. prohibet, Clericum ordinari in duabus ſimul Eccleſiis, aut ab una in aliam tranſire; quod ſi fecerit per gloriæ inanis, aut avaritiæ cupiditatem, ſtatuit eſſe a ſecunda Eccleſia removendum, & ad priorem Eccle-

fiam reducendum. Quod idem repetitur hujus Synodi Can. 2. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu ut vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innovat Synodus Nicæna 2. Can. 15. quem inferius exquire, in eo enim fuſius hanc pertracto quæſtionem.

Canon 11. cavet, ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolum pacificas: reſerventque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta explorataque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat converſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio conjungere. Eodemque can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, ut filias ſed, magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur, Conc. pariter Agathenſe can. 67. *Quoniam* (ait) *non oportet cum omnibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos*. Citatur in decreto, *c. non oportet cum omnibus 28. q. 1.* præterea *cap. 18. q. 1. cave gentilem, aut Judæam, atque alienigenam, hoc eſt hæreticam, & alienam a fide tua uxorem accerſas tibi*. Qui canon deſumptus eſt ex Ambroſio l. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſas ordinari χειροτονεῖσθαι ante annum quadrageſimum, eamdemque ſi poſt ſuſceptam manuũ impoſitionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, ſe nuptiis tradat, anathematizat una cum eo, qui eidem copulatur. En diverſas ex antiquo manuum impoſitiones ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſolvendos, ac reconcilliandos pœnitentes,

ad

ad consecrandas virgines, aut Diaconissas, & denique ab Exorcistis supra energumenos, juxta Conc. Carthaginense 4. can. 90.

Chalcedonensis can 16. statuit, non licere virginibus Deo consecratis, aut Monachis nuptias inire, & contravenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. *Timoth.* 5.

Can. 19. edicit singulis annis Provinciales Synodos bis convocari. Vide superius Nicænum can. 5. cum ibi annotatis.

Can 20. prohibet Episcopis alterius Episcopi clericum suscipere, alioqui tam Episcopus suscipiens, quam susceptus clericus communione interdicuntur. Vide superius Nicænum can. 15. Idem statuentem quæque ibi observavimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps sæcularia semel ab Episcopo consecrata Monasteria.

Can. 25 Ep sc. sancit esse intra trimestre ab electione consecrandos, citra casum inevitabilis necessitatis. Quod idem constituit pariter Conc. Trid *sess.* 23. *c.* quod inferius requirito Vult autem can. iste Chalcedonensis proventus Ecclesiæ viduatæ, pœnes œconomum ejusdem Ecclesiæ intactos, ac integros reservari. Viduatam χηρεύειν dicit Ecclesiam, quæ licet electum confirmatumque nondum tamen, habet consecratum antistitem. Simili utitur locutione Pelagius Pontif. *dist.* 100. *c. quoniam*, & Innoc III. *c inter corporalia de conser. illa* (inquit) *dicitur Ecclesia viduata, quæ licet Episcopum habeat, inutilem tamen habet: non quasi sponsum non habeat, sed quia sponsus ejus nondum sit consecratus.* Synodus vero Quini-sexta can. 35. relato apud Gratianum 12. *q.* 2. *cap. non liceat*, facit, integros Ecclesiæ viduatæ fructus esse successori Episcopo statim ab ipsius ordinatione, seu consecratione persolvendos. Quod idem præscribit S. Gregorius Papa *l* 2 *epistol.* 25. 26. & 27. & *lib.* 3. *epist.* 11. In regno tamen Franciæ ex

vetusta consuetudine, quæ Regaliorum jus dicitur, omnes redditus fructusque Cathedralium Ecclesiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus; quarum conferendarum plena potestatem haberet Episcopus, ad ipsius Regis dominium transeunt, donec Episcopi aut Abbates de novo provisi Regi fidelitatem juramento obstrinxerint. Redditus istos solet Rex sacello Parisiensi donare. De præbendis autem ex tempore vacantibus, pleno jure disponere solet in favorem cujuscumque ipsi libuerit. Regalis hujusce juris antiquitas liquet ex iis diplomatis quibus aliquot Ecclesiæ Gallicanæ ab hac servitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus *lib. 1. de sacra politia* annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Ecclesiarum situ, partibus, & forma.

CHalcedonensi Conc. act. 1. refertur magnificos, & gloriosissimos Judices, & Senatores Synodo interfuisse, atque in medio consedisse inter concellos sanctissimi altaris, ut superius relatum est. Ad sinistram vero consedisse Apostolicos Legatos, & postea Anatolium Constantinopolis Episcopum. A dextris autem Dioscorum Alexandriæ, & Juvenalem Jerosolymorum Episcopum. Hæc nobis occasionem suppeditant pertractandi de prisca tam Orientalium, quam Occidentalium Ecclesiarum dispositione. Illarum itaq; quatuor ut plurimum partes erant. Prima pars Græcis dicta πρόναν, erat vestibulum arcubus, aut columnis suffultum, quod primum subeuntibus occurrebat: Hic statio erat primi Ordinis pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc est flentes dicebantur, quique ingressu Ecclesiæ interdicti, hoc ipso loco, & statu versabantur, qui Græce

ce προσκλαυσις, id eſt fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæſarienſi Can. pœnit. 11. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ οἴκου. Fletus eſt extra portam Oratorii. Qui ritus ſervabatur etiam, dum vel in cœmeteriis, vel in privatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſeviente Gentilium perſecutione. Secunda pars Eccleſiæ dicebatur ναῦς navis, ſeu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes ſecabatur uſque ad locum, qui Græcis ἄμβων Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingreſſuris ſiniſtra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conveniebant. De iſta ſexuum ſejunctione agit Clemens *l. 2. conſtit. Apoſt. cap. 61.*

Prima navis pars, quæ ingredientes primum ſuſcipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, ubi ſtatio aſſignata erat pœnitentibus ſecundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locuſque ipſe ἀκρόασις, auditio, eodem Neocęſarienſi teſtificante ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra januam in Narthece. Iſta namque nomina fletus, & auditio, non ſolum pęnitentium ordinibus, ſed etiam aſſignatis eis locis tribuuntur. Dein ulterius, ſed tamen intra Narthecis ſpacium ſiti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ poſt lectum in miſſa cathecumenorum Euangelium pronunciari ſolebat, completiſque quibuſdam ſolemnibus ſuper ipſos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras una cum pœnitentibus, audientibus, & proſtratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat ſacris intereſſe myſteriis.

Navem exinde penitus ſubeuntibus occurrebant hinc inde tranſverſi parietes, unus ex virorum, alter ex fœminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis oſtiariis, ex parte fœminarum Diaconiſſis. Has ingreſſis portas illa pars navis occurrebat, ad

quam conveniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id est prostrati vocabantur, ideoque ὑπόπτωσιν, id est prostrationem collocat Gregorius Neocæsariensis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam navis. Ulteriorem stationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνιστάντες consistentes dicebantur. Hi soli ex pœnitentibus divinis mysteriis ad finem usque assistebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Istos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos provectiore, & intimo navis loco versus Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum sanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatæ locabantur, ut fidem facit in Hierarchia Ecclesiastica Dionysius. Per navem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alias. Intra porticus inserebantur cubicula ad secretius orandum destinata, ut Paulinus commemorat epistol 12. ad Severum. Ista cubicula erant sacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Ecclesiæ pars ambon dicebatur, seu chorus muro circumseptus, ad quem per gradus aliquot ascendebatur. Situs erat ambon inter navim, quæ & gremium dicebatur ipsumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferius alas, ex ambone Clerici ordinum inferiorum psallebant, juxta Laodicæni Conc. can. 15. & Carthaginensis 4. can. 10. & prescriptum Romani Conc. anni 595. sub S. Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur a Diacono solemniter in sacra missa Euangelium: proclamabantur præterea Episcoporum edicta, jussiones & censuræ: hic recitabantur ex diptychis fidelium, tum viventium, tum defunctorum nomina: insuper a lectoribus Clericis legebantur ad plebem sacri libri, inde pariter Homiliæ ad populum habebantur. Supersunt Romæ integri duo vetustissimi ambones unus in Ecclesia S. Clementis Papæ, & Martyris ad amphi-

phiteatrum, alter in Eccleſia ſanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambo duo continet pulpita ſingula in utroq; latere cohærentia, cum tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon unicum habeat pulpitum idque a ſe diſiunctum, & muro navis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor ut plurimum erant in ambonibus portæ, ex quibus geminę navim ſpectãtes vocabãtur ὑποτιπτώμοιεν ſpecioſæ, aliæ geminæ aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura, & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodicæni can. 21. & 22. ab his januis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetant ſe ingerere.

In Eccleſiis Græcorum locus erat amboni, & Sanctuarium intermedius, qui nunc, σωλεῖον, nunc σωλεὺς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipſo ambone, ſeu choro gradibus aliquot altior. atque eo uſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarii prohibebantur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro clero, vel ipſi etiam ſacri Cleri, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarii cancellos, in quibus Cancellis apud Græcos erant ſacræ portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, utrum tempore hujus Chalcedonenſis Conc. ſenatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intus, an extra cancellos, in Sanctuario, an in ſolea. Utrobique enim dici potuit, fuiſſe ante Sanctuarii cancellos. Ipſos vero Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quarta demum Eccleſię pars diverſimode vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretariũ, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον.

Erat

Erat vero pars Ecclesiæ sacratissima, & penitissima. Hujus in medio situm erat sub tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos sacrum faciens stabat facie ad populum conversa. Quo etiam situ pleraque Romę adhuc visuntur altaria præcipua, nimirum quinque singularum basilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur: Lateranensis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Ostiensem, S. Mariæ Majoris in Esquiliis, & Laurentii in agro Verano; & præterea Cęciliæ trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexii, & Pancratii, & Eustachii, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum vero superpositum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo quatuor suffulta columnis, qualis etiam nunc visitur in altaribus jam denominatis, cui nomen præterea ciborii Græce, Latineque tribuebatur, ut passim legimus in libro Pontificali Anastasii. Germanus similiter Constantinopolis Episc. κιβώριον, istud describit, & quatuor columnis, & super imposita testudine, seu laqueari constare scribit, ita ut quatuor columnis altare ambiretur, testudine vero superne operiretur. Quin & huic voci Græcam etymologiam assignat, ἀκὶβ, seu κιβωτὸς, idest arca, & ὡρᾶν quod est videre, quasi sit arca visionis, seu manifestationis Domini Salvatoris. Latini vero a cibo deducunt. Idest vivifico Eucharistiæ pane, quo nutrimur ad vitam æternam. Simili modo sacri vestitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, isti quidem ab oratione, illi ab ὡρᾶν, quod est observare, ut ait Balsamon Græcus scriptor, eo quod hujus elevatione ad Clerum seu chorum Diaconus Sacrificio administrans signum det eorum, quæ a choro, vel agenda, vel psallenda sint, ideoque diligenter observetur a choro. Atque hanc apud Græcos significandi per orarii elevationem ritum a Diacono ad Chorum se vertentem perspeximus in solemnibus liturgiis, quæ Romæ a Græcis celebrantur in Basilica S. Athanasii.

San-

Sanctuarium undique per circuitum obſepiebant cancelli, quorum mentio eſt in hac Synodo Calcedonenſi. Euſebius etiam *l. 10. hiſt. eccl. c.* 4. loquens de ſtructura baſilicæ Tyri a Paulino Tyriorum Epiſcopo dedicata. *Locus* (ait) *Sanctuarii in ſpeciem quadratam columnis ſublimibus eſt undique circumſeptus, quarum media intervalla incerſtitiis ligno inſtar retis, aut tranſennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circumcluſa.* Additque altare in Sanctuarii meditullio ſitum eſſe.

Idemque ſcribit in primo hujus templi ingreſſu fuiſſe fontes, quibus abluerent ſe ingreſſuri: additque templi portas ſpectaſſe ad orientem ſolem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum verſa, ſpectabat orientem. idemque autor *l. 3. vitæ Conſtantini c. cap.* 36. deſcribens fundatam a Conſtantino Eccleſiam in ipſo Dominicæ reſurrectionis loco, tres ejus portas dicit poſitas ad ortum fuiſſe: & ſubinde c. 37 (ait) *portis ex adverſo erat fornix orbis dimidiati, & cæli circuli ſpeciem adumbrans in ſummo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Salvatoris Apoſtolorum numero pares tanquam corona cingebant.* Hæc Euſebius. Templi quoque Salomonis anterior facies proſpectabat orientem, ut multis locis tradit Joſephus, & ex eo Franciſcus Ribera in opere ſuo de templo Judaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde menſæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conſpiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Eccleſiæ. In ea quę ad lævam erat, reponebantur vaſa ſacra cum ſuis velis, ſimulque panis, partim conſecrationi ſacræque communioni deſtinatus, partim Eulogiis poſt Synaxim diſtribuendis, menſam iſtam Græci πρόθεσιν, ideſt propoſitionem, & διακόνιον vocant, cujus acceſſum Subdiaconis interdicit, nec non ſacrorum vaſorum contactum Synodus Laodicena Can. 21. In altera ad dexte-

teram erecta mensa reponebantur sacra Episcopi, aut Sacerdotis sacrificaturi vestimenta.

Per interiorem Sanctuarii circuitum dispositæ erans exhedræ pro sacerdotibus, & his sublimior Cathedra Episcopalis in medio, ac imo Sanctuarii hemicyclo ex adverso altaris, adeo ut sedens Episcopus, & altare, & populum recta prospiceret. Hujusmodi cernitur solium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olim S. Gregorius Papa, ut ipse de se perhibet sermonem ad populum habuit. Propter quæ veneran de antiquitatis vestigia sedulo admonuit insculptis marmori litteris nunquam fatis laudatus ejudem titularis Cardinalis Cæsar Baronius, ne quis posthac istius Ecclesiæ speciem immutaret, aut lapidem moveret: cujus etiam curam, atque ministerium sacerdotibus Oratorii Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Ista vero Pontificia sedes tribus est elevata gradibus supra contiguas hinc inde dispositas marmoreas exhedras. De cathedra Episcopi sic scribit August. in Psalm. 126. Quomodo vinitori altior locus fit ad custodiendam vineam, sic & Episcopis altior locus factus est, & de isto alto loco periculosa redditur ratio. Liturgia quoq; Chrysostomi sedem Episc. vocat ἄνω τὴν καθέδραν quæ sursum est cathedram. Clemens *l.* 2. *const*. *Apost*. 61. Similiter dicit in medio Sanctuarii sedere Episcopum (id est in medio penitioris parietis qui Sanctuarium a tergo ambit) & clerum sacrum ad ejusutrumque latus sedere.

Veruntamen ex ista cathedra, quæ divinis officiis inserviebat, non sermocinabantur Episcopi ad populum: neque ex ambone nisi minores Sacerdotes: sed quando Antistes habiturus erat sermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra supra celsiorem altaris gradum e regione navis. Eaque consuetudo vigebat, tum in orientalibus, tum in occidentalibus Ecclesiis. Gregorius enim Nazianzenus *orat*. 150. ait se concionante

can-

cancellos vim passos a confluente multitudine avida verbi Dei , καὶ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς αὐτῷ τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant , Sanctuarium circumsepientes. Et de Chrysostomo Socrates prodit quasi rem illi a cæteris Episcopis peculiarem, quo facilius audiri ab universa plebe posset, accedere solitum ad ambonem, ut inde concionaretur . Prudentius vero in carmine de Hyppolito martyre , ubi ejus Basilicam describit ita canit.

Fronte sub adversa gradibus sublime tribunal
Tollitur , Antistes prædicat unde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Eucharistico ad Faustum Episcopum ait.

Seu te conspicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs sedula circumsistit,
Expositæ legis bibat auribus ut medicinam.

Supra memoratus Clemens meminit duorum, ut appellat pastophoriorum, quæ solebant intra Ecclesias extrui , quorum pariter mentio apud Paulinum sub nomine Secretariorum, quæ dicit esse ad absidem in *epist. 12. ad Severum* . Cum vero absis peculiariter diceretur fornix, seu arcus ipsum sanctuarium superne coronans, colligitur inde, duo illa pastophoria , seu secretaria fuisse ad utrumque sanctuarii latus collocata, quorum unum inserviebat ad recondendam (ut aliquibus visum est) sacratissimam Eucharistiam: aut: ut est aliorum opinio, erat ipsa quæ nunc vocatur sacristia, & olim secretarium : quod nomen attribuebatur quoque sanctuario, ut diversis testimoniis paulo post comprobabitur : Græce quoque sacristia vocari solebat σκευοφυλάκιον , & cui ejus cura incumbebat Græce σκευοφύλαξ Latine sacrista, custos, & ædituus. Alterum passophorium , ac secretarium inserviebat recondendis sacris, & Ecclesiasticis libris: testatur enim Paulinus, se quod ad levam erat secretarium, hoc inscripsisse disticho.

Si

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas,
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Antequam verus Vaticana Basilica renovaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea juxta sacristiam a latere confessionis Apostolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipsius Basilicæ, ut constat tum ex ipsius veteris Ecclesiæ Ichonographia æri incisa, tum ex libro Ioannis Severani de septemurbis Ecclesiis. Idemque Paulinus de altero secretario ad templi dexteram a se descripti sito testatur a se positum in eo aliud distichum.

Hoc loco est veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma sacri pompa ministerii.

Locus itaque, sub quo sacra recondebatur Eucharistia solebat antiquitus, ut plurimum, esse armarium ad latus Sanctuarii, ut colligi potest ex prædicta mensione pastophoriorum, & sacrariorum, seu secretariorum apud Clementem, & Paulinum. Conc. Turonensc. 2. can. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini, sed constituit in altari reponi sub crucis titulo. Poterat esse loculus apte dispositus in illa crucis mediana parte qua se duo ligna committebant, ut ita verum Christi corpus esset loco imaginis crucifixi. Aut certe titulus crucis pro ipsamet cruce hoc loco usurpatur, ut velit Synodus Eucharistiam recondi intra loculum in altaris medio sub cruce ipsa.

Alibi Sacramentum reponi, & asservari solebat intra suspensam supra sacrum altare columbam ex auro, vel argento, ut colligitur ex supplici libello, quem Oecumenicæ Synodo quintæ obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. quærentes de Severo pseudo-Patriarcha hæretico, eumque accusantes, quod aureas columbas super altaria suspensas, & alias argenteas super baptisteriorum fontes ausu sacrilego diripuisset. Legimus in Basilii vita, quæ Amphilochio falso ascribitur, columbis argenteis includi solitam fuisse in templis, atque asservari Eucharistiam. Qui ritus suspen-

spendendi vasculo divinam inclusam Eucharistiam, quæ serico funiculo nunc elevabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primariis Galliarum Ecclesiis ad nostram perduravit ætatem, sed jam inolevit. Extat Venantii Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricensis præsul ex auro fabricari curaverat, ad condendum in ea divinum Sacramentum. Is vero Felix Synodo isti Turonensis secundæ legitur subscriptus. Asservatæ in templis Eucharistiæ suppeditat exemplum (ut alia omittam) Optatus Milivitanus *lib. 2. contra Parmenianum* in illo Donatistarum scelere, qui facta in Catholicorum Ecclesiam irruptione, depromptum inde Sacratissimi Dominici Corporis Sacramentum canibus devorandum projecerunt. sed canes ultrici dente atque efferata rabie non Eucharistiam, sed sacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa epist. ad Jacobum fratrem Domini meminit pariter asservationis fragmentorum divini Sagramenti intra Sacrarium.

Ut unde digressi sumus regrediamur ad secretarium, ea quidem voce res diversæ significantur. Primum enim apud Jurisperitos usurpatur pro secreto judicis auditorio, ubi seorsim, tum partes, tum testes audiebantur & lis seu causa occulte instruebatur, ac discutiebatur. Apud Ecclesiasticos vero scriptores diversa connotat: nunc ipsum conclave in quo vasa sacra, & alia ad sacrificium spectantia, omnisque ad templi cultum, & ornatum pertinen supellex asservatur. Nunc etiam illam Sanctuarii partem in qua vasa, velaque, & indumenta sacra ad sacrificium decenter apparabantur. Nunc demum pro toto ipso sanctuario usurpatur. Nam ut ordiar ab hac ipsa Synodo Chalcedonensi. Liberatus Diaconus in breviario c. 13. vocat secretarium Ecclesiæ S. Euphemiæ, locum in quo Synodus ista congregata fuit Gregorius Papa *l. 2. epist. 54.* Ecclesiæ Sanctuarium similiter secretarii nomine designat. Quod

idem

idem exprimunt complurium Conciliorum priscorum acta, 3. enim Carthagine habitum initio inscribitur in secretario Basilicę restitutæ. Et 4. Carthaginense similiter in secretario. Et 6. Carthaginense in secretario Basilicę Fausti. Et 7. Carthaginense in secretario quoque Basilicæ restitutæ. Et Milevitanum in secretario Basilicæ. Et Africanum plenarium in secretario Basilicæ Cæsaraugustanum in secretario. Arelatense 2. can. 15. diserte secretarium nominat ipsum sanctuarium.

Similiter vox *βῆμα* duplicem habet Ecclesiasticam significationem, seclusis ejus aliia apud profanos significatis. Nam præterquam quod sanctuarium communius significat, usurpatam lego & pro ambone: vocis quippe origo ac etymon locum denotat, ad quem per ascensum pertingitur *παρὰ τοῦ βαίνειν*, atqui, & ad ambonem, & ad sanctuarium gradibus conscendebatur; unde ambon *παρὰ τοῦ ἀναβαίνειν*, ab ascendendo Ideoque Gregorius Nazianz invectiva 1. in Julianum, postquam meminit hunc Apostatam, ac militiæ Christianæ desertore, fuisse olim Ecclesia clericum lectorem subjungit, *καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιώμενον τιμῆς*, loquens de ambone ex quo intra Ecclesiam legerat. Et forsan *μέγα βῆμα*, ut hic loquitur Nazianz. ambonem proprie denotabat, sicut *ἅγιον βῆμα* soli quadrat sanctuario, quo nullatenus lectoribus aut Clericis necdum sacris, licebat tempore divinorum officiorum accedere.

Quam rem perspicue docet Laodicænæ Synodi canon. 19. quo solis permittitur sacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare. Quæ utique ne ipsis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus can. 21. & 22. Concilium vero Bracarense primum can. 1. placuit, ut intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, nisi tantum Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est. Ex isto Concilio Bracarensi, & ex secundo Turonensi can. 4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Eccleſiis remiſſum de illa veteri orientalium diſciplina, cum hi Canones occidentales a Sanctuario ſolos laicos arceant, & Clericos indiſcriminatim admittant. Porro præfatus can 4 Turonenſis ſecundæ Synodi ſancit, *ut laici ſecus altare in quo ſacra myſteria celebrantur, inter Clericos, tam ad vigilias, quam ad miſſas ſtare penitus non præſumant, ſed pars illa quæ a cãcellis verſus Altare dividitur, choris tãtum pſallentium pateat Clericorum. Ad orandum vero, & communicandum laicis, & fœminis ſicut mos eſt pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen poſtrema Canonibus verba prioribus aperte contradicerent, niſi hoc ſenſu exponas patere laicis, & fœminis Sancta ſanctorum reductis ad proſpectum velis temporibus orationi, aut myſticæ communioni deſtinatis, ſed non ad introgrediendum.

Baptiſterium ſolebat eſſe non intra, ſed extra Eccleſiam, ut fidem facit Paulinus, qui Præfata ſæpius epiſtola 12. refert baptiſterium a ſe inter duas Baſilicas extructum. Cyrillus pariter Cathec. myſtag. 1. ſolitum conſtrui teſtatur baptiſterium extra Baſilicas ad vicina ipſis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & ſane ipſi baptiſmatum ritus quod ibid. deſcribit illud neceſſario præſupponunt. Horum priſca monumenta quibuſdam ſuperſunt locis: ut Romæ ad Lateranenſem Baſilicam baptiſterium Conſtantinianum, & in primariis Tuſciæ civitatibus Piſis, & Florentia Metropolitanarum Eccleſiarum baptiſteria ſejuncta nunc quoque cernuntur ab ipſis Eccleſiis.

Serius in Eccleſiarum uſum receptum fuit, ut fidelium cadavera intra templorum ambitum ſepelirentur, præterquam eorum quos Eccleſia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cæmeteriis, aut atriis templi condebantur: Epiſcopos tamen in ipſis Eccleſiis tumulari mos fuit, ut teſtatur Sozomenus *lib. ſecundo cap ult.* in quo ſcribit quoque Magnum Conſtantinum fuiſſe in Eccleſia Conſtan-

tinopolis ſepulcro conditum, quam ipſe idem in memoriam, & cultum ſanctorum Apoſtolorum extruxerat. Verum non in alia templi parte ſepultus eſt Conſtantinus, quam in veſtibulo, quod idem cenſendum pariter exiſtimo de Epiſcopis. Liquet vero ex Chryſoſtomi *Hom. 26. in 2. Corinth.* ſic loquente, Conſtantius Auguſtus Conſtantium Magnum ingenti honore ſe affecturum exiſtimavit, ſi in veſtibulis collocaret Piſcatoris; quod enim in Regiis janitores ſunt regibus, id in ſepulcro Reges ſunt piſcatoribus,& præclara ſecum agi putant, ſi janua ipſis aſſignetur veſtibularis. Concilium Bracharenſe primum anni 572 can. 36. prohibet, intra Baſilicas, ſepeliri fidelium cadavera. Inſuper Conc. Varenſe citatum in decreto *cap. præcipiendum* 13. *q.* 2. jubet extra Eccleſias ſepulturæ mandari fideles defunctos, ſed vel in porticu, vel atrio, vel in exhedris: quo nomine hic intelligito loca illa, quæ vulgo clauſtra dicuntur. Simile injungit Conc. Tiburienſe can. 17. allegato a Gratiano *c. nullus laicus de conſecrat. diſt.* 2. Idem jus edicitur pariter *l.* 2. *c. de Sacroſ. Eccleſ.* Scripſit tamen ad Paulinum Nolanum Epiſcopum Auguſtinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipſo Paulino interpellatus, a quo petierat pia quædam matrona, ut permitteret defuncti filii corpus in ſancti confeſſoris Felicis Baſilica deponi, ſic autem reſpondet Auguſtinus: *Quod vero quiſque apud memoriam martyrum ſepelitur, hoc tantum mihi videtur prodeſſe defuncto, ut commendans eum etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo ſupplicationis augeatur.* Nullum tamen de hujuſcemodi ſepultura Conc. Paulino ſuggerit Auguſtinus. Gregorii Papæ ſæculo jam invaluerat conſuetudo intra Eccleſiam ſepeliendi, ut conſtat ex *lib.* 2. *Dial. cap.* 23. *& l.* 4. *capit.* 51. 52. 53. *&* 54. Perhibet Gregorius Turonenſis Chlodoveum I. Chriſtianum Francorum Regem (qui anno Chr. 511. obiit) ſepultum fuiſſe in ſanctorum Apoſtolorum a ſe fundata Baſilica: fortaſſe vero id at-

attributum fuit prærogativæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam præ foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerent, fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa *l. 8. conſtit. Apoſt. c.* 58. Tertullianus *de oratione cap.* 11. Euſebius *l.* 10. *Hiſt. Eccl. cap.* 4. Paulinus *epiſt.* 12. *ad Severum*. Chryſoſtomus *Homil* 72. *in Joan.* & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, ut (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus *l.* 3. *Eccl. hiſt. cap.* 5. & Sozomenus *l.* 6. *cap.* 6. dum præclaram Valentiniani (qui poſtea Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Juliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, præ foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, ut manus lavarent quibus Sacramentum excepturi erant. Ideo enim admonet Auguſtinus *ſerm.* 252. *de Temp.* ut viri manus abluant priuſquam ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant; ideoque non ei neceſſe erat manus abluere.

CONC. ARELATENSE III.

QUarto a Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455. ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſe Concilium Ravennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum juriſdictionem, & viſitandi jus in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui ut dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipſum Fauſtum Ma-

ximi fucceffor bis fuit, primum in Abbatia Lirinenfi, poftremo in Epifcopatu Regienfi provinciæ Narbonenfis fecundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit: cujus ob eam caufam libros damnavit Romana Synodus fub Gelafio primo. Grave fcandalum ex illo Monachorum cum Epifcopo conflictu obortum eft. Rogatur a Confilio Theodorus ut hanc offenfam Faufto condonet: deinde hic fapienter ab Epifcopi juribus difcernuntur Abbatis jura.

Statuitur igitur ut Clerici Monachi a nullo quam a Theodoro ejufque fucceffloribus ordinari valeant. Atque ab eo folo Chrifma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo folo fufcipiant, Peregrini Clerici nulli citra ejus arbitrium ad communionem, & Ecclefiafticum minifterium admittantur. Laici porro Monachi ad folam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Epifcopus in clerum, vel ad ordines promoveant, nifi Abbate id poftulante. Require fuperius canon. 4 Chalcedonenfem cum ibi annotatis, quibus & ifta, & quæ fequuntur adjicimus.

Veterum etiam Monachorum fub Epifcopis fubjectio, non tantum aftruitur Canone Chalcedonenfi aliifque teftimoniis, quæ illuc congeffi, ut Dionyfii *Ecclef. Hierar. cap.* 6. Bernardi Abbatis, aliifque, fed etiam Papæ Adriani fecundi *epiftol* 27. ad Carulum Calvum Francorum Regem his verbis *Omne Monafterium in poteftate Epifcopi confiftere babet, juxta Canonicam authoritatem. Et quia hoc transgreffum, ideo plurima monafteria babentur deftructa*. Quod idem verbis eifdem reperitur ejufdem Papæ ad eundem Regem *epiftol.* 30. Concilii quoque Aurelianenfis primi Canon 21. ftatuit *Abbates fubeffe Epifcoporum authoritati. ac poteftati, & ab iis fi deliquerint effe corrigendos*. Hæc vero non a me ideo adducuntur, ut exemptionibus obfiftam, quas pofterioribus feculis regulares a fuprema fede impetraverunt, fed ut

meum

meum profequar toto hoc opere inftitutum veteres Ecclefiæ ritus, Canones, & inftituta indagandi, ut dignofcant lectores qualis fuerit prior, aut pofterior Ecclefiæ multis in rebus difciplina. Quia tamen graviffime difceptabatur quatenus pertingere regularium immunitates, cum ifti eas ultra præfcriptos limites proferrent, has fingillatim controverfias diremit, definitque accuratiffime Gregorii Papæ XV. conftitutio, quæ incipit, *Infcrutabili*. Ad quam ut normam inviolabilem fubfequentes Summi Pontifices Urbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de regularibus cum eædem concertationes recrudefceret, fuas omnes conftitutiones. decreta, & judicia conformarunt. Circa hæc quoque provide fanxerunt Patres Trid. *feff.* 5. *de refor. c.* 2. item *feff.* 23. *cap.* 15 præterea *feff.* 24. *c.* 4. necnon *feff.* 25 *cap* 3. in fine, & c. 5. infuper c. 7. & feptem fequentibus capitibus.

CONC. AGATENSE.

CElebratum Agathenfe Concilium fuit Chr. anno 506. fub Papa Symmacho. Eft vero Agatha Provinciæ primæ Narbonenfis vetus oppidum, coloniæ Maffilienfium. Congregatum eft Concilium, & venia Vifigothorum Regis Alarici fecta Ariani, qui non folum Hifpaniæ, fed etiam provinciis Galliæ Aquitanicæ, & Narbonenfi dominabatur, quas pater ejus Euaricus vi armorum invaferat. Tametfi vero, & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religio infenfi erant, hæc tamen non obftiterunt quin illarum partium Epifcopi dominationis injuftæ, & tyrannicæ jugo cervices fubmiferint, ut videri poteft apud Sydonium, qui fub Euarico Arvenorum Epifcopus fuit, *lib.* 7.

R 3 *epift.*

epist. 6. ad Basilium, quem Sirmundus fuisse probat Aquense in secunda Narbonensi Episcopum: & apud Gregorium Turonensem *lib. 2. hist. Franc. cap. 25.* sub filio autem illius invasoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus sanctissimum præsulem Cæsarium Arelatensem, qui huic Agathensi Concilio præfuit, aliosque qui huc convenerunt Episcopos his verbis Synodum aperire: *Cum in Dei nomine, & permissu Regis* (Alarici) *in Agathensem civitatem sancta Synodus convenisset, & in sancti Andreæ Basilica consedissemus, ibique flexis genibus in terra pro regno ejus, & pro longævitate populi Dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis permiserat potestatem, regnum ejus Dominus felicitate extenderet, justitia gubernaret, virtute potegeret, &c.* Similiter postquam Maximus tyrannus adversus religiosissimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellasset, Galliis per vim occupatis, Episcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctusque Martinus Turonum antistes ad ipsum, ut Imperatorem, recurrit, neque ejus mensam & convictum recusavit. Sed ipsi etiam Summi Pontifices subjectionem & pacem coluerunt sub Principibus hæreticis simul, & Italiæ invasoribus Odoacro, Theodorico, & hujus successoribus Arianis, quam rem nemo in dubium revocaverit.

Profiteor quidem haud licuisse his se sponte subjicere, si non vis major adegisset, sed post impositum hujusmodi tyrannicum jugum, proposita docent sanctorum Episcoporum, exempla, satius esse cum hujusmodi tyrannis, ac invasoribus violentis etiam hæreticis pacem civilem salva semper religione conservare, subjectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata transgrediatur) quam aut solum vertendo proprias Ecclesias deserere, aut rebellando, vel imprudenter obsistendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deterius præcipitem agere.

Sed

Sed ut ad Alaricum revertamur, refert Isidorus Hispalensis, ipsum feliciter regnasse subnixum orationibus quas Cæsarius Arelatensis, & Quintianus Retunensis Episcopi ambo sanctissimi pro ejus salute, & felici regno ad Deum fundebant; sed ex quo malevolorum mendaciis, & calumniis fidem adhibens ambo in exilium relegavit, tum demum fuisse a Clodovæo Francorum Rege victum, & occisum. Calumniam contra Cæsarium confictam refert ejus discipulus Cyprianus Tolonensis Episcopus, fuisse a malevolis accusatum perduellionis, quasi conspirasset transferre Arelatensem urbem in ditionem & potestatem Regis Burgundionum pariter Ariani. Sed meram fuisse calumniam, subsequuta Cæsarii exulis miracula, ejusque in propriam Ecclesiam revocatio, coarguerunt. Idem postmodum simili calumnia conflictatus est, attentasse ipsum prodere Arelatem Francorum Regi Clodovæo jam Catholico, dum post devictum, & cæsum in acie Alaricum Franci urbem illam obsidione premebant: adeo ut Gothi, qui urbem occupabant, vinctum miserint ad Theodoricum Italiæ Regem tunc Ravennæ, quam regni sui caput constituerat, residentem. Sed illum Theodoricus licet Arianus honoribus, & laudibus cumulatum remisit Arelatem liberum, in ejus accusatores indignatus: quam latius prosequitur historiam Cyprianus in vita Cæsarii.

Agathensis Can. 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum ut exponendum autumo, Sacerdotii quod anteriore dignitatis gradu præcellit reliquis ordinibus) elati superbia, communionem fortassis contempserit, aut Ecclesiam frequentare, vel officium suum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita ut, cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gradum suum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum ministrantium clericorum, qui alio nomine Canon dicitur. Observandum

hic eſt non omnes Sacerdotes quotidie miſſam celebraſſe, ſed tantum per vices. Qui porro Sacerdotes non ſacrificabant, iidem tamen divinis officiis intra Eccleſiam cujus miniſterio addicti erant, aſſiſtere, atque intra Sanctuarium de manu ejus qui miſſam celebrabat communicare debebat. Quia vero eveniebat aliquoties, ut Sacerdotes quibus diebus non ipſis obtingebant ſacrificandi vices, vel ex ſuperbia, vel ex tepiditate animi indevoti refugerent de alterius manu communicare, ſeque divinis officiis ſubtraherent, ita ſe gerentibus hæc pœna indicitur, ut reducantur ad Peregrinam communionem. Cujus pœnæ mentio quoque paulo infra fit can. 5. quo præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Eccleſiæ rebus ſuffuratus.

Diſſertatio de Laica, & de Peregrina communione.

Peregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sane id commune habet, ut quoties Clericis inducuntur, intelligantur eſſe pœnales. In primis communio laica clericis majoribus ſive ſacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus can. 19. *μόνοις ἱερατικοῖς ἔξον εἶναι εἰς τὸν θυσιαστήριον εἰσιέναι, καὶ κοινωνεῖν. Solis licet* (non quidem Sacerdotibus, ut minus perite aliqui tranſtulerunt, ſed ut exactius vertit Dionyſius Abbas cognomento exiguus) *ſacro miniſterio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare.* Veruntamen in alicujus delicti pœnam ſacri clerici quandoque iſto excidebant privilegio, nec niſi cum promiſcua turba licebat eis communione ſacra refici. Iſtud enim Agathenſe Conc. decernit can. 32 *Si Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit; aut chartam falſa-*

ve-

verint, aut falsum testimonium dixerit, ab officii honore depositus in Monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit laicam tantum communionem accipiat. Quem Canon. inserit Gratianus *dist.* 50. *c. si quis Episcopus*. Præterea Canon Apostolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus ep. 52. ad Antonianum ita scribit de Trophimo Sacerdote in persecutione lapso: *sic tamen admissus est Trophimus, ut laicus communicet*. Hoc pœnæ genus proprie depositio erat, hoc est de gradu Episcopatus, Sacerdotii, vel Diaconatus dimotio: sejuncta procul ab excommunicatione quæ prorsus a divinis Sacramentis excludebat, nec non a communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur segregatio. Id comprobatur Canon. Apost. 25. *Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus deponatur, & non segregetur*. ubi græcum exemplar ait) *καθαιρείσθω ἢ μὴ ἀφοριζέσθω. Dicit enim scriptura, non vindicabis bis in idipsum: similiter reliqui quoque clerici, &c* Supponit ergo duplicem accessuram pœnam, si ad depositionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Basilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideoque Patres quam sæpissime crimen idem in clericis depositione, in laicis excommunicatione plectunt. Idemque Basilius ad Amphilochium canon 3. sic habet: *Diaconus post Diaconatum fornicatus a Diaconatu quidem ejicietur, in laicorum autem locum extrusus a communione non arcebitur: quoniam antiquus est Can. ut qui a gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo plectantur*. In hoc ergo sita est laica communio.

Quia vero clericis depositis solitæ (ut eas vocat Cyprianus) sportulæ minimi præstabantur, sed ut plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac industria victum sibi quærere compellebantur, exclusi scilicet a decimis, & oblationibus Ecclesiasticis contingebat aliquando ut ex commiseratione ipsis Ecclesia præstaret alimoniam, aliter tamen quam sportu-

tulantibus, & immatriculatis clericis, nullus quippe illis suppeditabat annuos, aut menstruos redditus, nullamque ex oblationibus sortitionem,sed utrumque præstabat illis in dies alimenta,mensamque illis providebat eamdem cum Peregrinis fidelibus qui a proprio fuerant Episcopo per formatas litteras Ecclesiis commendati,ad quas peregre ibant. Atque hæc est meo quidem judicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, ut essent Ecclesiæ simul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum a se ipso erga Basianopolis Episcopum ad Alexandrum, residere in sua Ecclesia recusantem, scribit ad Theophilum Alexandrinum Synesius epist. 66. *In Ecclesiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec sacram cum illo mensam communem habui; domi vero perque, ac innocentes bonoravi.*

Cujus humanitatis exempla suppeditat Conc. Chalcedonense act. 7. providens ut ipsius Ecclesiæ Antiochenæ sumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus Et simili modo sustentationi providet Bassiani, & Stephani, postquam illos Episcopatu submovit act. 12.

Ad exemplum, & similitudinem hujus pænalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minus proprie peregrina communio, qua Episcopi aliique inter Sacerdotes primarii, seu præfecturam habentes non deponebantur prorsus a clero, sed tantum a digniori, & sublimiori pristino gradu, ut tamen in gradu inferiori clericorum consisterent, ut Episcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, isti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum stationem, & classem. Sic enim depositis Episcopis subtrahebatur illa redituum Ecclesiæ quarta pars, quam Episcopis sacris Canones reservabant, ut deinceps minora cum Sacerdotibus stipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præsunt, & quos Apostolus judicat duplici hono-

re.

re, hoc est stipendio providendos, ab hoc excidentes honore, minus stipendium inter Diaconos nanciscebantur. Isti quoque, sed magis impropria locutione dicebantur sustentari peregrina communione, tametsi victum, & stipendia cum inferioribus clericis ex Ecclesiæ distributionibus reciperent.

Hujusce pœnalis quidem, sed tamen mitioris disciplinæ legimus exempla, primum in Nicæna Synodo can. 8. qui Novatianos dudum Episcopos ad Ecclesiasticam unitatem redeuntes, si eorum loco jam fuerat aliquis orthodoxus Episcopus constitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiscopi gradu, ac ministerio, Conc. similiter Toletanum primum can. 4. sic decernit: *Subdiaconus defuncta uxore si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, removeatur, & habeatur inter ostiarios, & lectores*. His accedit Conc. Regiense, quod habitum est in Galliæ provincia Narbonensi secunda, quodque diserte meminit istius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem se in Ebrodunensem Episcopum fecerat ordinari a duobus tantum Episcopis, invito etiam Metropolitano, qualem se prætendebat eo tempore Arelatensis Episcopus, cujus cura, & sollicitudine, convocata hæc Synodus fuit anno 439. hujus ergo 3. Canone sic statuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in unam suarum parochiarum Ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi munere, aut peregrina communione foveatur: Nec quidquam ipsi de Episcopalibus officiis usquam usurpare liceat, præterquam in Ecclesia, quam cujusquam misericordia fuerit adeptus, in qua ei solum Neophitos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur*. Quę sane verba dignissima observatu sunt, sic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Episcopali gradu, ut non solum salva ei superfit Sacerdotii jura: sed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præcessione potiatur. Et tamen providetur ei, ut peregrina

com-

communione foveatur: Non est ergo ea communio laica, cum liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris sacrificium offerre, sed est communio non sacra, sed tantummodo corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foveatur.

Prosecutio Canonum Agathensium.

AGathensis Can. 8. *Placuit ut si clericus relicto officio suo propter districtionem, ad judicem sæcularem fortasse confugerit, & is ad quem occurrit solatium ei defensionis impenderit, cum eodem ab Ecclesiæ communione pellatur.* Itaque tam judicem sæcularem, quam clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in decreto *2. q. 3. Can placuit, ut clericus.* Edicit quoque *c. clerici de judiciis*, clericos de omni crimine sistendos Ecclesiastico judici: nec valere quamcumque consuetudinem in contrarium. His aliæ consonant Synodi veteres: Chalcedonensis Oeocumenica Can. 9. jubet clericorum lites non apud judices laicos, sed apud Episcopos agitari. Et Matisconensis primæ Synodi anni 576. Can. hoc idem jus renovat sub pœna excommunicationis in judice laico, & fustigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis judicium clericorum in causis gravium delictorum homicidii, furti, maleficii. Quæ Canonis permissio videtur arguere prohibitionem oppositam esse tantum humani, & Ecclesiastici juris, non divini quod est immutabile, & indispensabile. Justinianus in *auth. ut clerici apud proprios Episcopos. §. penult. colla. 6. seu novella* 83. statuit in omnibus criminibus aliis quam Ecclesiasticis conveniendos esse clericos coram sæcularibus judicibus. Consulito inferius Cabilonensis Conc. Can. 11.

Canon Agathensis 18. sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverit. Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur

Con-

Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyr. *c. & si non frequentius, de consecr. dist. 2.* Vide superius ad Antiochenum canon 2

Can. Agathensis 20 *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamsi noluerint inviti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calceamenta eis nisi, quæ Religionem deceant, uti aut habere non liceat.* Legitur *in dist. 2. c. clerici qui comam* Huc spectant Cart. quarti Conc. can. 44. & 45. quos superius require.

Canon 28. Monasteria Monachorum a monasteriis puellarum sancit esse longe remota, tum ob cavendas insidias diaboli, tum propter hominum obloquutiones. Citatur 18. *quæst. 2. cap. Monasteria puellarum* Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hispalense secundum *cap.* 11. & Synodus Oecumenica septima canon. 20 τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monasteria virorum, & Monastriarum interdicit. Similiter providet Innocentius Papa III. regesto 15. epist. 80. ad Helenensem Episcopum, & *lex sanctissima* 44. *cap. de Episc. & Cler.*

Can. 38 Clericos, & Monachos contumaces jubet verberibus coerceri. Pænæ Ecclesiasticæ non omnes spirituales sunt, ut censuræ, depositiones, irregularitates ex delicto, sunt præterea quædam corporales, ut carcer, jejunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus sub custodia cæduntur gravioris culpæ convicti Clerici, aut Monachi. Id fieri solitum præter canonem istum fidem facit Cyprianus in vita Cæsarii Arelatensis, necnon alius Canon Agathensis 41 his verbis *Clericus quem ebrium fuisse constiterit, aut triginta dies sit excommunicatus, aut corporali supplicio subditus sit.* Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallice de Vannes) numero decimus tertius. His accedit Concilii Liptinensis sub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati, canon 6. *Clerici* (inquit) & Mo-

Monachi, & Moniales fornicantes carcere, jejunio in pane & aqua, & flagellationibus plectantur. Denique Cassianus *lib. 4. de institutis Cænobiorum cap. 16.* post dinumeratas graviores aliquas Monachorum culpas, ita subjungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulsione purgantur.*

Canon. 44. *Benedictionem super plebem in Ecclesia fundere, aut pœnitentem in Ecclesia benedicere Presbytero pœnitus non licebit,* His tamen posteriores regulæ Ecclesiasticæ derogarunt, præsertim in missis Sacerdotum adjectis ad populi dimissionem benedictione populi, & ultimo Euangelio ex decreto Pii V. Carthusienses veterem ritum sequuntur, & dicta populi dimissione missam concludunt.

Canon. 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Ecclesiæ minus utiles, longe positas parvas Episcopus sine cõsilio fratrum si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.* Inferitur in decreto 12. quæst. 2. cap. Terrulas. Alioqui hoc ipsum Agathense Concilium Canon. 8. prohibet Episcopo alienare quidquam, aut distrahere de rebus Ecclesiæ sine consultatione, & consensu etiam Comprovincialium Episcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Eccles. alien. vel non.

Canon. 48. *Episcopi de rebus propriis, & acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint, derelinquant. Quidquid vero de provisione Ecclesiæ suę fuerit, sive de agris, sive fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesiæ reservari censuimus.* Simile dudum legitur sancitum in Apostol. canon. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo canon. 24. & a primo Concilio Hispalensi, cui præsedit S. Leander, & approbavit Pelagius II. Papa. Necnon a Magno Gregorio Papa *lib. 10. epistol. 42.* ad Deusdedit Mediolani Episcopum. Concil. Lateranum generale sub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non posse testari, aut quomodolibet inter vivos disponere de

de bonis per Ecclesiam acquisitis, sed in hæc Ecclesiam succedere. Vide cap quia nos cap. relatum est auribus, de testam. horum ratio fundatur in destinatione facultatum Ecclesiæ: de quibus ita judicat Urbanus Papa, & Mart. *Ipsę res fidelium, quę Domino offeruntur, non possunt aliis quam Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari; quia vota sunt fidelium pretia peccatorum, patrimonia pauperum.* His Bernardus suffragatur *sermon. 23. in Cantic.* dicens: *Ministri Ecclesiæ, qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impie sacrilegeque sibi retinent, duplici profecto peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur.* Idemque epistol. 2. ad Canonicum Lugdunensem. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retinens, tuum non est, rapina est, & sacrilegium*, Idem similia iterat epist 42. Advertant Clerici, quanta se damnatione ad stringant qui fructus Ecclesiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require superius circa hæc Concilii Antiocheni can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Presbytero, aut Diacono, aut Clerico sine antistitis sui litteris ambulanti, communionem nullus impendat* Vide Apost. can. 15. 16. & 32 Et Chalcedonensem can. 13. & quæ congessi de litteris formatis, & dimissoriis ad Concilii Carthaginensis Quinti canon. 7. Vide præterea Conc. Trid. *sess 23. cap. 13.*

Agathensis canon. 55 *Episcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat.* Idem statuit Concilium Epaunense canon. 3. sub Sigismundo Burgundiorum Rege, præside Alcimo Avito Viennensi Episcopo anno 518. & præterea Can. 13. Matisconensis secundi Concilii 55. Et obiter antiquitatem observa venationis per accipitres.

Agathensis canon. 64. Triennio suspendit a communione primum Clericos, qui a propria Ecclesia citra

justam

eorum id observandum esse decrevimus, ut nullus saecularium ad clericatus officium praesumatur, nisi aut cum Regis jussione aut cum judicis voluntate. Similis est sanctio *lib. 8. Capitular. Caroli Magni cap. 120. de Clericis hominibus, qui ad servitutem Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam a nobis licentiam postulent; hoc ideò quia audivimus aliquos ex illis non tam causa devotionis hoc fecisse, quam pro exercitu seu alia functione regali fugienda, quosdam verò cupiditatis causa ab his, qui res illorum concupiscunt circumventos audivimus, & ideo haec fieri prohibemus*. Cum legem tulisset Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis administrationibus vacassent ad Ecclesiasticum officium recipi, & milites non expletis stipendiis in monasteriis admitti prohibebat, priorem quidem hujus legis partem non improbavit, sed potius laudavit, posteriori verò acriter restitit S. Gregorius Papa *l. 2. ep. 62.* ad Mauricium.

Can. 21. statuit Abbates subesse Episcopis, & ab his, si deliquerint esse corrigendos. Require superius can. 4. Chalcedonensem, & Concil. Arelatense tertium cum annotatis.

Can. 26. *Id Sacerdotibus omnibus est decretum, ut ante Paschae solemnitatem non quinquagesima, sed quadragesima teneatur*. Observandum est Telesphori decreto, qui sextus a Petro Pontificatum gessit, Clericis omnibus injunctam fuisse abstinentiam septem plenarum hebdomadarum ante Pascha, *Quia* (inquit) *discreta esse debet vita Clericorum, & Laicorum*. Legitur hoc in decreto *c. statuimus dist. 4.* Id verò quia fortasse jam obsoletum, & antiquatum erat, reducitur hic ad communem populi usum.

Inchoatio verò jejunii a feria quarta post quinquagesimam necdum fuerat introducta: quinimo nec dum invaluerat sub Gregorii Papae I. Pontificatus exordiis, quibus certum est adhuc jejunium inchoari solitum feria secunda post Quadragesimae Dominicam, ut

fidem facit ejusdem Homilia 4. in Evang. quam etiam refert *l.* 1. *de officiis c.* 7. Non est tamen improbabile magnum Gregorium sub vitæ suæ finem constituisse demum, ut a quarta post quinquagesimam feria, ut nunc invaluit consuetudo, jejunium aperiretur: cum Gregorii ipsius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium jejunii esse affirmet; etsi aliqui suspicentur esse laciniam sacramentario Gregorii assutam.

Can. 29. *Rogationes, seu Litanias ante Ascensum Domini placuit celebrari, ita ut præmissum Triduanum jejunium in Ascensionis Dominicæ solemnitate solvatur: per quod triduum servi, & ancillæ opere relaxentur, quo magis plebs universa conveniat. Quod triduo omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis utantur.* Sidonius Apollinaris *l.* 7. *epist.* 1. ad Mamertum Viennensem Episcopum, hunc ipsum prędicat authorem Rogationum, quarum præsidio civium suorum, quorum exitium & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incursiones interminabantur, saluti consuluerit. Hæc porro contigerunt circa Chr. ann. 474. Post Mamertum Esychius Ecclesię Viennę gubernacula suscepit, cui successit Avitus, qui homil. in Rogationes, sic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modo, sed per orbem totum Rogationis observantiæ flumen irriguum.*

CONC. ARAUSICANUM II.

ARausione convenit hæc Synodus secunda Christi anno 529. ut Jacobus Sirmundus observat sub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amala suntæ filio; in Gallia verò liberis Clodovæi. Concilio præsedit Cæsarius Arelatensis, quod approbavit Bonif. II. Pont. in sua ad Cæsarium ipsum epist. quam ex antiquis manuscriptis Sirmundus in lucem protulit. Hac Synodo contra Semipelagianos, qui in Gallia maxi-

maximè in secunda Narbonensi Provincia per hujus hæresis præcipuos assertores eximii ingenii viros Cassianum, & Faustum percrebuerant, Christi gratiæ necessitas commendata est. Cassiani scripta solidè impugnaverat Prosper edito adversus collatorem libro Fausti verò lib. 2. de libero arbitrio, & de præscientia, ac prædestinatione oppositis, & sincerioribus libris oppugnarunt 3. sancti Episcopi Avitus Viennensis, Fulgentius Ruspensis, & Cæsarius Arelatensis.

Canon 3. *Si quis ad humanam invocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur à nobis, contradicit Isaiæ Prophetæ, vel Apostolo dicenti: inventus sum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.* Semipelagiani, seu Massilienses, quamvis contra Pelagium gratiam Dei ad salutem necessariam assererent, attamen in hominis arbitrio ejus semina, & dispositiones collocabant, scilicet in desiderio salutis ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem propriis, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad se attrahere dicebant; ut constat ex epistolis Prosperi, & Hilarii, quibus Augustinum admonent insurgentis istius in Gallia hæresis.

Can. 4. *Si quis, ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem etiam ut purgari velimus per Spiritus Sancti infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Sanctissimus Ecclesiæ doctor, & divinæ gratiæ propugnator insignis Augustinus gratiæ Christi vim, & efficaciam his verbis describit in lib. de gratia Christi cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus isti fateantur, qua futuræ gloriæ magnitudo non solum promittitur, sed etiam creditur, & speratur: nec solum revelatur sapientia, sed etiam ama-*

tur: nec solum suadetur omne quod bonum est, verum & persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solùm vocari, sed etiam esse Christianus. Vis illa quidem a Lutero invecta, quæ humanam voluntatem necessitate adigat, arcenda procul a gratia est, solaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui possit humana libertas dissentire si velit, ut definit Synodus Trident. sess. 6. can. 4. idemque Augustinus, qui memorato superius loco, aliisque permultis asseruit gratiam victricem suum semper sortiri effectum, adeò ut in libro *de prædest. Sanct. c. 8.* hæc asseveret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur, à nullo duro corde respuitur; cum ad hoc detur, ut duritiem auferat cordis.* Idem inquam *lib. de spiritu, & littera c. 33.* luculenter docet integram sub gratiæ ductu servari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipsum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Hactenus S. Doctor; nos vero errorem illum prorsus adversamur, qui voluntarium cum libero ita confundit, ut ipsam etiam necessitatē cum libertate conciliet.

Can. 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostro merito.* Desumptus est ex August. *ep.* 105. docet hæc Synodus neminem quantumvis justum promereri posse suam ad æternam vitam prædestinationem, seu quod eodem recidit, finalis perseverantiæ donum. Et fulcitur etiam isto Canone merè gratuita in Dei proposito æterno prædestinatio, hinc enim dependet series omnis gratiæ, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Prius enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo convenientia. Itaque prædestinatis effectus, non verò causa sunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit sub meritum perseverantię donum. Unde Apostolus *Roman. 6. Non*

est

est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Idemque Apostolus Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum* (scilicet Dei, quod Dei propositum, ut observat Augustinus, Apostolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati sunt sancti: quos enim præscivit, illos & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædestinationis Augustinus *lib. de prædest. Sanct. c.* 15. *& de bono perseverantiæ c. ult.* ut cum prædestinatio Christi sit exemplar, & origo prædestinationis Sanctorum, sicut *Christus prædestinatus est Filius Dei in virtute*, ut loquitur Paulus *Rom.* 1. ita ut gratuita prorsus fuerit ejus prædestinatio ex mero, æternoque Dei proposito, nullis ejus præcedentibus meritis, aut prævisis. Non enim Christum Maria peperit merum hominem, qui postea meritis accedentibus assumeretur ad unionem hypostaticam Verbi, sed simul & homo, & Deus esse cæpit. Itaque Christus, & ad ejus exemplar Sancti per æternum Dei propositum prædestinati sunt nullis prævisis, aut causantibus meritis; sed quia prædestinati sunt, ideò datum illis fuit, ut merentur divinæ gratiæ auxiliis vitam æternam. Prosequitur deinde Apostolus: *Quos autem prædestinavit* (nimirum quod præmisit Apostolus secundum propositum) *illos, & vocavit*, secundum propositum (*quos autem justificavit*) secundum propositum (*illos & glorificavit*) secundum propositum.) Denique istum omnem de æterna apud Deum prædestinatione sermonem Apostolus hac exclamatione concludit, quæ inepta esset, atque impertinens, si omnia essent ad prævisa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut rejectionem refundenda. *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! quis enim co-*

gnovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Roman. 11. quibus postremis verbis ostendit rursus, & instat, Deum prævenire omnia hominum merita omnemque bonum usum liberi arbitrii: & idcirco jure admirandum, atque inter arcana inscrutabilia Dei habendum, cur hujus misereatur, illius non misereatur.

Can. 14. *Nullus miser de quacumque miseria liberatur nisi per Dei misericordiam præveniatur, sicut Psalmista dicit, Misericordia ejus præveniet me. Et citò anticipet nos misericordia tua Domine.*

Can. 17. *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus.* Desumptus est ex Augustini opere perfecto contra Julianum *l.1.n.*83. Et ex ejusdem libro *de patientia cap.* 17.

Can. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ non debetur præcedit ut fiant.* Hinc igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratia præcedit Christi.

Can. 19. *Natura humana etsi in illa integritate in qua condita est permaneret, nullo modo se ipsum creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Can. ex Augustini epist. 106.

Can. 20. *Multa in homine bona fiunt quæ non facit homo* (ut sunt gratiæ omnes prævenientes de quibus suprà diximus) *nulla autem bona facit homo, quæ Deus non præstet ut faciat homo.* Depromitur ex Augustin. *lib. contra duas epist. Pelagii c.* 8.

Can. 22. *Nemo de suo habet nisi peccatum, & mendacium.* Ex August. *tract. 5. in Joan.*

Can. 25. *Aliquot divina potestate ad malum prædestinat os*

natos esse non solum non credimus, sed etiam si sint qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus. Hæreticis consuetum est falsa dogmata Catholicis affingere, ut sanam eorum doctrinam in odium, aut contemptum adducant. Sic Nestoriani Cyrillum columniabantur esse Apollinaristam hæreticum. Et Eutychiani Orthodoxos, qui distinctas, & inconfusas in Christo naturas propugnabant Nestorianæ hæresis insimulabant. Ita etiam Faustus eique coetaneus Gennadius ex inconcussa S. Augustini doctrina, falsas, & malè cohærentes conclusiones eliciebant, quas Augustini discipulis falso ascribebant, eosdemque hæresis insimulantes dicebant Prædestinatianos: quam calumniam ut amolirentur Arausicani patres, hunc canonem ad præcedentes addiderunt. Florus Hincmari ætati suppar, nomine Lugdunensis Ecclesiæ librum pereruditum edidit in defensionem Augustinianæ doctrinæ, in quo fictitium illud monstrum hæresis Prædestinatianorum a vaferrimo Fausto excogitatum, & commentitiis Arelatensi, & Lugdunensi Conciliis proscriptum ut Faustus comminiscitur, & ab Hincmaro Remensi post ducentos circiter, & sexaginta ab ætate Fausti annos resuscitatum, affirmat esse meram fabulam, nec ullam fuisse unquam Prædestinatianorum sectam. Sed hoc nomine Augustini defensores, & discipulos fuisse a Semipelagianis notatos affingentibus eis falsa, & hæretica dogmata.

CONC. LUGDUNENSE II.

ISTud ex antiquis manuscriptis restituit in lucem Jacobus Sirmundus summi vir ingenii, eximieque de sacris litteris meritus. Habitum fuit regnante in Burgundia Sigismundo, in Francia verò quatuor Clodovæi I. liberis ann. Chr. 517. huic præsedit Lugduni Episcopus Viventiolus. Hujus can. 2. speciali nota

dignus est: *Id quoque adjecimus, ut quicumque nostram tribulationem quamcumque, vel amaritudinem, aut communionem fortasse potestatis necesse habuerit tolerare, omnes una cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel dispendiorum obtentu causæ unus susceperit, consolatio fraternæ anxietatis relevet tribulatos.* Sapienter hoc decretum est, quia facile contingit, ut Episcopus ex officio agens per æmulorum, aut malevolorum suggestiones cadat in principis offensam, utque reliqui Episcopi sive metu displicendi, sive ambitione, sive alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Ut enim sileam exemplum Joannis Chrysostomi, qui Eudoxia Augusta illum insectante, fuit Orthodoxorum etiam Episcoporum Synodo depositus, aliaque hujusmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis sub regia Merovæi progenie in Synodo Parisiensi oppressus est a Chilperico Rege, hucusque conjuge Fredegundæ Prætextatus Rotomagorum Episcopus, ut refert Gregorius Turon. l. 5. hist. Francorum c. 1. Sub secunda verò, id est Caroli Magni stirpe Carolo Calvo regnante, Hincmarus Remensium antistes potestate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Sylvanectensem Episcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coegit, qua Rotaldum Suessionum Episcopum, cui erat infensus, justum, & integerrimæ vitæ præsulem Episcopatu dejecit, & sedem Apostolicam frustra appellantem retrusit in Monasterium. Idemque Remensis Hicmarus proprium nepotem suis injustis desideriis non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunensem Episcopum in altero Episcoporum malignantium Concil. Duziacensi deturbavit Episcopali sede, carcere inclusit quantumvis provocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, ut fidem faciunt eorumdem temporum Conc. Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum stirpe Hugo Ca-

Capetus Rex suspectum sibi Annulfum Remorum Pontificem, eo quod esset æmuli sui Lotaringiæ ducis Caroli Augusti prosapia consanguineus, per adulatorum, & aulæ mancipiorum Episcoporum Synodum Remis habitam sede dimovit, & vinculis addixit, suffecto ejus in locum Gerberto. Quam indignitatem, ut rescivit Joannes Papa XV. rem totam misso in Galliam Legato Apostolico revisit,& causa cognita libertati, pristinæque dignitati Arnulfum restituit,Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. se contulit, cujus opera promotus primum ad Archiepiscopatum Ravennensem: & postmodum defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Ecclesiæ thronum conscendit, nomenque Sylvestri II. sortius est.

CONC. TURONICUM II.

Habitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto anno Christi 570. hujus exordio Patres ita pronunciant *Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragium Congregatio Sacerdotum*.

Can. 1. convocari jubet Synodum Metropolitani, suorumque Comprovincialium bis singulis annis, aut si necessitas inevitabilis hoc impedierit, saltem semel in anno. Mandatque singulis Episcopis, ut ad Synodum conveniant, sub excommunicationis pœna, a qua sola dispenset certissima infirmitas, nullatenus autem Regis obsequium, aut Regis ordinatio: *non enim* (ait) *spirituali operi debet præferri regalis præceptio*.

Can. 3. de loco ubi recondendum est admirabile Sacramentum, & can. 4. de loco Sanctuarii, & quinam ab ejus ingressu arceantur, jam retulimus in diatriba, quam Synodo Calcedonensi subjecimus.

Can. 5. statuit *ut quælibet Civitas pauperes suos incolas pascat, ne aliis locis divagentur*.

Can. 10. statuit, ut Clerici victum sibi vestitum-

que

que artificiolo comparent, & ut iidem sibi propriis manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in suas ædes mulierem famulitii causa introducendi. De his actum diffusius ad Canones 51. & 52. Conc. Carthaginensis quarti.

Can. 18. assignat Monachorum jejunia per annum. Quia verò jejuniorum diebus non prandebatur, sed solum cœnabatur, idcircò sic ait: *De jejuniis antiqua à Monachis instituta conserventur, ut de Pascha usque ad quinquagesimam* (id est Pentecosten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exacte jejunent. Postea usque ad Kalendas Augusti ter in septimana jejunent, secunda, & quarta, & sexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Novembri, sicut dictum est ter in septimana. De Decembri usque ad NatalemDomini omni die jejunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die festivitates sunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandam gentilium consuetudinem Patres nostri statuerunt privatas in Kalendis Januarii fieri Litanias, ut in Ecclesiis psallatur, & hora Octava in Kalendis ipsius Circumcisionis Missa Deo propitio celebretur. Post Epiphaniam vero usque ad quadragesimam, ter in septimana jejunent.* In isto Canone primum observa per triduum a Kalendis Januarii fuisse consuetudinem veterem Litaniarum, & jejuniorum, ne fidelis populus communicaret sacrilegis dissolutionibus quibus indulgebant gentiles iisdem diebus in honorem Jani; quemadmodum multis in Ecclesiis sacros celebrari conventus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Baccanalium a quinquagesima.

Observa secundò diebus jejuniorum Missam differri solitam ad horam octavam: quia hora nona, & non ante licebat in jejuniis extra quadragesimam cibum capere

capere. Incidebat autem nona in tertiam post meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, seu cœna per quadragesimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam a meridie sextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam sextam veterum. Quo factum est, ut quamvis hora cœnæ jejuniorum hodiernorum multum prę illo veteri ritu soleat anticipari, decantentur nihilominus vespertinæ preces per quadragesimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum jejuniis. Nam veteres hora quæ nobis est post meridiem sexta vesperas decantabant, indeque quadragesimalibus jejuniis ad refectionem, hoc est cœnam prodibant. In reliquis autem per annum jejuniis Canon iste 18. edicit, ut hora octava celebretur Missa, nimirum hora post meridiem secunda. Post Missam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, [illegible]æ ibatur ad cœnam. Tertul. contra Psych. c.10. scribit, Psychicos (ita per contumeliam ipsos appellat Catholicos superbus, & protervus hæreticus) solitos non ultra nonam sua omnia jejunia protrahere, suos verò hoc est hæreticos Montanistas, usque ad vesperum. Id tamen apertè falsum, & calumniosum est quoad jejunia Catholicorum quadragesimalia, ut ex testimoniis sequentibus liquet, Basilius Magnus *hom. 1. de jejun.* loquens de quadragesima. *Expecta* (inquit) *vesperam ut cibum capias.* Chrysostomus *hom. 4. in Gen.* de quadragesima pariter sic dicit: *Non existimemus inediam usque ad vesperam ad salutem nobis sufficere.* Paulinus *ep. 6. ad Amandum. Quotidiana*, inquit, *jejunia non refugit, & pauperem mensam vespertinus conviva non horruit.* Hieronymus *epist. ad Eustochium* refert de quibusdam Monachis solitos fuisse post horam nonam cibum sumere, & apud eos jejunium totius anni æquale esse, excepta quadragesima, in qua districtius vivitur, atque ad pœnitentiam vela laxantur. Huc accedit

dit etiam Conc. Cabilonense dicens: *Solent plures qui jejunare se putant in quadragesima mox, ut audierint signum ad horam 9. manducare, qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium*. Citatur *de consecr. dist. 1.* Iste quoque Turonẽsis canon hoc idem perspicue decernit. Sic etiam testatur Micrologus *l. de Ecclesiast. observat. c. 49. In hoc differt quadragesimale jejunium ab aliis, quod in aliis post 9. in hoc autem post vesperam reficere nos debemus: nec juxta Can. quadragesimaliter jejunare censemur, si ante vesperam reficimur*. Benedictus Monachorum pater in Regula c. 41. *Quarta, & 6. feria jejunent usque ad nonam*. Et subinde: *ab initio quadragesimæ usque ad Pascha ad vesperam reficiantur*. Nec verò Monachis id peculiare credas, sic testatur Bernardus serm. 2. de quadrag. *Hactenus usque ad 9. jejunavimus soli: nunc usque ad vesperam jejunabunt nobiscum simul universi Reges, & principes, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, simul in unum dives, & pauper*. Denique August. *ep. 118. ad Januar.* ubi dicit horam solvendi jejunii esse nonam non de aliis ibi jejuniis loquitur quam Sabbatorum per annum. Id sanè fatendum, ab aliquot sæculis fervorem Christianorum multum deferbuisse, ideoque Ecclesiam de pristinæ disciplinæ severitate plurimum remisisse, quatenus fideles in deteriora lapsi ejus districtionis jugum è propriis cervicibus excussissent, si pia mater eos voluisset ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis salubrius fuisset. Hinc pessum iverunt publicæ antiquorum pænitentiæ, & canonum adversus peccatores præscripta pænalia, hinc jejuniorum miræ relaxationes tum horam præscriptam longè anticipando, tum comessationem antea prohibitam jejuniis interserendo, tum Xerophagias, de quibus superius ad Laodicænum canonem tractavimus circa ciborum, & potus substantiam ferè omnino abolendo.

CON-

CONC. TOLETANUM III.

VAlde memorabile iſtud Concilium eſt, utpote convocatum feliciſſimis auſpiciis cum primum Catholica fides, quæ prius ſub Viſigotis Arianis oppreſſa in Hiſpaniis ingemuerat, & quam paulo ante Rex Leovigildus atrociter fuerat inſectatus, adeo ut primogenitum ſuum Hermenegildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem opera S. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi converſum præcellenti virtute principem in vincula conjecerit, & ad ultimum capite truncaverit. At hujus frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis ſe præſtitit imitatorem. Hic mortuo parente Levigildio Regnum capeſſivit, ſimulque religione Orthodoxam non modo profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fovit, & propagavit. Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curavit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chr. 589. & Hiſpanæ æræ anno 627. hoc enim obiter diſcendum Hiſpanicam æram annis 38. anteriorem eſſe Chriſtiana epocha, ejuſque initium deſumi a Conſulatu Appii Claudii, & Norbani Flacci, quo factam inter trium viros Octavianum, Antonium, & Lepidum Imperii partitionem Senatus approbavit.

Subſcripſere Concilio antiſtites ex omni Hiſpania congregati, nec non ex ea Galliæ partæ quæ tunc Viſigotorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis aliique Gallicani Epiſcopi per ſe aut delegatos a ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui iidem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana. Migetius Narbonenſis Provinciæ Metropolitanus, & Epiſcopi Sedacius Biterrenſis, Boetius, aut Poetius Magalonenſis; (quæ poſtea

ſedes,

fedes Monfpelium translata fuit) Pelagius Nemanfenfis, Tigridus Agathenfis, Sergius Carcaffonenfis, & Agrippinus de civitate Loteba; ea nunc Lodeus dicitur.

Obfervatu digniffimus eft can. 7. *Pro reverentia Dei Sacerdotum id univerfa fancta conftituit Synodus, ut quia folent crebrò menfis otiofæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali convivio lectio fcripturarum divinarum mifceatur: per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceffariæ prohibentur*. Citatur apud Gratianum *dift.* 44. *c. pro reverentia*. Eadem pariter regula præfcribitur *c. in omnibus de confecr. dift.* 5.

CONC. MATISCONENSE II.

MAtifcona oppidum eft Æduorum amni Arari adjacens. Sedem habet Epifcopalem Lugdunenfi Metropoli fubjectam. Primum ibi Concil. celebratum fuerat in anno Chrifti 582. Pelagio II. Pontifice, atque in ifta Galliæ parte, quæ Burgundia eft, regnante Guntrano uno ex quatuor Clotarii liberis, qui regnum paternum in totidem partes, feu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ fedem fui regni collocante, Guntrano Aureliani, Chilperico Sueffionibus, & Sigiberto Metis. Poft fexennium fub iifdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege, celebratum majori frequentia fuit fecundum Matifconæ Con. anno 588. cui præfedit Prifcus Lugdunenfis, & cum eo federunt alii 60. Epifcopi.

Hujus can. 4. præfcribitur, *ut omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane, & vino fub Anathematis pœna*. Vide quæ annotavi ad Laodicænum can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ facrificiorum poft peractam miffam in facrario fuperfederint quarta, vel fexta feria innocentes ab illo cujus intereft in Ecclefiam adducan-*

cantur, & indicto eis jejunio, easdem reliquias conspersas vino percipiant. Huc pertinet narratio Evagrii *lib. 4. Hist. Eccl. c. 63.* Vetus (ait) consuetudo Constantinopoli fuit, ut si quando multæ particulæ sacratissimæ Eucharistiæ superessent, pueri impuberes, qui scholas frequentabant, accerserentur, qui eas manducarent. Contingit ut puer quidam Judæi opificis vitrarii cum condiscipulis admissus his reliquiis Sacramentorum participaverit. Hic domum regressus patri causam moræ sciscitanti puer simplex, & innocens rem uti erat significavit. At ille furore excandescens arreptum puerum in vitrariam fornacem conjecit accensam, mater inscia rei puerum toto triduo conquisitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace respondit: Cum mater ad ostium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illæsum conspicit, qui se a quadam eximii decoris muliere servatum asseruit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties esuriebat, allatum erogabat. Id miraculum protinus Justiniano Imperatori perlatum est, qui puerum, & matrem sacro baptismo lubentes ablui curavit. Patrem autem in sua impietate pertinacem crucis suspendio damnavit.

Can. 15. injungit laicis, *ut occurrentibus in itinere Sacerdotibus se veneranter inclinent, & si ambo equitent, laicus de suo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed si Sacerdos pedes incedat, & laicus æquo vehatur, descendat in terram laicus in venerationis debitæ significationem*. Contravenientes statuit ad tempus ab Episcopo præfiniendum, esse ab Ecclesia, quam inhonorat, suspensos, ac interdictos.

Can. 19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum supplicio spectatores interesse.

CONC.

CONCILIUM CONSTANTIN. II.
Et inter Oecumenica quintum.

NEstorianam perfidiam, & Eutychianam impietatem Synodi Ephesina, & Chalcedonensis prostraverant, non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreseos, & nova factionum molimina in dies alebat, & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudescebant, unde innumera dissidia per Orientem nascebantur. In hac tamen multiplici hæresum colluvie perfidia Eutychiana, quæ regnante religiosissimo Principe Marciano in multorum animis metu potius quam voluntate repressa latebat, post illius obitum in tantam prorupit audaciam, ut per omnem Asiam, & vicinas Europæ regiones omni furore, & strage grassata sit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam, & Constantinopolitanam fæde concusserit, de quibus singulis pauca hic perstringenda.

In primis Alexandriæ audito statim Marciani Augusti interitu, qui dum superstes fuit Chalcedonensem fidem strenuè tutatus fuerat, ea soluti formidine quicumque Dioscoro favebant, caput sacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuere Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primum, ut refert Liberatus c. 15. catervis hæreticorum stipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Episcopum, ex Chalcedonensi decreto, in locum deturbati ea sede Dioscori subrogatum, eumque in Baptisterio, quo confugerat latitantem jugulant, & flammis injectum in cineres redigunt, quos in ventum dissipant. Ægerrimè hoc tulit qui Marciano successerat Leo Augustus. Nec minus tamen bacchantur Alexandriæ Eutychiani hortante Timotheo Aeluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum cædes Patriarchicum Thronum dejecto inde Proterio invaserat. Quin etiam post hujus invasoris interitum per novam obsistentium Catholicorum stragem, & internecionem horrendam, projectissimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea sede collocant.

Antiochiæ vero non segnius insolescebant ejusdem sectæ hæretici authore præsertim Petro Cnapheo, seu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hæresin adjunxit Theopaschitarũ, vocesque trisagio addidit: *qui passus es pro nobis:* Iste concitata adversus Martyrium Episcopum Antiochenum multitudine illam violentus sedem occupavit. Quam eamdem decursis aliquot annis alter Eutychianæ sectæ propagator insignis Severus invasit, depulso Flaviano Catholico præsule, favore subnixus & gratia imperatoris Anastasii, qui sublato e vivis successore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Severus ex ista sic occupata sede sanctam Chalcedonensem Synodum publice anathematizavit, Ecclesias depopulatus est, piosque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exiliis, cedibus atrociter divexavit, & in his 300. Monachos immaniter excruciatos trucidavit, omniaque luctu, cruore, & cadaveribus funestavit.

Nec minus infestas Eutychianorum furias passa est Constantinopolis Ecclesia. Primum quidem sub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Episcopatu retinendo omni præsidio, & industria tutatus est, quique Chalcedonensis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificum elusit. Deinde sub Antimo qui abdicato Trapezuntis Episcopatu in sedem Constantinopolitanam involavit, ut primum vacare cæpit obitu Epiphanii Catholici Episcopi, quam ille non destitit sua deinceps hæresi contaminare. Quæ cum graviter ferret Romanus Episcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis causa Constantinopolin ad Justinia-

num Augustum concesserat, non modo Antimi consalutatione omnique communione abstinuit, sed & ipsum obsistente licet Theodora Imperatrice Patriarchatu dimovit, Mæna spectatæ Religionis viro in illius locum suffecto, quem sua ipse manu sacravit applaudente Senatu, & populo, suaque sanctione id omne comprobante Justiniano. Et ita repressa illic hæreticorum vesania tantisper conquievit.

Sed & Orientem infestabat præterea hæresis Nestoriana, quam valde fovebant libelli quidam a tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopsuestiæ Episcopus, qui ante Synodum Ephesinam adversus hæreticos Eunomium, & Apollinarem ita scripserat, ut unam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam fuisse Dei matrem palam inficiaretur. Igitur Nestoriani interdictis per edicta Imperialia Nestorii libris, ne deesset unde populi virus Nestorianum haurirent, scripta Theodori studiose vulgarunt non Græco tantum idiomate, sed conversa etiam in Syrorum, Persarum, atque Armenorum sermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus a Cyrillo Alexandrino conscriptis, totidem opposuerat, & cuderat acres, aculeatasq; censuras, Tertius Ibas Edessenæ civitatis Episcopus, qui scripta ad Marin Persam epistola coarguit Rabulam decessorem suum, quod immerito Mopsuestenum quem optime de Ecclesia meritum, & strenuissimum hæreticorum debellatorem asseruit, anathemate damnasset. Postmodum Dioscorus, ejusque in Ephesino Conciliabulo asseclæ Edessenum Ibam duas Christi naturas prędicantem adversus Eutychen crudeliter insectati sunt, tamquam ab Ephesina Synodo, & a Cyrillo dissidentem, eumque sæpius in vincula redactum, & condemnatum deposuerunt. Ab his provocavit Ibas ad Synodum Chalcedonensem, quæ Ibam Nestorii dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & pristinę di-

gni-

gnitati reſtituendum duxit; de ipſius tamen ad Marid epiſtola nihil definivit.

Ad Neſtorianam, & Eutychianam luem 3. peſtis, & calamitas acceſſit ex duobus monachis novæ Lauræ, (id erat S. Sabæ in Palæſtina Monaſterium) Nonno, & Leontio Byſantino. Iſti collectos ex Origenis voluminibus maximos quoſq; errores in omnes orientis plagas diſperſerunt: quorum ſumma erat ante corpus animam extitiſſe in cœlo, ubi varia peccata commiſerit. Cælum, ſolem lunamque, & quæ cælis ſupernatant aquas eſſe quaſdam animatas, & rationabiles virtutes. In reſurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura. Impios homines, dœmoneſque in priorem ſuum a creatione ſtatum eſſe reſtituendos. Pro dæmonum ſalute Chriſtum denuo crucifigendum, atque idipſum patiendum eſſe a malignis, qui in cœlo ſunt ſpiritibus. Horum amentia ne latius in dies ſerperet, ſuppliciter id poſtulantibus Monachis quibuſdam Jeroſolymitanis, atque Pelagio Diacono Vigilii Papę apocriſario, & Menna Conſtantinopolis Patriarcha, Juſtinianus Imperator non tantum Eutychianos, ſed inſuper Origeniſtas ſevero coercuit edicto quod poſtea trium orientis Patriarcharum, ſed & Vigilii potiſſimum ſuffragio comprobatum eſt. In quo illud aſſeritur ex Origenis libris Arium Manetem, ac fere omnes reliquos hæreticos tamquam immanes feras ex antris, & caveis proſilientes, gregem dominicum devaſtaſſe. Iſtiuſmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæſarææ Cappadocum antiſtes Theodorus Origeni addictiſſimus, ſectaque Acephalus, quæ ramus, & propago quædam erat hæreſis Eutychianæ, præterеaque Pelagio Diacono ſummopere infenſus.

Ut igitur quaſcumque poterat Origeni, & Acephalis ferret ſuppetias, Juſtiniano principi, cujus gratia pollebat, ſuadet, ne ſe tot curis, & laboribus confice-

ret in Acephalis insectandis, & Chalcedonensi tuenda Synodo; facili quippe negotio totum posse componi, si Mopsuesteni Theodori libros, Ibę epistolã, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob causam quicunque cum Eutyche sentiunt, licet in varias dissecti partes, a Chalcedonensi Concilio decebat abhorrere, nisi quod Theodoritum, & Ibam juste ob hæresim suis dudum sedibus ejectos restituisset, atque in Synodi consessum admisisset. Deinde quod Ibæ relinquendo intactam epistolam, ejusque authorem honorifice restituendo, videretur hoc ipso Theodori doctrinam tantopere in ea epistola collaudatam approbasse. His vero detersis tribus maculis fore tandem, ut alioqui gravissima Synodus nemine discrepante ubique recipiatur.

Ista Theodorus Cæsariensis Justiniano vaferrime simul & mendacissime suggessit. Non enim sacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & pristinam sedem, & sacrum consessum recepit, nisi post testimonia pęnitentię, & publicam sincerę fidei professionem. Nec ullum Theodoro Mopsuesteno haberi honorem voluit, cum nihil de illo propositum aut definitum in ea Synodo fuerit, sed si qua ejus mentio fuit in his quæ scripsit Ibas, ea dumtaxat historice recitata sint, quomodo multæ in Conc. proferri aliquando solent privatorum scriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longe quippe distant Synodica inquisitio, & simplex recitatio. Si enim de singulis quæ recitantur definiendum esset, res in immensum abirent, & Synodi scopus cui sedulò intendendum est in diverticula innumera molestiarum, & confusionum plena distraheretur. At Theodorus ipse in unum illum scopum collimabat, ut Chalcedonensi Conc. fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum adversarios Nestorianos converteret, Catholicos vero inter se committeret, ac schismate ab invicem divelleret,

un-

unde ipſi debiliores evaderent, & ſtudia ſua alio diverterent, Eutychianis vero, robur, & ſecuritas accreſceret. Hęc ſapienter penetrans Vigilius Pōtifex Theodorum iſta molientem ſcriptis litteris graviter coarguit: Juſtinianus tamen Theodoro morem gerens miſſis in omnem partem litteris Epiſcopos ad trium præfatorum capitum damnationem inſtanter urget. Horum pars quidem acquieſcit, pars vero metuens ne Chalcedonenſi Conc. fraus fieret, moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione reſpondet eſſe dijudicandam, non vero privatorum aliquorum ſtudiis. Itaque rem eo tandem Juſtinianus deduxit, ut capitula tria ſimulque Origeniſtarum cauſam ad Oecumenicæ diſquiſitionem referrentur.

Anno igitur Chriſti 553. Conſtantinopolitana Synodus ſecunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ urbis Epiſcopus, qui Mennæ ſucceſſerat, Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui abſentis Euſtochii Ieroſolymitani Epiſcopi vices agebant, omneſque ſimul fuere centum ſexaginta Epiſcopi. Vigilius vero Papa, qui non abs re multum in univerſam Eccleſiam diſcriminis ex iſta machinatione, quam Theodori Cæſarienſis fraudulenta mens pepererat, ſuſpicabatur, pertimeſcebat, neque aliter in iſtam convocationem conſenſerat, quam quia Juſtiniani potentiæ, ſeu potius impotentiæ obſiſtere citra ipſius Eccleſiæ grave aliud periculum, & damnum minime poterat, non judicavit per ſe, aut ſuos legatos huic aſſiſtere Synodo, licet tum temporis ab ipſo Juſtiniano accitus Conſtantinopoli verſaretur, ne ſua pręſentia per ſęcularem poteſtatem adigeretur (ſicut pluries in aliis Conciliis per Imperatores convocatis contigerat ipſis orthodoxis Epiſcopis, atque aliquando ipſi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipſi Eccleſiæ dedecori, ac detrimento verteret; ſed ſibi ſine

cujus approbatione Synodus nihil ratum ac validum poterat decernere, expectandum esse totius rei exitum, maxime cum abessent Occidentis Episcopi, a quibus sinceriorem poterat sibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum sibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decrevisset. Hanc Vigilii tanto in discrimine prudentiam magnopere commendat illustrissimus annalium Scriptor.

Viglius tamen ut ad Concil. accederet, eique præsideret etiam atque etiam rogatus fuit, primum quidem a tribus Patriarchis, & septendecim Episcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilii nomine functi sunt: Deinde a tribus Patriciis cum pluribus simul Episcopis ab Imperatore missis; nullis tamen precibus adduci potuit, ut a Præcessorum suorum (hanc enim obtendit excusationem) consuetudine recedat, qui nunquam in Oecumenicis Synodis consederant. Prolixe tamen suam voluntatem, & consensum pollicitus est, in his rebus, quæ sacro approbante Concilio pro Ecclesiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in secretario Concilium auspicantur. Actum est inprimis de Theodoro Mopsuesteno, cujus productis, & examinatis libris anathema in eum, ejusque doctrinam conclamatum est; definitumque producto in hanc rem Augustini testimonio hæreticos etiam post mortem condemnari posse. Itum hinc est in epistolam Ibæ, quam ut a recta deflectentem fide Patres censura notarunt, & ultra legi prohibuerunt. Idemque decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi sunt can. 14. quibus Catholica fides adversus Nestorium, Acephalos, aliosque Eutychis, & Severi sectarios explicata est.

Actum hic pariter de Origenis, Didymi, & Euagrii erroribus, quos uno quasi ore Patres omnes detestati sunt, Operæ pretium erit omnem damnationis scripto-

ptorum Origenis historiam ab ipsis primis exordiis contexere. Primus Origenis viventis libros damnaverat ejus Episcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque ut hereticum anathematis sẽtentia perculerat, ut scribit Hieronymus *lib. 2. adversus Rufinum*. Pro sui vero defensione litteras Apologeticas ad omnes Ecclesias scripsit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen a se amoliri studet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis exscriptorem, qui ad sanam Origenis doctrinam sua zizania superseminaverit. Cæterum ex officio fecisset Origenes si sufficienter providisset, ne (quod postea contigit) fraus aliqua ulli ex suis libris fieret, illique sibi ascripti errores latius serperent. Colligendi ergo fuerant ab ipso singillatim in unum quasi fasciculum, & deinde ab ipso refellendi, & Anathematizandi. Præterea non in uno alterove codice, sed uti observat præfatus Hieronym. in omnibus fere libris, quos innumeros edidit Origines, eædem semper hæreses inspersæ leguntur.

Contigit exinde sub ann. Christi 399, ut Theophilus Alexandriæ Episcopus collecta subditorum sibi Episcoporum Synodo libros damnaret. Origenis, ejusque fautores communione fidelium excluderet. His rebus Theophilus scriptis litteris Anastasium Roman. Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis literis Anastasius eodem anno, & Origenem, & Origenistas publica sententia damnavit, ut testatur Hieronym. *epist. 71. ad ipsum Theophilum*, & *ep. 79. ad Pamachium*, & *Apolog. 1. & 2. ad Ruffinum*. Multitudo subinde Monachorum Ægypti a Theophilo ex tota Ægypto depellitur, conceditque in Palęstinam, unde pariter ejecta Constantinopolin ad Chrysostomum confugit, qui eos peregrina communione suscepit, providens ipsis de victu, promisitque, fore se intermedium reconciliationi ipsorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideo donec plenior causæ

cognitio haberetur, ut scribit Sozomenus *lib. 8. c. 13.* noluit monachos ad Sacramentorum Ecclesiæ, communionem admittere, preces tamen eis in Ecclesia fundere non prohibuit.

Diu obstitit Chrysostomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accusationẽ adversus Theophilum Arcadio Augusto exhiberent. At ubi nulla demum spes illis reditus & pacis affulgere visa est, non amplius distulere libellum Imperatori adversus Theophilum offerre gravibus refertum accusationibus, adeo ut Theophilus in capitis discrimen adduceretur. Credidit Theophilus simulque illius adversus Origenistas commilito studiosissimus Epiphanius Constantiæ Cypri Episcopus hanc fuisse Chrysostomo impulsore factam accusationem & ipsum esse Origenistarum fautorem falsa in utroque persuasione delusi. Epiphanius Theophili suasu ad Chrysostomum scribit de cogenda Constantinopoli Synodo ad condemnandum Origenistas, sicut a Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipso Anastasio Romæ. Cui rescripsit Chrysostomus Ægyptios monachos conqueri se falsis appeti accusationibus. Quod vero spectabat ad rem Origenistarum, cum id nulla fuisset Oecumenica Synodo definitum consultius sibi agendum videri circa libros Origenis, ne majus ex ea concertatione dissidium, & schisma nasceretur: quandoquidem plerique sanctissimi Patres, & Ecclesiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minime acquiescens suadente Theophilo Constantinopolim profectus est.

Advenientem in urbem Epiphanium Chrysostomus omnibus humanitatis officiis prosequutus est, rogavitque ut una Ecclesia, & una domo secum uteretur. Ille vero negavit se ullatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros aperte damnasset, monachosque Origenistas expulisset, Epiphanius post aliquot disputationes, & simultates cum clericis, Episc.

qui

qui tunc in urbe Regia versabantur, quosque nec a Chrysostomo divellere, nec ad suas potuit transferre partes admonitus tandem sibi periculum impendere, si forte tumultus aliquis, aut seditio moveretur cujus ipse incentor esset, destitit ab inceptis, & ex urbe directo in Cyprum itinere navigavit, re ob quam venerat infecta. Digresso Constantinopoli Epiphanio Theophilus jubente Arcadio profectus est in Regiam civitatem, ut accusationibus, quibus impetebatur, responderet. In hoc itinere complures collegit, secumque adduxit Episcopos, in animo habens quod re postea complevit, Synodum adversus Chrysostomum in ipsius dioecesi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Augustam sanctissimo praesuli, qui eam saepius coarguerat, esse infensam. Quin etiam fortuito evenit, ut cum pro concione Ghrysostomus alludens ad Eliae prophetae verba 3. *Reg.* 18. sic exorsus esset: *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedunt mensam Jezabel &c.* Quotquot ei adversabantur Imperatricem acrius in ipsius perniciem accenderint persuadentes haec conviciandi studio prolata adversus eam fuisse, simulque adversus Theophilum. Severianum, Acacium, Antiochum. Episcopos, qui Eudoxiae cura, & impensis Constantinopoli alebantur. Haec ergo impotens irarum acrius conspirat cum ejusmodi Chrysostomo infensis Episcopis in ipsius exitium.

Convenit itaque Concilium malignantium presidente Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis suburbium. Eo citatus Chrysostomus reus cum non accessisset, damnatur absens, & sede, ac dignitate deponitur. Quin etiam postulante Pseudosynodo, & urgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi vero profugi cum veniam supplices rogassent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic vero qui gravissimorum criminum accersitus reus Constantinopolim judicandus advenerat, Urbem primum trium-

triumphali comitatu intravit, honoribus in aula cumulatus est, Synodumque in vicinia Regiæ urbis habuit, cui præsedit factus ex reo de repente judex Episcopi sibi nullatenus subditi, atque in aliena Diœcesi, cujus etiam Antistiti ante aliquot annos totius orientis Episcopi in secunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulserant.

Scribit Socrates hunc ipsum Theophilum cum frequenter Origenis scripta leget, dicere solitum, ejus libros similes esse prato omnibus florum herbarumque generibus consito, unde bona, & salubria multa decerperet, quæ vero mala inerant, missa faceret. Gelasius etiam Papa prçcessoris sui Anastasii vestigiis insistens, in Concilio Romano de Origene sic pronunciat: *Origenis nonnulla opuscula, quç vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum authore suo dicimus esse renuenda.* Ita Gelasius qui anno 492. Pontificatum iniit annis circiter 60. ante istam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demum Synodum ut propius attingamus, compertum est, ipsam multarum etiam inter Catholicos dissensionum seminarium fuisse. Quamvis enim circa fidei definitiones quas edidit, omnes Catholici convenirent; attamen in his quç circa facta, & personas versabantur dissensiones acerrimæ, atque diuturnæ succensæ sunt. Receptissimam, & inconcussam totius Ecclesiæ doctrinam his ipsis verbis tradit sapientissimus Cardinalis Bellarminus *lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 2.* Primo posse summum Pontificem cum suo cœtu consiliariorum, vel cum generali Concillo errare in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione, testimoniisque hominum pendent, Secundo posse summum Pontificem ut privatum doctorem errare etiam in quæstionibus juris universalibus, tam fidei, quam morum, idque ex ignorantia ut aliis doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schiſmata in Eccleſiam inveherent, aut etiam Pontificem ipſum, vel Synodum pervicaciter deſpiceret, quibus ob dignitatem debetur ſemper a fidelibus veneratio, illi procul dubio Deum offenderent, & ſcandalum fidelibus objicerent.

Cæterum ex iis qui tribus capitulis non acquieverunt perſuaſi damnationem illorum, vel non eſſe vero conſentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonenſi (qui fuerat Theodori Cæſarienſis ſcopus) injurioſam, quidam eo progreſſi ſunt, ut ſeipſos a reliquis fidelibus divellerent, eorum communionem, & ſocietatem omnem averſantes, & ſchiſma ſponte inducentes. Hujuſmodi fuerunt Iſtriæ complures Epiſcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Inſubriæque, atque in primis Paulinus Aquilejæ, & Honoratus Mediolani antiſtites. Hi namque Synodum iſtam tametſi authoritate jam Apoſtolica roboratam non ſunt veriti reprobare, in Pſeudoſynodo a ſe coacta non modo inconſulto ſed etiam palam adverſante Romano Pontif. Pelagio II. ut patet ex hujus ad ipſos epiſtolis. Atque hoc eſſe exordium Patriarchatus Aquilejenſis per ſchiſma uſurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narſete Patricio, & Exarcha Italiæ ſub Juſtiniano Principe, ut tantam proterviam ſua potentia, & armis compeſceret; Paulinum autem, & Honoratum ut ne farii ſchiſmatis authores militum cuſtodiæ traditos Conſtantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam cauſa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipſi diram, & ſacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulo ante deſævierat cum horrendo univerſæ Eccleſiæ deſpectu, & ſcandalo contra Vigilium Papam, Synodum iſtam approbare renitentem.

Iſtæ quidem per Juſtinianum ejuſque in Italia Ducem Narſeten vexationes, excitarunt graves rerum turbas tota præſertim Italia, donec poſtremo Sancti

Gre-

Gregorii, & Sergii Pontif monitis, & insigni prudentia extinctum est istud incendium, sedatæqueperturbationes Ecclesiarum,ita ut Synodum 5. iidem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulo ante infensiores.

Alii vero trium quidem capitulorum damnationi minime ac quiescentes non ideo tamen a communione se subtrahebant eorum qui damnabant: In primis enim perspicuum est Vigilium Papam hujusmodi damnationi capitulorum, quæ ab eo enixe postulabatur diu, & constanter restitisse, nec eam potuisse Justinianum ab ipso extorquere, nisi postquam ægritudine, senioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detrusit, in quo dies multos elanguit, modico tantum pane, & aqua pastus. Comites autem Vigilii Romanos Clericos, ceu vilia mancipia Justinianus ad metalla damnavit omni calamitate mactandos. Vigilius vero ærumnis confectus postquam ereptus e carcere Romam regreditur in Sicilia interiit. Scripsere de his Paulus Diaconus *lib.* 3 *c.* 12.*& lib.* 4 *cap.* 4. Beda *lib. de sex ætatibus.* Liberatus in Breviario,addens Vigilium fuisse quidem ab hæresi afflictum, sed non coronatum, eo quod non aliter fuerit liber dimissus quam trium capitulorum diu recusatam damnationem relaxando. Hæresim vero Liberatus non aliam dicit quam Eutychianorum, qui hanc condemnationem fieri satagerant. Quamquam revera illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lędebat,sed tantum Nestorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui consentiebant huic damnationi trium capitum fuisse a Justiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, dissentientes vero sedibus, dignitatibus, & opibus spoliatos in ærumnosa exilia relegatos fuisse, aliosque fuga latitantes in angustiis felicem (sic loquitur Liberatus) exitum suscepisse. Isidorus quoque *de viris illust. cap.* 25. Victorem perhibet Episcopum Africanum fuisse pro trium capitulorum defensione multatum exilio;

de-

deinde in carcere mortuum sub Justiniano. Facundus quoque Hermianensis alter Episcopus Africanus eandem ob causam deportatus in ærumnosum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Episcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Justiniano fuit, quo in exilio vitam finivit, sed honorifice tumulatus fuit juxta Confessorum Africanorum sacra pignora, quibus Hunericus Vandalorum Rex linguas ob fidei constantem professionem exciderat. Hæc in suo Chronico scribit Victor Tununensis, qui temporibus illis Constantinopoli versabatur.

Cassiodorum quoq; hanc Synodum non probasse inde colligit Baronius ad ann 556. n. 2 quod cum cæteras recenseat Oecumenicas, nullam hujus habeat mentionem sicut ipse S. Gregorius Papa fecisse aliquando visus est, dicendo se quatuor Oecumenicis Conciliis parem cum quatuor Euangeliis venerationem deferre. In quinto enim Concil. (ut ipse attestatur) non de fide sed de personis tractatum fuit. De Felice vero trium capitulorum defensore ita scribit libr 3. epist. 14. *Felix præsentium lator cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec a Catholica fide discesserit, &c.* Idemque *lib.* 3. *epistol.* 37. ad Constantium Episcopum Mediolanensem. *Quod autem scripsistis, quod epistol. meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindę transmittere minime voluistis pro eo quod quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime trasmitteretis: Unde nunc ista facimus ut vobis placuit ut quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa autem Synodo, quæ postmodum Constantinopoli facta est, quæ a multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra sanctissimas Synodos constituerit, vel senserit, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est. Et de his personis de quibus in Chalcedonensi Synodo nihil continetur: sed post expressas Synodos, seu Canones facta contentio, & extrema actio de personis ven-*

vetilata est, *Nos tamen ficut voluiftis ita fecimus*, *ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus*. Hæc ſanctus Gregorius: & ita ſe ille geſſit circa perſonas, quæ Schiſmate ſe ab approbatoribus hujuſce Concilii non diſcindebant. Quin etiam approbatiſſimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ ſecundi litteris una cum actis ſextæ Synodi conſtituit, *ut post quartas Oecumenicas Synodos*, *hæc a Leone tranſmiſſa*, *qua Monothelitæ damnantur*, *quinto loco poneretur*: Unde ex conſenquenti quintam iſtam excludebant ſub Juſtiniano adverſus tria capitula convocatam.

Admonet ſapienter Baronius, quintam Synodum malis initiis, & mala intentione auſpicatam nihil Eccleſiæ contuliſſe præter innumeras diſſentiones, clades, vexationes, ſchiſmata, & ſæcularis Imperii adverſus ſacros Pontifices, aliaſque Eccleſiaſticas perſonas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuiſſe converſos, quinimo invaluiſſe magis hæreticos. Et cum contra ſummi Pontificis mentem, per ſæcularem poteſtatem hæreticorum pravis ſuaſionibus excitatam, coactum habitumque fuerit iſtud Concilium, nullo præſente Apoſtolico Legato, primuſque ſubſcripſerit, qui eidem propria præſedit authoritate Euthychius Conſtantinopolis Epiſcopus, fuiſſe manifeſte illegitimum, & Schiſmaticum Conciliabulum, nullo modo cenſendum inter Eccleſiæ Concilia, niſi ex ſolo tempore, quo robur eidem acceſſit ex approbatione Apoſtolica, ſive poſtquam Vigilius Papa carcere, & fame, ſuorum miſerabili clade diu mactatus, ut ad hoc approbandum adigeretur: tandem approbavit, ut fidem facit ſexta Synodus. Act. 18. Idque colligitur ex adducto ſuperius Liberati teſtimonio. Sive etiam ex decreto Pelagii Papæ, qui ſcripſit pro quinta Synodo memoratam ſuperius epiſtolam ad Narſetem, quamvis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Juſtinianus, ſive (quan-

(quando jam Ecclesia majori securitate, & pace fruebatur) ex aprobatione S. Papæ Gregorii *l. 1. ep. 24. l. 2. ep. 10. & 36.* sive ex approbatione Nicolai I. epist. ad Michaelem Imperatorem. Quibus omnibus adjungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum 6. & 7. Quin etiam urgente ipsa Justiniani tyrannide nihil facere consultius poterant Romani Pontifices, quam ut cederent illius voluntati, quia sic erat occurrendum certissimo, & inevitabili totius Orientis adversus Romanam Ecclesiam schismati.

Acta, decretaque Synodi 5. Latine tantum supersunt, in quibus etiam haud pauca supposititia Baronius agnoscit. Illa sane Theodoriti ad Joannem Antiochenum epistola his inserta de obitu Cyrilli Alexandrini, cujus memoriam probris & conviciis proscindit, mera impostura est, cum Cyrillus ipse litteras scripserit ad Domnum Antiochenum Episcopum Joannis successorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam scribit in Catholico Cyrillum Joanni supervixisse. Imo in sexta Oecumenica Synodo Act. 3. evidenter commonstratum est, insertos fraudulenter in actis hujus Synodi fuisse duos Vigilii Papæ ad Justinianum libros, & præterea Mennæ confictum sermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profusa ad contexendas imposturas licentia.

CONC. TOLETANUM. IV.

QUarta Toletana Synodus coacta sub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hispania, & in Narbonensi Gallia Sisenando æræ Hispanicæ anno 671. epochæ vero Christi 633. in Basilica sanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Sisenandus, & ex omnibus Hispaniæ Provinciis, atque ex Narbonensi sub-

ſubſcripſere 62. Epiſcopi propria manu, & alii ſeptem per procuratores. Inter quos eximia ſanctitate inſignes extiterunt, qui primus ſubſcripſerit Iſidorus Hiſpalenſis. ſcriptis libris, & publico Eccleſiæ cultu celeberrimus, alterum Eccleſiæ Hiſpalenſis Sydus poſt præceſſorem ſuum Leandrum Hiſpalenſem Viſigottorum Apoſtolum: præterea qui ordine quintus ſubſcripſit Juſtus Toletanus Epiſcopus, Stephanus Emeritenſis, Nonnitus Gerundenſis, Conantius Palentinus, Braulio Cęſarauguſtanus faſtis omnes ſanctorum aſcripti.

Can. 24 conſtituit, *ut puberes omnes, & adoleſcentes clerici in uno atrii Cõclavi ſimul habitẽt diſciplinis Eccleſiaſticis inſtituendi ſub ſenioris magiſtri probatiſſimi cura.* Similiter Concilii 2. Toletani can. 1. decreverat juvenes clericos in domo Eccleſiæ ſub Epiſcopi præſentia per ſibi præpoſitum erudiri. Ambo hi canones inſeruntur in decreto *diſt. 28. c. de his, & 12. 8. 1. c. omnis ætas.* Concilium Moguntinum ſub Carolo magno ſtatuit communem etiam convictum Canonicorum. Et Aurelianenſe 2. can. 9. providet ne clerici cum ſæcularibus habitent. Aquiſgranenſe ſub Ludovico Pio can 121. & can. 122. ſancit cunctis clericis æqualiter cibos diſtribui ad menſam. Idemque can. 134. modum, & formam præſcribit correctionis clericorum in commune viventium. Et ſubinde can. 135. præcipit regulam, & modum educationis, & convictus puerorum clericorum. Similiter edicit Conc. Pariſienſe *l. 1. cap.* 30. denique Trid. Concilium *ſeſſ. 23. cap. 18. de refor.* provideri jubet in ſingulis Diœceſibus ſeminaria, & ſcholas clericorum pro eorumdem inſtitutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanenſis Eccleſiæ ſub ſanctiſſimo præſule Carolo Borromæo. His adjungito S. Auguſtini exemplum, & diſciplinam, de quo in ejus vita cap. 5. ita perhibet Poſſidonius: *Cum ipſo ſemper clerici una etiam domo, & menſa ſumptibuſque communibus alebantur, & veſtiebantur.*

Can.

Can. 2 5 *Ut Presbyteri quando in parœciis ordinantur, libellum officialem* (vulgo Rituale) *a Sacerdote accipiant, ut ad Ecclesias deputatas instructi accedant.*

Can. 31. *Episcopi in protegendis populis, ac defendendis injunctam sibi a Deo curam non abigāt. Ideoque dum conspiciunt judices aut potentes pauperum oppressores existere, prius eos Sacerdotali admonitione redarguant; & si contempserint emendari, eorum licentiam Regis auribus intimet, ut quos Sacerdotalis admonitio non flectit, ad justitiam regalis potestas ab impietate coerceat. Si quis autem Episcopus id neglexerit Concilio erit reus.* Episcopalis constantiæ erga magnatum violentiam, & injustitiam illustria suppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antistes in Eustachium Asiæ proconsulem, ut in ipsius actis legitur. Sanctus Athanasius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præcisum S. Basilius Cappadociæ Metropolita declaravit a fidelium consortio extorrem epistol. 47. ad Athanas. Idemque Basilius pari virtutis laude Modestum præsidem coercuit. Et Chrysostomus Eudoxiam Augustam, quæ viduæ agrum invaserat, ingressu Ecclesiæ prohibuit. Parem exercuit coercitionem Ambros. in Theodosium Imperatorem ob Thessalonicensium promiscuam cædem. Synesius etiam Ptolomaidis Episcopus Andronicum Provinciæ Pentapolis præfectum virum crudelissimum, & rapacem, simulque scelerum ejus conscium, & administrum Thoantem frustra præmonitos, & in flagitiis obstinatos a cœtu fidelium exclusit, atque ad pœnitentiam demum adegit, ut in suis ipse refert ep. 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus Sanctus Augustinus, qui præpotentem Africæ comitem, sibique singulari necessitudine devinctum Bonifacium excommunicavit eo quod hominem, qui ad Ecclesiam confugerat sceleratum quidem, & morte dignum abstrahi jussisset, ut constat ex *append epist.* 6. & 7. Idemque Augustinus *epistol.* 159. Marcellinum Africæ præ-

fectum ita compellat: quoniam Christiano loquor maxime in tali causa, non arroganter dixerim, audire te Episcopum jubentem convenit, domine eximie, & merito insignis, atque charissime fili.

Can. 40 *Omnes clerici, vel lectores sicut Sacerdotes, & Levitæ detonso superius capite, inferius solam circuli coronam relinquant; non sicut hucusque Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, ut laicis comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispaniis hucusque hæreticorum fuit, unde oportet ut pro amputando ab Ecclesiis scandalo, hoc signum dedecoris auferatur.* En ut comam in quocumque clerico scandalum, & dedecoris signum sanctissimi, & sapientissimi patres vocant. Anicetus Papa *epist. ad cler. Gall.* sic ait: *Clerici comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant.* Citatur c. *prohibet, dist. 23.* Concilium Carthaginense quartum Canon. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur c. *clericus dist. 42.* Isidorus *lib. 2. divin. offic. cap. 4* institutam ab ipsis Apostolis docet clericorum tonsuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tamquam indicium, & professionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Jerosolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit *Act. Apost. 21.* Rem scribit mirificam Gregorius Turonensis in vit. SS. Patrum cap. 17 *Sanctus*, inquit, *Nicetius Episcopus ab ipso ortus sui tempore designatus est clericus, nam cum partu fuisset effusus omne caput ejus, ut est consuetudo nascentium infantium, a capillis quidem nudum cernebatur, in circuitu vero mediorum capillorum ordo apparuit, ut putares ab iisdem coronam clerici fuisse signatam.* Ex tonsura quoque ortum habuit consuetudo rogandi, & obtestandi Episcoporum per ipsius coronam. Hieronymus namque ad Augustinum epistol. quæ est apud Augustinum 26 sic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, ut nomine meo salutes precor coronam tuam.* Ipseque Augustinus ad Proculianum Episco-

ſcopum epiſtol. 147. *Per coronam, inquit, noſtram nos adjurant veſtri, & per coronam veſtram vos adjurant noſtri*.

Can. 62. *Judæi qui Chriſtianas mulieres in conjugio habent admoneantur ab Epiſcopo, ut ſi cum eis permanere cupiunt Chriſtiani efficiatur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in ejus permanere cõjunctione, quæ jam in Chriſtianam translata eſt fidem. Filii autem qui ex talibus nati exiſtunt fidem, atque conditionem majoris ſequantur. Similiter autem, & qui procreati ſunt de infidelibus melioribus, & fidelibus viris Chriſtianam Religionẽ ſequantur non Judaicam ſuperſtitionem*. Citatur *cap. Judæi, quæ Chriſtianas* 28 81. Canonem iſtum Toletanum reſtrinxit deinde Innocentius III. ad duos caſus, nimirum ſi velit conjux infidelis ab eo divertere qui fidem ſuſcepit. Item ſi velit quidem cohabitare, ſed non citra injuriam, & offenſam Dei cap. quanto, & cap. gaudemus, de divort. His ſuffragatur Apoſtolus 1. *Corinth.* 7. *Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod ſi infidelis diſcedit diſcedat, nõ enim ſervituti ſubjectus eſt frater, vel ſoror in huſjuſmodi*. Satis innuens eo caſu poſſe fidelem progredi ad alias nuptias, ex conjugis infidelis diſceſſione. Cæterum in terris Pontificiæ ditionis ex quo una ſeorſim regione concludi cœperunt Judæi, renovari cæpit Canon hic Toletanus, nec licet converſo Judæo ſimul convivere cum conjuge non converſa, quia nec iſti permittitur inter Chriſtianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quo circa Sanchez cum quibuſdam aliis obnixe contendit non poſſe converſum ex Paganiſmo, vel Judaiſmo cohabitare deinceps cum priore conjuge niſi convertatur, quamvis ſpondeat nullatenus obſiſtere profeſſioni, ac Religioni converſi conjugis. Obſervandum vero eſt impedimentum diſparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud eſſe divini, ſed Eccleſiaſtici ju-

ris, neque primævæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Augustinus *lib. de fide*, & *operib. c.* 19 fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem suam ab infantia Christianam nupsisse viro ethnico ipse testis est *l.* 9 *Confess. cap* 9.

Can. ult. Conc. Anathemate percellit subditos in Regem perduelles. & quoscumque vitæ Regis insidiantes. Simili ferit anathemate Concil. Constantiense quoscumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, ut defuncto in pace Principe primates totius regni una cum Sacerdotibus regni communi consilio successorem Regem pronuncient. Deinde præsentem Sisenandum Regem, ejusque regni futuros successores admonent, rogant, & enixe hortantur ad mansuetudinem, & charitatem erga subditos, & insuper ad Religionem, Deique venerationem, ad justitiam, & moderationem, ut ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem administrationis reddituri sunt exactissimam. Denique anathema pronunciant in flagitiosos, & impios, si qui futuri sunt Reges, & fausta omnia Sisenando adprecantur.

Synodus Cabilonensis.

CAbilo Lugdunensis primæ Provinciæ urbs Arari fluvio adjacens Episcopum habet Metropolitæ Lugdunensi suffraganeum. In hac celebratum quatuor & quadraginta Episcoporum Concilium, cui præsedit Lugdunensis præsul Gandericus regnante in Gallia Clodoveo secundo, ut testatur Synodi hujus epist. ad Theodosium Episcopum Arelatensem multis nominibus accusatum, qui huc vocatus accedere recusavit, quemque Patres Episcopatus ad alteram usque Synodum suspendunt.

Can. 8. *De pœnitentia peccatorum quæ est medela animæ uti-*

utilem esse omnibus censemus: & ut pœnitentibus facta confessione a Sacerdotibus indicatur pœnitentia universitas Patrum noscitur consentire. Eadem prorsus sanxerat dudum Synodus Laodicæna can. 9 quem require superius. His enim antiquis Conciliorum sanctionibus refelluntur hæretici novatores.

Can. 11. *Pervenit ad sanctam Synodum, quod judices publici contra veteranam consuetudinem per omnes Parochias, vel Monasteria, quæ mos est episcopis circuire, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, ut coram eis compareant invitos, ac districtos ante se faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non convenit, neque Canonum permittit authoritas. Unde omnes unanimiter censuimus sententiantes, ut deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione, vel potestate qua pollent, excepta invitatione Abbatis, vel Archipresbyteri in ipsas Parochias vel Monasteria aliquid præsumpserint, a communione omnium Sacerdotum eos convenit sequestrari*. Ex isto canone, cujus etiam initium de veteri clericorum a sæcularibus judiciis immunitate fidem facit: itemque ex Agathensis Conc. can. 8 quo simul excommunicantur, & clericus recurrens ad judicem sæcularem, & judex hujusmodi causæ cognitionem suscipiens: qui canon citatur c. *placuit* 21. *q*. 3. simulque ex Conc. Matisconensis can. 7. & 8 anni 582 quibus & judex communione fidelium excluditur, & clericus ei se submittens carcere, & fustigatione punitur, commonstratur aperte quænam sit vera libertas, & privilegium Ecclesiæ Gallicanæ, cujus nunc servitus, & oppressio falsis ementitisq; libertatis, & privilegiorum nominibus solet per antiphrasin exprimi. Nulla quæstio graviori partium contentione disceptatur, quam quæ versatur circa conflictum jurisdictionum Ecclesiasticæ, & sæcularis. Meum hac de re judicium ingerere non est animus, sed solum præcipua firmamenta, præsidiaque utriusque seorsim partis hic proferam diligenter conquisita.

Primum quidem Episcopalem jurisdictionem in universos sine ulla exceptione clericos, at vero in laicos ubicumque de rebus Ecclesiæ, vel Religionis agitur, divino, atque immutabili jure asseverant introductam Theologi pene universi, & canonum doctores, ut nulla ei possit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propositionibus inconcussis, quas afferunt, & commonstrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior est ordinem, dignitatemque Episcopalem non esse humanæ, vel Ecclesiasticæ institutionis, sed immediate a Christo ipso dimanasse, qui omnes affatur Ecclesiæ suæ Episcopos in Apostolorum persona: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, Joan. 20. v. 21. Et inter fidei canones refertur canon 6. *sess.* 23. *Trid: Conc. de Sacram. ord.* Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina institutione ordinatam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & Ministris anathema sit. Ibidémque cap 4. dicit Episcopos in Apostolorum locum successisse. Secunda propositio ista est, Deum, qui Episcoporum ordinem instituit, non alio fine instituisse, quam ut suam regant Ecclesiam. Ac per consequens id voluisse, ut omni jurisdictione, & potestate instructi sint, quæ ad istud quorumcumque fidelium sive magistratura, sive regali, aut imperiali potestate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim mystici Corporis Christi membra sunt, eatenus a capite dependent Ecclesiastici regiminis, qui est Episcopus: dicente Apostolo *Act.* 20. *Attendite vobis, & universo gregi, In quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Necesse est igitur Episcopos ex parte Spiritus Sancti esse convenienti potestate instructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita a subiectis sibi oviculis præsertim vero laicis independenti. Quod & ipsa naturalis suadet ratio, secundum quam, qui finem intendit debet quoq; media providere, & suppeditare ad finem re-

requisita. Nec vero minus est divinæ certitudinis tertia propositio, quæ ex duabus etiam præcedentibus necessaria illatione colligi potest: Quoscumque fideles sive clericos, sive laicos, cujuscumque sint status & conditionis teneri si æternam salutem adispisci velint, subjici, & obtemperare Episcopis, ab iisque dependere in cunctis ad regimen ipsis a Deo commissum pertinentibus: cujusmodi sunt omnia ad ordinem, & disciplinam Ecclesiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad salutem animarum spectantia: quod hisce verbis Deus jubet Hebr 13. *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri*. Quia ad ista responderi possit ex parte officialium, & principum hujus sæculi non video. Et cum tres illæ propositiones divinæ sint veritatis, jure merito martyrii coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Ecclesiæ cultum commeruit sanctus ille Thomas ex Angliæ Cancellario Cantuariensis Episcopus, & Primas, dum Henrici II Anglorum Regis edictis obstitit in eisdem contra Ecclesiæ jura rebus, quas nunc judices Gallicani asserere, & agere non reformidant. Ipsi tamen viderint si justum sit ordinem a Deo constabilitum subverti, ovesque pastoribus sibi a Deo præfectis non obtemperare, non subjacere: imo vero pastores a Deo præpositos subjici propriis ovibus, ab earum arbitrio dependere, legesque ab eis circa regimen Ecclesiæ sub gravibus interminationibus accipere. Prospiciant si æquum & rite ordinatum sit Ecclesiam Domini similem fieri ridiculæ illi, & scurrili muliercul, cujus mentio est apud Epiphanium ad hære. 59. quæ capitium pedibus, calceos autem capiti suo aptabat: Hoc enim fiet, si pars Ecclesiæ, quæ præesse debet, subjiciatur, pars vero quæ subjici debet, imperet. Meminerint Osam repentino interitu fuisse correptum, eo quod manum ad arcam Dei licet vacillantem ausus fuerit admovere 2. Reg. 6. Osiam vero Regem Juda fuisse lepra castigatum

& ab hominum consortio, regni administratione dejectum, Sacerdotis munia usurpat, Deove in censum adolet. 2. *Paral.* 26.

Quos autem præfiximus canones Gallicanarum Synodorum Agathensis, Cabilonensis, Matisconensis nihil diversum statuunt ab aliarum gentium Ecclesiasticis regulis: Concilium namque Romanum sub Sylvestro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico judice causam dicat*. Oecumenicum vero Chalcedonense Concilium Can. 9. vetat judicibus laicis de causis clericorum cognoscere, jubetque penes solos Episcopos agitari: nec ullatenus reclamavit supremus Senatus, qui omnibus Concilii actis una cum Martiano Augusto interfuit, eaque omnia sæcularis brachii potestate roboravit. Concilium Carthaginense tertium canon. 9. sic edicit: *Placuit, ut quisque Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia crimen ei fuerit intentatum, vel civilis causa commota, si derelicto Ecclesiastico judicio, publiciis judiciis purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos judices inique de Ecclesiæ consortio judicat, qui de universa Ecclesia male sentiendo, de judicio seculari poscit auxilium: cum privatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad Ecclesiam deferri, atque ibi terminari præcipiat*, 1. Cor. 7. Concilium etiam Toletanum tertium canon. 13. *Inolita* inquit) *præsumptio usque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, ut clericis conclericos suos relicto Pontifice suo ad judicia publica pertrahant. Proinde statuimus, hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc presumpserit facere, & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus*. Hi Canones inseruntur 11. *quæst. 1. cap. inolita, & cap. placuit*. Recentiores missos facio Canones *cap. clerici de judic. cap. si diligenti, de foro compet.* necnon Bullæ Cœnæ Domini art. 13. 14. 15. 16. cum anathematibus in eos, qui jurisdictionem

nem sæcularem extendunt ad Clericos, aut ad res Ecclesiæ, atque in quoscumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Proferimus in primis Constantini Magni celebre illud rescriptum ad Ablavium præfectum prætorio, decernens quamcumque causam in judicium sæculare deductam debere etiam post litem contestatam ad judicium Episcopale devolvi, si pars litigans hoc requirat, altera etiam invita parte. Et ut universi judices, quidquid ab Episcopo decretum fuerit ratum habeant *leg. prima Cod. Theod. de Episc. judic.* Præterea Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudum præfectum urbis sic rescribunt: *Quod Chronopius ex Antistite idē fuit qui fuerat in* 70. *Episcoporum judicio antea damnatus, & eam sententiam provocatione suspendit a qua non oportuit provocare: argentariam mulctam, quam hujusmodi sanctio generalis imponit, cogatur expendere. Hoc autem fisco nostro nolumus accedere, sed his qui indigent, fideliter erogari. leg. quoniam* 20, *C. Theod. quorum appellat. non recip.* Porro sanctio illa generalis cujus est in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos transmisit Sanctus Doctor Ambrosius *epist.* 13. ad Valentinianum juniorem Augustum: *Nec quisquam (*inquit*) contumacem judicare me debet, hoc asseram, quod Augustæ memoriæ pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit: in causa fidei, vel alicujus Ecclesiastici ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit nec dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt: hoc est Sacerdotes de Sacerdotibus voluit judicare.* Hactenus Ambros. Item *leg. Clericos* 41. *Cod. Theod. de episc. & Cler.* inhibet clericos apud alios judices quam Episcopos judicari, vel accusari. Præterea *leg. ut veneratio secunda. Cod. Theod. de Episcop. jud. & leg. quicumque residentibus* 35. *Cod. Theod. de Episc. & Cler.* decernunt Clericos, quos Episcopi sententia damnaverit, nullatenus esse principis authorita-

ritate, vel rescripto restituendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodosius: *Clericos quos indiscretim ad sæculare judicium deduci debere infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ reservamus l. ult. Cod. Theod. de episc. & cler.* Is vero præsumptor infaustus cujus lex meminit Maximus tyrannus fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui novis etiam edictis cultum restituerat idolorum, quem religiosissimi Valentinianus, & Gratianus suis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in *leg. graviter 3. Cod. Theod. de Episc. jud.* sanciunt Episcoporum, & Sacerdotum judicia nonnisi coram Episcopis agitanda quantum ad causas Ecclesiasticas pertinet, cætera vero negotia esse penes judices publicos terminanda.

Alia tribunalis Ecclesiastici ex Imperatorum declarationibus munimina, & præsidia suppeditat in sua Ecclesiastica Historia Ruffinus *lib. 1. cap. 2.* & Sozomenus *lib. 6. cap. 7.* Ipsaque Theodosii, & Valentiniani Principum epist. ad Synodum Ephesinam, quæ legitur in ejusdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius a Constantino, & Theodosio Ecclesiasticæ, ut vidimus jurisdictionis præcipuis assertoribus nomen Magni commeruit, luculenter exprimit in suo capitulari *lib. 7 cap. 98. & 301. & 313* usquequo protendi debeat Ecclesiastici tribunalis potestas, & quam multa postmodum a Gallicanis curiis sint ei detracta, & usurpata.

Quin etiam post sequutas illas immanes Ecclesiastici juris diminutiones, valde optabile esset ut regni curiæ intra ipsos regiorum edictorum fines se continerent. Edicta quippe Francisci I. anni 539. artic. 5. renovant quæ jure communi, & antiquo statuta fuerant, non esse recipiendam appellationem a Canonica prælati correctione: Et sententiam pœnalis censuræ nullatenus suspendi, sed tantum devolvi per

ap-

appellationem. Eadem post Franciscum I. sanxerunt Carolus IV. per edictum anni 1581. art. 5 & Henricus III. in comitiis Blesensibus art 59 Quibus ambo edictis hoc pariter jubent, ne a curiis regni ullæ admittantur appellationes tanquam ab abusu, nisi in solo casu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606 art 2. prohibet in casu appellationum a prælatorum sententiis, ne curiæ regni umquam pronuncient per dimissionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de proces*, sed nonnisi per bene, aut male judicatum, bene, aut temere appellatum: atque in casibus temerariæ appellationis, hoc est quoties curia non pronunciabit fuisse male, hoc est contra leges regni judicatum, condemnetur indispensabiliter ad mulctam 120. librarum qui appellavit. Nec possint regiæ curiæ mulctam istam supprimere, aut minuere. Ibidem quoq; art. 12. statuitur causas matrimoniorum pertinere dumtaxat ad Ecclesiasticum tribunal, modo sequuta inde prælatorum judicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano jure delicta clericorum distingui solent in communia, circa quæ solis prælatis Ecclesiæ judicium competit, & privilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, eo scilicet quibus directe, & immediate publicus status læditur, & offenditur, ut sunt crimina vis armatæ publicæ, item falsæ monetæ, itemque majestatis, ac alia similia, Carolus IX. edicto Molinensi art. 39. prohibet curiis regiis retinere sibi cognitionem delictorum communium a clericis admissorum, cum id judicium spectet ad Episcopum. Quod si Clericus reus comperiatur, tam communis, quam privilegiati delicti, jubet eo casu remitti clericum ad Ecclesiæ tribunal pro communi delicto, sit tamen ut regia curia sibi judicium reservet privilegiati criminis. Quinimo in causis etiam privilegiati delicti sanxit Henricus III. edicto Mediolanen. art. 22. processum conjunctim faciendum, ac instruendum

per

per Judicem Ecclesiasticum, & regios officiales, ut teneantur Curiæ regni commissarios deputare, qui ad hunc effectum instruendi processus contra Clericum privilegiati criminis reum, trasferant se ad locum Ecclesiastici auditorii. Et tamen passim videmus hæc regia edicta plerumque a curiis regni despici, & infringi.

Esset hic supradictis authoritatibus adjungendum Lateranens. Conc. sub Leone X judicium in violatores Ecclesiasticę Jurisdictionis, in causa Senatus Acquissextiensis. Sed cum multa de eo judicio Concilii scripta sint, remitto lectorem ad sess. 8. ejusdem Concilii Lateranens quinti, ubi Historia hujus Judicii fuse tractatur.

Ut vero jam productis Ecclesiastici fori præsidiis ad illa progrediamur, quæ judicibus sæcularibus in istis controversiis favere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina, Cardinalis utique Doctissimi rerumque Ecclesiæ acerrimi propugnatoris. Ejus ipsa hæc verba sunt to 1. tract de cler. cap. 28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis tam quoad personas, quam quoad bona, jure humano introducta est non divino.* Seque ibidem dissentire a Bonifacio Papa VIII. profitetur *in c. quanto, de censib. in 6 jure divino immunes esse Clericos*: Additque, ipsum ita loqui, ut particularem Doctorem Canonistam, non ut definitorem circa res fidei. Quo autem ut propriæ causæ ista confessione labefactatæ fulcimentum adhibeat, adjungit Bellarminus ex quo privilegia illa Ecclesiæ quantumvis humano jure introducta confirmationem ab Oecumenicis Conciliis receperunt; non posse deinceps convelli, aut infirmari citra grave delictum. Hoc sane multi negaverint si adversus illa Concilia longi deinceps temporis usus, ac consuetudo prævaluerit. Certum enim est, quęcumque Conciliis quibuscumque constituta sunt, si non sint divini juris, posse contrario usu abrogari, & legitima submoveri præscriptione. Et pleraq; Oecumenicis olim Synodis constituta, neq; ad fidem pertinentia, nec Romę quidem, aut

in

in ulla Italiæ parte servantur; quod ita perpicuum est, ut sexcentis exemplis possit evidenter commonstrari.

His accedit ejusmodi nonnullis curiarum sæcularium usibus favere videri vetustissimos aliquot Synodorum Can. quibus sanctissimos, & sapientissimos antistites interfuisse liquet. Etenim Matisconensis Conc. can. 7. officialibus publicis permittit indicia de Clericis postulatis gravium criminum rei homicidii, furti, maleficii. Justinianus autem Imperator etiam Episcopis criminalia Clericorum judicia subtraxit *novel.* 83. Conc. insuper Epaunense ann. 517. canon. 11. ita decernit juxta receptam Sirmundi editionem: *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire, vel interpellare publicam non præsumant: Sed si pulsati* (hoc est in jus vocati) *fuerint, sequi ad sæculare judicium non moventur*. Concilium Aurelianense primum, cui præter Remigium Francorum Apostolum alii etiam plures, quos suo loco memoravimus interfuere præsules Sanctorum fastis adscripti, prohibet can. 4. quemquam ordinari Clericum citra consensum Regis, aut regiorum judicum. Conc. insuper Toletanum a Gratiano relatum 16. *q.* 7. *Can. filiis*, vel nepotibus decernit Regem adiri posse, ut negligentiam suppleat Episcopi non coercentis Rectores facultatibus Ecclesiæ abutentes. Martinus Papa V. diplomate ann. 1429 indulsit Curiis Regni Franciæ judicia de beneficiorum possessorio. Istud integrum exscripsit Guido Papæ q. 1. Quæ vero de jurisdictione Episcopali ex Valentiniani legibus prolata sunt parum juvant, cum idem posteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit sæculare. Novella n. 12. Valentiniani, tam clericos, quam laicos adire vetat judicium Episcopale, nisi per vinculum compromissi. Et si laicus clericum sive in civili, sive in criminali negotio ad publicum judicium vocaverit, pulsatus sine dilatione respondeat. Et si clericus laicum lite pulsaverit, experiatur coram judice laico. Eademque novella diserte hoc addit, quod in Gallicanis cu-

curiis tamquam juris regula circumfertur: Episcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere: nec posse de aliis præter religionem causis cognoscere.

Licet autem in Hispaniis latius protendatur, quam in Galliis Episcoporum jurisdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recursum quem vocant ad regiam protectionem, hoc est tribunalia Regni, sicut in Galliis per appellationes quas vocant ab abusu. De illo recursu fuse pertractat in ejus favorem, & patrocinium Hispaniarum decus Didacus Covarruvias Episcopus Segobiensis *pract. q. c.* 35 allegans exemplum usus illius favorabile contra Episcopos edict s Rom. Pontificis obsistentes: silentio vero tegens reliquos odiosos usus Regię protectionis. Fusissime autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porro, & approbat Covarruvias in multis casibus pro negotiorum Ecclesię expeditione adiri immediate solere auditoria Regia ex antiquæ consuetudinis jure, quod propriis firmavit edictis Imperator Carolus V Hispaniarum Rex; tametsi videatur indignum sacra tribunalia sæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus fasces submittere in causis etiam Ecclesiasticis, & religiosis.

De Bulla vero Cænæ Domini adversum usurpatores Ecclesiasticæ jurisdictionis, hoc aperte scribunt Doctores, & Summistæ Romana in urbe probatissimi Franciscus Suar. Gabriel Vasq. Regiual. Bonac. & alii nullam prorsus habere vim, aut effectum in quibusdam articulis, qui neque divini juris, neque naturalis sunt, adversus Hispaniæ Regem Siciliæ, Sardiniæque possessorem, aut adversus Rempublicam Genuensem, quæ Corsicæ dominatur: tametsi hac Bulla speciatim declarentur excommunicati detentores harum trium insularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tam solemnis censurę suæ videtur habere rationem. Cum enim divino ipso prorsusque indispensabili jure illos quos publica, & notoria astringit

ex-

excommunicatio, si non resipiscant, si sacrilege detenta non restituant, si non convertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium consortium, atque ad divina Sacramenta non liceat, ipse tamen Pontifex sciens Hispaniæ Regem, & Genuensem Rempublicam nihil de hac restitutione cogitare, horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana residentes, quin etiam ipsos Proreges, & gubernatores memoratarum insularum quando tunc Romæ versari contingit, post triduum hujusce publicationis admittit ad Paschalia Sacramenta Est vero juris regula, & constans effatum optimam esse legum interpretem consuetudinem, *leg. si de interpretatione*, *ff de legib. & c. cum dilectus de consuetud.* Sed hac de re in utramque partem satis hactenus disputatum sit.

Can. Cabilonensis 16. *Ut nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Abbas neque Diaconus per præmium ad sacrum ordinem accedat; quod qui fecerit ipso honore, quem præmiis comparare præsumpserit omnino privetur*. Synodus Oecumenica Chalcedonensis act. 15. can. 2. Episcopum pretio vel ordinantem, vel Ecclesiam alicui conferentem simulque eũ, qui talia suscepit, de gradu deiici jubet, necnon illum, qui horum mediator intervenit si sit Clericus Si vero Laicus existat, aut Monachus sancit esse a communione extorrem. Bracarense Concilium secundum can. 3. testatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc esse antiquam sanctorum Patrum consuetudinem, & definitionem, ut anathemate simul involvantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranensis Concilii generalis sub Innocentio III canon 63. qui est in decretalibus *c sicut pro certo . de Simon.* Concilium denique Trid. *sess* 21. *c* 1 his casibus indicit inflictas a jure pœnas ipso incurri facto a quibuscumque dantibus, & accipientibus. Et absolute vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clericali tonsura, aut pro dimissoriis, aut pro testimonialibus

bus litteris, nec pro sigillo quidem, vel alia quacumque ex causa etiam sponte oblatum accipi ab Episcopis, eorumque ministris. Permittit vero notariis pro singulis dimissoriis, aut testimonialibus litteris decimam ad summum unius aurei partem recipere, modo non sit eis aliunde constitutum salarium. Tota hæc Tridentina sanctio stabilita in Galliis fuit, insertaque in edictis comitiorum Blesensium art. 20. Cæterum pro beneficiariis provisionibus, quæ vocantur Forma dignum, aut visa, aut litteræ beneficiales, eadem Blesensia comitia art. 12. permittunt ordinariis, ut aureum unum, nihilque amplius accipiant.

Synodus VI. Oecumenica.

HÆresis Eutychiana sub Marciano Augusto repressa, & per Synodum Chalcedonensem prostrata, postmodum imperantibus Zenone, & Anastasio principibus hæreticis vires resumpsit, & quasi Lernæa hydra in nova capita pullulavit. Sedem urbis Regiæ tenebat homo vafer, mirusque simulandi artifex Acacius. Hujus hortatu Zeno Imperator Joannem Talaidam Episcopatu Alexandriæ dejecit, ejusque in locum restituit, promovitque Petrum Moggum insignem sectæ illius hæreticum quem idem antea miserat in exilium. Idemque Acacii suasu novam edixit fidei formulam anno quadringentesimo octogesimo secundo ea calliditate conceptam, ut in eam Catholici simul, & hæretici omnibus suppressis verbis, quæ fidei controversiam respiciebant, consentire possent: quam henoticon, hoc est reconciliatorium edictum specioso nomine appellavit. Sed in eo tacita erat Concil. Chalcedonensis abrogatio. Huic se opposuit pesti qua par erat constantia Felix Papa III. coacto Romæ Conc. simulque missis Constantinopolin Legatis tribus Vi-

Vitali, & Miseno Episcopis, atque Felice Romanæ Ecclesiæ defensore, cum hoc mandato, & commonitorio, ut Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal, & Moggum Alexandria pellendum sedulo curarent. Ex his duo quidem Episcopi Vitalis, & Misenus artibus Acacii seducti cum ipso Acacio & Moggo communicarunt. Solus Felix in officio constans in vincula detrusus est. Quocirca Pontifex Romanus ambos Legatos Episcopos exauthoravit, & Acacium anathemate perculit, qui pessimam, & temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc est Ecclesiasticis tabulis erasit Referuntur hæc a Liberato c. 17. & 18. necnon a Synodica epist. Concilii Romani 2. sub Felice Papa.

At vero Petrus Moggus Pseudo Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modo Catholicos omnes alienos a se habuit, sed etiam Eutychianos complures, qui quod neque Catholicæ partis essent, neque cum propriç partis Episcopo convenirent Acephali, hoc est capite destituti nuncupati sunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæresi diversas sectas, quasi surculos, & propagines, derivasse, tum Acephalorum, tum Theopaschitarum, quorum author Petrus Cnapheus, seu Fullo extitit, is qui per seditionem ejecto Martyrio Episcopo, sedem Antiochenam invasit sub Zenonis Imperio, quique ad trisagium Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis voces adjunxit. Qui passus es pro nobis. Pullularunt item Severiani a Severo dicti, qui pariter Antiochenam sedem imperante Anastasio post depulsum ex ea Flavianum in Catholica professione constantissimum invasit: quique etiam Jerosolymitanum Episcopum aliosque plerosque Episcopos Orthodoxos suis sedibus deturbavit. Pullurarunt & Theodosiani quos commemorat Joannes Damascenus a Theodosio Alexandrino exortos, aliæque variæ sectæ.

Præ omnibus tamen propagavere se Jacobitæ, qui toto diffusi Oriente reliquarum sectarum majorem partem pertinaxerunt. Nomen sortiti sunt a Jacobo quodam Syro, ut Anastasius Sinaita testatur eo libro, qui Dux vitæ inscribitur. Deinde Damascenus, & ex his Nicephorus *l. 18. Eccles hist. cap. 52.* qui etiam perhibent eundem Cnaphæo, & Severo adhærentem omni studio Eutychis, & Dioscori hæresim apud Syros longe lateque propagasse: tanta vero fuisse animi levitate, ut ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum sit.

Demortui Zenonis Imperium pariter & impietatem Anastasius suscepit ex Acephalorum consortio pertinacissimus Henotici propugnator, & una Manichæis addictus. Huic successit Justinus, qui pro Chalcedonensi Concilio stetit, & Severum ab Antiochena, quam invaserat sede, repulit: qui tamen in Aegyptum profugus latius ibi virus erroris diffudit. Deinde sub Justini nepote successoreque Justiniano hujus uxor Theodora Eutychetis sectam fovit, & protexit, multisque ea ex causa Romanam Ecclesiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in sedem Constantinopolitanam extulerat, & Papa deinde Agapitus deposuerat, promoto in ejus locum Menna Orthodoxo, illa pervicaciter satagit constitui. Quin & ipse Justinianus sub exitum vitæ in hæresim lapsus est, ut scribit Euagrius, sibique assentiri recusantem Eutychium Constantinopolis Patriarcham sede expulit, ut in Eutychii vita legitur.

Sub Imperatoribus insequentibus Justino II. Tiberio, Mauricio, & Phoca, sedatis hæreticorum tumultibus Ecclesia tranquilla pace potita est. Veruntamen sub Heracliu Phocæ successore nova, & horrenda procella paululum respirantem Ecclesiam violenter concussit. Hæc fuit emergens sub infausto Heraclii patrocinio Monothelitarum Hæresis. Postquam ille felicissime perfunctus Persico bello fuit, dum Hierapoli versa-

fatur, cum honoris, & officii gratia convenit Athanasius Jacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, ut velit ejurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonensis decretis obsequi: Ille se haud ægre duas in Christo naturas respondet admissurum, nisi ea professio secum pariter involveret in eodem voluntatum, & operationum distinctionem, & diversitatem. Heraclius propositam difficultatem dijudicari curat inter hunc Athanasium, & Cyrum sibi fidissimum Phasidis Lazorum Metropolitanum, qui postmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Constantinopolis Episcopum. Ab his tribus tandem unanimi conspiratione assertum fuit, distinctas esse quidem in Christo juxta Chalcedonense decretum naturas, sed ambarum tamen unicam esse voluntatem, & operationem, eamque divinam, nullatenus vero humanam: non secus de voluntate judicantes, quam de persona, quæ unica, & divina est in naturis distinctis Heraclius huic perversæ novitati fidem habuit. Ac postremo edictum sub Ecthesis nomine proposuit anno 639. jubens hanc unicæ voluntatis professionem sub gravium interminatione pœnarum a cunctis suscipi.

Mortuo Heraclio filius successit natu major, & sincere Catholicus Constantinus, sed 4 inde mense a noverca Martina veneno perimitur: quo facto filium quem ex Heraclio susceperat nomine Heracleona regium ad solium provexit. Sed hoc brevi depulso Senatus, & populus Constantem Constantini superstitem filium in Imperium assumunt. Hic avo Heraclio quam patri similior transmisit novum circa fidei professionem edictum ad Martinum Romæ Episcopum virum sanctissimum, ut eidem cum reliquis Episcopis subscriberet, vocavitque Typum ob annexam quam ei suggesserat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic vero Paulus qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Con-

ſtantinopolis ſedem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur, jam fuerat Romanæ ſedis ſententia excommunicatus, & depoſitus. Et hic viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant, virgis, carcere, exilioque mulctavit.

Martinus accepto Conſtantis Typo, quam plurimorum Occidentis Epiſcoporum Conc colligit in Baſilica Salvatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti 649 Ibi lectus eſt Typus, quo revocatur, & aboletur Heraclii Ecteſis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pœnis vetatur utraque deinceps aſſertio tam unius, quam duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, ut his reſecatis contentionibus, ea tantum omnes aſſerant, quę Synodis ęcumenicis quinque tradita noſcuntur, quibus quemquã contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam, & laudabilem Principis intentionem eſſe dixit in conquirenda Eccleſiæ pace, ſed propoſitum pacis remedium minime probari poſſe, dum ſupprimi jubet Catholicam veritatem & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac operationum divinæ humanæque aſſertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas diſtinctas ejuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in una Verbi perſona radicatas: ubi enim natura humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur. Neque vero juſtum eſſe, ut fidei oracula ſimul cum perverſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimantur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Nunquid perdes juſtum cum impio, & erit juſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus *Levit* 10. ut habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Præſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, aliosque humanam Salvatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque di-

divinam asserentes Damnata ibi quoque sunt edicta hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclii, & Constantis Typus Litteras etiam Apostolicas Martinus de his sacri Concilii decretis divino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit.

Hac de causa furens Imperator per delegatum a se Theodorum Calliopam abreptum sanctum Pontificem Constantinopolin ad se mandat adduci, quem deinde in Chersonesum deportari jubet: quo loco per innumeras ęrumnas gloriosum Martyrium consummavit. Idemque scelestus Imperator Maximum Monachum sacræ fidei defensorem vitæ sanctitate, pręclaraque eruditione conspicuum lingua manuque mutilavit, & in exilium relegavit. Hujus supersunt præter alia scripta in Dionysii Areopagitæ libros commentarii. Cujus etiam S. Dionysii ad referendam Monothelitarum hæresim testimonia proferuntur, tam in hac Laterana, quam in sexta Oecumenica Synodo.

Rem vero mirificam scribit Theophanes, Theodorum Papam, qui Martinum habuit successorem, postquam Pyrrhus Monothelita (quam suam hæresim abjurantem ipse Romæ absolverat) relapsus est in eandem hæresim, convocasse Synodum ad Principis Apostolorum tumulum, & eo divino Calice vivificum Christi sanguinem in atramentum instillasse, quo Pyrrhi excommunicationem, & depositionem propria manu scripsit. Rem similem præstitisse Patres Synodi Octavæ refert in vita Ignatii Nicetas, quando Photii damnationi subscripsere.

Postquam probis omnibus invisus Constans Imperator Roma digressus, cujus opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tamdem in balneo interemptus est: ejus excepit successionem filius Constantinus cognomento Pogonatus patri suo longe dissimilis, justitiæ religionisque amantissimus. Hic domesticam maculam insignibus

pietatis exemplis delevit egitque primum cum Dono Episcopo Romano; deinde hoc mortuo cum Agathone successore, de Synodo Oecumenica Constantinopoli cogenda, ad resarciendas illatas Ecclesiæ per hæreses ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ 120. Episcoporum Synodo, in qua res fidei primum sedulo discussæ, & stabilitę sunt, ut planior, & securior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, misit inde Regiam in urbem Apostolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis divinæ Scripturæ, sanctorumque Patrum sententiis, & traditionibus Apostolicis explicabat accurate.

Præter 4 Agathonis legatos scilicet Theodorum & Georgium presbyteros, & Diaconum Joannem (qui postmodum ad summam Pontificis Romani evectus est dignitatem) & Constantium hypodiaconum, directi pariter sunt ad Oecumenicam Synodum totidem ejusdem Romani Conc. legati Joan. Portuensis; Abundantius Paternensis, Joannes alter Regiensis Episc omnes, & 4. Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Constantinopolis, Petrus Alexandriæ Macarius Antiochiæ, & Georgius nomine Jerosolymitanæ Ecclesiæ, cumque his complures alii Episc.

Anno itaque Chr. 680 habita est sacra Oecumenica Synodus in Palatii Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen sæculis illis usurpabatur pro fornice in sublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cupulam* hodierni Itali, ut ex Codino, & Anastasio colligitur. Sacro interfuere conventui Constantinus Imperator sanctæ Religionis columen, & palatii proceres. Macarius Antiochenus Monothelita suæ heresi disputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra vero Synodus postquam illum solidissimis argumentis ad sanam mentem reducere frustra conata est, pertinacem demum anathemate perculit, & dignitate movit suffecto ejus in sedem Theophane spectatæ religionis

nis viro. Ipse autem Macarius Monasterio conclusus est.

Polycronius Sacerdos, & Monachus suam in tam illustri theatro dementiam propalavit. Cum enim esset Monothelita, ipsique per falsa ostenta Dęmon illuderet vehementer expetivit in sacram Synodum introduci: habere se dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admissus tandem intra Synodum, professus est sibi a revelante Deo demandatum, ut Imperatori & Patribus fidei veritatem denunciaret; spemque salutis æternæ in hoc versari, ut singuli declarent, & profiteantur unicam existere in Christo Jesu voluntatem, & actionem. Quo vero sibi plena fides habeatur, certo spondet mortuum a se in vitam revocatum iri, universo etiam spectante populo, statim atque cadaveris capiti schedulam apposuisset, in qua fidei suæ confessionem scripserat. Visum est Patribus oblatam conditionem experiri, ne hac rejecta captaret occasionem Polychronius aliique hęretici magis insolescendi, & jactandi quod Patres suę causę diffisi oblatam cōditionem recusassent. Adducitur in forum paulo ante defuncti hominis cadaver magno plebis concursu, eo pariter confluunt plerique ex Conc. Patres: tum Polychronius chartam cadaveri admovet, ejusque auribus insusurrat, nec tamen movetur cadaver, instat & denuo adjurat Monachus, sed frustra: omnes circumstantes, ut justum fuerat, quiescunt, & silent, ridiculum exitum præsagientes, donec ille post inanes conatus fatetur tandem non posse a se mortuum suscitari. Miserum Polychronium Patres omni modo conati sunt ad veræ fidei agnitionem adducere, sed pertinacem postremo anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Unanimi Patres assensu Catholicam fidei formulam excudunt, qua geminas Christi voluntates, atque operationes divinam unam, humanam alteram distinctas, & inconfusas prædicant. Humanam vero voluntatem non solum divinæ non obluctantem, sed ei per

omnia subjectam, & obsequentem. Huic definitioni subscripserunt omnium 1. Presbyteri ab Agathone privatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales. 3. Legati a Romana Synodo missi 4 reliqui Episcopi, postremo Constantinus Augustus. Hic Imperator Patribus, & Patres Imperatori piissimo, & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis fausta, & prospera omnia religiosissimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, ut Synodi sanctiones authoritate Apostolica roboret, his edictum accedit Constantini quo mandat, ut Oecumenicam 6. Synodum universi amplectantur, pœnasque in refractores decernit. Cæterum antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, summum iam diem Agatho Papa obierat, cujus successor Leo II Synodi acta, & decreta comprobavit.

Disceptatur utrum Honorius Papa hujus nominis I. qui passim in isto, & sequentibus Conciliis, atque in ipsa S. Papæ Leonis epistola, simul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, ejusmodi commeritus sit damnationem? Quæstio ista omnis de facto est eoque externo, neque enim hic agitatur utrum animo fuerit intus hæreticus Honorius: etenim ut Samuel dicit Dominus 1. Reg. 16 Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor; sed utrum in sua illa ad Sergium epistola, externoque facto fuerit vere reprehensibilis, quemadmodum vel Pauli Apostoli testimonio Petrus ipse sanctatis specimen, & Apostolorum vertex, & Coryphæus diserte reprehensibilis asseritur in quodam suo circa Legales observationes externo facto, & quemadmodum sed longe graviori proculdubio, quam in Petro contigerit transgressione, consentiunt omnes rem Catholicam suo facto duos Summos Pontifices prodidisse per nimiam pusillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adolevit, & Liberium quando in Concilio Sirmiensi Arianorum placitis subscripsit. Hono-

noriumi quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eundem alii hæresis arguunt: mea vero sententia est nullatenus hæreticum fuisse, attamen ex pusillanimitate non leviter peccasse, simulatione tunc temporis utendo, quando ex officio incumbebat ei erumpenti hęresi aperte obsistere: ideoque causam suppeditasse sextæ Synodo, & Summo Pontifici Leoni condemationis suæ.

Præcipuę defensionis Honorii rationes eruuntur tum ex ipsius ad Sergium hæreticum epistola ita contexta, ut quamvis in speciem videatur Monothelitarum causæ favere, possit tamen Catholico sensu exponi: tum etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita disputatione, in qua Maximus hæresis crimen ab Honorio conatur amoliri, ejusque ad Sergium epistolam Catholico sensu intelligendam ex eo probat, quod post ipsius Honorii Papæ, & Heraclii Imperatoris obitum, Joannes qui sub Honorio præfatam illam ad Sergium epistolam sua manu scripserat, Constantium Augustum Monothelitis infensum scriptis litteris admonuerat, illam Honorii epistolam, dum unam asserit Christi actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris significare non esse in Christo contrarias voluntates, sed humanam divinæ per omnia obtemperasse. Joanni ipsi vitio verti poterat ejusdem tam suspectæ epistolæ scriptio, ideoque ipsius testimonium utpote in propria causa merito haberi pro suspecto posset. Nihilominus huic etiam testimonio lubens accedo, ut Honorium ab hæresi excusem, nec ideo tamen ab omni culpa censendus est immunis. Hoc vero supponendum apud omnes, qui non sunt illorum temporum Ecclesiasticæ, atque ut expressius loquar, etiam Baronianæ historiæ rudes, ac imperiti. Honorium Papam quo tempore ad Sergium scripsit ignorare non potuisse vigentem tunc temporis, gravesque toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hæresim

quam

quam complexi Orientis Patriarchæ, atque hæretici cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti, Catholicos sibi obsistentes crudeliter insectabantur. Jam enim Cyrus in præmium novę impietatis satagente Heraclio ex Phasidis antistite factus erat Alexandrinus Patriarcha jamque idem in Alexandria, & in omnibus sibi subditis Episcopalibus Ecclesiis magna contentione novem a se edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curaverat, in quorum septimo hanc novam, & capitalem hæresim; quam evidentissime proponebat, & acerrime propugnabat.

Constantinopoli vero Pseudo Patriarcha Sergius coacta sibi subditorum Episcoporum in ipsa Imperiali civitate Synodo, eamdem hæresim omni ope stabiliverat, & Heraclii Ecthesin Græcorum præsulum subscriptione firmatam, toto inspectante populo præ foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel sola vulgi fama in barbaras, & remotissimas gentes disseminabat, quanto magis ad aures Romani Pontificis ad quem spectat, ut cum Paulo dicam, quotidiana instantia, & sollicitudo omnium Ecclesiarum, ad quem omnes de fide controversiæ referri solebant, maxime quando Imperator ipse (cujus tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia subjecta erat) illas excitabat? Quis insuper nescit summorum Pontificum consuetudinem perpetuam fuisse, ut suos Constantinopoli haberent Apocrisarios, quamdiu ibi sedes Imperii fuit, qui omnia ipsi notificarent? nihil hic immoror circa Provincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per suos vicarios regere solebant; puta utramque Epirum, veterem, & novam, Illiricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, utramque Daciam tam Ripensem, quam Mediterraneam, Mysiamque, Dardaniam, & Prævalim, quarum meminit in suis ad Michaelem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Ecclesiis aliquis saltem Orthodoxus, sive Præla-

tus,

tus, sive privatus Sacerdos exstitit ullus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis sacrilegis novitatibus magna jam constantia, fideique ardore quasi Ecclesiæ sanctæ murum, & propugnaculum opposuerat sese Monachus Sophronius, qui postmodum prævalentibus in Palæstina Catholicis creatus Jerosolymorum Episcopus Synodum Orthodoxam in iis partibus procuravit, in qua damnata fuit Monothelitarum hæresis. Antequam vero ad Pyrrhum Honorium rescriberet, adhuc privatus Monachus Sophronius contra insurgentem hæresim ad Cyrum scripserat: & ad Sergium ex remotiore Palæstina profectus Constantinopolin fuerat, postquam scriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius strenuus, & indefessus fidei athleta jam antea de his rebus litteras ad Honorium ipsum transmiserat; quæ sæpius in hac ipsa sexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque est apud Photium *Biblioth. c.* 131 sane ista, & alia longe plura contigerant antequam Honorius Sergio rescripsisset. Has in causa fidei turbas, & molimina publicas istas circa nova dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortassis ignorare unus aliquis inter Sauromatas, aut inter divisos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus vero in sublimi universalis Ecclesiæ specula constitutus a Deo custos, & vigil Romanus Episcopus. Deinde sanctorum Patrum, & sacrorum canonum effatum dicit. Non admittitur excusatio Pastoris, si lupus dispergit oves, & Pastor nescit Sed quia res erat vehementis, & urgentis periculi resistere nefario Principis edicto. cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, siluit & mali gravitatem dissimulavit Honorius, verbis usus ambiguis, sed tamen in speciem impietati Heraclianæ astipulantibus. Defuit ille officio suo, & ut cum Ezechiele loquar non ascendit

ex

ex adverſo neque oppoſuit murum pro domo Domini, ut ſtaret in prælio in die Domini atque, ut verbis proſequar ejuſdem Prophetæ, conſtitutus ſpeculator vidit gladium venientem ſuper terram; & non inſonuit buccina.

Poſt Sergium hęreſiarcham interpellantem, qu. Principi flagitioſum edictum ſuggeſſerat, ſtatimque promulgatum Epiſcoporum Pſeudo-Synodo, confirmaverat, in propoſito ſibi ex metu ſilentio perſiſtere grande Honorio diſcrimen creaſſet: Sergius quippe Imperatori aſtabat aſſiduus, qui ſua contemni edicta iniquiſſimo tuliſſet animo. Cum igitur, ut liquido teſtantur author Miſcell. hiſtoriæ Paulus Diaconus *lib.* 18. & Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantaſque orbe toto ex Monothelitarum hæreſi, quam Imperator, & major Epiſcoporum orientalium pars fovebat, & promovebat, excitatas Orthodoxorum divexationes, Sophronius animum haud deſponderet, ſeque belli ſacri quaſi Mathatias alter ſtrenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, cum demum Sergius Conſtantinopolitanus, cui perſpecta dudum erat Honorii puſillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Chriſto voluntatum, & operationum aſſeveratione totum orbem perturbaret.

Hic jam quæro, quid reſpondere debuerit Honorius ſceleratiſſimo, totique orbi notiſſimo hæreſiarchæ, qui ſanctiſſimum virum eo ſolo nomine deſerebat, quod inconcuſſam Eccleſiæ fidem circa diſtinctas Chriſti voluntates divinam unam, humanam alteram intrepide tueretur, & propugnaret adverſus novum, & profanum, quod Sergius ipſe invexerat, & undequaque propagabat Monothelitarum dogma? ille vero tanquam mercenarius, & non paſtor vidit lupum venientem, & fugit, ut habet Euangelii comparatio. Sergio enim Roman. Pontifex hoc ipſum reſpondit, quod ſanctiſſimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantopere execratur in laico Principe Conſtante, nimirum ſupprimendas

eſſe

esse voces, unius aut duarum in Christo voluntatum, & operationum: subjungitque quod ipsi peræque Monothelitæ profitebantur duas esse in Christo distinctas, & inconfusas naturas, sed tandem ut se Monothelitarum studiis accommodet unicam admittentium operationem in Christo, ita concludit: unum esse Christum Dominum divina, vel humana in utriusque naturis operantem. Ut hac verborum elusione illorum insectationem declinaret, tametsi ipsa eadem Catholicum sensum, sed ab ista quæstione alienum exprimerent.

Ista Honorii lecta fuit epistola in istius sextæ Synodi act. 14 deinde lecta fuit Pyrrhi Constantinopolis Episcopi Monothelitæ ad Joannem Romæ Pontificem epistola, qua ipse Pyrrhus concertationes de Christi voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epistol. sacra Synodus ambas Honorii, & Pyrrhi epistolas declarat perniciosas, & jubet igne absumi. Eadem Synodus sub finem act. 16. anathema pronunciat Theodosio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, aliisque quos omnes dicit hæreticos.

Cum vero justa condemnandi Honorium causa subsit, & ista condemnatio singulariter post lectam hoc in Synodo ipsius epistolam pronuncietur, & subinde iterum cum aliis Monothelitis promiscue: Et cum non modo Græca exemplaria, sed Latina etiam translatio, quam contextuit ipsemet Leo Papa, qui primus Synodum Apostolica authoritate probavit, acroboravit, quod præstare non valuerat Agathon, a quo fuerat indicta, morte præventus. Præterea cum sanctus ipse Leo in sua, quæ Synodo isti subjicitur epistola de Honorio sic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apostolicam sedem non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit profana proditione immaculatam fidem subvertere conatus est*. Idemque sanctissimus Leo altera epistola ad Hervigium Regem, & ad Episcopos Hispaniæ memoriam Honorii iterato damnet. Cumque insuper

insuper hæc eadem Honorii damnatio nominatim iteretur duabus sequentibus Oecumenicis Synodis septima, & octava, tam in Græcis quam in Latinis antiquissimis exemplaribus, atque adeo illis ipsis, quæ illorum temporum author Anastasius Bibliothecarius Ecclesiæ Romanæ Synodorum septimæ, & octavæ translator edidit, dedicavitque septimæ translationem Joanni Papæ VIII Synodi autem octavæ editionem Papæ Stephano II. ac idem Anastasius, qui consedit inter octavæ Synodi Patres, & ita gestorum in ea Synodo testis est oculatus, omnique exceptione major, hujus acta quibus interfuerat Latino sermone conscribens recenset act. 10. Honorium una cum Cyro, Sergio aliisque a sacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimię sane fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tam multa, tam antiqua, tam sancta, tam ab omni suspicione aliena testimonia, toties iterata rejicere, non modo Græcorum, sed etiam Latinorum S. Leonis Papæ, atque Anastasii quorum ille Synodum istam sextam approbavit primus, & transtulit, hic vero in una ex iis Synodis consedit, quæ ipso eodem teste damnavit Honorium His adde ipsum Adrianum Papam II & Concilium Romanum, cui Ille præsidebat Adrianus, qui simul damnarunt Honorium, ut Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octava Synodo act. 7.

Sanctissimus Pontifex Martinus transmissum ad se ab Imperatore Constante Typum in Lateranensi Concilio reprobavit, neque dubitavit exilium, & mortem hac de causa subire: quid vero Constantis edictum continebat? hoc unum ut communis pacis gratia omnes a professione sive unius, sive duarum Christi voluntarum abstinerent. Uter igitur laudandus, aut vitupeandus, Honorius hoc ipsum sponte decernens quod Constantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio qui martyrium potius sub eundem, quam Typum admittendum judicavit, & reipsa perfecit; si laudandus

Mar-

Martinus, ut est citra omnem dubitationem, ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo 6. fuit anathemate notata epistola, eo quod assereret removendas esse omnes in utramvis partem, sive unius, sive duarum voluntatum concertationes, ut pax servaretur: at hoc ipsum decernit Honorii epistola, & aliquid superaddit, quod in speciem propendere videtur in favorem Principis Monothelitarum Sergii ad quem epistola dirigitur, etiamsi hoc ipsum, ut antea dixi, sensu catholico possit exponi.

Similiter Imperator Zeno studio, ut prætexebat, communis Christianorum concordiæ edictum promulgavit, quod idcirca vocavit Henoticon, id est reconciliatorium, sanciens ne ulla deinceps assertio fieret, sive unius, sive duarum Christi naturarum, eo quod illa disputatio innumeras pareret toto orbe dissentiones: ut sperandum esset ea consopita reconciliationem animorum sequuturam: & tamen quantam commeruit laudem Felix Papa III qui coacto pariter Concilio damnavit henoticon? quantam vero nomini suo labem asperserunt Constantinopolis Acacius, Alexandriæ Petrus Moggus Antiochiæ Petrus Fullo, & post hunc Severus, ceterique Episcopi quotquot in Henoticon istud consenserunt?

Quantæ item perfidiæ rei judicari sunt in Ecclesia Dei omnes illi sub Constantio Augusto Episcopi, qui ab Arianis elusi in Synodis Sirmiensi, & Ariminensi formulas fidei ab Arianis profectas approbaverunt, etiamsi nihil in eis legeretur hæreticum, sed communis concordiæ gratia tam Arianorum voces alterius, diversæ, aut dissimilis substantiæ, quam Catholicorum vox consubstantialitatis supprimebatur. Est enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Conc. Romano. perfidam, & damnabilem esse pacis ineundę conditionem, qua doctrina orthodoxa perinde atque hæretica supprimitur: cum Deum sic alloquatur Abraham: **Num perdes justum cum impio, & erit justus sicut impius?**

plus? cumque in libro Levitici Sacerdotes commoneat Dominus, ut habeant scientiam discernendi inter sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortasse aliquis ipsius Sophroni Jerosolymitani exemplum suppressioni unius, aut duarum voluntatum consentientis. Quisnam hujus rei testis? Sergius Constantinopolitanus in sua illa ad Honorium epistola, quo etiam eandem postulat approbari suppressionem? Dignum utique patella operculum. Testi etiam honesto in ea quam prosequitur causa minime creditur, infamis vero testis, aut flagitiosi quavis in causa depositio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & scelesto Sergio circa ipsam causam testificanti, quam improbo affectu complectitur, & prosequitur? At contraria proferimus omni exceptione majora ipsius Sophonii testimonia. Synodicas ipsius ad ipsum Sergium, & Honorium epistolas, in quibus duas in Christo Jesu voluntates, ac actiones constanter prædicat, Alterum testimonium est hujus sacræ Synodi hanc eamdem Sophronii circa distinctas in Christo voluntates fidem, & certamina non semel prædicantis.

His tamen circa Honorii lapsum opponitur a nonnullis ipsa Pontif Agathonis ad Constantinum Augustum epist. huic Sextæ Synodo inserta act. 4 in qua asseverat Agatho Rom. Ecclesiã a tramite Apostolicę traditionis nunquam aberrasse, neq; hæreticis novitatibus depravatam succubuisse; suosque prædecessores juxta Domini nostri ad Petrum pollicitationem nunquam a fide defecisse, quin potius fratres in ea confirmasse, Veruntamen sicut illa Christi ad Petrum asseveratio, rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, non obstat quin ipse Petrus Christum paulo post voce negaverit, ita nec Agathonis assertio circa prædecessorum fidem ullatenus obsistit, quin aliqui eorum, ut ipsi testantur Baronius, & Bellarminus; contra debitam fidei professio-

fessionem graviter peccaverint: ut Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmiensi proprio facto & subscriptione consensit, & palam communicavit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem, ut probabile est, fidem abdicando, sed tamen delinquendo adversus officium fidei profitendæ.

Denique ne quid intactum relinquatur, urgent aliqui prorsus credibile non esse, si Honorius damnatus a Concilio fuisset, Legatos Romanos pro suo officio in oppositum reclamasse. Negamus enim prorsus id fuisse ipsorum officii, neque enim decebat eos contra jus ipsum privato affectu abreptos odiosam, & suspectam facere Orientalibus Romanam Ecclesiam, quo tempore ipsi Orientales ingenue multorum Patriarcharum suorum damnationi suffragabantur. Quinetiam fieri potuit, ut Legati nonnihil reclamaverint, sed quia id specie tenus pacis causa fecerint, & ipsa prudentia suaserit grave impendere discrimen, si ulterius insisterent, idcirco non fuerit reclamatio ulla actis Synodi inserta. Proclives erant Orientales ad quandam erga Romanam Ecclesiam æmulationem, ut aperte docet non modo succedentium sæculorum, sed etiam antecedentium experientia. Perspicuum enim est in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Constantinopolitanis duabus, & Chalcedonensi, Orientales non pauca fuisse molitos ex æmulatione in Latinos & Romanam sedem: quanta igitur exarsissent indignatione adversus eosdem, si cum ipsi tanta facilitate tot Patriarcharum suorum damnationi acquiescebant, Romani pervicacius obstitissent, ne unus Papa in eadem causa, licet ut existimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum aliis perstringeretur; Res in gravissimum discrimen acta fuisset, ut ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recusarent eorumdem exemplo

quidquam adversus proprios anci... res decernere. Unde contigisse ut Synodus præter humanam spem fœlicissime inchoata, exitu infœlici dirimeretur per discordiam & schismata, & ipsa hæresis majoribus viribus crescerer, ipsaque Ecclesia discinderetur.

Appendix ad sextam Synodum, ac dissertatio de Diptychis Ecclesiæ.

IN precedentis Concilii narratione retulimus Acaciũ Constantinopolis Episcopum, & Henotici authorem atque suasorem, cum fuisset a Felice Papa tertio damnatus, nomen ipsius Felicis ex Ecclesiarum sibi subditarũ diptychis erasisse, ut testatur Romani sub Felice Concilii epistola 2. Post hæc mortuo Acacio Gelasius Papa Felicis successor omnem adhibuit operam, ut ex Constantinopolitanæ Ecclesiæ diptychis nomen Acacii expungeretur, ut ex ejus constat epistolis Conciliorum tom 2. atque ex Anastasio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari studio prosequuti sunt, qui Gelasio successerunt Anastasius, & Symmachus, sed obstiterunt cum Anastasio Imperatore Episcopi Constantinopoleos. Id vero tandem obtinuit Pontifex Hormisda imperante Justino religioso admodum Principe, subquo redintegrata pax est inter Orientales, & Occidentales Ecclesias damnatis Principibus ipsis Zenone & Anastasio, & Episcopo Acacio, aliisque omnibus hæreticis ac schismaticis. quorum obliterata sunt de tabulis Ecclesiasticis nomina, & exitiale schisma desiit, quod perduravit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos sex & triginta.

Præterea per Concilium generale sextum sub Agathone id factum, est, ut ablata sint (ut dicit Anastasius in Agathone) de dyptichis Ecclesiarum nomina Cyrl, Sergii, Pyrrhi, Pauli, & Petri, per quos hæresis Monothe-

thelitarum universum pervaserat Orientem. His occasionibus locus differendi, de diptychis aperitur, & quisnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant diptycha tabulæ quædam in Ecclesiis nomina fidelium continentes, qui communionis Ecclesiasticæ consortes erant, quæ legi solebant inter diurna mysteria diptycha (quæ Græca vox est) Latine significant duplicata ob geminas tabulas, quarum una comprehendebat viventium fidelium nomina, altera defunctorum: pro utrisque vero Sacrificia & preces in Ecclesia offerebantur; eorumque nominum lectio publice fiebat ex ambone seu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Ecclesia a communione ac societate fidelium excludebat. Diptychorum usus jam inde a primis sæculis invaluit. Cujus meminit D. Dionysius *Eccles. Hier. cap.* 3. sic dicens, *& cum se mutuo omnes salutaverint, mystica sacrarum tabularum ἱερῶν πτυχῶν recitatio fit.* Huc illa spectat Cypriani querimonia circa facilem quorumdam lapsorum reconciliationem sic dicentis epistol 10 ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nondum pœnitentia facta. Hæc pariter visitur praxis in liturgiis Sanctorum Jacobi Apostoli, & Basilii, & Chrysostomi. Innocentius vero Papa primus epistol. ad Decentium Episcopum cap. 2. statuit ut completa fidelium oblatione recitentur in Ecclesia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus sive vivis, sive defunctis orabat Ecclesia, erant insuper sanctorum in cœlo regnantium diptycha, ut publice invocarentur, & colerentur. Qui usus in omnibus comperitur veteribus liturgiis. Et Cyrillus Jerosolimitanus quinta catech. *Postea*, inquit, *mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Marty-*

rum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras, Theodoritus quoque *lib. 5. histor. Eccles. cap.* 34. refert orientales Ecclesias non aliter cum occidentalibus pacem inivisse, quam illæ Joannis Chrysostomi nomen in diptycha retulissent. Et mox *cap.* 35 ait Alexandrum Antiochiæ præsulem ejusdem magni Joannis nomen tabulis Ecclesiæ inscripsisse. Innumera sunt ejuscemodi priscorum testimonia. Primarii quidem sancti semper & in omnibus Ecclesiis denominabantur, Dei Genetrix Virgo, Joannes Baptista, sancti Apostoli, & insigniores aliqui martyres Deinde in singulis Ecclesiis peculiares ipsarum sancti commemorabantur, iique maxime quorum reliquiis ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametsi eorum singula nomina in publicis tabulis censerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Ecclesia preces fundebantur. S. Gregorius Papa *lib.* 3. *epist.* 37 ad Constantium Mediolani Episcopum scribit nullam ipsi necessitatem incumbere nominandi Joannem Ravennæ Episcopum inter missarum solemnia, cum nec Joannes ipsum Constantium nominare soleat ad altare. In actis Chalcedonensis continetur epistola Episcoporum Ægypti ad Anatolium Constantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ sedis invasore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ transitum ad cœlos habentium Episcoporum *nomina* continentur, quæ horis sanctorum mysteriorum secundum regulas releguntur, posuisset Dioscori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Ecclesias Latinam & Græcam Imperante Michaele Palæologo, primum fuit in sacris hymnodiis Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, ut refert Nicephorus Gregoras *lib.* 5. Et Alcuinus *de celebratione missarum* sic scribit: *Post illa verba quibus di-*

dicitur in somno pacis, usus fuit antiquorum sicut etiam usque hodie Romana agit Ecclesia, ut statim recitarentur nomina defunctorum.

Quia vero in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenseri præ multitudine non potuissent, mos erat præcipua nomina nimirum Romani Episcopi, & Patriarcharum viventium, tum Episcopi loci, tum Imperatoris sive Principis sæcularis, alta voce legere, ut ex multis veterum testimoniis liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, ut docet Innocentii Papæ epistola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua vero communi & generali memoria comprehendebantur: ut addiscimus ex liturgiis Basilii & Chrysostomi in quibus ita legimus: *ὁ Διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων, ὧν βούλεται, μνημονεύει, Diaconus sacram mensam incensat per circuitum & diptycha, vivorumque & defunctorum meminit quorum vult. Et subinde ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult vivorum, & mortuorum.*

Synodus Quini sexta in Trullo.

IUstiniano secundo cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Constantinopoli fuit alter præsulum conventus in Trullo, id est Imperialis palatii secretario superne fornicato, ubi Canones duo supra centum conditi sunt; ann. Chr. 707. Quam Synodum Penthecten, id est Quini-sextam nuncuparunt, quasi supplementum quintæ & sextæ a quibus nulli editi sunt Canones. At Canones istos a Schismaticis profectos reiecerunt Romani Pontifices præsertim Sergius, qui tunc Ecclesiæ Romanæ Clavum regebat, ut testantur Anastasius in Sergio, & Beda *lib. de sex ætatibus*

Adrianus tamen Papa in suo ad Carolum magnum libello citat ex his Canonem 82. quemadmodum etiam Synodus septima. Verum neque ex his conciliatur Synodo authoritas; Hoc enim Canone utuntur, sicut David gladio Goliath Gethæi usus fuit, ut scilicet adversarios propriis armis debellent. Illo namque Canone Iconoclastas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Jesum humana figura referentes. Illa vero imaginum ejusdem sub agni specie abrogatio per hanc Trullanam Pseudo-Synodum & scripturis divinis contradicit, quæ plerumque sub agni tum denominatione tum effigie Salvatorem Dominum repræsentant, ut Liber Isaiæ & Apocalypsis, & testimonium Joannis Baptistæ. Religiosus etiam primitivæ Ecclesiæ, usus nihil habuit ejusmodi repræsentatione frequentius, quæ passim visitur in antiquissimis Romæ Basilicis, & subterraneis cœmeteriis, aliisque alibi vetustissimis monumentis, tum sculpto tum musivo tessellatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetusto receptoque dudum usu loquitur his verbis: *In eadem Dominica post albas intra civitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Ecclesia post missam, & communionem populo*. Quæ adhuc quotannis Romæ consuetudo servatur.

Canon. 2. authoritatem Canonibus Apostolorum octaginta quinque attribuit: Et constitutiones Apostolicas Clemente Papa editas testatur fuisse ab insequentium temporum hæreticis depravatas. Simile protulit judicium, & censuram in Romana Synodo Gelasius Pontifex de Clementis libris, sed & ipsos qui circumferuntur Apostolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentur in decreto dist. 15. Can. sancta Romana Ecclesia.

Canon. 12. Usum conjugii Episcopis conjugatis interdicit. Canon vero 13. ex Canone Apostolorum prave intellecto permittit conjugii usum Presbyteris & Dia-

& Diaconis jam ante ordinationem conjugatis. Cæterum ex opposito Canon Carthaginensis continentiæ Diaconorum & Sacerdotum præceptum diserte refert ad Apostolorum traditionem ipsam. Et utique in altaris ministerio, quæ totius Ecclesiæ functio sanctissima est, nihil habet minus ab Episcopo Sacerdos. Sed sacris ordinibus annexum cœlibatum in iis qui etiam ante consecrationem jam erant matrimonio colligati plenius comprobavi ad Nicænum Canon. 3. Vide insuper Carthaginens. Concilii secundi Can. 2.

Canon Quinisextus 32 Armenos reprobat vinum aqua non miscentes in sacro altaris ministerio. Damnat præterea hæreticos Hydropastas seu aquarios, qui solum ad altare aquam offerebant: quos etiam perstringit scribens in Matthæum Chrysostomus. Et Concilium Carthaginense tertium eosdem damnat Canon. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epistol. 63. Trullanus Canon iste vino permiscendam esse in Calice aquam confirmat testimoniis liturgiarum Jacobi Apostoli & Basilii. Vide canon. 2. de consecrat. dist. 1. Et vetustissimus scriptor Justinus Martyr in Apologia 2. versus finem de fidelium communione sic ait: μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος participare de pane Eucharistico, & vino aqua, scilicet qua vinum ante consecrationem dilutum fuit.

Canon. 42 jubet vagos & per urbem discursantes eremitas, vel in communibus Monasteriis cum Monachis profiteri, vel ad solitudinem compelli, ut re ipsa exequantur quod nomine præseferunt. Vide superius circa vagos Monachos canon. 4. Chalcedonensem.

Canon. 52. In omnibus sanctæ Quadragesimæ diebus jejunii præterquam Dominicis & Sabbatis, & sancto Annunciationis die, fiat sacrum præsanctificatorum ministerium, ἡ τῶν προηγιασμένων λειτουργία ἱερά. Iste notandus Græcanicæ Ecclesiæ ab antiquo ritus,

ut feriis quadragesimæ sacra missa non celebretur, sed tantum præsanctificata offerantur, ut moris est apud nos die sancto parasceves. Balsamon ad hunc locum præsanctificatorum, inquit, liturgiam non intelligimus sacrificium incruentum, sed abductionem seu oblationem sacrificii jam antea peracti & perfecti. Atque hanc istius Canonis rationem adducit, qua per sacrificium gaudium & Ecclesiæ solemnis exultatio celebratur, quæ inconveniens est cum diebus pœnitentiæ & luctus. Id circo Laodicænæ Synodi Canon 49. oblationes fieri & festa martyrum cælebrari prohibet iisdem diebus. Et Laodicænus pariter canon. 51. statuit, ut hæc festa & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies quadragesimæ ipsius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum jejunia etiam in diebus quadragesimæ reprobat, uti & reliqua parte anni, damnans diversum Romanæ Ecclesiæ usum, cui etiam arroganter jubet ut inviolabiliter deinceps obtemperet isti Apostolorum Canon. 65. si quis clericus inventus fuerit jejunans in sancto pie Dominico, vel Sabbato præter unum solum Sabbatum, deponatur: sin autem laicus excommunicetur. Cæterum de jejuniis Sabbatorum require, quæ tractavi ad canon. 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falsas martyrum historias, sed igni tradi præcipit. Balsamon hoc loco fidem & diligentiam Simeonis Metaphrastis commendat, qui ex antiquioribus sanctorum vitis pleraque falsa, & commentitia quæ irrepserant eliminavit edito hac de re castigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphrastes, sed non integram. Haud enim pauca spuria, & ab antecessoribus conficta in suam congessit sanctorum historiam spongia lituraque digna, ut advertunt eruditi & passim Baronius admonet.

Ca-

Canon. 69. Nulli hominum liceat, qui sit in laicorum numero intra septa sacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo potestate & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione. Balsamon privilegii hujus Imperialis causam refert ad Imperatorum unctionem, qua dicit eos simul inaugurari Imperio & Clero. Cæterum neque ista unctio ullatenus pertinebat ad Sacramentum, neque a Deo præcepta fuerat sicut unctio Regum Israel ex Dei mandato, sed tantum ab hominibus instituta. Unctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remensis & Flodoardus ad divinam institutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodovæus baptizatus a Remigio fuit Remensi Episcopo, & Francorum Apostolo: quæ etiam nunc Remis asservatur. Post unctionem autem istiusmodi Reges Francorum mirifica strumas seu scrofulas solo contactu curandi potestate pollent. Mirum tamen est Gregorium Turonensem ætati Clodovei multo viciniorem ac supparem, quique in suam historiam miracula diligenter conquisita congerere solet, nihil istius ampullæ de cœlo delatæ meminisse. Ivo Carnotensis Episcopus occasione unctionis Regis Ludovici sexti cognomine Crassi, qui fuerat inunctus a Metropolitano Senonensi, præsentibus cum ipso Ivone, cæteris Senonensi suffraganeis Episcopis, contendit in sua epistol. 189. tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex aliis argumentis hanc unctionem non esse alligatam sive Ecclesiæ Remensi sive ejusdem Episcopo, sed posse in aliis æque Diœcesibus atque ab aliis Episcopis fieri. Ultimo sane sæculo Henricus quartus a quo multi strumosi curati sunt, ab Archiepiscopo Turonensi fuit inunctus oleo Ampullę Turonensis sancti Martini, necdum subditis ei Remensibus factioni contrariæ addictis

Ut

Ut vero ad Imperatorem Constantinopolis redeamus, tanta hic ambitione supra omnem sacrosanctæ Ecclesiæ dignitatem se efferebat, ut intra templum ea celsitudine solium suum elevaret, ut Patriarchæ sedile ad ejus pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa tertius Constantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit cap. solitæ de majorit, & obed. Nicetas Choniates in Andronico Comneno refert hunc Imperatorem pro mercede sibi concessæ a Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum dispensationis permisisse, ut cleri subsellia tollerentur altius, quatenus lateri ipsius Patriarcha quodammodo assideret, totaque cleri series, Verum post solemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Davidicum versum Andronico applicabant: oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum; ipsum paulo post cum insigni cleri totius pudore ac derisione jussisse, ut ad pristinam mensuram Patriarchæ clerique sedilia rursus deprimerentur.

Hic locus est congerendi veterum selecta testimonia circa clericorum supra quoscumque laicos etiam Imperatores orbis in loco præsertim sacro præcessiones, quæ hac sæculorum fece tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus libr 5. hist. Eccles. cap 17. magnum Theodosium cum esset Mediolani, ex medio Ecclesiæ gremio processisse ad sacrum altare offerendi causa, factaque oblatione constitisse post cleri consessum intra cancellos. Id ut advertit Episcopus Ambrosius misso Diacono Theodosium admonuit, solis licere Sacerdotibus & Diaconis in sanctuario consistere: mandavitque ut inde ad laicorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores, sed non Sacerdotes. Respondit Theodosius excusando se non ambitum intus constitisse, sed sola consuetudine adductum quam Constantinopoli didicerat:

rat: habere vero se gratiam Episcopo pro hac admonitione paterna, simulque morem gessit & exivit. Regressus postmodum Constantinopolim, cum solitam oblationem ad altare contulisset, memor hujus moniti se extra Presbyterium ad populi stationem recepit. Tum Nectarius Episcopus rogavit quorsum recederet? At Imperator, hoc demum didici (ait) quantum inter Imperatorem intersit & Sacerdotem, & vix tandem reperi sinceræ unum veritatis magistrum Ambrosium, quem solum Episcoporum hoc dignum nomine cognovi.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad cives timore perculsos præfectum sit alloquitur: *An me libere loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo ac throno lex Christi subjicit, Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præstantius & perfectius: nisi vero æquum est spiritum carni fasces submittere, & cœlestia terrenis cedere. sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem sis accepturus in optimam partem, utpote sacri gregis mei vis sacra, magnique Pastoris alumna.*

Apostolici vir spiritus & ætatis Ignatius epist. ad Philadelphios his etiam altiora sapit, & docet ita loquens: *Præfecti obediant Cæsari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes simul, & Diaconi, & reliquus Clerus, omnisque populus, milites quoque & præfecti, & Cæsar obtemperet Episcopo, Episcopi vero Christo sicut & Christus obtemperavit Patri, & ita unitas a cunctis servabitur.*

His convenientia prædicat Chrysostomus in Matt. Homil. 83. sacros sic alloquens Ecclesiæ ministros: *Siquis dux militiæ, si præfectus, si princeps diademate coronatus indigne accedat, prohibet: majorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore insignivit, ut talia discernatis.*

Carolus magnus laicos indebitum sibi locum intra Ecclesiam vindicantes mares sic reprimit libr. 6. capitula-

tularis cap. 290. *Si quis indebitum sibi locum usurpaverit, nulla se ignoratione defendat, sitque plene sacrilegii reus qui hoc attentaverit.*

Huc pertinet præallegatum *caput solitæ de majorit. & obed.* quo Innocentius tertius Imperatorem commonet Episcopum præesse principibus debere: utpote altioris dignitatis, & potestatis, quanto cœlestia terrenis, spiritualia & divina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota est historia sancti Episcopi Martini, ut se gesserit in mensa Imperatoris Maximi. Quin etiam Valerius Maximus de Religione populi Romani, quamvis falsorum deorum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis & amplissima dominatione superbi, sic testatur lib. 1. cap. 1. *Omnia post Religionem ponenda semper nostra civitas duxit, etiam in quibus summæ majestatis decus conspici voluit: quapropter non dubitaverunt sacris imperia servire, ita se rerum humanarum habitura regimen existimantia, si divinæ potentiæ bene & constanter fuisset famulata.*

Can. 79. vulgarem illius temporis abusum reprimit quo certis ritibus colebantur virginei partus secundinæ, declaratque virginis partum fuisse, *ἀλοχεύτων* hoc est vacuum a secundis, addit etiam absque ullo semine *τὸ χον ἀπόρως συςάντα*.

Can. 82. de imaginibus Christi sub agni specie. Vide in hanc rem quæ annotavi in istius Synodi exordio.

Canon 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inveniuntur testes firmi qui circa omnem dubitationem affirment fuisse infantem baptizatum, debere citra omnem hæsitationem baptizari, idque esse veteris & canonici usus. Hoc idem constanter definivit Gregorius Magnus *lib. 12. epist. 37.* his verbis. *Hoc rite tenere debetis quod & nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus, ut quoties tam de baptismo aliquorum, quam de confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis, nec testibus certa*

certa ratio habetur, ut baptizentur tales, vel confirmentur atque Ecclesiç canonicæ consecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat; quoniam non monstratur iteratum quod certis judiciis non ostenditur rite peractum; Hæc nos vobis tenere & mandare docemus, &c. Hæc notent inaniter arguti Casuistæ, qui malunt animas Christi morte redemptas in re dubia de æterna salute periclitari, quam Sacramentum etiam absolutæ necessitatis de aliqua iteratione; perinde ac si Sacramenta ipsa Deus non instituisset in subsidium & salutem animarum: cum in dubio præcipiat sapientissimus simul & sanctissimus Pontifex Gregorius administrari quoque Confirmationem, quæ tamen non æque est ut Baptismus absolutæ ad æternam vitam necessitatis. Hæc eadem de baptismo pariter & Ecclesiarum consecratione, quoties dubium occurrit, resolvit præterea Concilium Carthag. quintum Canon 6. Ut summistas omnino relinquamus intactos S. Raymundus *lib. 3 summæ titul. de ætat. ordin* §. 1. hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas quod in hujusmodi de quibus non constat quod sint de essentia vel non, invenitur tamen quod debent fieri, intelligas omnia esse de essentia: Unde si aliquid tale de quo dubitatur utrum sit de substantia vel non, fuerit omissum, potest ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum quod nescitur esse factum, dist. 68. cap. Presbyteri.* Et *de consecr. dist. 1. cap. Solemnitates.* Hæc aliaque Raymundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa provide sequentibus excogitata sæculis, in casibus ambiguis conditio præscripta in *cap. 2. de baptism.* si non es baptizatus, &c. Ideoque verborum etiam absoluta forma in re dubia conferebant Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Ecclesiæ consecrationem.

Canon 96. Qui Christum per baptismum induerunt ejus in carne vitæ agendæ rationem imitari professi sunt. Sententia hæc omnium Christianorum infixa cordi

cordi esse debet. *οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν*.

Canon. 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes jubet excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox *ἀφοριζέσθω* significat, non vero ut Latinus vertit interpres depositionem. Quam pœnam solent Græci Canones exprimere per verbum *καθαιρεῖσθω* solosque hac censura clericos plectere. Exemplum in hanc rem memorabile refert Prosper lib. de promiss. & prædict. c. 6. Puellam in balneo se lavantem ex aspectu lascivo, quæ inibi erat statuæ Veneris fuisse protinus a Sathana possessam, multisque vexatam diebus donec ad reliquias S. Stephani martyris liberata est.

Canon. 101. Minime permittit communicantes Eucharistiam aliquo vasculo excipere, sed manibus ipsis in crucis figuram conformatis. Hoc idem suadet Cyrillus Jerosolymitanus catech. magist Quem etiam veterem communicandi ritum sic exprimit Chrys l. 3. de Sacerdotio *ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσὶ*, *qui cũ patre sursum sedet omnium manibus continetur*. Alicubi tamen mulieres sacram Eucharistiam linteamine excipiebant, ut docet Augustinus *serm* 252. Maximus martyr & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros ut prius manus abluant, mulieresque ut linteamina mundissima deferant ubi Christi corpus accipiant. Denique Concilium Antisiodorense præcipit Can. 36. *Non liceat mulieribus nuda manu Eucharistiam sumere*. Vocatque idem Con Can. 42. *Dominicale* linteum in quo jubet a fœminis Eucharistiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Isauricus Imper. suadentibus Constantino Episcopo Nacoliæ, & Besere qui Christianis ortus parẽtibus dein de captivus in Syriam adductus Mathumetanam hauserat impietatem, bellum execrabile sacris

ima-

imaginibus indixit, quas edicto proposito ex Ecclesiis aliisque quibuscumque locis proscripsit. Dum vero pervetustæ Religionis imaginem Salvatoris, quę ad æneam urbis portam sita erat ex edito loco vi ferroque deturbat succensent qui aderant, totaque hoc nuncio civitas percellitur: tunc armati populi concursu satellites discerpuntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus missi Ea de re infrendet ferox & truculentus Leo, totamque urbem rapinis, hominum raptionibus, & feralibus suppliciis infestat & cruentat.

Aggreditur inter alios sapientissimum & venerandum Studitarum collegii præfectum; ejusque duodecim contubernales divina humanaque sapientia instructissimos, ad quos ceu ad oraculum in præcipuis divinarum humanarumque disciplinarum ambiguitatibus recurri solebat, quos ipsi quoque Imperatores frequenter consulebant Hos privatis colloquiis, adhibitis nunc blandiciis nunc minis in suas attrahere conatus est Leo, sed eorum constantia repulsus eosdem cum ædibus in quibus convivebant una cum instructissima Bibliotheca flammis una nocte absumpsit. Novis præterea sceleribus priora accumulans sanctorum etiam cultum abolere, eorum loculos perfodere sacraque fœdare lipsana instituit. Has excitatas a Leone tragædias recensent author historiæ miscellæ, Nicephorus Constantinopolis Patriarcha in Breviario, Zonaras, & Cedrenus in Leone; ipsaque passim hujus Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ urbis Patriarcha Germanus vir Sanctissimus omni studio nascentem impietatem coercere nititur, atque fideles quos dira insectatio urgebat aut labefactat confirmare: hunc privatis colloquiis frustra tentatum ex sede Patriarchali & urbe exegit: ejusque loco Anastasium iconoclastam Leo subrogavit. Joannem quoque Damascenum piarum imaginum strenuum defensorem, transmissis ad principem Damasci confictis proditionis litteris, accu-

sat,

fat, quafi Damafcenam civitatẽ cujus cuftodiæ Joannes præfectus erat, fibi vendere attentaffet: unde ipfi dextera manus juffu principis barbari amputatur; fed ei præcifam manum invocata Dei genetrix infigni miraculo reftituit.

Sic efferatum graffantemque Leonem Gregorius Papa II. boni follicitique paftoris pro Dominico grege munus obiens a cęptis nefariis per literas revocare conatur; verum crefcente in dies illius rabie anathema perculit, fimulque Italiam ejus dominationi fubtraxit, atque illi tributa ulterius pendi prohibuit: Tum ille majori percitus rabie comparata ingenti claffe, & Pontificis & Italiæ molitur exitium. Sed claffem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum litus exorta tempeftas allifit, aliifque fimul calamitatibus ejus Deus ferociam reprimit, & impietatem ulcifcitur urbium undequaque defectionibus, fame, penuriaque, peftilentiis, & horrendis terrarum motibus, eoufque ut Regiæ urbis ædes pene omnes publicæ privatæque integri anni affiduis concuffionibus corruerint, ipfaque urbis mœnia folo æquata fint, ipfe vero Leo diris excruciatus torminibus infelicem animam exhalavit

Leonem filius excepit Conftantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluvio, quo dum infans baptizaretur facrum lavacrum inquinaverat. Qui vero illum baptizabat Germanus Patriarcha vaticinatus eft ejus aliquando impietate fanctam Dei Ecclefiam fœdatum iri. Prędictione eventus demum cõprobavit. Hic fe totum magicis flagitiis & cacodæmonum animarumque execrandis evocationibus, & piorum perfecutionibus, addixit. Dei genetricis aliorumque fanctorum cultum atque facrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus & convinctis una crudelitatibus commoti populi Conftantino rebellãt, affinemque illius Artabafdum Curopalaten qui adverfus illum arma fufperat,

pferat, defignant Imperatorem: Berefem vero tot malorum authorem fuaforemque obtruncant, facrafque imagines priftinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Conftantinopolin terra mariq; obfidet, atque ad deditionem compellit. Curopalati oculos effodit, ejus liberos interficit, ne quis ex illa progenie fcelerum ipfius & facræ Religionis vindex fupereffet. In reliquos perduelles crudeliffime defævit, quamplurimos præcifis ferro manibus, variifq; fuppliciis excarnificatos interimit, reliquos omnibus fortunis expoliat. Quinetiam vefaniæ fuæ fpecimen erga Pfeudopatriarcham Anaftafium exhibet, quamvis ejufdem fecum impietatis fautorem. Hunc enim afello præpoftere impofitum, & flagello per urbis compita cæfum, in thronum Patriarchalem denuo collocavit.

Cum vero Rom. Pontifices Concilia diverfa in Occidente diverfis locis cogerent, ut malum in Religionis exitium erumpens cohiberent. Copronymus Pfeudofynodum trecentorum, & triginta antiftitum Conftantinopoli coegit, qua in facras imagines conclamatur. Interea Conftantinus Monachus Pfeudopatriarcha fucceffor Anaftafii, fatellitio Imperatoris ftipatus, per forum, per Ecclefias, per omnis fexus Monafteria, per privatorum ædes concurfans, imagines quotquot fupererant, diripit, abradit, dejicit; & eos qui habebant verberibus & carceribus mancipat: Sanctorum reliquias cũ venerandis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incendit. Ipfe vero Copronymus aliquot Senatores, & clariffimos viros, eo quod prohibitas imagines coluiffent, vel occultaffent, duriffimis nervis in medio foro verberari ad necem juffit: Monachos etiam & Sanctimoniales raptari, & poft immania fupplicia, & ludibria trucidari. Qui vero fuperfuerunt Monachi compulfi funt pallio, & cucullo depofito inire incefta connubia, fordidifque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monafteria diftributa funt, ut omnis

instituti Monastici memoria prorsus aboleretur, Monasteriórum autem prædia, & facultates fisco addictæ.

Constantinum Pseudopatriarcham tot scelerum facem ac incentorem divina ultio prosequuta est. Cum enim detestandus Copronymus arcan. illi suum de abroganda Christo divinitate aperuisset, nec ille rem silentio texisset, jussus est per urbis vicos flagellari, & infordidissimo loco jugulari. Par etiã ultio in Copronymum incubuit, cui pedes ardentibus anthracibus intumuerũt, tantoque æstu totum ejus corpus exarsit, ut vociferaretur infelix se inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen & cultum, & cum eandem jussisset honorifice coli, sera tamen ejus minime recepta est pœnitentia, sed acerbissimo, & horrendo interitu ad quæ migraret supplicia demonstravit.

Successorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum se principio simulavit: ubi vero suum stabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæresis professionem erupit, quam & sacrilegio cumulavit. Cum enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in majori Basilica Mauricius olim dedicarat, detractam inde suo capiti imposuisset, eruperunt ex illius capite venenati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris hominem brevi extinxit, ut Theophanes, & Miscellæ historiæ scriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Constantinum ex Irene susceptum filium. Irene gubernacula suscepit Imperii sub Constantino decenni puero. Tum demum immanibus diuturnisque procellis discussis, pax, & nova lux Orientis Ecclesiis refulsit. Catholicæ namque Religionis amantissima Irene, nihil antiquius habuit quam ut illam jacentem excitaret, Regiamque civitatem multiplici anathemate involutam, & a reliqua Ecclesia divulsam reduceret. Cumque Paulus abdicato Patriarchatu se in Monasterium conclusisset ad sponta-

neam

neam pœnitentiam, respondit Imperatoribus causam reiscitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quo procusum fuit adversus venerandas imagines decretum, suam adjecerit subcriptionem, & ni pœnitentia scelus elueret, æterno foret supplicio damnandus. Qua permoti responsione Imperatores de optimo Patriarcha eligendo solliciti Tarasium promovendum curarunt. Ille vero gravissimum onus detrectabat, nec prius urgentibus Augustis cessit, quam fore pollicerentur, ut legitimam Synodum ex Romani Pontificis consensu indicendam, & habendam curarent.

Scripsit ergo litteras ad Adrianum Papam Tarasius, quibus de sacrarum imaginum cultu pie, docteque disserit. Scripsere pariter ad eumdem Constantinus, & Irene, rogantes ut Synodum indiceret, suosque de more Legatos ad eam mitteret. Lætior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Ecclesiæ sancti Petri, & alterum Petrum Abbatem sancti Sabæ committit, qui suo nomine Synodo præsint. Cæterum adeo Constantinopoli hæresis invalescebat, ut ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipsi potuerunt Imperatores compescere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetur, quæ civitas Metropolis Bithyniæ est, prima Synodo Oecumenica dudum insignis. Interfuere cum Tarasio religiosissimo Constantinopolis Episcopo duo Monachi Joannes, & Thomas sedium Orientis Patriarchalium locumtenentes, & cum his trecenti quinquaginta Episcopi, multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum consessum sanctitatis, doctrinæque splendore decorabant, missique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præsederunt Apostolici Legati Gesta hæc sunt Chr an. 787. Coacta jam Synodo multitudo Episcoporum supplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quod Co-

pronymi Synodum approbassent: in primis Gregorius Neocęsariensis, qui fuerat in Pseudo-Synodo quasi præses, & antesignanus. Utramque in partem agitata sententia est, sed mitior demum prævaluit, qua cunctis condonatum est, & permissum, ut suum quisque gradum, & dignitatem retineret Lecta. primum fuit Adriani epistola, cui honorifice ab omnibus acclamatum est, Placuit deinde ut ex Sanctorum Ecclesiæ doctorum libris depromptæ palam legerentur gravissimæ sententiæ, & exempla, quibus Religiosa imaginum veneratio asseritur, tanquam a Sanctissimis Patribus tradita, jam inde ab exordiis Ecclesiæ, continuoque Christianorum sæculorum usu recepta, plurimisque confirmata miraculis. Quapropter Patrum suffragiis sancitum est, ut in Ecclesiis aliisque honestis locis, Christi Domini Sanctorumque imagines collocentur ad piam memoriam, & virtutum imitationem excitandam: tum etiam ut ipsi in suis imaginibus debita sibi veneratione colantur, quandoquidem his delatus honor ad Prototypum & exemplar refertur quod illæ repræsentant. Decretum quoque uti fideles debita veneratione Sanctorum reliquias prosequantur, & his contradicentes hæretici declarantur, & anathemate feriuntur.

His sanctissime constitutis, placuit in medium proferri Salvatoris imaginem, & ab omnibus suppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam, ne quid deesset, examinataque sedulo fuit Copronymi Synodus, ejusque vanæ rationes verissimis aliis eversæ, & quantum opus erat expositum divinarum litterarum testimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum sanctis imaginibus habere commune. Proinde damnata illa Pseudo-synodus omnium consensu fuit, & dictum anathema in Anastasium, Constantinum, & Nicetam Pseudo patriarchas. Postremo sancta Synodus Canones XXII adiecit. His rite peractis, Tarasius transmissis ad Adrianum literis rerum in Synodo gestarum rationem

tionem reddit. Porro Adrianus non solum Apostolica authoritate Synodum munivit, & approbavit, sed præterea conscripta ad Carolum Magnum epistola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione hujus Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum testimonia locus adducitur Joannis Thessalonicensis Episcopi, quo asseritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumque animas figuris corporeis sufficienter repræsentari, eo quod utrisque Catholica Ecclesia corporeas substantias attribuat, tenuissimas quidem utpote igneas, aut aereas. Idque author ille confirmare intendit cum Davidis, atque Apostoli testimonio isto: *Qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos flammam ignis*, tum etiam Athanasii, Basilii, Methodii aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de sensu Catholicæ Ecclesiæ non sic intelligendum est, quasi Ecclesia hoc definivisset, sed quia complures, & illustres Ecclesię Doctores hoc asserebant, ita ut ea tum sententia prævaleret; Nec solum apud Græcos, sed & apud Latinos, ex quibus est Hilarius *in Matt.* S. August. innumeris pene locis *lib. 3. de Gen. ad lit. c.* 10 *& epist.* 111. *&* 115. *& lib. 3. de Trinit. c.* 11. *& in Psal.* 85. *&* 145. *& lib. 2. de Civ. Dei c* 23. *& lib.* 15. *c* 23. *& l de divination. demon & in Encbr. c.* 59 & alibi, ut asserat Vasq. *tract. de Angelis* non dubitasse Augustinum Angelos esse corporeos, sed tantum an eorum corpora contrectari possent. Hoc idem tenuit quoque Cassianus *collat* 7. *cap.* 13. Bernardus huc propendet *sermon.* 5 *in Cant.* & angelis corpus aereum assignat, *libr de considerat.* His accedit Rupertus Abbas *libr.* 1. *de Trinitat. cap.* 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanasium, Basilium, Methodium, Joannem Thessalonicensem, idem ipsum tradit Origines *lib.* 1. *Patriarchon in proœm.* Cæsarius Nazianzeni frater *dialog* 1. Elias Cretensis *ad orat.* 1. Nazianzeni ad verba ista: *nihil cum mihi.* Quotquot etiam ex Græcis, Latinisque docuerunt

Angelos cum mulieribus consuetudinem habuisse, ex iisque progenuisse Gigantes Justinus, Ireneus, Clemens Alexandrinus, Eusebius Cesariensis, Tertullianus, Lactantius, aliique, qui licet astruant in Angelis, & hominum animis spiritualem substantiam, id unum volunt esse tenuissimam, & subtilem admodum, longeque distantem a concretis, crassioribusque corporibus, non tamen omnis expertem materiæ. Olim prævaluerat apud sanctos Patres Platonis Philosophia dęmones elemẽtare constituentis, & animas igneæ substantiæ. Exortu postmodum Scholasticæ Theologiæ receptior evasit Aristotelis doctrina *lib.* 12. *Metaph. c.* 6. 7. 8. asserens, & probans intelligentias esse ab omni materia, & quantitate separatas. Idque fortius apud Christianos suadet visio divinæ essentiæ, quoniam videbimus Deum sicuti est 1. *Jo.* 3. ad hanc vero visionem nullam habere potest aptitudinem nec remotam quidem aut supernaturalem materialis substantia. Itaque Magister sententiarum, & Thomas, & alii fere omnes scholarum Theologi oppositam veteribus illis sententiam consectantur; cui plus etiam favent hęc Lateranensis sub Innocentio III. Concilii verba, quæ leguntur in *cap. firmiter de sum. Trinit. Deus utramque de nihilo condidit naturã spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam; deinde humanam quasi communem ex Spiritu, & corpore constitutam, &c.*

Etsi vero probabilius sit Lateranensis Concilii eam non fuisse mentem, ut res ista tamquam fidei propositio ibi definiretur; non foret tamen temeritatis expers his instructioribus sæculis pervicax in contrarium opinio. Et vero sancta Dei Ecclesia temporum progressu novis cognitionibus plenius illustratur; unde scribitur in Cantico procedere illam instar surgentis auroræ. Quod exemplis sequentibus patefit.

Licuit priscis sæculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cœlo exularent, corporum habuisse commercia. Licuit similiter

san-

sanctis olim Doctoribus Papię Hierapolitano, Melitoni Sardensi, Irenæo, Justino, Lactantio, Severo Sulpitio, esse chiliastis, quæ nunc persuasio hæretica, & piacularis esset. Licuit initio eximiis illis viris, S. Cyprian Carthaginensi, Dionysio Alexandrino, & Firmiano Cæsariensi, & amplissimis totius Africę, & Alexandrinę Diœceseos Synodis omnium indiscriminatim hæreticorum rejicere baptismum, quod sive post Stephani Papæ decretum, sive post Nicænam Synodum, pœnam mereretur anathematis. Licuit antiquis de multis Scripturę partibus ambigere an canonicę essent, ut observatum superius a nobis est ad Laodicęnum can. 59. At re postmodum perpicue definita non liceret circa hujusmodi animo esse ancipiti *Multa nunc scimus* (ait Alfonsus de Castro *l. 1 de hęresib c. 27.*) *quę a primis patribus, aut dubitata, aut prorsus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccl* (inquit Paulus Serlogus Societ Jesu anteloq. 3. in Can. sess. 3. *processu temporum multa stabilivit, declaravitque fidei dogmata quę licitis olim opinionibus jactabantur.* Vincentius Lirin. sic loquitur *adver. hær. comm. 1. c. 27. Crescat igitur oportet, & multum, vehementerque proficiat tam singulorum quam omnium tam unius hominis, quā totius Eccl. ętatum, ac sculorum gradib. intelligētia, scientia, & sapiētia.*

Canon 14. reprobat abusus quo pueri Clerici post tonsuram admittebant statim ad legendum in Ecclesia pro suggestu ante susceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modo Sacerdotes sint & ab Episcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios duntaxat Monachos. Permittit Chorepiscopis idem Canon lectores ordinare, dum præcesserit Episcopi consensus. Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 10. Abbatibus pariter Sacerdotibus, & ab Episc benedictis indulget, ut subditis Monachis tonsuram, & minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Ecclesias conferri etiam paupertatis obtentu: quo casu proponit imitandum potius Paulum in Actis Apost. protestantem se ad

 sui,

sui, suorumque victumque propriis manibus laborasse, quod in suis pariter epistolis insinuat. Hic tamen Canon ubi magna est Clericorum penuria duas permittit ab uno, & eodem Ecclesias in minoribus oppidis possideri. Refertur a Gratiano *c. Clericus* 21 *q* 1 Idem ante sanciverat Synodi Chalcedonensis Can. 10. interdicens nequis Clericus duarum civitatum ecclesiis ascribatur. Pari ratione cavetur in Cōcilio Agathensi C. 57. & in Epaunensi Can. 9. & in Lateranensi sub Innocentio III. Can. 29 & in Tridentin. *sess.* 7. *c.* 24. & *sess.* 14. *c.* 17. necnon in *c. unum Abbatem* 21. *q.* 1. ne unus duobus monasteriis Abbas præficiatur. Jus quoque civile non permittit duplicem in uno militiam, seu duobus mereri cingulis aut stipendiis, *l his quidem*, *c. qui milit. non pos. lib.* 12. sed hanc quæstionem paulo fusius, & dilucidius discutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & secundi. Incompatibilitas primi generis ea est, ut secundo per pacificam possessionem obtento beneficio, primum statim vacet, *c. de multa* 18. *de præben & extr. execrabilis*, *eod. tit & c. literas* 9. *de concess. præben. & c. cum in cunctis* 7. §. *cum vero*, *de election.* Altera, seu secundi generis incompatibilitas ea est, qua simul nequeunt plura licite beneficia simplicia teneri, nisi accedat dispensatio quæ justa causa subnixa sit: nec ideo tamen vacant priora beneficia per posterioris adeptionem, quamvis horum singula sufficere possint ad victum. Etenim si singula non sufficiant honestę sustentationi possunt duo, vel tria licite possideri citra dispensationem juta Trid. Conc. decret. *sess.* 24. *c.* 17. his verbis: *Statuit sancta Synodus, ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam honeste sustentandam non sufficiat liceat nihilominus aliquod simplex beneficium. dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.* At vero

ro ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ simul dignitates, ut duo Episcopatus, duo decanatus, aut unus decanatus simul cum præpositura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliave curata beneficia. Item plures in eadem Ecclesia personatus aut dignitates etiam sine animarum cura. Denique plures uniformæ præbendæ sub eodem tecto quamvis simplices, ut duo Canonicatus, *c. littera de concess. præben.* Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Episcopum, qui statim atque consecratus est, & bonorum Episcopalium fructu gaudet (non enim isthic comprehenduntur Episcopi mere titulares, aut aliorum Episcoporum suffraganei, qui licet consecrati, non tamen fruuntur Ecclesiarum Episcopalium proventu) aut etiam elapso tempore quod Canon. Episcoporum consecrationi præfixerunt, amittit illico jure ipso omnia quæ prius habebat beneficia, nisi Apostolicæ sedis se dispensatione præmuniverit, *c. cum in cunctis* 7. §. *cum vero de elect.* Sed si pauper sit Episcopus, poterit adhuc ei simplex conferri beneficium: licet enim amittat anteriora, non tamen jus facit eum inhabilem ad posteriora simplicia, ut docent Martinus Navarra, & Less. *lib.* 2. *de just. c.* 34. *dub.* 27. *n.* 139.

Can. Nicænus 16. cavet ne Episcopi, aut Sacerdotes aliique clerici splendidis, ac insignibus indumentis, aut unguentis odoratis utantur, eosque puniri sancit quicumque Clericum modeste vestitum deriserint. Prohibet etiam quibusvis Ecclesiasticis deferre in vestium oris, ac marginibus lacinias versicolores Citatur *in c. omnis jactantia* 2. *q.* 4. Require superius Concilii Carthaginensis quarti Can. 45.

Canon Nicænus 17. Personarum Monasticarum frequentem hoc sæculo abusum reprobat, quæ cum in Monasteriis propriis subesse nolint, nova Monasteria construere aggrediuntur quibus præficiantur. Præterea inhibuit Episcopis ne novas Ecclesias, aut oratoria

ex-

extrui permittant, nisi ea suppetant, quæ ad perfectam fundationem sufficere possint.

Canon 20. Prohibet omnino duplicia Monasteria simul cohærentia, id est Monachorum hinc, & Monialium inde: huc pariter spectant ad evitanda periculosa consortia regulæ istæ S. Basilii: non habeat Monachus aditum ad Monacham; vel Monacha ad Monachum secreto ad collocutionem. Non cubet Monachus in muliebri Monasterio. Si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre velit Monachus, in præsentia Abbatissæ huic colloquatur per modica, & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat. Hasce Basilii regulas instaurat Canon iste. Videto superius alia huc pertinentia ad Can. 28. Conc Agathensis jubentem diversorum sexuum Monasteria longe invicem esse remota. Alia huic spectantia revise pariter ad Conc. Toletani primi Can. 6.

De Synodo Francofordiensi librisque Carolinis.

ANno 794. celebrata est Francofordii ad Mœnum amnem Synodus (est enim alter cognominis urbs ad flumen Oderam) tempore Adriani Papę primi, & Caroli magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit quatenus hæresim damnat Elipandi Toletani Episcopi, & Felicis Episcopi Urgelitani; qui Jesum Christum hominem negabant filium esse Dei naturalem, sed asserebant tantummodo esse adoptivum Deique servum. Quatenus autem damnat septimam de imaginum cultu Synodum omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienses rei gestæ ignoratione plane decepti sunt. Rejiciunt enim Synodum (ut loquuntur) Græcorum de adorandis imaginibus Constantinopoli in Bithynia celebratam sine consensu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error involvitur. 1. Constantinopolis Nicæa. 2. Constantino-

po-

polim esse Bithinię urbem cum sit Thraciȩ. 3. fuisse Grȩcorum Synodum illam sine Romani Papæ consensu habitam, cum tamen constet fuisse ab ipso Adriano Papa indictam, & approbatam, ejusque Legatos in ea præsedisse. 4. eandem Synodum constituisse ut imagines eodem cum Deo cultu colerentur, cum tamen ejus act. 1. Basilius Ancyræ Episcopus quondam iconomachus non aliter à Nicæna Synodo admissus fuerit, nisi profitendo palam sacras imagines esse venerandas, & adorandas modo ne latriæ cultu, qui soli Deo debetur. Et Act 3. Constantius Constantiæ Cypri Episcopus: actionibus 4. & 7. aliique similiter Ecclesiæ reconciliati fuerint, & unitati fidelium redintegrati cum eadem fidei protestatione, modo ne latriȩ cultu soli Deo competenti sacræ imagines adorentur.

Porro ut omnis verborum tollatur ambiguitas, latriæ cultum hic intelligunt Nicæni patres absolutum illum cultum, qualis a Gentilibus deferebatur idolis, quȩ absolute ab iisdem ut dii colebantur, existimantibus numen in illis statuis residere: cum tamen fidelium cultus erga imagines sit respectivus ad Deum, vel Sanctos per imagines reprȩsentatos, ut possit ejusmodi cultus pro exemplarium dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliæ vel duliȩ cultus respectivus quidem quoad imaginem, absolutus autem quod attinet ad exemplar; seu prototypum per imaginem repræsentatum.

Anterioris sæculi an. 1549. prodiit in publicum ignotus antea liber Carolo magno ascriptus, & ab eodem ad Adrianum Pontif. directus contra imaginum venerationem, absque ulla sive loci, sive Typographi nota.

Si liber non est ab iisdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quam ejusdem cum Carolo sæculi iconoclastam, non ipsum Carolum a quo tamen transmissus ad Adrianum fuit, ut suo nomine, censuraque Apostolica illum perstringeret, aut refelleret. Extat utique Adriani Papæ ad Carolum liber

ber, quo prior ille liber ſacras oppugnans imagines accurate refellitur. Ex quo Adriani libro Ivo Carnotenſis pleraque deſumpta inſerit in quarta decreti ſui parte. Conſtat certe ex Anaſtaſii præfatione ad ſeptimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem reſpuiſſe.

CONCIL. VORMATIENSE.

SUb Adriano Papa II. & Imperatore Ludovico II. an. Domini 868. habitum eſt Concilium Vormatienſe hujus Canon 22. ita decernit: *Si pater, vel mater filium filiamque intra ſepta Monaſterii in infantiæ an. ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad annos pubertatis pervenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus devitandum eſt, quia nefas eſt ut oblatis Deo a parentibus filiis voluptatis fræna laxentur: igitur ut prædiximus non liceat eis ſuſceptum habitum unquam dimittere, ed convicti quod tonſuram, aut Religioſam veſtem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur.* Adeo perſpicuæ ſunt iſtius Can. & plurimorum aliorum conformium Canon. expreſſiones, ut pudor omnis animique ſinceritas prorſus ei ablegandа ſit, qui per multiplices alienarum, & violentarum gloſſarum invectiones in oppoſitum ſenſum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipſæ, & ultro, & iterato præ ſe ferunt. Eadem non minus evidentibus verbis repetitur ſancto ſequenti Can. 23. *Monachum aut paterna devotio, aut profeſſio facit, &c.*

Iſtiuſmodi Eccleſiæ uſus, & diſciplina non hic habuit initium, hoc enim ante conſtituerat Gregorius Papa II. in ſua ad Bonifacium Moguntiæ Epiſcopum epiſtola iiſdem prorſus verbis: adeo ut Concilium Vormatienſe ſuos inde Canones 22. & 23 nihil fere immutando deſumpſerit. Idem pariter reſolvit Iſidorus

rus citatus *in c. quicumque* 20. *q.* 1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eandem prorſus decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decreto Gratiani *c. Monachum* 20. *q.* 1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburienſi citato in *c. quem progenitores* 20. *q.* 1 Alexander quoque Papa III. hoc item decernit de perpetua ad Monachiſmum a ſtrictione ex ſola parentum oblatione. Conſtit. Alex. III. p. 50. cap. 50. Poſt quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat diſciplinam, & uſum, *c. cum virum, de regular.*

Itaque ſeptingentos annos Eccleſia hoc jure uſa eſt patriæ poteſtatis jura multo ulterius erga liberos proferens nondum ſui per ætatem compotes, quam præſens, magiſque æquitati conſentaneus uſus permittat. Urgebant forſitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo conſecravit, & Iephte votum, ſecundum quod filiam unicam Deo immolavit. Quinimo favore Monaſticę Religionis ulterius etiam progreſſi ſunt olim Eccleſiæ Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec ſuæ mentis compos aliena voluntate fuerat in ægritudine periculoſa Monaſtico habitu amictus, æger ille convaleſcens tenebatur reliquum tempus vitæ indiſpenſabiliter in Monachali veſte, & inſtituto traducere. Adeo ut Hiſpaniæ Rex Vamba, & morum ſanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victoriis inclytus, cum in morbum incidiſſet alienatus a ſenſibus, ab Epiſcopis, & proceribus Hiſpaniæ pro more in Hiſpania recepto Monaſtica veſte indutus, & deinde convaleſcens ſe aſtrictum Monaſticæ vitæ ex ejuſmodi ſibi tradito amictu agnoſcens, regnum ſuum in affinem quemdam ſuum tranſtulerit. Iſtud expreſſe refertur in Concilio Toletano anni 680. Can 2. cujus deinde Can. 2. ſignificatur eam tum viguiſſe in Hiſpaniarum Eccleſiis conſuetudinem, ut cum ſe in ægritudine aliquis proxime putaret moriturum, Monaſticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum ne-

nesciens nec sui compos acciperet, hoc ipso sic astringeretur Monasticæ professioni ut convalescens ad sæculum reverti non posset, Monachusque in perpetuum remaneret; licet pœna dignus censeretur Sacerdos, qui habitum non petenti ministrasset. Quam disciplinam, & consuetudinem Baronius quoque refert ad ann. præfatum 680.

Posterioribus sane Canonibus melius cautum est, quibus omnis irrita professio Monastica redditur, si non fuerit libera, & spontanea, & si non præcesserit saltem integer probationis annus. His quoque provisum est, ut omnis professio quæ facta fuerit a fœmina ante completos duodecim ætatis annos, aut a masculo ante quatuordecim, sit prorsus invalida c. significatum, & c. cum virum de regularibus: eandem præfigendo ætatem professioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & insolubile matrimonium. Successit demum Conc. Trid. ordinatio *sess. 25. de regul. c. 15.* quæ nunc ubique viget, requirens ad Religiosam professionem in utroque sexu completos ætatis annos sexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & aliis quibuscumque infligit, quicumque per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel id cooperati fuerint *d. sess. 25. c. 17. & 18.*

Synodus Oecumenica octava, & Constantinopolitana quarta

Historiam hujus octavæ Synodi exacte descripsit Nicetas David Paphlago scriptor ætatis illius in vita S Ignatii Patriarchæ Constantinopoleos. Nicephorus Orientis Imperator filiam suam Procopiam Michaeli Curopalati dedit in matrimonium ex quo natus est Nicetas aliique liberi. Cum vero Nicephorus e vivis excessisset, omnium consensu Michaeli defertur Imperium, principi justitiæ, & pietatis ornamentis spectatissimo, qui magna virtute biennium imperavit; Donec

Leo

Leo Armenus cui Michael præfecturam exercituum Orientis crediderat, in ſuum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat, Michaelem cum uxore, & liberis in diverſas inſulas ablegat, & Monaſteriis includit: Regios liberos caſtrari jubet, atque ex his Nicetam cui caſtrato, & in Monachum detonſo Ignatii nomen eſt inditum. Leo qua tyrannide,& nequitia regnum invaſerat, eadem adminiſtravit.& dudum a Synodo ſeptima ſopitam iconoclaſtarum hæreſim magna Eccleſiarum clade, & piorum omnium dira inſectatione reſtituit, non minori rabie furens, quam Leo ille Iſauricus a quo fuerat primum excitata. Sed exacto Imperii ſeptennio divina ultione interemptus eſt a Michaele Balbo pariter iconoclaſta: quem poſt annos Imperii octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus, qui annos aliquot Impèrio potitus, tranſmiſit illud ad filium Michaelem ſub Theodoræ matris tutela Religioſæ, viriliſque animi fæminæ, quæ filium Catholica Religione imbuendum curavit, inſtauratoque ſacrarum imaginum cultu, Methodium virum ſanctiſſimum, quem in fide Orthodoxa invictum Michael Baldus exilio damnaverat, revocavit, atque in Regia civitate Patriarcham conſtituit; quo munere præclarè quadriennio perfunctus abiit in cœlum.

Tum vero ejuſdem Theodoræ ſtudio Ignatius Michaele Curopalate natus in eandem promotus eſt dignitatem. Hoc præſule Orientalis Eccleſia, & fidei ſinceritate, & morum commendatione refulſit, tranquillaq; pace integros undecim annos potita eſt. Sed tam felicem rerum ſtatum Cæſaris Bardæ ipſius Theodoræ fratris ambitio turbavit. Hic Imperatori perſuaſit ut matrem rerum gubernaculis ablegaret, includeretque Monaſterio, atque ex Michaelis vecordia fiduciam ſumens, omnem Imperii poteſtatem in ſe unum tranſtulit. Erat præterea Barbas infenſiſſimo adverſus Ignatiū animo, qui paſtoralis officii, & conſtantiæ ſpecimen-

de-

dederat quando post sæpius a se frustra admonitum Bardam, ut a stupri consuetudine, quam cum propria nuru gravi omnium scandalo, & offensione habebat, desisteret, ad sacram Eucharistiæ synaxim solemni Epiphaniæ die accedere ausum palam repulit, & ad pœnitentiam adhortatus est. His accesserat ut cum suasu Bardæ Michael accito Ignatio mandasset ut invitam Theodoram attonderet, Monasterioq: includeret; id facere utpote rem indignam, & Ecclesiæ Canonibus adversantem recusanverit. Idcirco Bardas Ignatium apud Imperatorem majestatis reum postulavit, simulque in insulam deportavit, & Photium ad ejus sedem intrusit,

Erat Photius vir laicus, natalibus illustris, dignitate prothospatarius, & primus a secretis vir immensæ ambitionis, veterator, & versatilis ad omnia ingenii, tantaque disciplinarum omnium peritia præditi, ut (vel ipso Niceta teste) non modo sui ævi princeps haberetur, sed etiam cum præstantissimis veterum quorumcumque ingeniis decertare posset: At eximias naturæ, & artis dotes animi ejus improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obscurabant. Vix credat aliquisquam implicabili crudelitate, quam impudentibus calumniis, & quam immanibus corporis cruciamentis Regiæ stirpis Patriarcham eximia vitæ sanctitate venerandum, ætate etiam provectum divexaverit scelestissimus Photius, quamdiu Bardas superstes fuit.

Interimitur a Basilio Macedone protestatore jussu ipsius Michaelis Imperatoris Bardas: occisor vero in Imperii societatem asciscitur, nec multo post Michael ipse vino temulentus trucidatur. Cum enim illum nonus Imperator Basilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere studeret, illius tale odium in se concitavit, ut remigi quoque obtulerit Imperium si Basilium interimeret, sed Michaelem temulentum Basilius antevertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Basilius, qui cum esset in-

juſtitiæ, & religionis amantiſſimus publicam rem Michaelis væcordia, nequitiaque perditam reparavit. In primis Ignatium dejecto Photio revocavit, eamque ob cauſam Synodum Oecumenicam Octavam Conſtantinopoli coegit aſſentiente Adriano Papa ſecundo Nicolai primi ſucceſſor, qui etiam per ſuos Legatos Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Marinum Diaconum, ſanctæ Synodo præſedit ann. Chriſt. 869 Jam Photium Imperator de throno in Monaſterium depulerat, Eliamque Regiæ claſſis Drungarium cum Dromone, id eſt celoce Imperiali pretioſis ornamentis inſtructo, cum magnifica ſplendidoque comitatu præmiſerat ad reducendum, ea qua par erat honoris pompa, Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque geſtiens populus univerſus veneratus, atque in templum triumphali apparatu, & fauſtis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta eſſet.

Synodo interfuerunt, ut ſcribit Nicetas Epiſcopi duo ſupra centum. Antiſtites vero, & Sacerdotes, qui a Sanctiſs. Patriarchis Methodio, & Ignatio conſecrati fuerant, & poſtmodum ad Photii communionem abrepti libellis pænitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effuſis veniam ſupplicantes. Mitius cum his actum eſt, impoſitaque pœnitentia ad confeſſum tandem Synodi, & priſtinum miniſterium admiſſi ſunt. Photius citatus reus ad Synodi conſpectum adducitur. De propriis ſceleribus interrogatus, adduci non potuit, ut aliud reſponderet quam iſtud Davidicum, *poſui ori cuſtodiam*: & quod ſequitur vos ipſi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: *Cum conſiſteret peccator adverſum me*. Inſtant legati per obſtinatum hoc ſilentium non evaſurum damnationem; quibus ille, *neque Ieſus tacendo evaſit damnationem*. Blande rogatur, ut ſe juſtificet circa ſibi objecta: reſpondit hypocrita: *Iuſtificationes meæ non ſunt de hoc mundo*,

Suadetur ut pœnitentiam exhibeat, qua ſolvatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & ſic e conſpectu ſe ſubducit.

Nicolaus Papa Photium jam olim in Epiſcoporum Concilio damnaverat anathemate, ut violentum ſedis Conſtantinopolitanæ invaſorem. Photius vero coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere auſus fuerat. Quin etiam non dubitavit Pſeudo-Synodi ſuæ acta multis ſuppoſitis additamentis, & falſis, ementitiſque innumeris ſubſcriptionibus aucta tranſmittere ad Ludovicum Franciæ Regem ſimul, & Occidentis Imperatorem, una cum litteris ad uxorem ejus Ingelbertam Synodicis illam ſollicitantibus, ut conjugi Ludovico perſuaderet a Nicolao Epiſcopo Romæ diſceſſionem, upote legitime per Catholicam, & Oecumenicam Synodum depoſito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen ſcripta fuerunt intercepta, & in octavam Synodum ab Imperatore Baſilio producta. Porro hujuſce Ludovici Franciæ Regis Legati, quemadmodum, & Michaelis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi hujus interfuiſſe memorantur, aliis vero actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque vero a ſolo Nicolao, ſed præterea ab Adriano Papa in alia Synodo, in qua eadem iterum cauſa ventilata fuit, anathemate percuſſus eſt Photius, tertiumque demum anathematis telum in eumdem contorſit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatii Nicætas, damnationi Photii ſubſcriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuiſſe calamis non ſolum atramento, ſed etiam tremendo Chriſti ſanguine tinctis. Simili ſubſcriptione permixti atramento ex ſacro Calice divini ſanguinis, a Theodoro Papa ſignatam fuiſſe Pyrrhi Monothelitæ relapſi damnationem teſtatur Theophanes. Octava hæc Synodus aliquot edidit Can. qui recenſentur in Græcis exemplaribus numero 14. at vero in Anaſtaſii Latina editione 7. & 20.

Ca-

Can. 1. edicitur servandas, & tenendas esse Apostolicas traditiones non scriptas, perinde ac divinas scripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Thessalonicenses: state, & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram. Traditionibus vero hujusmodi parem cum divinis Scripturis adhibendam esse fidem scribunt quoque insignes Græci Doctores, ac Patres, Basilius *ad Amphiloch. de Spiritu Sancto c.* 29. Epiphanius *hæresi* 61. Chrysost. *homil.* 4. *in* 2. *ad Thessalonicen. epistol.* ut Latinos Patres sileam.

Can. 2. Decernit Salvatoris nostri effigiem eadem cum sacris Euangeliis veneratione colendam esse. Quæcumque enim (ait) litteris scripturæ, eadem coloribus picturæ docent, & repræsentant. Adjungitque Virginis Dei Genitricis Sanctorumque imagines esse venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repræsentantur.

Can. 4. Photium declarat nec esse, nec fuisse unquam Episcopum, eo quod prohibeat Apostolus ad Timotheum scribens fieri quemquam ex Neophyto Episcopum: quam rem sequens can. 5. exponit tam de Neophyto in ordine clericorum, quam de Neophyto in Christi fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem can 4. in Anastasii editione addit, Ecclesias iterum dedicari, aut consecrari debere, quas vel Photius ipse, aut alii ab eo ordinati, prout putabatur, dedicaverant vel consecraverant. Gravis & difficillima hic involvitur quæstio, quam expediam dissertatione huic Synodo subjecta.

Can. 5. Ut quis ad ulteriorem ordinem promoveatur hoc exigit ut annum in officio Lectoris expleverit, in Subdiaconi 2. in Diaconi 3. in Sacerdotii 4 antequam ad Episcopi honorem promoveatur. Permittit tamen, ut Episcopi possint ex justa causa nonnihil ex his temporibus, ac interstitiis contrahere, atque in iis dumta-

xat Clericis, qui pie, & diuturno tempore in Clericorum ordine versati fuerint dispensare. Conc postremo Trid.ses.23.c.11.constituit annum interstitii, & ministerii a susceptione ultimi ex minoribus ordinibus ad subdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat. Districte autem vetat, duos sacros ordines uno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati subjicit eos, qui in uno eodemque homine plures inesse animas asseveraverint. Hæc fuit veterum quorumdam Philosophorum, necnon Manichæorum hæresis, præter animam rationalem esse insuper in homine animam sensitivam, ex qua sola promanent omnes concupiscendi actus, eamque Manichæi asseverabant esse propria natura malam, & a malo principio exortam. Adversus errorem istum S. Augustinus librum scripsit de duabus animabus contra Manichæos. Præclare docet Aristoteles *l. 1. de anima tex 66. & 91.* unam dumtaxat existere in homine rationalem animam, & hanc esse simul virtute, seu eminenter sensitivam, & vegetativam. Suffragatur his ratio physica. Alioqui enim homo non esset unum aliquid per se, sed multa entia aggregata; quomodo plures simul homines dicuntur unus populus, puresque arbores una sylva, & complures lapides unus acervus. Forma namque ipsa est, quæ dat esse rei: sicque multiplices animæ, ac formæ plura entia constituunt. Ratio etiam Theologica suffragatur. Cum enim omnia Christus habuerit, quæ ad humanæ substantiæ integritatem pertinent, si ad eam distinctæ formæ vegetans, & sensitiva pertinerent, Verbum incarnatum simul homo esset, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ istæ ultimæ animæ periissent, at quod semel assumpsit Verbum nunquam dimisit: vel mansissent seorsim a corpore, atque ita duæ materiales formæ contra physicam rationem fuissent per se

ſe ſubſiſtentes ab omni materia remotæ. Deinde quorſum abiiſſent? An ex honoris,atque obſervantiæ officio animæ rationali ſe comites adjunxiſſent, an vero ſeorſim ab illa divagatæ fuiſſent?

Nec a ſeipſo diſſidet Ariſtoteles, dum *lib. 2. de generat. animal. cap.* 3. affirmat embryonem hominis prius vivere vita plantæ, deinde vita bruti, & poſtremo vita hominis. Sanctus quippe Thomas in ſumma *p. 1. q. 118. art. 2. ad 2.* mentem hanc eſſe Ariſtotelis, ait,formas illas in embrione nunquam ſimul, ſed ſucceſſive ineſſe, atque abſcedente vegetativa ſuccedere ſenſitivam, & hac deſinente infundi a Deo rationalem, quæ ſimul non quidem formaliter, ſed virtute, ſeu eminenter ſit vegetans, & ſenſitiva. A nonnullis tamen rejicitur illa ſenſitivæ animæ præceſſio: in illo imperfecto humano fætu, volunt enim primum animari ſecundum gradum vegetativum, & immediate ſubſequi animam, ſeu formam rationalem, quæ tamen operetur, primum ſecundum facultatem vegetativam, & ſenſitivam, non autem ſecundum rationalem gradum, niſi poſt unum, aut alterum a nativitate annum.

Canon 12. Eorum damnat ſententiam, qui ſine principum præſentia Synodum celebrari poſſe negant, ſolamque dicit neceſſariam præſentiam Epiſcoporum.

Can. 13. Notabilis admodum eſt in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temere committere, atque in diſſidium vocare præſumunt, *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia quemadmodum Photius & Dioſcorus, ſive ſcripto, ſive non ſcripto, inſanias quaſdam contra cathedram Coryphæi Apoſtolorum Petri audeat jactare, eamdem atque illi damnationis ſententiam ſubeat. Si qua vero Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Eccleſia controverſia extiterit, licebit cum decenti reverētia de propoſita quæſtione percontari, reſponſumque admittere, vel utilitatē accipere, vel dare non tamen au-*

dacter contra senioris Romæ Pontifices sententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus ut designati ad superhumeralia gestanda* (ea vocari pallia Pontificia solent) *certis illa temporibus statisque locis ea gestent, ne hujusmodi cultu per fastum aut superbiam abutantur, aut quovis tempore divini officii, & quacumque Ecclesiastica functione deferant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Episcopatus honorem sunt provecti, ut Religiosam vestem suam, habitumque Monasticum servent, statuimus: Quod si Episcopus præter designata tempora humerale ὠμόφορον tulerit, aut Monasticam vestem abjecerit vel corrigatur, vel deponatur* Huic simile postea decrevit Lateranense Concilium generale sub Innocentio III. Can. 16 *Ut Episcopi olim regulares Religionis suæ habitum retineant.* Citatur *in cap. Clerici officia, de vita, & honest. Cleric.* Quod attinet ad usum pallii, vide in decretalibus *tit. de authoritate, & usu pallii, ubi cap.* 1. statuitur intra quamlibet Provinciæ suæ Ecclesiam posse Archiepiscopum uti pallio. Et cap. 3. non esse quem vocandum Archiepiscopum tametsi consecratum, nisi a Romano Papa susceperit pallium: & conferri per pallium Pastoralis officii plenitudinem cap. 4. soli Papæ licitum esse pallio ubique uti cap. 6. In qualibet Ecclesia Provinciæ suæ posse Archiepiscopum diebus solemnibus missam celebrantem gestare pallium, per quod Pontificii muneris plenitudo designatur. Plura de pallio require superius ad Constantinopolitani Concilii primi Can. 6.

Cæterum anno 878. quo Ignatius Patriarcha migravit in Cœlum. Photius pristinam recuperavit sedem revocatus ab ipso Imperatore Basilio suasu, & præstigiis Santabareni Monachi Photio conjunctissimi. Mortuo tamen Basilio, filius ejus Leo Imperator cognomine Philosophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumniis in suspicionem adductum pater diu in vinculis detinuerat, hanc ultus est injuriam in Santabarenum, quem flagro cæsum, & oculis

lis

lis orbatum in exilium trufit: ejus vero ſodalem Photium Patriarchatu depulit, ſuffecto in ejus locum Stephano.

Sciendum eſt a Græcis Schiſmaticis non admitti Synodum iſtam, quæ Baſilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta eſt. Sed hujus loco nomine octavæ Synodi Oecumenicæ Pſeudo Synodum ab ipſis ſupponi, quam poſt obitum Ignatii Photius Conſtantinopoli collegit, conatus omnimodo præcedentem, qua ipſe juſtiſſime damnatus, & depoſitus fuerat, abolere. Photii cauſæ adblandiuntur ſchiſmatici Græci Synodorum compilatores Zonaras,& Balſamon. Nilus quoque libro de Synodis eamdem Pſeudo Synodum octavo collocat loco mendaciis refertam; ſuppreſſa priori legitima. In Concilio Florentino ſub Eugenio Papa IV. Marcus Epheſinus Pſeudo-Epiſcopus diſputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio invaſore pulſo Igatium reſtituit. Conqueritur vero Baronius cauſam legitimæ Synodi non fuiſſe propugnatam a Juliano Cæſarino Cardinali, qui munere cum Epheſino diſputandi ſuſcepto ejus impudentia mendacia non refellit, ſed quaſi abjecto clypeo viſus eſt in id conſentire,ut Eccleſia Catholica tam illuſtri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per ſuos Legatos præſederat inter Græcos, & cujus authoritate nefarium in Eccleſia Conſtantinopolitana ſchiſma fuerat extinctum, ſpoliaretur; inque præreptæ hujus Synodi vicem altera ſumme exitialis, quam merito Romani Pontifices damnaverant, ſubrogaretur.

Octavam legitimam Synodum habemus Græce, Latineque conſcriptam. Sed Latinum in Anaſtaſii exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus deſunt. Neque vero ſuſpecta eſſe poteſt Anaſtaſianæ fides editionis, cujus author Anaſtaſius Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (ut ipſe teſtatur) interfuit, cujus acta, & Canones Latinitate donavit.

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens S. Gregorius Magnus *l. 5 ep.* 14. poſtquam expoſtulatus eſt, fuiſſe illas Græcorum fraude vitiatas, ita ſubjungit. *Romani codices multo veriores ſunt quam Græci, quia noſtri ſicut non inacumina, ita nec impoſturas habent.*

Aliquot Anaſtaſianæ editionis Canonum diſcuſſio.

EDitionis Anaſtaſianæ Canon 19. adimit Epiſcopis Metropolitanis jus viſitandi ſuffraganeorum, ſeu comprovincialium Epiſcoporum Eccleſia. In Occidente vero Summi Pontifices, & Concilia viſitationum totius Provinciæ jura Metropolitis aſſeruerunt, ut ex multis reſcriptis perſpicuum ſit. Quale eſt Lucii III. ad Archiepiſcopum Ravennæ viſitantem Diœceſim Bononienſem *c. ſopitæ, de cenſib.* & Innocenti IV. *c.* 1. *de cenſibus in* 6. & ante hunc Innocentii III. epiſt. 85. regeſti 15. qui idem in *c. cum officii* 16. *de præſcript.* condemnat Abbatem S. Maglorii ad ſolvendum procurationis jus Archiepiſcopo Senonenſi Abbatiam viſitanti: illa vero Abbatia eſt in ſuburbio Pariſienſi Epiſcopus vero Pariſienſis nondum Archiepiſcopali dignitate præfulgebat, ſed tum ſuberat Metropolitano Senonenſi. Similiter Bononienſis Eccleſia nondum fuerat, ut poſtmodum contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat proclive naſci rixas, & ſimultates occaſione Viſitationum inter locorum Epiſcopos, & Metropoliten, uno reprobante, aut abrogante quod alter probaverat, aut ſtatuerat, & quia impenſæ, ac onera parochiarum multiplici viſitatione augebantur; idcirco demum ſancitum a Conc. Trid. fuit *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. non poſſe ab Archiepiſcopo ſuffraganeorum Dio-

Diœceſes viſitari, niſi ex cauſis in Synodo Provinciali approbatis.

Denique Anaſtaſius Canon. 22. occaſione intruſionis Photii per Imperialem authoritatem, prohibet ſub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in ſæculo, authoritatem ſibi in Epiſcoporum promotione arrogare: ſed Eccleſiam relinqui præcipit debitæ ſibi libertati. Hoc deinde Canone Summi Pontifices uſi ſunt contra Epiſcopatuum inveſtituras, quas ſibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur a Gratiano *diſt.* 63. *cap.* 1. Græcæ autem editionis hujuſce 8. Synodi Canon. quinto, de Neophytis ad Epiſcopatum non eligendis poſtquam decretum fecit, ita pergit *ἔτι δὲ πλέον τῶν (νεοφύτων) ἀπείργομεν οἱ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθοῦνται. Maxime vero neophytum repellimus, ſi per regiam intruſus fuerit poteſtatem.* Quod ſane cauſa Photii adnitente Cæſare Barda contigerat.

Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minime dirimunt.

DIſquiſitionem iſtam loco appendicis, hic inſero, quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe unquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo, negat ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias jubet de novo conſecrari Canon. 4. Præterea hæc eadem Synodus act. 6. ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonice ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt a non canonice ordinatis, ut primas quidem affirmet validas, eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Acacio, & Petro Moggo hæreticis: ſecus autem judicet de ſecundis, ideoque ſecundum Synodum Oecumeni-

ni-

nicam rejecisse quotquot a Maximo Cynico contra canonum præscripta promoto, fuerant ordinati. Hic se aperit ingens difficultatum campus a paucis hactenus accurare lustratus.

Difficultatis in eo versatur cardo, quatenus Ecclesia ipsa contrarium a multis jam inde sæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeo cætera quævis sacramenta, etsi contra canones, aut prohibitiones in Ecclesia receptas conferantur, dum hæc tria interveniant, quæ a Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & minister conferre intendens, conferri sane illicite, sed tamen valide. Ex quibus consequens est, ut si ordinatio Sacerdotalis, & Episcopalis a Photio suscepta tribus illis constabat, ipse ordinum horum characterem vere susceperit: Unde, & alterum consequitur, ordines sic ab eo susceptos validos extitisse, eosque pariter, quos Photius aliis post suam consecrationem contulit. Et tamen sacra Synodus nullum circa hæc tria requisita defectum in Photio arguit, sed tres istos, quod Neophytus ordinatus sit, quod alienam sedem violentus invaserit, quod interstitia ordinum præscripta non servaverit. Quæ omnia grave delictum involvunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adjungit Nicolaus Papa I. *epist.* 9. ad Michaelem Imperatorem, quod ejus ordinator Gregorius Syracusanus Episcopus, jam ante fuerat in Synodo depositus, & anathematizatus, ideoque nihil Photio contulisse, & Photium propterea nec Sacerdotem esse, nec Episcopum asseverat.

Nec vero in sola Photii causa ita statutum est in octava Synodo, verum etiam alias plerumque in similibus causis paria decreta edita ab Ecclesia sunt Constantinus Romanæ sedis invasor paulo ante laicus, & tumultuarie nullis servatis interstitiis ordinatus, non tantum legitimo Concilio depositus est, sed

etiam

etiam Judicatus omnis Ecclesiastici Ordinis expers, proinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eo quod Neophytus contra canonum præscripta fuisset ordinatus in speciem, & apparenter dumtaxat, & ejus aliis collatæ ordinationes quasi mere Laici pronuntiatæ sunt irritæ. Nihil de Formoso Papa loquor, quem qui ei successit Stephanus VII. collecta Synodo judicavit non valuisse quemquam ordinare, eo quod a pristino Episcopatu Portuensi contra veteres canones, & contra proprium jusjurandum ab eo extortum in Romanam sedem commigrasset. Nec tamen dubium saltem esse poterat retinuisse ordinem anterio. rem, atque characterem Episcopalem ex quo fuerat in Portuensem Episcopatum evectus. Decrevit nihilominus in Episcoporum Synodo Stephanus Papa, ut omnes a Formoso post ejus degradationem ordinati, se iterum ordinandos sisterent sub anathematis pœna. Cum vero istam erroneam Synodum Joannes IX meliore judicio in Ravennate postmodum Synodo damnasset, insequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Ravennatem rescidit, prioremque sub Stephano ratam esse jussit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non jus ullum, sed Stephani, & Sergii perditissima nequitia, & fœdissima inferiorum Episcoporum adulatio prævaluit.

Quantas porro excivit in Ecclesia tragœdias contentionum Ebbonis Remensium Episcopi causa? Iste cum aliis quibusdam præsulibus sollicitatus a Ludovici pii Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicavit Imperio, transtulitque in rebelles ex priore uxore liberos, Lotarium, Ludovicum, & Pipinum: uxorem vero secundi Tori Juditham tribus privignis invisam, compulit in Monasterium. Cæterum haud multo post Ebbo ipse Remensis, & Abogardus Lugdunensis Episcopus nefariæ illius conspirationis præcipua capita meliore Syn-

odo

odo ad Theodonis villam coacta sedibus suis exauthorati sunt. Sed post Ludovici Pii obitum Ebbo Lotarii opera in pristinam sedem restitutus, multas habuit ordinationes, quas illius successor Hincmarus Carolo Calvo Pii, & Judithæ filio gratissimus irritas declaravit, & iterari districte mandavit: contendens fuisse contra canones restitutum Ebbonem, eaque de causa nullos penitus conferre potuisse ordines, adeo ut iterari necesse esset quæcumque per eum hac in re gesta essent. Istud Hincmari placitum approbavit Concil. Suessionense secundum.

Præterea quantis tumultibus agitavit Ecclesiam schisma Donatistarum? Isti causabantur Cæcilianum qui fuerat in Ecclesia Carthaginensi Diaconus, deinde ordinatus ejusdem Ecclesiæ Episcopus, non fuisse prorsus Episcopum: utpote contradicentibus Canonibus ordinatum ab Episcopis sacrorum quondam librorum sub persecutione traditoribus.

Joannes quidem Morinus Congregationis nostræ scriptor profundissimæ eruditionis, in suo de sacris Ordinationibus opere, duo alia profert ejusmodi ordinationum nullitatis exempla: sed (tanti viri pace dixerim) non satis advertẽs, & memoria lapsus; scribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem spopondisse illi se eos ordinaturum de novo, qui ab Octaviano Antipapa per Fridericum intruso fuerant ordinati, atque uti promiserat præstitisse. Id nullo Morinus testimonio comprobat, res verò prorsus aliter se habuit. Scribit namq; Krantsius *l. 6. hist. Saxon. c.* 47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuo pacem Veronæ convenisse, atque petenti Friderico annuisse perbenigne Lucium se illos omnes admissurum ad sacra ministeria, & in dignitates, quos antipapæ ordinarant: sed postridie cum manus illis essent imponendæ (manuum hæc impositio intelligi facile potest de absolutione a vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, suspensionis, inter dicti, irregularitatis) recusasse Lucium id præstare quod pridie promiserat prætexendo decreta Concilii Venetiis habiti, non posse nisi altero Concilio revocari.

Alterum Morini exemplum ex simili memoriæ lapsu profectum est: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id convocata declaravisse eos, qui ordinati sunt a Simoniacis Episcopis nullum penitus ordinem suscepisse. Cum vero multa ex hoc nasci confusiones cerneret, suum postmodum restrinxisse decretum ad solas ordinationes, quæ Simoniace, hoc est oblata, & accepta pecunia factæ fuissent. Cujus rei testem laudat Petrum Damiani. Cæterum testis iste *epistol.* 16. ad Henricum Ravennatem Episcopum *cap.* 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore cassasse. Ista casatio nihil aliud fuit quam suspensio ab ordinum illorum exercitio ut mox patebit; Prosequitur Petrus Damiani cum ex istiusmodi decreto tumultus exortus esset, omnesque fere Romanæ urbis Basilicæ Sacerdotalibus officiis, & missarum solemniis destituerentur; tum demum a Leone mitius agente instauratum fuisse prædecessoris Clementis II. Decretum, ut quicumque a Simoniaco fuisset consecratus, non ignorans in ipsa sui ordinatione Simoniacum esse Episcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & sic in accepti ordinis officio ministraret. Certe si primum Leonis decretum tale fuisset, quale Morinus existimat, in primis condemnasset reipsa providum prædecessoris sui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declaraverat rite exerceri posse post aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo sibi ipsi per secundum decretum contradixisset non in re facti tantum, sed etiam juris ab ipsomet definiti, permittendo, ut eosdem exercerent Ordines iidem ipsi, quos nullos, & irritos ante decla-

declaraverat. Et inſuper ex Damiani teſtimonio compertum eſt aliter a Clemente II. decretum fuiſſe, quam a Morino referatur.

Sed idem author alias ſolidiores probationes ex antiquitate deducit, quas ſubjicio: ſcilicet ex Urbani Papæ II. epiſt. ad Petrum Piſtorienſem Epiſcopum, qua ſignificat apertiſſime Daribertum ordinatum ab hæretico & ſchiſmatico Epiſcopo ſimulque excommunicato nihil accepiſſe, ideoque ſe per novam ordinationem contuliſſe Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schiſmaticus Epiſcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, ſcilicet nihil dediſſe, nihil contuliſſe, nihil accepiſſe circa ordinationem, in epiſt. Damaſi Papæ in qua negat poſſe a Chorepiſcopis ordines ſacros conferri, cum ipſi nullatenus Epiſcopatus ordine ſint inſigniti, ideoque eos ſi quid hac in re egerint, nihil contuliſſe, & proinde illum qui manuum impoſitionem a Chorepiſcopo ſuſcepit eſſe perinde ordinandum, ac ſi manus ei nullo modo impoſitæ fuiſſent.

Addit Morinus Canonem Apoſtolorum 67. ſic ſtatuentem, qui ab hæreticis vel baptizati, vel ordinati ſunt, ut fideles vel Clerici ſint, fieri nullo modo poteſt.

Idemque ſequentem narrationem adjungit ex Bertoldo qui Gregorio VII. non modo *σιώχρονος*, ſed etiam addictus eidem fuit atque Pſeudo-Papę Guiberto adverſarius: Hic ergo in Chronico ad annum 191. refert, Gregorium Papa VII. nimio, & immoderato zelo exarſiſſe, dum judicavit eos qui fuiſſent ab hæreticis, vel Schiſmaticis Epiſcopis ordinati, ſi reſipiſcant, eſſe de novo ordinandos. Additque Bernardum Conſtantienſem ſcholarum Magiſtrum Gregorio ipſi conjunctiſſimum ſcripſiſſe, quod hac in re modum exceſſerit, dum ejuſmodi rurſum ordinandos cenſuit, & demonſtraſſe judicium ejus eſſe plane Conciliis Nicæno, & Afri-

Africano repugnans, & ſententiis Anaſtaſii, & Gregorii magni Pontificum ſanctique Doctoris Auguſtini. Eorumdem quoque temporum ſcriptor inſignis Ivo Carnotenſis Epiſcopus ſic in ſuo decreto refert *p*. 14. *cap*. 55. Gregorius Papa VII. Synodo præſidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis ſunt ordinati, ſanctorum Patrum ſequentes veſtigia irritas fieri cenſuimus. Hæc tamen verba diverſum ſenſum ſuſcipere poſſunt, niſi Bernardus Conſtantienſis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio benevoli, & addicti, & qui praxim ejuſdem temporis, quo ipſi vivebant, perſpectam habebant, quid hoc decreto ſignificaretur ſcripſiſſent. In ipſo etiam Scholaſticæ Theologie primordio ejuſmodi adhuc vigebat opinio: Magiſter quippe ſententiarum *in 4. diſt.* 13. Sacerdotibus hereticis poteſtatem detrahit corporis Chriſti conſecrandi.

His Joannis Morini probationibus, tres quas omiſit adjungo maxime perſpicuas, & ſolidiſſimæ, ac primariæ authoritatis. Primum ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicenſis epiſt. ad Alexandrinam Eccleſiam quam ipſe refert Athanaſius Apolog. 2. ubi hæc ipſa verba leguntur: *Γρηγόριος μὲν ὁ παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς, καὶ τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὸ μάλιστα οὐδεπώποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab iiſdem ad veſtram Eccleſiam miſſus, hoc ſciat unanimitas veſtra, quod judicio Sacræ Synodi depoſitus fuit: quinimò illa pariter cenſuit, quod ipſe numquam omninò fuit Epiſcopus.*

Alterum ſuppeditat argumentum ſecunda Synodus Oecumenica. Maximus Philoſophus Cynicus a Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Conſtantinopolis Epiſcopatu ſedem illam ardenter ambivit, corruptiſque pecunia quibuſ-

dam

dam Episcopis, ipse tandem ab iis ordinatus fuit Episcopus. Synodus porro Oecumenica tum ipsum damnat Maximum, tum etiam eos quos idem manuum impositione ad ordines Ecclesiasticos voluit promovere. Sic vero declarat Sacra Synodus Can. 4. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis ejus totius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus esse, vel fuisse putetur Episcopus, neque hi qui ab eo sunt ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa, vel ab eo gesta sunt in irritum revocatis.*

Ultimum desumo argumentum ex Innocentii I. *epist.* 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episcopum, *cap ult.* ubi sic loqtiur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi sunt cum suo batismo: sed ab hęreticis ordinati nō sunt recipiendi cum suo ordine, quia hæretici solum baptismum dare permittuntur.* Certe nullus est hic locus distinctioni liciti, & illiciti; nam neque baptismum licite conferunt hæretici, est ergo locus distinctioni validi quoad hæreticorum baptismum, & invalidi quoad eorumque ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perspectissima, est ignorabant? an nesciebant, quid inter illicitum & invalidum intersit, cum multa facta valeant, quæ tamen illicite fiunt? non utique hæc ignorabant, sed plerumque deliberaverunt, an in plerisque ordinationibus res eadem simul esset illicita, & invalida. Cum ergo res tunc in ambiguo essent necdum esset omnino evidens circa hujusmodi certitudo, nihil consultius fieri poterat, quam ut de novo conferrentur, quæ vel plane irrita, vel certe dubia pro judiciorum varietate credebantur: quemadmodum, ut superius ad quini-sexti Concilii Canonem 84. observatum est, sapientissime a Gregorio magno, & a Carthaginensi Concilio quinto, & ab ipsa quini-sexta Synodo decretum fuit circa dubium baptismum, confirmatio-

tionem aut Ecclesiæ consecrationem, ut hæc omnia rursus peragantur.

Insuper hoc sciendum veteres Patres hoc pro certo tenuisse non solum divino, & immutabili jure præscriptas a Christo esse certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarum defectu nihil agatur: sed insuper concessum a Deo jus, & potestatem Ecclesiæ fuisse addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum sit futurum Sacramentum: cum ad rerum existentiam requirantur sæpe numero circumstantiarum externarum concursus, & conditiones, maximè cum de entibus non tam physicis, quam moralibus, qualia sunt Sacramenta sermo est. Certè nullitas ex essentialium a Deo immediatè institutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indispensabilis est. At quæ ortum habet ex eorum defectu, quæ Ecclesia instituit non amplius perdurat quam pro ipsius Ecclesiæ arbitrio, quæ potest necessarias conditiones invehere, vel removere, propriasque leges condere, aut abolere.

Istam Ecclesiæ potestatem circa ipsorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem asserunt (ut innumeros sileam Theologos recentiores) Alexander de Ales *summæ p. 4. q. 9. mem. 1. & 2. art. 2. §. 1. resp. ad 1. & §. 3. resp. ad ult.* S. Bonaventura in *4. dist. 7. art. 1. q. 1. & art. seq*: Ex Canonistis verò Innocentius Papa IV. ad *c. quanto, tit. de consuetud.* ubi loquitur de confirmationis caractere, & *cap. 2. de bapt.* ubi hanc Ecclesiæ potestatem extendit ad Baptismum, ad Matrimonium, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Ostiensis *tit. de Schismaticis n. 4.* Abbas Panormitanus ad *d. c. quanto de consuet.* laudat, & approbat hanc Innocentii sententiam, cum isto moderamine, ut si Ecclesia conditionem apponat, nec tamen intendat ut ejus defectus inducat nullitatem, eo casu futurum sit quidem validum Sacramen-

 tum,

tum, sed tamen illicitum, si fortè conditio scienter prætermittatur. Sed si Ecclesia conditionem præscribens intendat, ut ejus omissione sit irritum, tunc quidem nullum futurum esse Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanch. numerosam citans Doctorum catervam, posse Papam non modo nova impedimenta matrimonium dirimentia inducere, sed etiam certis prohibere personis ne nuptias inter se contrahant sub nullitatis pœna, adeò ut invalidum, & inane futurum sit id matrimonium, *tr. de matrim. lib. 7. disp. 1.*

Franciscus Hallerius Parisiensis Theologus, quamvis aliam ineat rationem, nec loquatur de potestate condendi circumstantias Sacramenta irrita facientes, sed de ipsa Sacramentorum materia, & forma, *tract. de sacris ordinationibus p. 2. sect. 2. c. 2. § 21.* scribit materiam, formamque ipsam posse variari, quinimò re ipsa variari in tribus Sacramentis, Pœnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali secundum quam Sacramentorum essentiæ sunt a Christo institutæ immutabiliter, sed in ratione materiali, atque individuali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc a nobis, alio a veteribus Latinis ordinationes peractæ sunt, manente semper eadem materia in sensu formali, hoc est prout significatur spiritualis potestas in ordinatione tradita, quamvis materialiter diversa sit materia ipsa prout diversæ res ad istam significandum potestatem assumptæ sunt.

Hæc Hilarii distinctio quamvis diversimodè expressa cum illa distinctione quadrat, & convenit, quam alii Theologi excogitarunt, Christum Dominum instituisse aliquorum Sacramentorum materias, & formas secundum genus, id est prout in genere significare debent gratiam, & potestatem seorsim a singulis Sacramentis conferendam: sed tamen posse per

Ec-

Ecclesiam determinari ejusmodi materiam, aut formam secundum speciem, ut hoc, vel illo ritu talis gratia, vel potestas repræsentetur. Et insuper diversis temporibus posse ab Ecclesia variari pristinam illam, quàm secundum speciem induxit determinationem, atque reipsa per eam variatum fuisse in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Christum instituisse quidem ut peccata illius essent materia. Ut autem hæc, vel illa peccata, hujus, vel istius Sacerdotis judicio subjicerentur, & potestati, vel ad majus Tribunal referrentur, id relictum Ecclesiæ arbitrio. Hinc transgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonii Christus constituit in legitimo partium consensu. An verò legitimus consensus esset in hoc, vel illo affinitatis gradu, & utrum legitimus sit clandestinus consensus nec ne, id omne judicio reliquit Ecclesiæ.

Plerique alii Theologi simile scribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus ubi disputat de materia Diaconatus, quæ primis Ecclesiæ exordiis versabatur in sola manuum impositione, necdum scriptis Evangeliorum libris, donec materiam a Christo institutam esse una cum manuum impositione aliquid in genere designans, quæ Diacono confert potestatem, quam Ecclesia postmodum determinavit, ut consisteret illud potestatis signum in traditione libri Evangeliorum. Conformia scribunt Card. de Lugo *disp. 2. de Sacram. in genere sect. 5. n. 85. & seqq.* Becanus *p. 3. de Sacram. Ord. q. 4.* Et inter Doctores Parisienses præter Morinum, & Hallerium citatos, Gamachæus, & Isambertus nobiles in Sorbonæ Collegio professores.

Circa disputationem istam exquire intereà, quæ supra disserui in appendice ad Concilium 4. Carthaginense.

CONCIL. TRIBURIENSE.

EST Triburia Villa quædam Regia, seu Castrum ad Rhenum fluvium in quod amænitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco sub Arnulfo Imperatore dum esset Formosus Romæ Pontifex celebratum fuit Episcoporum duorum, & viginti Concilium anno Christi 859. post indictum, & expletum triduanum jejunium cum litaniis, & orationibus ad implorandum sancti Spiritus opem, ut testatur prælocutiva Concilii hujus epistola

Can. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes juxta Canones judicavimus de decimis, & oblationibus fidelium: ut una sit Episcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi Ecclesiarum servetur, sicut in Epistola Gelasii Papæ c. 27. legitur*. Allegatur iste Gelasii canon apud Gratianum 12. *q.* 2. *cap. vobis enim*. Similis est sanctio in *cap. concesso §. reditus, & cap. quatuor* 12. *q.* 2. *& Can. ad hoc* 16. *qu.* 1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Sylvester Papa I. Huc pertinent Sanctorum testificationes: dicit enim Urbanus Papa I. *Ipsæ res fidelium quæ Domino offeruntur non possunt alii, quam Ecclesiæ, & fidelium indigentium usibus applicari, quia vota sunt fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum*. Similiter Bernardus serm. 23. in Can. *Ministri Ecclesiæ qui stipendiorum superflua, quibus egeni sustentandi forent, impie sacrilegeque sibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur*. Idemque epist. 2. ad can. Lugd. *Quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retines, tuum non est, sacrilegium est, rapina est*. Similia idem reperit *ep.* 42.

Can. 18. *Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria*

ria calices sunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in igneis vasculis sacramenta conficere? respondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vasculis utebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zephyrinus Papa p teris vitreis missas celebrari constituit. Deinde Urbanus I. omnia sacri Ministerii vasa fecit argentea. In hoc enim sicut in reliquo cultu magnus, ac magnus per incrementa temporum splendor succrevit Ecclesiarum. *Statuimus* (inquit) *ut deinceps nullus Sacerdos sacrum Mysterium Corporis, & Sanguinis Jesu Christi Domini in igneis vasculis ullo modo conficere præsumat.* Citatur in *cap. vasa in quibus Sacrosancta de consecrat. dist.* 1. Hieronymus epist. ad Rusticum sic testatur de contemporaneo sibi Exuperio Tolosano Episcopo; *Nihil illo ditius, qui Christi corpus in canistro vimineo, & sanguinem portat in vitro.* Desumptus ex Concilio Rhemensi sub Carolo magno *Canon ut Calix de consecrat. dist.* 1. prohibet usum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæsarii Arelatensis: *An non* (inquit) *in vitro habetur sanguis Christi.*

Can. 22. decernit in gravis delicti suspicione, ut Episcopo, vel suo delegato discutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tam probationum, quam purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ sacris Canonibus saltem posterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in usu erant, non tamen Canone sancitæ, aut probatæ, ejusmodi recensentur duellum, ferrum candens, aqua fervens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem a canonibus quidem habuerunt, sed aliis posterioribus Canonibus prohibita sunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc ultimo titulo singula capita abrogant, & interdicunt hujusmodi purgationes, ad quas etiam per Judicum Ecclesiasticorum sententiam rei compelle-

bantur. Innocentius III. Episcopum deponit tum ob ejus alia delicta, tum ob ejus judicium probationem indicens per ferrum candens *cap. ex litteris de excess. prælat.* Et in decreto Stephan. V. prohibet candentis ferri, & ferventis aquæ probationem, aut purgationem. Nicolaus verò monomachiam *cap. consuluisti, & c. monomachiam* 2. *q.* 4. Insuper S. Tho. 2. 2. *q.* 95. *artic.* 8. *ad* 3. illicita docet esse illa examina, per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur uxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ, in quam Sacerdos maledicta congesserat; sed nihil de peccato periclitabatur, ubi constabat de divina institutione n. 5. Nihilominus istæ purgationes non tantum constitutæ reperiuntur perveteres Longobardorum leges, sed etiam per Caroli Magni capitulare congestum ex Synodalibus antistitum illius temporis Constitutionibus lib. 4. cap. hujusmodi examine perhibentur usi diversi Germanorum Imperatores. Lotharius circa sibi suspectam adulterii Teutbergam uxorem, ut testatur Regino Chron. *l.* 2. voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis se apud sanctum Henricum cenjugem suum adulterii suspicione malè concepta pedibus nudis super ardentes laminas incedendo liberavit; Surio teste Otho tertius uxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterii accusatam, postquam illius accusatrix vidua (cujus maritus sollicitantis Imperatricis stuprum ex Dei timore recusaverat, ideoque falsis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterii attentati circumventus neci addictus fuerat,) illæsa candentem laminam contrectavit, ad faciendam sceleris fidem, ut referunt Gotfridus Viterbiensis, & Albertus Grantzius.

Vulgares istas probationes Ivo Carnotensis passim reprobat, dissuadet *epist.* 74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his occurrentibus conditio-

ditionibus, si aliæ non suppetunt idoneę probationes, nec desunt probabiles gravis delicti præsumptiones, & præcedit post legitimam accusationem sententia judicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re scribit ad Radulphum Remensem Archiep. ep. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *quod ad divina aliquando recurrendum sit testimonia, quando præcedente ordinaria accusatione omnino desunt humana testimonia: non quod Lex hoc instituerit divina, sed quod exigat crudelitas humana.*

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel sustentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad convictionem delicti, vel aquæ ferventis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliasque id genus priscis hominibus usitatas probationes, disquisitiones, atque etiam ex antiquissimis manuscriptis exorcismos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliasque solemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus scire cupit, consulat annotationes eruditas Francisci Jureti ad Ivonis Carnotensis ep. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante conjugis mortem simul mæchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, si conjux cui hæc inferebatur injuria præcederet. Est unum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur *in c. relatum 31. quæst. 1.*

Can. 41. edicit ut si frater fratris uxorem visitaverit, a neutro deinceps illa contingi possit propter evitandum incestum. Addit tamen si urgeat incontinentiæ periculum, Episcopum post mulieris pœnitentiam suo præscripto peractam, eisdem conjugatis usum matrimonii debere permittere: *ne* (ait) *dum sperant ad alta sublevari corruant in cœnum*: hinc inferendum posse per Episcopum dispensari circa impedimenta jam legitimè contracto matrimonio supervenientia, etiam circa contractum in 1. gradu incestum, ut docet

Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 11. *n.* 16. quem Bonacina aliique consectantur.

Can. 48. *Illud etiam* (inquit) *nec canonica institutione definimus, nec introductione aliqua refutamus, sed propter eos qui diverse de eo sentiunt aliquid commemoramus: si quis suæ conmatris spiritualis filiam fortuito, & ita contingente rerum casu in connubium duxerit, consilio maturiore servato habeat, atque honestè legitimo conjugio operam det*. Ex isto Canone inferri potest, licere aliquando probabilem sequi opinionem tutiore relicta, quando saltem res integra non est, sed uni partium jam se quis bona fide alligatum cernit, ut in hoc jam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio. Tutius enim pro certo foret in proposita quæstione usu matrimonii abstinere usque ad declarationem; vel dispensationem requisitam a suprema Sede. Patres autem Triburienses nihil ausi hac in re (ut ipsi protestantur) definire, consulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta, sed quam tamen censent probabilem, & cui annexum jus est qualiscumque possessionis ex contractis pridem bona fide nuptiis. Porrò circa spiritualis affinitatis vinculum consulito Trident. Concil. *sess.* 24. *c.* 2. de spirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quod a multis propugnarentur scriptoribus, quorum hoc erat institutum ut humanis, & prorsus iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quasque damnavit, & proscripsit jure merito Alex. Papa VII. in illius libri damnatione qui inscriptus erat. *Apologia casuitarum adversus Iansenistas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modo Evangelicæ, sed etiam naturali sic adversabantur, ut vel Turcis, vel Scythis horrorem incussissent. Authores itaque illarum quantumvis numerosi, atque in sæculo spectabiles, nihil minus merebantur, quam gravium, aut sapientium nomen.

GALI-

GALLIC. QUÆDAM CONCILIA in causa Nuptiarum illegitimarum Philippi Primi, & postmodum Philippi Augusti Regum Franciæ celebrata Ostione, Claromonte, & Divione.

PHILIPPUS ejus nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima uxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludovicum cognomento Crassum, qui patri in Regnum successit, susceperat, illegitimo sibi toro conjunxit Bertradam Cognatam suam, Fulconis comitis Andegavensis adhuc viventis uxorem. Quo circa Urbanus Papa II. natione Gallus quamvis gravem metuendi causam haberet, hostem patiens infensum Henricum Imperatorem, & ab hoc intrusum Guibertum Antipapam, essetque periculum, ne irritatus Franciæ Rex schismati se adjungeret, faveretque Henrici armis, publico tamen se opponere scandalo minimè dubitavit. Ergo legatum suum toto Regno constituit Hugonem Lugduni Archiepiscopum, qui sine mora Concilium Episcoporum Galliarum indixit in urbe, quam Bertoldus hujus Historiæ scriptor vocat Ostionem, quæque a multis existimatur Augustodunum, dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus est anno millesimo nonagesimo quarto. Cumque nihilo secius Rex in contumacia persisteret, ipse tandem Pontifex Urbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Alvernia coegit, cui ducenti, & quinque Antistites interfuerunt, in quo iterum Philippus cum sua pellice Bertrada excommunicatus est. Ad postremum Rex meliore suscepto Consilio Bertradam dimisit.

Ipsa

Ipsa verò Regina Berta jam è vivis excesserat procul a Regia, præcedente anno ut liquet ex Chronico Cœnobii S. Petri vivi Diœcesis Senonensis iisdem temporibus conscripto a Clario Monacho.

Observatu dignum est, quod Petrus Matthæus sub finem Historiæ sancti Ludovici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis Nongentini scripto dum regnaret hujus Philippi filius Ludovicus Crassus, Philippum initio Regni complures strumis morbidos suo contactu curasse, sed istud amisisse privilegium, neque posthac dum vixit recuperasse, ex quo ejus mores per luxuriam, & incestuosos Bertradæ amores, in deterius versi sunt. Porrò Claromontanum Concilium istud habitum fuit anno 1095. quo Urbanus sacram induxit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetanorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta est exitum Duce strenuo, & religiosissimo Godefredo Bullonio, qui anno 1096. Hierosolymam expugnavit, omniumque suffragiis Rex Hierosolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi can. 2. sic edicitur: *Quicumque pro sola devotione non pro pecuniæ, vel honoris adeptione ad liberandam Ecclesiam Dei Hierusalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur.* Cœperunt hac Synodo publicæ pęnitentiæ pariter privatorum pœnitentium satisfactiones pro peccatis in sacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Can. 4. *Ne quis Clericus arma deferat.*

Can. 16. *Ne Reges, vel alii Principes aliquam investituram de Ecclesiasticis honoribus faciant.* Hoc idem edixit Synodus octava can. 22.

Can. 28. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* Istud præceptum sub utraque specie communicandi Ecclesia haud multò post revocavit gravissimis adducta causis, & omnibus Missam non cele-

celebrantibus usum calicis interdixit. Vide inferius Constantiensis Concilii *sess.* 13.

Sequenti sæculo Franciæ Rex Philippus Augustus uxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiavit, eaque vivente Moraviæ ducis filiam Mariam ementito matrimonii nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimissa affinitatem. Tùm Cœlestinus Papa III. binos in Galliam Legatos transmisit, qui collecta Divione in Burgundia Synodo, causaque sedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque universum Ecclesiastico interdicto subiiciunt anno Domini 1197. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menses dignatus est obtemperare: sed ad ultimum resipiscens, & Mariam dimisit, & Gelbergam revocavit. Franciæ quædam Historiæ hoc addunt, quamdiu duravit interdictum non fuisse pro veteri more in publicis tabulis conscriptum regnante Philippo, sed regnante Christo.

CONC. OECUMENICUM IX.
seu Lateranense sub Calisto II.

QUamvis generalis Synodus octava constituisset can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere se Episcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Christianos Imperator Constantinus in sua ad Episcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epistola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelasius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus sæculis memorabilem sententiam circa Conciliorum authoritatem tradidisset, πᾶν ὅτι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. *Quidquid in sacris Episcoporum confessionibus actum est,*

est, id omne ad Dei consilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores a Constantini pietate degeneres, jura Episcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Ecclesiæ conferendorum sibi asserebant, & cum fædissimo mercatu sacras dignitates venales habebant, ideoque indignissimos viros ad eas assumebant, unde nascebatur grandis morum, & sacræ disciplinæ corruptela.

Huic pesti Romani Pontifices occurrere conati sunt, atque omnium maximè Gregorius VII. dictus antea Idelbrandus. Cum enim post Damasi II. obitum vacante Apostolica sede, Imperator Henricus, quem Itali secundum, Germani tertium ejus nominis recensent, delegissent Papam Brunonem Tuliensium Episcopum, eumque purpura Pontificali ornatum a se dimisissent, ut coram Cardinalium consessu sisterent acceptandum, & consecrandum. Cumque hic per Galliam iter ageret, ubi tunc fortuitò versabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quod necdum a Romano Clero electus se pro summo Pontifice gereret, ac si liceret a Principe laico supremæ in Ecclesia dignitatis apicem consequi, addit Idelbrandus se id præstiturum, ut nec Imperator causam succensendi haberet, nec jura Ecclesiæ detrimentum paterentur. Bruno illius suasu purpuram deponit, & iter prosequitur assumpto secum Idelbrando, cujus deinde opera Bruno Romæ a Clero Summus Pontifex eligitur, sub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ sanctitate spectabilis: de quo ita scribit Leo Ostiensis; quamdiu Romæ remoratus est, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus a Lateranensi Ecclesia usque ad Sanctum Petrum, privatu habitu, nudisque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu psallendo, & orando pergebat. Harum verò Basilicarum intervallum est circiter quatuor miliarium.

Defun-

Defuncto Leoni subrogatur Victor secundus precibus sacri Cardinalium Collegii apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò post Henricus, deditque operam Victor Pontifex, ut eligeretur in Imperium quinquennis ejus filius Henricus III. qui grandior factus Ecclesiæ Romanæ infensissimus hostis evasit. Mortuo subinde Victori sufficitur Stephanus X. hunc excepit a Romano Clero sublectus Nicolaus II. quem rogante Clero Henricus III. approbavit, & admisit: iste indicto in Lateranensi æde Concilio sanctionem edidit, quam refert Gratianus *dist. 23. cap. in nomine Domini*, quæ jubet Romanum eligi Pontificem a Clero, & populo, sic tamen ut præsint Cardinales Episcopi adhibitis aliis Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad consensum novæ electionis accedat: mox ita subjungit: *salvo debito honore, & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in præsentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente speratur, sicut jam sibi concessimus, & successoribus istius, qui ab hac Apostolica sede personaliter jus hoc impetraverint*. Nicolaum II. excepit Alexander II. Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro, ingenii tamen virtutumque laude conspicuus. Eum Henricus legitimis suffragiis Romæ electum approbavit, & aliquandiu impense coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius consilio atrocissimè divexavit, eique Guibertum Ravennæ Episcopum opposuit Pseudo-Papam, qui Ecclesiam dilaceravit sub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Urbano Secundo, mortuus demum sub Paschali Secundo. Sed ei alios subinde Antipapas schismatici Henriciani substituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem schismaticum Gregorius VII. in Concilio Episcoporum Laterani habito

bito perculsit anathemate, subditosque illi populos subjectionis Sacramento solvit. Quam sententiam iteraverunt adversus eundem ejusque cognominem filium, & successorem Henricum IV. insequentes Pontifices.

Prolatæ sententiæ hujus causæ multiplices fuerunt, Primum usurpatio dignitatum, & prælaturarum Ecclesiæ, quas titulo investituræ Imperatores conferebant. Deinde simonia, quia pretium pro his investituris exigebant, Postremò schisma, & aperta rebellio, quia armis,& factionibus Antipapas obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, postquam Paschalem secundum in Vaticano veneratus est, atque ab eo coronam Imperii sumpsit, eundem improviso capi jussit, & carcere occlusit: neque prius libertatem restituit, quam extorserit præceptas sibi, & patti prælaturarum investituras. Paschalis verò reddita sibi libertate Concilium in Laterano coegit, quo revocata est per vim extorta concessio, ipse Henricus sacris omnibus interdictus.

Successorem Paschalis Gelasium II. Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarensem Archiepiscopum in Romanæ sedem Ecclesiæ vi obtrusit. Pulsus Gelasius in Galliam confugit, ibique diem clausit extremum. Denique unanimi Cardinalium consensione, tam eorum, qui Gelasium comitati adhuc in Gallia versabantur, quam eorum, qui in Italia constiterant summus creatur Pontif. Guido Viennensis Archiepiscopus, cui Calisti II. nomen inditum. Hic statim Remis Concilium habuit, quo simul Henrico, & Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tandem in suam redactum potestatem Monasterio conclusit. Quin & Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum Legatum suum per omnem Germaniam constituit, qui suo strenuè defungens munere Episcopos, & Principes pro tuenda Ec-

clesia

clesia in legitimas partes pellexit, & validissimum eduxit exercitum, qui cum haud procul ab Henrici copiis castra posuisset paratus confligere, magno Dei beneficio factum est, ut communicatis hinc inde consiliis duodecim ex utroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda secundo egerint, & simul convenerint prorsus esse extirpandum exitiale schisma, & ut Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem suppliciter rogantes, quae tandem generalis Concilii decreto firmetur. Assentitur Henricus, qui si detrecteret a suis omnibus se desertum iri, & sua ditione spoliandum praevidebat. Nihil verò jucundius Callisto, nihil utilius Ecclesiae poterat accidere, quam ut extincto tam diuturno schismate, sedatisque bellis quibus tot annos Italia, & Germania conflagraverant, pax desideratissima succederet, atque ad Ecclesiae unitatem redirent Imperatores.

Nonum istud inter Generalia Concilium convocatum est anno 1122. in quo haec fuerunt pacis conditiones sancitae. Ut Imperator liberas Clericis, & Monachis fineret Episcoporum, & Abbatum electiones, & restitueret quaecumque ablata Ecclesiis fuerant per ipsum, vel patrem, vel utriusque fautores, & Ministros. Pontifex verò concessit Henrico, & successoribus ipsius, ut electi in Episcopos, vel Abbates in terris Imperii regalia ab Imperatoribus sumere astringerentur, dum omnis abesset pecuniaria contributio, & simoniae labes.

Hoc eodem Conc. provisum est de ferendis suppetiis adversus Saracenos Ecclesiis Orientis, & renovatae sunt peccatorum remissiones ab Urbano II. fidelibus olim indultae, qui cruces investibus sumpserint, & Christianis, quos Saraceni opprimebant, opem ac praesidium tulerint.

Ordinationes praetereà, quas fecit Burdinus, & Pseudo Episcopi per ipsum ordinati a die, qua publi-

co

'co Ecclesiæ Romanæ judicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam, Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, & matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia disjungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi juxta canonum præscripta decernitur. Eo porrò nequitiæ sacer Clerus jam dudum redactus erat, ut Sacerdotes connubia passim inirent, convocatis affinibus, & amicis, de dote & nuptialibus donationibus, similibusque conventionibus pacifcerentur, & conventa publicis tabulis conscriberent. Quia verò Leo IX. aliique Romani Pontifices istas sacrilegas fœditates districtè prohibuerant, idcircò magna Cleri pars his involuta spurcitiis Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrime, ut par erat invehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. scribebat.

Canone hujus Concilii secundo sic decernitur: *Nullus in Præpositum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, nisi Presbyter, nullus in Archidiaconum, nisi Diaconus eligatur.* Hunc eundem canonem innovat Innocentius II. in Concilio Romano. Uterque legitur canon in decreto *dist.60. c. nullus, & c. innovamus.* Conc. autem Trid. *sess.22. de reform. c.4.* annum indulget intra quem ii, qui dignitates Ecclesiæ, vel beneficia possident, tenentur ad eum ordinem promoveri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem sanctionem ediderat antea sub Clemente Quinto Viennense Concilium. *Clementin. ut ii qui divinis de ætat. & qualit. & ord. præficien.* Is verò indultus annus sumit exordium a die sumptæ possessionis, dummodo provisus illam sua fraude non distulerit.

CONC.

CONC. OECUMENICUM X. ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis majoris partis Cardinalium ſuffragiis ſublectus fuit Honorio II. Caliſti II. ſucceſſori Innocentius II reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis Pſeudo-Pontificem elegit, qui ſe Anacletum II. dixit. Imminente quippe Honorii obitu conventum inter Cardinales fuerat ut poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad S. Marcū convenirent ut ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cęterum qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (ut refert Sergius Abbas S. Dionyſii in vita Ludovici VI. Françorum Regis) ſtatim atque Pontifex deceſſit, antequam ejus obitus populo innoteſceret non auſi ad S. Marcum metu populi tumultuantis convenire ſine mora Innocentium elegerunt (quia ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli S. Angeli. Reliqui vero Cardinales, & Epiſc., qui cum majori procerum Romę, & civium parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli S. Mariæ trans Tyberim, ad S. Marcum eodem quoque die convenientes ipſum Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atque affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & divitiàrum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus præcipuarum urbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, ut his opibus ſuas partes promoveret.

Sibi etiam Petrus adjunxit Rogerium Calabrię, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Romæ tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludovicus ſextus

cognomento Crassus pedibus ejus procumbens honorificentissime excepit. Schismati huic extinguendo S. Bernardus diligentissimam, & utilissimam operam navavit apud Reges Franciæ, & Angliæ, & deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus est, se Romam usque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & sedulo præstitit. Innocentius Ecclesiarum Gallicanarum in sui subsidium recepta collatitia pecunia ex Gallia in Italiam remeat. Lotarius eidem se comitem cum exercitu numeroso adjungit in Longobardia, & Romam usque deducit: ubi & coronam Imperii de manu Innocentii suscepit, indeque in Germaniam regressus est, relicto Romæ pro Innoc. tutela præsidiario milite.

Neque solum schismate per id tempus dilacerabatur Ecclesia, sed hæresibus quoque, & seditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium istud indixit.

Ejus canon 3. duo circa excommunicatos decernuntur, primum ne a suo prælato excommunicatum alius prælatus, vel absolvere præsumat, vel suscipere citra appellationem. Quod idem statuerat Nicænus can. 5. sub Sylvestro, & Lateranensis can 9. sub Calisto. Sancit præterea, ut scienter cum excommunicato communicantes, eadem ipsi censura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt posteriora jura: primum quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundo, ut nec ipsa minor excommunicatio locum habeat nisi participando cum publice denunciatis atque nominatim, aut cum manifestis Clericorum percussoribus juxta placitum Constantiensis Concilii a Martino V. Pontifice confirmatum: Hac de re plura require superius ad Antiochenum can. 2. quo similis fuerat edita constitutio.

Decl-

Decimus canon prohibet decimas Ecclesiæ a Laicis possideri, & possessas quamprimum restitui jubet. Habetur apud Gratianum *can. decimas* 16 *q.* 7.

Canon 5. Vim Clerico aut Monacho, Diabolo suadente, illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum solus Papa solvere possit. Habetur *c. si quis suadente* 17 *q.* 4.

Generali Conc. subjungitur Innocentii epist. mandans, ut Petrus Abælardus hujusque discipulus Arnaldus de Brixia perversorum dogmatum artifices in locis religiosis separatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONCIL. GENERALE. XI. seu Lateranen. III. sub Alexandro III. Pontifice.

VIta functo Adriano Tertio successor electus est ab uno & 20. Cardinalibus Alexander III. a tribus vero dumtaxat Octavianus Romanus Friderici Ænobarbi studiosus qui duodeviginti annos adversus Alexandrum per omnem Italiam bellum atrocissimum gessit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore, & Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Federicus, & majori suorum parte, tum aperte deficiente, tum vacillante, resipuit, seque Venetiis ad Alexandri pedes abjecit, & ita solutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad providendum, ne deinceps Ecclesia simili calamitate conflictatur. His alia causa Catharorum, seu Peterinorum hæresis accedebat, quæ in Aquitania exorta latius in dies propagabatur, & Vasconiam, Albegesium, Tolosam, finitimasque oras incesserat. Anno itaque 1179. Concilium istud agitatum est.

Can. 1 statuit Romanum Pontificem esse posse neminem, qui a duabus saltem Cardinalium electorum partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc sacris canonibus praejudicari, qui in aliis quibuscumque electionibus, atque deliberationibus majoris, & sanioris partis consensum ratum habent: quatenus cum in his recurri possit ad superiorem si dubium occurrat isti recursui nō potest locus esse in Summi Pōtificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapæ Octaviani aliorumque omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos gesta. Simile statuerat Concilium Lateranum sub Innocentio Secundo circa ordinationes a Petro Leonis Pseudo Pontifice factas. itemque aliud Lateranum sub Calisto secundo Concilium can. 6 circa ordinationes, & reliqua gesta Burdini Pseudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Episcopum, aut viginti quinque in Parochum aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoveatur. Hanc renovavit sanctionem Synodus Tridentina *sess. 24. c. 2. de reform.* Iste Lateranus Can. refertur *c. cum in cunctis de elect.* Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Episcopum, missumque in possessionem bonorum Episcopalium, eo momento pristina sua omnia beneficia per vacationem amittere quo tempus expirat a canonibus præfinitum ad illius consecrationem.

Can. 5. Astringit Episc. ut vitę necessaria subministret ei, quem sine sufficienti patrimonio, vel titulo ad sacrum ordinem promovit. Refertur in *c. Episcopus si aliquem, & c. non liceat de præben.* Gregorius Turonensis *lib. 8. hist. Franc. cap. 20 Faustinianus* (inquit) *qui jussu Guidobaldi Aquensis urbis Episcopus ordinatus fuerat, ea conditione removetur, ut eum Bertrannus, Orestes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent* Innocentius Papa Ter. *ep. 184. regesto 15.* Episcopum Pictaviensem increpat, eo

eo quod in eluſionem Can. quo ſine titulo, vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præſentatores, aut ſucceſſores eorum jubetur de victu provideri, juſiurandum recepiſſet ab ordinandis, quod nullum vitæ ſubſidium ab ipſo unquam petituri eſſent. Idemque epiſt. ad Zamorenſem Epiſcop. conſtituit, ut ordinator Epiſc. ei quem ordinatione ſine titulo conſecraverit, ejuſq; ſucceſſor compellatur de victu providere donec titulum nanciſcatur. Habetur in *c. ſecundum Apoſtolum de præb. Viſit.* huc etiam ſpectat *c.* 2. *eodem titul.*

In Eccleſia primitiva nemo promovebatur ad ordines, quin ſimul aſcriberetur Eccleſiæ, aut Monaſterii miniſterio, ut edicitur Can. Concilii Chalcedonenſis, & legitur *cap.* 1. & 2. *diſt.* 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib. 1. cap 15. *Nullus* (ait) *abſolute ordinetur, & ſine pronunciatione ſtabilitatis loci ad quem ordinatur.* Ea Clerici ad certam Eccleſiam aſcriptio dicebatur intitulatio, & ipſa Eccleſia titulus. Poſtquam vero per ordinationum multitudinem ea conſuetudo deſiit, tum demum requiſivere jura patrimonium. Concil. quidem Trid. antiqua jura inſtaurans prohibent, quemquam ordinari, quin certæ Eccleſiæ Miniſterio aſcribatur *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. non tamen ad hoc aſtringit, ut Eccleſiæ ſuppeditent ſtipendia Clericis illis aſcriptis niſi ratione beneficii.

Can. 9. Cavet ne Prælati per ſententiam excommunicent, vel ſuſpendant niſi admonitione præmiſſa. Et ne ullus Religioſus a capituli, vel proprii ſuperioris regulari diſciplina, vel correctione præſumat appellare. Legitur inſertum in *c. ad noſtram, & c. reprehenſibilis, de appellat.* Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodo requiruntur, quando decernitur cenſura circa præſens delictum cum contumacia conjunctus: at vero quæ circa futurum delictum, ſive a jure, ſive ab homine Prælato decernuntur, non exigunt aliam juris ormam, quam ut promulgentur.

Can. 8. *Nulla Ecclesiastica beneficia seu ministeria, vel Ecclesiæ alicui tribuantur, sive promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis proximi mortem videatur, in cujus locum, & beneficium se crediderit successurum.* Et subinde ita pergit: *Cum vero præbendas Ecclesiasticas sive beneficia, ac officia in aliqua Ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspenso, sed infra sex menses personis, quæ digne administrare valeant conferantur. Si vero Episcopus ubi ad eum spectat, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Episcopus secundum Deum hoc cum Religiosorum hominum Consilio exequatur, Vel si omnes forte neglexerint, Metropolitanus de ipsis secundum Deum absque illorum contradictione disponat.* Habetur in *c. nulla, de concess. præben.* Vocatur jus devoluti occurrens, quando non providetur tempore debito, vel providetur quidem, sed de indigna vel incapaci persona.

Devoluti jus extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum subjecta. Quoties namque patronus Ecclesiasticus, aut Collegium Ecclesiasticum, cui jus ad aliquam præbendam nominandi, seu præsentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præsentare collatori post semestre computandum a die notitiæ vacationis jus illud suum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui potest pro libito conferre cuivis non incapaci. Idem obtingit post quadrimestre laico patrono, quo elapso tempore, jure illo suo excidit, quod in collatorem ordinarium devolvitur. Id tempus patronis præfigitur in *c. unico de jure patron. in 6.* Verumtamen laicus patronus cui minus temporis indulgetur, variare semel potest, atque a prima nominatione in alterius idoneæ personæ favorem resilire nondum finito quadrimestri; patronus autem Ecclesiasticus non potest, nisi semel intra suum illud semestre nominare *c. cum autem de jure patron.*

Canon 15. Decernit bona ex beneficio acquisita non posse

osse a Clericis in alios, quam in Ecclesiam transferri. Qui canon quantumvis male servetur est perpetuæ, & indispensabilis obligationis. Sub Ecclesiæ nomine pauperes quoque hic comprehenduntur. Require superius Concilii Agathensis can. 48. cum iis quæ inibi ongessimus

Can. 16. Edicit, ut prævaleat quod fuerit a majori, & saniori parte capituli constitutum. Habetur *c. 1. de his quæ fiunt a cap. maj. par.* Et confirmatur per canonem . hujus ipsius Concilii.

Can. 18. Mandat in cunctis Cathedralibus Ecclesiis præbendam erigi præceptorialem, ut ea provisus gratis doceat tum ejusdem Ecclesiæ Clericos, tum quosvis pauperes Scholasticos.

Canon. 19. Interdicit sub anathemate potestatibus sæculi onera super Ecclesias vel Clericos imponere, aut Episcoporum jurisdictionem quacumque ratione minuere, sibive usurpare. Permittit nihilominus Episcopis, & Clero subsidia quædam communitatibus conferre, dummodo duæ interveniant conditiones: Primo necessitas communis: secundo ne ulla sit coactionis species, *c. non minus, de immunit. Eccles.* de exemtione Clericorum a laicis judiciis, vide Agathen. can. . & Cabilonensem 11.

Can. 27 Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hæreticos, qui in Vasconia, Albegesio, & Tolosatum partibus invaluerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad sacrum adversus illos bellum: Et id præstantibus thesauros aperuit indulgentiarum. Ab istis fuerat Manichæorum hæresis ab inferis suscitata. Profitebantur enim duos esse Deos, alterum bonum, qui sola invisibilia condidisset, malum alterum a quo cœli, & terra, & humanum genus, cœteraque visibilia condita sint. Omnes etiam veteris testamenti libros aversabantur, solis exceptis testimoniis quæ novi testamenti authoritate firmantur. Alia

Cc 4 ple-

pleraque fœda, delira, & blaſphema prædicabant, quæ recitantur a Rogerio illius ætatis ſcriptore in annalibus Anglicanis.

CONCIL. GENERALE XII. Lateranenſe IV. ſub Pontifice. Innocentio III.

DUæ ſimul exortæ fuerunt atrociſſimæ in Oriente peſtes ſub Heraclii Imperio, hæreſis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex ſervili ſtatu, & camelorum cuſtodia ſuæ tandem ſupeſtitionis favore, Arabum princeps evaſerat, ſuam protinus ferro, & flammis exitialem ſectam ſtuduit propagare. Igitur cum Saracenis ſuis non a Sara Abrahami uxore, ut quidam commenti ſunt, ſed a Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vaſtitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palæſtinam, totamque Syriam circumtulit. Adeo ut ſub ipſius Heracli Imperio haſce provincias Saraceni Mahumete Duce longe lateque occupaverint: qui iiſdem mox in Perſidem eruperunt, quam etiam Hormiſda Rege profligato ſubjugarunt ann. Chr. 140. Inſequenti porro anno Heraclius vivere deſiit.

Igitur pluribus ſæculis Saraceni nemine obſiſtente ſacra Judææ loca, quam vulgus Palæſtinam dicit, occupaverunt ad annum uſque 1099. quo Godofredus Bullonius ſacri belli dux Hieroſolymam expugnavit, idemque ſociorum ſuffragiis primus Hieroſolymorum Rex eſt proclamatus.

Ad hanc vero ſuſcitandam expeditionem Urbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremitæ Galli, qui

qui urgendi illius causa ex Judæa a se lustrata in Occiduas terrarum partes concesserat, Conc. generale ad Clarummontem Alvernorum oppidum convocaverat, anno supra 1095. quo veluti classico exciti Latini sumptis armis in Asiam transmiserunt trajecto Bosphoro, & Alexium Comnenum Constantinopolis Imperatorem sibi obsistentem, horribili edita Græcorum strage repulerunt, Nicæamque primum in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentissimas civitates expugnarunt, ipsamque demum Hierosolymam obsidione ceperunt.

Anno postmodum 1147. sub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Claravallensi Abbate sacram alteram in Orientem expeditionem adorti sunt Conradus III. Germanorum Imperator, & Ludovicus VII. dictus Junior Francorum Rex, postquam Saraceni Edessam Orientis urbem armis occuparunt. Sed florentissimi Latinorum exercitus in orientem progressi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demum ipsam Hierosolymam a Saladino Babylonis Aegypti Sultano, id est Rege, & Calipha id est Pontifice occupari anno supra millesimum centesimo octogesimo septimo: qua occasione Fridericus Ænobarbus Germaniæ Imperator, ut Ecclesiæ a se illata damna compensaret. cum validissima Latinorum manu sacro se bello accinxit. Hic multis tum in Thracia, tum in Asia adversus sibi obsistentem Constantinopolis Imperatorem Isacium Angelum, & Saracenorum in Asia minori regulos fortissime gestis, occupataque (ut memorat Pius Papa II. in description. Asiæ cap. 44.) minori Armenia, amnem perspicuum corporis abluendi causa ingressus, gurgite absorptus disparuit, & inanes esse, vanosque hominum conatus ostendit, quandos res ab eo naximæ sperabantur.

Nec

Nec tantum Fridericus, sed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem susceperunt, sed (ita disponente Deo cujus judicia abyssus multa) parum fructuosam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulsus ab Isacio Comneno Græco, qui hanc insulam Græcorum Imperio avulsam per tyrannidem usurpaverat, bello eripuit, & Guidoni Lusiniano Gallicæ originis permisit, postquam hic omni jure regni Jerosolymitani sibi debiti cessit, & in ipsum Ricardum transtulit.

Id vero observandum est, Jerosolymitanum regnum, cujus auspicia Pontifex Urbanus II. in sacris Claromontis comitiis dederat, primusque occuparat Godofredus Bullonius, post annos demum octoginta, & octo miserabili casu ad Mahumetanorum rediisse potestatem Urbano III. Pontifice quum ultimus Christianorum Regum Guido Lusinianus a Saladino victus illo regno excidit. Postquam Innocentius Tertius Pontifex doctrinę, virtutumque splendore spectabilis universæ Ecclesiæ gubernaculis admotus est, animum ad terrę sanctæ recuperationem adjecit: cui acres stimulos admovit memorabilis victoria, qua Latini sacro bello fæderati Constantinopoli potiti sunt, creaveruntq; Gręcię Imperatorem Balduinum Flandriæ comitem sub ipsius Innocentii Pontificatu; quo tam felici successu amplius accensus, generale Concilium ad propagandam in ulteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque ut scribit ætatis illius historicus Abbas Uspergensis celebrata est anno millesimo ducentesimo decimo quinto sancta universalis Synodus Romæ in Ecclesia Constantiniana dicta Salvatoris mense Nobembri præsidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octavo, in qua fuerunt Episcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Jerosolymitanus. At vero Alexandrinus,

& An-

& Antiochenus cum per se interesse non possent, hic quia gravi morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione suam habebat sedem, suos ad Concilium apocrisarios miserunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis, & Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Insignis hac in Synodo effulget sapientia, & pia solicitudo Innocentii, adeo exacte providentis circa res tum fidei, tum ordinis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, omniaque capitulis septuaginta breviter simul, & accurate complectentis; Quibus demum subjicitur decretum pro sacra in Palæstinam profectione, de pace inter Christianos componenda, aut saltem quadriennii firmandis induciis, deque subsidiis ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque condidit creaturam, spiritualem, & corpoream.* Consule superius annotata ad Nicænę posterioris Synodi actionem 5.

Cap. 2. Errorem damnat Abbatis Joachim, qui edito adversus Petrum Longobardum magistrum sententiarum libro, illum dicit insanum, & hæreticum, eo quod in libris sententiarum scribat, quod summa quædam res est Pater, Filius, & Spiritus sanctus, quæ non est generans, nec genita, nec procedens.

Qua ex propositione Joachinus Petro Longobardo affigit assertionem non Trinitatis, sed quaternitatis, nimirum trium singularum personarum, & insuper communis essentiæ, ut quartæ rei. Ipse vero Joachim astruebat in Trinitate unitatem, non illam quidem propriam, & essentialem, sed collectitiam, & similitudinariam, sicut multi homines dicuntur unus populus, idque probabat loco perverse intellecto Joan. 17. volo Pater, ut ipsi in nobis unum sint, sicut & nos unum sumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus, & confitemur cum Petro, quod una quædam summa res est,*

est, & incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, & sigillatim quælibet earumdem. Et ideo Trinitas solum est in Deo non quaternitas: quia quælibet illarum personarum est illa res, videlicet substantia, natura seu essentia divina, quæ sola est universorum principium præter quod aliud inveniri non potest. Et illa res non est generans, neque genita, neque procedens: sed est Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: ut distinctiones sint in personis, & unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliud: Sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus sanctus, idem omnino, ut secundum Catholicam, & Orthodoxam fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno Filium generando suam substantiam ei dedit juxta quod ipse testatur: Pater, quod mihi dedit majus omnibus est. Ac dici non potest quod partem suæ substantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipse sibi, cum substantia Patris indivisibilis sit utpote simplex omnino. Nec dici potest, quod Pater suam transtulerit substantiam in Filium generando; quasi sic dederit Filio ut non retinuerit ipsam sibi, alioqui desiisset esse substantia, Pater ergo quod sine ulla diminutione Filius nascendo Patris substantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem substantiam habent: & sic eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus ab utroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus suis orat, volo inquiẽs ut ipsi unum sint in nobis sicut nos unum sumus, hoc nomen unus pro fidelibus quidem accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro personis vero divinis ut attendatur identitas, atque in natura unitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: estote perfecti sicut Pater vester cœlestis perfectus est: ac si dicat manifeste estote perfecti perfectione gratiæ, sicut Pater vester cœlestis perfectus est perfectione naturæ: utraque videlicet suo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non potest tanta similitudo notari, quin major sit inter eos dissimilitudo notanda. Hæc ad singula verba in-

inserta habentur *cap* 1. *&* 2. *de summa Trinitate*.

Canon 5. Commemorat sedium Patriarchalium privilegia, statuitque Constantinopolis sedem esse primam a Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, postremo Jerosolymitanam: ut postquam hi Patriarchae pallium a Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiae suae subditis Episcopis pallium concedere, recipiendo ab ejs vicissim fidei Catholicae professionem, & pro Ecclesia Romana sponsionem unionis, & obedientiae, Concedit etiam ut Dominicae crucis vexillum ante se deferri faciant ubique locorum extra Romanam urbem, aut ubicumque Romanus Episcopus praesens fuerit, aut ejus Legatus utens insignibus Apostolicae dignitatis. Approbat praeterea ut ad ipsos ex suffraganeis provinciis appellari possit, salvis tamen appellationibus ab ipsis ad Apostolicam sedem.

Summi Pontifices ante hac restiterant Episcoporum Constantinopolis ambitioni, qui contra Nicaenae Synodi decretum affectabant, sedis suae praerogativam supra omnes Orientis Patriarchas. Damasus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum secundae, & quartae furtivos Canones rejecerunt, per quos haec illis asserebatur praeminentia. Nicolaus vero primus in responsis ad Bulgaros cap. 93. *Porro* ait *quis Patriarcharum secundus sit a Romano consulitis, sed juxta quod Romana sancta tenet Ecclesia, & Nicęni Can. innuunt, & sancti Pręsules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum a Roma Papa secundus est*. Idemque Nicolaus non alias admittit primarias sedes quam quas constituit Petrus Apostolus, sive per discipulum suum Marcum, nimirum Alexandrinam, sive per seipsum nimirum Antiochenam, & Romanam, epistol. eadem ad consult. Bulg. cap. 92.

At vero Innocentius Ter. huic Laterano Concilio praesidens jus secundae sedis Constantinopolis Episcopo in-

indulſit multis rationibus adductus : ſcilicet ut Græcos hactenus nutantes in Eccleſiæ Romanæ ſubjectione, & unione devinciret, ac demereretur. Tum quia a pluribus ſæculis reliqui Orientis Patriarchæ Conſtantinopolitano ſponte ceſſerant. Tum quia in Oecumenica Synodo Chalcedonenſi habita poſt Apoſtolicos legatos Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus, ejuſque in omnibus ſubſequutis Orientis Conciliis ſucceſſores jure iſto προεδρείας ac πρωτοκαθεδρείας ſupra Patriarchas reliquos potiti abſque controverſia fuerant.

Quod attinet ad Jeroſolymitanam Eccleſiam origine quidem omnium Eccleſiarum matrem, ſed non dignitate,& quam Nicæna 1 Synodus Cæſarienſi Metropolitæ ſubditam declaraverat, cœpit illa pleno jure dignitatis patriarchalis potiri jam inde a Concilio Chalcedonenſi, quod actione 8. Jeroſolymitanæ Eccleſiæ univerſam Palæſtinam in tres diſtributam Provincias ſubjecit. Interceſſit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur ep. 62. ad Maximum Antiochenum. Veruntamen idem Juvenalis Jeroſolymæ Epiſcopus, qui in Chalcedonenſibus comitiis ſederat, convocavit poſtmodum Palæſtinæ totius Synodum in qua ipſe primo ſubcripſit loco. Deinde Iræneus Cæſaræ Palæſtinæ Epiſcopus, cum tamen in Provincialibus Palæſtinæ Synodis anterioribus præſideret, primuſque ſubſcriberet Cæſarienſis, ut liquet ex Dioſpolitana Synodo, cui ſecundus a Metropolita Cæſarienſi ſubſcripſit Joannes Jeroſolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore adverſus quartodecumanos habita Cæſaræ præſidit Theophilus Cæſarienſis, eique aſſedit Narciſsus Jeroſolimitanus, utque addiſcimus ex Euſebio *l. 5. hiſt. Eccl. cap.* 15. Synodus demum 5. Oecumenica, eadem jura Patriarchalia Jeroſolymorum Eccleſiæ confirmavit.

Canon. 2 Decretum inſtaurat Lateranenſis ſub Alexandro Tertio Concilii in can. 18. circa præceptoria-

lem præbendam in singulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Ecclesias, quæ possunt præbendam eamdem præstare : additque præceptorem esse ab Episcopo una cum capitulo eligendum. Adjungit esse pariter in singulis Metropolitanis simili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes aliosque Clericos in sacris scripturis docendo instituat, & in his præsertim efformet, quæ ad curam pertinet animarum, cui congrua præbenda assignetur, non tamen ut fiat canonicus: sed tamdiu redditus accipiat, quamdiu in docendo perseveraverit. Vide *c. 1. & c. quia nonnullis, de Magistris*. Deinde Conc. Trid. hæc omnia instaurat, & amplificat *sess. 5. de refor. c. 1.* ubi etiam declarat prębendæ Theologalis collationem esse prorsus nullam & irritam, quæ facta fuerit ei qui per seipsum istud officium exequi non valeat, & provisos esse compellendos ad exercitium muneris sui per reddituum subtractionem. Vide idem Conc. *sess. 23. de refor. c. 18.* Istis haud absimilia sunt Gallicana edicta in comitiis Aurelianensibus edita sub Carolo Rege IX. & in Blesensibus sub Henrico Tertio art. 33.

Can. 12. Providet Monasteriorum reformationi, per Provincialia capitula singulis trienniis convocanda, & per sedulas, & frequentes visitationes.

Can. 13. Providet, ne novæ inducantur Cænobitarum religiones.

Can. 14. Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can. 15. Clericorum crapulam coercet: Clericum in ebrietatem lapsum antiquiora concilia Agathense can. 41. & Veneticum in Gallia can. 13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can. 16. Præscribit Clericorum modestiam: prohibet eis sæculares negotiationes, aleæ quoque, & taxillorum lusus, quin etiam his interesse vetat. Annulum ab his gestari prohibet qui non sunt Episcopi. Ordinat tonsuram, & vestes, aliaque exteriora omnia componit

ad

ad modestiam. Hoc etiam decernit ut Pontifices in Ecclesia, & in publico superindumentis omnes lineis utantur, nisi Monachi fuerint, quos deferre oportet habitum monachalem. Hæc leguntur eadem *in c. Clerici officia de vita, & honestat. Cler.* Hoc idem de retinendo ab Episcopis olim professis Monachis habitu Monachali, ac regulari jamdudum sanxerat Synodus Oecumenica octava canon. 14.

Can 17. *Districte* (ait) *præcipimus in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter, & diurnum: quantum eis dederit Deus studiose celebrent pariter, & devote.* Loquitur de Clericis & Monachis quicumque astricti sunt officio, divino legitur in *c. dolentes de celebrat. Miss.* ubi insignis est glossa exponens vocem studiose quantum ad officium oris sine syncopa: devote autem quantum ad officium cordis; dicente Apostolo *orabo Spiritu* (id est respiratione, & lingua) *orabo, & mente* (id est devota mentis attentione) *psallam, psiritu, psallam & mente.*

Can. 21. De facienda proprio Sacerdoti confessione decernit saltem semel in anno: & de communicando divinæ Eucharistiæ saltem in Pascha, nisi Sacerdos ipse ex rationibili causa differendum in aliud tempus judicaverit. Qui secus fecerit ab ingressu Ecclesię vivens arcetur, & mortuus Ecclesiastica sepultura privatur. Districte præcipit servari confessionis sigillum, ac secretum. Allegatur in *c. omnis utriusque sexus de pænit & remiss.* Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio Martyris citato in *c. & si non frequentius de consecr. dist.* 2. Deinde ex Concilii Agathensis cap. 18. Christi fideles non aliter impediti, astringebantur Eucharistiam ter in an. sumere, in Nativitate Christi, in Resurrectione, & die Pentecostes.

Can. 22. Sancit ut medici ad ægrotos vocati sub pœna interdicti ab Ecclesiæ ingressu, teneantur eos admonere ut in primis medicos advocent animarum, sic enim saluti sumul animæ, & corporis consultum iri;

fir-

quatenus citra generalem Canonis obligationem, infirmi formidine mortis perculsi, gravius de vita periclitantur quum de confessione facienda monentur, existimantes (nisi canon juberet indifferenter, etsi forsan non interveniat vitæ periculum) desperatum esse de vita. Prohibetur insuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis salute quidquam suadeat quod vertat in animæ perniciem, deique offensam. Habetur in *c. cùm infirm. de pœnit. & remiss.*

Can. 24. De elect. ordinat ut uno ex his tribus modis, vel scrutinio, vel compromisso, vel comuni inspiratione ille demum sit electus, in quem major, & sanior capituli pars consenserit, legitur in *c. quia propter de elect* Qua verò parte capitis hujus constituitur a Concil. ut assumantur de Collegio tres fide digni, qui singillatim, & secreta vota electorum colligant, & scribant, id abrogatum fuit demum a Concilio Trident. *sess. 25. cap. 7. in fine de regular.* jubente fieri electionem per vota secreta, ita ut nullatenus in cujusquam notitiam veniant eligentium nomina, & ut aliter facta electio sit irrita.

His idem Lateranensis Can. 24. duas requirit conditiones, ut aliquis absens possit per procuratorem eligere. Primum ut sit legitimè impeditus ne possit interesse. Deinde ut is cui suffragium committet, sit de ipso eligentium Collegio.

Electionis verò per compromissum legitur exemplum, & decisio in *c. causam de electon.* ubi statuitur teneri Moniales accipere in Abbatissam (modo idonea existat) eam quam providit Episcopus, postquam illæ Abbatissæ electionem in Episcopum ipsum contulerant, ac compromiserant.

Electionum libertas ita necessaria est, ut ubi ista coarctatur eo ipso nulla sit electio. Ideoque Cœlestinus Tertius *cap. cum terra de electon.* damnat, & inanem declarat electionem, quæ fit quando Patriarcha,

vel Episcopus, vel Princeps, duas tresve personas eligendas nominavit, ne liberum sit aliam eligere, quæ non sit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunensi *c. ubi periculum §. cæterum, de election. in 6. Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatos captivas affectus, vel ad certum aliquem obligationis cujuscunque necessitate adigit, cesset electio dum libertas admittitur eligendi.*

Præfato juri communi conformantur Constitutiones ordinis Prædicatorum *dist. 2. c. 2. §. 4.* prohibentes in electionibus proponi certas personas a superioribus & statuentes teneri superiorem approbare factam electionem alterius personæ dum sit idonea, quam ex iis quas nominaverit. Et Rodericus Doctor Franciscanus in *qu. Regul. art. 10. & 11.* profert Bullam Pii V. anni 1571. decernentem, ut si Prælatus, aut commissarius qui præest electioni, convictus fuerit quomodolibet impedivisse libertatem eligentium, removeatur ab officio. Idem Rodericus refert se vidisse tres electiones diversas declaratas invalidas, eo quod is qui præerat, restrinxisset eas ad duas, aut tres personas. Martin. Navar. *l. 1. cons. 5.* & in Manual. *c. 22. nu. 5.* docet ex metu reverentiali erga personam, quæ in vocales polleat authoritate, non minus irritam fieri electionem, quam matrimonium. Nec valet ulla consuetudo per quam remanente electione tollitur, aut restringitur eligendi libertas, ut docent ad *d. c. cum terra de elect.* Joan. Andreas, & Prosper Fagnanus. Committitur enim gravis injustitia quando sine justa causa, & legitimo processu excluditur, vel una persona (& multo gravior si plures) a jure electionis quod ei competit sive activæ, sive passivæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatissæ inter Moniales, consulito Concil. Trid. *sess. 25. c. 5. in fine de regular.*

Cap. Lateran. 25. statuit eligentes per potestatis sæcu-

sæcularis abusum ab officiis, & beneficiis triennio suspendi, atque privari eligendi potestate. Electum autem si tali electioni consentiat fieri deinceps ineligibilem, & factæ electionis commodo privari, habetur in *c. quisquis de elect.*

Can. 26. Decernit, ut facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis processum, & personam electi: qui si reperiatur indignus, eum admitti, & confirmari prohibet, legitur in *c. nihil de elect.*

Can. 29. Districtè prohibet, plures ab uno Clerico præbendas curatas, vel personatus, vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in una, eademque Ecclesia possideri. Et si secus fiat, hoc ipso statim ab obtento beneficio secundo, primum ipso jure vacent: quod si provisus utrumque retinere contenderit, utroque privetur. Is verò ad quem jus conferendi spectat, si intra sex menses providere neglexerit, tenebitur tantumdem resarcire in utilitatem vacantis Ecclesiæ, quantum eo tempore vacationis Ecclesiæ fuerit de illius fructibus, atque emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficii devolvitur ad superiorem. Reservat tamen ad Apostolicam sedem jus dispensandi ad plura tenenda beneficia, circa sublimes, aut litteratas personas. Habetur hoc totum in *c. de multa, de præbend.* His similia statuuntur a Joanne XXII. in *extravag. execrabilis eod. tit.* Et in Conc. Trid. *sess. 7. c. 2. & sess. 24. c. 17.* præclarè observat glossa in *d. c. de multa in verb. contenderit*, quod ante Innocentii tertii hanc receptam constitutionem, ut adepto secundo incompatibili beneficio, statim vacet primum, antiquiora jura dedisse optionem isto casu ei qui sic punitus fuisset, ut adeptus duo incompatibilia eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio sive priore, sive posteriore dimisso: sic enim statuunt duo Canones Alexandri tertii *c. referente*, *& c. præterea*,

de præbendis. Iſtis adjungito quæ ſuperius annotavi ad Can. 15. Nicænæ Synodi ſecundæ.

Can. 31. Prohibet ne filii Canonicorum inſtituantur in iiſdem Eccleſiis in quibus patres eorum inſtituti fuerint. Habetur in *c. ad abolendum*, *de fil. Presb.* Jam anteà ſanxerat Alexand. III. non debere filium in eadem Eccleſia, aut præbenda miniſtrare, qua pater tenuiſſet, *c. præſentium*, *& c. conquerente eod. tit.* Sed ſi quis alius poſt patrem habuerit beneficium, poterit deinde filius, ſi nihil aliud obſiſtat, etiam admitti *c. ex tranſmiſſa eod. tit.*

Can. 32. Perverſam reprobat conſuetudinem qua patroni, aut rectores Eccleſiarum Presbyteris parochianis adeò tenues redditus attribuunt, ut inde ſufficienter nequeant ſuſtentari: quo fit ut vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos ſufficienter litteratus. Statuit itaque ut abolita mala conſuetudine, ſufficiens ad honeſte vivendum portio aſſignetur Presbyteris. Habetur in *c. extirpandæ*, *de præb.* Eandem ob cauſam Synodus Trid. ſancit *ſeſſ. 25. c. 16.* beneficia quoque abſtracta olim ab animarum cura per aſſignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò, fierique ex ſimplicibus parochialia, ſicut a primordio fuerant.

Can. 36. Declarat poſſe judicem ſaltem Eccleſiaſticum ſuam revocare ſententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam poſteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in *c. cum ceſſante de appell.* Huc pertinere poteſt quod ſcribit Bernardus ad Innoc. II. Papam epiſt 180. *Hoc* (inquit) *ſolet habere præcipuum Apoſtolica ſedes*, *ut non pigeat revocare*, *quod a ſe forte deprehendit fraude elicitum*: *non veritate promeritum*. Secularia verò judicia ſemel facta non corriguntur, niſi à ſuperiore tribunali, *l. judex poſteaquam ff. de re judic.*

Can. 37. Edicit non poſſe quemquam per litteras Apoſtolicas trahi ultra duas diætas extra diœceſim

ad

ad aliquod judicium. Continetur in *cap. nonnulli de rescript.* Et confirmatur ab Honorio tertio *cap. olim de exception.* Sed posthæc Bonifacius octavus reduxit ad unicam ultra Diœcesis fines diætam *c. statutum §. cum verò de rescript. in 6.*

Can. Later. 41. sic dicit; *Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, Synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam Canonica quam civilis: cum sit generaliter omni constitutioni, & consuetudini derogandum, quæ absque mortali non potest servari peccato. Unde oportet ut qui præscribit in nulla temporis parte rei alienæ conscientiam habeat.* Continetur *in c. fin. de præscript.*

Can. 50. Revocat prohibitiones matrimoniorum, quæ antea protendebantur usque ad septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum, easque reducit deinceps ad quartum gradum. Habetur *in c. non debet de consanguin. & affin.* Conc. Trid. his alteram addit reductionem *sess. 24. c. 3. de refor. matrim.* scilicet impedimenti publicæ honestatis ad secundum gradum; Et impedimenti affinitatis consurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can. 53. *Et decimæ ante omnia tributa deducantur, & solvantur.* Habetur *c. cùm non sit, de decimis.*

Can. 63. Abusum illum quantumvis longi temporis diuturnitate roboratum, ut pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat simoniacum, & damnabile, atque ulterius fieri verat. Legitur *in c. sicut pro certo, de simon.* Multa de simonia Ordinis congesta require superius ad Cabilonensis Concilii c. 16.

Can. 64. In tantum dicit invaluisse intra Monasteria simoniacam labem, ut prætextu paupertatis vix ulla in monialem reciperetur nisi per simoniam. Id verò reprobat, & fieri districtè interdicit, atque ad-

ſtrictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit, Moniales, quæ ſic admiſſæ ſunt, aut alias admiſerunt. Legitur *in cap. quoniam de ſimon.* Cæterum conſenſus nunc eſt Theologorum, & Canoniſtarum communis, & uſu toto Chriſtiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere ſimoniam, ſi quando Monaſterii opes non ſufficiunt ad novi Religioſi alimenta, paciſcitur Monaſterium de contribuenda pecunia, ut inde alatur qui ad Monaſterium admitti poſtulat. Duo namque ab invicem planè diſtantia ſunt; Religio ipſa, & onus ſuppeditandi victum, cæteraque vitæ corporalis ſubſidia, iſtud enim merè temporale eſt, illud ſpirituale. Nihil poteſt titulo admiſſionis in Religionem exigi temporale, ſed poteſt exigi pro alimonia, quæ eſt alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamvis matrimonium inter fideles ſit Sacramentum, fiunt tamen conventiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret ſimoniacè, verum ad ſuſtentanda matrimonii onera merè temporalia. Videri poteſt Sylveſter *verb. ſimonia quæſt.* 15. ut ſileam ſequentium, & huic conformium ſcriptorum numeroſiſſimum exercitum. Denique concluditur ſacra Synodus decreto ſacræ militiæ ad Jeroſolymitani Regni recuperationem.

CONC. GENERALE XIII.
Lugdunenſe I. ſub Innoc. IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. ampliſſimis ab Apoſtolica ſede beneficiis affectus, quem a tenera ætate parentibus orbatum, & civilibus bellis divexatum, tanta charitate in ſuam tutelam ſuſceperat Innocentius III. ut ipſius opera modo eluſi fuerint illorum conatus,

ıatus, qui tum occultis conſpirationibus, tum aperta
'i materno illorum Regno Apuliæ, Siciliæque ſpolia-
e nitebantur, ſed ei aditum etiam ad Imperium mu-
ıierit depulſo in ejus gratiam Othone, qui quartus
jus nominis fuerat deſignatus Imperator. Ingratus
orrò Fridericus non tantum his beneficiis gratiam
ıullam retulit, ſed arma etiam quæ ex voto ad ſacra
'alæſtinæ loca impendere tenebatur in Romanos
'ontifices convertit. Graves in primis cum Innocen-
ii III. ſucceſſore Honorio III. ſimultates geſſit, quas
oſtmodum adversùs Gregorium IX. proſequutus eſt,
onec monente iſto atque urgente, copias in Syriam
duxit: ubi nullo commiſſo prælio Jeroſolymam a
aracenorum Calipha recepit, pacis tantum cauſa, &
pecie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regreſſus in Occidentem complures Romanæ
Eccleſiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aper-
ɔ invadit, præſidiiſque munit, adeò ut magna Picæ-
ı i, & Latii parte occupata Romam ipſam obſidione
inxerit, & quotquot Romanorum in ejus cecidere
oteſtatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. La-
eravit verò univerſam in duas factiones Italiam Gi-
ıellinorum, quos ſuis partibus addixit, & Guelforum
ui partes Pontificis tuebantur; unde innumeræ ubique
ædes, direptiones, captivitates, incendia, omneſque
oſtiles, & barbaricæ immanitates graſſabantur.

His aliæ diriſſimæ in aliis Chriſtianorum Provin-
iis ſtrages, & calamitates accedebant Saracenorum
rmis Orientem ſimul, & Occidentem infeſtantibus.
mminebant extremæ Conſtantinopolitano Imperio
lades, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur,
onſpirantibus in eos Græcis, finitimiſque barbaris,
ulla humani ſubſidii ſpe affulgente, propter bella
uibus Occidentem Fridericus diſtinebat. Alter ma-
ɔrum cumulus iiſdem temporibus Chriſtianæ Reipu-
licæ funeſtus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primum utraque Armenia, deinde vastatis quæ inter maria Euxinum, & Caspium interjacent Provinciis Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon incolentium, universam Moscoviam, Poloniam, Transilvaniam, Hungariam, Bohemiam cædibus, & incendiis populata est Battone duce circa ann. 1241.

Augebat præterea optimi Pontif. animum collapsa Ecclesiæ disciplina, morumque perversitas, in graviora quotidie vitia dilabentium, sive Clerum, sive reliquum populum inspiceres; cui malo causam dederunt diutina bella, factiones, & schismata renascentia. Cura ista Pontificem sollicitabat ut Ecclesia tranquillitatem, pristinum qui propemodum obsoluerat dignitatis splendorem recuperaret. His de causis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eo cum plurimi ex Galliis, & Hispaniis antistites Genuensium triremibus vecti properarent, in Friderici classem inciderunt, & captivi una cum quibusdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti sunt. Istam tot præsulum indignam cladem, sic ægre tulit Gregorius, ut ex animi mœrore intra dies paucos extinctus sit.

Huic subjectus Cælestinus paucis diebus superstes fuit, Cælestinum excepit Innoc. IV. Sinibaldus antea vocatus patria Genuensis, ex illustri Fliscorum gente Comitum Lavaniæ. Hic statim Friderico æquissimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellum gerere, neque cum fidelibus pacem colere sciebat, omnibus despectis conditionibus, precibus, & admonitionibus, majori etiam furore exarsit. Tum demum Innocentius ut luctuosis Ecclesiæ ruinis occurreret, cum nihil per Italiam bellorum tempestatibus undique jactatam tutum esset, etiam in Galliam ubi sanctus regnabat Ludovicus navigio, se subduxit Conciliumque Lugduni generale indixit, quo

cita-

:itatus ad causam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen misit, in primis verò Thadęum virum nduſtrium suo nomine responsurum.

Ejus itaque causa sedulò explorata, Innocentius de Synodi sententia Fridericum damnatum communione fidelium exclusit; & Imperii dignitate, regnoque Apuliæ & Siciliæ abdicavit. Tum Germania universa a Friderico defecit. Novus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ, & Hassiæ Lantgravius istoque post biennium mortuo, Willielmus Hollandiæ Comes. Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam concessit, & in lecto per ægritudinem decumbens a proprio filio Manfredo, quem ex concubina susceperat, pulvino ori admoto suffocatus est.

Provisum hac Synodo pariter fuit Ecclesiasticæ disciplinæ instaurationi valdè tum labefactatæ, & collapsæ. Renovata quoque fuit sacra adversus infideles militia, cujus designatus dux fuit sanctus Ludovicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de suppetiis Imperatori Græcorum ferendis: sed hujus historiæ notitia paulò altius repetenda.

Postquam Isaacius Angelus Constantinopolis Imperator annos novem, & menses octo regni explevit, ab Alexio Angelo fratre per insignem perfidiam excœcatus est, & regno spoliatus: Isaacio nata erat Irene, quam Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoque patruo cognominis Alexius. Angelus paternam injuriam ulturus ad Philippum profugit, cujus cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite, aliisque Principibus bellum ineunt adversus Alexium Tyrannum, qui nomen sibi Comneni asciverat. Hunc itaque capta Constantinopoli in fugam cogunt, & Isaacium cœcum in imperium reducunt, dato illi socio, & adjutore filio Alexio. His præclarè gestis, dum Latinorum

norum classis ad urbem staret in anchoris, parata dum ver appeteret, in Orientem contra Saracænos proficisci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus cives adversum Imperatores per seditionem concitat, qua occasione Alexium Angelum in custodiam includit, ipseque insignia sibi assumit Imperii.

Latinorum ergo classis hoc facinus ultura Constantinopolim denuò expugnat. Captus Murzuphius ex edita turri præceps dejicitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum suffragiis eligitur Imperator ann. 1204. sub Innocentio III. Pontifice Imperii Græcorum provinciæ in plurima dominia dissectæ sunt. Venetis quippè attributa est Eubœa, omnesque maris Ægei insulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum cessit Thessalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achajæ principatu. At verò Græci principes Asiæ provincias certatim occupaverunt. Theodorus enim Lascaris Nicææ in Bithynia dominatum cepit, & armis strenuus Turcas ingenti strage profligavit, eorumque Sultanum in acie suaptè manu peremit. Andronici quondam invasoris Imperii ex filio Manuele nepotes David, & Alexius Comneni suas quoque partes nacti sunt. David Oeneum, & Synopen civitates Ponti, & Trapezuntem novo Imperii titulo: Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam sibi ascivit.

Constantinopolim annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipso Balduino primo ad Balduinum secundum, cui præsens in isto Lugdunensi Concilio interfuit, seditque ad dexteram Innocentii Papæ: ad cujus sinistram alii consederunt principes anno 1245.

Veruntamen post annos sexdecim Constantinopolis a Græcis intercipitur Michaelis Palæologi dolo, qui sibi suisque posteris hoc Imperium asseruit anno supra 1261. Itaque inchoatum a Balduino Latinorum

in

n Oriente Imperium desiit in altero Balduino; quemadmodum auspicatum a Magno Constantino Constantinopolis Imperium desiit in Constantino Palæologo a quo ad Turcas devolutum est. Similiter Romanum Imperium quod primum exortum est ab Augusto terminatum est in altero Augusto, ab Odacro Erulorum Rege expugnata Roma, constitutoque novo taliæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Christianos Principes conciliavit saltem in quadriennium: publicas privatasque supplicationes apud omnes qui Christianorum nomine censentur indixit, pecuniarum contributiones ad sacri belli expensas procuravit, præsertim ex proventibus Ecclesiarum. Providit etiam cruce signatorum militum securitati, quorum personas, & facultates intactas esse jussit, & sub S. Petri tutela suscepit. In hac Synodo concessum fuisse Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurimæ hujus constitutiones in 6. decretalium passim referuntur.

Harum una Ecclesiæ regimini valdè conducens statuit *personas exemptas si extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia, si religiosus extra propriam Ecclesiam, & septa deliquerit monasterii) *posse citari, & conveniri coram ordinario, & ab eo puniri, cap. volentes, de privileg. in 6.* Concilium deinde Tridentinum *sess. 7. de reform. cap. 14. in exemptorum* (inquit) *causis constitutio Innocentii IV. quæ incipit.* Volentes, *in Generali Concilio Lugdunensi edita servetur, quam eadem sacrosancta Synodus innovandam censuit, & innovat.* Nostra quoque Francica jura hoc idem confirmant, & sanciunt in Aurelianensibus comitiis sub Rege Carolo IX. art. 11.

CON-

CONCIL. GENERALE XIV.
Lugdunense II. sub Gregorio X.

Ab obitu Clementis IV. vacua fuit Petri sedes tribus, & triginta mensibus, dum inter sese Cardinales diffident qui tandem in S. Bonaventuram Ordinis Minorum Generalem, etiamsi nondum Cardinalis esset, compromiserunt. Hic verò nullum proposuit Cardinalem, sed Tibaldum Leodi Archidiaconum virum vitæ sanctimonia insignem, qui tum in Syria belli sacri occasione versabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquievit, qui & transmissis in Orientem litteris factam de ipso electionem eidem significaverunt. Hic asserto sibi Gregorii nomine omnem adhibuit sollicitudinem, in primis ut subsidia nova Christianis in Syria militantibus præstarentur. Præterea ut Græci quibus Michael Palæologus excluso Balduino imperabat, ad fidei, & communionis Apostolicæ sedis unitatem revocarentur: Ad hæc ne Apostolica sedes diutius post hac vacua esset; denique ut depravati Christianorum mores emendarentur. His de causis misit quaquaversum epistolas, ac nuncios ad Episc. & Principes ad sacrum indicendum Concilium Lugduni post biennium celebrandum. Legatus etiam misit ad Palæologum, qui ipsum cæterosque Græcos ad concordiam cum Rom. Ecclesia reducerent, eundemque cum Græcorum Episc. ad Oecumenicam Synodum invitarent.

Anno igitur Christi supra 1274. Lugdunum convenere Patriarchæ Constantinopolitanus, & Antiochenus, aliique ex diversis oris Episcopi quingenti: In his S. Bonaventura Episcopus Albanensis eruditione, morumque sanctitate conspicuus, qui necdum soluto Concilio migravit in Cœlum. Sanctus verò Thoma; dum vocatus eo proficiscitur exiit ex mortali ad immor-

mortalem. Adfuit in Concilio Jacobus Aragoniæ Rex & cæterorum Regum, & Principum oratores.

Peracta sessione tertia intromissi sunt Michaelis Palæologi legati, quos honorifice Gregorius, & universa Synodus exceperunt. Lectæ sunt hujus Imperatoris, & Episcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ, & Romanæ Ecclesiæ fidem, simulque Spiritus Sācti a Patre, Filioque processionem, prima tumque Romanæ sedis agnoscunt. Legati vero Græci nomine Michaelis Pontifici observantiam, ac subjectionem exhibuerunt. Accessere præterea Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Christianis conventiones, quorum unus fidem Christi suscepit, & a Petro Cardinali Ostiensi baptizatus est. Denique præcinente Summo Pontifice decantatum est a Cardinalibus reliquisque Latinis patribus Symbolum Constantinopolitanum cum solita addictione Spiritus Sancti a Patre Filioque processionis. Deinde a Constantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus succinentibus Græce, cum eadem bis repetita additione decantatum fuit.

Pro sacræ militiæ impensis sicut in præcedentibus Conciliis præstitum fuerat, Papa toto suffragante Concilio decimas omnium Ecclesiæ proventuum constituit & destinavit.

Inter alias sacræ Synodi sanctiones insignis utique illa fuit de ritu in electione Papæ servando: de clausura conclavis eligentium Cardinalium: de interdicta quacumque privata per litteras, sive per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conventionum, pollicitationum, juramentorum quæcumque circa futuram electionem intervenerint diremptione: Et refertur in *cap. ubi periculum, de elect. in 6.*

Quod attinet ad electiones, antiquissima sane atque ab initio receptissima eligendorum Episcoporum forma hæc fuit, ut omnes Episcopi Provinciæ in

unum

unum convenientes novum crearent Ecclesiæ viduatæ antistitem, accedente plebis testimonio, & universi Cleri, aut majoris ejus partis consensu, ut his testatur verbis Cyprianus Epist. 68. *apud nos, & ferè per omnes Provincias tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpositus ordinatur Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant, & Episcopus delegatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.* Ibidemque divinis id astruit testimoniis, scilicet n. 10. ubi Moysi Deus jubet, ut coronam universo populi cœtu consecret Eleazarum Pontificem. Et act. 1. ubi coronam omnibus discipulis Mathias in Judæ traditoris vicem eligitur. Et act. 6. ubi Apostoli convocasse perhibentur discipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Episcoporum judicio, & plebis testimonio fuisse legitimè ordinatum *epist.* 41. Idemque *ep.* 52. de Cornelio, sic ait: *non ut quidam vim fecit ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est ut Episcopatum coactus acciperet, & factus est Episcopus a pluribus Collegis nostris, qui tunc in urbe Romæ aderant.* Et subinde: *factus est Cornelius Episcopus de Dei, & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum can. 4. & 6. *Episcopum decernit constituendum esse ab omnibus Provinciæ Episcopis, aut saltem assentiente majori eorum parte.*

Quod idem sancitur in Concilio Antiocheno can. 19. aliisque innumeris Romanorum Episcoporum decretis. Leo quidem magnus *epist.* 29. ad Rusticum *nulla* (ait) *ratio fuit, ut inter Episcopos habeantur qui nec a Clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec ab Episcopis Provincialibus cum Metropolitani judicio consecrati.* Atque habetur in *cap. nulla ratio dist.* 62.

Illo

Illo itaque ritu Romani Episcopi creabantur, ut constat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damasi interponi primum cœpit Cæsaris authoritas occasione schismatis ab Ursicinio suscitati. Idem iteratum deinceps in aliis quibusdam ortis ex schismate dissidiis. Res quippe compositæ sunt a Valentiniano inter Damasum, & Ursicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et a Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Justinianus Imperator recepta de Gothis Italia noluit quemquam pro Romano Pontifice admitti, nisi post suam approbationem. Idque ita sub eo, & qui ei successerunt Imperatoribus usu servatum est usque ad Constantinum quartum Augustum, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permisit creandi Papæ potestatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Historicus schismaticus, atque Henrici Imperatoris partes adversus Romæ Pontifices propugnans fabulam commentus est Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Episcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum summo decoravit privilegio non modò confirmandi novi Papæ electionem, quod jus a Justiniano usurpatum in successores Imperatores dimanarat; sed quod hactenus fuerat inauditum, sola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito: & præthereà Episcopos per singulas Provincias pariter eligendi, & per investituram præficiendi vacantibus Ecclesiis. Post Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilii decretum suæ canonum collectioni inseruit. Quæ res multos incautos ipsumque Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validissimis argumentis Baronius refellit, quibus alias superaddit paris roboris convictiones Joann. Morinus in suis lucubrationibus de origine, & progressu temporalis Romanorum Pontificum potestatis. Canon itaque incipiens Hadrianus

Papa

Papa, & *c. in Synodo, dist.* 83. dignus est qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone historico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorum Rege Desiderio suis armis profligato Romanam Ecclesiam in libertatem vindicavit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem usque octavum.

Igitur deinceps liberę fuerunt Romano Clero populoque istiusmodi electiones ad Leonem usque octavum, qui, quum depulso Joanne duodecimo per vim sacrilegam, fuisset ab Ottone Imperatore nominis hujus primo, in dejecti locum ac sedem promoto, derivatum tandem in Imperatores Occidentis jus istud electionis Papæ fuit, quo deinceps usi, quin potius abusi sunt Imperatores Germani ad Henricum usque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa VII. integrum istud jus ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum revocavit: quam latius historiam prosequuti sumus ad Concilium Oecumenicum nonum, seu Lateranum sub Calisto.

Quum verò eandem eligendi Papæ potestatem adhibita vi sacrilega Henricus IV. tertii filius a Paschali II. extorsisset, idem Paschalis coacta Synodo concessionem injustam revocavit. Sanctissimus quidem Papa Gregorius Magnus in com. ad *Ps.* 4. *Pœnit.* tyrannicam dicit sæculi sui consuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci injussu suo, imò nonnisi accepta pecuniæ summa Romanum Episcopum ordinari.

Haud planè compertum est, quandonam solis fuerit Cardinalibus attributa summi Pontificis electio. Constitutio quidem de Cardinalium Conclavi procusa est in hoc secundo Lugdunensi Concilio. Perspicuum autem est ex Petri Damiani testimonio, jus eligendi Papæ pertinuisse ipsius tempore ad solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales. Verisimile est sumptum fuisse hujus exordium a Leonis IX. inauguratione, quan-

quando Idelbrandi studio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, postquam eundem Imperator ipse creaverat. An vero ante Othonem primum fuerit penes solos Ecclesiæ Romanæ Cardinales potestas eligendi Papam incompertum est.

De Cardinalium porro eminentia sic refert Petrus Damiani & ipse Cardinalis, qui sub Leone IX. ejusque successoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epist. 20. *Romanæ Ecclesię Cardinales Romanum Pontificē principaliter eligunt, & quibusdam aliis prærogativis non modò quorumlibet Episcoporum, sed etiam Patriarcharum atque primatum jura transcendunt: salvo quippe universalis Ecclesiæ Sacramento isti sunt oculi unius lapidis, ipsi lucernæ unius candelabri.* Sanctus Bernardus *lib. 4. de consider.* Cardinales vocat orbis judices. Extat rescriptum Pontificis Eugenii Quarti ad Henricum Cantuarię Archiepiscopum, & Angliæ Primatem, & refertur apud Jacobatium Cardinalem *libro 1. de Concilio*, ubi hæc referuntur Eugenii verba. *Ipsos prætere a Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem sui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo sine ulla dubitatione ostenditur, post caput Ecclesiæ, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt fratres ejus Cardinales præ cæteris Ecclesiæ membris, ac partibus honorari debere.* His etiam ista Eugenius adjungit, *quoscumque Primates, & Episcopos a Cardinalibus Summo Pontifici assidentibus judicari, & singulos Episcopos singulis, ac particularibus Ecclesiis præesse, & providere, Cardinales autem universæ sub Papa Ecclesiæ.* Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præsertim duorum Lugdunensium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Episcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Insuper Leo Papa Decimus Concilio Lateranensi *session.* 9. asserit S. R. E. Cardinales reliquos

 om-

omnes dignitate, ac honore post Summum Pontificem antecellere. Novissime Concil Trid *sess. 15. de ref.can. 1.* ait Cardinalium Consilio apud Sanctissimum Romanum Pontificem universalis Ecclesiæ administrationem niti.

Quinimo his longe antiquior Joannis Papæ Octavi, qui sæculo nono vixit, constitutio declarat *Romanæ Ecclesiæ Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in sancta Dei Ecclesia, quo seniores septuaginta apud Moysem in Synagoga*: Ideoque decretum confirmat Leonis Quarti prędecessoris sui, ut scilicet bis in hebdomada Cardinales ad sacrum Apostolicum palatium conveniant, ad providendum, & decernendum pro universarum Ecclesiarum solicitudine, pro Clericorum disciplina, & pro laicorum querimoniis auscultandis & difiniendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus constitui universalis Ecclesiæ senatum, atque ordinarium Summi Pontificis Consilium. Nulla quippe tam præcellens sapientia est, quæ consiliorum adminiculis non egeat: adeo ut præclare observet S. Chrysost. *Hom. ad cap. 1. act. Apostol.* Petrum Apostolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatissime ornatum, & munitum nihil propriam authoritatem, aut imperium constituisse, sed in rebus gravis momenti agere solitum ex fratrum Consilio: ut liquet in electione successoris Judæ Iscariotis ad Apostolicum munus, & in disceptatione orta circa legalium observationem. Ex his perspicuum est S. R. E. Cardinalibus respective attribuendum esse, quod ipsi decernunt Imperatores *l. unica c. de præpos. Labar. l. 12. Immunitate digni sunt quos lateris nostri comitatus illustrat.* Idem enim a Papa de his proferri potest.

Cardinalium prima, quæ legitur, mentio fit in Romano Concilio sub Sylvestro Primo, cujus Can. 6. refertur fuisse tunc in Romana Ecclesia septem Diaconos Cardinales. Post annos vero circiter trecentos S. Gre-

gorius Papa, sæpe numero meminit Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Ecclesiæ, sed etiam remotiorum Ecclesiarum. Si quidem *lib. 2. ep. 13 indict. 11.* constituit in Ecclesia Terracinæ Sacerdotem Cardinalem, *& eod. lib. epist. 6. indict. 10.* Joannem constituit Episcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Ecclesia Et *lib. 3. ep. 14.* providet: ut in Syracusanam Eccles. quidam cooptetur Diaconus Cardinalis. Similiter *l. 5. epist. 11.* concedit Fortunato Episcopo Neapolitano, ut Gratianum constituat in Neapolitana Ecclesia Diaconum Cardinalem. Porro addictionem hujusmodi ad aliquam Episcopalem Ecclesiam vocat passim S. Gregorius nunc cardinationem, nunc incardinationem. In ejusdem etiam vitæ *lib. 3. c. 15.* testatur Joannes Diaconus his verbis: *Civitatum desolatarum Pontifex Gregorius vacantibus civitatibus incardinare curabat.* Ex exemplum subiicit Martini Tamitanę Ecclesiæ Episc. quem quia fuerat illa Ecclesia ab hostibus devastata, vacantis jam Aleriensis Ecclesię Episcopum, Cardinalem constituit. Præterea Meldensis Concilii can. 54 constituitur, *Ut Episcopus titulos Cardinales in urbibus, vel suburbiis constitutos ordinet atque disponat.* Ut fateri necesse sit titulos Cardinales fuisse quoq; aliarum a Romana Ecclesiarum, nec tantum Episcopalium, seu Cathedralium, sed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterum ex Gregorii Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cum liberum Episcopis esset Sacerdotes, & Diaconos subjectis sibi Ecclesis præficere, & populis insuper Episcopali vacante sede novos sibi Episcopos eligere, nihilominus haud licuisse ex alienis Ecclesiis Clericos, iisdem addictos præficere aliis Ecclesiis, quatenus ejusmodi translationes Episcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorsus interdicit canon. 15. Ideoque ut hoc fieret opus fuisse Apostolica dispensa-

tione; quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex justa causa, quia nimirum pristinæ Ecclesiæ a barbaris excisæ

Cap Lugdun 24. in usum revocat cum pœnarum adjectione Innocentii Quartii constitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam sponte oblatis, tempore visitationis Episcopalis. Illa porro habetur *in c.cum Apostolus*, *de censibus*. Conc. Toletani septimi canon 4. statuit, ne Episcopus Diœcesim visitans se onerosum Ecclesiis exhibeat, neve quinarium evectionis (id est) equitatus numerum excedat. Fidem certę omnem excederet, nisi Canonibus hoc testatum esset, tam insanam Episcopis aliquando insessisse ambitionem, & fastum, ut generali Lateranensi sub Alexandro III. Concilio visum fuerit pro illa effusa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiscopis quinquaginta vecturas excedere, Episcopis vero transilire triginta vecturas tempore visitationis. Ad postremum Trident Synodus *sess.* 24 *de reform. cap.* 3. ita in his providit. *Modesto contenti comitatu famulatuque studeant Episcopi, quam celerrime, debita tamen diligentia, visitationem absolvere. Nec quidquam procurationis causa pro visitatione exceptis victualibus suis, & suorum moderaderatis, & frugalibus accipiant.*

Can Lugdunens. 25. providet Ecclesiarum venerationi, & prohibet intra eas universitatum, & societatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat insuper confabulationes quascumque, atque in eis necnon in cœmeteriis negotiationes, nundinas, & cujuscumque fori tumultus, omnesque judiciorum sæcularium strepitus. Statuit demum, ut processus sęcularium judicum, & sententię iisdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur vero in *cap. decet de immunit. Eccles. in* 6. Domum quippe Domini decet sanctitudo Psalm. 93. Est namque domus orationis *Deuteron.* 14. *Isajæ* 56. *Jerem.* 7. Ideoque etiam

ver-

verberibus de templi porticu negotiatores Chriſtus exegit. *Matt.* 21.

CONCILIUM VIENNENSE Generale decimum quintum.

IEroſolymis verſabantur milites Religioſis votis aſtricti, qui cum prope Templum habitarent Templarii dicti ſunt. Horum officii erat Chriſtianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia, & incurſiones infidelium Chriſtianos peregrinantes infeſtantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio navarunt operam. Verum immenſis opibus aucti, moribuſque in deteriora mutatis, eo nequitiæ tandem prolapſi ſunt, ut occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conſpirationes inirent, ſeque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitiis contaminarent nocturnis conventibus: in quibus cæſorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & ſacrilegos concubitus exercebant.

Iſta comprobata ſunt ſcelera innumeris per diverſas Provincias editis proceſſibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerumque ſecularium Principum, partim ex officio Prælatorum, & Magiſtratuum, quibus etiam acceſſit plurimorum reorum confeſſio. Iſtiuſmodi convictiones poſtquam ſedulo examinavit Oecumenica ſacra Synodus toto ex orbe Chriſtiano collecta, judicavit eas exploratas veras, & ita certas ut cumulate ſuffecerint ad tanti perq; omnes Chriſtianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; ut mihi delirare videantur, & plene deſipere, qui poſt Concilii generalis judicium, illorum militum patrocinium haud verentur ſuſcipere, ipſumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatiſſimi ſceleris, vel belluinæ

stoliditatis incusare. Non sum usque adeo imperitus, ut in rebus facti a divina scriptura minime asserti contendere ausim Ecclesiam ipsam errare, aut falli non posse, aut istiusmodi decreta ad fidem divinam pertinere: Verumtamen rem istam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (ut venerationem, & observantiam seponam, quæ sacris Oecumenicis, & a summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigisse, ut tanta ex tot Provinciis convocata Præsulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam sanguine, vel affinitate plerisque illius ordinis militibus conjuncta erat, in tam immane flagitium unanimi assensu conspiraverit, atq; adeo in tanti momenti causa in qua de potentissimi, & sæculari nobilitate illustrissimi ordinis toto orbe propagati non modo abolitione, sed etiam atrocissima damnatione suppliciоque agebatur? Ideoq; gravi censura digna est Tritemii in suo Hirsaugiensi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falsis criminibus oppressos fuisse asserere ausi sunt.

Cum vero necesse esset tam exitialem pestem extingui, summique momenti, & discriminis esset præpotentissimum ordinem funditus exterminare, sapienter judicavit Clemens V. esse id negocium innumeris alioqui obtractationibus obnoxium per Conc. generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum sectæ dogmatizantes, 1. posse homines in hac vita mortali, tam sublimem perfectionis gradum assequi, ut neque peccare ullatenus, neq; ulterius in gratia progredi possint. 2 neque jejunare neque aliam exercere corporis, aut animi macerationem, ac asperitatem debere, qui versatur in illo sanctitatis gradu. 3. nec eumdem astringi humanorum mandatorum, aut Ecclesiasticarum legum seculariumq; observatione, utpote in summo libertatis filiorum Dei

apice

apice constitutum 4 Ex hac ipsa vita posse eumdem ea potiri felicitate, quam major in Cælo futura nulla sit. 4. perfectam consummatamque felicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, ut nullo sit opus gloriæ lumine infuso. 6. Esse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longe a se abdicat quisquis perfectus est. 7. Libidinum actus ad quos natura ipsa inclinat nullatenus culpam involvere. 8. Dum elevatur, aut exponitur Christi corpus minime debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia sic agens de illo sublimi contemplationis suæ fastigio se demittere si vel de Christi Sacramento, vel de vita ejusdem, aut passione dignaretur cogitare. Id vero solemne illis, & consuetum erat, ut omni se libidinum genere contaminarent. Conformes erant isti sectarii Messalianis, qui etiam Euchitę, & Enthusiastæ dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito attestante exiguam vim Sacramentis Ecclesiæ, virtutumque exercitationi atribuebant, maximam vero suis illis fanaticis orationibus. Idemque Epiphanio referente fœditati promiscuorum concubituum indulgebant,

Has ut evelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno supra 1311. quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hic damnatæ sunt impuræ Begardorum, & Beguinarum sectæ, simulque Fraticellorum seu Dulcinistarum secta, cujus author Dulcinus concubinam Margaritam a se imprægnatam de Spiritu sancto concepisse asseverabat. Isti quoq; promiscuos concubitus in locis abditis exercebant: visionem beatificam post ultimum judicium differri prædicabant: Damnati pariter hic fuere Petri Joannis errores negantis animam rationalem, qua rationalis est, formam esse corporis: & gratiam ullam, aut virtutes in Baptismo infundi: asserentis autem Christi viventis latus fuisse

lancea percussum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangelista prodidit assertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1 *de summ. Trinit & in Clemen. ad nostrum de hæret.* Templariorum quoque ordo isthic aboletur, eorumque opes hospitalariis S Joannis militibus addicuntur.

Circa usuras hic etiam statuitur, illum, qui pertinaciter affirmat usuram non esse peccatum, esse hæreticis accensendum, & procedendum contra eum esse ab hæreticæ pravitatis inquisitoribus. Communitates autem, & officiales, qui statuere in favorem usurarum, aut judicare præsumpserint, aut qui talia jam edita statuta de libris, vel tabulis publicis non obliteraverint, excommunicatione astringi. *Clem. ex gravi de usurp.*

Hic advertant Principes, & Magistratus Christiani, qua ratione poterunt Dei judicium evadere, qui Judæi sibi subjectis indulgent, Christianas familias per contractus usurarios aperte spoliare, quo pinguiores sibi lucrentur a Judæis contributiones, seu potius a miseris Christianis, quorum ideo Judæis permittitur devoratio, ut ex horum pernicie ipsi Judæi possint exolvere impositas sibi præstationes. Id vero eo magis attendendum, quod usurarum prohibitionem constat esse divini juris, cui nec ipsa possit Ecclesia derogare. Nec ambigendum post Judaismi factam a Deo reprobationem, non modo non licere Judæis spoliare Christianos, qui soli populus Dei sunt, sed nec ullos paganos, ac infideles: ex quo enim Judæos reprobavit Deus, simul etiam omnia privilegia voluit abolita, quæ iisdem tanquam populo sibi speciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia vero de Judæis incidit occasio ex usuris, quas exercent, hoc sciendum prodiisse anno 1642. Martii 21. Pauli Papæ III. constit. quæ incipit, *Cupientes*, qua statuitur Judæos ad fidem conversos remanere quidem indispensare obligatos ad usuras, quas ex cognitis certifque-

que personis exegerunt, restituendas Sed quoad usuras, quæ vel ob personarum incertitudinem, vel ob justum aliud impedimentum persolvendæ essent pauperibus, aut ad alias pias causas destinandæ, declarat Summus Pontifex se ab huiusmodi dispensare, ut possint Judæi conversi sibi ipsis retinere. Hoc idem iisdem fere verbis sanciverat Concilium Basiliense sess 19.

Providit præterea Viennense Concilium circa regularium privilegia. Concilium quidem Chalcedonense Canon. 9 constituit debere Monachos Episcopis locorum subjacere, eisque obedire: sed temporum processu, maxime vero post mendicantium ordinum exortum multa eis concessa fuerunt, & subinde partim recisa, partim attemperata privilegia. Constituerat Bonifacius Papa, octavus *c. super Cathedram de sepult. in extravag. commu.* non posse exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confessiones ullatenus audire citra ordinariorum licentiam in quorum diœcesibus versantur. Nonnulla etiam circa externorum sepulturas, quæ fiunt in Ecclesiis regularium ordinaverat in gratiam Parochialium Ecclesiarum. Sed Bonifacii successor Benedictus undecimus ex ordine Sancti Dominici assumptus, pietate, doctrinaque commendatissimus, præcessoris decretum abrogavit. *c. inter cunctas, in extrav. communibus, de privileg.* Postmodum hoc ipsum Viennense Concilium Constitutionem Benedicti antiquavit, sanctionem vero Bonifacii in pristinam restituit auctoritatem, ut legimus *Clement. dudum de sepult. & Clement I de privileg. & excess. privileg.* Viennensi huic sanctioni conformatur plene Concil. Trid. *session. 23. cap. 15. de reformat. & sect. 25. cap* 4 & his posteriora decreta Gregorii XIII anno 1567 Gregorii XV in Bulla *Romanus Pontifex in specula*, anno 1622. ejusdemque Bulla *inscrutabili*, his similes edidere sanctiones Urbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarum

rum utraque est Mensis Maii in causa Episcopi Agatelopolitani, & regularium Societatis Jesu. Et novissime Alexander VII. in simili causa Episcopi Andegavensis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februari 1659 Huc etiam spectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo transactum inter Episcopos Regni Francici, & quorumvis ordinum regulares Parisiis die Februarii 19. anno 1633. quod exacte conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum sanctionibus, & insertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennensi exposita explicataque fuit S. Francisci regula, multæque circa illam elucidatæ quæstiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum significatione.

Decretum insuper hic fuit, ut in scholis, & universitatibus Romæ, Parisiorum, Ozonii, Salamanticæ, & Bononiæ constituantur Catholici magistri, qui publice doceant linguas, Hebraicam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. *Clement. 1. de Magistris*.

CONCIL. PISANUM XVI. Et Concilium Constantiense XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Avenione collocavit, hæserunt ibi Summi Pontifices annis plusquam septuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeavit. Sed eo Romæ defuncto Christi anno millesimo trecentesimo septuagesimo octavo. Cardinales majori ex parte Gallicani cum omnes una convenissent ut conclave ingrederentur, Romanus populus ve-

veritus, ne iterum Pontificis sedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petiit ab ipsis, interminatus etiam illis extremum, si secus facerent, exitium; ut non alium quam Italum Papam eligerent. Postquam vero se conclavi Cardinales incluserunt, populus in urbe præeunte urbis magistratu effractis conclavis repagulis se intromisit, incensurum se minitans conclave cum Cardinalibus: tum perterriti electores nulla habita, ut ait Diaconus, discussione personæ festinanter Bartholomæum Perignanum Barii in Apulia Episc. eligunt, neque præsentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, statim se Cardinalium severum animadversorem, ac reformatorem, verbis, & rebus ipsis profiteri cœpit: quocirca omnes sibi reddidit infensos, adeo ut præter unicum Cardinalem reliqui omnes diversarum nationum per speciem vitandi æstivi caloris Anagniam primum, deinde Fundos secesserint: ubi conventu facto electionem Bartholomæi Perignani Archiepiscopi Bariensis in Summum Pontificem, qui nomen sibi sumpserat Urbani VI. irritam, ut pote gravissimo extortam metu declarantes, Robertum de prosapia Comitum Genevæ Cameracensem Episc. & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promovente negotium Joanna Regina Neapolitana cum suo conjuge Othone. Romæ Urbanus hæsit, Clemens Avenione sedem fixit. Urbanus Joanna diris devota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Joannæ consanguineum transtulit, a quo illa arctissime tandem obsessa, & ad sui deditionem compulsa strangulata fuit.

Neque vero amborum Pontif. morte schisma desiit, Urbano extincto Bonifacius IX. successit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens vero successorem habuit Petrum de Luna Hispanum, qui Benedictus XIII. dici voluit, quippe Pontificis apud suos nomen ultra 30. annos retinuit vivens.

Cum

Cum igitur tam pernicioso dissidio Ecclesia in duas scinderetur partes,& periculum urgeret,ne partium studiis,& novorum subrogatione Pontificum schisma æternum propagaretur, tandem convenere Pisis utriusque partis Cardinales,& Principes postquam inaniter, & sine successu Gregorium, & Benedictum sæpius hortati sunt,ut ambo convenirent pro Ecclesię unitate,& pace, & si aliud remedium non occurreret, salutem ac dignitatem Ecclesiæ propriæ temporali gloriæ, ut par erat anteferentes, se ambo Pontificatu abdicarent, & sacro Cardinalium Collegio, aut etiam generali Concilio totum conciliandæ pacis negotium dimitterent. Cum igitur Pisis convenissent diversis ex Provincis una cum Cardinalibus Episcopi,& Principũ legati, ambos de Papatu contendentes, & potius inter se mutuo colludentes ter citatos, nec prorsus comparentes declarans Pontificio culmine indignos, & utrique Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt ut conclave ingressi,soli que novum inter se Papam cooptent. Id ita factum, quatuor, & viginti Cardinales seorsim secedentes Pontificem renunciant virum meritissimum Petrum Cretensem Cardinalem tituli Sanctorum Apostolorum, ex ordine Minorum S. Francisci, Archiepisc. Mediolanensem, eximia morum probitate, & sublimi peritia Theologiæ conspicuum, qui Alexander V. dici voluit.

Isti Pisano Concilio tres interfuere Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, cum Episcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & consummatissimis Doctoribus. Sanctus quidem Antoninus in istud concilium iniquior fuit, hac unica ratione adductus, quod non fuerit a Papa indictum, quin potius a Gregorio XII. cujus ipse causam ardentius tuetur, reprobatum. At fuerant enixe rogati, & interpellati ambo Pontifices, qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recusarunt Ecclesiæ cui se præfectos gloriabantur necessitati extreme cum pro-

propriæ demissionis periculo consulere: neque aliud succurrebat tantæ, & perpetuo duraturæ perniciei remedium, quam per Oecumenicam Synodum.

Itaque universa Ecclesia juremerito Concilium istud amplexa est electumque in eo Alexandrum V. inter legitimos agnoscit, & insequentes cognomine Pontifices respectu ad hunc quintum recenset Alexandros VI. & VII. Pisani Concilii jura egregie tuetur Azorius *par. 2. lib. 5. c. 17* si dum schismate divellitur Ecclesia Dei, nec aliud præsto est remedium quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorsus se demittere, vel alio efficaci remedio per Concilii indictionem providere fidelium præsentium, & futurorum quieti, & saluti, Christus suam Ecclesiam, tametsi suo sanguine emptam & sibi desponsatam neglexisset, gregemque suum infestantibus lupis pro derelicto habere voluisset, si iidem ipsi, ad quos spectat Papam eligere, non possent Synodum legitimam convocare ad providendum Ecclesiæ incolumitati. Major utique est Christi erga gregem suum universum charitas, & providentia, nec istis immanibus repagulis impedienda est in extrema necessitate salus totius Ecclesiæ in oppositas, & alioqui perpetuas partes miserandum in modum dissectæ.

Pisanum istud Concilium anno contigit millesimo quadringentesimo nono, nec tam Ecclesiæ scissuram resarcivit propter pervicacem utriusque ambitionem, & Gregorii duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infensi, jam simul conspirabant ad tuendam singuli quam possidebant dignitatem, atque ut in communi causa colludebant. Nec aliud Synodus præstitit, quam ut duobus Pontificibus tertium adjungeret. Defuncto postmodum Alexandro quinto subrogatus est Joannes vigesimus tertius, æmulos, & contendentes adversum se habens Gregorium; & Benedictum. Hujus tamen in dies minuebatur apud suos authoritas:

ab

ab hoc enim se jam subtraxerat Gallię Rex, unde in Hispaniam, quæ patria illi erat, successit, ubi Arragonum Regis Ferdinandi favore, & opibus sustentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cum causam Clementis ejusque successoris Benedicti justiorem crederet, quam Urbani, & Gregorii, suaserat Ferdinando, ut Benedicti causam tueretur.

In tanto Ecclesiæ discrimine Sigismundi Bohemię, & Hungariæ Regis, Romanorumque Imperatoris pietas cum prudentia conjuncta refulsit. Quippe ut pacem conciliaret Ecclesiæ, non solum frequentes Legatos, & litteras in omnes partes destinavit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hispaniam, Italiam peragrare non dubitavit. Quin etiam a Joanne primum deinde a Gregorio publicas obtinuit litteras novum Concilium indicentes, cum propriæ demissionis promissione ad schisma extinguendum.

Egerat per literas Sigismundus cum Ferdinando Rege, ut Nicęę (quę civitas est provinciæ Narbonensis) ambo convenirent, simulque Benedictus ipse. Cum tamen se Ferdinandus ob affectam valetudinē ab hoc itinere excusaret, non dubitavit Imperator ad Arragonensem accedere, qui tum Perpiniani versabatur, quo etiam perurgente, & quando detrectaret, defectionem comminante Ferdinando adventavit Benedictus mortalium pertinacissimus, accepta securitatis suæ a Ferdinando, & Sigismundo schedula, & fide. Hic ab utroque Principe impensissime rogatus ut exemplum Collegarum sequutus, & studio tactus Ecclesiasticæ unitatis, manus quoque porrigere vellet, seque judicio Synodi Constantiensis a Joanne Gregorioque indictæ, & tum temporis congregatæ, ex qua etiam pro hujus negotii gestione cum ipsius Concilii mandato Sigismundus excesserat, & quo subinde regressurus erat, committeret.

Cæterum Benedictus sua idemtidem jura recensendo multisque verborum ambagibus amplificando, se

præ-

præſtitit inexorabilem, quamvis Ferdinandus, qui unus ei protector ſupererat defecturum ſe ab eo comminaretur. Unde ille vim ſibi illatum iri metuens, clam dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & ſine mora e portu ſolvens ad Peniſcolam velificavit Hiſpaniæ citerioris oppidum, quod majore ſui parte mari alluitur. Arcem ibi poſſidebat ille munitionibus, & propugnaculis militumque præſidio atque copioſo commeatu inſtructam, qua incluſus vitam reliquam exegit cum Pontificiis inſignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæſit Conſtantienſi Concilio, quod dudum Joannes, & Gregorius indixerant cum plena in ſeipſos poteſtate, quanta opus erat ad inſtaurandam Eccleſiæ unitatem.

Id vero fœliciſſime Synodus præſtitit abrogata tribus Pontificibus dignitate, novoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgii in Velabro, qui ſibi Martini quinti nomen indidit. Forma vero in hac promotione ex decreto Sacri Concilii conſentientibus Cardinalibus ſervata hęc fuit, ut Cardinales non ſoli, ſed adjunctis etiam ſex Legatis ſingularum quinque nationum, quos in ipſo Concilio ſingulæ ſibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hiſpanica, qui omnes pro hac ſola vice ad reſecandos omnes ſchiſmatum protextus in conclave ingreſſi ſunt, & ſimul cum Romanæ Cardinalibus Eccleſiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo univerſi unanimi conſenſu ſe ſubmiſerunt præter Benedictum, a quo nemo quidquam formidabat ab omnibus deſpecto, ſuaque arce veluti carcere concluſo: unde alterius moleſtioris carceris formidine pedem efferre auſus non eſſet. Synodus Conſtantienſis inchoata Chriſti anno milleſimo tercenteſimo decimoquarto, dirempta eſt milleſimo tercenteſimo decimo octavo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante ſolutum Concilium interiit. Joannes autem vigeſimus tertius primis

mis

mis quidem sessionibus Synodo præsedit, at mutato postmodum animo seclam subduxit, & in oppidum quoddam Ducis Austriæ implorata ejus ope se recepit. Quæ causa fuit Synodo in ipsum asperius agendi. Postulatus itaque fuit gravium criminum reus, quorum fuit multis probationibus,& testimoniis servato iuris ordine convictus, eidemque de novo lata sententia Patres Pontificatum abrogavere. Quam etiam sententiam proprio consensu Joannes ipse approbavit, neque distulit Pontificatu palam se abdicare, postquam Sigismundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in custodia iussu Concilii ne quid contra Ecclesiæ quietem moliri posset detinetur, Ioannes custodibus, vel elusis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad novum Pontificem Martinum Florentię tunc degentem confugit, & se abjicit ad eius pedes, a quo perbenigne fuit exceptus, concessumque ipsi, ut libertate cum Cardinalis gradu, aliisque honoribus, & Ecclesiasticis emolumentis potiretur.

Antipapa vero Benedictus septennium Concilio supervixit, atque in suis etiam latebris ad extremum spiritum se pro summo Pontifice gessit. Hic ab electione sua totos triginta annos suam illam umbratilem dignitatem ingenti Ecclesiæ damno produxit. Perduravit schisma usque ad Constantiense Concilium annos quadraginta. Si vero annos recenseas Petri Lunensis, quibus superstes Concilio fuit, & annos quos deinde transegit subrogatus ei successor, pertingit schisma ad quinquagesimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales sicut hic moriens illos adjuraverat, successorem illi dederunt, qui se Clementis octavi nomine insignivit. Alfonsus porro Arragonum Rex Martino V. infensus, quod esset in Ludovicum Andegavensem propensior, cum quo Alfonsus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad novos Cardinales creandos impulit, eiusque pa-

patrocinium apertè suscipit. At Clemens tandem meliori consilio post aliquot annos se Martino spontè didit.

Alteram Constantiæ Synodo causam præbuit Hussitarum hæresis, quæ tota Bohemia increbuerat. Joannes enim Hus Sacerdos Joannis Vvicleffi Angli libros, & errores per Bohemiam disseminavit novis etiam adjunctis, quos omnes sacra Synodus execrata est. Joannes Hus flammis addictus est.

Par quoque sequenti anno supplicium tulit Hieronymus Pragensis earundem hæreseon acerrimus propugnator. Inter Hussitarum insigniores hæreses Constantiæ proscriptas hæ recensentur. Hostiam consecratam esse merè materialem panem, Christi verò Corpus non esse in Eucharistia concipiendum nisi figurativa locutione. Confessionem ad aurem nihil esse quam hominum inventum. Papam Romanum esse verum Antichristum. Neque Regem, neque Principem ullum, neque Episcopum, neque Magistratum, neque Sacerdotem esse nisi nomine tenus, dum est in mortali peccato. Posse, & debere quemcumque tyrannum a quocumque subdito interimi. Impium inventum, & Euangelio contradicens esse communionem in solo pane excluso calice. Ecclesiam non constare nisi ex solis prædestinatis.

Sessione 13. receptam dudum consuetudinem communicandi populum sub sola panis specie sic approbat Synodus Constantiensis, ut aliter fieri sua excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innovavit Tridentinum Concilium *session.* 21. *capit.* 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præsedit Urbanus Papa secundus prohibuerat sanè communionem sub una tantum specie Sacramenti. Canon. 28. Hic itaque sententia verificatur Augustini *lib.* 2. *de Baptis. c.* 3. *ipsa* (inquit) *plenaria Concilia sæpè priora a posterioribus emendantur*,

tur, *quam aliquo experimento rerum aperitur*, *quod clausum erat*, *& cognoscitur quod latebat*. Hoc tamen Augustini effatum non aliter intelligendum est quam in rebus disciplinæ, vel facti, ut personarum, non verò in definitionibus circa fidem cum hæ sint in Ecclesia immutabiles. Gelasius etiam Papa *de consecrat. dist.* 2. comperimus, statuerat *ut singuli sub utraque specie communicare tenerentur*. Cui decreto videntur occasionem præbuisse Manichæi, quos Romæ in Gelasio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoque S. Leo Papa *serm.* 4. *in Quadrag.* observari præcipit in Synaxibus Manichæos, quatenus indiscriminatim cum fidelibus in sacro pane communicabant, sed a vivifico semper Calice abstinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat vel sub una, vel sub utraque specie Eucharistiam sumere.

Section. 39. decernitur, ut deinceps celebrentur ad minimum singulis decenniis Oecumenica Concilia per Papam sub finem præcedentis Concilii indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura est*, *qua vepres*, *tribulos*, *& spinas hæresum*, *& errorum*, *& schismatum extirpat*, *excessus corrigit*, *deformata reformat*, *& vineam Domini ad frugem ubertimæ fertilitatis adducit*: *illorum verò neglectus præmissa mala disseminat atque fovet*.

CON-

CONCIL. FLORENTINUM inter Generalia XVIII.

PRimus docuerat Neſtorius Hæreſiarcha Spiritum Sanctum a ſolo Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium ſuſcipit Neſtorii in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos cenſuris, tametſi diſceptationis caput non in hoc verſaretur, ſed in perſona Chriſti, dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideoque viſum non fuit Patribus Epheſi congregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta diſcutere. Deinde Photius poſtquam in ſedem Conſtantinopolis violenter irrupit, ideoque a Nicolao I. Pontifice rejectus de fidelium communione fuit, hanc de proceſſione Spiritus Sancti Hæreſin inſtauravit in ſuis encyclicis litteris blaſphemiarum, & conviciorum plenis adverſus Apoſtolicam ſedem. Hæreſis hæc morte Photii ſopita fuit, donec eam inſtauravit Joannes Hieroſolymitanus Monachus tempore Leonis Papæ III. & Caroli magni, quam etiam tunc primum damnavit Concilium Aquiſgranenſe. Quo verò hæreſis hæc efficacius propagaretur, viſum eſt ad pleniorem Concilii Conſtantinopolitani declarationem vocem *Filioque* adjicere.

Quis enim negare poſſit eandem Eccleſiam, quæ novum potuit procudere ſymbolum ad novas propulſandas hæreſes, poſſe ſimiliter per unius alteriuſve vocis adjectionem, hæreſin extinguere ſeſe noviter efferentem? Græci tamen ſchiſmate ab Eccleſia divulſi adverſus Romanam Eccleſiam ſibi prorſus inviſam anathema dicere auſi ſunt. Enim vero quod attinet ad ipſam de Spiritus proceſſione fidem, non uſque quaque poſt exortum ſchiſma a Latinis diſſidebant.

Leo quippe ſextus cognomine ſapiens Orientis Imperatores

perator Basilii Macedonis filius, & Photio Pseudo-Patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epistolam scripsit ad Omarum Saracenorum Regem de Christianæ fidei veritate, in qua Sanctissimæ Trinitatis exponens fidem, Spiritum Sanctum a Patre, Filioque simul procedere profitetur: unde colligit Baronius ad ann. 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc invaluisse penes Græcos, tametsi Photius discessionis a Romana, & Apostolica sede undequaque causas conquirens, illam ipsam Latinorum fidem reprobaret, a qua posterioribus sæculis universus tandem Oriens discessit. Quamquam in Lugdunensi Concilio sub Gregorio X. cui interfuere Græci, palam nobiscum professi essent Spiritum a Patre Filioque procedere, ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita sua Michael Palæologus Imperator: sed haud multò post ab ea rursus fide Græca descivit.

Tandemque Eugenius Papa IV. ut accepit Joannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Josephum Constantinopolis Patriarcham expetere Apostolicæ Ecclesiæ unitatem, eos missis litteris, & legationibus ad rem perficiendam est cohortatus. Ea verò de causa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit, eorum præsertim qui ad Basileense Conc. convenerant, quorum conventum suo ante diplomate abrogaverat. Horum pars obtemperavit, & Ferrariam concessit: reliqua pars Basileæ pertinaciter hæsit: quin etiam missis Legatis Palæologum, & Orientales ad suum conciliabulum invitavit. Sed his potior Synodus fuit quæ Summi Pontificis approbatione fulciebatur. Joannes Palæologus cum amplissimo Episcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio; sacraque Synodo exceptus est. Præter Patriarcham Regiæ urbis Josephum adfuerunt Ecclesiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Jerosolymitanæ legati.

Anno

Anno itaque supra millesimum quadringentesimo trigesimo septimo apertum est Ferrarię generale Concilium, atque ab initio præcipua dissentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata sunt de processione divini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de sacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de præsenti Sanctorum in Cœlo felicitate, de primatu Romani Episcopi. Quibus de rebus singillatim ita in Concilio disputatum est, ut senis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio consistentibus unus quidem proponeret, alius ex altera parte responderet. Aderat utrobique interpres, qui quæcumque sive Græcè, sive Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicaret. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarii quæcumque hinc inde dicebantur singuli proprio sermone scriptis excipientes. Annum integrum hæ disceptationes Ferrariæ Concilium distinuerunt.

Cum verò Ferrariam pestilens lues insedisset, Florentiam demum Synodus translata est, ubi quatuor etiam continuis mensibus disputatum est. Antiqui Patrum Sanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, scriptæque disputationes identidem relectæ.

His peractis Græci in Latinorum consensum accesserunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione Græca Ecclesia Latinæ se adjunxit. Josephus Constantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilii finem obdormivit in Domino, cum vivens in schedula scripsisset se Romani præsulis primatum, Romanæque fidem Ecclesiæ agnoscere, profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Græcorum (præterquam Marci Ephesini Metropolitæ) consensu, nonis Julii anno æræ Christi millesimo quadringentesimo trigesimo nono, communi decreto Græcè, Latinèque edito definitum, proclamatum fuit, Spiritum Sanctum a Patre Filioque, ut ab uno principio

æternaliter procedere unica utriusque spiratione. Atque ut hæc fides cunctis ad salutem proponeretur, fuisse convenienter symbolo additam Filii vocem. Et sive in azymo, sive in fermentato pane triticeo Christi corpus ritè confici posse.

Aliquem esse purgatorii locum, in quo fidelium in Christi gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo satisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, easdemque viventium fidelium suffragiis adjuvari. Eorum autem animas qui nullam a suo baptismo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pœnitentia eluerunt, in cœlum mox a morte recipi, & sine mora claro Dei conspectu perfrui. Postremò Romanum Pontificem verè primarium, & universalem Jesu Christi Domini Vicarium, & Apostoli Petri successorem, totiusque Ecclesiæ caput esse.

His omnibus peractis, diremptoque Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingressi fidem, & subjectionem Romanæ Ecclesiæ professi sunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Ecclesiæ plenius instruerentur. Verumtamen post Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita sibi præsumptione, tum diuturnæ dissensionis consuetudine, tum veteri Latini nominis odio stimulata, accedentibus ad hæc Marci Ephesini querimoniis, & suasionibus, in pristino maluit schismate persistere, tameusi Imperator, & quicumque una cum eo Romanam fidem Florentiæ professi erant, in sancto proposito constanter perseverarunt. At gentis perfidiam post paucos anuos ultus est Deus armis, & invasione Mahumetis II. Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Joannis Palæologi regnante hujus fratre Constantino Palæologo Constantinopolim expugnavit, cæterosque omnes dira servitute oppressit ipso Spiritus Sancti die anno supra millesimum quadringentesimum

mum quinquagesimo tertio, ut ante triennium ipsis prænunciaverat Nicolaus Papa V. Eugenii successor adducta illa Evangelica parabola de ficu sterili triennio exculta, & jussu tandem Domini ob sterilitatem excisa. Fidelis verò Joannes quasi alter Josias subtractus est ex hac vita, priusquam Gentiles urbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Græcis, qui popularium suorum reductioni strenuam navarunt operam, eximiæ laudis meritum reportarunt Josephus Patriarcha, tum Bessarion Nicænus Episcopus, tum Isidorus Archiepiscopus Thessalonicensis, qui deinde præclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Ephesini, quibus hanc Synodum proscindebat, refellit. Quos eosdem Marci libros alii pariter Orthodoxi Græci, contrariis libris oppugnarunt Josephus Methonensis Episcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto-syncellus, & postmodum Josepho Patriarchæ Regiæ urbis defuncto suffectus.

A quo primum facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum est. Adeò certè antiqua est, ut illam Photius Pseudo Patriarcha Latinæ Ecclesiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occasionem in sua Encyclica epistola aliisque scriptis. Leguntur fidei professiones in Toletanis Conciliis, in tertio quidem sub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Visigotorum Rege, anno Domini quingentesimo octogesimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus præsedit Isidorus Hispalensis Episcopus: Postmodum in sexto, in quibus omnibus expressa fidei professione asseritur a Patre Filioque Spiritum sanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Basileense Concilium fuit paulò ante Florentinum, deinde una cum Florentino, sed oppositis studiis continuatum. Cæptum quidem fuit Basileæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo primo, ac postmodum Lausanam translatum extitit, utpote a Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio revocatum, evasit deinceps illegitimum. Perstitere nihilominus Basileenses Patres ad annum usque 1449. quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem sub nomine Felicis V.

Quamvis autem sanctionem pragmaticam a Synodo Basileensi editam Rex Francorum Carolus VII. in suo regno servari jusserit, eo nomine quod multos resecaret invectos per ambitionem, & avaritiam abusus, atque disciplinam Ecclesiasticam ad pristinam sanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Ecclesiæ primitivæ ætatem revocaret, in reliquis tamen omnibus nolit Rex Carolus Basileensia comitia probare, aut eorum decretis obsequi: Quinimò ad illa dissipanda Ludovicum primogenitum suum cum valida manu transmisit ad Basiliensium fines, qui cruento admodum conflictu exercitum Helvetiorum fudit. Cumque Amadæus suos destinasset ad Franciæ Regem atque ad alios principes Legatos, hi omnes ut fidem facit Pius Papa in Europæ descriptione c. 42. incassum abierunt. Fridericus quidem III. Imper. Basileæ aliquandiu resedit Conciliabuli fautor, sed meliori demum consilio inito, se inde clàm, & intempesta nocte subduxit, ne videretur idolum adorasse, atque pseudo-Papæ authoritatem approbasse. Hæc verò solummodo fuit a subjectis Sabaudo Duci populis, & ab Helvetiis, finitimisque Germaniæ civitatibus liberis (ut scribit Pius) recepta, & approbata.

Ca-

Carolus demum Franciæ Rex se pacis honorarium arbitrum interposuit, atque Amadæum Nicolao Papæ V. reconciliavit Eugenii successori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipsius temporalem ditionem Legati Apostolici contulit dignitatem. Idemque aliqua circa rem beneficiariam decreta Basileensium confirmavit. Hujusce vero Basileæ conventus reprobatio legitur in Lateran. Conc. sub Leone X. sess. 11.

Ut verò innotescat, quanti referat utrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludovicus Alemannus Cardinalis, & Arelatensis Archiepiscopus, qui gravium illius temporis Theologorum, & Canonistarum judicio fretus altissimam conceperat existimationem pro Concilii supra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat instaurandæ Ecclesiasticæ disciplinæ, quam firma persuasione credebat a Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur præterea Concilii Oecumenici Constantiensis declaratione in sess. 4. qua definitur, Concilium Generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipsum astringat, & cogere possit ab obediendum: nec posse ullatenus a summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenii obstitit, & pro Basileensi conventu firmissimè stetit. Innitebatur insuper Ludovicus Alemannus ipsemet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmavit quoad omnia ejus decreta conciliariter (ut ipse loquitur) facta. Id verò Constantiense decretum renovarunt Basileenses sessionibus primis: quæ causa Eugenio IV. fuit revocandi Concilium: quod tamen cum non obtemperaret, imò, & de novo creando Papa deliberaret, tum Eugenius unitati Ecclesiæ consulens, suam illa revocationem abrogavit, & Legatos iterum ad Concilium misit. Tum Basileenses Patres idem decretum iterarunt sess. 18. Quam ob causam Legati Eugenii II. discess-

discessere & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Basileenses sess. 33. eandem propositionem instaurantes declararunt esse divinæ fidei. Quod postea damnavit sub Leone Synodus Laterauensis sess. 11. Atque his adductus argumentis Ludovicus non solum minimè obtemperavit Eugenio revocanti, verum etiam perstitit Basileæ, præsedit Conciliabulo, & Antipapam obtrusit in Ecclesiam, quibus idcircò (nisi bona fides, rectaque intentio ejus gravium, & piorum doctorum judiciis confirmata obstitisset) judicari posse videbatur impius, schismaticus, & anathemate innodatus; quod in ipsum ejusque asseclas fulminaverat Eugenius: quia tamen hac in re nullo sibi adblandiebatur humano affectu, nec nisi bona intentione cum prudentum ejus temporis consilio conjuncta ducebatur, dirempta demum Pseudo Synodo, ita paulò post obiit, ut fuerit post obitum miraculorum gloria illustris, sitque etiam nunc ejus tumulus in summa apud Arelatenses veneratione. Mihi videtur vir iste conformitatem cum Paschasio habere Ecclesiæ Romanæ Diacono, qui cum Laurentii schisma sincera (ut credi par est) fide fovisset, miraculis post mortem claruit, etiamsi errorem suum haud impunè in purgatorio tulerit, ut Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa II. qui plerosque annos in Basileensi cœtu consederat, ipsumque acriter adversus Eugenium damnantem propugnaverat, & postmodum mutata sententia summo studio impugnaverat, sic loquitur in libro a se dum summus esset Pontifex composito, scilicet in descriptione Europæ cap. 42. *In Arelate ad sepulchrum Ludovici Cardinalis Sanctæ Cæciliæ ejus urbis Episcopi, quem Basileæ in consessu patrum præsidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta est, & invalidorum frequens undique concursus spe sanitatis factus.* Hæc eadem bonæ fieri ratione non excidit pristina sanctitate Cyprianus, qui Afri-

cana Concilia quibus hæreticorum baptiſmus erronee judicabatur invalidus, adverſus juſtum Stephani Papæ decretum paulò ante martyrium ſuum propugnavit, atque obſiſtentem Stephanum paulò acrius conſcripta epiſtola perſtrinxit. Simili ratione citra jam acquiſitæ ſanctitatis detrimentum Vincentius Ferrerius, vir ſi quis alius Apoſtolici ſpiritus, Petrus Lutſemburgus ſub ſchiſmatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti & rationibus quas ſolidiſſimas credebant perſuaſi, nulloque ſæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna ſectabantur, quas tamen diva Catharina Senenſis, atque alii Sancti, ut ſchiſmaticas execrabantur. Igitur etiamſi nullum apparuerit in Ludovico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ veſtigium, poſt tam diuturnum, & publicum quod ipſe excitarat, & foverat ſchiſma, nil tamen iſtud obſtitit quo minus Clemens Papa VII. vitæ alioqui ſanctitate, & miraculorum gloria illuſtres Cardinales Ludovicum iſtum, & Petrum Luthembergum in beatorum album retulerit, ut ſcripſere in ſuis Eccleſ. hiſtoriis Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipſum Clementis diploma de vitæ utriuſque ſanctitate, & cultu ambobus deferendo.

Appendix ad Concilium Baſileenſe de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere conſuevit, abolere omnino conatum eſt Baſileenſe Concilium. Eam tamen conſuetudinem, ſi tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut ſæculares uſus, ſed in Eccleſiarum aut miſerabilium perſonarum utilitatem expendantur, nihil habere injuſti multis rationibus comprobatur.

1. Quia divino juri conformes ſunt annatæ. Etenim num. 18. ſingulis annis decimam decimarum, & pri-

primitiarum a Levitis, & Sacerdotibus persolvi præcipitur summo Sacerdotio.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur divino, & naturali jure *c. 1. causæ 16. q. 7.* & *c. 1.* de decimis, ubi præclarum Hieronymi testimonium profertur, & *c. cum secundum de præb. & qui altari servit, de altari vivere debet.* 1. Cor. 9.

3. Ex Later. Concilio sub Innoc. III. debetur Episcopo a subditis Ecclesiis charitativum subsidium, & insuper jure Cathedratici & Synodatici, quartaque decimarum pars *c. conquer. de offic. jud. ord.* Absurdum ergo foret, si Papa universi gregis Dominici pastor solus ab hujusmodi juribus excluderetur. *Quis pascit gregem & de lacte ejus non manducabat?* 1. Cor. 9. Præcipuè cum solus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Ecclesia unum constituitur mysticum corpus, Roman. 12. *Multi unum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra.* Sicut autem capitis officium est singulorum membrorum incolumitati providere, spiritusque elaborare, & transmittere, quorum præsidio membra proprios sensus, & motus exerceant: sic etiam convenit, ut subjecta membra caput vicissim alant, & protegant.

5. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest, ut alimenta sibi subministrent, eosque etiam ad sui sustentationem vendere, *l. qui filios, cap. quæ res pign. obl. pos. l. 1. & 2. C. de patribus qui fil. distraxe.* Et filiæ matrem inopem alere tenentur, *l. filiæ, c. de adoptionibus.* Ad maritum quoque pro oneribus matrimonii fructus dotis pertinent, *c. per vestras, in fin. de donat. inter virum & uxorem.*

6. In recognitionem supremi dominii persolvenda sunt Principibus tributa: ita ut subditi contra jus istud nulla se tueri præscriptione possint, *l. competit. C. de præscr. 30. amor.* Imò jus divinum id sanxit *Matt. 22.*

Licet

Licet censum dare Cæsari, an non? Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Et Rom. 13. *Reddite cui tributum tributum, cui vectigal. vectigal.* Papa verò est universæ Ecclesiæ Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet judici debetur ex publico stipendium, ac salarium, *authent. ut diff. jud. §. fin.* Quæ res in ratione communi fundatur ut qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit præsidiis, quibus onus regiminis valeat sustinere.

8. Si potest Papa conferendo alicui præbendam imponere pensionem annuam in favorem pauperis alicujus Ecclesię, vel Clerici, cur non (quod multò minus est) annatam ad subveniendum suis, & Ecclesiæ toto orbe diffusę indigentiis: Romanam enim Ecclesiam ipse necessitas excusat, cum non possit de suo cunctis sibi subditis Ecclesiis providere. Præter enim ordinarias expensas, quotidie ferè providendum est extraordinariis, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad sustinendas bellorum contra infideles aut hęreticos arma tos expensam, tum ad alias innumeras pietatis causas.

9. Valet titulus præscriptionis immemorabilis, & consuetudinis, cujus initii memoria non extet: quo fit ut res olim voluntaria evadat necessaria, *cap. ad Apostolica de Simon.* At jus istud annatarum consuetudine plurium sæculorum invaluit, nec certum aut compertum est earum initium. Quamvis enim non legatur aperta illarum in jure mentio ante *c. cum nonnullæ, in extravag. com. tit. de præben.* illa tamen Joannis Papæ vigesimi secundi constitutio nihil docet fuisse tum primum institutas annatas: Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum consistorialium, hoc est Episcopatum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui proventus valorem, tribus annis per tertias partes solvendum, reduxit ad mediam unius anni fructuum partem, sed quæ integrè persolvatur ad litterarum collationis, seu provisionis expedi-

poditionem. Atque ista ipsa nunc viget annata, quæ idcirco dicitur Bonifaciana.

Joannes quidem Gerson Parisiorum Universitatis Cancellarius pietatis insignis ac sapientię doctor *tract. de Simon.* annatas Simoniæ coarguit, applicans illud Evangelicum: *gratis accepistis, gratis date. Matt.* 19. At ipse fallitur, quatenus existimat annatas exigi pro ipsa beneficii collatione. Cum ergo omnis ejus ratio in hoc fundetur, non potest esse nisi ruinosa ejus omnis superstructio quæ falso nititur fundamento. Supponendum quippe est cum Prospero Fagnano tria in quovis beneficio spectari, 1. ipsum beneficium, 2. provisionem, seu collationem beneficii, 3. fructus beneficii. Si itaque propter beneficium, aut propter hujus collationem annatæ onus imponeretur, interveniret eo casu manifesta simonia juxta *c. si quis Episcopus* 1. *qu.* 3. At annata solis fructibus imponitur. Porrò in fructibus potest diverso respectu esse vel non esse Simonia. Spectati enim fructus prout connexionem habent cum beueficio, aut clericatu non possunt absque Simoniæ pretio distrahi, & uno vendito alterum non relinquitur invenditum, ut docet *c. si quis objecerit, & c. Salvator*, 1. *q.* 3. At connexio ista non est in annatis, quatenus hæ nihil sunt, quam deductio ex fructibus beneficii sub tit. æris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illa sive vocationis, sive provisionis circumstantia: quemadmodum pariter possunt citra Simoniæ labem fructus beneficii pro quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipseque beneficii possessor potest fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim casibus cessat illa rei spiritualis cum temporali connexio, eoque modo spectati fructus sunt merè temporales. Itaque annata neque beneficii, neque collationis pretium est, qua ratione foret Simoniaca: sed est dumtaxat deductio, ac reservatio æris alieni Pontifici debiti pro suis, & Ec-

clesiæ

clesiæ necessitatibus, aut etiam debiti pro recognitione supremi, quod habet in omnem Ecclesiam dominii. Atque ita collatio beneficii non habet hic rationem causæ, sed tantum circumstantiæ.

CONC. LATERANENSE V.
Sub Leone X. & inter Generalia XIX.

INdictum istud a Papa Julio II. fuit, & auspicatum anno supra millesimum quingentesimo duodecimo, ut schismati occurreret quod Pisanum Concilium invexerat, provideretque orbis Christiani statui tum temporis turbulentissimo propter bellorum incendia, Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei judicium evocatur Julius. Qui verò in ejus locum suffectus est Leo Decimus Concilium prosequitur, in quo etiam initium cum Francisco Francorum Rege conventionem in locum ejuratæ ab eodem pragmaticæ sanctionis subrogatam approbavit sub nomine Concordati, quo cætera electionum jura circa Episcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ab ista quæ vocantur consistorialia beneficia nominatio indulgetur, cum aliis juribus quę Regalia nuncupantur: & vicissim annatarum jure fisco Apostolico restituuntur.

Hoc verò minimè reticendum est, Ludovicum nomine duodecimum Francorum Regem, misisse ad istam Lateranensem Synodum, cui tum Leo Pontifex præsidebat, tres Legatos Fridericum a Sancto Severino Cardinalem titul. sancti Angeli, Claudium Seissel electum Massiliæ Episcopum, & Ludovicum Forbin Dynastam Solerii, qui Regis nomine Pisano conventui adversus Julium collecto abrenunciarunt. Leoni verò, & Lateranensi Concilio fidem, & obsequium polliciti sunt, ut refertur in hujus Concilii

sess.

Seſſ. 8. deinde Franciſcus Rex Ludovici gener, & Regni ſucceſſor ſimilem eidem Concilio, necdum ſoluto præſtitit obſervantiam.

Seſſ. 5. omnium aſſenſione Patrum probata receptaque fuit Julii Papæ conſtitutio declarans Rom. Pontificis electionem quæcumque per Simoniam fiet nullam prorſus, & invalidam fore, nullumque jus vel authoritatem electo collaturam. Cardinales verò ſic eligentes Canonicæ depoſitionis, & irregularitatis pœnas eo ipſo facto incurrere. Cæterum quamvis bonæ intentionis laudem meretur iſta ſanctio, ſi caſus tamen cui proviſum voluit accideret, pernicioſiſſimo ſchiſmati viam aperiret. Si enim electus Papa: & Cardinales electores Simoniæ rei eſſent, quiſnam exurgeret contra illos actor, & quiſnam ſederet judex: Et ſi pars Cardinalium rea quidem eſſet, cæteri verò Cardinales litem contra priores intentarent, novumque inter ſe Pontificem eligerent, quis poſſet natam exindè diſcordiam conſopire, præſertim ſi pars Simoniæ rea vellet pervicaciter hanc inficiandam a ſe infamiam amoliri? Periculoſæ itaque plenum opus aleæ ſuſciperetur. Eo ſanè caſu ſatius videretur qualemcumque promotum, & ſemel admiſſum tolerare pari prudentia, & cautione, qua olim Eccleſia Felicem, & Vigilium toleravit, qui nefariis artibus ſacram Petri aliquando Cathedram invaſerant, ne hac occaſione ſchiſma prorumperet; Eo namque fine graviſſimam perniciem antevertendi multa facta tenent juxta juris prudentiæ regulam, quæ fieri prohibentur.

Seſſ. 8. cœpit aliquando ſubnaſci diſſidium inter Concilium, & ſupremum Aquenſem Senatum, cui tum præſidebat Gervaſius Bellomontium, ſacri namque Concilii Procurator Marius Senatum uſurpatæ Eccleſiaſticę Juriſdictionis incuſavit apud Lateranenſes Patres, ſed prudentia, & Religione Senatus ſimultas omnis, & diſſenſio extincta eſt.

Seſſ.

Seff. 9 multa decernuntur circa ordinem, & disciplinam. *In his sanctę Roman. Ecclesiæ Cardinales (quos declarat S. Synodus cæteris omnibus Ecclesiæ dignitatibus, post Summum Pontificem antecellere) famulitio, mensa, ac supellectili non fastum, ac pompam, sed modestiam, & frugalitatem studeant exhibere. Deinde ita subjungitur. Domus Cardinalis patens hospitium portusque, ac refugium proborum maxime & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honestarumque personarum esse debet.* Similiter ordinavit olim Carth. Concilium quartum Can. 15. *Ut Episc. supellectili paupere, mensaque & victu vili, & frugali utantur.* Et postremo Trid. Concilium plenius hæc præscribit *sess. 25. c. 1.* in decreto de refor.

Providetur hac eadem sess. 9. ut quæ circa supellectilis, & mensę famulitiique modestiam præscripsit Cardinalibus, locum etiam habeant in ædibus famulitioque Summi Pontificis. *Quæ omnia* (inquit) *& singula in nostris & cujuscunque Romani Pontificis pro tempore existentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc uno tantum excepto, quod dicti nostri & Romanorum Pontificum familiares, rubri coloris vestimenta gestare possint, pro decentia, & consuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hic aliquis demiretur a Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cum tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex est distinguenda potestas, coactiva scilicet, & directiva. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit jurisdictionem, atque authoritatem: secunda vero circa bonos mores, & congruentem disciplinæ ordinem, habet locum etiam inter pares: imo & congruit nonnumquam inferiori erga superiorem prudens admonitio, & fraterna discretaque correctio. Itaque potestate directiva potest uti erga summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præsens erga successores, non vero potestate coactiva, qualem aliquando

voluit indebite sibi assumere Concilium Basileense.

Præter istud Lateranense decretum circa Summi Pontificis officium alia similia proferri possunt, & antiquiora, & recentiora. Nam tertia Romana sub Symmacho Pontifice Synodus sic decernit: non liceat Papę prædium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in usumfructum prædia dare, nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet urbibus non modica impensa sustentantur. Liceat etiam quibuslibet Ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere. Quod non modo in Apostolica servandum est Ecclesia, verum etiam universis Ecclesiis per Provincias. Idque habetur in *cap. non liceat Papæ* 12. *quæst.* 2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipse commemorat *lib. 4. epist.* 88. Statuit ne imposterum Romani Episcopi pueros sæculares ad ministeria cubiculi, sed solum Clericos electos, aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranense sub Innocentio Papa III. Canon. 37. sanxit per litteras Apostolicas non posse quemquam trahi ultra duas diætas extra suam Diœcesim ad aliquod judicium: Habetur *cap. nonnullis de rescriptis.* Id confirmatur per Honorium tertium *cap. olim de except.* Quin etiam Bonifacius Papa Octavus ejusmodi litteras Apostolicas restringi deinceps edixit ad unicam diætam extra fines Diœcesis *cap. statutum. o. cum vero de rescript. in.* 6. Et Tridentina Synodus *sessione decimaquarta, capit.* 19. usum abolet mandatorum Apostolicorum de providendo, & expectativarum a suprema sede manantium. Sessione quoque 25. *cap.* 9. §. *insuper*, prohibet fieri authoritate Apostolica uniones beneficiorum liberorum ad beneficia jurispatronatus. Vetatque hujusmodi concessionum executiones, si post hac ab Apostolica sede indulgeantur etiam cum expressa clausula hujus constitutionis derogatoria. Et ibid. c. 11. reprobat, fierique prohibet etiam

Apo-

Apostolicæ authoritate sedis alia tria concessionum ibi expressarum genera. Licet enim princeps sit solutus legibus civilibus, debet tamen secundum leges vivere. *l. princeps ff. de legib.* Et sapienter præfatus S. Gregorius Papa *lib. 5. epist. 112. Justitiæ* (inquit) *& rationibus ordo suadet, ut qui a suis successoribus desiderat mandata servari, decessoris* sui procul *dubio voluntatem, & statuta custodiat.* Idemque *lib. 13. epist. 31. Si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor sed eversor esse juste comprobarer.* Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod versatur circa exactum Ecclesię sibi commissę regimen, perfectionem, & disciplinam, cujus rationem apud cœlestem judicem reddet exactissimam. Atque utinam, & Pontificum, & quorumcumque principum auribus hæc salubria monita potius ingerantur, quam assentationes, quibus inducuntur ad commissæ sibi divinitus authoritatis abusum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Later. sess. 9. ut major vigeat in sacro Senatu votorum libertas, prohibentur quævis votorum consistorii revelationes, necnon quorumcumque ibi dictorum, aut factorum, quę in odium cujusquam aut præjudicium aut scandalum verti possint. Et infligitur latæ sententię excommunicatio a quo solus Papa solvere possit, illis, qui secretum consistorii a Papa injunctum violaverint.

Statuitur præterea eadem sess. 9. *Ut quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si intra sex ab obtento beneficio Menses divinum officium cessante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficii fructus non faciat suos pro rata omissionis, & temporis, sed illos tanquam injuste acceptos vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero in ea officii omissione post legitimam admonitionem perseveraverit, ipso privetur beneficio, cum detur beneficium propter officium.* Cui sanctioni Lateranensi altera adjungenda est Pii Papæ V. statuens in primis

eum qui tempore priorum sex mensium officium non recitaverit ab incepta beneficii possessione tametsi oneri restituendi non sit obnoxius, lethalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermisit. Qui vero deinceps aliquo die unam aliquam, aut omnes officii horas omiserit, si omnes quidem horas, teneri omnes beneficii fructus huic diei respondentes restituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot sunt in anno dies. Qui matutinum solum omiserit, teneri ad dimidium fructuum ejus diei restituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium. Qui harum horarum unam, teneri sextam fructuum partem restituere. Addit insuper quod si beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitaverit, quamvis statuta loci, vel fundatio, vel consuetudo id indulgeret, solamque requireret corporis præsentiam, declarat nihilosecius eum qui præsens in choro non recitaverit, & mortalis delicti reum, & obligationi astrictum fructus, atque distributionis restituendi. Decernit postremo quemcumque pensiones aut alia Ecclesiastica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari similiter ad recitandum B. M. V. officium, & si non recitet, obnoxium esse pensionis, ac ejusmodi fructuum restitutioni.

Sess. 10. declaratur montes pietatis institutos, ut possit miserorum egestati per pecuniam illis mutuatam subveniri, hac tamen lege, ut mutuum sumentes astringantur præter mutuatam sortem aliud quid exolvere pro ejusmodi fundationum conservatione, ac necessariis ad hoc impensis esse licitos, nec ullatenus usurarios, quatenus qui sentit commodum, debet sentire, & onus necessarium illi commodo annexum, dum nullum intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ sententiæ pœnam in eos, qui adversus hanc declarationem prædicare, aut verbis scriptisque refragari ausi fuerint. Addit tamen satius fore,

re, si census aliqui assignentur ad hoc, ut ministrorum hujusmodi montium satisfiat impensis, & sic fiat ut pauperes ab his impensis vel in totum, vel in partem releventur.

Seff. 11. notantur, & prohibentur multi defectus in quos diversi concionatores officii sui immemores prolabuntur, & cum ipsis incumbat populum ædificare, virtutes inserere, vitia evellere, Deumque & non seipsos prædicare, & Christi gloriam promovere, prædicant tamen imprimis ad propriam ostentationem 2. errores contra Sanam Doctrinam ferunt. 3. Scripturas depravant, & detorquent ad vanas interpretationes a sanctis Patribus, & probata Ecclesiæ intelligentia alienas, aut etiam iisdem prorsus contraria mala propediem eventura, vel comminiscuntur, vel ab aliis accepta populo prænunciant ad vanos terrores excidandos, qui mox vertuntur in scandalum, & derisum verbique Dei contemptum. 4. conficta miracula enunciant. 5. in sacros Pontifices, & Ecclesiarum prælatos audaciter, & temere invehuntur. Hæc igitur omnia districte prohibet, & eos qui contravenient, aut qui non obtenta prælatorum licentia, se ingerent ad concionandum excommunicationis sententia percellit, a qua solvi non nisi a summo Pontifice extra mortis articulum poterunt. S. Gregorius Nazianzenus aliam concionatoribus præfigit legem, ut in personas invectivis peræque, atque adulationibus abstineant. Sic vero facit orat. 32. *νόμον τίθημι πᾶσι τοῖς ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσταλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ' ἐλλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ' ἑτέρω τὸ μέσον ὑπερβαίνοντας. Legem statuo cunctis animarum rectoribus, & verbi divini concionatoribus, ut nec per duritiam homines exasperent, neque per demissionem elatos, ac insolentes efficiant, sed prudenter, & consulte verbum dispensent, nec in alterutro istorum a mediocritate devient.*

Eademque session. 11. approbantur concordata cum

Gg 3 Fran-

Francorum Rege: ut possit ad regni dignitates consistoriales nominare providendos. Atque ut graduati Clerici reliquis omnnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis ac designatis mensibus vacaverint in eodem regno. Ipsa vero pragmatica sanctio prorsus abrogatur, cujus loco sufficitur concordatum. Damnantur etiam Basileensia decreta Romani Pontificis potestati adversantia:

Denique sess 12 decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum toto orbe consistentium. Sed hanc expeditionem, qui subinde prodierunt Luterani, non siverunt prosperum exitum nancisci.

Postremo cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur.

CONCIL. TRIDENTINUM inter generalia Vigesimum.

Convocandi hujusce saluberrimi Concilii causas fuse prosequitur in Bulla indictionis ipsius Paulus Tertius Pontifex. Inchoatum vero sub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Christianos Principes occasione identidem interruptum, & demum sub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipsius exordio, donec fin tum est, anni duodeviginti. Hujus indicendæ Synodi præcipuæ causæ fuerunt ingruentes, tum Luteranorum, tum Sacramentariorum hæreses, & morum in Clero pravitas disciplinæque sacræ omnimoda relaxatio. Quibus exitialibus malis, ut remedium efficax adhiberetur, sacra Synodus quanta desiderari poterat cura, & sollicitudine providit multiplicibus, & sapientissimis decretis,

adeo

adeo, ut plusquam reliqua omnia, quæ præcesserunt Concilia dici merito possit Tridentinum copiosissima penus, promptuarium uberrimum, & ditissimus thesaurus totius Ecclesiæ tum ad fidei circa omnes fere articulos elucidationem, tum ad morum culturam, tum ad sacræ disciplinæ plenam instaurationem.

Sess. 4. recensentur singuli sacræ Scripturæ libri. De Canone scripturarum superius requirenda sunt, quæ uberrimè pertractavi ad Laodicænum Can. 59. deinde authoritatem asserunt Trid. patres iisdem sacris libris cum suis omnibus partibus, prout in veteri vulgata editione habentur, & in Ecclesia Catholica legi consueverunt. Quonam vero sensu verba ista (cum suis omnibus) sint intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Trident. Can. prosequutionem interrumpam, uberrimam quam olim contexui disputationem post finem Conc. remitto, cui hac de re diatribam subnectam.

Sess. 5. cap. primo, de ref. providetur, ut Episcopi aliique locorum ordinarii sacram Scripturam per seipsos in suis Ecclesiis interpretentur ac exponant si fuerint idonei, sin minus per idoneum substitutum cum debitis stipendiis provisum, ac præbendatum. In Ecclesiis vero tenues proventus habentibus provideatur saltem ex consilio Episcopi, & Capituli magister qui Clericos, & pauperes scholares gratis grammaticam doceat. In Monasteriis quoque ubi commode fieri queat, lectio sacræ Scripturæ habeatur: qua in re si Abbates negligentes fuerint, illos opportunis remediis compellant Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ delegati. Istud idem circa præceptorias prębendas constituerat Concil. Lateranum sub Alexandro III. Can. 18. de Theologo autem qui sacras litteras exponat alterum Lateranum Conc. sub Innoc. III. Can. 11. Huc spectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitiis Aurelianensibus c. 1. art. 8. & 9. & Henrici III. in Comitiis Blesensibus art. 33.

Eadem sessione quinta, capite secundo, definitur *verbi Dei prædicationem esse præcipuum Episcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primo, hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τοῦ λόγου διανομὴν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων: *ipsam verbi distributionem dico nostrum omnium primum officium*. Idemque capite secundo, sic prosequitur: *Archipresbyteri quoque, plebani, & quicumque Parochiales vel alias curam animarum habentes, per se, vel per alios idoneos homines si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam consequi valeant*. Additque, *si ab Episcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abjecerint, posse Episcopum ex beneficii Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præstet, honesta stipendia assignare*.

Ibidem statuit: *Regulares in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, non posse sine ordinariorum licentia prædicare. Si vero contingeret sæculares, aut regulares disseminare errores, aut scandala in populum, etiamsi in Ecclesiis sui, vel alterius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Episcopum interdici. Quod si quantumlibet exemptus hæreses prædicaverit, debere Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ delegatum adversus eum secundum juris dispositionem procedere*.

Session. sexta, cap. primo, de reform. astringit Episcopos ad residentiam, ut si per sex continuos menses (legitimis impedimentis, seu justis, & rationabilibus causis cessantibus) a suis Ecclesiis ab-

absfuerint, quarta fructuum unius anni parte Ecclesiæ, & pauperibus loci applicanda mulctentur. Hoc idem tamen Concilium postmodum sessione vigesima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Ut qui ad summum tres menses in uno anno sine legitima, & valde urgente causa sive continuos, sive interpolatos, Episcopus etiam Cardinalis non resederit in sua Diœcesi, præter peccati mortalis reatum, quo astringitur, nullatenus possit fructus suos pro rata absentiæ suæ facere, sed teneatur eos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.*

Ejusdem sessione sexta, cap. secundò, Injungitur Episcopis, ut legitimis remediis compellant Beneficiarios ad Ecclesiarum residentiam, si eam ipsa beneficia requirant.

Sed ut paulo ante monui, postmodum sessione vigesima tertia cap. primo, de reform. reducit absentiæ tempus, tam in Episcopis, quam in Pastoribus inferioribus ad tres ad summum menses, idque cum juxta, & approbata ejus absentiæ causa: Alioqui declarat peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni absque alia declaratione, vel sententia, ad fructuum restitutionem, in favorem Ecclesiarum, vel pauperum loci.

Capite 3. ejusdem sessionis 6. *Regulares Ordinum quantumvis exemptorum, aut privilegiatorum extra Monasterium degentes si deliquerint, jubet a locorum Ordinariis tamquam sedis Apostolicę delegatis visitari, inquiri, corrigi, & puniri.* Concilium Lugdunense sub Innocentio Quarto, quod citatur in *cap. volentes, de privileg. in 6.* subjicit regulares ratione delicti extra clausuram commissi jurisdictioni ordinariorum. Præterea statuitur cap. quanto de offic. judic. ordin. ut ordinarius suppleat per se Abbatis negligentiam circa vagos, & errantes Monachos. Quod idem confir-

matur

matur Gallicano jure in comitiis Aurelianensibus sub Carolo Nono art. 11. Et hoc ipsum Concilium Trident. *sess.* 21. *cap.* 8. sancit, *ut quando regularium exemptorum prælati suo desunt officio circa ipsorum correctionem, si admoniti intra ses menses non correxerint subditos, tunc Episcopi, ut sedis Apostolicæ delegati corrigere possint ac visitare, prout possent prælati regulares juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Sess. 7. cap 8. de reform. statuitur, *ut locorum ordinarii Ecclesias etiam quomodolibet exemptas visitent singulis annis, & ordinent, ac provideant tum Ecclesiarum reparationi, tum animarum curæ, si qua talibus Ecclesiis incumbat, nihil obstantibus privilegiis, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum a die vacationis concedere litteras ad ordines dimissorias, præterquam illis qui beneficii sive recepti, sive jam recipiendi nomine arctantur.*

Cap. 15. ejusdem sess. 7. cura demandatur ordinariis, ut ab administratoribus quibuscumque, & quomodolibet exemptis Hospitalia quam fidelissime gubernentur, & innovatur decretum Concilii Viennensis quod est in Clementina *c. quia contingit de religio. dom.* Huc etiam spectat placitum Tridentini *session.* 22. *cap* 8. ut Episcopi sint executores piarum omnium dispositionum tam inter vivos, quam ultimarum voluntatum: Et ut jus habeant visitandi hospitalia, collegia, confraternitates, & scholas (exceptis scholis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, nisi de ipsorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etsi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis privilegio munita essent: atque ut in his Episcopi tanquam sedis Apostolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque spectat *c. de Xenodoch. & relig. dom.* necnon *lex* 45. *de Episc. & cler.*

Sess. 13.

Seff 13. c. 6. declaratur probationem requiſitam ad ſacræ Euchariſtiæ communionem hanc eſſe, ut nullus peccati mortalis ſibi conſcius ad eam audeat accedere, quantumvis ſibi contritus videatur, niſi præmiſſa confeſſione Sacramentali. Si tamen Sacerdos urgeatur neceſſitate celebrandi miſſam, & deſit ei copia confeſſoris, quamprimum poſt ſacrificium poterit, tenetur confiteri. Porro conſcius ſibi peccati mortalis intelligendus eſt hoc loco is, qui credit, ſe illud commiſiſſe nec eſſe confeſſum, adeo ut qui præmiſerit confeſſionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametſi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur obliteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet, ita communiter Theologi docent. Iidemque affirmant, Sacerdotem poſſe nihilominus ſi peccati mortalis conſcientiam habeat, adminiſtrare aliis Euchariſtiam, aliaq; Sacramenta, dummodo prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter ſe eſſe contritum: ita ut neceſſe non ſit, ut prius confiteatur, niſi quum eſt celebraturus. Ita Navarra, *Enchiridii c. 22. n. 3.* Ægidius Coninch. *de Sacramentis quæſt. 64. art. 6.* cæterique communiter doctores.

Eadem ſeff. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur, non poſſe ab ordinarii ſententia interloquutoria appellari niſi tale ſit gravamen, ut nequeat per ejuſdem ordinarii definitivam reparari.* Simile ſtatuerat *c. ut debitus de appellat.* Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciſcum Regem. Idem hoc iterat Trident. *ſeſſ. 24. cap. 20. de ref.*

Obſervandum quoque a correctione legitima non poſſe appellari, niſi excedatur modus, *cap. ad noſtram. de appellat. & cap. reprehenſibilis §. fin. eod.* His jura Gallicana conſentiunt. Edixit namque Rex Franciſcus anno 1539. art. 5. appellationes a judicum Eccleſiaſticorum ſententiis per Eccleſiaſticas perſonas in materia correctionis, diſciplinæ, aliiſve perſona-

fonalibus caufis, nullum habere fufpenfivum effectum, fed folum devolutivum; adeo ut his non obftantibus, & circa præjudicium tamen ipfarum, poffint judices Ecclefiaftici fua ulterius judicia profequi. Et in comitiis Blefenfibus art. 5 Henricus Tertius ftatuit ejufmodi appellationes caufa correctionis morum, aut Ecclefiafticæ difciplinæ non habere fufpenfivum, fed tantum devolutivum effectum. Similiter etiam in jure communi appellatio non fufpendit excommunicationem, fufpenfionem, vel interdictum latæ fententiæ, fed devolvit folummodo ad fuperius tribunal. *c. cum ad hæc de appel.*

Communis fententia eft incarcerationem cenfendam effe in illa, quæ damnum irreparabile inferunt, ideoque valere appellationem ab interloquutoria fententia, qua decernitur captura, feu incarceratio: Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; proceffum ad judicem appellationis transferre, fine tamen ulla fententiæ fuæ fufpenfione: quia reus interea carcere includendus eft, donec appellationis judex caufa cognita aliud jufferit. Ita decrevit facra Cardinalium Congr. Conc. cujus decretum Papa approbavit, ut fertur in declarationibus, & remiffionibus ad *d. cap.* 20. *feff.* 24. *Trid.* Idemq; docent Mainard. Jurifconf. Gallic. *lib.* 2. *dec.* 23. & Bard. in *l.* 2. *ff fol. matr. in princ. p.* 2 *n* 33.

Quoad vifitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martii 1596. declaravit non poffe Epifcopum in vifitatione recufari, ut fufpectum, dum tamen in ea proceffum non involvat, feque intra vifitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maii 1601. cenfuit Epifcopum vifitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquifitione, non poffe ut fufpectum recufari, nec probatione fufpicionis præpediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem refpiciat, vifitatos punire queat, ut legitur in collect. declarationum ad Trid. *feff.* 13. *c.* 1.

Ejuf-

Ejusdem sessionis 13. cap. 6. de reform. *Cum inquit non raro contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex malevolentia causam criminis intentare, cujus molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesiis suis abesse, & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur, statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, aut accusationem, sive alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum, aut monendum, ut personaliter compareat.* Provida, & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum utilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim rescripserunt, inconveniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, & adversitatum, quas ab aliis patitur, gregem suum relinquat; *cap. suggestum, & c. sciscitaris 17. q 1.* Quando vero fas Episcopo sit a propria Ecclesia discedere, præclare disserit S. Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum *epist.* 180.

Sess. 14. cap. 4. definit, *contritionem esse animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cętero: & hanc esse necessariam ad impetrandā peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet præterea contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pænitentiæ Sacramentum susceptum, eo quod in ea contineatur cum dolore, & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At vero contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus sancti non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pænitens adiutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine pænitentiæ Sacramento per se non justificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ*

In-

interpretandam dijpon-re. Hoc enim timore utiliter cõcussos Ninivitas ad Jonæ prædicationem misericordiam a Domino impetrasse. Tu hic observa contritionem, quæ justificat esse quidem anteriorem justitia, & gratia ad quam disponit, necesse est enim dispositionem, & causam præcedere, sequi deinde formam, & effectum. Cæterum ista omnia unico temporis instanti perficiuntur, licet diversa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis, ac naturæ instantia. Verum eodem temporis instanti, quo existit contritio, coexistit pariter ipsa gratia.

Ejusdem sessión. 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur, cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessario confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt in triplici differentia, quædam enim circumstantiæ adjungunt mortalem alterius speciei malitiam, ut si quis Sacerdotem occidit, aut si laicum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ, vel loci circumstantia ad crimen homicidii adjungit sacrilegium. Aliæ quædam circumstantiæ id præstant, ut peccatum alioqui veniale fit mortale, ut si quis famæ alterius leviter detrahat simul advertens grave damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertio demum aliæ circumstantiæ ex opposito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod esset alioqui mortale, cujusmodi est subreptio, defectus sufficientis deliberationis, advertentiæ, vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circumstantias conveniunt Theologi omnes esse in confessione exprimendas: quia his non expressis status pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Quæ tamen tertii generis sunt, si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi.

Seff. ejuſdem 14.c.6. de reform. ſtatuitur, ut Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident, habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhunc deferre recuſent, per ſuſpenſionem ab ordinibus, aut beneficio, ejuſque fructuum privatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si vero correpti adhuc neglexerint per officiorum, aut beneficiorum privationem coerceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe *Clement. c. quoniam innovando, de vita, & honeſt. Cleric.*

Seſſion. 21. cap. 3. de reformat. *in Eccleſiis (* inquit *) Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, ut unus, & alter Presbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & divinis officiis, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augumentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Ubi vero ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub gravibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt novas erigere Parochias etiam rectoribus invitis, juxta formam conſtitutionis Alexandri Tertii in c. ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet novæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeff. cap. 5. *Poſſunt* (ait) *pariter Epiſcopi, ſine præjudicio tamen obtinentium, facere uniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quam ſimplicium cum aliis Eccleſiis, ac beneficiis curatis, ex cauſa paupertatis, aut aliis juſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſervata.* Hoc idem ſtatuerat *cap. unic.* 10. *quæſt.* 3. *& cap. expoſuiſti, de præbend.* Idemque ſimiliter cavetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum artic. 22. 23. 24. ſive illa, quæ uniuntur beneficia tempore unio-

unionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non possit *cap. 1. & 2. de concess. præb.* uniri tamen potest, sine præjudicio possessoris, ut providet hoc capite Tridentinum: sed executio unionis differtur in ipsum vacationis tempus, nisi possessor ipse consentiat, & cedat reservando sibi annuam pensionem. Hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. viven. impetr. n. 56.*

Deinde hujus sess. cap. 7. *Ubi Ecclesiæ vetustate collapsæ sunt, nec ob inopiam instaurari valent Episc. possunt vocatis illis quorum interest in matrices Ecclesias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas vel altaria sub eisdem invocationibus* Parochiales autem Ecclesias etsi jurispatronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari curent ex proventibus earundem: qui si non sufficiant patronos aliosve, qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipsos omnibus opportunis remediis compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quod si omnes nimia egestate laborent, ad matrices, seu viciniores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos non tamen sordidos usus dirutas Ecclesias, erecta ibi cruce.

Sess. 22. cap. 4. de ref. *ut nemo de Ecclesia sive sæculari, sive regulari vocē habeat in capitulo etiamsi id ei ab aliis libere concessum fuerit, nisi in subdiaconatus saltem ordine constitutus sit.* Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense. *Clement. ut ii, qui in divinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut statim actu omnia beneficii onera per se exequi possint: alioquin irritam declarat provisionem. Huc pariter

spe-

spectat dicta *Clement. ut ii qui*. Verumtamen usus obtinet, ut beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, sufficiat si provisus sit in eo statu, & aptitudine, ut possit intra annum ordinem suscipere Sacerdotalem, *c. cum in cunctis*, *& c. licet Canon*, *de elect. in 6* Si vero non fuerit intra annum promotus (nisi ex justa, & legitima causa fuerit ortum impedimentum) vacet ipso jure præbenda. Cæterum ubi ex lege fundationis, vel statuto, vel consuetudine, Sacerdotalis ordo actu desideraretur in impetrante, tunc non sufficeret aptitudo præfata. In universum edicit Tridentina Synodus hoc ipso cap. 4. & insuper *sess. 24. de ref. c. 12. §. neminem*, ut nemo quodcumque beneficium, cui sit aliquod annexum onus, possit obtinere, nisi aptus sit ut intra ipsum annum suscipiat ordinem ad illud onus requisitum. Id autem veteri juri conformatur *c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap. 1. de ætat. & qual. ord. & d. Clem. ut ii qui*.

Potest igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos modo annum vigesimum tertium sic expleverit, ut exacto inde anno Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ætatis vigesimo quarto, & ita inchoato vigesimo quinto juxta Trid. *sess. 32. c. 12 de reform.* Cum enim ex hoc Concilio duo ista constent, & anno 25. inchoato posse quem fieri Sacerdotem, & insuper beneficium curatum posse illi conferri, qui Sacerdotio possit intra annum promoveri, sequitur ut tale possit conferri beneficium illi, qui vigesimum tertium annum expleverit; hisce enim verbis Concilium se enunciat in *d. cap. 12. §. neminem sess. 24.* aut in tali ætate sit, ut infra tempus a jure, & ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat. Hęc docet Prosper Fagnanus in *cap. cum in cunctis. de elect.* talemque esse receptam praxin, atque judiciis sacræ Cardinalium congregationis confirmatam asserit num 63. & 64. Porro indultum jure communi promotionis

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV an. 1606 art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib. 3. decis.* 13. Bouchellus *in praxi benef. verb. an. de promotion.* Melchior Pastor *lib. 3. de benef. tit.* 6.

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint si intra tres menses consecrati non fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructuum restitutionem astringit, sed si aliis tribus mensibus id neglexerint, Ecclesiis suis ipso jure privatos esse declarat. Concil. Chalcedonense can. 25. Episcopos pręcipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis inevitabilis casum; Conc vero Antiochenum sub Julio Papa can 17. de cõmunione fidelium repellit Episcopum, jam consecratum, quandiu ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat *c. quoniam, dist.* 75. *& c.* 1. *dist.* 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, ut in suis resideant Ecclesiis, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, *sess* 25. *c.* 1. sed istam residentiæ materiam superius excussi ad *sess.* 6. *c* 1.

Eadem sess. 23 c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit conjectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, ut perfectius Deo deserviant. Tum c. 5. statuitur, *ut qui sunt ad singulos majorum ordinum promovendi bonum habeant a Parocho, & scholę magistro testimonium, atque uno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Episcopum, qui Parocho, aut alii cui visum fuerit committat, ut nominibus ipsorum publice in Ecclesia propositis, de natalibus, de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter a fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopũ transmittant.*

Post-

Postmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigesimum secundum ad Subdiaconatum, & vigesimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigesimum quintum. Ad minores autem ordines jam requisierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porro ad subdiaconatum exigit anni Interstitium: a Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius similiter a Diaconatu ad Sacerdotium. Potest tamen proprius Episcopus non tamen citra justam, & urgentem causam dispensare in interstitiis, c. 11: 12. 13. & 14.

Dictæ sessionis c. 9. concedit, *ut possit Episcopus familiarem suum non subditum absque dimissoriis ordinare, modo fuerit triennio secum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Ejusdem sess. c. 15. sic statuitur: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione absolvendi a peccatis potestatem accipiant: decernit tamen sacra Synodus, nullum etsi regularem posse confessiones secularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen (si illis videbitur esse necessarium) aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obstantibus quibuscumque privilegiis, aut contraria consuetudine.* Consulito superius, quæ supra hujusmodi pertractavi ad Concilium Viennense.

Sessionis ejusdem 23. cap. 18 injungitur, ut in singulis Diœcesibus collegia Ecclesiastica, seu Seminaria instituantur, in quibus juvenes Ecclesiæ servitio destinati educentur, atque scientiis, functionibus, & ritibus Ecclesiasticis, cantu, disciplina clericali, & sanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præscripta, quæ supra commemoravi ad Toletani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porro momenti Seminariorum erectiones esse duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Episcopis jus, & potestatem tribuant obligandi ad annuas

matur Gallicano jure in comitiis Aurelianensibus sub Carolo Nono art. 11. Et hoc ipsum Concilium Trident. *sess.* 21. *cap.* 8. sancit, *ut quando regularium exemptorum prælati suo desunt officio circa ipsorum correctionem, si admoniti intra ses menses non correxerint subditos, tunc Episcopi, ut sedis Apostolicæ delegati corrigere possint ac visitare, prout possent prælati regulares juxta eorum instituta, quibuscumque appellationibus, aut exceptionibus remotis.*

Sess. 7. cap 8. de reform. statuitur, *ut locorum ordinarii Ecclesias etiam quomodolibet exemptas visitent singulis annis, & ordinent, ac provideant tum Ecclesiarum reparationi, tum animarum curæ, si qua talibus Ecclesiis incumbat, nihil obstantibus privilegiis, aut appellationibus.*

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum a die vacationis concedere litteras ad ordines dimissorias, præterquam illis qui beneficii sive recepti, sive jam recipiendi nomine arctantur.*

Cap. 15. ejusdem sess. 7. cura demandatur ordinariis, ut ab administratoribus quibuscumque, & quomodolibet exemptis Hospitalia quam fidelissime gubernentur, & innovatur decretum Concilii Viennensis quod est in Clementina *c. quia contingit de relig. dom.* Huc etiam spectat placitum Tridentini *session.* 22. *cap.* 8. ut Episcopi sint executores piarum omnium dispositionum tam inter vivos, quam ultimarum voluntatum: Et ut jus habeant visitandi hospitalia, collegia, confraternitates, & scholas (exceptis scholis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, nisi de ipsorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etsi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis privilegio munita essent: atque ut in his Episcopi tanquam sedis Apostolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque spectat *c. de Xenodoch. & relig. dom.* necnon *lex* 45. *de Episc. & cler.*

Sess. 13.

Seff 13. c. 6. declaratur probationem requiſitam ad ſacræ Euchariſtiæ communionem hanc eſſe, ut nullus peccati mortalis ſibi conſcius ad eam audeat accedere, quantumvis ſibi contritus videatur, niſi præmiſſa confeſſione Sacramentali. Si tamen Sacerdos urgeatur neceſſitate celebrandi miſſam, & deſit ei copia confeſſoris, quamprimum poſt ſacrificium poterit, tenetur confiteri. Porro conſcius ſibi peccati mortalis intelligendus eſt hoc loco is, qui credit, ſe illud commiſiſſe nec eſſe confeſſum, adeo ut qui præmiſerit confeſſionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametſi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur obliteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri, antequam communicet, ita communiter Theologi docent. Iidemque affirmant, Sacerdotem poſſe nihilominus ſi peccati mortalis conſcientiam habeat, adminiſtrare aliis Euchariſtiam, aliaq; Sacramenta, dummodo prius conteratur, credatq; probabiliter, ac moraliter ſe eſſe contritum: ita ut neceſſe non ſit, ut prius confiteatur, niſi quum eſt celebraturus. Ita Navarra, *Enchiridii c. 22. n. 3.* Ægidius Coninch. *de Sacramentis quæſt. 64. art. 6.* cæterique communiter doctores.

Eadem ſeſſ. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur, non poſſe ab ordinarii ſententia interloquutoria appellari niſi tale ſit gravamen, ut nequeat per ejuſdem ordinarii definitivam reparari.* Simile ſtatuerat *c. ut debitus de appellat.* Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciſcum Regem. Idem hoc iterat Trident. *ſeſſ. 24. cap. 20. de ref.*

Obſervandum quoque a correctione legitima non poſſe appellari, niſi excedatur modus, *cap. ad noſtram. de appellat. & cap. reprehenſibilis §. fin. eod.* His jura Gallicana conſentiunt. Edixit namque Rex Franciſcus anno 1539. art. 5. appellationes a judicum Eccleſiaſticorum ſententiis per Eccleſiaſticas perſonas in materia correctionis, diſciplinæ, aliiſve perſona-

ſonalibus cauſis, nullum habere ſuſpenſivum effectum, ſed ſolum devolutivum; adeo ut his non obſtantibus, & circa præjudicium tamen ipſarum, poſſint judices Eccleſiaſtici ſua ulterius judicia proſequi. Et in comitiis Bleſenſibus art. 5 Henricus Tertius ſtatuit ejuſmodi appellationes cauſa correctionis morum, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ non habere ſuſpenſivum, ſed tantum devolutivum effectum. Similiter etiam in jure communi appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum latæ ſententiæ, ſed devolvit ſolummodo ad ſuperius tribunal. *c. cum ad hæc de appel.*

Communis ſententia eſt incarcerationem cenſendam eſſe in illa, quæ damnum irreparabile inferunt, ideoque valere appellationem ab interloquutoria ſententia, qua decernitur captura, ſeu incarceratio. Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atq; proceſſum ad judicem appellationis transferre, ſine tamen ulla ſententiæ ſuæ ſuſpenſione: quia reus interea carcere includendus eſt, donec appellationis judex cauſa cognita aliud juſſerit. Ita decrevit ſacra Cardinalium Congr. Conc. cujus decretum Papa approbavit, ut fertur in declarationibus, & remiſſionibus ad *d. cap.* 20. *ſeſſ.* 24. *Trid.* Idemq; docent Mainard. Juriſconſ. Gallic. *lib.* 2. *dec.* 23. & Bard. in *l.* 2. *ff ſol. matr. in princ. p.* 2 *n* 33.

Quoad viſitationem quoque Congregatio Conc. 7. Martii 1596. declaravit non poſſe Epiſcopum in viſitatione recuſari, ut ſuſpectum, dum tamen in ea proceſſum non involvat, ſeque intra viſitationis terminos contineat. Eademq; Congr. 25. Maii 1601. cenſuit Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione, non poſſe ut ſuſpectum recuſari, nec probatione ſuſpicionis præpediri, quominus pæna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat, viſitatos punire queat, ut legitur in collect. declarationum ad Trid. *ſeſſ.* 13. *c.* 1.

Ejuſ-

Ejusdem sessionis 13. cap. 6. de reform. *Cum* inquit *non raro contingat subditos ab Episcopo pro ipsius officio correptos, illi ex malevolentia causam criminis intentare, cujus molestiæ metu segniores in officio redduntur Episcopi, aut ab Ecclesiis suis abesse, & vagari pro sui defensione, cum magno Ecclesiarum detrimento, & Episcopalis dignitatis diminutione coguntur, statuitur Episcopum, nisi ex causa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamsi contra ipsum ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, aut accusationem, sive alio quovis modo procedatur, nequaquam esse citandum, aut monendum, ut personaliter compareat.* Provida, & notabilis est ista constitutio, qua & Episcoporum dignitati, & Ecclesiarum utilitati consulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim rescripserunt, inconveniens esse, si Episcopus ex causa infestationum, & adversitatum, quas ab aliis patitur, gregem suum relinquat; *cap. suggestum, & c. scissitaris 17. q* 1. Quando vero fas Episcopo sit a propria Ecclesia discedere, præclare disserit S. Augustinus scribens ad Honoratum Episcopum *epist.* 180.

Seff. 14. cap. 4. definit, *contritionem esse animi dolorem, ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cętero: & hanc esse necessariam ad impetrandā peccatorum veniam in homine post baptismum lapso. Docet præterea contritionem, si perfecta sit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pænitentiæ Sacramentum susceptum, eo quod in ea contineatur cum dolore, & amore infuso votum ipsius Sacramenti. At vero contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, esse donum Dei, & impulsum Spiritus sancti non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pænitens adiutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine pænitentiæ Sacramento per se non justificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ* In-

interpretandam disponere. Hoc enim timore utiliter cōcussos Ninivitas ad Jonæ prædicationem misericordiam a Domino impetrasse. Tu hic observa contritionem, quæ justificat esse quidem anteriorem justitia, & gratia ad quam disponit, necesse est enim dispositionem, & causam præcedere, sequi deinde formam, & effectum. Cæterum ista omnia unico temporis instanti perficiuntur, licet diversa ibidem concipiantur ordinis, seu rationis, ac naturæ instantia. Verum eodem temporis instanti, quo existit contritio, coexistit pariter ipsa gratia.

Ejusdem session. 14. cap. 5. docet necessariam ad salutem esse omnium peccatorum mortalium confessionem, quorum pœnitens post diligentem sui discussionem recordatur, cum circumstantiarum expressione, quæ speciem peccatorum mutant. Circumstantiæ necessario confitendæ, quæ speciem mutant peccatorum, sunt in triplici differentia, quædam enim circumstantiæ adjungunt mortalem alterius speciei malitiam, ut si quis Sacerdotem occidit, aut si laicum interfecit intra Ecclesiam: illa enim personæ, vel loci circumstantia ad crimen homicidii adjungit sacrilegium. Aliæ quædam circumstantiæ id præstant, ut peccatum alioqui veniale sit mortale, ut si quis famæ alterius leviter detrahat simul advertens grave damnum ex hoc illi nasciturum ex malitia proximi. Tertio demum aliæ circumstantiæ ex opposito peccatum ita minuunt, ut faciant veniale, quod esset alioqui mortale, cujusmodi est subreptio, defectus sufficientis deliberationis, advertentiæ, vel judicii, ignorantia leviter culpabilis. Trium horum generum circumstantias conveniunt Theologi omnes esse in confessione exprimendas: quia his non expressis status pœnitentis haud potest sufficienter dignosci. Quæ tamen tertii generis sunt, si post factam bona fide confessionem menti occurrant, non est necesse in altera confessione exprimi

Sess.

Seff. ejusdem 14. c. 6. de reform. statuitur, ut Clerici qui in sacris sunt, aut qui beneficium Ecclesiasticum possident, habitum deferant Ecclesiasticum. Et si postquam ab Episcopo moniti sunt habitum adhunc deferre recusent, per suspensionem ab ordinibus, aut beneficio, ejusque fructuum privatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si vero correpti adhuc neglexerint per officiorum, aut beneficiorum privationem coerceantur. Idem antea constituerat Concilium Viennense *Clement. c. quoniam innovando, de vita, & honest. Cleric.*

Session. 21. cap. 3. de reformat. *in Ecclesiis (* inquit *) Parochialibus in quibus populus ita numerosus est, ut unus, & alter Presbyter non sufficiat Sacramentorum administrationi, & divinis officiis, potest Episcopus compellere rectores ad augumentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda sufficiant. Ubi vero ob nimiam distantiam non potest Parochianorum pars nisi sub gravibus incommodis ad Ecclesiam accedere, & Sacramenta suscipere, Episcopus potest novas erigere Parochias etiam rectoribus invitis, juxta formam constitutionis Alexandri Tertii in c. ad audientiam 3. de Eccles. ædif. Et Clericis quibus Ministerium incumbet novæ Parochiæ, congruentem assignare portionem ex fructibus matricis Ecclesiæ, & (si necesse fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ sufficiant ad eorum sustentationem.*

In eadem seff. cap. 5. *Possunt* (ait) *pariter Episcopi, sine præjudicio tamen obtinentium, facere uniones perpetuas Ecclesiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tam curatorum, quam simplicium cum aliis Ecclesiis, ac beneficiis curatis, ex causa paupertatis, aut aliis justis causis, etsi dictæ Ecclesiæ, aut beneficia essent specialiter reservata.* Hoc idem statuerat *cap. unic. 10. quæst. 3. & cap. exposuisti, de præbend.* Idemque similiter cavetur edicto Gallicano Blesensium comitiorum artic. 22. 23. 24. sive illa, quæ uniuntur beneficia tempore unio-

unionis vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non possit *cap 1. & 2. de concess. præb.* uniri tamen potest, sine præjudicio possessoris, ut providet hoc capite Tridentinum: sed executio unionis differtur in ipsum vacationis tempus, nisi possessor ipse consentiat, & cedat reservando sibi annuam pensionem. Hæc docet Petrus Rebuffus *ad regul. de reprob. benef. viven. impetr. n. 56.*

Deinde hujus sess. cap. 7. *Ubi Ecclesiæ vetustate collapsæ sunt, nec ob inopiam instaurari valent Episc. possunt vocatis illis quorum interest in matrices Ecclesias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis simul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas vel altaria sub eisdem invocationibus* Parochiales autem Ecclesias etsi jurispatronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari curent ex proventibus earundem: qui si non sufficiant patronos aliosve, qui fructum aliquem ex earundem proventibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipsos omnibus opportunis remediis compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quod si omnes nimia egestate laborent, ad matrices, seu viciniores Ecclesias Episcopi transferant, cum facultate convertendi in profanos non tamen sordidos usus dirutas Ecclesias, erecta ibi cruce.

Sess. 22. cap. 4. de ref. *ut nemo de Ecclesia sive sæculari, sive regulari vocē habeat in capitulo etiamsi id ei ab aliis libere concessum fuerit, nisi in subdiaconatus saltem ordine constitutus sit.* Hoc idem dudum statuerat Concilium Viennense. *Clement. ut ii, qui in divinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.*

Vetatur hoc eodem capite 4. ne aliis deinceps de beneficio provideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, ut statim actu omnia beneficii onera per se exequi possint: alioquin irritam declarat provisionem. Huc pariter spe-

spectat dicta *Clement. ut ii qui*. Verumtamen usus obtinet, ut beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, sufficiat si provisus sit in eo statu, & aptitudine, ut possit intra annum ordinem suscipere Sacerdotalem, *c. cum in cunctis*, *& c. licet Canon*, *de elect. in 6* Si vero non fuerit intra annum promotus (nisi ex justa, & legitima causa fuerit ortum impedimentum) vacet ipso jure praebenda. Caeterum ubi ex lege fundationis, vel statuto, vel consuetudine, Sacerdotalis ordo actu desideraretur in impetrante, tunc non sufficeret aptitudo praefata. In universum edicit Tridentina Synodus hoc ipso cap. 4. & insuper *sess. 24. de ref. c. 12. §. neminem*, ut nemo quodcumque beneficium, cui sit aliquod annexum onus, possit obtinere, nisi aptus sit ut intra ipsum annum suscipiat ordinem ad illud onus requisitum. Id autem veteri juri conformatur *c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap. 1. de aetat. & qual. ord. & d. Clem. ut ii qui*.

Potest igitur aliquis provideri de curato beneficio nondum Sacerdos modo annum vigesimum tertium sic expleverit, ut exacto inde anno Sacerdotio promoveatur, expleto qui ad hoc requiritur anno aetatis vigesimo quarto, & ita inchoato vigesimo quinto juxta Trid. *sess. 32. c. 12 de reform.* Cum enim ex hoc Concilio duo ista constent, & anno 25. inchoato posse quem fieri Sacerdotem, & insuper beneficium curatum posse illi conferri, qui Sacerdotio possit intra annum promoveri, sequitur ut tale possit conferri beneficium illi, qui vigesimum tertium annum expleverit; hisce enim verbis Concilium se enunciat in *d. cap. 12. §. neminem sess. 24.* aut in tali aetate sit, ut infra tempus a jure, & ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat. Hęc docet Prosper Fagnanus in *cap. cum in cunctis. de elect.* talemque esse receptam praxin, atque judiciis sacrae Cardinalium congregationis confirmatam asserit num 63. & 64. Porro indultum jure communi promotionis

annum approbant jura pariter Gallicana edicto Blesensium comitiorum, art. 9. Cui accedit constitutio Henrici IV an. 1606 art. 1. Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra annum n.* 44. Papo *lib.* 3. *decis.* 13. Bouchellus *in praxi benef. verb. an. de promotion.* Melchior Pastor *lib.* 3. *de benef. tit.* 6.

Sess. 23. c. 2. Episcopos electos etiamsi Cardinales sint si intra tres menses consecrati non fuerint (legitimis tamen seclusis impedimenti causis) ad fructuum restitutionem astringit, sed si aliis tribus mensibus id neglexerint, Ecclesiis suis ipso jure privatos esse declarat. Concil. Chalcedonense can. 25. Episcopos precipit intra trimestre ab electione consecrari citra necessitatis inevitabilis casum; Conc vero Antiochenum sub Julio Papa can 17. de cõmunione fidelium repellit Episcopum, jam consecratum, quandiu ad creditam sibi Ecclesiam progredi negligit. Quo etiam spectat *c. quoniam, dist.* 75. *& c.* 1. *dist.* 100. Quæ autem Tridentinum sanxit de Episcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum Pastores, ut in suis resideant Ecclesiis, nec eis toto anni decursu abesse liceat plusquam duos, aut tres menses, seu continuos, seu interruptos, *sess* 25. *c.* 1. sed istam residentiæ materiam superius excussi ad *sess.* 6. *c* 1.

Eadem sess. 23 c. 4. de reform. vetat tonsura initiari, nisi qui confirmationis Sacramentum ante susceperint, quique legere, & scribere sciant, & de quibus probabilis sit conjectura, eos hoc intuitu statum eligere clericalem, ut perfectius Deo deserviant. Tum c. 5. statuitur, *ut qui sunt ad singulos majorum ordinum promovendi bonum habeant a Parocho, & scholę magistro testimonium, atque uno saltem mense ante ordinationis expetitæ tempus conveniant Episcopum, qui Parocho, aut alii cui visum fuerit committat, ut nominibus ipsorum publice in Ecclesia propositis, de natalibus, de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter a fide dignis inquirant, & litteras testimoniales inquisitionis istius fidem facientes ad Episcopũ transmittant.*

Post-

Postmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigesimum secundum ad Subdiaconatum, & vigesimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigesimum quintum. Ad minores autem ordines jam requisierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porro ad subdiaconatum exigit anni Interstitium: a Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius similiter a Diaconatu ad Sacerdotium. Potest tamen proprius Episcopus non tamen citra justam, & urgentem causam dispensare in interstitiis, c. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ sessionis c. 9. concedit, *ut possit Episcopus familiarem suum non subditum absque dimissoriis ordinare, modo fuerit triennio secum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Ejusdem sess. c. 15. sic statuitur: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione absolvendi a peccatis potestatem accipiant: decernit tamen sacra Synodus, nullum etsi regularem posse confessiones secularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen (si illis videbitur esse necessarium) aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, non obstantibus quibuscumque privilegiis, aut contraria consuetudine.* Consulito superius, quæ supra hujusmodi pertractavi ad Concilium Viennense.

Sessionis ejusdem 23. cap. 18 injungitur, ut in singulis Diœcesibus collegia Ecclesiastica, seu Seminaria instituantur, in quibus juvenes Ecclesiæ servitio destinati educentur, atque scientiis, functionibus, & ritibus Ecclesiasticis, cantu, disciplina clericali, & sanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Conciliis præscripta, quæ supra commemoravi ad Toletani Concilii quarti Can. 24.

Tanti porro momenti Seminariorum erectiones esse duxerunt Tridentini patres, ut ad hunc finem Episcopis jus, & potestatem tribuant obligandi ad annuas

Hh 2 pro-

pro seminario contributiones quoscumque beneficia possidentes; atque etiam ut possint valeantque ad seminariorum fundationem aliqua beneficia simplicia cujuscumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, sine cultus divini,& illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicare, unire & incorporare: nec hujusmodi uniones, vel applicationes possint ulla appellatione suspendi, aut impediri. Hæc Tridentina Constitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippe quę regiis etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunensis art. 1. Episcopis injungit, ut provideant restitutioni sacrę disciplinæ, *& a l' institution des Seminaires suivant les saint Decrets*. Quę ultima verba respiciunt Trid. Decretum. Subsequutum est Blesensibus comitiis alterum procusum edictum art. 24. admonens Episcopos, ut erigant in suis Dioecesibus Ecclesiastica Seminaria, etiam *par l'union de benefices ainsi qu'ils aviseront bon estre*: quibus verbis indulgetur illis circa istiusmodi Collegiorum erectiones plena potestas qualis conceditur per Tridentinum.

Sess. 24. in decreto reform. matrim. pleraque de novo constituuntur circa fidelium matrimonia. In primis c. 1. *declarat deinceps nulla, & irrita connubia, in quibus non intervenerint testes duo, & proprii Parochi pręsentia*, cum fuissent pridem validæ nuptiæ clandestinæ. Saluberrimum utique decretum, quo innumeræ lites, inextricabiles ambages,& nuptiarum incertitudine, & innumerabiles polygamiæ simul extirpantur.

Hic jam quæritur, utrum valeat matrimonium in pręsentia Parochi inviti contractum? Respondetur valere; non enim exigit sacra Synodus consensum, sed solam præsentiam Parochi, & testium, ut per hæc obvietur matrimoniis furtivis, & clandestinis. Id confirmatur per *l. coram Titio ff. de verb. signif.* ubi jussus aliquid facere coram Titio declaratur conditionem adimplevisse, si Titio præsente, & sciente fecerit, licet in-

invito, & diſſentiente. Et in hoc ſummiſtæ conſentiunt Sanchez *de matrim. diſp.* 39. Filliuc. *tract.* 10. *c* 6. *n.* 225. & 226. Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 4. *concl.* 3. addens hanc eſſe communem doctorum ſententiam. Fagnánus quoque *in cap. quod nobis de clandeſt. deſponſ. n.* 48. & ſequentibus: iſtud idem alia ratione confirmat, eo quod Parochus non ſit hujus Sacramenti miniſter quo caſu ejus requireretur conſenſus, ſed ſolùm teſtis præcipuus, ac neceſſarius, ad quod ſufficit ſola per ſui præſentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium deciſionem. Ita judicari vidimus in Gallicanorum Epiſcoporum diverſis Tribunalibus. Ille tamen, qui ſic matrimonium iniret graviter delinqueret, niſi quando injuſte Parochus refragaretur.

Quid ſi ordinarius ipſe Parocho interdixerit ne matrimonii celebrationi interveniret? quid etiam cenſendum, ſi Parochum quoad hoc ſuſpenderit, aut interdixerit? Rectè idem reſpondet Proſper Fagnanus ad *cap litteræ quas*, *de matrim. contract. contra interdictum Eccleſ.* tale quoque fore validum conjugium, ſicque a ſacra Congregatione judicatum Romæ. Et ratio eſt, quia non deſinit per interdictum, vel ſuſpenſionem eſſe Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel ſuſpenſi poſſit eſſe interventus ipſius illicitus, non tamen irritus, & invalidus. Quamvis enim Parochus Epiſcopo ſubalternetur, quoad juriſdictionem, quam poteſt Epiſcopus tollere vel limitare, ac reſtringere; iſte tamen interventus non eſt juriſdictionis actus, cum nihil hic decernat, aut judicet Parochus, ſed ſolam præſentiam præſtet, ut teſtis. Et quamvis Concilium Tridentinum ſeſſion. 24. capite 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimoniis interſint, ſi tamen interſint, matrimonia iſta valorem ſortientur, ut idem aſſerit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ ſit quidem illicite, ſed nihilominus valet, ut docent gloſſa..

& Innocentius in *cap. ad dissolvendum de desponf. impub.*

Dictæ sess. 24. cap. 2. gradus affinitatis longius olim productos, & irritum facientes matrimonium restringit primum quoad spiritualem affinitatem inter baptizatum, & sponsores, seu suscipientes de fonte baptismi: atque inter patrem, matremque baptizati & suscipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem, & baptizati patrem, & matrem. Similiter inter confirmatum, & sponsorem, necnon inter sponsorem, & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptiæ, usque ad septimum cognationis inter collaterales gradum, computando etiam gradus pro numero personarum dempto communi stipite, in Ecclesia saltem Latina, ut perspicue docent testimonia, tum S. Gregorii Papę epist. ad Felicem Messanæ Episcopum, tum Isidori, tum Alexandri Papæ II. quæ congeruntur in Gratiani decreto *causa 45. q. 5.* Quæ seges proculdubio erat innumerabilium ambiguitatum, & incestuosarum nuptiarum, & laqueorum animas intricantium, ideoque Lateranense sub Innocentio Concilium provide omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum, & refertur *c. non debet de consang.* Jure autem Romanorum civili etiam fratrum, & sororum liberi matrimonio jungebantur, *instit. de nup. §. duorum & l. 3. ff. de ritu nupt:* Concilium vero Trid. circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor, sanctionem sequitur commemorati Lateranensis Concilii. Porro jus illud Romanarum legum circa fratrum sororumve liberos invaluit olim etiam inter Christianos. Filię namque Constantini Magni Constantina, & Helena nuptui datæ sunt, Constantina quidem Annibaliano primum filio Dalmatii fratris ipsius Constantini: deinde Gallo Cæsari filio Constantii alterius fratris Constantini: Helena vero nupsit Juliano alteri filio memorati Constantii.

Ca-

Cap. 3. publicæ honestatis impedimentum restringit ad primum gradum in sponsalibus validis. Antea namque protendebatur ad quartum. Cæterum si sponsalia ipsa invalida fuerant nullum inde impedimentum consurget. At vero ex matrimonio rato, sed non consũmato nascitur impedimentum dirimens ad quartum usq; gradum, ut declaravit Pius Papa V. in Constitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cujus inadvertentia Toletus, & Lopez hoc impedimentum scripserunt esse publicæ honestatis, & desinere post primum gradum.

Jam hic quæritur, utrum ex sponsalibus de futuro, non quidem morte, sed mutuo partium consensu solutis, exurgat quoque publicæ honestatis impedimentum? hanc agitat quæstionem Thomas Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 68. *n.* 21. novissime Prosper Fagnanus Apostolicus Referendarius *comment. ad c. ad audientiam*, *de sponsal.* refert Romæ a Sacra Congregatione judicatum die Julii 6. ann. 1658. quod hic quoque subsistat impedimentum istud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæstionem jusserat, fuisse ab ipso approbatum Congregationis judicium die 6. Julii, jussumque, ut posthac ita servaretur ubique a cunctis fidelibus.

Cap. 4. Impedimentum affinitatis, ex illicita conjunctione contractum limitat ad secundum gradum, cum olim quartum etiam gradum complecteretur, quæ occasio erat plurimorum incestuum.

Cap. 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem, & raptam, quamdiu hæc in raptoris manserit potestate.

Eadem sess. 24. de reformat. cap. 1. decernit vacantibus Ecclesiis præficiendorum Episcoporum vitam, & doctrinam in ipsis locis examinari, & inquiri, actaque & processus inquisitionis, ad Summum Pontificem trasmitti. Præficiendos autem esse Prælatos non precibus neque humano affectu, aut ambientium sugge-

ftione, fed eorum exigentibus meritis. Certe hoc ipfo quod quis prælaturam, ac dignitatem ambit fe illa indignum prodit, ut dixerit Chryfoftomus *lib. 3 de Sacerdotio cap. 10.* Hujufce rei legimus documentum in Judicum libro, ubi refertur olivam, ficum, & vitem detrectaffe delatum fibi ab arboribus in feipfas imperium, fed rhamum inutile fpinofumque arbuftum hanc præfecturam a maxime fructiferis plantis recufatam ultro acceptaffe. Imperatores Theodofius, & Valentinianus *l. fancimus, c. ad leg. Jul. repetun.*, prohibent; illis conferri magiftratus, qui ad eos ambitu, vel pretio contenderint Quæ lex tanti habita in Ecclefia fuit, ut in decreto facrorum Canonum inferta fuerit *cap. fancimus 1. q. 7.* Beatus quoque Hieronymus *comment. in cap. 1. epiftolæ ad Titum* fic de Epifcopatu loquitur. *Unufquifque fe confiderans, & fciens quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet fe ab hoc non tam honore, quam onere, & aliorum locum, qui magis digni funt, non ambiet occupare.* Præfertim vero illorum fordida damnatur ambitio, quo officia, procurationes, & munia five ad Ecclefiæ curam, five ad priorum locorum, vel miferabilium perfonarum inftituta, pretio ambiunt, ac mercantur *c. falvator 1. q. 3. & l. omnes 42. §. 9. de Epifcopis & Cler.* Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilii Canon Arabicus 75. ita prefcribit: *Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum, & probatum ex his, qui altari adminiftrant; aut ex Monafteriis, ut fit Epifcopus, aut Archidiaconus, aut Chorepifcopus, aut præfectus hofpitalis, non debet ambire ille, qui eligitur alioqui ejiciatur ex Congregatione.* Denique octavę Synodi (quę eft Conftantinopolitana quarta) Canon 4. poftquam Photium occupato per ambitionem folio dejecit, caufam ejus depofitionis prętendit ipfam ejus ambitionem, & hoc jungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν ἁπάντων *ambitionem effe radicem exitialem malorũ omnium.*

Sub

Sub eadem seff. 24. de reform. c. 6. *Conceditur Episcopis absolvendi, & dispensandi facultas in omnibus censuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, solis exceptis quæ sunt ex homicidio voluntario, aut quę sunt ex delicto quocũque ad forum contentiosum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de providendo simulque gratiæ expectativæ.

Seff. 25. cap. 5. de regular. decernitur, ut clausuræ Sanctimonialium curam gerant Episcopi, in Monasteriis quidem sibi subditis ex jure ordinario: in aliis vero tamquam Apostolicæ Sedis delegati. Et ut nemine obsistere auso decernant, atque inobedientes per censuras Ecclesiasticas aliasque pœnas compellant, quacumque oppositione, & appellatione postposita, & ubi opus erit invocato brachii sæcularis auxilio.

Caput 15. declaratur invalida, & irrita omnis religiosa professio facta nondum expleto ætatis decimosexto anno. Ante Synodum Tridentinum ætas ad professionem requisita fuerat quæ ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in masculis quatuordecim, *cap. significatum, & c. cum virum, de regul.* Plura superius requirito, quæ congessi ad Canon 22. Vormatiensis Concilii.

Cap 19. *Quicumque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiã dicat ante ætatem debitam professum esse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque ex causa, aut etiam cum habitu sine licentia Superiorum discedere: non audiatur nisi intra quinquennium tantum a die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætendit deduxerit coram superiore suo, & ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserat, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur.* Praxim tamen statim ab ipso Concilio ubi-

ubique fere invaluit, ut ejusmodi religiosus reclamans admittatur, etiamsi habitum dimiserit, quia hoc plerumque necessariū est, ut suę ad reclamandum libertati prospiciat, qui statim ex habitu dignosceretur, & a fratribus receptus carcere perpetuo concluderetur, ut pluries factum est; tum quia si occurritur gravi hominum scandalo, dum conspicitur quis in habitu religioso sine comite per devia fugiens, aut in diversoriis, degens moribus fortasse inconditis, & dissolutis. Hunç igitur etjam in habitu sæculari audiendum admonent Martinus Navarra *comment. 4. de regular num. 77. & 78.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap 4. in fine.* Lessius *lib. 2. de just. c. 41. n. 64.* Bonacina *tract. de clausuris q. 2. p. 10. difficul. 3.* cæteri communiter.

Jurisdictionis, ac potestatis Episcoporum circa regulares capita præcipua Concilium astruit Trident. *sess. 25 de regular.* primo circa clausurę monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis subditarum infractionem. Talium quippe Monasteriorum clausurę cura Episcopis incumbit. c. 5. hujus sess. adeo ut inobedientes, aut contradicentes possint per censuras Ecclesiasticas, aliasque pęnas quacumque oppositione rejecta compescere invocato ad hoc etiam brachii sæcularis auxilio. Hęc eadem ante constituerat Bonifacius Papa VIII. *cap. unico de statu regular 6.*

Monasteriis etiam sanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis subsunt, potest Episcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confessorem offerre; præsertim si Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. Caput 10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inscrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Legatis competere jurisdictionem, puniendique, ac corrigendi potestatem in regulares, exemptos ratione Monialium ipsis exemptis subditarum. 1. si deliquerunt circa personas intra Monialium

lium clausuram degentes. 2. si circa earundem clausuram 3. si circa bonorum earumdem administrationem.

Secundo jurisdictionem Episcopis tradit Synodus Trident. hac sess. 25. c. 11. erga regulares habentes Parochiales Ecclesias, ut his non præficiantur nisi illi quos Episcopus prævio, si ei visum fuerit, examine approbaverit: atque istos circa ministerium animarum, & sacram Ecclesiæ disciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id vero confirmatur juribus antiquis *cap. qui religiosis 18. quæst. 2. & tot. tit. de capellis Monach. & c. ex ore, de privil. & cap. 1. §. in eos, de privil. in 6.* maxime autem memorabile Urbani Papæ III. edictum *cap. 1. de capel. Monach. in Ecclesiis* (ait) *ubi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; sed Capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per Concilium Monachorum instituatur. Ita ut ex solius Episcopi arbitrio, tam ordinatio ejus, quam dispositio, & totius vitæ pendeat conversatio.*

Tertio si regularis etiam in propria exemptaque Ecclesia prędicet hęreses, Episcopus, ut sedis Apostolicę de legatus debet contra eum procedere *sess. 5. de reforma. cap. 2.* Quærat aliquis fortasse an ordinariis eadem competat potestas erga Parochiales Ecclesias, quæ unitæ sunt ordini militari S. Joannis Jerosolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab isto Tridentino decreto in Ecclesias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in sanctione diei vigesimæ secundæ Decembris anni 1571. quæ incipit, *Exposcit*, cujus tenorem refert Paulus Piasecius in praxi Episcopali *par. 2. cap. 3. num. 28.*

Quarto quandocumque regularis exemptus extra clausuram notorie deliquerit, ita ut populo scandalum faciat, ad Episcopi instantiam tenetur superior regularis illum severe punire intra tempus quod ei præfixe-

xerit Episcopus eumque de irrogata pœna certum facere. Si minus poterit regularis ab Episcopo pro suo delicto puniri *sess. 25. cap.* 14: Et superius *session. 7. cap. 14. de reformat.* renovant Tridentini Patres Innocentii IV. in Concilio Lugdunensi Constitutionem, quæ legitur *in cap. volentes de privileg. in* 6. hisce verbis *Definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti vel contractus, vel rei de qua contra ipsos agitur possunt coram ordinariis locorum conveniri.* His confirmatur jus Gallicanum, statuit enim Carolus IX. in Comitiis Aurelianensibus artic. 11. appellationes regularium ab Episcoporum sententiis non suspendere sententiam in causa criminis, sed etiam appellationem evocari decernit, seclusis aliis Tribunalibus ad Regium privatum Concilium. Sancit præterea ibidem Carolus, ut Episcopi, seu ordinarii suppleant per seipsos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem providerat *cap. 4. de offic. jud. ord.* Itemque Chalcedonensis Synodi Canon 4. & Quinisextæ Canon 42. hoc ipsum Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 3. ita providet. *Nemo regularis extra Monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu tutus censeatur, quominus si deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.* Atque in universum sic edicit Tridentina sessio vigesima prima, c. 8 ut commendata Monasteria etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis observantia, necnon beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia & regularia qualitercumque commendata etiam exempta, ab Episcopis tamquam Apostolicæ Sedis delegatis annis singulis visitentur. Et mox subjungit. Et si in eis vigeret observantia regularis provideant Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium Superiores juxta eorum regularum instituta debitam vivendi rationem observent, & ob-

ser-

servari faciant, ut sibi subditos in officio contineant, ac moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem Episcopi etiam ut delegati Sedis Apostolicæ eos visitare possint, & corrigere, prout ipsi superiores possent juxta eorum instituta: quibuscumque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus penitus remotis, & non obstantibus.

Utrum vero possit Episcopus regularem, qui notorie, & scandolose extra claustra deliquit carcere statim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Episcopali processu, reum puniendum ad superiorem regularem una cum processu instructo trasmittat? Sane declaravit Cardinalium Congregatio statim ad superiorem esse remittendum, & tunc solummodo posse Episcopum sub custodia regularem includere, & punire, quando admonitus ejus superior illum debite coercere neglexit.

Eadem sess. 25 de reformat. cap. 16. *Prohibet beneficia ex primæva institutione curata fieri simplicia, etiamsi Parocho, seu Vicario assignetur congrua portio. Ubi vero jam id factum fuit etiam ab immemorabili tempore, curam gerat Episcopus assignandi Vicario, seu Parocho congruentem portionem, si sufficientem non habeat. Et cum primum per cessum, sive decessum, sive rectoris, sive Vicarii, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacaverit,, beneficium integrum in animarum curam restituat, & Vicariam supprimat.*

Diatriba Eclesiastica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEssione quarta sic decernunt Tridentini Patres, post enumeratos Sacræ Scripturæ sigillatim libros: *Si quis autē libros ipsos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata lectione habētur, pro sacris, & Canonicis nō suscepe-*

sceperit, anathema sit. Hunc locum multi perperam detorquent ad singulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cum tamen scopus longe diversus a Concilio hic intendatur: quod postquam libros quosdam sacros, quos hæretici de Canone obliterabant, sacro Canoni asseruit, ulterius providit hoc eodem loco, ut ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & insigniter amplas, quas heretici spurias, addititias, & suppositas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret. Atque hic est verus, genuinus, & a Conc intentus horum verborum sensus *Cum suis omnibus partibus*.

Hanc Synodum generalem fuisse congregatam hoc præcipue fine, ut provideret ne Christi Ecclesia detrimentum ex erumpentibus Luteranorum, Zuinglianorum, Calvinistarum, & Anabaptistarum sectis ulterius caperet, nemo est qui dubitet: idque liquido constat ex indictionis Bulla Concilio isti præfixa. At vero novatores sectarii duplicem circa sacros libros errorem invexerant. Primum enim integros aliquot libros de sacrarum scripturarum Canone expungebant, hi sunt Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum: deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, sed tantum prout in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ desunt partes, supplentur in receptis ab Ecclesia Latinis Bibliis, quas omnes partes supprimunt hæretici in universis quibus utuntur, tam Latinis, quam vernaculis translationibus. Huic ergo secundo errori providere sategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cum suis omnibus partibus*: Nec vero ulterius ad singulas, & minutas particulas mens eorum collimavit, ut ex sequentibus argumentis perspicuum fiet. Quæ antequam attingam, visum est aliquas ex pluribus seligere, & recensere partes, ad quas respexit hoc loco sacra Synodus.

Ne-

Negant igitur novatores esse Canonica, & supprimunt ex propriis Bibliis ista, quæ continentur in editionis vulgatæ Bibliis Genes.4 v 8. *Egrediamur foras* Et Gen.38.v.5 *Quo nato parere ultra cessavit* Ex Exod. 2.v. 22. *Alterum vero peperit:quem vocavit Eliezer,dicens: Deus enim Patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis*. Et 1.Reg.c.5 v.6. *Et ebullierunt villæ,& agri in medio regionis illius,& nati sunt mures, & facta est confusio mortis magnæ in civitate*. Item 1 Regum 10. v. 1 *Et liberabit populum suum de manibus inimicorum ejus qui in circuitu sunt; & hoc tibi signum quia unxit te Deus in principem*. Similiter 1. Reg.14.v. 1. *Quid est quod nonresponderis servo tuo hodie? si in me, aut in Jonatha filio meo est iniquitas hæc,da ostensionem:aut si iniquitas hæc est in populo tuo, da sanctitatē* Preterea 2.Reg.4.v.5. *Et ostiaria domus purgās triticum obdormivit*. Insuper 2.Reg 10 v.19. *Expaverunt, & fugerunt quinquaginta,& octo millia coram Israel*; Item 1.Paralip.1.v.32. *Filium autem Dada, Assurim,& Latussim, & Latomin*. Alia hujuscemodi innumera pretermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, de sumptæ ex Græca Theodotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quæ similiter a novatoribus, ut spuriæ respuuntur, quales legimus in libro Esther, & preterea in libro Danielis, cujus cap. 3. habentur continui sexaginta septem versiculi quos omnes illi expugunt. Habentur præterea integra, & prolixa cap. 13. & 14. comprehendentia Susannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas historias, quæ a Luteranis, & Calvinistis exploduntur. Huic ergo hæreticorum circa divinas Scripturas errori, ac temeritati occurrendum judicavit Sacra Synodus, quando illos anathemate perculit, qui sacros libros cum suis omnibus partibus pro sacris, & Canonicis non susceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitavit sacra Synodus de omnibus particulis

culis,aut verborum minutiis universis,quæ neque fidei, neque morum disciplinam convellunt, aut labefactant. Enim vero dubitari nullo modo potest, quin eo ipso tempore quo Tridentina Synodus ipsum istud decretum circa sacros libros procudebat, sacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis scaterent, ut nullum prorsus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuisset hoc de illis statuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes hujusmodi Bibliorum particulas, & voculas sine ulla exceptione sacras esse atque Canonicas. Sane illo ipso sæculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetustissimorum manuscriptorum tota Europa conquisitorum excusa, judicabant sapientes prę cunctis aliis castigatissima: tamen post Plantinianę correctionis editionem, aliasq; eorumdem temporum satis castigatas,& elaboratas, & post Conc. Trid. tempora prodit jussu Sixti V. Pontificis nova, & castigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemens Papa Octavus, alteram castigationem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Constitutio anno edita 1589. cujus est initium, *Æternus ille cœlestium*, & quam Bibliis sua cura correctis præfixerat., ita loquitur: *De Apostolicæ authoritatis plenitudine statuimus, ac declaramus, eam vulgatam sacram tam veteris, quam novi Testamenti Latinam editionem, quæ pro authentica a Concilio Tridentino recepta est, sine ulla dubitatione, ac controversia censendam esse hanc ipsam, quam nunc prout optime fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impressam, in universa Christiana Rep. atque in omnibus Christiani orbis Ecclesiis legendam evulgamus. Eamque nunc demum Apostolica nobis a Domino tradita authoritate comprobatam pro vera, legitima, authentica, & indubitata, in omnibus publicis privatisque disputationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tenendã esse*

Ea

Ea constitutio Sixti nihil obstitit quominus postmodum Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis post Sixtum emendatiorem edi curaverit, multis tum additis, tum detractis passim vocibus, aliisque transpositis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, ut affirmat ipsa Clementis Bulla, quam refert post Sixti Bullam Cherubinus collector in suo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quam ante fuissent Biblia suppeditasse, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id potestatem fuisse posterioribus Pontificibus castigatiora Biblia edendi, qualia sunt Clem. VIII. Neque post Clementis editionem fuisse exhausta omnia sacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus potestatem emendatioris editionis, quam fuerit ipsa Clementina. Id verò unum tam Sixtus, quam Clemens intenderunt, novam quam exhibebat uterque editionem fuisse iis, quæ præcesserant, castigatiorem: & præterea si quid possit in eis posthac de novo emendari, id omne esse indifferens ad sanam fidei doctrinam.

Quin etiam subinde post Clementinam Bibliorum editionem Franciscus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi possit ipsa Clementis editio, si accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Francisci Lucæ comprehendit quater mille, & amplius loca, quæ in Bibliis a Clemente correctis ulterius possent emendari. Idemque in epistola hujusce collectionis dedicatoria refert testimonia ex Litteris ad se ipsum scriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Joannis Baptistæ Bandini, quorum opera Clemens usus fuerat in Bibliorum a se edita correctione. Uterque Francisco Lucæ rescribit, ***Sacra Biblia per illam***

Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum esse accuratissimè correcta, & suppressa non pauca quæ adhuc in melius mutari possent. Hujus quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ a Pontificiis correctoribus præfixa est, profitetur *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris absolutam difficile esse affirmare.* Iste Franciscus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones plusquam ter mille recenset, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quæ Concil. Trid. tempore erant in communi totius Ecclesiæ usu defæcavit. Quis igitur asserere ausit in Bibliis quibus Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles utebantur, nullam vocem, aut particulam fuisse, quæ non esset divinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cum insequens Clementina correctio quamplurima Sixtinæ correctionis loca insuper emendaverit, & adhibiti ab ipso Clemente correctores, aliique pietate doctrinaque in primis conspicui doctores pleraque loca, quæ in Clementina editione supersunt, mendosa esse pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Ecclesiæ Doctores nobis apertè suffragantur. Hieronymus, qui scribit nomen *Jeremiæ*, quod adhuc legitur *Matth. 27. ℣. 9.* irrepsisse pro *Zaccharia.* Epiphanius *adver. hæres.* in secta Epicuræorum, qui apertè scribit mendum exscriptorum esse, quod etiam nunc legimus *Matth. 1. ver. 11. Josias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus.* Et iterum S. Hieronymus nomen *Isaiæ*, quod legimus *Matth. 3. ver. 3.* credit esse additum. *Nos, ait, nomen Isaiæ putamus additum scriptorum vitio, quod & in aliis probare possumus:* Sic ille. Alii insuper prisci Patres de quibusdam aliis Scripturæ locis expostulant fuisse depravata. Ut & alii recentiores graves, & orthodoxi, qui tamen ante Trid. Concil. scripsere, Nicolaus Lyranus, Alfonsus

fonfus Toftatus, Hugo Cardinalis, Thomas Cajetanus, Dionyfius Richel Cartufianus, aliique. Sed in his haud immoror, ut ad eos progrediar, qui poft Conc. Trid. fcriptis fuis Ecclefiam iluftrarunt.

Iftiufmodi funt Joannes Maldonatus, Ludovicus Lipomanus Epifcopus Veronenfis, Andreas Mafius, Cornelius Janfenius Epifcopus Gandavenfis, Joannes Gagnæus, Alphonfus Salmeron, Cæfar Baronius Cardinalis, Jacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gafpar Sanctius, Dionyfius Petavius, Jacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius a Lapide, Bellarminus, ne alios recenfendo prolixior fim. Deus optime quales, & quanti viri, in quibus eximia pietas, fublimis fapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò ut licet aliquis unum, aut alterum locorum, quæ illi depravata in vulgata editione contendunt, a depravatione tamen vindicaverit, hoc faltem fuperfit tot tantorumque Doctorum judicio Concil. Trid. quod illi omnes magna profequebantur veneratione, & cui contradicere placulum crediđiffent, minimè judicaffe fingulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgata editione reperiuntur, effe Canonicas, ac divinæ authoritatis.

Vulgata translatio Latina Jofue 21.v.36. Sic enunciat: ***De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jericho civitates refugii Bofor in folitudine Mifor, & Jafer, & Jetfon, & Mephaath, civitates quatuor cum fuburbanis fuis.*** Nicolaus Serarius è Societ. Jefu, comment. in hunc locum admonet in primis ex præcedenti c.20. v.8. aliifque Scripturis, ex his enumeratis urbibus tribus Ruben folam Bofor effe refugii. Quod eft etiam notandum in aliis aliarum tribuum hic recenfitis civitatibus. Nam ex 48. Leviticis urbibus affignatæ fex duntaxat fuere in refugium, quamvis in verficulis 21.27. 32. 36. 37. promifcuè, & indiftinctè in vulgata editione omnes civitates dicantur urbes refugii.

Addit Serarius nomen Misor in vulgatum Latinum contextum v. 69. ex margine irrepsisse. Addit præterea, vel eamdem esse Jaser cum Cademoth, vel cum insequente civitate Jethson: sed probabilius esse, Jaser huc per errorem immigrasse vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba subnectit; *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tam in Latinis, quam in Græcis, quam in Hebræis exemplaribus inflictum, quod nondum hactenus curatum satis.* Alphonsus verò Tostatus textum vulgatum hujus, & sequentium versiculorum ex historica veritate aliarum scripturarum corrigens, non aliter proponit nisi in singulari numero *civitatem refugii, non civitates refugii.*

Gaspar Sanctius ejusdem scriptor Societatis, qui suis commentariis universam penè scripturam elucidavit, ad *l.* 4. *Reg. c.* 14. *n.* 28. & sequentibus multa fuse admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam istam his ipsis verbis proponit: *In Bibliis vulgatis & fuisse multa, & nunc etiam esse non pauca, quæ scriptorum, ac Librariorum incuria sensim irrepserunt, quæ mutata sunt, & correcta à Sixto, & multa etiam relicta, quæ cum mutanda viderentur, consulto tamen relicta sunt.* Eodemque loco Sanctius observat, *Hieronymum in Sacra Scriptura (qualem etiam nunc post Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendisse, ut Is. c.* 32. *& Matt.* 1. *ubi Sermo est de Jeconia. Et canum l.* 11. *de locis, multa observare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim sacros libros transcripserunt.*

Addit Sanctius sæpe in Bibliis contingere, ut una dictio à descriptore prætereatur, quia alia similis ei conjuncta est. Et profert *ex pluribus* (ut loquitur) *exemplis hæc pauca etiam post Pontificiam correctionem. Hebr.* 12. *v.* 2. *proposito sibi gaudio, cum tamen juxta codices Græcos legendum velit: pro proposito sibi gaudio,* ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, *ut legunt Chrysostomus, Theodoritus, Theophilactus, Oecumenius.* Sic Rom. 11. *in-*

ve-

vestigabiles dicuntur viæ Domini pro ininvestigabiles. Ante Sixti verò correctionem similiter legebatur. Heb. 5. v. 11. *interpretabilis; at nunc ininterpretabilis*, *Græcè*, δυσερμήνευτος. Et Ps. 118. *nunc temporis etiam legitur: præveni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id est in tempore nondum opportuno*. Addit prætereà, *sanctum Hieronymum ad locum Isa. 42. Educet in veritate judicium, observare hunc locum mutilatè legi apud Matt. c. 12. omissis istis, non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra judicium. Idque Scriptoris errore contigisse, qui hanc vocem (judicium) repetitam in illo Isaiæ loco non advertit: ideoque semel tantum per inadvertentiam posuit, omissis verbis intermediis. Quam observationem idem reperit Hieronymus ad Aglasiam, q. 2.*

Deinde prosequitur Sanctius adjungens, Matt. 1. *Secunda Genealogiæ Christi tesseradecade fuisse omissos non ab Evangelista, sed a parum cauto exscriptore, tres istos Ochosiam, Joas, & Amasiam, ob vicinitatem, & similitudinem nominum Ochosiæ, & Osiæ, ut inconsultò scripserit aliquis antiquarius Joram genuit Osiam, pro Joram genuit Ochosiam: quod proclive erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt nisi una intermedia littera.*

Similiter probare, & persuadere nititur Sanctius, *in tertia tesseradecade scriptum fuisse a Matthæo: Josias genuit Jeconiam, & post transmigrationem Babylonis, Jeconias genuit Jechoniam, eo quod Joacin filius Josiæ fuerit etiam denominatus Jeconias, ut volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem sanctissimus Doctor asserit ab inscriptoribus depravatum)* Et Ambr. l. 3. in Lucam ad finem. Et S. Epiphanius in hæres. Epicureorum ad finem, *qui depravationem quoque ab exscriptore hic factam asserit*. Hos sequuntur quoad testimonium ejusdem prætensæ depravationis præter Sanctium, Tostatus Abulensis, Jansenius, Gandavensis; Mariana in *cap. 1. Matth.* Garzia Galerza *lib. 8.*

cap. 3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros tessaredecadas singulas constituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Jansenius Gandavensis Episcopus in ep. ad Cardinalem Granvellanum, quam editis a se in Ecclesiasticum commentariis praefixit, meminit quidem hujus Trid. decreti: quia tamen aliam esse, quam quæ a vulgo existimatur, istius decreti mentem, & scopum intelligebat, sic ibidem de Ecclesiastici libro loquitur. *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos versus est, & corruptissimus est in plerisque locis*. Deinde identidem per universum commentarii sui opus passim pronunciat, & ostendit, *Translationem istam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam esse pluribus locis ad singula capita libri, neque Latinum duntaxat, sed ipsum etiam Græcum exemplar*.

Alfonsus Salmeron S. Ignatii Lojolæi socius, qui Trident. Conc. Summo jubente Pontifice interfuit, & Joannes Gagnæus comment. ad Act. Apost. c. 27. v. 5. *ambo scribunt eo loco per errorem irrepsisse Lystram Lyciæ, sicut Latinis vulgatis, cum scribendum velint Myram Lyciæ, sicut habent Græci codices, & legerunt Chrysostomus, aliique Græci Patres; cum sit certum Myram esse in Lycia; Lystram autem hic ipse liber Actuum c. 14. colloces in Provincia Lycaonicæ*. Istam Salmeronis, & Gagnæi sententiam refert Lorinus Act. 27.

Joannes Maldonatus ejusdem Scriptor Societatis Com. in Matt. 1. v. 11. *Ait hunc versiculum esse Scriptorum vitio depravatum, & sic legendum esse: Josias autem genuit Joacim, & fratres ejus, &c. Deinde vers. 12. similiter ipsius judicio depravatum, sic esse legendum. Jocim autem genuit Jechoniam*. Idemque Maldonatus Matt. 27. v. 9. docet, *nomen Jeremiæ, quod ibi legitur fuisse ab aliquo indocto margini oppositum, deinde ab altero æque imperito translatum in ipsum textum, cum tamen memorata ibi prophetia non sit Jeremiæ, sed Zachariæ*. Istã

circa

circa hunc locum sententiam Maldonatus communem habet cum S. Hieronymo, & Cornelio Jansenio Gandavensi ad hunc ipsum locum, ut taceam Lyranum, Hugonem Cardin. Dionysium Carthusianum, qui fuerunt in eadem sententia ante Synodum Tridentinam.

Jacobus Tirinus Soc. Jesu 1. Paral. c. 4. v. 22. Haud satis probat istas versiones, *Qui stare fecit solem, & viros mendacii, & securum, & incendentem, cùm sint nominum propriorum Jokim, & Coseba, & Joas.* Quin etiam adjungit, *vocem solis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam ultimò correctis Bibliis, fuisse olim hic insertam à sciolo, deductamque ex Judæorum anilibus fabulis.* Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alii duo Jacobus Salianus ad ann. 3150. n. 5. & seq. atque Dionysius Petavius ration. temporum, p. 2. c. 11. Cajetanus pariter in 2. Paral. & Torniellus in annal. unanimiter omnes scribunt, in l. 2. Paral. c. 22. v. 2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, sicut habetur* 4. Reg. 8. 26. Cornelius a Lapide com. ad 2. Paralip. 22. *Apertè affirmat ibi esse mendum numericum, & contrarias rationes solide refellit.* Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuscripta concordia annorum Israel, & Juda, quam penes se habet*, Deinde sic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta sunt, & plura corrigi possent, ut ipsi correctores in præfatione fatentur. Sic multi demum Cainam à serie generationum in Genealogia Christi, cum tamen eum constanter habeant omnia Græca, Latina, Syria, Arabica exemplaria.* Lucæ 3. 36. Hactenus Cornelius a Lapide.

Aloysius Lipomanus Veronæ Episcopus, & Andreas Masius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moysis ea, quæ perhibet S. Stephanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum istum Gordium exscindere, quam solvere satius duxerunt, & scripserunt, *antiquarios nonnulla ex-*

exscribendo caput Act. 7. sive per incuriam, sive per imperitam audaciam vitiasse: Non tamen desunt rationes conciliandi loca in speciem contraria, quas alii expositores excogitarunt.

Cæsar Baronius Card. de Ecclesia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus asserit ad Christi ann. 59. *Subesse mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Timot. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus præcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata a sincerioribus, & eruditioribus ingeniis, cæteris omnibus translationibus prælata, quamque universa Ecclesia reliquis omnibus post habitis complexa est: nec minus tamen supra recensiti gravissimi, & Catholici Doctores, aliique quorum commemoratione supersedeo, ipsique illi qui Sixti, & Clementis jussu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipsa in præfatione, quam Bibliis præfixerunt, testati sunt, *Non potest affirmari, quod sit numeris omnibus absoluta, atque in his non pauca relicta fuisse quæ mutanda videbantur.* Nimirum quia menda nonnulla sic ab antiquo irrepserant, ut nulla suppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò sapientis veterum librorum, & maximè sacrorum correctoris est, nihil ex propria mente innovare, sed cuncta ad fidem optimorum, & vetustissimorum exemplarium exigere, quantumvis videri possit alteratus ab antiquis non quidem authoribus, sed exscriptoribus locus.

Id verò non solum in vulgata editione damnum contingere potuit, sed in ipsis Hebraicis, Græcisque exemplaribus re ipsa ita contigisse certum est: ut nullum hujusmodi exemplar immune prorsus reperiri possit, ipsaque Ecclesia sancta in omni sæculorum decursu, vix ac ne vix quidem Bibliis Hebraicis, aut Græcis, aut Latinis potita sit, quæ omni ex parte illibata, & expur-

expurgata essent. Exempli causa in multiplicibus versibus c. 21. Josue, videbant adhibiti tum a Sixto tum a Clemente correctores perspecta rei veritate. *Legendum esse potius urbs, quam urbes refugii*: Tum quia ex multiplicibus illic nominatis urbibus Leviticis solæ illæ, quæ primo loco in iis versibus nominantur, pertinebant ad refugium, seu asylum, reliquæ non pertinebant: tum quia ipsi tam Hebræi, quam Græci Codices Archetypi, urbem numero singulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מקלט *eth. hir. miclat*, Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου. Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres transtulisset in singulari *urbem*: facile quoque animadvertebant sciolum quempiam, & audaculum vulgatæ editionis, sive transcriptorem, sive correctorem, videndo non unicam, sed plures designari simul civitates, inepte autumasse non urbem scribendum, sed urbes. Quia tamen ista depravatio ab altissime dudum petitis sæculis invecta fuerat, nec ullum hac in parte illibatum exemplar occurrebat, maluerunt modesti, & Religiosi emendatores rem, uti erat, relinquere intactam, quam contra omnium veterum Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria commutare. Atque ita multa (ut ipsi protestantur) quæ mutanda videbantur, consulto immutata reliquisse.

Hebræa vero Biblia non esse jamdudum a mendis vacua perspicies, si conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione: cui tantum detulisse ipsum Christum Dominum, ejusque Apostolos, & Evangelistas constat, ut quando ex veteri Testamento testimonia proferunt, non aliter ea enuncient, quam juxta Septuaginta interpretum editionem, etiam ubi maxime videntur ab Hebraico textu discrepare. Constat vero 70 interpretes aliquot sæculis Christo anteriores a Principe Sacerdotum selectos florente Judæorum Republica, instructos fuisse quam emendatissimo veteris Testamenti Hebraico exemplari: nec minus liquido constat ipsos aliter in Hebræis voluminibus legisse, quam nunc

tem-

temporis, atque ab annis 1200. legi soleat, ut perspicue ostendunt in editis a se in Psalmos commentariis Paulus Burgensis, Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo necesse est Hebræorum codices, quales habemus depravationem dudum contraxisse. Quæ depravatio post reprobationem Judaismi multis ex causis ortum duxit (ut sileam exscriptorum incuriam, inscitiam, malam fidem, quam etiam Judęis improperat Justinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Judęo) tum ex plurium Hebraicarum literarum similitudine: unde factum, ut aliæ pro aliis facile substitutæ fuerint, tum ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro aliis vocalia puncta obtruserunt Rabbini Judęorum, post Christianæ Religionis exortum istiusmodi punctorum inventores: tum demum ex interpunctionum periodo, & incisa dividentium collocatione diversa, qua sensus sententiarum, & verborum quam sæpissime immutatur, & plane diversus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hæc passim demonstrat in Psalmis Genebrardus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod vero attinet ad Græcam 70. translatorum editionem, quæ ab ipsis Apostolorum temporibus omnem in Ecclesia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc usq; diem, in Occidente autem per annos quingentos, ubi Romana Ecclesia, cęteræque tum Occiduę, tum Africanę non aliis utebantur Latinis Bibliis, quam derivatis, & traductis ex fonte translationis Græcæ a 70. editæ: Dubitari tamen non potest, quin editio 70. fuerit multis locis viciata, & corrupta jam inde a prioribus Ecclesiæ sæculis. ut conqueritur Origenes ad caput Jerem. 17. Fieri ergo non potuit, quin Latina antiquiora Biblia, quibus solis universa Ecclesia Latina utebatur, eosdem pariter defectus contraxerint. Ipse sane Origenes quam optime potuit Septuaginta expurgavit, quæ tamen diligentia ejus minime suffecit,

quan-

quandoquidem sanctus Martyr Lucianus, & Esychius novas post Originem addidere correctiones editionis Septuaginta: sed inter se ita diversas, ut fidem faciat Hieronymus Orientalium Ecclesiarum partem usam Luciani editione fuisse; at in altera parte prævaluisse editionem Esychii. Quæ tamen non obstiterunt, quin Græcæ utriusque editiones multis nęvis, & maculis aspersæ sint, ut passim S. Hieronymus expostulat.

Quod autem ad Latinarum Ecclesiarum Latina Biblia spectat, quibus illæ per annos quingentos usæ sunt, sic de illis testatur Hieron. præfat. in Josue: *Apud Latinos tot sunt exemplaria quot codices, cum unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit, vel subtraxerit, quod ei visum est.* Hieronymo suffragatur August. l. 2. de doctr. Chr. c. 11. Hisce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo possunt, ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Gręcus, & qui aliquantulum facultatis utriusque linguę sibimet habere videbatur, ausus est interpretari.* Ita August. Et sane ut fuissent illę versiones alioqui sinceræ, illas tamen labes necessario contrahebant, quę tēporū injuria codices ipsos Gręcos unde de translatæ erant deformaverant. Sola vero vulgata editio cujus authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus hausta est. Sed ipsa quoque (ut in omnibus rebus, quę privatorum hominum manibus passim, & longo annorum decursu tractantur necesse est, evenire) nævorum, & depravationum haud paucas injurias pertulit ab exscribentibus antiquariis, & correctoribus imperitis. Quare multis præconiis laudanda est Sixti, & Clementis Pontificum pia sollicitudo, qua factum est, ut defæcatioribus nunc Bibliis fruamur detersis innumeris, quibus & ante, & post Conc. Trid. scatebant maculis. Certe numquam permisit, aut permissura est divina providentia, ut Biblia sacra quibus publice Catholica Ecclesia utitur ejusmodi erroribus fædentur, qui divinæ fidei, morumque sanctitati directe,

&

& manifeste adversentur. Huc enim collimat Christi in suam Ecclesiam regimen, & directio.

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ consulente, & instigante Carolo Molinæo Parisiensi advocato, qui suum etiam qualecumque Consilium Typis edi curavit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, preterquam in decretis solis, quæ de fide sunt, obstiterint: singuli tamen Episcopi intra proprias Diœceses recipi, & observari curaverunt hujus Concilii Canones, quotquot etiam circa Ecclesiæ ordinem, & disciplinam constituerat. Quo factum est, ut jam inde ab integro sæculo, graduum consanguinitatis, & affinitatis tam spiritualis, quam carnalis restrictio, quoad legitima connubia, anni etiam ad professionem validam requisiti, annus quoque probationis, forma reclamandi a facta dudum professione, ætas quoque ad singulos ordines requisita, formæ provisionum beneficialium, declarationes potestatis ordinariorum in multis rebus, & personis, maxime vero circa casus occultos, quorum olim absolutio, aut dispensatio Papæ reservabatur, aliaque ejusmodi quamplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt jam inde ab ipso Pii IV. Pontificatu. Etiamsi Canones hisce Tridentinis anteriores, atque olim in regno Galliæ vigentes diversa omnino statuissent, ut facile compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus juribus, quæ in ipsis & cum ipsis exacte contulimus, quæ abrogata, & mutata videmus in hoc regno a tempore Tridentini Concilii: quod est argumentum evidens receptarum in Galliis Tridentinarum sanctionum. Ad postremum anno Christi 1615. Lutetiæ in Generali conventu Gallicani Cleri sub regno Ludovici XIII. de novo receptum fuit communi decreto Concilium istud, ut ex generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis Annalibus Petrus a Sancto Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus.

IN-

INDEX

RERUM NOTABILIUM

Hujus Operis, ordine Alphabetico Digestus.

In quo Numerus Paginam, & Materiam indicat.

A

Ad

Atha-

C

Con-

D

De-

Ec-

E

Ephe-

Euan-

F

Fau-

G

Ger-

H

I

K

L

Lao-

M

Mo-

N

O

Orien-

Præ-

Re-

S

San-

Se-

FINIS.

Libri che si trovano appresso Antonio Bortoli in Venezia Librajo in Merceria all' Insegna della Educazione.

ANacleti Reiffenstuel Theologia Moralis 4.
Anacleti in Jus Canonicum in fol. Vol. 5.
D. Augustini Confessiones cum Notis 12.
A S. Joseph Repertorium Morale 12. tom. 2.
Affetti Divoti verso S. Antonio di Padova 24.
Anima in Traccia del suo ultimo fine 12.
Annotazioni sopra il Libro degli Egregori di Monsignor Sarnelli 12.
Catechismo all' Altare del Vanni 12.
Catechismo in Pratica del Vanni 12.
Calino Lezioni Sacre, e Morali 12. vol. 10.
Calino Discorsi Scritturali, e Morali per le Monache 12. vol. 5.
Calino Il Giovanetto Giuseppe 12
Conferenza, col Signor Claudio Ministro di Charenton sopra la Materia della Chiesa, ed alcune Riflessioni sopra uno scritto del medesimo di Monsignor Jacopo Benigno Bossuet 12.
Divozione al Sacro Cuore di Gesù Cristo 12.
Divina Missa S. P. N. Jo: Chrysostomi Græco-Latina 4.
Esercizio della Presenza di Dio del Vanni 12.
Esercizj Spirituali del P. Paolo Segneri Juniore dati in Luce dal Muratori 12.
Grandezze di Maria Vergine del Nasi 12.
Gerusalemme Compianta nelle Lamentazioni di Geremia Profeta 4.
Hore della Monaca bene spese del Botti 12.

Let-

Istoria della Guerra di Leopoldo primo Imperatore, e de' Principi Collegiati del Contarini 4. vol. 2.
Introductio ad Christianam Perfectionem 12.
Indiculus Institutionum Theologicarum Veterum Patrum Venerab. Josephi Mariæ Thomasii 12.
Lettere Ecclesiastiche di Monsignor Sarnelli 4. vol. 10.
Lettere del Sarnelli Tomo X. separato 4.
Meditazioni sull' Eccellenze dell' Eucaristia 18.
Meditazion per ciascun giorno del Mese su la Passione di Gesu Cristo 18.
Meditazioni cavate dall' Angelica Dottrina di S. Tomaso del Massoulie 12.
Opere del Leonardelli 4. vol. 2.
Opere Spirituali del Marchesèlli 24. vol. 2.
Pastor della Notte Buona del Palafox 8.
Pietà Religiosa che veglia al Sepolcro di Gesu Cristo 12.
Quaresimale del P. Prospero da S. Giuseppe 4.
Quaresimale del Bordelove 4.
Ricco in Pericolo, e Avaro Perduto del Perazo 12.
Ristretto del Catechismo in Pratica del Vanni 12.
Sontuose Nozze, e Felice Convito del Venturelli 24.
Tesoro della Dottrina Cristiana del Turlot 4.
Trattato della Vera Orazione del Massoulie 12.
Cristo Giudice. Tragedia del P. Stefano Tucci della Compagnia di Gesù 12.
Vita S. P. Benedicti Latino-Græca 4.
Vita dell' Imperadrice Eleonora 12.
Vita di Monsignor Ruzzini del Ceva 8.
Valerii Maximii dictorum Factorumque Memorabilium Libri IX. cum selectissimis Notis Jo: Min-ellii. 12.